



Van den leven der heiliger vaderen.

<https://hdl.handle.net/1874/362689>

Kast 1 - 31 qu.

31

qu.



restaurand 7-12-04

Vat. 95
kast 1
31. 90.



De boeck is ghenomet. dat vader boeck. dat in den
latijne is gheheten Onas patrū. inhoudende d'ye
historien en legenden der heyligher vaderen die ha
re leuē in strēgher penitēcie ouerghebracht hebbe

Querghelet in goeder verstaelre dypster sprake.



BIBL. CONV.
OF M.
W. HENS

Bibliotheca
Conventus
Woerdensis

Dier beghint die tafele vā desen
boecke dat ghehietē is . dat va
vader boeck . ofte dat leuen der
heylighen vaderen dye in die woestēn
vā Egypten van Thebaida ende in dye
woestēnē Syria die tyt haers leuens i
strenghe penitēciē ouerghebracht heb
ben . Welcke boeck is gedeylet in drie de
len **E**n inden eersten dele so zyn bescreuē
die historien en legenden en wonderlike
teykenen en miraculen die vā gode doer
die verdienstē der heylighen vaderen in
die woestēn gheschiet zyn .

In den anderden dele zyn bescreuen
die wercken der heylighen vaderē so als
die leuē bruederen vā den berghe van oli
ueten verlocht en bescreuen hebben . **E**n
een yghelike historie vā desen voerscreuē
vaderen is ghedeylet in sine zōderlinghe
capittelen en onderscheit .

In den derden dele so zyn ons bescre
uen menigherhāde goede exēpelen end le
ringhen der heylighen vaderen daer een
yghelic goet kerste mēsche wel doer ghe
leert en ghebetert mach werden .

Item in den eerste die prologhe vā dz
leuē Pauli des eerste heremijts

Dat eerste capittel
Hoe dat Paul⁹ een leuē vā penitencien i
die woestēnē aennam ij

Dat anderde capittel
Hoe dat paul⁹ en anthonius bi malcan
der quamen en hoe paul⁹ sterf en begra
uen wert . ij

Item die prologhe vā dat leuē des hiel
ighen vaders Anthonij . soe als die heyl

ghe bilschop Athanasius vā alexandria
beschreuen heeft . **E**n dat is ghedeylet in
lestien capittelen . v

Dat eerste capittel
Van die bekeringhe des heylighē vaders
Anthonij . hoe dat hi een leuē vā peniten
cie aennam **E**n hoe dat hi van den duue
len gheslaghen wert . vi

Dat anderde capittel
Hoe dat die heylighe vader Anthonius
in die woestēnē ghinc ende daer een stre
ghe leuen van penitencien voerde end ve
le cloosteren ende cellen stichten **E**n hoe
dat hi sine bruederen leerde **E**n hoe dat
hi vā den duuelen mit menigherhāde be
cozighen vlocht wert . viij

Dat derde ca .
Hoe dat anthonij i alexandria toech ont
zyn bloet voer dē kersten gheloue vut te
kortē **E**n hoe dat hi vā sine woenighe
i die oiderste woestēnē ghic . xi

Dat vierde capittel
Hoe dat anthonius weder doer die wo
stēnē in zyn cloester ghinc en wat god
doer hē op dē weghe dede **E**n hoe dz hij
sine bruederē leerde . xij

Dat vyfste capittel
Van sommighe wōderlike teykenen end
miraculen die god o se here doer anthoni
us in die woestēnē dede xij

Dat vi . capittel .
Hoe dat Anthonius vā den enghelen v
toghen wert **E**nde vā een wōderlic ghe
sichte dat hi daer na sach ende hem ghe
gheopenbaert wert . xvi

Dat vij. capittel
 Hoe dat die heidensce priesterē disputier
 den mit Anthonio. xvij
Dat viij. capittel.
 Hoe dat Constantin⁹ en sine twee sonen
 anthonio hare scrijre overscreuē. xix.
Dat neghende capittel
 Hoe dat Anthoni⁹ voersach in enē ghe-
 lichte die toecomende veruolghighe der
 heyligher christenheyt. xx
Dat xij. ca.
 Hoe dat anthonius een cruyhof maecte
 en hoe dat hi den iagher badt dat hi hē
 een museualle soude makē. xx
Dat xi. capittel.
 Hoe dat anthonius vele ioncfrouwē op
 een water sach baden. xxi
Dat twalefste capittel.
 Hoe dat die duuelsche coninckinne hare
 valscce heyligheyt bewijde. xxij
Dat xiiij. capittel.
 Hoe dat die duuelē na vele verloechighe
 den heylighen anthoniū seer begonente
 slaen en te stoten. xxvi
Dat xiiij. capittel.
 Hoe dat Anthonio gheleert wert waer
 mede dat hij die becozinghē wederstaen
 soude moghen. xxvi
Dat vijftiende capittel.
 Hoe dat die heylighe vader anthonius
 ontfinck enē rechter die hem begherden
 te sien. xxvij.
Dat xvi. capittel.
 Hoe dat anthonius sinen buederen dwe
 laetste vermanighe dede. En hoe dat hij
 zyn testament maecte. xxvij.

Dat eerste capittel
 Van dat leuen en wonderlycke teykenē
 ende miraculen des heylighe vaders Hi-
 lation. Ende dat is ghedeylt in neghen
 capittelen. xxx
Dat anderde capittel
 Hoe dat die heylighe vader Hylarion vā
 Anthonio scheyden. xxxi
Dat iij. capittel.
 Hoe dat die duuelen Hylarion stoorden
 vut sine ghebede. xxxij.
Dat iij. capittel.
 Hoe dat vele moordenaren quamen tot
 den heylighen vader Hylarion en wou-
 den hem berouen. En vā vele wōderlike
 teykenen die god doer hem dede. xxxij.
Dat selste capittel.
 Hoe dat hylariō weder woude varen i
 die woestenie om die grote verloechighe
 ende becōmernisse die hi van den volcke
 hadde. Ende van zōmighe teykenen die
 hy in die woestenie dede. xxxvij.
Dat vij. capittel
 Item hoe dat hylariō vut die woestenie
 reysden in Sicilien. En vā vele teykenen
 die doer hem opren wege en in dē lande
 gheschieden. xli
Dat viij. ca.
 Hoe dat hylarion reysde vut Sicilien in
 Cipren. En van vele teykenē die hi opre
 weghe en in den lande dede. Ende hoe
 dat hi daer zyn testament maecten ende
 zyn leuen eynde. xliij
Dat ix. capittel.
 Hoe dat Ezechius sinē meyster hylariō
 vut den graue stal ende weder in thabai
 A ij.

Item hoe dat **M**acharius in den boom
gaerde Janue en mambrighie **xc.**
Een exempel hoe dat die duuel tot **M**a
chario qua en hem seyde hoe dat hi dye
buederen visiteren woude **xcix**

Een exempel hoe dat **M**acharius een me
sche bekeerde **C. j.**

Noch een ander wonderlick tepken van
Machario.

Van dat leuen des heylighen vaders **A**
mon die die eerste heremite was in dye
woelkenie **Rurica** **C. j.**

Van dat leuen des heylighen vaders **O**
nuffrij **C. ij.**

Van den heylighen vader **P**ymō **c. v.**

Van dat leuen des heylighen vaders **pau**
li die eenuoudighe **c. vi.**

Vā den heylighē vader **E**logio **c. viij.**

Een wōderlick tepken ende miracle vā
tween bzuederen **c. viij.**

Vā den heylighē abt **A**rcennio

Vā den heylighē vader **S**elasio **c. viij.**

Dat eerste capittel

Van dat leuē ende wōderlick e tepkenen
des heylighē abt **maurus** **Cā** in dē eer
sten vā zōmighē tepkenē des heylighen
vaders **Benedicti**. en is ghedeilt in vijf
capittelen **c. ix.**

Dat. ij. cap.

Hoe dat sinte **Benedict** **M**aurū seyn.
de in frācrich mit zōmighē bzuederē vā
zūnre oorden **Ende** vā vele wōderlickē
tephenē die doer hem op dē weghe ghe
schieden. **c. x.**

Dat. iij. capittel.

Hoe dat **M**aur⁹ vā des conics ouerft

raet in frāncrēch ontfanghē wert ende
vā zōmighē tepkenē die hy dede **Ende**
hoe **Flori** een closter **A**ichte vā sinte be
nedictus gorde **c. xvi.**

Dat. iij. capittel

Hoe dat dat closter ghewijet wert **En**
de hoe dat **Florius** sinte **Benedictus** dz
de aennam **Cā** oock mede hoe dat die co
ninc **Theodricus** ende sine nauoighers
dat closter begaefden. **c. xix.**

Dat. v. cap.

Hoe dat **M**aurus **Bertolphū** na hē ke
te tot enē abt ouer dat closter **End** hoe
dat hi sterf. ende sinen doot van denen
ghelen voerkondicht wert **c. xxij.**

Dier nae volghet dat derde deel van
desen boecke daer in bescreuē zūn vele
goede exempelē en schone leringhen die o
uermits heremiten en deuote bzuederē i
die woelkenijē gheschiet zūn **In** den
eersten een exempel. hoe dz die duuel ouer
mits tijelike sorge tot dycupcheit brach
te enē bzueder. **C. xxij.**

Vā enē clusnaer die benijde eens āders
salicheyt. **c. xxij.**

Een exempel hoe dz die duuel enē bzueder
becoordē mit traecheyt **c. xxv.**

Een exempel hoe dat dse lieue vrou enen
bzueder opēbaerde **c. xxv.**

Een exempel hoe dz een dyakn van sine be
rozighe wert verlost **xxvi.**

Item noch een exempel hoe dz onse lieue
vrou enē bzueder opēbaerde **c. xxvi.**

Een exempel vā enen priester die hem in
een closter begaf **xxvij.**

Een exempel vā enen brueder die weder
 in die werelt woude gaen c xxviij
Item een exempel vā enen clusenāer die in
 ene clusenāerine sundichde c xxviij.
Een exempel vā een kersten mensche den die
 enghel openbaerde c xxviij
Vā een heremite die een mensche bekeer-
 de mit sine verduldicheit xxix
Van een heremite die die verduldicheit
 van twee bruederen vsochte.
Vā een heremite die een naect mensche i
 die woestenie sach. c xxix
Een exempel vā den abt Julianus in den
 berghe sinap c xxx
Een exempel vā enen brueder hoe dat hi si-
 ne bezoghe verwan
Een exempel vā ene maghet die vādē du-
 uel beseten was.
Van enen brueder die mit ene maghet in
 oncapscheit vvel c xxx
Een exempel van Heron die van den du-
 uel bezoghe wert c xxxi.
Item een exempel vā twee bruederē
Een exempel vā den abt Isaac die dē brue-
 der verordelde. c xxxi.
Een exempel hoe dat een brueder die beco-
 ringhe verwan. c xxxiij
Een exempel vā een waerlic mēste die een
 heremite plach te dienē c xxxiij
Een exempel van den keyser die den duuel
 in verre lāden seynde. c xxxiij
Vā enen brueder die sinen gheestelijcken
 vader vermoorde c xxxiij.
Vā den heilighē sacramēte c xxxv
Een exempel vā enen brueder den die du-
 uel te kercken seyde. c xxxv

Item een exempel vā twee bruederē en
 van vele schone lerighen c xxxvi
Vā enen iagher die anthoniū mit sinen
 discipulen sach verblidē c xxxviij
Vā ene ionctrou van Romen die Arcen-
 niū begheerde te sien c xxxviij.
Een exempel van twee bruederen die we-
 der in die werelt ghighen c xxxix.
Vā enen brueder den die enghel zyn voets-
 stappen telde c xxxix
Een exempel vā enen brueder die cruytso-
 uen maecten cōde c xl
Een exempel van enē clusenāer hoe dz hi
 sine bezoghe verwan c xliij
Vā een heremite die eens sundighen ple-
 sters wisse nzen woude hore c xliij.
Van den heilighē abt Nilion c xliij.
Item een exempel vā een heremite dē die
 enghel openbaerde hoe vele sielen dat tot
 den hemel gheuaren waren c xliij.
Een exempel vā enen moordenāer c xlv
Vā enen v̄duldighē clusenāer.
Een exempel vā een clusenāer den gheopen-
 baert wert dz zyn iōgher verdoemt sou-
 de welen. c xlvi
Van den loue der woestenie nae vutwi-
 linghe des heyligen biscops basilij.
Van dat leuē ende wōderlike wercken
 des heylighen vaders Symeon op den
 pylerne. c xlix
Een teyken van Simeō hoe dz h̄j enē
 worme i een costelsteen v̄wādelde c l.
Een teyke hoe dat Simeō een drake ver-
 loste vā en hout dz hi i zyn oghe had c li
Een teyke hoe dat Simeō een vrou van
 een slanghe verloste. c li

En mirakel vā Simeon optē pylerne
hoe dat hi den moordenaer Jonathas
verloste vā der doot. c li.

En exempel vā Zachario. hoe dat hij
bereghe wert hoe dz hij een maghet mit
kinde ghem rect hadde c liij

En suuerlick exempel vā die heilighe ione
frou Marciā. c lv.

Vā dat leuē des heylighe vaders Sei-
raphion en vā sine miraculē c lv

En exempel van die heylighe ioncfrou
Thais c lv

En schoen exempel vā Beatrix die col-
terinne. c lvij

En exempel vā ene nōne die maria veri-
loste van den bosen gheesten. c lvij

En suuerlick exempel van enē clerck die
die onser lieuer vrouwen beelde plach te
eren mit een Ave maria. c lvij

En suuerlick exempel van enen morde-
naer die op den saterdach nyet en plach
te moorden c lvij

En exempel van ene ioncfrou die haerf
vaders leuen woude nauolghen en niet
dat leuē vā hare moeder c lvij

En exempel van enen brueder die ouer
midre die becozinghen die hi hadde toe
eens heydensche priesters dochter god si
nen schepper verlaecte c lix

En exempel van enen brueder die ouer
mits sine onghoorzaemheyt sundich-
de ende in oncupcheyt vvel c lix

En exempel van eens heydenschen prie-
sters soue die in enen heydensche tempel
die dunelen sacht examiniere vā malcā-
der wa: si bedreue hadde. c lix

En exempel van enen brueder die in on-
cupcheit viel c lix

Hier eyndet die tafel van den boeci-
ke dat ghemeenlic ghenoemet is dat va-
der boeck inhoudende die hystorie en le-
gonden en goede lezighen der vaderē die
in die woesteniē in penitēcie leefde.



Bibliotheca
Conventus
Woerdensis



Hier beghinnet dat eerste deel vā de
 ten boecke dat ghenomet is **Vitalspatz**
 in latyne. dat is dat leuen ende wōder-
 werken der natuerrozen vaderen ende
 vriende godes in der woestenen Daer
 omme soe doe een yghelic sine putwēdige
 en inwendighe ozen op en anmercke ha-
 ren grote streyt En sie die ewighe vroech-
 de die si daer mede ghewōnen hebben en
 volghen hem nae.

Prologus

Santus Gregorius die
 spreket Daer sijn som-
 mighe mēschen die die
 heerschapie deser wer-
 elt seer groot achtē die
 een yghelick soeket Daer omme soe beghe-
 ren si dat hē alsulcke herstapē ghebozē
 mochte En soe wāneer dat si dā anhen-
 dat si sullē en moētē steruen en bekēnen
 dat dz anders nzen is dā een onnut leuen i
 deser werelt. so spreken si dā mit luytē
 O wee hoe is die mēste also te mael niet
 Daer omme spreket sinte Bernardus O
 du alre liefste siele. na dien dat die rijclijc-
 ke dinghen anders niet en sijn dā een dro-
 me die vergaet en niet en is Wat heft ge
 hulpen alle den liefhebbers deser werelt
 hare houerdijē en haren hoghen moet
 dē si hebbē ghehad vā die rijclike rijcdō-
 me Si sijn vergaen als dye scheme ende
 ewech ghelopē als die schepe op dē wa-
 ter na welcke mē ghene voestappē vin-
 den en mach daer si hene sijn gegaen Al
 soe hebben si hem verteert in hare sundē

ende booscheyt **O** hoe sijn daer soe vele
 die ghenoveestappen noch teykenen ach-
 ter hem en laten **W**aer sijn alle die herē
 deser werelt en alle die ghene die ghereg-
 niert hebben vā anbeghine deser werelt
 tot op desen dach toe **W**aer sijn alle die
 ghene dye vergadert hebben siluer ende
 gout en groten schat **W**aer sijn alle dye
 ghetimert hebben scone steden en tyerli-
 ke sloten **W**aer sijn alle dye machtighe
 conighen van alle hare rijcken die si mie-
 sciden en mit vechte hebben ghewōnen
Waer sijn dye wijzen en die gheleerden
 die mit hare konsten die werelt hebben
 doergronden **W**aer sijn oeck alle die ghe-
 ne dye der werelt hebben ghedienet mit
 groter begheerē **W**aer is Salomō die
 wijfste **W**aer is alexander die ghewel-
 dichste **W**aer is Sampson dye sterkste
Waer is Absolon die schoonste **W**aer
 is Atwerus die heerlicste **W**aer sijn al-
 le conighen ende edele heren wat heft hē
 gheholpen hare vghāckelijcke ere en ha-
 re corte vroechde die si hebben ghehad.
Waer is haer gheweel. waer is hare
 huulghelinde. waer is hare wellustevā
 hare lichamen **W**aer is hare valscē rijck-
 dōme **W**aer is hare soetscheyt der licha-
 melijcker welluste **W**aer is hare lachen
 en haer bespotten. waer is hare houerdijē
 die en haer ouermoet. waer is hare edel-
 heyt en hare schone ghedaente haers lij-
 ues. waer is die schoenheit van hare iog-
 het. waer sijn hare hōuen en pallayen
 ende hare schone salen ende alle grooten
 huystraet. **D**ese dinghen sijn alle te samē

van deser werelt en behozen in der werelt En die werelt heeft lief dat haer toe behoort wat een een yghelic ghelijc soect het zyn ghelijcke Mer doch so en moghe si nyet langhe bi die werelt bliuen want die werelt vergaet mit alle hare begheerten En daer omme verstaetstu dz te rechte ende hebstu dat licht dijner verstantnisse so verlate dese werelt en volghet christa na i armoede mit sine ghebenedide moeder en mit sine lieue discipule en en hebt nyet lief die werelt noch die dinghe die i die werelt zyn. Wat soe waneer du vele tijrlike dinghen hebste so beware si di En hebstu se lief so beulecke si di. rend o haetstu se so biten ende pinighen di dach en nacht Daer om so verlaetse mit malcander om sine wille die ouer alle dinck is Daer omme so vlye in die stadt der trouwicheit en des vrede dat is een gheestelick leuen. daer moechstu bescrepen dijn voerleden sunden en moechste ghenade van gode ontfanghen En alsoe moechste comen te bescouwen dijnen alrelietsten hier inder tijt en in die thoecomende glorie die ghelouet is allen den ghenen die hen lief hebben. Om mensche wat dese waerachtich zyn wat soeckestu arme mensche dan in den verghackelijcke dinghe deser werelt. waneer du se nyet in soeticheyt om die liefte godes achter laten en wilt so moeststu se in dz eynde achter laten in groter bitterheyt sonder enich godes lone Ende verscheydel di oeck alsoe ellendichlijcke van hem soe dat dijne eyghene vrienden van di vlyen.

Hier beghinet die ander de prologus van dat leuen des eerwaerdighen heylighen vaders Pauli die eerste heremijte in der woestenen van Egypte

Sanctus Hieronimus scrifuet ons van den heylighen vader Paulo. die onder alle moniche die eerste heremite is gheweest Want daer zyn driehande monicken Die eerste zyn die in clostere ende die oer ene regule ende ghehoorsaemheyt haer leuen in doechdelijcken wercken ouerbrenghen. Die ander dye hebben hem van der werelt ghetoghen ende leuen enichlijcke in hare cellen in die woestene Die derde monicken die hie Anachorite Ende dat zyn die ghene dye in wildernissen zyn ende anders ghene woeninghen noch cellen en hebben. mer dat si allepne onder den bomen ende onder alrehande hegghen ende thune hare woeninghe hebben end hare ruste nemē Ende eten van den wilden crupde ende wortelen die in die woestenen wassen Dele driehande voerghenemde men die hieten allegader monicken te wesen Waer omme dat monachus is alsoe vele in latijne ghesproke als een enich mēsc die zyn leuen enichlijcke leydet End daer omme dat hi in clostere ofte in enighe wildernissen zyn leuen leydet soe hietet hij een monick te wesen wat hi is mit god verenicht. En nu spreket sine Jeronimus Daer zyn ludē die twifel hebbē wie die warē die eerste monichs leuen aennamē

Ende daer spreken dye sommighe vā dz
 Helyas en iohannes die doper christi de
 eerste vā waren. En nu spreken wi dat
 Helyas bouen een monick was wāt hij
 was hogher. En daer was ioānes oec
 ouer wāt hij was een prophete in zynre
 moeder lichame. En die zomighe spreke
 dat Anthonius die eerste was ende dat
 was veel na byder waerheit hoe wel dz
 dat is dat hi nyet in den iaren die eerste
 en was soe was hi doch die ghene van
 welcken alle monicken heremiten ende
 anachorite een beghinsel en een oerprōt
 vā een monicks leuen hebben otfanghē
 Mer twee discipulē Anthonij als Ama
 tus en Macharius legghen dat een dye
 Paulus hpetē vā thebayda vut den lan
 de van egipten die eerste heremite was
 wāt men in dat leuen des heylighen va
 ders Anthonij daer vā ghescreuē vindet
 in griere en roemische sprake. Daer ome
 heb ic hier wille te scriuen vā Paulo de
 eersten heremigte. hoe dat dat beghinsel
 ende dat eynde zyns heylghē leuēs wal
 Mer hoe dat middel was en hoe men
 ghen streijē hi mit den duuelen had ende
 hoe groten arbejt dat hi vā den duuelen
 leet dat is allen menscen onbekent zō.
 der god allepne.

Van dat leuen des eerste heremiten
 sinte Paulus. En ho dat hi een leuen vā
 penitencien i die woestenie aen nam

Dat eerste ca.

In der tijdt doe Decius die keysler
 te Romē regierden ende Valeria

nus. Doe was die veruolghinghe alsoe
 groot ouer die christenheyt dat sinte cor
 nelius die heylighe Paeus en die heilige
 biscop Ciprianus vā Carthagine hare
 heylighe bloet vutstorten om den name
 ons heren christi Jhesu. En die selue ver
 volghinghe was alsoe groot in egiptē en
 de in thebayda so dat vele lydē daer ha
 re bloet vutstorten. En nu so was de go
 des dpenres noot dat si mit den swaer
 de woorden verflaghen. Doe ghebachte
 die duuel datmē hem lāghe pyne an sou
 de doen op datmē se vāden gheloue brē
 ghen mochte. En daer van so wil ick dij
 twee saken en martelien openbaren dye
 mit des duuels quade raet in die veruol
 ghinghe zynre dpenres wordē ghehoort
 an den ghenen die daer worden ghepin
 ghet. doe men nyemāt van den gheloue
 mochte brenghen. Doe hpete hē die rech
 ter die hande achter hem binden en half
 mit homich bestrijken en in die sonne leg
 ghen soe dat hem die dalen ende vlieghe
 aten. En doe hpete hi enen iōghen kerckē
 mēsche nemen en voeren in enen schoenē
 bomgaerde daer rosen en lilien wel ro
 ken en daer vloeyde ene schone fonteyne.
 En daer hpete die rechter den godes rid
 der een schone badt maken en liet hē dar
 in legghen en hāden en voeten binden en
 dede den bomgaerde valte toesluten end
 liet alle dat volc vā hem gaen sonder alle
 ne ene schandighe vrou en de soude hem
 daer toe brenghē dat hij in sunden vvel.
 O we wat sal nu die ridder gods doen
 die noch puer noch swaert vā gode schei
 a ij.

de mocht die had ene crâcke vrouwel na
wōnen en had hem god nyet te hulpe
ghecomen Ende doe hi noch hâde noch
voeten niet en cōde ontbinden dat hē
mochte weren doe beet hi sine tōghe of i
sinen monde en spēde die tonghe mitte
bloede den wihue onder die oghe ende
mit die pyne verwā hi den duuel en zyn
eyghen lijf ende die schandelike vrouwe
so dat si mit scanden vā hē moeste gaen.

In der tyt doe men godes dyenres
mit pynen gherne vā gode ghescheyden
hadde doe was Paulus in Thebapda
ses iaer out En nu soe had hi ene suster
die was enen mā ghegeue en hare vad
end moeder waren doot ende hadde hē
vele goets ghelate Doe nu paulus hoor
den hoe datmen godes dyenres mit ve
le pynen veruolchden doe begōde zyn iō
ghe herte die grote pine te vresen en vlo
erre in ene vzeerden stadt Ende doe be
gonde hem zyn suster mā te verrade op
dat hem dat goet allene mochte bliuen
Ende doe liep paulus vā den luden ende
verbarch hem in den berghen En nu soe
was dese selue paulus een sachtmoedich
jonghelinc en wel gheleert in grixe ende
in egyptische sprake En doe hi verre i ene
wildernisse ghint doe quam hi voer enē
holen berech en daer in so vant hi ene sco
ne woeninghe mit ene schone fonteyne
en vele dattelen bomen welcke vruchte
was ene spise der heremiten end der va
deren die in die woelstenije waren. End
ons bescriuen die meesters dat zomighe
luden daer woenden dje valsche mīten

maecten Ende daer so bleef hi hōdert ia
re En hi leefde vierich iaer vā den bome
ende god die spiledē hem lx. iaer mit ene
rauen Ende nu spreket sinte iheronimus
dat dat nyemant onmoghelic en sal hou
de te welen dz hi tneghērich iaer niet an
ders en leefden dan vā den vruchten der
bomen End zyn cleet dat was van pal
men gheulochten. Hi scrjft ons oec
dat hi enen anderē monich heeft ghesien
in eente woelstenijen die in dertich iaren
nye ghene ander spise en had dā een gar
sten broot ende een cruycke mit waters
Doe lach hi noch enen anderen die lach
menich iaer in ene cisterne soe dat hi alle
daghe nyet meer spisen en nem dā vijf vi
ghen En daer was hi in dat hol van sel
tien iaren tot dat hi hōdert ende dertich
iaer out was.

Hoe dat paulus end Anthonus bij
malcader quamen ende hoe dat paulus
stert ende begrauen wert.

Dat ij. ca.
Als die heylighe Paulus tot sinen
ouden daghen quā doe was. An
thoni in een āder woelstenie oec op tne
ghentich iaer vā sine leuen ghecomē En
hē dochte in zyn herte dz hē gheen monic
ghelijc en mochte zyn die so langhe i dje
woelstenie gode ghedient had Doe quā
die stemme godes en sprac tot hē Anthoni
daer is een in die onderste woelstenie die
is beter dan du biste en den sulstu soec.
ken En doe die dach opghinck doe nam
hi sine staf en stōt op mit sinen ouden li

chame ende ghinc tot die onderste woel-
 stene en en seyde sine discipule daer niet
 of **E**n also ghinc hi tot middach toe dat
 hi niet en wiste waer dat hi ghinc. **E**n
 doe beghode hem zyn oude lijf vā groter
 betten seer cranck te werden en en wou-
 de doch niet of laten en sprac **H**ere ick be-
 trouwe di wel dat du mi dýne knecht
 sulste wijlen den du mi gheloeft hebste
Ende doe hi also voer hem ghinc so quā
 hem teghens een gruwelick dýer en dat
 was bouen dat gordel als een mensche
 en onder dat gordel als een paert **E**n dz
 selue dýer heten die meesters in die scrij-
 te **C**entaurus **E**n doe wert hi seer ver-
 uert vā dat gruwelike dýer en seghede
 zyn anghesichte en alle zyn lijf en sprack
 doe tot hem **V**erstaetstu mi. ick bidde di
 dat du mi openbaerste in welker stede
 in die woelstene die knecht godes is.
Doe dede dat dýer als ofte hi gherne ge-
 sproken hadde mer dat en cōde nyet end
 hiet sine hāden op en wýfde hem welke
 werck dat hi gaen soude **E**n dz liep wel
 rechte of dat vloghe ghelijck een snel vo-
 ghel **E**n doe hi noch verder ghinck doe
 quā hi in een diep dal en daer waren al-
 so seharpe steen dat hi nyet wel gaen en
 mochte. **E**n doe ghemoete hem weder
 een wonderlick creatuer **E**nd dat was
 een cleyn mensche en hadde hoornen an
 sinen voerhoefde en hadde ene mēscheli-
 ke forme bouen dē gordel. mer dat oder
 lijf en die voeten waren gheschapen als
 een gripe **D**oe begode **A**nthonius wed-
 te seghenen en stont al stille **D**oe ghinc

dat wonderlike mēskē daer en brack van
 enē palmbome. zōmige vruchte die hi etē
 soude wāt dat sach wel dz hi hōgherich
 en moede was **D**oe dat anthoni⁹ sach
 dattet hem die vrucht soe goedertierlick
 boot doe ghic hi tot hē en vzaechde welc
 kerhāde mēscen dat si waren **D**oe ant-
 worde dz hē mit ene mēselike stemme **I**c
 bin oec sterckelick en bin der gheenre eene
 die hier in dese woelstene woenet ende
 die heydenschap voer gode anbeden dýe
 mē **S**ecuros incubos hýetet en bin een
 bode oser coniginne **I**c bid di dat du dē
 ghemeue god voer mi bidste want wij
 weten dat der werelt salicheyt op eerde
 is ghecomē wes name ouer alle die wer-
 elt gheopenbaert is **D**oe screyde antho-
 nius seer innichlike vā vzoechden dat al-
 sulcke creaturen god bekende **M**er seer
 toornichlike sloech hi op die eerde mit si-
 nen staue en sprac **W**ee di **A**lexādia du
 grote stadt zyn dese dýne goden dýe du
 anbedeste voer den hemelshē god **W**ee
 di wat wiltstu teghēs gode at woorden
 die al der werelt god is **E**n nu die afgo-
 den hi di zyn en die anbedeste **E**n dat al-
 sulcke creatur als dit mēskē dē hemel-
 schen god bekenet **E**n doe **A**nthonius
 dese woordē ghesproken had doe sehey-
 de dat mēskē van hē **E**nde doe ghinck
 hi voert in die woelstene om te soecken
Paulū die hē gheopebaert was van go-
 de. **D**at nu die nyet wāt hem onmoghe-
 ghelick en laet dūcken om dit wilt mē-
 schken dat anthonius allulcken creatu-
 re had ghesien in die woelstene **H**o wilt

men wel dat onder den keyser Constan-
tino een allulcke mēse gheuāghē wert
in die woestenie en wert den keyser ghe-
bracht in Antiochia. En doe anthoni⁹
twe daghe gheghaen was doe wert hij
seer moede wāt hi en sach ghene mēsche
like woeninghe noch weghe end hi had
in alle sinē arbeide goedē troste dat hem
god sinen verborzghen vrient soude laten
sien En in den tweeden nacht doe sprep
hi an den berghe daer Paul⁹ i was mer
hi en wiste dat niet En doe die dach op
ghinck doe sach Anthonius een wolk in
ne gaen teghens den hollen stene daer dz
paulus in was en woude drincken van
dat water dat daer vut liep Doe ghinc
anthonius den dyere seer heymelick nae
ende woude sien hoe dat daer in ghesca-
pen was En doe dz die heylige vad paul-
lus sach dat hi teghēs dat hol qua doe
ghinck hi vā binnen ende besloot den in-
ghanc Doe bekende anthonius althāt
dat hi die ghene was den hi sochte ende
vyel neder voer dat hol end sach tot na
middach en badt hem mit innighen tra-
nen dat hi hem die doze op woude doen
en hem woude sien laten En doe hē zyn
scrypen noch zyn roepen noch zyn biddē
niet en help dat hē vet op woude doen
ofte mit hem spreken Doe sprac hij wed
mit menighe tranē O lieue gods vrient
ic en hebbe ghenē twifel du weetste wel
wie dat ic bin en waer omē dat ick hier
bin ghecomen Ich weet wel dat ick on-
waerdich bin dñ aensicht an te sien en
nu soe heb ick ghesien dat du die dyeren

ontfanghette en wilstē die mensche ver-
dziuen Nu heb ick di mit groten arbeide
ghelocht en heb di gheuāden ende bidde
di dat du mi opdoelste En ist dat mi dz
niet gheschien en mach soe wil ic dat en
de mijns leuens hier verbeden. dat du
doch mijn dode lichame moetste begra-
uen. Na dese woorden sprac die heilige
vader paulus seer goedertierlick tot hē
Wie is die ghene die daer dreyghet ende
oec bidde Wie mach hem leet doen die
mit allulcke bede so vele scrypet also dat
du mi dreyghette dz du hier wouste ster-
uen en dat ick di soude moeten begraue
En mit den woorden doe lachte hij seer
sachtelick en dede hē die doze op En alte-
hant doe oftinghen si malcāder en greue-
reden malcāder mit name end loofden
god beyde vā gantzer herten dat hi se bi
malcāder had ghebracht Ende daer nae
nam Paulus Anthoniū bi der hant en
sat bi hem neder en sprac Nu siet Paulū
den du mit grooten arbeyde hebste ghe-
socht Den is dat vleysche vā outheyt v
swonden en is mit ouden graeuwen ha-
re bedect Ende dat selue vleysche dat du
nu an mi sietste dat sal gheringhete pul-
uer werden Ende hi vraghede doe wed
Nu segt mi lieue brueder Anthoni. hoe
waer dat om die menschelike nature Is
godes name noch in den ouden stede be-
kent En zyn die ghene die dye werelt te
rechten pleghen noch in hare heydense
gheloue ofte zyn si in den christen ghelo-
ue. ofte is daer noch yemat die die afgo-
den aenbedet Ende doe hem Anthoni⁹

antwoorde nae zijne vraghe ende si al.
 dus mit malcader spraken so quam ene
 rauen gheuloghen ende brachte een heel
 broot in sinen mode en leyde dat voer he
 Doe sprack Paulus Anthoni God die
 heeft ons va zijne barmherticheyt een
 spijle gheleynt Ende dat zyn tsellich ia.
 re gheleden dat hi mi alle daghe een half
 broot gheleynt heeft bi desen wilden vo
 ghel Ende nu soe is oech dijn deel gheco
 men en dz heft god daer toe gheleyt En
 doe si wepnich woerden ghesproke had
 den en gode van sine spijle gheloekt had
 den doe laten si bi den water en leyde dz
 broot voer hem neder En doe sprac pau
 lus tot anthonio. hi waer een galk dat
 hi dat broot eerst angripen en bzekē sou
 de Doe weerden hem Anthonius ende
 sprack. hi waer die outste hy soude dat
 bzen Ende also lach dat broot voer he
 tot vespertijt so dat gheen va hem brude
 dat broot woude angripen En ten laet.
 ten quamen si ouer een dat een yghelic
 dat broot angripen soude En also deyl
 de he dz in twee delen alsoe dat een yge.
 lic die helft va den brode bleef Daer nae
 doe si een wepnich hadden ghegeten en
 van dat water hadden ghedroncken en
 gode voer die heilighe spijle hadden ghe
 dancket en gheloekt doe laten si bi mal.
 rander en verdreue ende ouerbrachte de
 nachte zoder slapen in den wille godes.
 Ende dor die dach vroech opghinc doe
 sprac paulus tot anthonio O lieue bzu
 der ick wiste wel ouer menighe tijt dat
 du hier tot mi souste comen en bi mij in

mijn eynde souste wesen want god he
 uet mi dat gheloekt dat ick di soude sien
 voer mijnen doot en dat heeft hi nu vol
 bracht nu dye tijt mijns eyndes gecome
 is wat ick hebbe alijt begheert dat ick
 van desen sterflijcken lichame mocht v.
 lost werden ende bi gode mochte wesen
 Die tijt is ghetomen ende ick heb mijne
 loop ghelopen Ick hebbe mijne trouwe
 behouden ende mi is ene crone bereydet
 ende daer om so heeft di god hier geleynt
 dat du mijn lichame dat eerde is der eer
 den weder souste gheuen. Ende doe dz
 Anthonius verhoort hadde doe screyde
 hite mael seer end badt hem mit menich
 innich suchē dat hi he zyn ghelulle wou
 de laten wesen ende zoder hem va deser
 werelt nyet en woude scheyden Doe so
 sprack Paulus. Dat is betamelick dat
 du van hier begheerste te scheyden ende
 mit gode te zyn Mer dat is notoztlich
 dat dijne bruederen noch meer va dijne
 goede leringhe en exempelē otfanghen
 En gaet wed te huus i dine celle en brē
 ghet mi de matel hier de di Athanasius
 gaf en windet mijn lijf daer in. Dat en
 sprac hi n z daer om dz he noot was hoe
 dz zyn lijz na der doot bedect soude wer
 de. mer dz hy dz anthonio tot ene trooste
 leyde op dz hi des te bet die droefenissen
 va sine doot soude vwinen Doe anthoni
 us hoorde dz hi so merckelic va de matel
 sprac doe wert hi vnaert en lach he aen
 als of hi god selue gesien had en en dor.
 ste n z meer mit he spreke en sweech stille
 en schreyde seer bitterlick end kuit en he

fine oghen ende fine hāden en scheyden
weder vā hem in zyn cloester en woude
den mantel brenghen als hi hem hadde
gheloeft En nu so vergat hi fine outhelt
en fine crancke lichame en ghinc eer van
daer dā fine nature verdraghē mochte
wāt hi sochde dz eer dat hē weder qua
me die heylighe vader Paulus vā deser
werelt soude ghelcheyden wesen dz oec
also gheschiede En doe hē weder in zyn
closter quā doe ghuighen hem twe disci
pulen teghens en spraken O lieue vader
waer bistu so lāghe gheweest Doe such
te hē seer innichlic en sprac O we mi ar
me sondaer Ic heb tot hier toe eens val
schen wēlches name ghedraghen Ic heb
Johānem en Helyā in die woelkenie ge
sien Ende heb paulū gesien inden para
dise En mit den woorde ghinc hi gheri
ghe in fine celle en nam den mantel Doe
en condē hem fine idgheren niet vstaen
wat fine meninghe was. ofte vā welc
ken paulo dat hi sprack en baden hē lere
dat hi hem seide wat fine meninghe wa
re Doe sprac hi tot hem Het is nu die tijt
te twighē. mer die tijt comet noch te spre
ken. en ghinc doe gheringhe weder in
die woelkenie Wanc alle fine begheerte
stont daer nae dat hi den heylighen va
der Paulū noch eens voer fine dode sien
mochte Hi was also nerstich end soch
foudich so dat in sinen herte nye en quā
dat hi enighe spise soude etē ofte mit hē
draghē Ende doe hi tot an den ander
den dach was ghegaen tot an den audē
doe sach hi op teghens den hemel en hē

sach des heylighen Pauli siele ten hemel
varen mit groten langhe der heylighen
enghelen chore. der twaelf apostolen pa
triarchen ende prophetē in een claer lich
te ontfanghen Ende doe die heylighe va
der Anthonius dat sach doe vvel hē ne
der op die eerde in zyn anghesichte ende
ryep mit bitterlijcke screyen ende wenē
O wee lieue vader wyen laetstu nu mi
O lieue vader hoe scheydestu zonder oz.
lot ende sonder dijne heylighe benedixie
van mi O wee lieue vrient hoe heeft dē
god mi soe spade gheopenbaert ende dē
so haestelick ende also gheringhe vā mi
heuet ghenomen Ende doe hi dese clage
mit menighen bitteren tranen nauwel
ke voleyndet hadde doe stont hi gheren
ghe op als hē selue daer nae bekende dz
hi meende dat hi aloghe als. Ende doe
hi in dat hol quam tot den heylighen va
der Paulo doe knyelden dat heylighe li
chame des heylighe vaders neder op die
eerde recht als of hi noch leefden en hēf
dat ansicht op teghens dē hemel en boor
den die handen hoech op tot gode. Doe
stont Anthonius stille en dachte dat hē
noch leefden en was in fine ghebede en
hi stont oeck achter hem en badt Ende
doe hi ene langhe wijle ghestaenhad en
Paulū in fine ghebede noch stēme noch
suehten en hoorde vutlaten als fine ghe
woente plach te wesen doe stōt hē voer
hem ende hi sach hem onder fine oghen
ende doe mercte Anthonius wel dat de
siele van den sterflichen lichame was
ghescheiden Ende die gheeste daer noch

Loude **Wat dede Anthonius.** hy leyde
 den heylighen vader neder mit vele tra-
 nen ende kussedē dicke sinen heylighen
 mont ende sine handen ende sine voeten
Ende daer nae droech hi hem butē voer
 dat hol end leyde hem neder op die eerde
 ende bede ouer hem die psalmen die van
 christelike rechten ingheset zyn **En** daer
 nae toech hi hem zyn cleet but en dat en
 was noch vā linnen noch vā wollen **En**
 dat was een rock van palmbleden ghe-
 ulochten daer men die kornē ende die tu-
 nen vā maect. **Doe** nam Anthoni9 pau-
 lum ende bewant hem in den mantel dē
 hi mede had ghebracht **End** doe hy hem
 begrauen soude doe en hadde hy ghene
 schuppen noch ghene houwelen **En** doe
 en mochte hi mit sinen oude cranken-
 chame in die eerde nyet grauen wāt die
 eerde van dorzheyt in die woestēne seer
 hart was **Doe** knelde Anthonius ne-
 der hy den heylighen lichame ende wert
 te mael seer becōmert ende ghedacht ho-
 dat hi weder tot sinen cloester ghinc om
 te halen houwelen en scuppen soe molte
 hi drie daghe gaen en drie daghe weder
 dme comen en so soude hi bi aūdture ge-
 brecliek werden op den weghe en dat hi
 dan van den heylighen vader **Paulo** al
 so langhe moeste zyn soe woude hy eer
 dat eynde zyns leuē bi hem verbejde.
Ende doe hi also inder groter noot
 was doe quamen twe seer grote leuwē
 but die onderste woestēne ghegaen **En**
 de doe verscricte die heylighe vader. **An-**
 thonius in den eersten te mael seer **Mer**

althāt doe werp hi die vzele ewech end
 achte haer also luttel ofte daer twee du-
 uen gheromen warē **Doe** ghenghen die
 leuwē legghē voer dz heylighe lichame en
 riepen en belcreyde den heiligē vad pau-
 lū recht als ofte daer twee ghetrouwe
 vriendē haren lieuen vziene beclaerhden
En doe si haren lieuw vziene also lāge be-
 creyden die also lāghe hare huulghesel-
 le in die wildernisse had ghewrest. doe
 stōden st op en in ene cleyne vze hadden
 si mit hare claeuwē een graf ghemaect
 recht of dat na sine liue ghemeten ware
En ghinghē doe voer anthoniū seer oet-
 moedelic en licten hē sine handen en ney-
 ghede hare hoefden voer sine voeten en
 worpen hare sterre hier en daer als hon-
 dekens recht ofte si sine benedixie vā hē
 begheerden **Dat** werctē die heilighe vad
 anthonius althāt en sprac tot god. **He-**
 re **Jhesu** christe ic loue di dat dye wilde
 dyeren digne dyenre wel bekennen ende
 vermane di oec dat nyet zōder dine crac-
 te en digne gheuoelt leuen mach en bidde
 di daecku hem loon wiltte gheuen dae
 hem betamelick is. **Ende** althant doe
 hi dat ghesproken hadde ende hy se mit
 die hant wenckede **Doe** ghinghen si we-
 der in die woestēne. **Daer** nae doe nā
 die salighe Anthonius sinen lieuen brue-
 der **Paulum** ende leyde hem in dat graf
 ende begroef hem ende bleef doe bi hem
 bouen den graue mit menighen bitteren
 tranen **Ende** doe dat zyn oude lichame
 onermits sine natuerlike cranchept niet
 langher lidē en mochte doe scheide hi vā

Daer weder te huus in zyn cloester ende
droech den rock mit hem en soe langhe
als hi leefde so toech hij den rock aen op
hoertridelicke daghen en op ghene ander
daghen tot eenre ghehoechminne en tot
loue des heylighen vaders sinte Pauli
Hi vercondichde oec sinen bruederen end
alle den ghenen die in die woestenie wa
ren wat hi van Paulo hadde ghesien en
de ghehoert en hoe dattet hem was ghe
gaen Ic Heronim⁹ bidde dat si mijn
re daer bi willen ghedencken En hadde
ick een wensche van gode soe woude ick
gherne nemen des heylighen Pauli rock
mit sine loon van alre conighen costele de
dinghe mit hare rijcdome .

Hier eynde dat leuen des heylighen
vaders Pauli die eerste heremite . En
voert so beghinnet die prologus van dat
leue des heylighen vaders anthonij .

O Ic heylighe biscop Athanasius
van Alexandria die een rāpuech
ter en een beschermer was des
heylighen christen gheloues Als van die
heylighe scritte vutwijset doe was in si
ne tijden die heylighe kersten geloue mē
enen onghelouighen mensche verladen en
beswaert die Arius gheheten was
End die ongheloue en ketterie qua also
lere op so dat alle godes vrienden in gro
ter noot en vise ware En die selue Atha
nadius maecten op die tijdt enen psalme
die hietet Quicumque uult saluus esse. tot
ene beteringhe des heylighe christen ghe

loues daer die valsche ongheloue mede
onder die voeten wert ghedruct . Ende
nu so was die selue biscop Athanasius
den heylighen vader Anthonio voer an
deren goeden menschen leere vriendelick
ende gonstich langhe tijt Ende hi wiste
van sine heylighe leuen meer dan ander lu
den dat hij selue heeft ghesien en van an
deren luden heeft vernomen Ende daer
ome dat die heylighe vader Anthonius
van deser werelt scheyden ende voer bij
gode in dat ewighe leue. so wert die heyl
ighe biscop vanden heylighen heremite
ende van anderen goeden luden ghebe.
den dat hi sine heylighe leue woude be.
scriuen tot ene beterighe ende lere alre ge
louigher menschen Doe antwoerde oye
heilighe biscop den ouden vaderen end
heremiten ende sprac aldus Dat ghi mi
gheden hebt dat is mi een bequame end
een goet loon En is allen den ghenen die
dat horen ene wassinghe tot alre volco
menheyt . want dat is een werch tot do
gheden dat leuen des heylighen vaders
anthonij te horen En men sal doch ver
bi ghelouen so wat dat ick van sine heyl
ighe leuen hebbe ghesien ende ghehoort.
want also vele als ic hebbe ghesien end
ghehoort hoe dz dat beghin dat middel
en dat eynde zyns heylighe leuens was
also doe ic v opbare nae uwe ghebede .

Hier beghint dat leue en wonderlike
teykenen en miraculen des heylighen vaders
Anthonij En in den eersten van sine beke
ringhe en hoe dz hij een leue van penitencie

namen en hoe dat hij vā den bosen ghe
den ghelaghe wert.

Dat eerste ca.

Anthonius die heilige vād was
vut Egipten gheboze vā edelen
vrienden na der werelt en hare
leue was opghericht mit doechde vor
gode. En alle hare nersticheit was daer
toe gheschicket dat hi in doechde opghe
nodet mocht werden binen hare huse so
dat hi niet veel luden en kende en na ha
ren wille leefde. Hij scuwede oech in sine
ioghē daghen alle lichtuaerdicheit en en
liet hē ghene wereltliche dwaelheyt tot
zjnre herten gaen als āder kinder doen.
Wāt zjn herte begōde in godes liefte te
barnen. En wat hi vā der heiligher scrif
te vstont dat behielt hi in dē sinne. En hi
was oech sine vrienden ghehoorsam en
ghick mit hē ter kercken en droech dā te
huus dat woort des heplighen euāgelij
en spōsde zjn herte daer mede. Hi was
oech matich in spile en in clederē so dat
hi daer sine vriendē nye mede becōmerde
om beter ofte om schonre. En doe hi xvij
iaer out was doe sterf zjn vader en zjn
moeder en hi wert een erfghename ende
een besitter vā haren goede. En hi hadde
ene clepne suster die bewaerde hi oec als
behoozlich was. En dat gheboorde
voztelic daer na dat hi op enē dach te ker
ken ghinc en begonde onder den godes
dienst te ghedencken hoe dz die twalef a
postolen en hare nauolghers alle hare
tjliche goet achterlieten en volchdē cri
stum Jelum oten heren nae. En wat dz

was dat hi hem te lone ghelouet hadde
Ende doe hi aldus in desen ghedachten
was doe gheboorde dat bi gheualle dat
men in den euangelio las hoe dat een iō
ghelinc tot onsen heren christo iesu op
ene tijdt quam ende hem vzaechde wat
hi soude doen op dat hi behouden moch
te werden. Doe sprac onse ghebenedide
here. dat hi alle zjn goet soude veropen
ende dat ghelt den armen menschen sou
de gheuen soe creech hi enen scatte in den
hemel die nūmermeer en soude vergaen.
Dat woort ghinc Anthonio also seer
ter herten recht ofte dat god allene des
seluen dages mit hem hadde ghesprokē.
Ende hi ghinc gheringhe te huus ende
so wat hi hadde in rede ende legghende
gorde dat vercoft hi ende gaf dat den ar
men om die liefte godes. Ende dat hi nē
dan een deel goets en behyelt daer dat si
ne suster mede opghenodet soude wer
den want si noch seer cleyn was. En
nu so gheboorde daer nae niet langhe dz
hi in die kercke stont en men las dat euā
gelij daer christus in sprac. Nolite rogi
tare quid manducabimus. Ht en sal nē
want sorgghen wat hi eten ofte drincken
sal. Mer hi sal sine sorgghē gode beuelen.
Dese woorden onses heren christi ihesu
die men inden euāgelio las die leyde die
goede deuote iōghelinc weder ter hertē
ende hi ghinc weder te huys ende hi be
ual sine suster seer eerbaren vrouwen te
te bewaren dz si se na dē wille godes op
souden voede. En wat hē ouer ghebleue
was dat ghat hi arme ludē. En ider rye

so en was in egipten noch gheen cloester
noch gheen heremite in die wildernissen
Mer so wien god die ghenade gaf hem
te dyenen dye toech hem seluen vā sinen
huyse en dīende daer gode enichlike.

End nu so was daer bi een out goet
man wonachtich die hadde een enich le
uen vā sine kindele daghen op gheuoert
en dat en was doch nyet verre vā de lu
den En tot de ghinc Anthonis leere ghee
ne en verlochte en ouersach zyn leuen en
zyn welen En hem begode zyn herte se
re te ontfenghen na allulke enighen leue
En waer dat hi hoorde segghen vā enē
gheesteliken mā daer ghick hi toe en ver
werf sine vrientschap En dede recht als
die bije doet die vā die ene bloeme op die
ander vliegghet en vā een yghelike soetic
heyt verloeket. also nam hi oec van een
yghelic enigherhāde goede exēpelen. van
den enen oetmoedicheit. vā den anderen
willich armoede ofte innich ghebet ofte
langhe waken. ofte op der eerden te leg
ghen En want hi dā vā een yghelic eni
gherhande doechden nā so ghinc hi dan
daer mede te huus en besloot dat in zyn
herte En mit allulke leuen maecte hi dz
alle herte der gheente die hem hēden toe
hem gheneyghet waren En nu soe ghe
dachte hi an dat woort dz daer ghescre
uen staet Qui nō laborat nō manducet
Dat is. wie nyet en arbeidet die en sal
nyet eten En daer om so wāneer dat hi
vā ghebede ofte vā anderen goede werc
ken die tijt mochte hebben so arbeide hi
En wat hi wan dat ghat hi den armen

menschen. En doe die duuel zyn nerst
ghe goede beghinzel sach doe beghonde
hi lere te haten dat die iōghelinc Antho
nius mit so vele doechden optoyelch en
opghinc En vā dage te dage alijf meer
in doechden toenam end nyet of en nam
Ende nu so begonde hi sine oude konste
an hem te oefenen daer mede dat hij vele
mensche in die ewighe verdoemenisse ge
bracht had En in den eersten werp hij
vele bose ghedachten in hē wat hi goet
ende ere hadde ghehad En hoe dattet
sine iōghe luster soude gaen. en hoe edel
dat hi vā gheboorte was ende hoe dicke
dat hi wel gheghete en ghedronckē had
ende hoe vele vroechden dat in die werle
waren Hoe verdrietelic dat enē ionghen
man waer te striden teghē die menich
foudighe laghen ende bedriechnissen des
duuels dat zyn siele een goet eynde heb
ben mochte Ende doe hem so menighe
hande ghedachten anuyelen doe mercte
hi dat dat des duuels raet was ende hi
weerde hem leere craftelic mit dzyerhāde
wapenen Dat eerste dat was dat hij si
ne lichame castgde mit stercke valē dar
hi hē seluen ene orde sette dat hij nē meer
dā eens in de dage en at wāneer dat die
sonne oderghick Dat gheboorden oeck
dick dat hi eerst iden āderden ofte in den
derden daghe at Dat lijf verwā hij oeck
mit stadighen ghebede En doe die duuel
sach dat hi anthoniū mit allulcken val
schen raet nyet en mochte bedrieghē doe
werp hi lere oncupse ghedachten an hē
daer mede dat hi hē leere betoorde. doch

greep hi den wapen wedet an daer hi hē mede weerde ende dat was goede ghe dachten daer hem die duuel mit oncupſche ghedachten seer anuochte. end daer teghens so dachte hi doe ic dat soe moet ic ewelic vā gode ghescheyden zyn. heb ick ene cleyne wellust daer om moet ick vāder ewigher vroechdē beroeft zyn. of te volghē ic dīnē raet soe moet ic ewelic mit di barnen. **Eñ** doe hi mit allucke gedachten dē duuel eens seer vromelic we deckt. doe quā hi in ene iamerlycke figure en viel voer sine voeten en claechdē als of hi screyden en sprack. **O** anthoni nu heb ic so menighen bedzoghē en ver wesen en nu so hebste mi mit dīnē arbeide en mit dīne ghebede verwōnen. **Doe** vzaechden anthonius wie dat hi ware die also mit hē sprac. **Doe** antworde hem die duuel en sprack. **Ick** bin een meyster alre oncupſche wercken ick bin die menighen heeft bedzoghē die gode teynicheit hadden gheloeft. **Ic** bin die di seluen me nighen stryde heeft anghewochten hoe dz ic dīne siele ontrepnighen mochte. **Ic** bin die menighen mēsche vā enen reynen leuen heeft gheroghē en in oncupſcheit heft gheworpen. **Ende** doe Anthonius dat hoorde doe antwoerde hi den duuel end sprack. **Dīne** onreynne figure is wel een reynen dīnre booscheyt. **Ende** mit dīe hulpe ons heren **Jhesu** christi so achte ic alle dīne wercken seer cleyne. **Ende** mit den woerde voer die bose viant ende die quade raetgheuer ende dīe meyster der der oncupſcheit zīnre straten. **Ende** dat

was dīe eerste sede en maniere daer hē den duuel mede verwan. **Doch** so ghat hem dat ene cleyne sekerheit wāt hi wil te wel dat hē noch menighen stryde mit den duuel molte verchte eer dat hē zyn leuen tot enen goeden salighen eynde brenghen mochte. **End** daer nae doe greep hi zyn lēf voertan mit vastē mit waecken ende mit ander gode wercken. **Ende** hi en woude voertmeer op gheen strop legghen. mer hi woude leggen op die blote eerde. **Wāt** soe wāneer dat hi sine licha me ene sonderlighe ruste woude gheue soe leyde hi dan hem seluen op ene mat te die hē van byesen hadde gheulochten. **Wāt** hi ghedachte an die woordē die de heylighe Apostel Paulus sprac. **Quan** do enim infirmor tunc fortior sum et potens. **Dat** is. **So** mīn lichame ye cracker is gheweest hoe dat ick altyt cracker i den gheeste bin. **Nu** soe ghedachte deck die heylighe vutuercozen vader Antho nius dat hi tot enen groten loone bi dīe die conuersaci der wereltlyker mēschen nyet en mochte comen. **Want** hē beyde dat lichame mit den gheeste molte venighen. **Ende** nu so hadde hi enen heymelijcken vrient den leyde hi sinen wille voer ende badt hem dat hi mit hem vanden lude seer verre woude gaen ofte hē erghens ene heymelike stede cōde vindē daer hi gode allens mochte dyenen. **Eñ** alsoe ghen si beyde mit malcander. **End** si vonden een graf in enen hōlen stene en daer so besloot hem die heylighe anthoni us in en so brachte hem zyn goede vrient

zijn notozfte des lichames daer in Ende
doe die oude vyant der mēscheliker na-
turen sathanas sach dat hem anthoni⁹
vā den luyden had ghetoghen ende hem
in den hollen stene had ghesloten doe be-
gonde hem te vresen dat zijn schade end
zijn verlies meerder soude werden ende
dat hū hem daer nae in dpe woestēnigen
soude gheuen Ende dat hi oeck een exem-
pel ander luyde soudē gheue in die wo-
stenige te varen Ende hi quam op eenre
nacht mit sine ander ghesellen en droech
hem also sere dat hi voer doot lach ende
dat hi noch en lach noch en sprack End
alsoe als hi selue daer na sprack. dat die
slaghen en smerten die hū daer of oefine
ghinghen bouen alle sine arbeide. En
nu soe en woude god sine vrienden nyet
achterlaten En des morghes vroech so
seynde hi sinen gherouwen vrient daer
tot hem die hem diende ende bracht hem
spise En doe hi quā doe hadde hē die du-
uel voer den graue daer vut gheworpen
ende lach op die eerde ende en lach noch
en sprac nyet. Doe was zijn vrient seer
bedroeft ende nam hem voer doot op si-
nen rugghe en droech hem in zijn huus
Ende doe quamen alle die ghene die dar
waren en hadden groet medeliden ende
droefnisse mit den heylighen vader An-
thonio En doe hi alsoe lach tot die mid-
dernachte zōder spreken en zonder op sien
doe seynde hem god ene cleyne crachte dz
hi begōde op te sien end hem seer verwo-
derde waer dat hi was End doe hi tot
hem seluen quam en begonde te merckē

hoe dat dz om hē was geleghē doe badt
hi sine vrient dat hi nyemant opwerken
en woude en dat hi hem weder woude
draghen in den hollen stene want hi had
de gherne vā den bedde gheweest Ende
doe hi sine grote nersticheit hoorde doe
nam hū hem weder op sine rugghe ende
droech hem weder in dat hol en ghinck
doe weder vā hem te huus. Nu so en
mochte hi vā bittere smerte en sware pi-
ne noch staen noch sitten en lach in sine
ghebede ende sprac totten duuelen alsoe
vele als hi conde Nu is Anthonius we-
der hier. ick en onloop v nyet. ghi en mo-
ghet mij vā die liefte onses heren christi
ihesu nyet schepdē. Ende doe hi dz ghe-
sproken had doe quamen weder die du-
uelen mit groeter onghelueicheyt als
grote swarte honden en beten ende ver-
schoorden malcander voer hem En doe
sprac Sathā tot alle sine ghesellen Siet
hoe valte dat hem dese monick teghens
ons heeft gheset teghēs dē meyster alre
ontuylscheyt. die grote slaghe en moghē
hē niet voetmoedighen. hū sprekēt noch
vreselick en sportlic teghēs ons. wij sullē
hē bet verloecken en daer toe brēghen dz
hi sal weten dat hū ons nyet verwinen
en mach End doe riep hi weder sine hel-
sche ghesellē tot hē mit ene gruwelike stē-
me Doe quamē haerder seer vele in alre
hāde dperen ghelijckenissen Die ene als
een leuwe en dede of hi hē vercrozē wou
die āder als een wolf ende hē biten wou
En die zōmighe ghauē een gheluyt vā
hē als beren teghēs hem ofte si hem eten

wouden Ende dat gherucht wert alsoe groot vā hem also dat anthonio dochte dat dye stenen en die wanden ghescoort waren En nu so lach hi altyt voer hem op die eerde En vanden groten smerten die hi an den lichame hadde so gat hi menich luchten. doch soe was zyn herte inwendich also vast en onuerslaghet soe dat hi in alle sine noden tot den duuele sprac had ghi cracht en macht als ghi bewiset so waer an uwer een ghenoech teghens enen monick En wat ghi nu vā gode vā uwe cracht beroeft zyt daer om so menet ghi mi nu mit dreyghē te verstrickē. mer men fiet uwe onmacht daer an dat ghij alreghēde dypren ghelijckenissen an v ne met En heeft v god machte ouer mi gheuen soe beghaet an mi dat zyn lieue wille is It oec dat hi v gheen ghewelt ouer mi en heeft ghegeuē so is zyn teyke des heylighe crucis een muer ende ene beherminghe voer uwe ghewelt Die duuelen riepen seer daer teghēs en spraken mit groter dreyghinghe ofte hij meende dat hi hem mocht ansien en hi en owerkendes gheen loon daer of dan pyne en arbeyt Doe antwoorden anthonius ende sprac Se confitāt aduersum me castra nō timēbit cor meū It dat ghi uwe ghewelt teghens mi settet soe is doch mijn herte zōder vrese En doe hi also in grote arbeyde mit den duuele streeet doe woude god sinen knecht nyet lāgher in dē arbeyde laten en leynde hē een wonderlick schoon lichte en dat vdzeeft die duuelen en alle hare dypsternissen En doe hi op

den lichte sach doe was alle sine smerte ewech En wat die duuelen hadden gebroken dz was alcesamē weder heel geworden En doe mercten anthoni? alce hant bi dē schonē lichte die teghewordicheyt ons heren christi iesu en sprac O here ihesu christe waer waerstu doe si mij alsoe noeghen dz du mi in dē eerste nyete hulpe en quaemste en mijnewōden en mijne bittere smerten hepldeste Doe antwoorde hem die godlijcke stēme vut den lichte ende sprack Anthoni anthoni ick was hier teghenwoerdich in alle dīnre noot Ick woude dīnē stryct sien ofte du in dē stryct volherden woutste en wat ic di so manlic en so onuerslaechdelic stridē sach so wil ic dat dīn name ouer al dye werelt bekent werde En doe die godlijcke stēme die woorden tot hē sprack doe stōt hij op en zyn lijf was alsoe crachtich ghe worden so dz hē docht dat hi nye vā alle sine leuē so ghesont en had gheweest En doe hem dit gheschiet was doe soe was hi vijftien iaer out.

Hoe dat die heylighe idghelinc anthonius van den luden ghinc in diewoestenie daer hij een strenghe leuē voerden en vele cloostere stichten en hoe dat hi si bruederen leerde.

Dat. ij. ca.

Oer nae doe beghonde hem die godlijcke stēme voert meer te v luchten ende ghedachte hoe dz hij dē luden te naewas en ghinc tot enē ouden eerbaren ghesteliken man en bad

den dat si mit malcander in die woelste.
nige wouden gaen en dat si hem vā den
luden en van der werelt togghen Doe en
dorste die oude mā dē niet bestaen wāt
hij sochden dat zyn oude lijf dye harde
woelstenie nyet en soude mogghen liden.
Ende doe dat anthonius hoorde doe
nam hi zōwighē broden en een luttel wa
ters mit hem en ghinc verre in die woe
stenie en beggan een enich leuen i die wo
stenie alleyn te leyden in den tijden doe
noch allen monickē onbekent was alle
ne in die woelstenige te bliuē en te woenē
En nu hadden dye broden die hij mit hē
droech alfulcke craft so dat si een heel ia
re lagghen dat si niet en vuylden noch en
schimmelden also als mē die in Thebay.
da heeft En daer omme hadde die duuel
grote pyne en droeffnisse dat hi hem in
die woelstenie vā den luden woude trec
ken Ende vzeel de seer dat hi anderē mo
nicken een exēpel soude gheue in die wo
stenige te gaen Want dat was noch on
ghehoort dat yemant alsoe enich in die
woelstenige was .

En nu so ontfeyde hem die duuel i al
len dighen en lach te velde dach en nacht
eyghens hē Ende bedachte alle die boof
heyt en subtylheyt daer dat hij hē mede
bedriegghen mocht Ende in den eerstē so
verlocht hi hē mit eyghenschap wāt hij
wiste wel dat eyghenschap enē rechten
monick grote scade en hinder doet ende
hi leyde voer hem i der straten ene grote
silueren scuttel En doe stōt Anthonius
ouer die scuttel en sprac hoe mochte dye

silueren scuttel hier zyn gherōmen . hpet
en is doch gheen mēsche path noch voet
stap noch weghe . mer mē spozet hier al
lene voghelen en wilde dperē En waer
si oeck yemāt vut sine sack otuallen dpe
hadde den valle wel ghehoort om dat si
so groet is . of waer die hier weder ghe
gaen en had se ghesocht so had hi se wel
gheuōden heer duuel her duuel dz mach
uwe raet wel zyn en uwe bedriechnisse
En mit den seluen woordē soe vswant
die scuttel als stubbe Ende doe hi noch
voerwaert in dye woelstenige quam doe
leyde hem die duuel weder in den werch
als een groot stuck gouts En doe hij dz
sack doe liep hi als of mē mit ghepfele
op hem had gheslagghen ende sprack her
duuel du en moechste mi hier mit dine cō
ste nyet vā mine oplette brēghen . Ende
doe hi verre indie woelstenie quā doe quā
hi an enē groten berch ende daer vāt hij
een oude veruallen stede vā murē rechte
of dat een slot in voertijden hadde ghe
weest ende was vol wilder dperen die
hare woeninghe daer in hadden . Ende
doe wert hi seer blide ende hē docht hoe
dat hi dz schoenste pallaes had dat ye
keiser had moghē sichte en vermaecte
die doze mit stene en besloot hē daer i dz
daer nyemāt tot hē en mocht romē End
nu begōden hem sine vriendē ende ander
vele goede luydē te soecken doer alle die
woelstenie En doe si hē nyet en vōden in
den stene daer hi in had ghelegghen ende
na grote arbeyde doe si hem vōden doe
doe en woude hi noch om vriendē noch

om ander luden daer vut gaen tot dat
 hi twintich iaer in den veruallen store ge
 legghen had dat hi hem nye en woude la
 ten sien en dat hem oeck nye mensche en
 sach. **W**er dat hi doer die mure doch sel
 den mit den luden sprack **H**i en woude
 in twintich iaren ghene spyle otfanghē
 dan twerf in den iare so ghatmen hē
 broot doer dat dach en daer mede so ver
 dreef hi weder dat iaer.

Au so gheboorde doe hi hem in goe
 den wercken also neerstelick begonde te
 oefenen dat hem god also grote ghenad
 ghat dat hi die luden vā grote crācheidē
 mit sine woorden ghelont maecte die hi
 doch nyet en sach **H**ij verwerk oec vā go
 de also grote cracte teghens die duuelen
 alsoe dat gheen beseten mensche daer en
 quā hi en wert mit sine woorden vlost.
Daer lagghen oec dicke vele mensche dor
 sine celle die sine benedixie begheerden en
 die hoorden den groten strijt den hij die
 mit den duuelen hadde end spraken dan
 tot hem **A**nthoni wat hebstu hier in on
 se gheweelt en heerlicheit te doen wi heb
 ben die woelstnie tot hier toe in onse ge
 welt ghehad. du en moechstu onse me
 nichstoudighe laghē niet ontlopen. vaer
 weder vut tot den luden. **D**ese strijt die
 duerde also langhe mit den duuelen dat
 die luden meenden dye dat hoorden dat
 daer luden mit ledderen ouer die muren
 rōmen en wouden hem verdrūen. **E**nd
 nu so begōden hem die luden also sere te
 loecken mit groten scharen beyde om ge
 sontheit ende om goede leringhe so dat

si gherne die muren hadden ghebroken
 op dat si tot hem hadden moghen comē
 ende rypen hem sere an end vermaendē
 hem bi gode dat hi daer tot hem vut sou
 de gaen en leerde hem monicks leue mit
 hem te hebbē. **E**nde doe hij twintich
 iaer sonder alle menschen was gewerck
Doe openbaerden hem god dat hi daer
 vut tot den luden soude ghaen. **E**n dat
 hij se onderwijsen soude hoe dat si een
 nyeuwe leuen na sinen wille beghinnen
 souden. **D**oe brack **A**nthonius dye dore
 open ghinck daer vut. **W**ye mochte dye
 vroechde te vollen vut spreken die daer in
 den luden was die daer waren soe dat
 si lagghen dat si xx. iaer lanck hadden be
 gheert. **D**aer sach oeck menich sieck mē
 sche die des seluen dages van sine woor
 den waren ghelont gheworden. **D**aer
 wert oeck een groot miracel an hē ghe
 sien. **D**at lyt dat twintich iaer niet anders
 dan broot en had gheghete dat was al
 so schoen ende alsoe cractich als ofte hij
 vut den paradýse ghecomen waer. **W**ye
 woorden die vut sinen wōde ghinghen
 die hadden so grote cract so dat alle dye
 herten der gheente die se hoorden beteri
 ghe ende ghenade daer van ontlinghen.
Ende in corter tijt wert een closter ghe
 richt op den berghe daer hi soe lāghe
 was. **D**ie woelstnie wert also vol cel
 len so dat dat nyet meer ene woelstnie
 was mer ene menschelike woeninghe.
Sijn name ende sine goede leringhe quā
 also sere ouer alle dat lant vā egipten so
 dat vele luden hē van dorpen steden en

loten tot den nyeuwe leuen togghen. en
daerom hebben oech alle gheselike lude
een erēpel en een leuen vā den eersten va
deren die in Egipten waren. Die woe.
Genie die also wnt en also lāc was dat
men alsoe menighe weke moste gaen dz
men ghene mēselike wonighe vant die
wert also vol closters en cellen en ghesle
liker luden alsoe datmen in zōmighe clo
steren twee ofte driehondert ghesleliker
monicken en bruederen vāt die oder ene
regule en orde stōden en anders nyet en
leefden dā dat si mit hare hāden wōnen

En nu vōgaderden hē op ene tijt vele
bruederen vut die wostenie vā closteren
en van cellen en ghinghen tot anthonia
en baden hem dat hi hem ene regule end
ene orde woude gheuen hoe dz si hem na
monicks leuen soude regieren Doe dede
anthonius sinen heiligen mōt op en leze
de hem en sprac Voer alle dinck is mijn
lere dat ghi vrede en rechte liefte tot mal
cāder sult hebben En malcāder in liden
te troeste comen ende dat e een yghelick
vā den dage dz hi in doechden beghinnet
toe te nem dz hi dā nē weder of en nemē
En dat hi daer an dencke dat dit tijlic
leuen een verghanchelic leuen is teghent
dat ewighe leuen En het is in dese wer
elt een ghelijcē dinck den ghenen die daer
copet ende vercopet Die daer yet costeli
kes copen wil die moet oec yet costelics
daer om gheuen Mer die ewige vzoech
die mach men mit cleyen dinghen win
nen Wāt die heylighe scrifte spreket al
dus. Si āt in potentatib? octoginta an

ti erunt. amplius labor et dolor It dat
wi tachtich iaer leuen so wasset os dat
na niet dā groten arbeyp liden ende pyn
Mer ist dat wi lxxx. ofte hōdert iaer in
den wille godes ouerbrenghen so sullen
wi weten dat wi nyet tachtich ofte hon
dert iaer daer voer otfanghen Mer wij
ontfanghen die vzoechden die so langhe
dueret dat die iaren nyemāt tellen en cā
wāt dat hietet die ewicheyt. End dat
sterlike lichame dat wi hier laten ende
om die liefte godes vteren daer otfangē
wi weder een onsterlic lichame voer so
dat dz lyf ewelick mit die siele verbliden
mach Ende daer o me en sal nyemāt v.
dzieten na godes wille te leuen Wāt al
le lichamelike arbeyp die men hier liden
mach die en machmen niet gheliken die
alreminste vzoechde die in den hemel is.
Ende daer o me en sal nyemant menen
die die werelt achterlatet o me dpe liefte
godes dat hi grote dinghen hebbe ghe
daen Wāt tot ghelijcker wijs als of een
mensche gaue enen penninc om hondere
gulden dē soude dūcken dz hem seer wel
gheschiet waer Also ist oec om den he
mel Behoorde alle dese werelt enē mē
sche en liet hi die om godes wille so wa
re dat noch seer onghelijc trighens die e
wighe vzoechde It oec dat wi der wer
elts goet gherne hebben soe moeten wij
dat doch int eynde laten wāneer wi dz
ongherne doen Ende daer o me dat wi
dat teghēs o sen wille moeten latē waer
om en laten wi dan dat niet om godes
loon End daer o me so sal een recht mo

nick ghene achte noch sorghe hebben op
dinghen die hij doch nyet mit hē vā hier
voere en mach. **M**er hij sal vele meer na
den goede staen dat hij mit hem vā hier
voeren mach en dat hem die doot niet ne
men en mach. dat is die vrese gods en
die waerachtighe godlycke liefte. wijs
heyt kuytsheyt gherechticheyt. seer neer
delike soecken. en barmherticheit te heb
ben ouer arme menschen. Stadighe trou
we ende vaste gheloue in vzedelike herte
so dat hi alle tijt dat quade mit dat goe
de verwinne. **G**hehele opsiet en goeden
den wille in den wille godes alijt te bli
uen. **J**nnich deuot ghebet. stadich val
ten. langhe wakē. willich armoede. gā
ze ghehoorzamheyt. verlamdinghe alre
weerdlijcker eren. sachmoedicheit. ghe
hele oetmoedicheyt. waerachtighe ver
dullicheit. grote nersticheit alle doech
den te behouden. **D**it is dat goet dz een
rechtuerdich monick vergaderē sal en
mit hem an dat eynde zijns leuens bren
ghen en vā hier voeren sal. **D**esen schat
en can hē die duuel noch nyemāt nemen
noch verminderen so wāneer als hi sel
ue als een gehuert knecht zijns herē wel
ghedient heft. **E**n anderen luden niet en
dyenet om dz hi sorghet sinē dyenst daer
daer te verliesen. **A**lso sullen wi oeck go
de enen stadighen dienst doen tot in dat
eynde. **E**nde nyet af laten op dat wi on
les heren dienst daer mede niet en verlie
sen. **E**nde sullen an sien **J**udā den verrā
der dpe in eenre nachte verloes alle daer
hi ye gode te dienst had ghedaen. **D**aer

om sullen wi oeck enen vasten gheloue
hebben an dat woort dat god nerstelick
sprack doer des propheten mōt. **D**at al
le die ghene die haren wille keren tot go
de den wil hi oeck sinen wille byeden en
alle dinc ten besten keren. **E**n daer en
sal nyemāt achter hem omzien die dpe
ploech in die hant nemet. **W**āt die is on
waerdich des hemelrijcks. **A**ls die here
selue spreket. **H**oe wie verdrietet god te
dyenen en weder achter hem omfiet nae
der werelt welluste dpe is onwaerdich
der hemelster vroechden. **H**et varē coep
lude ouer meer en in een ander lant omē
dat si comēclap soecken. **D**aer varē oeck
zommighe mēschen in verre landen om
vreemde leringhen. **E**nde wien behoewe
om dat hemelrijck nergens te varē dā
waer dat die mensche is daer vindet hij
dat in rechten toop. **E**n loe wāneer dat
wi vanden hebben die ons dese comen
schap gherne soudē otrecken. **D**aer vā
so vermaent ons die heilighe leraer pau
lus dat wi stadelick waken en sochfou
dich sullen zyn. **W**āt wi en striden nē al
lene mit den vleysche en mit den bloede
mer wi striden oeck mit den princen der
duyternissen deser werelt. dat zyn dpe
vyanden die in der lucht om ons en bē
ons alijt na varen en mit menigherhā
de listen verwachten hoedat si onse leuē
vā gode mochten keren. **H**are strickē en
laghen zyn so menichfoudich dat hē nyē
mant zōder godes hulpe daer voer hoe
den en can. **M**er wie dat hare ghewelt
ontlopen wil die sal in den eerste bedēc.

hē dat se god in den eerste niet en heft ge-
scapen om hat si quaet doen ofte quaet
raden soude. **M**er dz hare onstuericheyt
en hare boosheyt nyet vā naturen en is
mer si veruollen dat mit hare bosen wil-
le wāt god en scoep nye gheen quaet. **E**n
doe si daer na saghen dat die mēsche in
hare stede ghelcapen was hare ere te be-
sitten. doe vercreghen si mit hare bosen
raet dat die mēsche sine schepper achter-
liet en hem seluen afgoden maecte ende
die anbede. **N**u so wachten si oeck op on-
se leuen en daer toe is alle hare neerlic-
heit en begheerte hoe dat si oec ons behi-
deren mochten dat wi op hare stede niet
en quemen. **M**er sonderlighe soe zyn ha-
re laghen en valscē listen en subtylheidē
seer sterckelic teghē alle den ghenē dye
hē vā der werelt trecken en hem mit go-
de verenighet hebben. dat zyn die rechte
gheestelike mēschen die een monicks leuē
voeren wāt so wāneer hi hē mit dē goe-
de noch mit den eyghē wille hē nyet toe-
comen en mach so seyndet hij den gheest
der quader gedachte in hare herte. **E**n
die wert mit vasten en mit beden vdzueē.
Mer ist dat de duuel segheloes wert vā
des mensche gorde wercken so en sal de
mensche doch niet menē dat hij dē duuel
daer mede heeft vdwōnen wāt hi en laet
nyet of hi doet als die ghene die iden stri-
de vā hare vyāden werdē neder ghesla-
ghen wāt so wāneer dat si weder opco-
men so werden si vele schadeliker dan si
eerste waren. **M**er ist dat hi dē mēschen
mit bōse ghedachten niet en mach toeco-

mē so seyndet hi hē bōse vrese ofte troste-
linghe in der herten. **E**n dat en doet hij
niet vā sine eyghene craft wāt hij en he-
uet ghene macht dā also veel als hē god
verhenghet. **D**ie heylige Job den die du-
uel op ene tijt alle zyn goet nam en hem
in sine lichame so iamerlike plachdē so
dat hem alle sine vrienden verlieten ende
in die miste sat. **D**en ghewelt en had hij
niet vā hem seluē dā dat hij god badt dz
hi hem ghewelt ouer hē woude gheuen.
Ende daer vā so salwē oeck weten dat
so wēneer god die here den duuel ptes o-
uer ons verhenghet. dat dat daer ome
gheschiet dz wi dat niet verdient en heb-
ben ofte dat ons god verfoerken wil op
dat oē loon daer mede vmeerdert wer-
den mach. **D**es duuels verfoerkighe is
so menichtoudich dat hi hē onderwylē
laet sien in eens enghels ghelijckenissen
en loeft den mēsche en zyn leuen hoe dat
dat gode wel behaghet. en dat doet hij
daer om op dat hen die mēsche daer i ver-
heffen soude. **E**n onderwilen soe comet
hi in een monicks ghelijckenisse tot den
monicken en raet hem dat si dē lichame
ruste gheue en wellust laten op dz hij go-
de des te langher mochte dyenē. **E**n on-
derwylē so maect hij dat een monick hē
seluen so wel behaghet in enen goeden le-
uen dat hi begheert toecomēde dinghen
te weten. **E**n wie die begheert te weten
die sal hē daer toe schickē dz zyn lijf also
reyne werde als doe hij vā den doopfel
quā en so sal hi meer weten dā die duuel
die hem radet. **D**at machmē wel ghela-

uen dat so wat anthonius hier sine brue-
 deren leert dat hij dat alle vā den duuēle
 selue oōderuōden heeft. Want hij sprack
 daer na dat hi tot hē quā en hem sere lo-
 ueden vā sine goede leuē daer mede dat
 hij hem veruloecte en verdrēet. Hij quā
 oeck dicke en seyde. Dat water plus
 woude comen. wāt so wāneer dat vut
 gaet ende in egipten comet so wasset in
 den lande vele wijns en coorns. En doe
 hem die duuel dat seyde doe sprac hi tot
 hē. Wat gaet di dat an. en doe vloech hi
 ewerch. Si quamē oeck dicke op paerde
 op mulen en op waghē tot hē end son-
 ghen en riepen mit menigherhāde stem-
 men op dat si hē gherne hadde veruāert.
 Si quamen opene tijt mit groten lichte
 tot hē en spraken tot hē. Anthoni anthoni
 wi zyn ghecomen om dz wij-
 di verlichten sullen mit onsen lichte. End
 lo dede hi dā die oghen toe. En soe wan-
 neer si hem sloeghē so sancck hij. en soe de-
 be hem dan die verduldicheyt alsoe wee-
 dz si alle vā hē slapen. Si bedē oec dicke
 mit hem en so sprac hi. Ven helpt gheen
 ghebet ghi moet ewelic vuloect zyn end
 so vloghē si van hē. Si disputierden oec
 vele mit hē en soe verwan hi se. Hi quā
 opene tijt en was sehone en groot ende
 sprack. Anthoni. Ick bin die waerachtighe
 godheit wat begheerstu vā mi. Doe
 spijede hem Anthonius in sine onreynē
 mont. En doe verstoef hij als een asche
 hi quā dicke als hi langhe gheuast had
 de als of hi een mensce waer vut die wo-
 renge en brachte broot ende sprac. An-

thoni wi sullen eten dat is tijt op dz wi
 gode des te bet moghen dyenen. wi zyn
 als ander menschen en dan bekende hij
 hem voer enē valcē brueder en veriaech
 de den vā hē. En doe anthoni sine brue-
 deren wel gheleert had hoe dz haer leuē
 soude zyn. En hoe menigherhāde laghē
 hē die duuel soude voerlegghē als hy hē
 oec dicke had ghedaen. En si wel ghel-
 set waren mictē worde gods doe ghin-
 ghen si weder in de wolken een yghelic
 in sine celle. En daer wert een closter ghe-
 sticht opdē berge daer anthoni op was
 en daer vergaderden vele monicken die
 onder sine leringhe ende onder sine ghe-
 hoorlaemheyt waren.

Hoe hoe dat Anthonius in Alexan-
 dria toech om zyn bloet vut te storkē vor-
 den chrestē geloue. En hoe dz hij vā sine
 cloester voer in die oōderste wolkenie.

Dat. iij. ca.

Der na nam anthoni een nyeuwe
 leuē an. En hē docht dz hi tot noch
 toe een onnut dyence gods had gewest
 en quā in al luke begheerte tot god dz so
 wāneer die spise voer hē stōt dat hi in al
 luke aendacht quā dz hi vastende vāder
 tafelē ghinc. En dat gheborde i die
 selue tijt dz die vūolghighe vā Dyoclesi-
 ano en Maximiano ouer alle die chrestē
 heit seer groot was. En anthonio wert
 gheslecht dz in alexādria vele lu dē geuan-
 ghen warē dpe mē dodē soude dme den
 chresten geloue. End doe anthonius dat
 vernam sprac hi tot sine monikē. O lieue

bueders wi sullē gaen te stēde daer die
heylighe martelaren hare pyne hebben
verwōnen wi sullē haer heylighe eynde
verwachten op dz ons god bij gheualle
die crone der martelaren mit hē mochte
gheuen. Ende doe hi mit sinē bzuederē in
alexandria quā doe wert zyn herte also
sere ontfenghet in die liefte godes so dat
hi die martelie vā gantzer hertē begheer
den te liden om den name christi iesu end
ghinck onuersaechdelike mit sine bzuede
ren tot den kercker en diende den heilige
martelaren en brachte hem spise end tro
ste se mit woorden en mit werckē. Ende
ghinc hem nae doemē se voer dz gherech
te brachte en stercken se in dē gheloue dz
si niet en souden versaghen op dat si die
ewighe vzoechde niet en velozen om dye
corze pyne des lichameliken doots. Doe
verbootmē datmen anthoniū noch ghe
ne monicken in alexandria en soude laten
comen. **W**āt hoe wel dat hi die pyne be
gheerde so was hi doch den heydē al
so bekent dat si hē hielden voer hare vadē.
En nu so en liet anthonius niet of hi en
ghinc heymelic en openbaer waer dz hij
die gheuāghen christen vant. **O**p ene
tijt doe wert hi bedroeft dat hē die pyne
niet werden en mocht na sine begheerte
so dat hi voer den rechter ghinc end ver
maende die kercken mēschē dat si hē ont
gheenrehāde pyne vā god lieten schepdē.
Ende doe die heylighe biscop Petrus
en vele ander martelaren die grote pine
en martelie om den name christi gheledē
hadden en hem anthonius niet ofgaen en

woude tot i dat eynde haers doots doe
ghinc anthonius weder i die woestēne.
En want hē die martelie mit dē swaer
de nyet en mochte ghelchien soe begā hij
zjn lichame also strenghelick te castēen
so dat dz bouen mēschelike crachte was.
En hi was oeck also wel behoedet van
den dage dz hij eerst vut die werelt i dye
woestēne ghinck alsoe als hij was in
sinen doot. **E**n dat ghelchieden dat hi
nae hondert iaren dat hij zjn seleus lēf
noch oec ander lude nye eens naect ofte
bloot en sach. Ende hij en wpelech oeck
niet sine voeten hi en ghinc bi gheualle dā
doer een water dz si niet nat en wordē.

Daer na gheboorde dat een heydē
sche here tot dz cloester quā daer anthoni
us in was en clopte vast voer die doze
datmen hē voer anthoniū soude latē co
men. Ende doe en woude hē anthoni
die doze nyet opdoen en vzaechden hem
daer vut wat dat hi woude. Doe sprac
die heidēsche here. dat zjn dochter mē
den heilschen duuel beleten was ende dz
dat hi hē woude bidden dat hi daer vut
woude ghaen ende gode voer sine doch
ter woude bidden. Doe sprack die heylighe
vader Anthonius. **O** mensche wat
bidstu mi om hulpe. ick bin sterflick als
du biste ende bin dīn ghelelle in sterflicke
ker naturen. **M**er ist stake dat du an dē
god wilste ghelouen mit gantzer her
ten daer ick an gheloue so ghaet wedec
te huus mit dē gheloue so wert dā dīn
dochter ghelont. Die here die Martina
nus was ghehyeten gheloefde althant

an god na sine woorden en ghinc wed
 te huus in dreef den duuel selue vut mit
 sine gheleue en mit den ghebede des hei-
 lighen vaders anthonij Ende dat dede
 god doer anthoniu so dat zyn name be-
 kent wert also dat alle daghe vele crac-
 ke en beseten menschen om sine hulpe vor-
 dat cloester quamen alsoe dat hem daer
 lere begode te verdrieten wat hi sochde
 dat he zyn herte in der ghenaden soude
 verheffen. ofte dat die bruedere meer sou-
 de werde da hi begheerde en hi ghedach-
 te dat hi die luden en die bruedere i de clo-
 ster woude laten en woude gaen in the-
 bayda daer he nyemant en kende Ende
 also beual hi sine bruedere dat si brueder-
 like liefte mit godlijcker vresen soude be-
 houden En hi ghinc en qua an een wa-
 ter en ghinc daer bi sitten en woude een
 schip verwachten dat he in Thebayda
 soude voeren En doe hi alsoe bi dat wa-
 ter sat doe qua hem een stemme van de he-
 mel ende sprack tot hem aldus Anthoni
 waerome vliestu ofte waer wilstu hene
 Doe antwoorde hi en sprack. Die luden
 en willen mi ghene ruste laten hebbē end
 roepen mi tot dinghe die ic ghene mach-
 te en hebbe te doen ende daer omme wil ic
 varen in Thebayda daermen mi niet en
 kent Doe sprac weder die godlike stem-
 me tot he It dat du comeste in thebay-
 dam so wert di trououdich meer arbeit
 des en onruste van den luden anghedaen
 Mer wilstu ruste soecken so gaet in die
 onderste woestenie. daer is ene stede die
 di wel dienet Doe antwoorde die heplij-

vader anthoni? weder en sprac **M**i zyn
 die weghe in die woestenie onbekent wie
 wijset mi die stede daer ic ruste vinden
 sal **T**oe sprack die stemme **D**u sulste ver-
 wachtē wāner die Sarraceni comē die
 daer doer die woestenie in Egipten om
 comescap varen. Anthoni? dede als he
 die godlijcke stemme hiete. en doe die Sar-
 racenen quamē doe badt hij he dat si he
 in hare gheselschap doer die woestenie lie-
 ten welen **E**nd dat deden si gherne hoe-
 wel dat si heydene ware en deden he se-
 re goede ghetrouwe gheselschap **E**n doe
 hi drie daghe en drie nachte had gegaen
 doe sach hij enē hoghen berch ende daer
 vut vloet ene schone fonteyne **E**n om de
 berch ghinck oeck een schoon velt mit ve-
 le schone palmbome wel gheciert **E**nde
 doe anthoni? dat sach doe bekeede hi van
 gode dat dz die stede was die he die ste-
 me gheopebaert had **E**n doe ghinc hi sit-
 ten bi den water ende ghat sine gheselle-
 ozlof wat die berch en alle dat daer omme
 was dat behaghede hem seer wel **E**nd
 doe die Sarracenen saghen dat hi daer
 woude bliuē en sinen god allene woude
 dienen in die wilde woestenie doe gauē
 si he broot **E**n soe wāneer dat si ghins
 en weder voeren soe saghen si hem ende
 brochten hem spise **E**nde nu so wert hi
 in cotten tijt alsoe wel bekēt hoe verre dz
 hi van den luden was so datmen hem si-
 ne notorste in die woestenie beghonde te
 brenghen. **E**nde sine bruederen die had-
 den hem oeck langhe i die woestenie ghe-
 socht eer dat si hem daer conden vinden

En so begonde hem seer te verdrieten dz die luden also verre doer die woestenie moesten gaen die hē spijle brachten wāe hi sozchde dat hem op den weghe mochte ghebrecen ofte dat si vā moordenare ofte wilde dperē worden gheschadighz. **E**n badt sinen bruederen dat si hem een houweel brochten daer dat hi selue sine nothorste mede mochte bouwen op dat die luden onbecōmert met hem mochten bliuen. **D**oe began hi cruigde ende coorn te layen en enē cruythof te maerken op dat hi sine notorste mit sine handē winnen mochte. **E**n oeck anderen luden dpe tot hē quamē enighe troeste doen mochte. **E**n nu so gheboorde doe dat coorne ghewallen was dat hi had gebouwet dat die dperen vut die woestenie daer in ghinghen en ghemeenlic mit hē aten. en op ene tijt doe venck hi een dier en sprac tot hem ende oec totten anderen. **W**at tijdet ghi mij dat ghy mij mijn coorne of eret. ick bin doch vā mijnre ioghet tot i minne gode daghen bij v gheweest in dpe woestenie so dat ic nyemāt vā v alle ghene leet ghedaen en heb. **I**c ghebyede v bij onsen here ihesu dat ghy gaet en ghenen schade mi meer en doet. **E**n also ghinghen die wilde dperē vā daer ende en deden hem nye meer ghene schade en waren hem daer na ghehoorsam ende wat hi layde ofte bouwede dat en roerden si daer nae nye meer. **E**n si sochtē hare weyden op ander steden waer dat si die vinden condē. **E**n so waneer dat si an zyn coorn quamē so liepen si daer of

als of men se mit stocken sloeghe. **W**ye mochte al legghen dpe menichfoudighe anuechtinghe die hij vā den duuelen leet. **S**i quamē dicke mit ghewapende ludē als grote ruelen ende pygaten. **D**aer so quamen oeck dicke alsoe vele duuelen in den berch als ofte si dē berch ewech voeren wouden. **E**n op ene tijt doe quamen daer alsoe vele dperen tot hem op dē berghe als leubē woluen baren en alre hā de dperen so dat hi dicke ghedachte dat in alle der woesteyen gheen dperen mere en waren. **E**n een yghelick riep mit sine stemme en stonden voer hē en grenen als ofte si hem verflinden wouden. **D**oe sprac anthoni⁹ onuersaethdelike tot hē. **H**eft v god ouer mij ghewelt ghegeue so etet mi. **M**er heeft v die duuel hier gheia ghet so ghebiede ic v bi godes hulde dat ghi gheringhe vā hier gaet. **E**n alre hāt na sine gebode so liepen alle die dperen van hem als ofte hi een yghelic bisonderlinghe ghelaghen hadde. **D**at gheboorde daer na dz hi sat en hadde kornē ghetuynt. **E**n doe hi dē korn vāder eerdē opboorde doe sach anthoni⁹ den duuel daer oder legghē als een grote padde en had eens wescen ansicht. **E**n doe hē anthoni⁹ nerselic aensach doe v wādelde hi haer tot ene duuellsche vrouwe. **D**oe legghēde hē anthoni⁹ en sprac. **I**c bin godes knecht ic en vrese noch en vlye vor di niet. **E**n alre hāt na dese woordē quamē vele duuelen ouer dē berch en mit den sloech die duuellsche ghesichte vā hem.

hoe dat Anthoni⁹ weder doer die woestenie in zyn cloester ghinck en vifi tierden en leerden sine bruederē.

Dat. iij. ca.

Dier na quamē die bruederē van sinen cloester en baden hē dz hū mit hē vut woude gaen dz hem die bruederē sien mochten. En si brachten mit hē een kameel dat hem broot en water doer die woestenie droech. Wāt men vant doer alle die woestenyē ghene fonteyne noch vlietende water vā op dē berch daer anthonius op was. En doe hū nu mit den bruederē vut die woestenie ghic doe ghebrac hē water. wāt die hette was alsoe groot dat si alle vā dorste woude steruē. En si sochte hier en daer of si nergheus gheen water en cōden vinden. En doe si nyet en vōden doe woude si alle vōderuē en speten dat kameel daer staen wāt dz en mochte niet verder comē. Doe wert anthonius seer bedroeft om den groten noot die hi an sine bruederen sach en hū ghinc een weynich vā hē en kuyelde nedē en hoef sine hāden op tot gode mit vuerighē tranē en badt dz hi hē en sine bruederen te trooste woude comē in den groten noot. En nu cregghen sine tranē voer gode also grote crachte dat si i die dorre woestenyē daer nyē gheen water ghesien en wert ene scone fonteyne maectē de noch hūden in die woestenyē is en hē menich sinen bruederen en den kameel had drincken ghegeuē doe volleden si hare drincken water ende hare plesschen en voeren doe

vrolick doer die woestenyē. Ende doe si quamen tot zyn cloester doe ghinghen hē alle dye bruederen ionc en out te ghemoete en grueren haren lieuē vader mit groter vroechdē en otfinghē hē nyet anders dā of hē god een enghel vut den hemel gheseynt had. En doe hi die groten nerkicheit sach an dē oudē bruederē endē hoe volcomē dat haer leuē in alre gheuēlicheit was en hoe die iōghen mit vuerigher begheertē gode diendē. Hū sach oec sine suster die i lāgher outheyt ghecomē was dat si mit āderen iōckrouwē in volcōmēheit leefde. En nu en had hū vut die woestenie ghene ander kermisse ghebracht dā goede lere en goede vmanighē en die deylde hi vder hē en sprack. Heue bruederē ghi sult enē vasten gheloue hebben en urwe hertē vā quade ghedachten bewaren. Dat vleysce tēmen mit maricheit der spisen. tijtlike dighē scuwē. dick ende langhe beden. Die gheboden der heyligher scrifturen voer die inwēdighe oghen des herten hebben. An der heilige leuen ghedencken. ho bitterlick dat si dz hemelelyc mit een streghē leuen hebben vcreghen. En dat wi een exempel daer bij sullen nemen dat herte daer mede te ontfenghē en die ondoechde daer mede te vdriven. Ghi sult mit nerkicheyt dz geboes des leraers sinte Paulus ter herten legghen dat hi ghat doe hi sprac. Sol non occidat super iracūdiam veltreum. Dye sonne en sal numermere ondergaen dye mensche en sal vā goeder herten achterlaten den thoorne die hi teghens ymant

heeft ghehad. Dat en meent hij niet alle
ne om der sonnen onderghack. Wāt die
meninghe is aldus. Dat noch die zonne
ouer den mensche ghetuych mach zyn i
den dage noch die mane in die nacht die
mensche en heeft dā eerst sine toozne vā
der herten ghelaten. Hij vermaende oeck
sine discipulen neerstelic dat si dach end
nacht hē seluē in hoede hielden alsoe dat
ghene sunde in haren herten ouer nacht
noch ouer dach en bliue sonder biechte.
En dat hē oeck ghene sunde in hare her
te en bestraffen mach, op dat si hem niet
en verwinnen end dat si maldāder onbe
waert sieten. **E**n dat si daer aendachten
dat luttel ludē zyn die daer seker moghē
zyn. Wāt wie dat bi aucture hudē goet
is die is mozhē teghēs den wille godes.
En doe anthonius dese woerdē mē
sine bruederen ghesproken had en hem
vele goede leringhen ghegheue had doe
dochte hem hoe dat hi leer lāghe vut die
woestenie had gheweest en stont gherin
ghe op en ghinc weder op sine berch. **E**n
nu so begōden hē beyde vele beseten end
ander crācke mēschen na te volghen i die
woestenie om ghesontheit mit welcken
hi groten arbeit en beedernisse moeste
liden mit vasten en mit ghebede en mit
waerken. **E**n zyn herte was also volco
men in godlijcker liefden dat hij hem nye
vā der ghenadē en verhieft dat hi die du
uelen so gheweldichlijcken vut den men
schen verdreef. Hi en wert oeck nye des
dzoenigher ghesien wānneer dē ludē ge
nade vā hem mochte gheschien. Wāt dz

lelet men oeck in den ewangelio dat dye
twaelf apostolen zōmighe duuelen nyet
en mochten vut driuen die Christus oē
here selue moeste vutdriuen. Ende daer
vā sprac Anthonius dat die selue ghenā
de nyet vā mēscheliker crakte en quame
mer van sonderlinghe ghenade en gāue
godes die se gheeft wyen dat hi wil en
in der tijt wāneer hi wil en in der steden
waer dat hi wil.

Van zōmighe wōderlijcke teykenen
end miraculen die die heylige vader an
thonius in die woestenie dede.

Dat v. ca.

Dat gheborde op ene tijt dz een rijt
man van egipten in die woestenie
quā die mit alkulcken duuel besetē was
dat hi hē seluē die rōghe ontwe beet end
hē seluē dat anghefichte crakte en die o
ghen vut woude brekē. **E**n doe anthoni
us zyn ghebet voer hē had ghedaen doe
sprac hi tottē ghenē die hē daer gebracht
haddē. Voeret hem weder te huus soe
wert hi ghesont. Doe badē si Anthoniū
seer dat hi dē duuel vā hē woude driuen.
Doe seyde hē anthoni⁹ wed dz si mit hē
voeren te huus hi soude dā gesont wer
den. Doe sprakē si dz si hē nūmermeer vā
hē woude brenghē hi en vōdreue eerst den
duuel vā hem. Doe sprac weder anthoni
us hi en mach hier nyet vā hem vōdreue
werdē. Mer so gherighe als hi in egiptē
comet so moet die duuel vā hem schepdē.
En also gheloefden si sine woorden end
voerden hem weder om. Wāt god had

de anthonio i sine ghebede verkondicht dat hi daer ghesont soude werde Ende doe die beleten mēsche den eersten voet. Stap in egipten trat doe wolke die duuel van hem ende hij bleef voert an ghesont tot in dat eynde vā sine leuē.

Item een ander teyke van den heylighen vader Anthonio.

Het was een seer edel ioncfrouwe vā edelen vriendē in ene stadt Tripolitana gheheten **E**n die had eenre hā de crancheit so dat haer die wormen ten monde ter nasen end ten ozen vut liepen **E**n nu baden der iōcfrouwē vriendē dz die monickē die tot den heylighen vader anthonio ghinghen dat si hem hare gheselcap mit der iōcfrouwē lieten sien **E**n nu bleuen die vriendē onderweghen mit die iōcfrouwe bi enē heilighen heremijte Paphūcio gheheten **E**n dye monicken ghinghen voer hē tot hare heilighē vader anthonio **E**n doe si hē wouden segghē vā der iōcfrouwē pyne en crancheit doe voerquā hi hare woorden en seyde hē al hare ghebreck recht als of hi daer hadde reghē wordich gheweest **E**nd hoe dat si ende hare vriendē mit haer getomē waren en bi den heyligē paphuncio waren **E**n sprac doe weder **W**etet dat si ghene seluen woordē ghinghē die monickē weder tot Paphūcio en vōden die maghet wel ghenelen mit hare vriendē in groter vroechden.

Die teykenen waren vā anthonio seer veel te sien dat hij die duuelen

so gheweldichlike vā den menschen dreef **M**er noch wōderliker is vā hem te horen dat hi alsoe verre in die oiderste woestene vā den ludē was en dat hinochtans vā gode alle dat ghene wille dat i egipten ende in anderen verre lāden gheschieden **W**āt so wāneer sine monicken tot hem quamē ende si hem wouden segghē wat si hadden vernomē dat in egipten ofte in anderen lāden gheschiet ware so seyde hi hem te vorens die nyeuwe mare hoe dat ghegaen was recht als of hi selue daer had gheweest. **E**nde daer van scrifte Athanasius die heylighe bishop die alle zyn leuen heft bescreuē. een louchick teyken ende mirakel vā hē ende spreket aldus Anthonius die heylighe vader sat op enē tijt op sinē berghe by sine bruederen en sprack van der sielen salicheyt **E**n in den woorden quā hij in een andacht en sach op reghē den hemel tot gode **E**nde in den ghesichte doe sach hi die heylighe enghelen ene wōderlike schone siele mit groter vroechden vā dese arme ellēdighe verghāckelijke werelt in dē hemel voeren **E**n hi viel altechāt neder in zyn ghebet ende badt god dz hij hem te kennen woude gheue wie dz dye siele mochte welen. **E**nde altechant doe quam ene stemme ende sprack tot hem. **D**at is amos siele die is nu van der werelt gheschepden ende is bij gode in dye ewighe vroechde gheuaren. **E**nde nu so was dese selue Amos een heyligh here. mijte in enre woestenyē **A**yeria ghenoe met vā sine ioghēt tot in sine outheit ghe

weest Ende die selue woestēnige Pytria
was van den berghen daer Anthonius
op was rij. dachreysen. En hi quā in
ene grote vzoechde vā den ghesichte end
zjn anghesichte wert in ene wōderlike
vzoechde verwādelē En doe hē sine mo-
niken vzaechden wat dat ghesichte end
die vzoechde beduden Doe sprack hi A-
mos die heylighe vader is van hyper tot
gode gheuaren En hoe dat nu was dat
die selue Amos tot Anthonio nyet ghe-
comen en was dat bekenden doch sine
discipulen wel doer dye grote teykenen
die god doer hem dede en die si dicke vā
hem hadden ghehoort En bescreuen dē
seluen dach En daer na ouer xxx. daghē
quamen die bruederē vā Pytria die bi si
ne heylighe eynde gheweest hadde ende
seyden den seluen dach en vze doe hē vā
der werelt ghescheidē was als anthoni-
us hadde gheseyt. Een āder.

DAer na gheboorde dat anthonius
vutghinc mit een vā sine discipulē
ghehyeten Theodoruz en quamen een
een water En nu soe en vōden si gheen
schip daer si mede ouer mochten comen.
Doe woude Theodoruz dat si hē had-
den vutghetoghen en ouer dat water ge-
swēmet Doe badt hem anthonius dat
hi verre van hem dat water doerghinck
dat nyemāt den anderen naect en saghe
En doe si vā malsander quamē doe sca-
mede hē anthonius voer hē seluē en tōe
in beswaringhe hoe dat hi ouer dat wa-
ter soude comē wāt hi en dorste hem vā
schaemte nyet vutdoen Doe sach god si

ne doechdelike en gheestelike schaemte
an En in den ghyloue dat sinte peter o-
uer dat mere ghinck op dat hē tot osten
here mochte comē. also ghinc anthoni⁹
ouer dat water dz noch sine cleder noch
sine voeten nyet nat en worden. Ende
doe Theodoruz ouer quā en vant anto-
niū an die ander side vā den water ende
sach dat sine cleder nerghe nat en wa-
ren. doe bekende hi dat god zōmighe tei-
kenen an hem hadde ghewracht ende hē
badt hem dat hi hem woude segghē hoe
dat hi ouer waer gheromē Ende doe hē
anthonius die doechde woude hebbē v
sweghen doe vvel hem Theodoruz om
sine voeten end hiet hem vā en swoor
hem wat dat hi hē seyde dat hē dat ver-
swighen woude En doe anthoni⁹ hē nē
ontcomē en mochte doe soe seyde hi hem
hoe dat hē hem sere schaemden dat hē
hem seluen naect soude sien End hoe dz
hi in den name onses heren ihesu christi
op dat water ghetreden was ende had-
de daer mē dzoghen voete ouerghegaen
Ende doe gheboot hem die heylighe va-
der Anthonius bi rechter ghehoorzāem-
heyt die wyle dat hi op deser werelt leef-
de dat hē dat nyemāt en soude segghen
Ende dat dede Theodoruz ende en sey-
de dat nyemāt alsoe langhe als antho-
nius leefden. Noch een āder.

DAer nae quam op ene tijt een gra-
stade tot anthoniū van laodicia der
god voer sine dochter bede dye ter doot
toe cranck was. Doe dede Anthonius

en deuot ghebet tot gode en hiete hem
 weder te huus varen. Die graue Arche
 laus hadde die tijt ende die vze wel ghe
 merct dat anthoni⁹ dat ghebet dede. En
 doe hi te huus quā doe vant hi dat sine
 dochter i die selue vze was ghenelen doe
 anthonius zyn gebet had ghedaen. Hij
 hadde oec die ghenade vā gode soe dat
 hi dicke een maent ofte menighen dach
 te vorens leyde wyte tot hē soude comen
 van welcken lande ofte om wat saeken
 Oeck so gheboorde dat twee monic
 ken wouden tot anthonio doer die wo
 stenie gaen en hem ghebrack waters op
 den weghe en doe si noch ene dachreple
 souden gaen doe sterck die ene vā dorst en
 die ander was den doot seer na. En nu
 hadde Anthonius een dyep hol i dē ber
 ghe en daer was hi dicke tien of twalef
 weke in dat hem nye mēscen en sach dā so
 wāneer hem sine monicken om notoztri
 ghe saken moesten hebben. ofte dat also
 vele beleten en crācke menschen daer qua
 men. ofte so wāneer dat hi vā gode eni
 ghe sonderlike sake bekende. En doe die
 twee bruederen tot hē woude gaen ende
 die ene in die woestenie doot lach vā dor
 ste. dat wiste hi alreant van gode ende
 ghinck gheringhe daer vut en riep twee
 vā sine bruederen en sprac haeltet v ghe
 ringhe en nemet ene vissche mit water
 en gaet in die woestenie den werch die in
 egipten gaet. daer legghen twee bruederē
 die wonden hier tot os hebben ghecomē
 den is waters ontbroken alsoe dat dyp
 ene vā dorste ghestorū is. En die ander

is den dobe seer nae. En begrauet dē do
 den en den anderē gewet te drincken dat
 hi ghenelen mach en leydet hē mit v hiez
 Si deden als hem hare meyster en hare
 abt doen byete en ghinghen gheringhe i
 die woestenie en vōden den enen doot en
 begroeuē hem op die selue stebe. Den
 anderen ghauen si dricken dat hi weder
 tot hē seluē quā en voerden hem mit hē
 tot anthoniū. Nu mochte die zōmi
 ghe vraghen. Waer om en leyde Anto
 nius niet te vorens der twee bruederen
 ghebreck. die sullen mogheliker gheden
 ken dat godes gherechte nyemāt vkerē
 en sal wāt hi heeft zyn ordel ghegeue o
 uer den brueder dat hi in die woesteniē
 sterck. Mer men sal betameliker dat voer
 een woeder bekenne dat anthoni⁹ so ver
 re vā den luden was en nochtās alsul
 ke ghesichte bekende.

Op ene tijt doe die monicke vut die
 vterste woestenie quamē en hem baden
 dat hi daer vut totten cloester ghinc en
 saghe hoe dat hē hare ordināci behaghe
 de. En nu soe moesten si ouer water sche
 pen en doe was dat schip onder mit co
 menstap gheladen. Doe sprac anthoni⁹
 hi roock enen quaden roock. Doe spra
 ken si. daer legghen vissche onder in den
 schepe. Doe sprac hi. Dat en is alsulckent
 roock niet. Ende alreant doe ryp een
 beleten mensche die heymelicken in den
 den schepe was ghecomen. En doe ghe
 boot anthonius den duuel dat hi vut va
 ren soude. En doe wert die mensche ver
 lost. Daer na doe bracht men hem

enen ionghelinc en die hadde enen onreyn
nen duuel bi hē soe dat hi alle sine cleder
verstoorde En hem baden sine vrienden
dat hi god voer hē vuode bidden En de
selue ionghelinc was also seer becōmert
dat hi niet en wiste dat hij bi anthonio
was En doe de dach opghic doe sloech
hi anthoniū seer strengelick Ende doe
kraken hem sine vrienden. Doe sprack
anthonius Dat is zyn scult niet mer des
duuels wāt god heeft hē geboden vut te
varen in ene woestenie daer gheene mē
sche woeninghe en is en aen den iōsten
daghe nyemāt en soude moghē schaden
Ende na den woorden gheboort hē An
thonius dat hi moeste vutuaren end dye
ionghelinc wert weder sinnich end ken
den doe anthoniū en opel hem om sinen
hals en kuste hem en loofde god grote
like en dancte anthonio en ghinc prolic
mit sine vrienden weder te huus Alsulc
ke repkenē dede god doer sine wille also
uele dat si wel te verwōderen zyn Mer
die dinghen die god mit hē wachte dye
hier nae bescreuen staen zyn vele meer te
verwōderen wāt si zyn bouen mētelijc
ker cracte.

Hoe dat anthonius vā den heyligē
enghelen wert vertoghen End hoe dat
hi een wōderlic ghesichte sach.

Dat .vi. ca.

Anthonius die heylighe vader stōt
op ene tijt omtrēt middach in sine
ghebede seer deuotelick en hi wert verto
ghen in den gheest. En hem dochte hoe

dat hē die enghelen optoghen en woude
hem in den hemel voeren Ende doe qua
men also vele duuelen so dat dat onspre
kelic was en wouden hem keren dat si
hem nyet open voerden Doe vzaechden
hem die enghelen wat saken dat si van
hem wisten dat si hem dē wech woude
behinderen Doe begōden die bose ghee
sten alle die sunden voert te halen die hij
in sine kindse daghen had gedaen Doe
sprakē die enghelē. dat en mocht hē nyet
scaden wāt hi hadde daer penitēti voer
gedaen. en si spraken voert nu segt ons
of ghij enighe sunden vā hem weret dye
hi ghe daen heeft vā den daghe dz hi eer
ste een monick wert Doe seydē dye bo
se gheesten menighe loghentale die si nē
en mochtē bewisen Doe spraken die en
ghelen Owe sake die is valscē en sloeghē
die bose gheesten vā hem en voerden hē
voert an En doe dat gheschiet was doe
quā anthonius weder tot hem seluē en
stont op die stede daer hi eerste had ghe
staen En was dē dach sonder alle licha
melike spijle en ouerbrachte den nachte
daer toe mit oueruloedig ēouerighē tra
nen. Ende doe beclaechedē hij alle men
schelike ghesachte. hoe grote sekerheyt
die mēscē moēt hebbē eer dat hi doer der
vpaden scharen comen mochte tot den
hemele Ende hoe menigherhande stric
ken en laghen si teghens die mēscē vin
den En hoe gheweldichlic dat si oeck i
die luchtē zyn. Ende dat voer dat selue
ghewelt ons die heylighe leeraer Paulus
heeft ghewærscuwet doe hi sprac **Acta**

mitte armaturā dei ut possitis resistere i
die malo. **R**emet die godlycke wapenē
op dat ghi v moghz weren teghēs uwe
vpanden en wederstaen in den quaden
daghe dat hi niet en vinde daer mede dz
hi v vāghen mach.

Ende daer na ene corte tijt doe sach
hi een ggesichte dat den eersten seer ghe.
lyc was **H**ij sach enē man op der eerden
staen die so lanck was dat hē dat hoeft
an den hemel ghinck **E**nd sach dat vele
voghelē vloghen vā der eerden tot dē he
mel **E**n doe werden die langhe man se
re ende welcke hi mochte mit den hāden
vāghen die verscoorde hi en werp se we
der neder en hadde dā daer mede grote
vroechde **E**n die hi niet en mochte vāghē
die vloghen voer bi hem in den hemel en
so had hij dā grote droefnisse daer van
hier bi so mercte anthonius wel dat dz
die duuel was. **D**aer **P**aul⁹ vā spreket
dat zyn die princen der werelt ende zyn
gheweldich in die luchtē **E**n die voghelē
die hi vinck en neder werp. dat warē de
sien die ontreynicht waren **E**nde dye
voer hem vloghen waen die ghene dye
vā hare sunden ghereynicht waren end
dat die duuel hem den wech nyet behin
deren en mochte **E**n van alfulcken ghe.
sichte oefende hi hē des te bet in allen do
ghenelike wercken **E**n so wāneer dz hij
alfulcke dinghen gherne hadoerweghē
so quamen sine monickē en vpylen voer
hem en baden hē dat hi hē woude seggē
of hē god yet hade gheopenbaert daer si
vā ghebetert mochten werden dat hi hē

dat te kennen woude gheue **E**n soe sey
de hi hem dat ghelyc een vader sine kint
de. **A**nthon⁹ hadde alfulcke ghena.
de in den aensichte. dat soe wie hem nye
ghesien en had en hē onder sine monickē
sach die ghinc tot hem onghewelen vā
sine monicken **S**ijn herte was oec also
reyn datmen hem nye toornich en sach
Hi was oec also oetmoedich. hoe grote
tepkene dat god doet hē dede so dat hij
hem nye des te meer en verhyet **H**i was
oec also sachtmoedich soe dat zyn aen
sichte alre vrolic was en ghat hem dar
bi een tepken dat hi alletijt hemelsche di
ghen in der herten had **D**aer en quā oec
nye mēsche om enighe saeckē tot hem hi
en ghinck ghetroet weder vā hem **H**ij
boot oec alken priesteren ere. en bison
der biscopē den neyche hi tot der eerde
en begheerde hare benedixi **H**em en ghic
oec gheen verdriet nye so na dat zyn an
ghesichte in sine stadicheyt verwandelt
wert **H**ij hadde vrientscap mit heydenē
en mit kersten **M**er tot den ketteren als
Aeriani **M**anichei **G**ilmarici soe wou
de hi ghene ghemeenlichap hebben dan
om hare bekeringhe **W**āt hi wille ende
kende hare boosheit wel **W**āt hi sprack
dat si also vele valsche bedecte woorden
teghens eenuoudige luden cōden spreke
so dat vele beter te woenen waer bi ene
fengnde slanghe dan bi hem. **W**ant ha
re gheloue is valsche ende quaet also dz
si die heylighe drieuoudicheyt deplen en
de den vader ende den sone ende den hei
lighen gheest nyet een welen to en scri.

nen. **D**at gheboorde op ene tijt dat die sommighe van den seluen luyden tot hem quamen in die woesteniye ende si deden doe recht als ofte si rechte kerste menschen gheweest hadden. **E**nde doe mercken die heylighe vader **Anthonus** hare valscheit ende iaghe de se gheringhe vut den berghe. **E**nde so begonden si die valsche ketterie ende ongheloue seer te vermeerderen in **Alexandria** ende in egypte alsoe dat beyde die biscopen ende die prelaren ende priesteren ende werelike menschen seynden boden in die woestenie boden nae den heylighen vader **Anthonia** dat hy tot hem soude comen in die stadt van **Alexandria** ende dat hy hem den heylighen christen gheloue soude helpen beschermen. **D**oe nam die heylighe vader **Anthonus** sinen staf in sine hant ende ghinc mit sinen ouden cracken lichame doer die harde strenghe woestenie ende quam in die grote stadt van **Alexandria** ende dat is een hoefstet in den lande van egypten. **D**oe sweghen biscopen priesteren ende voert beyde gheestelike en werelike luden end lieten den heylighen vader **Anthoni** spreken mit den valscen **Arrianen**. **E**nde dye verwan hi mit die rechte waerheyt en beschermde die heilige drieuoudicheyt en sprack dat die selue **Arrianen** waren antekerkes boden end dat hare woeninghe alsoe verre van den christen menschen soude wesen als die duster nisse van den lichte. **H**em gaf oech god also grote ghenade te spreken van den heylighen christen geloue. so dat hem die heyl

benen also vele bekeerden so dat in den seluen iare die christenheyt meerder wert dan die heydenen. **D**ie luden begonden also seer te lopen tot **anthoni** so dat die heren dze begonden te kerken en sochden dze dat **anthonio** verdrieten soude. **D**oe sprac hi weder. **D**er duuel scare is vele meerder die ic op den berghe lide dan der menschen dye hier zijn. **E**nde alsoe was hy ene langhe tijt in **Alexandria** tot dat hi die ongheloue onder die voeten ghetreden had mit rechter bewijsinghe der waerheyt. **A**n gheboorde doe hy weder op den berghe woude gaen dat hem ene arme wedue nae ghinc en die had ene dochter die beseten was mit den bosen gheeste. **E**n dye vrouwe en mochte van den luden niet tot hen comen. **E**n doe hi vut die doze ghinc dor riep si hem na en sprack. **V**erbeydet mijne lieue godes knecht end ontferme di ouer mijne dochter dye is beseten mit den bosen gheest. **E**n doe hi hare stemme hoorde doe stot hi stille en liet se tot hem comen. **D**oe qua die arme vrouwe ende brachte hare dochter voer **anthonio**. **D**oe hoef **anthoni** sine handen op tot gode en bad voer die dochter. **E**n doe dat ghebet een eynde nam doe moeste dye duuel vut varen en hare dochter wert verlost. **D**oe stont een groot gheruchte op onder den volcke van gods gheloue. **D**ie moeder die was oech in groter vroechde. **E**n **anthoni** hadde oech ene zoderlinghe vroechde dat hi van den luden in sine hemelike contemplacie op den berghe soude comen.

Hoe dat dye heydenſce priesters tot
tot anthonio in die woelkenie quamē en
mit hem diſputerden en hoe dat ſi van
hem verwōnen worden.

Dat. vij. ca.

DAer nae quamen tot Anthonio in
die woelkenie twee heydenſce prie
sters die in den heydenſcen boecken leer
wel gheleert waren en wouden verſoec
ken ofte ſi hē mit redene mochte verwin
nen. Ende doe Anthonio hare toecoem.
ſte wert ghelecht doe ghinck anthonius
daer out op den berghe tot hem. End na
dat ſi hem gheg ruetet hadden doe sprac
die heylighe vader anthonius tot hem.
Wat meninghe is dat dat ſo wijle cōſt
rijcke meſſen tot enen dwaſen menſche
also verre gheoomen waren. Doe spra
kē die heydene tot hē dat hi nyet dwaes
en was mer dz hi dick ende menichwer
ue ſine wijsheit bewelen hadde. Doe ſo
sprack hi weder. **S**ijt ghi tot enen dwa
ſin menſce ſoe verre ghecomen ſo hebbet
ghi vele arbeytes verlozen. **M**er dunckēt
v dat ick wijs bin ſo iſt oeck rebelic end
batamelick dat ghij mi volghet om dat
ghi tot mi zijt ghecomen. **W**ant waer ic
also verre tot v ghecomen ſoe waer dz
oeck redelick dat ick v volchden. Ende
dye en condē hem die heydenē nae deſe
woorden nyet antwoorzen ende voerē
van hem weder om te huus. **D**aer
na quamē weder ſeer wijsle heydene tot
hem. Ende onder ander woorden dye ſi
end hi mit malcander spraken en antho
niū mit diſputeren nyet en condē ver.

winnē doe begōden ſi zynre te ſpottē dz
hi onghelert was en noch nās vā allen
conſten woude ſprekē. **D**oe vwan hij ſe
mit corten woordē en sprac. **N**u legt mij
Was die ſinne eer of die boeckē en ofte
nz die boeckē vāden ſinne ghenomē wa
ren. ofte die ſinne vā den boecken. **D**oe
ſprakē die heydene. dat dye boeckē van
den ſinne ghedicht waren en niet die ſin
ne vā den boecke. **D**oe sprac anthonius.
Sijn alle boeckē vā den ſinne ghenomē
als ghij ſpreket en oeck waerachtich is
welcke meſte dā den helen ſinne heft die
en behoekt die boecken nyet. **E**n op deſe
woorden en cōden ſi hē niet antwoorden
mer dat hē vōwderde dzeen onghelert
wan die beſte meſters mit corte woor
den had vōwōnen. **H**et dochte hem oeck
groot wonder dat een man van ſine io
ghet op mit groter hardicheyt ende mit
een ſtrenghe leuē in die woelkenie bi den
wilden dperen opghewoedet was dat ſi
ne woorden en zyn ghelate alsoe wijsle
en ledich waren dat hem nyemāt begri
pen noch verwinen en mochte. **E**n also
ſcheyden ſi vā hem en loofden ſine wiſe
woorden ende grote beſcheidenheit.

Doe deſe twee meſters te huus qua
men en den heydenē leyde dz anthonius
ſonder enighe kunſte alle die boecken v
ſtont ende dat hi waerachtighe bekent
niſſe hadde alre boecken doe en wouden
ſi dat nyet ghelouen ende ſi leyden we
der tot hem die beſte meſters die vā dē
ſeluen konſten ende van alle der werelt
wijsheit die alre cloeckte warē. **E**n doe

hij sach ende wetende wert waer dme
dat si ghecomen waren. Doe antwoor-
de hi hem wederom mit seer bescheyde
woorden doechdeliken na alle hare vra-
ghen. Ende doe hi hem gheantwoordet
hadde van gode end van sine menscheyt
ende vanden heylighen christen gheloue
also dat si alle mosten swighen. Doe be-
gonden si hem weder voer te legghen en-
de vraechden van die creatie des heyligē
cruces. Ende dat dochte hem allen een
spoth dat dye christen gheloue also vast
was ende dat si hout in so groter waer-
dicheyt hielden. Want in die selue tijde
doe dye heylighe vader Anthonius leef-
den doe wert dat ghebenedide heylighe
cruce eerste gheuonden. Doe antwoor-
de die heylighe vader Anthonius de hei-
denlichen meysteren ende sprack aldus.
Wij eeren dat cruce nyet om der crachten
wille die die nature van den houte heuet.
Mer wi eeren dat doer der crachten wille
die dat cruce heeft vā den ghenē die daer
an ghehanghen was tot ene verlossinghe
des menschelijcken gheslaches. Ende
nu so antwoordet mi op deser vraghen.
It beter te eeren dat cruce daer dat dye
menscelike nature ene verlossinghe doer
ontfanghē heeft. ofte uwe god vā welc-
ken men anders nyet en leset dan man-
sachte. oncuysche woorden ende werc-
ken. Die god is oeck beter te eeren dye e-
wigh is ende ewich was ende doch on-
se menscelijke nature an hem nam end
ons hem seluen ghelijc maecte. dā uwe
god de hem seluē ouermits onreynheit

haers leuē beesten en ontredelike dyere
en slanghen hebben ghelijcket. Die chri-
sten gheloue is. dat oēle schepper om on-
ser salicheyt op eertrijc qua en mēscelijc
ke nature an nam en dat doch die men-
scheit der godheit hare crachte niet en ver-
minderen en mochte. En dat den seluen
god hemel en eerde en alle dz daer in is
onderdanich is dz hebt ghi mit valsheit
uwen gode ter eren gescreuē. Ghi spreect
dz Ceres uwe godine des eertrijcs ghe-
weldich is dat dz vruchte voertbrenghe.
En Vulcan die halt lam was dz hi des
vuers gheweldich was. En Juno des
luchtes Appolo der zonen. Die oncuysche
Pyana der manē. Neptun des waterē.
Ende dat Jupiter die alre oncuyscheyt
een meyster was dat die des hemels ge-
weldich soude wesen. Ende nu so wil
ick v noch meer bewijzen dat alle uwe
goden die ick v hier ghenoeemt hebbe dz
si van also snoden sundighē leuē waren
alsoe dat uwer ghene van sinen kinde.
ren ofte van sinen vrienden woude we-
sen. ofte dat v bij audonturen dye elemen-
ten alsoe wel gheuyelen. dat si oeck dye
hemel dye sonne ofte dye mane ofte dye
luchte ofte water ofte die eerde dat mē-
se eeren soude so en soude men doch nyet
in alsoe bofer ende snoder misdadighet
mensken ere hebben ghescreuē. Wāt wāt
neer die elementen ons wel behaghe die
god gescapē heft. dat si lucht water ofte
eerde ende voert ander creaturen die en
sal nyemant daer dme louen dan allene
den schepper die mit godlijker cracht en

moghentheit die heeft ghemaect. en wil
 ons daer bi een exempel gheue. **W**at loe
 waer men een costelick edel werck liet
 daer so loeft men in den eersten den mey
 ster die dat werck ghewracht heft voer
 dat werck. **O**fte so waer dz een medicijn
 meyster enē doot siecken mensche gesont
 maect so en loeft men nyet die medicijnē
 mer den meyster die die medicijnē gheoz
 dimert heeft en den crancken daer mede
 gheholpen heeft. **E**nde dat spreke ick vā
 den hemelschen god. dat alle creaturē an
 hem louen sullen wāt hi se gheschapē he
 uet en nyemāt anders. **M**er waer men
 die creaturen voer den sceppe der crea
 turen loeft daer doet mē den sceppe ghe
 welt ende groot onrechte. **E**n doe anto
 nius dese woorden ghesproken had doe
 begōden die heidenē malsāder an te sien
 en heymelic mit malsāder te spreken end
 verwōerden hem vā sine wijsheit son
 der boecken. **E**n doe antonius dat sach
 doe sprac hi ser sachtelic tot hem. **N**u āc
 wordet mi ene vraghe. **I**s een rechte be
 kenntnisse beter die een mēsche heft vā sine
 vā sinē die conlten
 der boecken dāfanghet. **D**oe sprakē dye
 heydenē. **D**ie bekenntnisse is beter die een
 mēsche vā sine vāste geloue heeft dā vā
 den boeckē. **D**oe sprac **A**nthonius. **G**hi
 legt die waerheyt. also is oer die christē
 gheloue. **D**ie wercken comē vā den ghelo
 uen. en die sinnen comē vā den ghelo
 ue. en also comer die gheloue vā rechter
 bekenntnisse. **E**n daer om so zyn die werck
 ken craftigher die vā den gheloue comē

dā uwe meysterlike woerdē die vut den
 boecken zyn ghenomen. **E**n daer om so
 en leyt dē kercken leuen nyet an die wijs
 heit deser werelt. mer an enen ghehelen
 vāsten gheloue. **E**nde dat moghen wij
 wel mercken an ene sake. **G**hi zyt die ho
 ghelte meysters vā konlten. en also zyn
 wi onghelert. **W**ant wien behouē ghe
 ne kōlten tot christenlycke dinghē. **M**er
 gantzen gheloue en christelike wercken.
Ghi liet wel dat wi onghelert zyn end
 nochtās so comē die heydenē alle daghe
 tot bekenntnisse godes ons heren christi
Jesu. **G**hi liet oeck wel dat onse lere een
 voudich ende oetmoedich is. **E**nde dat
 doch in alle der werelt onse schone godt
 huplen vā der craft des heplighē cruces
 in godes ere ghewijet werden. **E**nde so
 liet ghi oeck wel dat cruce dat alsoe sere
 vermaadet was dat gheen doot vāma
 der en mochte zyn. dat had allulcke kraf
 te so dat die duuelen die ghi voer god an
 bedet vā hem moeten vlien. **W**ar is nu
 alle konlste die hier eerst in egipten was.
Hi is nu al neder ghelept sint den daghe
 dat christus **J**esus end sine heylige ghe
 loue bekennt wert. **V**an desen woorden
 en van vele ander redene die die heylige
 vader **A**nthonius tot den onghelouigē
 heydenen ghesproken hadde en si mit al
 le hare konlten en wijsheyden ghene ac
 woert en cōden vinden. **D**oe warē daer
 zōmigher beleten menschen ende vele an
 der crancke luden tot **A**nthonio gheco
 men. **E**n doe woude die heylighe vader
Anthonius die grote craftē des heilige

crucis noch bet bewyſen en ſprac tot de
heydenen **H**u openbaert uwe konſte dye
ghi voer god eret en verdrift vut deſen
armen menſche den duuel. Die heydenen
en cōden noch mit cōſten noch mit tho.
uerie den duuel niēt vut dzuen. Doe nā
anthonius die beſeten mēſchē en riep an
den name der heyligher dzeuoudicheyt
en mit den teyken des heylighen crucis
ſo dreef hi doe alle die duuelen vut. Doe
verſcrieten die heydenen te mael ſeer ende
hem dochte groot wonder dat hi ſe mit
redene der rechter waerheyt hadde ver.
wonnen zōder alle konſte der ſcifturen
Mer dz dochte hē noch vele meer groot
wonder dat hi die duuelen alſo ghewel
dichlike vut den ludē dreef. Doe ſprack
Anthonius weder tot hem **G**hy en ſult
nyet menen dat ghi ghelontheyt van mi
ontfanghen hebt **W**ant god doet allul
ke teykenen om dzerhāde ſaken **D**ie eer.
ſte is dz hi daer mede openbaert die ghe
ne dat ſine vrienden zyn **E**n dat mē daer
bi bekennē wat ſi hē biddin dat hem dz
moghelick is te doen. **D**ie anderde ſake
is dat hi den mēſche wil laten ghenyētē
dat hi hē na hem ſeluen ghebeeldet heeft
en hem van des duuels ghewelt vloſſen
wil. **D**ie derde ſaecke is dat uwe ōghe
lonighe herten ſine godlike cract end ſi
ne ghewelt daer bi mercken moghen in
die cracte des heylighen crucis **A**ld⁹ ſoe
rade ick v dat ghi v van den valſcen ghe
loue en van die duuelſce afgodie trecken
wilt en lopen onder die beſcherminghe
des heyligen crucis en ſo en behoeft ghi

ghene wereltliche konſte meer dā allene
eenuoudighe woorden en wercken **E**n
doe hi deſe woorden ghesprokē hadde.
hoe wel dattet was dat hē die heydenen
van hare ongheloue op die ſelue tyt niet
ſcheiden en wouden. doe gheloefde ſi hē
doch dat hare herten al rebe grote gena
de hadden ōtfanghen **E**nde ſi ſcheyden
doe mit ſinen orlot ſeer oetmoedelijcke
van hem **E**n dat is an gode wel te ghe.
louen ende an den heylighen vader An.
thonio wel te verwonderen dat hy alſo
verre woenden in enen ende der werelt
een cranck mā des Iſchames en een arm
man vā allen wereltlike goede en vā ſi
chameliken troelte **E**n doch zyn heylige
name nyet allepne en quā ouer dz wilde
heydenſce lant **M**er ſine ſame drāg oer
voet de conighen en voer den princē end
deck op den moghēde keplers throne.

Hoe dat Conſtātin⁹ en ſine twee ſo
nen anthonio brieuē ouerſcreuen en van
zōmige goede leringhen die hē Anthoni
us weder ōme ſcreef.

Dat. viij. ca.

In den tyde doe dat lof Anthonij
drāg doer alle die werelt **D**oe ſoe
was die heylige kepler Conſtātin⁹ der
werelt rechter ende here **E**n ſine twee ſo
nen Conſtās en Conſtācius **E**n ſeynde
hare brieuē den heylighen anthonio ouer
menichhōdert mē en ontbodē hē dat hi
haerder woude ghedēcken **E**n noemde
haer ſelue in den brieuē ſine kinder ende
haren heylighen vader Anthonij **S**i ōt.

boden hem oock dat hi se woude vblide
 mit zwinghe weder scriften daer si zynre
 bi mocht. n ghedēcken **Doe dede Antho**
 nius als hi oock eerste had gedaen en hij
 bleef recht als hi eerst had geweest also
 dat zyn herte nye en verhefte vā der pri.
 ten brieuen en vā hare bootschap en nā
 die brieuen en vergaderde sine monickē
 ende sprac tot hem **Die princen der wer**
 eld hebben hare brieuen hier tot ons ghe
 seynt en hoe sullen hem arme monicken
 antwoorden hoe wel dat is dat die ene
 in der mogheicheyt deser werelt hogher
 is dā die ander so werden wi doch ghe.
 lych geboren en raeden doch alle sterue
 Men sal dat wel ter herten legghen en
 men sal god oock wel ren dat hij ons si
 ne geboden heeft gheset daer bi dat wij
 weten moghen hoe dat wij leuen sullen
En dz hij des sinen enighe geboren sone
 op eertrijcken seynde tot onser verlossin
 ghe **Die** zyn die dinghe die mē eren ende
 liet hebben sal **Wat** hebben die monickē
 te doen mit der werelt heren bootschapē
 en brieuen **Doe** baden hē sine monicken
 te mael ser en spraken tot hē alus **Hephi**
 ghe vader. du sulste den kersten keyser
 en sine kinder enighe trostelicke serighe
 weder dine scriue die di hare vrientliche
 goeten en bootschapen vā so verre lan.
 den hebben gheseynt op dat si nyet en dē
 dichte en in enē onwille teghēs den cri
 sten gheloue comen **Doe dede Anthoni**
 us als hem sine monicken hieten en hij
 screef hē in den eersten aldus **Als** in den

eersten doe loefden hij den keyser ende si
 ne sonen dat si an den hemelscen en ewij
 ghen god gheloofden en die valsce afgo
 den vermaaden en dat hē alle die chris
 heyt vā hare macht vblide. **Daer** screef
 hi hem enen getrouwen raet als dat hij
 die coniclike moghentheit niet groot en
 achten op dz si ouermis die ere der eert.
 scher moghentheit die hemelscē machte
 niet en vergheten **En** dat si hē bekennen
 sullen dat si oec sterlic en verghāckelich
 zyn als hare alreminste knechte **En** dat
 si hare gherechte also voerden dat si niet
 en verghaten dat si voer gode oec na de
 ser tijt oock voer gherechte mosten staen
Doe screef hi hem daer na dat si barm.
 hertich souden wesen ouer armer luden
 saken en dat si se souden belehemē voer
 onrechtuaerdich geweld **Ende** dat si dē
 notorfrighen te hulpe souden comen hij
 screef hem oec dat si souden gedencken
 dat een gheweldich ende een ewich co.
 ninck christus bouen hem is en ye was
 en ewelich wesen sal **Ende** dat si hare
 macht vā den ontfanghen hadden ene
 corte tijt lanck ende nyet ewelick duren
 de. **Ende** doe dye chrissten keyser **Con**
 stantinus ende sine twee sonen **Constā**
 ende **Constantius** die eerwaerdige boet
 schap vā den heplighe vader **Antonio**
 weder dine ontfanghen hadden. doe so
 worden si uermaten seer verblijdet als
 of men hem groot goet vā verre landē
 ouerghebracht hadde **Ende** doe die hei
 lighe vader **Anthoni**us dye onghelou.
 ghe verwonnen hadde ende den keyser

sine brieuen wederōme seynde **E**nd sine lieue bzuederen mit sine leringhe wel ghebetert hadde doe ghinc hi gheringhe weder in sinen berch **W**at die ghenade godes was also groot in hem dat soe wāneer dat hi in sine contemplacie quā soe wiste hi alle dat ghene dat in den lande vā egipten soude gheschien.

Hoe dat anthonius voersach in enē ghesichte die toecomende veruolghighe der heyligher christenheit.

Dat ix. ca.

Derna op ene tijt doe was die heilighe vader Anthonius vut den berghe tot sine bzuederē gegaen en sat bi hem en halp hem arbeidē **E**n doe hi alsoe sat doe hoef hi sine oghe op en sach in den hemel ende suchte end screyde te mael seer **E**nde doe hi dz ghesichte seer wel en volcomētelike ghesien had doe knielde hi neder voer godes anghesichte ende bad hem mit innighē tranen **W**aer dat sine godlycke barmhertighe wille dat hi doch sinen toorne neder laten woude **E**n doe wert hi seer screyde ende luchtende en quā in also groter droefenissen en iamerheyde so dat mē hē nye in alsoe groter droefenissen had ghesien **E**nde doe worden sine discipulen al te sere bedroeft en vielen voer hē ende baden hē dat hi vaderlycke trouwe an hē dede ende dat hi hem seyde wat hē god had gheopenbaert. daerōme dat hi hem so sere bedroefde wāt si mer cren alre hāt dat hi een ghesichte had ghesien **E**n doe

en mochte hi in ente langhet wijlen dat woort vā der kelen nyet brenghen **E**nd ten laetsten doe sprack hi tot hē mit groter droefenissen **O** we mijn lieue kinder dat waer ons beter dat ons die gheme ne doot vā hier haelde dā dat wi lāgher leefden en dat wi den groten noot ende iamerheit anken moete die der heyliger christenheyt anghedaen sal werde. **H**et is een onghehoorde arbeyt ende schade der christenheit toecomede te gheschien. **E**n die mēscen dpe ouermits die oghelouē den beestē ghelijck zyn die sulle gods heylicheit versmaden. **E**n dit is die visioen die mi god gheopenbaert heeft. **I**c heb ghesien gods altaer wel gheeytet en om dat altaer sach ic hele paerden en mulen staen en die verscoorde dz heylighe altare en die cyeheyt en wat daer toe behoorde dz verdestruerden si al te samē **E**n doe mi die ghesichte vōwonderde wat si bedude mocht doe hoorde ick dz die godlike stemme sprack **M**ijn altare wert seer vsmadet **D**oe merete ic dz dat altare die heilige christenheit bedude **E**n doer die mulen en doer die paerden werden vōs betekēt die onghelouige luden **E**n den woude god vehēghen dz die cristenheyt vā hē soude wordē vnedert en verdruet. **E**nde hi badt daerōme sinen bzuederen dat si an god niet en worden mismoedich wāt god onse here heeft hē oeck gheopenbaert dat die veruolghighe niet langhe dueren en sal. **E**nde doe dat die rouende woulen en die quade senijn de slanghē. dz zyn die vōgelouige mēscen

ende die verharde heydenen ende die ar-
riaensche ketters dat de werden vdruc-
ket en neder ghetoghen En dat die ker-
ken gheloue haer weder oprechtet end
ghemeerdert sal werden. Dat ghesch-
te ofte visioen dat Anthonius also had
de ghesien dat wert recht na sine woor-
den schijnbaerlycke waer. Want daer
na ouer twee iaer soe vergaderden hem
die heydenen ende Arriaensche kettere te
samen en togghen mit ghewelt ende mē-
grotter machte op die kerken menschen
en ouer alle dat land vā egypten Doe so
wert haer ghewelt en haer macht alsoe
groot dat si in alexandrien en in alle ste-
den voeren end si braken die kercken op
ende namē dat ghebenedide licham on-
ses heren Christi Ihesu daer vut ende si
worpen dat op die eerde ende traden dz
mit voeten en onteerden alle godes tiri-
ghe ende heyligheit Si namen der heyli-
ghen ghebeenten end verbarnden se Si
namen oec die heylighe kelcken en dye
heylighe vaten en die cperheyt ende cley-
noden die tot godes huylen ende tot dē
dienst godes behoorden ende deden ha-
re onreynicheyt daer in. Si namen oec
dat heylighe doopsel dat ons is een in-
ghanc des ewighen leuens en ons god-
selue heeft ingheset en worpen hare on-
reynē miste daer in Si verschoorde dye
heylighe altaren ende braken die heyli-
ghe ghewijde kercken Ende si vergoten
en slozten alsoe vele onschuldich bloets
in der heyligher kercke also dat dz bloet
om die altaren liep ghelijck een grote be-

ke. Daer na namen si hare algoden en
setten se op die altaren. Ende die heyli-
magheden en idctrouwen die hare rey-
nicheyt gode hadden gheloekt die wor-
den tot onreynicheyt ghedwōghen end
vercraft Ende die reyne erlame wedu-
wen worden verleit van hare goede op-
sete en leefden nae allen bosen wille mit
den kerken menschen ouermits die ver-
henghenissen godes Ende doe die chri-
stenheit te mael seer vā hem wert vsmā-
det als Anthonius hadde gheseyt. Doe
ontfermden hē god ouer den groten ar-
beide en openbaerde sine godlycke hul-
pe den armen kerken mēschen dat si dē
heydenen en die Arriaensche ketteren
verwōnen En die christen gheloue dye
quam weder aen hare ere en hare voerle-
den crakte En doe moesten die verghif-
tighe slanghen ende rouēde wolue dz
is dat onghelouige volck weder in ha-
re hōlen crupen.

Hoe dat sinte Anthonius een hoff
maecte en den iagher had dz hi hem een
een unuysualle maecte Dat. x. ca.

Doe die hoechgheloefde cāpuech-
ter Ihesu christi sanctus Anto-
nius seuetich iaer hadde gheweest i die
harde woestine daer hi een enich stren-
ghe leuen in voerde Doe soe dochte hem
goet dat hi enē cleyne ceuythof woude
maken voer sine celle op dat hi enighen
tijtuerdrijf mochte hebben En dat hi dē
ghenen die tot hem quamē yet troosteli-

kes voer mochte setten meer dan allene
broot In den houe daer sette hi in som-
mighe bomen en plantede daer oec kolen
ende ander cruyt in. Ende doe die hof
begode te wassen en dat hi daer in ghe-
plantet hadde vruchte voert soude bren-
ghen. soe qua die bosen gheske in ene ghe-
lijckenisse van een molworme. en in dye
ghedaente of dat die wilde dycer van de
berghe hadden gherweest En verderfde
alle die vruchten en vertragen se also he-
le soe dat daer nyet in ghesien wort dz
pet dochte En doe sint Anthonis vut si-
ne celle ghinc en sinen hof sach also ver-
stroort ende ghebroken. doe verwonder-
de hi hem seer ende ghinc voert an doe
die woestine ende was seer bedroeft en-
de bekommert in sine ghedachten End
hadde palm blader in sine hande. mitte
bladeren so vlechte hi enen corf die hi in
sine tijden mit ander corne woude ver-
copen. want hi leefde van den arbeide
zijner hāde Doe hi nu langhe ghegaen
hadde doe vant hi den boosen gheske in
menschelijcker formen sitten in dye wo-
stijne Ende hi en wiste niet dat dat die
bose gheeste was wāt hi dochte dat dz
een van den iaghers waer die de wilde
dyceren vanghen Want hi maecte netten
ende brennen stricken daer men herten
ende alrehande dyceren mede vanghet.
Doe sprac Anthonius tot hem. Ic bid-
di dat du mi een mylsualle maecte dar
ick den molworme mede vāghen moch-
te die mij mijnē hof verderuen. Doe ac-
woorde hem die bosen gheeste ende sprac

Ick wil dat gherne doen. gaet hene soe
waer du wilt ick sal se de maken nae
mijne beste vermoghen ende ick betrou-
we dat si di seer wel dyenen sal. Doe
so ghinc die heylighe vader anthonius
voertwaerts door die woestijnen Ende
die bosen gheeste volbrochte dat hi ghelo-
uet hadde ende volghede hem nae ende
boot hem ene allulcke mylsualle dat ha-
re ghelijcke nye ghesien en was noch ge-
hoort van anbeghinne der werelt.

Dat. xi. capittel.

Doe dat sinte Anthonis in die wa-
stijne was ghegaen ende an een water
quam daer hi vant ene schone coningine
mit hare ioncfrouwen dat altemale een
duuels bedroch was

Ende doe sinte Anthonius alsoe
ghinc doe vant hi op enē dycck
van een vlietende water ene alte schone
coningine die scheen te wesen van groo-
ter eerwaerdicheyt ende eerbaerheiden
in dat water Ende die selue vrouwe de
was naect ende ghelijcke of si eerste van
den water ghebadet ware ghegaen.
Ende doe dat die heylighe vader Anto-
nius sach doe keerde hi zyn anghesichte
van haer ende vloech ende keerden hem
tot den seluen weghe die hi daergheto-
mem was Doe riep die coningine hem
nae ende sprac. O du enighe mensche
die daer woenste in die woestijnen om
die ere ende liefte godes den du dyenste

so verbeidet mijne en en vliet nyet wāt
 ick hebbe di langhe tyt ghelocht ende ic
 betrouwe di datstu mi sulste leren den
 wech der ewiger salicheyt Du weestte
 wel hoe seer danckelijck en anghename
 dat het gode is dat mē die sielen wijset
 end brenghet op den wech des ewighē
 leuens en der ewigher vroechden. Doe
 die vader scūs Anthoni⁹ hoorde doe
 keerde hij weder omē en verheyde wat
 die duuelsche vrouwe segghen woude.
 Doe sprac si mijn lieue vader du hebste
 recht ghedaen dat du volbrocht hebste
 dat du sculdich waerste Wāt een goet
 mensche settet sine siele voer sine brude
 ren en volcomelic so betamet dat dijne
 heyligheyt. want vele en grote dinghen
 heb ick vā di ghehoort hoe datstu die ho
 uerdighe duuelen verwonnen hebste.
 Daer omē o heylighe vader so bid ic dij
 datstu sorghe wilt draghen hoe datstu
 mijne siele behouden moechste eer dat si
 comet in die verderfnisse En doe si also
 sprac doe stonden hare maghedē naect
 in den water en hoorden dpe woorden
 vā hare vrouwe. Doe strakte die duuel
 sche coningine hare iōcfrouwen al screi
 ende en sprac tot hē. Schamet ghi vnz
 dat ghi alsoe schādlike naect staet voer
 desen heylighen eerbaren man den god
 tot ons heeft gheseynt dat onse siele be
 houden moghē werden doer hē En na
 den ghebode der vrouwe so toghen dpe
 bedroghe iōcfrouwe hare cleder an end
 vertierden haer seer costelike Doe sprac
 sūte Anthoni⁹. O wijf ho en bedecktu

di seluē oec niet Doe dede si recht als of
 si haer scaemde en sach sūte Anthonis
 an en sprac Heylighe vader en vrient go
 des ontferstu di van mi ellendighe sun
 daerinne. vergheeft mi dat ick en wilte
 niet dat du saghste mijn vleysche ende
 mercke mijne blootheyt End daer omē
 om dijne heilicheit wille so wil ic doen
 wat du wilste En alrehanť so waren
 die bedroghe deernen ende toghen hare
 vrouwe an costelijcke velukede clederē
 En doe si also gheledet wert doe sprac
 si tot sūte Anthonis. Vader en siet mij
 nyet an en en verwōdert v nyet ofte ick
 v aensie Wāt als du wel weestte ende
 bekenneste dat god die vrouwe ghesca
 pen heeft vā die sīde des mans En den
 man van dat verrijcke. daer om so sal
 die man sien op die eerde Ende die vrou
 we sal sien den ghenē daer si van ghesca
 pen is Ende dat behoort meer totter na
 turen dan totter sīden. wāt also ist ghe
 ordiniert in den natuerlijcken wercken
 des mans ende der vrouwen. Doe die
 heylighe Anthoni⁹ dese dinghen hoor
 de doe verschricte hij van dese woorden
 en neyghede zyn aenghelichte ende sine
 oghē op die eerde Ende doe si dese voer
 ghesproeken woorden ghelaten hadde
 mit welcken woorden si den heylighen
 vader Anthoniū opgehouden hadde
 doe began si weder omē te spreken mit
 seer soete eerbaren ende onderscheyden
 woorden als ofte si vā sine oude vrient
 scape hadde ghewestt ofte vā sine heyl
 igheyt hadde gheweten ende sprack
 d ij.

O mijn vader hoe vele iaren zijn voerle
den dat ghi aennamet gode te dyne in
die strenghe woeltijne **Doe** antwoord
sinte **Anthonus** ende sprack **Dat** zijn
hi nae gheleden vijf ende seltich iare **En**
doe stont die gheuisierde vrouwe open
de stont voer den heplighen vader. **An**
thonio ende brack vut van tranen als
ofte si van medelijden scryden. ende si
sprack **O** vader ick weet datstu vele la
ghen ende stricken der hellcher duuelen
hebt ghehad. ende vele onwaerdicheit
gheleden hebste. **Ende** noch en is gheen
eynde van dynen arbeide **Want** die du
uelen zijn houerdich ende quaet te we
derstaen. **Doe** sprac die heplighe vader
Anthonus tot haer. **O** suster ic hebbe
gheleden alle de dinghen die du ghelpro
ken hebste ende bin onghenadelike ghe
pynghet ende menichwert bedroeft ge
worden. alsoe dat ick all ghehele onder
die voete soude verwonen hebben ghe
bleuen en waer mi die milde here **Jesul**
christus nyet te hulpe ghecomen mit si
ne oueruloedigher barmherticheyt end
mij nyet en hadde gheskeret **Doe** lachte
si een weynich en sprack **Groot** is god
die here waer omme en heeft hi voer dij
nyet gheuochten teghens die anuechtin
ghe der boeser gheesten. **Van** aldusdani
ghe woorden ende ghelate van deser vi
sierder vrouwen so sach sinte **Antonis**
opende sach alsoe grote ende eerlijcken
state van der vrouwen dat hi vraghede
ende sprack **Is** dit dijne state **Doe** ant
woorde si wederome ende sprack **God**

die heeft mij dese staet ende vele andere
ghenaden ende gauen verleent in men
ghen iaren. **Doe** sprack die heplighe va
der **Anthoni**? **Welcke** zijn die grote en
de menichoudighe ghenaden ende gha
uen die di god ghegheuen heeft **Doe** at
woorde si **Mi** is ghegheuen dat ick die
cranche menschen ghesont maecte. die
lamen die die leden vercroepen ende ver
stijft zijn weder gherat en ghesont ma
ke. die blinden siende. die malaelische me
schen suuer ende repue en van alrehan
de cranchept so hebbe ick ghenade ghe
sont te maecten ende te heelen **Mer** ick
en mach die doden niet leuendich make
mer leede mijn man so mochte ic die do
den wel leuedich maken als hi oec had
ghedaen **Doe** die heplighe vader **Anto**
nus dese woorden hoorde so verwon
derde hij hem te mael seer ende en wiste
nyet wat hilonde spreken. **Doe** sprack
die vrou **uwonderstu** di van dese dinghe
die ick dij heb gheseyt **Alle** die dinghen
sulstu mit dyne oghen wel sien eer dat
du van mi scheidest **Heft** di op en staet
op dijne voeten **Doe** stont die heplighe
vader **Anthoni**? op en die valsche vrou
we en hare magheden die alle wel vrie
ret waren mit vele costelijker schonheit
en houerdij **En** namen de heplighe an
thoniu oder hare handen en ghinghen
mit he ouer dat vlietende water mit dro
ghe voeten **Doe** verscriete **Anthonus**
van dat grote wonder **En** die ander bo
se gheesten waren op die toornen van der
stat als die wachters in menschelicker

formen ende verwaerden vā verre. doe
 die saghē dat hare vrouwe ouer dz wa-
 ter was gheromen doe songhen si mit
 hare hoornen ende mit pypen. Die prin-
 ten ende die groote heren dye vrouwen
 ende ionctrouwen de ghinghen gherin
 ghe haerder vrouwen te ghewete mit
 wonderlijcke bereydinghe Ende oeck
 ene schare der ridders wel ghewapent
 ende gherustet op hare paerden Ende
 ionghelighen op die alre lichsten ende
 snelste paerden liepen voer an allen side
 ende verbliden hem in menigherhande
 manieren Ende een wel verciert costelic
 waghē wert der conigine ghebrocht
 daer op soe so lieten si den heylighē An-
 thoniū sitten Ende alsoe mit groter ere
 quam die duuellche vrouwe in die stad
 mit den heylighen vader Antonio en-
 de mie hare magheden Ende ten ersten
 male soe ghinghen si doer die strate der
 wisselaren ende daer was vele hantieri-
 ghe van goude ende van siluer ende vā
 menigherhande costelijcke ghesteeuten
 Daer na ghinghen si doer die appoteke
 die strate was vol welrukende cruyde
 ende van alrehande welrukende mate-
 rie Daer nae ghinghen si doer dye stra-
 ten der coopluden. daer waren costeli-
 ke lakenen van menigherhande verwe-
 ende ghedaenten Ende alsoe wert den
 heylighen Antonio alle die costelicheit
 van der stad ghewesen Doe dochte hij
 in zyn herte dat gheen costelijcker noch
 schoone stad op eerrijcke en was dā
 de stad en waer Want daer waren in

sprenghende fonteynē dye vloeten doet
 marmoren stenen dye waren van menī
 gherhande varwe Ende een water liep
 om die stad. ende daer waren dye alre
 starcke muren Ende die toornen warē
 van menigherhande figuren. Ende op
 dat hoechste van der stad soe was een
 borck van wonderlijcker starchyt end
 eyerheyt Op den borck soe voerde dese
 valsche bedriechlike coninginne den heylighen
 vader Anthoniū ende sprac son-
 der ophouden mit hem Ende die vesier
 de coninginne ghinc mit hem indē voer-
 borck van den castele ende thoonden hē
 haer lustelijcke schoone pallaes dat ver-
 ciert was mit menigherhande costelike
 wercken Ende ghinc doe voert mē hē
 van dat een huys in dat āder Ende ten
 laetsten soe voerden hem die onreyue co-
 ninginne in hare eyghene camere die co-
 ninclike bereyt was mit vele schoone
 eyerheyt die vele waedich scheen te we-
 sen Doe ōwonderde hem die heylighe
 vader sinte Anthonis te mael seer van
 der ōstermherticheyt en goedertirēheyt
 godes die hi der coninginne had bewe-
 sen En oeck van so vele end grote goet
 Doch zyn herte en begheerde nyet van
 allen den dinghen die hi daer sach Doe
 sprack die valsche coninginne tot sinte
 Anthonis lieue vader du hebste ghesien
 hoe groot dz die darmherticheyt godes
 is In desen schat en verblijde ick mi nē
 wā si is verghāckelick Mer ick ōblijde
 mij in die godlyke wercken en in zynre
 ghenade daer hi ōs mede heet gheleerd

die godlycke konste **D**oe sprack die heylighe **A**nthonius tot haer **V**an wat kōsten soe spreestu **D**oe antwoorde si end sprack **I**ck spreke van alle kōsten die in die werelt zyn **I**ck en bin gode niet ondanbaer **M**er ick dancke den here **C**hristo **J**hesu dat hi mi heeft deelachtich ghemaect mitten volcomene menschen end mit sine heylighen **E**nde heeft mi machte ghegeuen sine godlycke kōsten te doen nae mijne vermoghen die voergheseyde wercken die bouen der naturen zyn . **D**oe sprack dye heylighe **A**nthonius tot haer **W**at ist dat du meenste van desen gaen die du van gode ontfanghē hebste **I**ck en hebbe nyet meer ghesien dan dat du biste ghegaen mit droghen voete ouer dat vlietende water **D**oe antwoorde si ende sprack **W**at is dat dat ic ghegaen bin ouer dat vlietende water **A**ls ofte si segghen woude **D**at is die minste gaue dye ick hebbe ende die achte ick soe vele als nyet **D**u sulste ene vastē ende starcken gheloue hebben van den dinghen dye ick v wijsen wille . dat is dye schone volcomenheit die ick hebbe ouer die vutuerrozen vrienden gods .

Dat . xij . capittel .

Hoe dat dese valsche coninghinne de een mirakel ende een teyken haerder heylicheyt den heylighen vader **A**nthonius woude bewijlen .

Oer nae so gheboot dese coninghinne hare diures end boden en

sprack . **L**opet haestelick ende brenghet alle die menschen die ghi liet sieckē ende traucken **D**oe liepen hare hellsche dyures ende brochten die blinden . lamē cropelen beddetracken verscrickelijck ende vreseliken menschen . die malaetsche menschen . waterluchtighe menschen en voert die alrehande siecken hadden die alle balsegheesten waren die droeghen si i bedden ende brochten se voer hare vrouwen ende voer den heylighen vader **A**nthonius . **D**oe stont si op voer hem allen en hief hare handen op totten hemele ende badt heymelike **E**n doe wert haer water ghebrocht dat soude si ghebenedijen **D**oe die benedixie vut was doe besprengghede si dye traucken ende schreide een weynich **E**nde althant alle die traucken die si mittē water besprengghet hadde stonden op van den bedden ende zag groter blyschapen ende vroechden scheiden si van haer ende deden als of si god loofden . **D**oe dat die heylighe vader **A**nthonius sach doe loofde ende danckede hi gode end sprack totter vrouwen **V**an alle dese dinghen verwōder ick mi en nyet vā dyne schat noch vā dijne rijc dōme **D**oe versuchte si ende sprack **H**adstu mijnen man ghesien die doot is dye een coninck was van deser stad en verck desen conincryck soe saghestu dan reest vele meer wōders **W**at met enē woerde so maecte hi vele boden leuedich **D**oe sprack die heylighe **A**nthonius tot haer . **I**ck bidde di dat du mij openbaerste dine wandringhe en hoe dat du seeste in

thisto ende doer wat dogheden du ghe
 comen biste tot also grote ghenaden vā
 thisto. Doe antwoorde si ende sprack
 dy leuen ende mijne wanderighe is
 dat ick gode dyene. **Ick** wil di segghen
 dat di wel behaghen sal te horen. **Ick**
 gheue ende deyle alle mijne vruchte ende
 die ghenoechte en volheyt mijns goets
 den armen. **Ende** befie mit mijne ryghe
 ne persone dye crancken. **Ende** beschie
 ke dat si ghenoech en wel voerfien end
 verwaert ende ghewachtet worden. **Ic**
 trooste alle den ghenen die bedroeft zyn
Ende besorgh alle die ghene die zyn ver
 dozen een yghelic na sinen state. **Ende**
 die spijle ende dranche die mi bereypt is
 deyle ick den armen. **Ende** doe dat als
 dat betamelic ende behoorlick is. **Ic** ere
 water ende broot op vastelbaghe. **Doe**
 antwoorde die heylighe vader anthoni
 us ende sprack. **Dese** dinghen die du seg
 ste ende voertelt hebste zyn goet ende y
 dienstelick ist dat du daer in volherdes
 totten eynde toe. **Doe** sprack si. **Ick** doe
 alsoe vele als mijne cracht ende moghet.
Ick verfloect ende voerdert. **Iue** vader
 ick bidde di dat du wilste horen end we
 ten die saecke die ick heymelicke draghe
 dy. **Ijn** man dye een coninck was vā de
 len lande die is doot. **End** vele coninghe
 hebben tot mij gheseynt hare boden en
 de hebben mi tot ene echte vrouwe en
 de hebben mij gheboden leer grote end
 coltelike gauen. **Ende** ick hebbe hem al
 len ghewepghert. **Ende** ick segghe dij
 vader dat ic leer ghenepghet hebbe ghe

weest hem te consentieren want ick en
 mach mi nijt langhe onthouden sonder
 man. **Mer** ick heb aenghesien die gheua
 den die ick van gode ontfanghen hebbe
 ende dye du mit dijnen oghen wel ghe
 sien hebt ende hebbe waerghenome die
 heyligheyt mijns doden mans soe dat ic
 om tijtlycke dinghen die verghankelic
 zyn nyet en wil nemen enen sundighen
 man. **Mer** ick wil nemen enen heylighe
 volmaecten man als mijn man was de
 doden leuendich maecte ende alle sieckē
 ende crancken ghelont. **Ende** hoe wel
 dat het mij cōmerlick is tupscheyt te be
 houden want ic vele lichamlieke beozin
 ghen hebbe. **Doch** so heb ick die ghonstē
 die god mi heest gheseynt. **Daer** van so
 wetet vader dat dat vā ghenen mēsche
 gheschiet en is dat du tot mij ghecomen
 biste. **Want** god dye wil dat du den sta
 te ende dat erfnisse mijns mans ontfan
 ghes. **Ende** dat dyu lijf dat du mit also
 groten arbeide hebste gheppnicht ruste
 ende trooste daer voer hebbe nae alsulc
 ke harde ellende. **Wāt** god wil dat dijn
 herte vrede hebbe vā de anuechtighe ver
 bofer gheesten daer du langhe tijt med
 ghestreden hebt en wellust en ere neme
 mit mi in desen rijcke en ic mit di. **Ende**
 doe die valsche coningine mercte dat die
 heylighe Anthonus nyet beweghē en
 wert doer dese woorde. **doe** nam si ene
 ander materie voer haer ende sprack.
O vader segt mi doch wat ist nutte dz
 du allene woenste in die woestijne daer
 du die ghepinichde en bedroefde mēscen

niet en vindeste ouer welke du di mocht-
teste ontfermē. noch die hōgherighe mē-
schen die ghi mochte spijsen **O**ec en vin-
det ghi ghene kercken die ghi mocht erē
mit uwe ghebeden. **D**oe sprac sinte an-
thonis **W**at ist dat du van mi wilt heb-
ben **D**oe antwoorde si ende sprack **I**ck
wil dat ghi mijn rijke ontfanghet end
mi tot ene echte vrouwe nemet **D**u heb-
ste ghehoort en du sieste dat ick hebbe
vermaet conighen princen en grote he-
ren die om mi ghebeden en ghearbeidet
hebben **M**er si warē alle sundighe mē-
schen ende en waren mijnre niet waer-
dich **M**er ic bidde di om dijne heilicheit
dat du mi nyet en vermaeste **D**oe ant-
woorde dye heylighe vader **A**ntonius
ende sprac **H**oe soude ic allulcke dinghē
toelaten ofte doen moghen nae dien dz
ic ghecomē bin tot den state mijnre out-
heydes **E**nde mijn complexie is vercou-
det ende mijn lijf verhardet mijn crachte
ende mijn stercheit is vergaen ende bi-
crack gheworden. mijn vleysche is ver-
dorret ende mine begherte is vutghero-
det **D**oe die heylighe vader **A**nthonius
dese woorden ghelproken hadde doe so
quam si naerder bi hem ende si sach den
heylighen **A**nthoniū an **D**oe scheen hē
dat valsche wijf also schoone te wesen
alsoe dat hem dochte dat schoone crea-
ture op eertrijcken nyet en waer **E**nde
mitien so gaf si ene schone soeten rooke
vut hare welrukende cledinghe en ghe-
wade ende si maecte haer so langher so
meer behagelijcker voer den oghen

des heylighen vaders **A**nthonij **E**nde
si sprack tot hem **O** mijn alre liefste an-
thoni neyghe ofte kere di tot mi dz wij-
am malcander moghen wesen gheuel-
tighet ende bestadet **D**oe antwoorden
die heylighe vader anthonius en sprack
Wijf meenstu dat ic mijn strenghe end
becommert bedwonghen leuen dat ick
mit groten arbeyde heb ghewōnen i lxx.
iaer i ene vze woude vlieten **I**c bin naer-
der den rijke der hemelen doer die rep-
nicheit dan dat ick di volghede ende dz
hoechwaardighe ende onwederbzēghe-
like cleyuoot der repnicheit verliese om
eens wijfs wille **O** god ic k bidde di dz
du mijn leuen behoedeste in der repn-
icheit **D**oe si die woorden hoorde so sach
si den heylighen vader anthoniū an mē-
enen crōmen vermaden aensichte als
of si toornich ware ende sprack tot hem
O vader du hebste te mael seer ende gro-
telike ghelundicht datstu spreeste teghē
den gheloue en teghens die insettinghe
der waerheyt **W**ant du hebste ghelpro-
ken teghens die alre heylighe wet. **D**e
le cuylicher vrouwen zijn ghecomen end
toegheuoeghet den heylighen **E**nd had
ghi die heilighe scrift gheleert du en had-
ste dat nye ghelproken. **I**c bid di dz du
dz nyet qualijcke en wilt nemen ende dz
ghi mi nyet en wilt achten ofte schattē
voer enen hoechmoedighen berispter dz
ic di die waerheyt segghe wāt ick weet
en can alle die boecken vā der heyligher
scrite **E**n ick heb gheleert alle cōsten en
ic wil di seggē die oude wet vā word re

woorde ende van capittel tot capittelle.
 Heylighe vader ick wil beghinnē vā die
 inderighe **Moyſi** den god heft ghegeuē
 omme ike machte ende konste **End** in
 dien dat ick v legghē den texte so wil ic
 di verclaren die openbare wijsheyt. end
 dat beghin van mijne redene sal welen
 dat woort dat god selue heeft ghespro-
 ken in die oude wet **Wasschet** ende ver-
 menichoudighet ende vernollet die eer-
 de **Doe** si dat sprack doe sat si voer den
 heylighen vader **anthonio** **Ende** dat be-
 ghine van hare materie was alsoe als
 die scrifte spreke in den exempelen **Sa-**
lomonis. **Dye** brueder **dye** ghehulpen
 weet van enen anderen brueder die is e-
 ne valte stadt **In** den heylighen euange-
 lio spreket oock onse here vā die gaue der
 konste daer hi spreeket **Ghi** hebt te ver-
 gheefs ontfanghen also gheue ic oec ver-
 gheefs **Dat** is leert uwen brueder als ic
 hebbe gheleert **Heylighe** vader mit alle
 eerwaerdicheyt so wil v voer legghē en
 de verclaren den texte van den heylighē
 euangelio. nyet na maniere vā leringhe
 mer nae die maniere van andachtighe
 ene aenmerckinghe. **Doe** antwoorden
 die heylighe vader **Anthonyus** en sprac
Wat is dat noot datku dat nu segste.
Doe sprack si **Siet** weltoe wat du spre-
 keste op dat du nyet en werkste van den
 ghenen die godes konste verworpe heb-
 ben **End** die tot gode spreken **Scheyde**
 van ons wan wi en willen nyet die kō-
 ste dijne wegghen **Dit** te spreken moet
 weert van di welen. **Oeck** so en woude

si den heylighen vader **Anthonyus** nyet
 laten antwoorden **Mer** stadelike zōder
 ophouden so seyde si ende sprack. **Doe**
 onse here **Adam** ghelcopen hadde van
 den slime der eerde en schiep hij doe niet
 in die selue vre oeck **Euam**. **Want** daer
 staet ghescreuē **God** seynde enē slape in
Adam en nam ene ribbe van sine ande-
 re ribben en daer van schiephij **Euā** **En**
 de doe **Adam** **Euā** sach doe verchricte
 hi en sprack tot hem **Dit** is vleysche vā
 mijne vleysche ende dese beenre van mi-
 ne benen **Dit** is die ghetuychnisse **adā**s
 ons eersten vaders. **Hadde** onse here
 gheweeten ende bekennt dat dz wijf sou-
 de verlaten hebben den ghenē **dye** haer
 ouermits die wet toegheueghet was
 hi en soude dat wijf nūnemeer hebben
 ghelcopen **Wāt** wyde dat die scrifte we-
 tet en can den is openbare en kenlic dat
Adam nyet verworpen wert van gode
 vut den paradýse om dat wetlic werck
Mer om die onghehoorlaemheyt dz hij
 at vā die vruchte die hem voboden was
Onse here gheboot oock **Noe** den hi lief-
 had en mit hem sprack dat hij een arcke
 maecte en daer in ghinck **Ende** betoent
 de ofte toelchicte hē ene vrouwe vā sine
 heylighen lande **En** in die arcke warē
 sine sonen en die echte wijuen zynre so-
 nen ende die kinden zynre sonen. **Mit**
 den gheboot onse here dat alre hāde **dye**
 ren crupende ende vliegghende en van al-
 len anderē dperen mit hē in die arck sou-
 dē gaen en dz geschiede also **Doe** besloet
 god die doze vā der arcken vut wendich

ende si hebben ghedaen die wercken go-
des. Item dauid hadde enē groten na-
me voer ander menschen Daer god sel-
ue of spreket aldus. Ick heb gheuōden
mijnē knecht En doch en hadde die sel
niet ghenoech an twee ofte drie echte wi-
uen Mer hi hadde tachtich echte conic-
innen Daer bouē nam hi die echte vrou-
zjns ghetrouwen ridders En die here
en wert niet toornich op hem daer dāe
dat hi die echte vrouwe nam. mer dz hē
Driam doot sloech. doch so noemt hem
god zjn sone En die selue vrouwe Ber-
sabea ghebaerde Salomō dpe nyet ghe-
noech en hadde an ene vrouwe. mer hē
hadde hōdert coniginnen En doch so en-
dede god ghene wreetheyt ofte tribula-
tie teghens hē Mer hi ontfenc hē en gaf
hem grote konste Alsmē leset vā den tē-
pel den hi maecte. dat noch huden des
daghes doer sine konste en wyfheit die
doer die ghehele heilighe kercke ghepe-
ret ende ghebetert wert Deck soe spreke
ic van Moyle die een hooft der prophe-
ten was en it welcke Moyle god lxxij
male sprac mit openbare woorden als
die ene brueder mitten anderen En mit
Abraham dpe een vader onser vaderen
was die hadde drie vrouwen en is ghe-
hieten een vrient gods Die selue noden
christū dat hi mit hem at i die werlcap
Ende wetet vader Anthoni had god
ghewilt dz die vrouwen lounde ghelchei-
den zjn hi en hadde hem nye also vrien-
delijcke gheopenbaert end bewelen Jo-
sep hadde oeck veele sonen ende dochte

ren den maecte god tot een heer ouer al
dat lant vā egipten Ick seg di oeck vā
den prince der apostolen petro die wal
een man in den huweliken state En de
here hiere hem Cephas. dat is also vele
ghesproken als een hooft en een prince
vā de anderen En god ghat hē die stote
len vanden hemel En beual hem die so-
ghe ende dat goet van sine scapen Ende
sprac tot hem. Du biste Petrus. en op
delen steen so sal ic timmeren mijnē ker-
ke. Noch so zjn haerder vele die gheco-
men zjn in die huweliken state woude
wij die ghedenckē. mer mijnē tijt wort
mit te lanck Mer wij willen comē op dz
euangeliū In dien daer onse here sprecc
Die man sal laten vader en moeder en
sal welen ende woenen bi sinen wijue.
Vader en hebstu nyet ghehoort dat heyl-
ighen euangeliū daet men in leset. De-
le sullen daer comen van den opganck
der sonnen ende rusten in Abrahams
scote Hi en spreket nyet In den scote an-
thonij in die woeltine. noch in de sco-
te van sinen sone. O vader waer dme
pynighet ghi v seluen. comet tot mi son-
der beyden ende volbringhe dat ick van
di beghere. die sunden en zjn also groet
nyet Ende wert starck ende nemet craf-
te ende maect leuendich die siele Ende
du sulste hebben een goet leuen in dese
werelt. Van dese onstadicheit ende v
anderinghe des anghelichtes van dese
vrouwe dat si haer menichtoudelike ver-
wandelde in schoonheit en van die re-
dene deser woordē so wert die heylighe

Anthonius droenich ende onmachtich
 te wederstaen hare valsche stricken der
 bezozinghen alsoe dat hij yet beweghen
 ende gheneyghet daer toe wert. Ende
 doe si sach dat hij vzelede ende veruaert
 wert om dat te beghinnen. Doe neyghet
 de si haer een weynich tot hem ende ley
 de haer hant op zyn hoeft ende woude
 hem trecken. Doe hielt die heylighe vader
 Anthonius sine oorde craftelike mit bei
 de sine handen ende sprack. Laet of wāt
 ick segghe di dat ick mijne oorde niet en
 wil achterlaten al ghaefstu mi alle dat
 goet ende alle die rijcken van der wer
 eld. Ende all ghaefstu mi dat rijcke der
 hemelen so werde ick nochtās vele meer
 ghetrockt in mijne oorden. Want mij
 ne here Ihesus christus heeft mi den mz
 sine eyghene hāt anghetoghe. Doe dye
 duwelsche vrouwe dat hoorde doe bewe
 ghede end quelde si hem noch meer mit
 hare schalcke subrijheyt ende si woude
 hem die oorde anderwert ghenome heb
 uen. Doe vwerde hi hem alsoe sere dat
 si dat mit hare listen nyet doen en rōde
 noch en mochte ghelijcke als ten eersten
 male. Doe bekende die edele gygant en
 de die heylighe vader Anthonius dattz
 die bose gheest was ende hij verschie
 kede te mael seer ende hi sprack. Nu soe
 bekende ick dat du dye bose vyant van
 der hellen biste. Ende hij ryp mit alle si
 ne machte die hij mochte hebben en sprac
 O here Ihesu christe helpet mij ende ra
 met mi te hulpe ende en verlaet mij niet
 van deser anroepinghe. Anthonij ende

van deser stemmen so wert dat hellsche
 wijt doe voer sine oghē een swert berch
 Ende van haerre siden brack vut een v
 uarlick groot vuyet ende enen hellschē
 roock ende stanck. Ende alle dye boose
 gheesten die erst op die stede ghesien wa
 ren in die forme ende ghelijckenisse van
 vrouwen ende van mānen die quamen
 doe voert ende riepen veruaerlijcke. O
 du boose oude. O du schalcktighe ghe
 stubbe hoe hebstu onse herten bedroeft
 dat wi mit onse menichoudighe laghē
 ende stricken di nyet en moghen verwi
 uen en bedrieghen.

Dat . xij . capittel .

Hoe dat die duwelsche conincinne na
 dat si den heylighen vader Anthonij
 mit menigherhande subrijheyt vele ver
 socht hadde ende nyet verwinnen en
 mocht mit hare gheselschap hem seer be
 gonde te slaen en woude hē die oorde
 end dat habyt vut trecken.

Ende doe vyelen si mit een grooe
 gheruchte ouer den heilighē An
 thonij mit groten laghē seer swaertlic
 en onbarmhertelic en toghen hem doer
 die woestine doer dytsele en doorue en
 en hieldē niet op vā die vze des daghes
 tot des āderen daghes ter noen tijt toe.
 Doe lach Anthonij en en mocht nyet op
 staen en riep ottermelic tot olen here en
 sprack. O here Ihesu christe comet mij
 te hulpe en te trooste i mijne noot wāt

ghene crachte der starcheyt en is in allen
mijne lichame. Doe openbaerde hē on-
le here en sprack tot hem **S**hegruetet so
bistu mijn starcke ridder en campuech-
ter du hebste verwōnen die stichtinghe
en inleetinghen der starcker **D**oert meer
so bistu waerdich dz du biste een milde
depler des groten schats mijne ghenaden
En di sullen gheopenbaert werden
die heymelicheyden mijne godheyt en
mijne ghenade **A**ls du in mi ghehopet
en an mi ghedacht hebt in dyne anuech-
tinghe en in den strijt der boeser ghesten
Also wil ick ghedencken alles goets en
den ewighen vrede ouer di **M**ijn lieue
Anthoni du sulste weten dat ic di heb
begordet mitten gordel der rechtuaerdic-
heyt **E**n wil di gheue ghewelt ouer alle
mensche en dyeren die opter eerden zyn
dat si moghen bekennen dijne crachte en
dyne verdiensten . **E**n een yghelic men-
sche dye aenroepet dijne grote name in
sine bedroefnisse en een goet betrouwe
in di heet . **D**oe sprack sanctus Antho-
nius tot onsen here **O** here dijne barm-
herticheyt moet alle tijdt mit mi wesen
ap datstu di nyet verre en verscheydes
van mi here mijn god . **D**oe nam onse
here den salighe anthoniū bi zynre hāt
en hi wert ghelont en stont op en was
vol mitten heylighen gheeste ende sprac
Die name des heren si ghebenedijt end
gheloeft ewelick **E**n also keerde die heylighe
Anthoni? weder i dye eerste stede
der woelthynen en maecte doe thune en
cozaen om te vercoopen .

Daer nae soe woude hi gaen in zyn
clooster **E**n doe hi hier ende daer wādel-
de opten weghe doe vant hi den iagher
den hi eerste om die muysualle had ghe-
beden eer dat hi dese voerscreue ghesich-
te der boeser gheesten hadde ghesten end
sprac tot hem . **H**ebste mi noch dye mu-
seualle nyet bereyt **D**oe antwoorde hē
die hellsche iagher en sprack tot hem . **O**
du veruloette mēsche ick had se di berei-
det en du hebste se verschoret en alkema-
le ghebroken **S**aet vā mi datstu mi oec
niet te spotte en maecte **E**nde althāt
so wert die valsche iagher als ene grote
colūme ofte pylerne **E**n die heylighe an-
thonius loofde en dāckede gode en quā
ghelont ende vrolic tot zyn clooster end
hi seyde sine broederen die ghesichte bis
boeser gheestes **E**n leerde hem hoe dz si
in gode louden hopen en betrouwe
hoe dat onse here sine barmherticheyde
mit vele hulpe bewiset an dē ghenē dye
hem dienen . **E**nde daer ome soe sullen
wi god gherne dienē mit gheheelre her-
ten also dat wi hem hier moghē beghin-
nen te louen en te dienen dat wi in der e-
wicheyt nūmermeer vā gode gheschey-
den moeten werden **D**at verlene ons
die heylighe **A**nthonius doer sine gro-
te verdiensten an goden onsen here .

Hoe dat sinte **A**nthonius was op
ene tijt in groter becoringe en hoe dat hē
gheleert wert waer mede dat hū die be-
coringhen soude verdriven moghen
Dat . xiiij . ca .

Anthonius dye heylighe abt dye
 lat op ene tijt in sine celle ende si
 ne sinen worden betoornert mit ver-
 diete zins herten ende mit onreynne ge-
 dachten Doe sprack hi. O here god ick
 woude al te gherne behoude welen mer
 mijne quade ghedachten en willen mij
 nyet begheuen. wat sal ick doen teghel
 dese betoornernisse. ofte hoe sal ic daer
 of verlost werden ende behouden wer-
 den. Ende doe ghinck hi voer sine celle
 ende sach daer in sine ghelijckenisse een
 fieren arbeiden seer neerstelike En stot
 daer nae op van den arbeide en ghinck
 in zyn ghebede En wanner dat ghebet
 out was soe lat hi dan weder ende ar-
 beyde ouer sine matten En ghinck dan
 weder in zyn ghebet En daer na weder
 tot sinen arbeide. Ende dat was dye
 engel gods ende leerden den heylighe
 vader Anthonium te rechte leuen ende
 sprack tot hem Doet also soe moghelste
 behouden werden. Daer van soe creech
 sine Anthonis grote vroechde ende de
 de nae des enghels lerighe en vercreech
 daer mede dat ewighe leuen. En
 op ene tijt baden die bruedere den heylighe
 abt Anthoniu en spraken wi wille
 dat woort gods van di horen op dat wi
 daer mede behouden moghen werden
 Doe sprack hi tot hem Ghi hebt gheho-
 ret dat onse here christus Iesus sprack
 Die di aen dijne kinnebacken laet den
 hpedet oeck dat ander. Si spraken dat
 en moghen wi nyet vollen Doe sprac
 hi En moghet ghi dat ander niet hpeden

so llydet verduldlike van dat ene Ende
 si spraken dat en moghen wij oeck nyet
 doen. Doe sprack hi weder Soe laet v
 doch lieuer welen dat me v laet dan dat
 ghi een ander laet Si spraken dat en
 moghen wi oeck niet doen Doe antwor-
 de Anthoni en sprack Ghi zyt leer siec
 en cranck ghi en moghet noch dat eene
 noch dat ander nyet doen. v mochte alle
 ne dat ghebet helpen. Ende anthoni
 die heylighe vader sprack Bedeckte die
 backer den esel sine oghen nyet hi soude
 hem alle sine winninghe of eeten Daer
 dare toe heeft hi ons behindernisse ende
 wederspoet ghegheue dat wi onse wer-
 ken niet goet en moghen hietē noch re-
 kenen Ende daer om so werden onse die
 quade ghedachte ghelaten van gode En
 de dat gheschiet daer om dat wi onse v
 stantnisse end onse wercken des te min
 hoech achten en schatten En dat die on-
 reyne ghedachten en onse cleynne goede
 wercken vermoedicheyt in ons maken
 Die mensche en is nyet goet onse here
 die en si bi hem. God die is allene goet
 voer welke wi ons mildadich ende on-
 waerdich moeten rekenen So wie dat
 hem seluen nyet en straffet dye verlieset
 zyn loon van gode

Die heylighe vader sach op ene tijt
 in zyn ghebede en doe qua een steme end
 sprac tot hē Anthoni daer is een man i
 alexandria die is bouen di Die oude va-
 der die ghinc hene in die stat totte selue
 man en sprack. Ick bid di segt mi dijn
 werck daer du gode mede dyenes ofte

daer ghi gode soe danckelicke aen doet
want daer dine bin ick vut die woestij.
ne hier ghecomen di dat te vraghen Die
goede man antwoorde ende sprack tot
hem **I**ck en weet nyet of ick ye goet de
de **M**er wāneer ick des morghens op
sta eer dat ic op mijn werck ga sittē soe
spreke ick **A**lle die ghene die in dese stat
zijn ionck ende out comen in dat hemel-
rike om haerder goetheyt ende ick vare
allene in die helle om mijne sundē will
Dat woort draghe ick van den morghē
totten auont dat ick slape gae en heb dz
in mijn herte voer ene waerheyt. **D**oe
sprack dye heplighe vader **A**nthonius
Doer waer du en hebste den hemel nyet
mit ruste ghewōnen sittende in dine hu-
se als een goet werckmeyster. **I**ck heb
alle mijne daghen gheleete in belcheydē
heyt alsoe dat ick dese woorden nye ach-
te en sloech. **A**nthonius die abt
sprack **H**et zijn drierhande bezoringhen
der oncuptheit in den mensche **D**ie ene
is die vleyschelicke nature **E**nde dye en
mach ghene lunde doen dan mit der sie-
len wille. **D**ie ander is van oueruloedi-
ghe spijse ende drancke **E**nde daer van
sprack onse here tot sine discipulen **H**oe
det ende machtet v van ouertallicheyt
Die derde is van des duuels raet die en
mach sonder des menschen wille ghene
sunden doen **E**n **A**nthoni⁹ dye sprack
Mach dat zijn soe sal een monick biech-
ten hoe menighen kop waters dat hij
drincket **O**fte hoe menighen schrede we-
ghes dat hi gaet op dat hi vut den rech-

ten weghe nyet en valle.

Een brueder vraghede den heilighē
vader **A**nthonio ende sprac **G**od die lo-
uet der sielen vele goets in der scriften
Waer om stelt een mēsche hē daer n̄ na
want hi anhanghet allen verghāckelic-
ke oureyne dinghen **D**oe antwoorden
Anthonius en sprack. **D**auid spreket
Heb ick lunde in mijnre herten god dye
en verhoort mi nyet **W**āneer dat dz lijf
vol is daer of so vallet die mensche in bo-
se lunden **O**nse here die spreckt op ene ste-
de in den euāgelio **D**at daer in dē mōē
gaet dat en beulecket noch en ontrepni-
ghet die siele nyet. **M**er dat daer vut dē
mout gaet dat verfincket die siele in dē
doot **M**ercket ende aendencket wat hi
sprac **Q**uade bose ghedachten dootna-
ghen ouerspeele. oncuptheit. dyeuerijē
valsche ghetuychnisse. vermadighe go-
des **V**an allen desen en heeft die siele dye
hemelsche liefte en soeticheyt n̄ so dat si
god can soecken ende keret weder tot
ontrepnicheyt. **W**ie mach te rechte spre-
ken tot gode **I**ck bin van di gheschapē
als een beeste ende bin altoes bi di.

Dat. xv. capittel

Hoe dat die heplighe vader **A**ntho-
nius ontfinck enē rechter die hē begheer-
de te sien op dat hi die gheuāg hē mocht
verlossen die hi bi hē hadde. **E**n hoe dz
hi enen wreden tyran en veruolgher der
kerkenē bestraffeden.

Het gheuyel op een tijt dat die rech-
ter van den lande vā egipten optē
berghe quā en hadde Anthoniū gherne
ghesien en hi was in den onderste berch
Ende doe hem sine monicken seiden vā
des rechters toecoemste doe en woude
hi niet daer vut vā sine heymelicheyt tot
hem gaen Ende doe hi yet langhe daer
was en anthoni⁹ n̄z tot hem en quam
doe creech hi alsoe grote begheerten dat
hi hem gherne hadde ghesien en bedach
te enen cloecken raet ende voer weder te
te hups ende nam mit hem vele gheuan-
ghen mēscen die den doot verdient had-
den ende dat men se rechten soude ende
bracht se op den berch Ende liet se voer
die doze seer sterckelike roepen Want hi
wiste wel dat hi also barmhertich was
dat hi om der gheuāghen mensche daer
gheringhe vut soude comen ende dat hi
hem dan wel soude sien moghen Alsoe
quam die rechter nit die gheuāghen mē-
schen Ende doe die bzuaders dat dē hei-
ghen vader Anthonio bootschaptē so
ghinck hi haestelike daer vut ende ont-
fentē den rechter seer goedertierlic En-
de ontfentē dye gheuanghen menschen
noch veele liefliker Ende sprack doe nae
rechte ende redene ten eersten male mit
den rechter ende vermaende hem dat hi
in allen dinghen gods gherechte voer o-
ghen hebben soude Ende ouerdenken
dat hi oeck voer gode voer dat gherechte
moete staen Ende dat hi oec soude dē-
ken an die woorden dye god selue heeft
ghesproken. **V**oe dat ghi hier rechtet al-

soe sult ghi oeck gherechtet ende gheoor-
delt werden Ende mit so wat mate dz
ghi vutmetet daer sult ghi mede weder i
ghemeten worden Ende doe hi dē rech-
ter mit sine goede vermanighe wel ghe-
leert endi ghebeteret hadde Ende den ar-
men gheuāghen ende misdadighe men-
schen seer goedertierlick in liefliker ende
bzuederlike straffinghe hadde ghespro-
ken ende se oeck van hare gheuāgenisse
verlosset hadde doe gaf hi hem sine bene-
dixie ende woude haestelike weder gaen
tot sine contemplacie en deuoten ghebe-
de tot gode in den berghe Doe bat hem
die rechter seer neerstelicken dat hi noch
ene wijle bi hē daer vut bleue Doe sprac
Anthonius een goet waerachtich exem-
pel en leyde ald⁹ Ghelijckerwijse dz dye
visschen die vutē water an dat doze lāt
comen wāneer si ene cleynē wijle zōder
dat water zyn so verderuē si althāt ist
dat men se nyet weder in dat water en
laet lopen Also is oeck een monick dye
te langhe mit den werelclijken mēschen
wandelt wāt die verlieset sine doechdē
ende goede ghewoenten Want soe wie
die werelclike woorden vele ten oren in-
gaen die v̄dziuen die ghestelike sinnen
En also des vissches begheerte es dz hi
weder in dat water mach comē en sine
crachten wederdine crighen Alsoe sal
oec een monicks begheerte altijt wesen
hoe dat hi hem mach ofbreken vā dz ge-
selschap der werelcliker mēscen Wāt soe
wie dat i der enicheit rust et die weret vā
dzie stricken en laghen verlosset In den
e ij.

eersten van den ghesichte Ten anderde
vā dat horen En ten derden male vā de
woorden En loe en blyft hem nyet me-
re dan ene. dat is zyns herten ghedach-
ten om des duuels bosen raet te weder-
staen en te verwinen .

In der seluer tijt was een ghewel-
dich ende machrich heer in egypte die hie-
ten Palatius en was oeck in den bosen
ongheloue der Arriaenen Ende hij hiele
sine bosc Arriaensche ketterie en onghe-
loue alsoe valte dat hi die christen ghelo-
ue leer verdructe waer dat sine machte
en ghewelt strecke Hi qua in alsoe grote
booscheyt dat hi monicken en reyne ma-
gheden vinck en liet se voer zyn gherech-
vuttrecken en ghepffelen En doe dat sin-
te Anthonis hoorde doe seynde hij hem
vut die woelstenpe enē brief daer in stōt
aldus **Ick Anthonius heb ghesien dat**
die toorne godes op di is ghecomē daer-
ōme so laet of te veruolghē die christene
menschen op dat di gods toorne en ghe-
rechte nyet hastelik en beuāghe wāt dz
is di teghen woordich. En doe die here
Palatius den brief vā den heylighen va-
der Anthonio ontfinc doe was hē dz
spotte en vsmade hem en werp dē brief
op die eerde en versprack den bode schā-
delike die den brief brochte en hiete hem
Anthonio weder segghen Anthoni du
en sulste ghene sorghe voer ons hebben
du sulste sorgghen hoe dz du dyne moni-
ken bekeren sulste En du sulste oec we-
ten dat ic dyne onderwijser sal werden

En doe hi Anthonio dese bootschap we-
der ontboot althant daer na ouer vijf
daghen doe quā gods toorne ouer hem
als hem siute Anthonis had ontboden
Want hi reet op enē dach iaghen en do-
namen hem die paerden oder haer ende
beten ende reten hem also iamerlick als
ot hem die woluē verschozet hadde en
dat hem noch vrienden noch knechtē nē
te hulpe en cōden comen noch alle die bi
hem waren Ende alsoe wert waer dye
bootscape des heilighen vaders Antho-
ni die hi hē hadde ontboden Ende dye
arme ellēdighe siele wert totter ewiger
verdoemenisse in die helle gheseynt. Vā
den seluē wōder loe beghōden hem alle
wereltlike heren ster te vresen so dz haer
der vele hē seluē toghen vā haren goede
en wereltlike ere oder sine mypflerscap
En op dat ick vele redenen cortmaecke
Doe hadde god der werelt Anthoni
ghesent recht als daer mē enē doot crāc-
ken mēsche enē medicijnmeyster sendet
Wāt wie quā ye tot hē mit droefheyt
die mit vroechde nyet vā hē en ghic. wie
quā ye mit toornicheyt tot hem die nyet
mit sachtmoedicheyt vā hem en ghinc
Wie quā ye so arm tot hē die nē vā sine
armoede en beterde dz hi nē rijkker wol-
de zyn gheweest Wie is die ye mit onrei-
ne herten tot hē quā die niet mē reine her-
ten vā hem ghinc Het quamen oeck vele
ioncfrouwen ende magheden tot hem
dye der werelt beloofte waren dye hē vā
sine heylighe woorden bekeerden en die

werekt lieten **H**i wiste oeck der duuelen
subtylheyte en booscheyt alsoe wel dz hi
menighen mensche voer die duuele waer-
schuwede. dat die duuele daer nae selue
bekenden. **H**oe verre dat hy in die woe-
kenpe was daer en qua doch nye men-
sche tot hē so wāneer dat hi eerst zyn an-
sichte ansach so verghat hi alreant alle
moedicheyt en arbeyt **W**ant soe wie dz
hē eens ghesien hadde die begheerde hē
altdot mit groter neersticheyt weder te
sien **E**n wat sal men meer vā hem scri-
uen ofte segghen. vā alle die christenheit
vā steden en van borghen en van dorpē
quamen die luden dat si hē mochtē sien
ende haer sine ghebede mochten beuelē
Die keyser coninck en biscopen en hietē
hem nyet anders dā haren vader **E**nde
die duuelen spraken sine heyligheyt opē-
baerlike vut **E**n wie zyn anghesichte of
sine wādelinghe ye sach die beclaghede
sinen doot nyet anders dan ofte hi sine
weylschelike brueder had gheweest.

.Dat .xvi. cap.

Hoe dat die heylighe vader ende cō-
fessor sinte Anthonius sinen bruederen
sine laetste vermanighe dede en voersy-
de dat hi steruē soude en hoe dat hi zyn
testament maecte.

Ic Athanasius biscop van alexā-
dzia also als ic voer i desen boec-
ke gheloeft hebbe dat ick woude scriuē
van den heylighen vrient gods Antho-

nio den heylighen vader vā zyn leuē al-
so vele als ick vā sine heymelicheit wiste
end oeck van anderen luden vernomen
hebbe. die redene will ick hier een eynde
gheuē **W**ant al dat ic hier voer in desen
boecke gheopenbaert hebbe dat is al te
samen een clepne dinck te ghelijcken te-
ghens dat noch wel te scriuē waer **E**n
de daer om so wil ick van zyn heylighe
eynde voert wat segghen. hoe salichlick
en hoe heylighlic hi vā deser werelt schei-
de en voer tot gode **W**āt dā zyn leuē is
een goet exempel den ghenē die in godes
geboden en liekte leuen **A**lso is oeck zyn
steruen een goet exempel en vermanige
alle den ghenen dye daer of horen seggē
ofte lesen.

Dat gheboorde op ene tyt doe an-
thonius vut dē berghe ghinc dz
hi sine brueders woude besien en mit hē
sprekē dat haerder sielen nute en orbaer-
lick mochte welen **E**nde nu gheboorde
dat doe hi bi hē sat dat hem god opēbar-
de dat hi in corter tyt vā hier soude schet-
den **E**n doe hi godes menighe verstaer-
hadde doe sprack hi tot sinen bruederen
O mijn lieue kinder hoorz nu die laetste
vermaninghe en lere vā urwen vader **I**c
vermoede dat wi walcāder i deser wer-
nyet meer en sullen sien **D**ie natura be-
gheret haer ghrechte. als dat ic na hou-
dert en vijf isaren die mi god in dese wer-
elt verleent heeft. alsoe als ick van eerde
bin ghecomē dat ick der eerde hare natu-
re weder sal gheuē en weder tot allche
werden **E**n doe sine brueders dese rede

ne hoorden so geschiede daer een groot
iamer vā menighen bitteren tranen en
van menighen hertenlach Daer wert
alsulc gheruchte recht als daer vutuerco
ren kijn der haren lieuen vader verliesen
Si vielen hem om sinen hals en om sine
voeten Si deden als ofte hi in der seluer
vze vā der werelt schepde woude. Doe
dede Anthonius sinen heylighen mont
op en leerde hem die laetste leringhe end
sprack tot hem. **O** mijn lieue brueders
ghedencket aen die woorden die ick tot
v ghesproken hebbe **B**ehoedet uwe her
ten van toornicheyt **W**eset stadelike in
goeder oefeninghe **S**chuwet alle traech
heyt **V** sal dat leuen alsoe sochtoudich
welen recht of ghij alrijt hier vā eertrijc
wout scheyden **V** sal alrijt dūcken hoe
dat ghi eerst een goet leuen wilt aenne
men **E**en vast gheloue tot gode end een
ghehele trouwe tot malcāder. en sult al
le rijt oetmoedicheyt en willich armoe
de liden en liefhebben **E**nde als ic v dic
ke heb vermaent soe wachtet v voer dpe
bose arriaensche ketters en ghedencket
dat ick alle mine daghen hare heymelic
heyt heb ghesuwet. wāt hare boosheit
is menichwerk openbaere gheworden
Ghi en sult oeck nyet vercricken of ghi
siet dat hare machte erghens doer breec
ket wāt dat comet in enigher manieren
vut des duuels raet **E**n doe hi vele rede
nen en goede leringhen sinen bruederen
hadde ghedaen doe hiete hij se alce samē
weder in die woesteyne gaen van waer
dat si ghecomen waren ende hij ghinck

selue oeck weder in den berch. **E**nde hij
hadde twe van sine iongheren vutuerco
ren doe hi vā outheyt onmachtich wert
en die woenden nae be den berch en had
den hem ghedient wel vijftien iaer. **E**n
doo die dach zyns eyndes quā doe ghick
hi daer vut tot hem **E**nde na vele goede
woorden die hij mit hem hadde so sprac
hij tot hem **M**ijn lieue brueders ick bid
de dat ghi twe gheboden vā mi wilt be
houden **D**at ene is dat ghi mijn licham
nyet brenghen en wilt in egipten op dat
mi die luden alsulcke ere nyet en bewij
sen die ick om gods wille nyet verdient
en hebbe. **W**at nutte ofte ozbare laghe
mijne siele daer an dat mē leyde. **O** An
thonius is ghecomen en een toelope tot
mi worde **E**n datmen meende dat ic de
ghene ware die ick nyet en bin. **H**eb ick
nyet goets in deser werelt tot in mijn en
de toe ghebrocht dz en mach mij niemāt
nemen **M**i en can oeck mijn lof niemāt
beteren **E**n mijn loon dat ick selue ver
dient hebbe dat en mach mi nyemāt ver
meerderen. **D**at anderde ghebot is dat
ghi mi i dese woestenie alsoe heymelike
wilt begrauē dz mijn graf niemāt ghe
penbaert en wert. **W**ant ick betrouwe
wel opten almachtighē god so wāneer
die vze comet dat wij alle mit malcāder
moeten opstaen dat ick oer dan bi de an
deren sal comen. **E**n aldus dā soe sult
ghi mijn goet deplen **G**hi sult Athana
sio den biscop van alexādzia den mantel
brenghen dē hij mi voer vele iaeren selue
brachte en aendede **E**n een meloren dat

was een gheypen velle. dye droeghen in dien tyden die heremite en oude vaders in die woelsteyne en was ghemaect gheleijck een schapelier en bedecte hem nyet verder dan ouer die borste. Ende de anderen meloten sult ghi gheue **Serapion** den biscop. Ende soe sult ghi mijn hare rock behouden. Dat was alle die schat die die heylighe vader **Anthony** in hondert en vijf jaren hadde vergadert. De hi sine lieue vrienden in sine leste eynde liet. Ende doe die bruederen hoorden dat hi van dese werelt woude scheyden doe vielen si hem te voeten mit groter wene ende slagghen en baden hem seer innichlike waer dattet gods wille waer dat hi la gher bi hem woude bliuen. Doe sprac hi tot hem **Anthony** die moet van hier scheyden. **Hy** sal in deser werelt nyet langher bi u wesen. En mit die woorden so streckede hi sine voeten van hem ende nepghede hem een weynich op die eerde. Ende doe hi ene clepne wile also hadde ghelegghen doe sach hi dat hemelste heer ende die heilige enghelen comen mit groter bliscshapen ende vroechden ende mit loueliken sanghe ende gruetdeen hem mit seer vrolijcken anghesichte recht als die ene lieue vrient den anderen doet. Ende loofden doe gode van sine grote ghenaden die hi mit den eerwaerdighen heylighen vader **Anthony** ghedaen hadde. Ende in den groten loue scheide die heylighe siele van sine repne lichame. Ende wort van den enghelen mit groter bliscshapen gheuoert in der ewigher vroechden

ende in die hemelste salicheyt. Doe so openbaerde god een louelicke teyken aen sinen knechte als dz hi van zijne bloeyender ioghet tot in den eynde van sine leuen nyet sine cleder verwandelde eer dz si an sine lichame veruulden end verrotten. Noch sine voeten nyet en wasseden noech oeck mede nyet ghene ander spijle en begheerde dan na zijne ghewoente ende oeck nyet sachte noch welen lach. Ende dat sine oghen van outheyt docker worden ende sine tanden vutghereten. dat doe zijn lichame ende zijn aensichte alsoe schone ende alsoe claer wert als een ionck schone bloeyende mensche. Die twee monicken deden als hem hare lieue vader hadde ghebeden en geboden ende begroeuwen sine heylighe lichame alsoe heymelijcken in die woelsteyne soe dat nyet mensche en conde weten in wat stede dat hi begrauen mochte wesen. **Hi** brachtē oec **Athanasio** ende **Seraphion** den twee biscopen sine arme cleder als hi hem gheheten ende ghebeden hadde. En die biscopen ontfenghen se voer enen groten schat.

Doe in alexandria en in egipten des heylighen vaders **Anthony** doot wert vernome doe wert een groot beclaghen en drofenisse om hare lieue vrient en vader recht of hi ouer alle dat lat van egipten een gheweldich here waer geweest. **Wie** soude men dat bet te ere ende te loue toelchriuen moghen dan den milden ende goederterē god onsen here **christo ihesu** die sinen vutuercozen diene alsoe

verhoghet begaue en beloont alsoe dat
Anthonius die in ghenē ende der wer.
elt en sat en dpe noch van gheboorte en
de van rijckdōme noch vā meysterescap
der boecken en was en doch also wel be
kent was also dat dz woort an hem v.
uollet wert dat god selue sprack **D**is q̄
se huiliat exaltabitur **E**en yghelick dpe
hem seluen veroetmoedicht die sal verhe
uen werden **W**āt hem en was nyet ge
noech die heymelicheyt van dpe wilde
woelkenpe hi en verbarch hē noch voer
die werelt in ene dpepe cuple **D**aer dme
en woude god nyet dat hi allene in egip
ten lāt bekent soude welen **H**i wert oer
te **R**omen voer alle mēschen wel bekent
En waer dat die chriſtē gheloue was
in alle die werelt daer wert zyn lof ghe
presen en zyn leuen ghehoort. **N**u loe
bidden wi den ewighen god dat hē dō
wil helpen dat wi onse leuen na sine hei
lighe leuen alsoe rechten dat wi nae dese
leuen dat ewighe leuen moghen bekintē.
Daer moet ons allen toe helpen die An
thoniū in den hemel en opter eerdē also
verhoghet heeft alsoe dat zyn lof en eere
nūmermeer en sal vergaen. **A**men.

Hier beghint dat leuen ende die wō
derlike wercken en miraculen van den
heylighen vader **H**ylarion **E**n in dē eer
sten hoe dat vā den heylighē vāder An
thonio een monicks habijt en een leuen
vā penitencie otfinc. **D**at eerste ca.

Die heilighe vader **H**ylarion
als ons sinte **J**heronim⁹ he
scrift was ghebozē vā den
lande ghenoeent **P**aestina
dat leyt nae bi **E**gipten **E**n want nu si
ne vrienden der afgoden dieners waren
so drang hi op doer sine heydensche ghe
sacht recht als ene bloeyende schone ro
le doer die wilde doornē **E**n hi wert in
sine kintlscheyt vā sine vriendē ghelent
in **A**lexādzia dz hi soude lerē die heydē
sche boecken **E**n hē wert in cortē tijden
soe verstandel vut die leringhe en wylse
woorde n der boeckē die hē seer lief had
En hi dede als die bpe doet die nerglēs
dā op die schoonste bloemen hare wey
de soeket **E**n die bōse bloemē vlieghe
si voerbi **A**lso dede oer **H**ylarion die wi
se ionghelick **H** ghedachte zōderlinghe
wat nutte en ozbare dz in die heydēsche
boecken lach die doe **B**oetius end **J**po
cras end **P**lato en vele ander meysters
bescreuen hadden **W**elcke lerighe n z an
ders en was dā hoe mē wylsheyt in de
ser werelt soude crighē **E**n loe wāneer
dat dz lichame storue dz dā alle die kōst
en wylsheyt doot ware **E**n in dz eynde
lijf noch siele daer of ghebetert en soude
welen **D**ese boecken en leringhe so ouer
uloech hi en liet se varen **E**n wāneer dz
hi hoorde segghen van die leringhe der
chriſtenre menschen dat si cratte hadde
ende nutte ende ozbaerlick waer na de
se leuen so liet hi die heydēsche schole en
ghinck totter chriſtenre schole. **E**n dpe
leringhe beupel hē seerwel dat mē repne

suer leuen soude lief hebben en oetmoe-
 dicheyt voer houerdije en voert ander
 dogheden die der christen gheloue to be-
 horen. Ende begon de oeck in zijne her-
 te te ouerlegghen welckerhande lude si
 waren gheweest welcker beelden hij en
 sine voeruaders en sine vrienden aenbe-
 den. dat si waren gheweest oncuylsche
 menschen dootslagghers en alre booshei-
 de vol. Ende dat si een quaet eynde ghe-
 nomen hadden. Ende nae dese ghedach-
 ten begon de hi die heylighe kercke te u-
 loecken ende der afgoden tempelen te u-
 smaden. Nu so was zijn ioghe herte ghe-
 natuert als die vruchtbaer eerde. Want
 wat hem dye oghen saghen en die oren
 hoorde dat vloet gheringhe in dat her-
 te ende creech daer ene voerlichticheit van die
 inuolotinghe des heylighen gheestes. En
 werp dye rāmen vut als een koozn dat
 op den goeden acker wert gheworpen
 en gheringhe opcomet en daer na vrucht
 te brenghet. Alsoe dede oec Hylarion die
 repne ioghelinck doe hi der christen ker-
 ken begode te uoelkenen die repne ker-
 ken leringhe beghode te horen dye daer
 van den heylighen euāgelio vloepet. Doe
 begode zijn herte dat doopsel te beghere
 ende nae sine begheerte ontfenc hij dat
 doopsel seer oetmoedelic mit gheheeler
 gheloue. Ende zijn herte beghode seer te
 beuen na gode en na godlike wercken
 alsoe vele als zijn ionghe herte wocht be-
 gripen. want hi en was noch nyet tien
 iaer out. In der seluer tyt doe was
 die vader Anthonius in die woestene

en sinen heylighen roock van zijn goede
 leuen dat ghinc ouer alle dat lant van e-
 gipten. Ende doe die reder ionghelinc
 Hylarion hoorde legghen van zijn vutge-
 nomen heylighe leuen doe ontfenghede
 zijn herte mit ene grote begheerte dat hi
 hem gherne ghesien hadde. **Wat** Anto-
 nius seer verre in die woestene woen-
 de. Ende oeck doer die woestene een al-
 sulcke ioghelinc allene verdrietelijcke te
 gaen was. Doe bad hi sommighe brue-
 deren die oeck tot hem wouden gaen dz
 si hem in hare gheselschap wouden laten
 wesen. Also namen die monicken Hyla-
 rion den ioghelinc in hare gheselschap en
 ghinghen totten heylighe vader Antho-
 nio. Ende doe hi eerst den ioghelinc Hy-
 larion aensach doe bekende hij alre hā-
 an hem van die voerlichticheit des heylig-
 hen gheestes dat hi gode een vutuerco-
 ren vat soude werden en ontfinc hem
 seer liefliken. Ende in corten daghen do-
 verwandelde Hylarion sine wereltliche
 cleder ende ontfinc van den heylighen
 vader Anthonio die oorde van een mo-
 nicks leuen. Daer na so bleef hi langhe
 tyt bi hem ende aenwercte zijn heylighe
 leuen seer neerstelike. hoe deuote en hoe
 innich dat hi in sine ghebeden was en
 hoe goevertierlike ende oetmoedelike dz
 hi sine bruederen en ander lude ontfinc
 die tot hem quamen. En hoedz hi se leer-
 den en hoe mildelike dat hi se strakte en
 hoe hart dat sine spise was end hoe sa-
 berlike dat hi die at. **Mer** voer alle din-
 ghen dat hij aen sine heylighe leue sach

dat was dat hi in sine outheyt nye also
cranck en wert dat hi zyn vallene wou-
de breken ofte sine spise verbeteren bouē
sine gherwoente

Dat anderde capittel.

Hoe dat Hylarion nae dien dat hij
die oorde ontfanghen hadde scheyde vā
den heplighen vader Anthonio end een
enich leuen begonde te leyden .

Ende doe hi alle dese dinghen an
den heplighen vader Anthonio
wel hadde ghemerckt ende gheleert doe
wert zyn herte sere ontfenghet ende on-
steken omme een enich leuen te leyden en-
de dat hi gode neerstelike mochte dyenē
Ende die menschen begōden hem sere te
verdrieten die daer also vele om ghesont-
heyt te vererighen quamen. beide vrou-
wen ende mānen Ende wert oeck vele
stricken der duuelen ghewaer van der
mēschen ghesichte ende sprack tot hem
seluen aldus Dat en mach nyet ene wo-
stenige gheheten wesen daer mē daghe-
lix alsoe vele mēschen fiet Wil ic een stre-
ghe leuen voer gode hebben soe moet ic
doen als Anthonius in den eersten de-
de. Hi hadde ghestreden vā sine ionghe
ioghēt tot in sine oude daghen Ick sal
oock strides wapenen aendoen Ick sal
noch in den cāpe treden dat Anthonio
nyet en sal hinderen Ende alsoe sal ick
onuerwonnen bliuen. Ende doe hij de
se ghedachten end redene mit hem seluē

ouerleyde doe nam hi oorlof van de hep-
lighen vader Anthonio Ende doe hij si-
ne goede meninghe hoorde doe ghat hij
hem sine benedixie Ende also scheyden
Hylarion van den heplighen vader An-
thonio ende ghinc weder mit somighe
bruederen vut die woestēne En doe hi
te huys quam doe was zyn vader doot
die hem vele goets hadde ghelaten dz hi
hem gheeruet had Doe ghedachte hi an
die ghebode gods die hem Anthonius
had gheleert hoe dat een monicks leuē
soude wesen sonder alle eyghēscap En
dachte oec an dat woort dat god selue
heeft ghesproken in den euangelio. Die
dat tijtlick goet lief heeft die en mach mi-
ne discipel nē wesen Dese woordē was
hi ghehorlam op dz hi een recht monick
en discipel gods mocht wesen En ghat
alle dat goet arme lude om godes wille
En ghinc doe i ene woestēne. vij. milē
verre vā den lude op dat hij hē mit gode
mochte venighen En die woestēne die
was so onheymelic dat daer vele moor-
denaten in ghinghē also dat si hē dat al-
le die daer warē wederrieden dz hi nyet
alsoe verre en reylde vā den luden wāt
hi vā dorheyt der woestēne en van den
moordenarē daer nyet en soude moghē
bliuē Dese woerdē achte hi cleyn en wa-
ghede de tijtlickē doot op dz hi de ewigē
doot mochte onloepē En ghinc i die wo-
stenie zōder enighe lijflicke notorste end
nā allene dz monicks cleet met hē dz si
te Antonis had gegeuē En wāt hi daer
ghene spise mochte hebben so sette hi hē

seluen ene oorde dat hij nūmermeer eer
 en at dan wāneer die sonne onder ghic
 soe at hij dan vīft Caricas en dat zyn
 wilde vighen oft enigherhande vruchte
 die daer wasset in die woelkenye **Ende**
 want daer also vele schaekers en moor
 denaren tot hem quamen soe en bleef hi
 den enen nacht nyet daer hi den anderē
 bleef **Ende** doe die ledighe sathanas de
 se grote neerlicheyt vernam ende an hē
 sach dat begonde hi hem seer te schamē
 Want hi was so houaerdich dat hij hē
 seluen gode woude ghelijcken **Ende** dz
 een iougelick vā vijftien iaren hem en
 de die werelt hadde hem onder die voo
 ten gheworpen **Wat** dede hi **Hi** oefend
 ende ghebruycte sine oude konste **Ende**
 als des ioghelines **Hylarions** līft noch
 in sine bloeyende tijt was doe so werp
 die duuel an hem bose becozinghen end
 menichfoudighe anuechringhen **Ende**
 die ioghelinck en cōde die bose anuechti
 ghe nyet wel wederstaen **Want** hij in
 die werelt allulke dinghen onghewoe
 ne was **Mer** dicke ende menichwerue
 so noech hi mit grote harde slaghen an
 zyn herte mit sware verluchten ende al
 soe woude hi die duuelsche becozinghen
 ende aenuechtinghen daer mede verdzi
 uen **Daer** om so en liet die duuel nyet of
 hij en vochte hem alijt meer ende meer
 an **Ende** doe op ene tijt maecte hem dye
 duuel seer morde mit boser becozinghen
 ende mit ghedachten nae sachter spijlen
 ende nae ghenoechte ende welluste des
 lichames **Doe** sprack die repne suuer iō

ghelint aldus tot zyn selfs lichame **Heer**
 esel heer esel ghi wilt te seer ghierich en
 de te vatic wesen **Je** sal v moeten tem
 men **Hebt** ghi tot nu to koozn gheghetē
 so moet ghi nu voert an caets ghenoech
 hebben . **Hebt** ghi tot nu toe ghedrōken
 soe wāneer dat v dorste soe moet ghi nu
 dorre werden vā dorste **Hebt** ghi tot de
 sen daghe toe ghene sware bordē ghe
 draghen . ic wil v nu mit hetten end mit
 coude ouerladen also dat ghi gherigher
 nae uwe notorke sult dencken dan nae
 oueruloedicheit **Sijt** ghi tot hier tot mē
 een tleyn roedekijn gheslaghen so moet
 ghi nu voert een scarp gozdyser hebben
Ende doe hi mit hem seluen dese wooz
 den sprack wat dede hi doe **Hi** greep si
 ne lichame an mit scarper castidinghen
Ende so als hi eerste vīft **Caricas** plach
 te eten des daghes so at hi doe voert an
 den derden ofte an dē vierdē daghe dzye
 ofte vier **Caricas** **Ende** also als hi eer
 ste ghenoech waters had ghedroncken
 wāneer hem dorste so en lochte hi voert
 meer nyet dā cruyt en wortelen daer hij
 den dorste mede lesschede **En** soe als hij
 hē eerst had ghelept oder bomen en heg
 ghē als hi rustē woude zo leende hi end
 liep al staende en daer toe had hi stade
 like en lass die psalmē **En** hi wraecht oec
 alijt wat mit sine hāden **En** also sette
 hi hē seluen ene oorde dz hē die duuel nū
 mermeer en cōde ledich vinden **Sijn** iō
 ghe līft wert alsoe crachteloes en dorre
 soe dat zyn velle recht zōder vleysce ouer
 dat ghebeente henghe **En** doe hi dat līft

alsoe sere verderfde dat die duuel ghene
becoringhe aen hem en conde maecten
doe woude hi hē verueren mit sine wō
derlycke fantalijen ende ymaginaicien
Hi quam des nachtes ende weende als
crae kindere En hi huylden als hōden
en woluen ende luyden als offen ende
koepen Hi schreyde oeck als wijue ende
alrehande ander dieren. Dat gherucht
maecte hi dicke ende menschwerue als
hy op sine knyen lach in sine ghebeden
En quam dā tot hem als of hi ene vrou
we hadde gheweest Ende so mercte hy
alrehande datter des duuelsfantasie en
bedroch was Ende wapende hem mit
dat teyken des heylighen cruces.

Dat. ij. capittel.

Hoe ende in wat manieren die hel
sche duuelen den heylighen vader Hyla
rion ouermits hare wōderlycke ymagi
nacion ende gheruchte verstuerden vut si
ne ghebede.

Ende op eenre nacht doe stōt die
heylighe vader Hylarion in der
manen schijn in sine innighe ghebeden
Doe quam die duuelsche gheselschap mit
enen vuerighen waghen En mit grote
starcke vuerzighen paerden En quamen
alsoe veruuerlike mit groten gheruchte
dat si woude den deuoten innighē brue
der ende godes vrient vut sine ghebeden
hebben verdreuen En ghebeerden recht
of si ouer hem wouden hebben gheuarē
Doe knyelde Hylarion neder en sprack

Die ghene dype opten waghen en op dype
paerden zyn sullen beschammet ende ghe
schendet werden in den name gods os
heren Want wi hebben trooste en toe
uerlate an den name onses heren christi
Jesu En betekende hem mit dat teyke
des heylighen cruces en alrehande soe ver
ghinck alle die duuelsche gheruchte en
hare bedriechlike fantasie.

Ende het ghuyel weder op een an
der tijt dat die heylighe Hylarion op een
re nacht alsoe langhe en alsoe vele ghebe
det hadde tot an den daghe toe so dz hi
seer moede was en sine nature een wey
nich begheerde te rusten En doe hi also
stont in sine ghebede so quam die duuel
weder en vele ghewapender luden mit
hem En si namen den duuel en sloeghe
den ter eerden dat hi voer den heylighe
Hylarion neder vvel als of hi doot ghe
weest hadde En si badē hem om die ve
grauninghe Doe bekende hi alrehande dat
dat die duuel was en neyghede doe zyn
hoofd teghēs die eerde en riep an onsen
heren Christū Ihesum Doe voer die du
uel vut ende sat den heylighen Hylarion
opten rugghe en hadde twee sporen aen
sine voeten en ene groote ghepffel i dype
hant en stack ende sloech den heylighen
man mit die ghepffele en lachte seer scha
delike en bespottelike en sprac Heu heu
gaet gheringhe voert du wiltste vele te
traech werden. ick wille di gharste tot
voeder gheuen. Dat was den heylighe
man een tijtuerdzit en lachte seer inich
like daer om. Daer na eens dages

doe hadde hij seer langhe gheuallt soe
dat hem seer begode te hongheren **End**
doe dat die lubrile scalkke duuel vernam
doe quam hi en sette seer edele gherechte
voer hem vā vissche en van vleysche end
van ander costelike ende lustelike spysle
En doe hem hylarion ome keerde ende
die tafel mit schonen brode en mit wijn
en mit anderen goeden gherechten also
woel bereyt sach doe lachede hi en sprack
Heu heer duuel ghij zijt hier koeck ghe-
woelt. ick en ete uwe spysle nyet. **En** al
rehat so verkwant die onreynne kock en
die tafele mitter spysen **H**it alsulcke me-
nigherhade verfoekinghe soe wert hij
dick ende menichwerf vā den duuel an-
gherochte dat hi daer nye of en vreesde
noch en verslaghe.

Dat. iij. ca.

Hoe dat vele moordenare quamen
tot den heylighen vader hylarion ende
woude hem berouen en vā sine heylighe
ringhe wordē bekeert. **En** van zomighe
tephenen ende woderwercken zyns hei-
lighē leuens.

Dwas zyn woenighe na bi den
meere end daer hadde hi een celle
ghemaect vā loue en die was nyet meer
dan vier voeten breet en vijf voete lanck
en was mit biesen ghedect **E**nde dz ghe-
boorde op ene tijt dat die moordenaren
hē vernamen en beghonden hem seer te
woepen dat een ioghelinck vā xvij iare

soe nae bi hem in die woestine had ghe-
woent en haer nyet en vreesde noch en
ontsach **En** si quamen eens daghes om-
trent vespertyt daer hi woende en ghin-
ghen den helen nacht om sine celle so dz
si noch hem noch die celle nyet en cōden
vindin **En** doe die dach an quam en die
zōne opghinck doe vōndē si hē en hieldē
hem en spraken tot hem **H**oe woudestu
doen wāneer moordenare tot di quamē
en di vinghen **D**oe sprack hi tot hē **O**ye
nyet dā god en heeft en gheen goet ende
oock naect is vā clederen dye en sal ghe-
nen scaecker vresen. **D**oe spraken si we-
der tot hē **En** ofte si di dā wouden doot
laen **D**oe antworde hem hylarion we-
der en sprack **I**ck en ontse ghenē doot
wāt ick bin bereyt te steruē en den doot
te liden **En** doe die moordenaren siner
starcken gheloue in zyn valte herte aen
gode sagghen doe dochte hem dat groot
wōder dat een alsoe iōghen man beyde
die woestenyē en dat harde leuen moch-
te iuden **End** seyden tot hem hoe dat si
hem alle den nacht hadden ghelocht en
de nyet en cōden vinden **En** van den da-
ghe voert so worden si sine vrienden en
haerder vele bekeerden hē van sine lerin-
ghe vā hare sundeliken leuē tot gode en
worden van den heylighen hylarion v
wandelt tot enē goeden leuen alsoe dat
die luden vā den lande begōden tot hem
te gaen **En** ene grote bruederschap van
monicken begōden bi hem te vergaderē
die ouermits sine lerighe die werelt ach-
ter lieten en bekeerden hem tot gode **En**

also was hi xrij. iaer i de selue woestenie
also dat hi in den lāde ouermits sine heil
lighe leuen wel bekenet was. Mer hi en
begheerde nyet dat god enighe teykene
doer hem dede. Doch so en woude dat
god nyet laten. hij woude sine heylighe
leue mit menighe teykene bewylen. En
alsoe als die heylighe vader anthonius
egypten in der seluer tijt vertierde mit si
ne heylighe leue en mit menigherhande
wōderlike teykene. Alsoe woude god
dat dat lant Thebayda vā den heyligē
man hylarion worde verluchtet doer si
ne teykene. En dat eerste teykē dz god
doer hem dede dat quā alsoe.

Item dat eerste teyken en mirakel
dat doer den heylighe hylarion schiede

Dat was een rijck mā in een stadt
Cloytheopolitana gheheten end
lath in den lande vā Thebayda. Die sel
ue man hadde ene vrouwe vyftien iaer
ghehadt dz si nye gheen kint en ghewā
en om der saken wille soe leet si grote v
smadinghe vā haren man. En doe si al
soe vele vā die heylighe hylarionis hoor
de segghen doe voer si op ene tijt mit ha
re knechten en mit hare idctrouwen in
die woestenie. Ende doe si quā voer dē
heylighen vader hylarion viel si voer hē
en sprack mit groten wenen en claghen
aldus tot hem. Vergheeft mi heylighe
vader den groten ouermoet dat ick di i
dese woestenie hebbe ghelocht end ont
ferme di ouer mijne groter notozte dar
ick vā wijnen māne grote verlmadighe

om lide. Doe wert die heylighe man al te
leer veruært en keerde hē van haer wāt
hi en hadde in xrij. iaer nye ene vrouwe
ghehen. Doe riep die vrouwe mit lader
steme en sprack tot hem. Heylighe vader
en verlmade mi nyet daer omē dat ick
ene vrouwe bin. Ghedēcket dat god vā
hē meltijcke om heyl en salicheit alre mē
schen vā ene vrouwe woude ghebozen
worden. End doe hi vernam wat haer
ghebreck was doe hiete hi se weder omē
te huys varen en seide hi woude gheue
noer haer biddē. En daer nae weder om
ouer een iaer doe quā si weder omē tot
den heylighe mā hylarion en brachte e
nen schonē ionghē sone mē haer die god
haer hadde ghegeue doer sine andacht
ghe ghebet. Dat was dat eerste teykē
dat god om sinen wille dede. Ende daer
mede wert hi vermaert end vernoemet
ouer alle dat lant.

Item noch een ander teyken
Et was een groot here helpidius
ghehietē die voer op ene tijt mit si
ne vrouwe en mit sine drie sone in egip
ten en belach dē heyligē vad Anthoniū
En beual hem en sine kider en sine vrou
we in zyn ghebet. En doe hi weder omē
te huys waert voer doe quam hi mit si
ne vrouwe ende mit sine loonē in eenre
heylighe stadt dē Gaza gheheten wal
Doe gheboerde dat dat sine drie sone al
soe sieck worden alsoe dat men an hem
allē twiuelde ende vermoede dat si nyet
en soude moghē leuen en gheue vā hem.

gheneesen mochte **E**n doe die here ende die vrouwe om hare kindere in groten nodewaren. doe wert der vrouwe ghelechte dat een heyligh mōnick nyet verre vā daer in ene woelstine waer die hadde god ghebedē voer ene dōzuchtbaer vrouwe dat haer god een kint had ghegeuē **E**n doe si dat grote teyken vernam doe nam si hare ghefinde tot haer en liet haren wijlen in die woelstene tot den heilige man hylarion. **E**nde doe si daer quam doe viel si voer hem seer iamerlike wenede ende scrypende en sprack **I**ck belwēre di heylighe man bi den leuedighē god vā hemelrijck ende bi sinē cruce en bi allen noot die hi om onsen wil aen dē cruce gheleden heeft dat du mit mij vaerste in die Stadt **G**azam en mi mijne lieue kint der weder gheueste **E**n doe die heilighe vader hylarion vzaghe de wie haer hare kinder had ghenomen **D**oe sprack si **S**i zijn vā den heylighen vader **A**nthonio tot di hier ghelant en nu wil se die doot in eene vze vā hene voeren **D**aer om soe bidde ick di doer gode vā hemelrijcke dz du mit mi tot hem wilt comen end mij bi gode wilt verrighen dat si weder gecont moghen werden op dat sine godlike name in die heydensche Stadt oer ghehouet en gheeeert mach werde **D**oe wert sprac **D**at waer meer dan twintich iaer dat hi van zijne celle put die woelsten en noch in stedē noch in dorpē nye en gā en dat dz oer enen monick niet toe en behoorde **D**oe scrypde en weende de vrou

we noch meer en belwoer hem bij god alsoe sere en sprack **S**i en quame nūmer meer van sinen voeten hi en quame dan mit haer **E**n doe dat die heylighe mā **H**ylarion hoorde doe wert hi mit haer seer innichlike schrypende en badt dat si weder te huys woude varen. hi woude dē nachtes in **G**azam comen **E**nde doe hij daer quā als hi haer gheloofte hadde doghinck hij ouer die drie idghelighē end begreep hem hare hoofde en hare armē **E**n althāt in die selue vze begōden si hē op te rechten en te spreken en wordē vader en moeder bekenēde die si eerste nzen bekenēde vā groter crāchept **E**n stonden op en vielen voer den heylighe man en kussedē hem sine voeten en sine handen end warē vā alle crāchept gheueesen **E**n doe dat teyke wert verhoort doe so quamen vā verre ende na vā **S**iria end **P**alestina en van egipten veele luden en lieten hem dopen in dē name onses herē cristj ielu ende onefinghē die orde en dat habite vā een monicks lenen vā hē. **E**n stichtē cloosters en cellen. **W**āt sonder hylarion allene so en was in **S**iria en in **P**alestina noch monicken noch cellē gheweest **E**n also als cristus onse hereden oude **A**nthoniū heeft in egiptē ghesent tot een exempel end een oerspronck vā enen ghesteliken leuē **A**lloe was oer die ionghe hylarion een stichter enā een beghinner van een monicks leuen in dē lande van **S**iria ende **p**alestina.

Item noch een ander teyken vā dē heylighen vader hylarion

Et quā op ene tijt een vrouwe vā
Egipten in Pelestina totte hepli-
ghen vader Hylarion die x. iaer blind ge-
weest hadde. En hadde all haer goet de
medicijnmeysters ghegeue en die en con-
den haer nyet helpen. Ende doe die ma-
nicken haer voerden voer haren abt hy-
larion en hem hare ghebreck leyden en
hoe haer die meysters al haer goet had-
den ofghenomen. Doe sprac die heylige
man tot haer. **V**adestū dz den arme ludē
ghegeue so hadde di die wijse medicijn
meyster christus ielus onse here ghehol-
pen. En mitten selue woorde spijede hij
op die eerde en machte een luttel sijckes
daer of als ole ghebenedide here christus
ielus op den blinde dede. En hi bestreec
haer die ogghen. En in der seluer vze dede
haer god die oghe op dz si also wel sach
als of si nye gheen ghebreck hadde ghe-
hadt.

Noch een ander.

In ene stadt die ghietē was Gaza
daer wert een heidēsch mensce mē
den duuel beseten. Ende vā des duuels
crachte wert hi also lāme dat hi noch hā-
de noch voeten noch den rugghe en con-
vultrecken also dat al zyn lichame te sa-
men ghetoghen was ghelijck een cloof.
En en mochte oec ghene leden roere dā
die tōghe. Die selue mā wert ghebrocht
voer de heylighe vader hylarion op een
bedde. En sine vriendē baden hē mit gro-
ter iamerhede dat hij hē te hulpe woude
comen. Doe sprack hi tot hē dat hi eerst
kerckē molte werden. Doe sprac die hey-
dene dat hi gherne vā gantzer hertē ghe-

louen woude. Doe boot hē die heylighe
vader Hylarion die hant. En hij stōt op
en was ghelont en die duuel moest van
hem vare. En in die selue vze otfuick hij
den heylighe christē gheloue en dat hepli-
ghe doopsel en hij voer vrolick weder te
huys en hi verblide hē meer vā die gesōt-
heyt zijne sielen dā zyns lichaems.

*Item noch een ander teyken vā de
heylighen vader hylarion.*

Op die selue tyt doe was te Jeru-
salem in der stadt een also groten
man dat hi allen anderen menschen seer
onghelijck was in grootheyden. Ende
die hiete Messitus. Hi hadde oeck so gro-
te crachte en stercheit na sine grootheyte
dat hi xv. mudde roorns op sine rugghe
droech. Dat gheen mule noch paert dra-
ghen en mochte dat droech hij. Die selue
Messitus wert oeck vā den duuel beset-
ten. Ende van sine grote crachte en ster-
cheit ende oeck ouermits dat hem die hel-
sche duuel alsoe seere quellde en pynichde
soe en mocht hem nyemāt houden. End
gheen toorne was so starck noch ghene
mure so dick hi en brack daer doer end
hi brack alle de banden en kettene dēwe
daer men hem mede bant. Ende hi dede
oock groten scade. Hi beete oeck den ludē
die nase ende die mont of. Menighē beete
hi die kele of. Ende doe begōden alle dye
luden tot hē te lopen en vinghē hem mit
groten arbeijt ende bonden hem beyde
die handen ende sinen hals mit groten
pseren kettene en de brochten hem tot

den heylighen vader hylariō ende badē
 dat hi hem daer ouer ontfermen wolde
 ende dat hi dat lant verlosseden. Ende
 also gheringhe als hem die monickē sa-
 ghen so liepen si al te samen vā hare va-
 der hylarion ende vreesden te mael seer
 Doe sat die heylighe vader hylarion all-
 stille ende sprack tot hē **W**esite neyghē
 dijn hooft en gaet hier tot mi **E**nd al te
 hāt doe neyghede hi hē voer sine voeten
 als een sachtmoedich scaepkijn **D**oe taf
 te hi hē op zijn hoeft mit sine heylige hāt
 en verheuoert so moelke die duuel vā hē
 varen **E**nde doe men hem oebant ende
 doe die die luden mit hem grotelick god-
 dācken en loofden vā sine ghelonthēit
 doe ghinc hij mitten luden wederomē
 te huys ghelijck ene lachte ionckrouwe
 onghelonden

Noch een ander

Et was een stad ghehietē **H**elya
 ende lach an dat rode mere **E**nde
 in die stad was een man die van macht
 en vā goet die ouerste vā dē volcke wal-
 ende die hiete **O**zior en was beletē mit
 mit lxi. ses hōdert ende ses dusent du-
 uelen **E**nde die stad en alle dat lant end
 alle sine vriendē waren in groter droefte
 nissen **E**n doe worden sine vrienden te-
 rade dz si hem woude voeren totten hei-
 lighen vader **H**ylarion om ghelonthēit
 te vercrighen **E**nde also begōden si hem
 mit grote ysere kettenen te binden ende
 voerden hem totten clooster des heilige
 abts hylarion **E**nde doe ghinc die heili-
 ghe vader mit sine monicken ende dede
 dat den clooster nutte en profitelic was

Ende doe die beleten **O**zior den heilige
 man lach doe ontbrack hi vut allen den
 ghenē die hem daer ghebrocht haddē en
 greep den abt vā achterwaert ende hief
 hem op vā der eerden **E**nde doe vscric-
 ten die luden en riepen seer lude en vrees-
 den dat hi den heylighen man we soude
 doen **D**oe stillede hi se en sprac seer goe-
 dertierlike tot hem **E**n hebt voe mij ghe-
 ne sorghe. **E**nde mitten seluen woorde
 nam hi den beleten man **O**zior bi den
 hare ende werp hem oder hem en kniel-
 de hem op sine benen ende bant hem die
 handen te samen als een kint en sloech
 hem doe lachtelic an sine wāghen ende
 sprack also **N**u wel an ghi duuelē nu o-
 weert v. waer is nu crachte. **H**adt ghij
 alsoe grote crachte en machte als ghi v o-
 mete ende beroemet uwer lxi. ses hon-
 dert en ses dusent en lieten hem nyet bi-
 den ende also iamerlike castjden van e-
 nen armen monick. **D**oe riepen die du-
 uelen mit menigherhande stemmen vutē
 mēsche recht als of een groot heer daer
 gheweest hadde en een yghelic riep mit
 ene sonderlinghe stemme **D**oe sprac **H**y-
 larion **H**ere iesu chrisste verlosse desen ar-
 men gheuanghen. dijn ghewelt ende di-
 ne machte is also wel ouer vele als ouer
 luttel **E**nde doe hi god aldus voer hem
 badt doe sloech hi noch een weynich en
 hoe lachte dat die slaghen waren die de-
 den nochtans den bosen gheesten alsoe
 wee dat die ene na den āderen vutvoer
Ende die heylighe vader hylariō en wou-
 de nyet ophouden mer hi knelde altijt

op hem totter tijt toe dat si alle te samen
van hem verdrueuen waren. Ende doe
boot hi hem die hant en hi stont op also
ghelont recht of nye gheen duuel in hem
en hadde gheueest. Ende hi viel den heilighen
vader hylarion op sine voeten en
kuffede die mit menighen tranen. Wye
can te volle vertellen ende uitspreken de
ere die gode van hemelrijcke den hemel
schen vader daer ghegeue wert end den
lof die hem wert ghelproken. dat hi een
so heilighen man op eerrijcke hadde ge
gheuen die nyet ouer enen duuel mer
ouer alle duuelen gheweldich was.

Daer na in corren daghen doe qua
die selue Orion totten clooster des heylighen
vaders hylarion mit sine vrouwe
en mit sine kinderen en bracht mit hem
groot goet dat hi den heylighen vad ge
gheuen woude hebben om dre ghenade
die hi an hem hadde bewelen also dz he
god doer zyn ghebet had verlost. Ende
doe hylarion dat goet sach doe verscri
kede hi te mael seer en riep mit luder stem
men ende sprack. **O** we Orion wat sall
dz goet du hebste doch wel ghelele wat
Symon en yesse geschiede die een gode
gaue woude hebben ghecoft. En die an
der die daer goet om nam daer si beyde
om verploect worden. Doe hadt hem o
rion dat hi dat goet arme luden woude
gheuen. Doe antwoorde hem hylarion
weder en sprack. Du sulste dat billiker
gheue dan ick ende du coste oeck die ar
me luden in den steden bet vanden dan
ick in die wostenye. Ende dat waer oec

seer onwetenlick van mi ghedaen dz ic
mi des vzeemde goets onderwoude en
ick alle mijns vaders goet hebbe achter
ghelaten en mi des nyet en hebbe onder
wonden. Menighe menschen hebben de
name van armoede en doch toe is ghye
richeyt die oersake. mer soe en heeft dye
barmherticheyt ghene arghelick. Doe
Orion innichlike hoorde dat hi dz goet
nyet en woude nemen en lach voer sine
voeten en hem hylarion so bedroeft sach
doe hief hij hem op va der eerde en sprac
seer goedertierlike tot hem. Orion lieue
sone wat ick doe dat doe ic om dser bey
den wille. Wat name ick per vaden goe
de so vertoornde ick god sere ende al die
duuelen souden weder tot di come. En
de doe Orion dese woorden va den heylighen
vader hylarion hoorde doe beualt
hi hem ende sine kinder en sine vrouwe
in sine ghebede ende voer mitten goede
weder ome te huys.

Item noch een ader teyken
Die heylighe vad hylarion had op
ene tijt wercklude de voerde stee
va den mere totter tumerighe va sine clo
ster. En dat gheueel op ene dach dat dye
werckmeister die hiete. **S**anus de de
siecte ghehiet paralisis alsoe seer droech
dz hi hant noch voete noch tonghe roeren
noch vutstrecken en mochte en lach als
een doot man. En also namen hem sine
geselle en droeghe hem mit groter droef
heide en leyden he voer den heilighen man
hylarion. Ende doe knyelden hylarion

uider ene wijle en badt god andachteli-
ke voer sinen werckmeyster En doe hij
dat ghebet voleyndet hadde doe stot hi
op ende boot den crancken sine hant en
hiet hem opstaen en zyn werck volbrē-
ghen Ende althant so stont Panan?
die werckmeyster op ghesont als oft hē
upe wee en had gheweest en volbrachte
dat werck nae des heylighe mās woor-
den.

Noch een ander.

In ene heydēsche Stadt ghenooemt
Gaza daer was een ionghelinc die
hadde die duuel zyn herte also ontstekē
mit vleyschelijker liefden nae ene chris-
tenen also dat hi i groter becōmer-
nisse was En doe die ioncfrou noch om-
gaet noch om belofte haer siele ende ha-
re ere nyet en woude verliesen doe wert
die ionghelinc te rade mit hem seluen doe
hem goet noch goede woorden nyet hel-
pen en mochten en voer in een Stadt ghe-
hieten Memphis en woude die swarte
kōste leren op dz hi mit des duuels hulpe
die ioncfrouwe crighen mochte En also
voer he hene mit vele goets in die duuel-
sche scole en leerden daer der sielen vdoe-
menisse En daer na ouer een iaer so qua-
m hij weder vā der scole en nam een blec
en screef daer in alfulcke woordin vā to-
uerie als hi had gheleert daer hi dē duuel
mede tot een hulper creech end bant doe
dat bleck aen een snoer en begroef dat te-
samen bi den dozpel vā der dorē des hu-
tes daer die ioncfrouwe in was En al-
thant doe wert die ioncfrouwe beleten
mitte duuel ende begonde haer cleder en

haer hare vut te trecken ende si en riep
noch an god noch an vrienden ofte ma-
ghen dan allene na den ionghelinc dz
hi haer te hulpe woude comen Wāt die
liefte hadde haer ouermits des duuels
raet in ene onfinnicheyt verwādele En
de doe si yet langhe i desen arbeide bleef
doe voerden haer hare vrienden tot den
heyleghen vader Hylarion ende baden
hem seer oetmoedelike mit groten scry-
en ende droefenissen dat hi hem ouer die
ioncfrouwe woude ontfermen Doe so
riep die hellche duuel vut die ioncfrouwe
O Hylarion o Hylarion Ick bin teghē
mijnē wille hier tot di gheuoert. want
mij was seer wel in Memphis in mine
eyghene Stadt daer ick mennighen men-
sche mit mijnre valscher schole ende mē-
wijnne valsche leringhe hebbe bedroghe
O wee wat grooter arbeide ende pyne
moet ick liden van dīne teghewoordic-
heyt ende van dīnen heylighen end de-
uoten ghebede Ende du wilste mi dwi-
ghen dat ick vut soude varen van deser
ioncfrouwen dat ick doch nyet doen en
wil want ick bin onder enen dozpel vā
enen hupse ghebonden Ende daer dīne
laet die ionghelinc hier comen ende dē-
binden mij anders soe en wil ick in ghe-
ne maniere van deser ioncfrouwe schep-
den Doe sprack weder die heylighe abt
Hylarion totten boosen gheeste. O du
arme onsalighe creatuer is dīn craft en
dīne macht soe groot dat mē di mit een
snoer mach bidē an een blec. hoe d eerste
dan pe in ene repne suuer maghet comē

Doe sprack die duuel Ick dede dat daer
ome op dat ick se maghet behielt. Doe
sprack die heylige abt hylarion tot hem.
O du valsche bedrieghet du biste doch
een valsche verkeerder alre cupscheyt en
de waer ome en voerstu nyet in den ghe
nen die di hier in heeft bethoouert Doe
sprack weder die duuel. Myn ghelike
die is doch nu bi hem Doe vraghede hē
Hylareon ende sprac Hoe is die selue du
uel gheheten Doe sprack die duuel hi hie
tet een meyster der valscher ende booser
lieten En doe hi dat sprac doe en wou
de die heylighe man hylarion in gheen
re maniere laten soecken dat ghene dat
hi onder den dozpel van der dozen des
huses verborzghen hadde eer dat hij den
duuel daer vut verdreue hadde daer ou
dat die menschen nyet dencken ofte ver
moeden en souden dat die duuel niet eer
vut ghedreuen soude moghen werden
eer dat die touerie van daer ghenomen
worde Ende hi badt den almachtighen
god voer die ioncfrouwe ende verdreef
den duuel van haer mit die crakte ende
machte godes chriski iesu Doe voer dye
ioncfrouwe m̄ hare vriendē weder om
mit groter bliscshape ende mit volcomen
ghelontheyt te huys End si vant doe
die touerie onder den dozpel van den hu
se als die duuel ghesecht hadde. Van
desen teyken ende van vele ander grote
louelike teykenen ende miraculen die on
se ghebenedide here chriskus iesus om si
nen wille dede soe was zyn heylige na
me ende goede gheruchte nyet allene in

in egipten ende in palestina ende i siria
bekent Mer die soeten roeck zyns heyl
ghen leuens quam oeck voer den chrissi
kepler Constantino.

Item noch een een ander teyken en
mirakel vā hylarion.

Die kepler Constantinus had enen
lieuen vutuercozen vriend die ghe
noemet was Candidatus End dese ca
ditatus was van sine soghet op beleten
mit allulckē duuel dat hi hem aen dē mē
sche nūmermere en openbaerde dā des
naches in den slape Wāt alsoe gherige
als hi dāsliep so begonde hi te hulen als
die hōden en grinen en knarfen als die
wolue en hadde also des naches men
gherhāde gheluyt. so dat die kepler end
alle sine vriendē in groter droefenisse vā
zjnre weghen quamē. En doe die mare
te Romen quā dat an die ander side is
meers in den lande van Siria een alsoe
heylighe abt waer die gheheten was
Hylarion welckes leuen en volmaechheit
waer also heyllich dz zyn gebet doerdrō
ghe d ye wolcken ende wert alsoe ver
hoort voer dye scole des almachtighen
godes alsoe dat gheen duuell en dorste
noch en mochte bliuen in enighen men
sche in teghenwoordicheyt des heyligē
vaders Hylarion. Doe ghinck die vele
ten mensche Candidatus voer den kep
ler ende badt hem vriendelijcken dat hij
hem sine brieuen mede woude gheue an
sine bewaerder die i der tijt dz rijcke vā
siria regierden wāt hi woude daer soec
ken den heilighē vad Hylarion dat hi hē

vlossen mochte. En dat die bewaerder
 hem den abt soude wilen Doe voer hij
 mit die brieue ouer meer in Siria en doe
 hi qua in ene stadt ghehiet Gaza en die
 burgeren vernamen waer omme dat die be
 waerder des landes daer ghecome wa
 re soe otfinghe si hem blidelic en seer eer
 lick en voerden hem totte clooster daer
 die heylighe abt hylarion in was. Doe
 ghinc die heylighe hylarion voer dz clo
 oster bi den meere en bede En doe hij dye
 luden sach tot hem comen doe gruete hi
 beide christen en hepdene seer goedertier
 like en hiete se allegader weder te huus
 waren dan allene Candidatu ende zyne
 ghesinde die hiete hij daer bliue wat hij
 bekende rechteuoert zyn ghebreck End
 doe hi mit he begonde te spreken doe na
 die duuel Candidatu die mit he beleten
 was ende hiet hem op hoghe va der eer
 den en hinc he in die lucht en riep seer
 lude mze vreemde veruuerlike stemme
 Doe strafte hem die heylighe vader hy
 larion mit harde woorden dat hi he we
 der moeste neder laten En doe die duuel
 vele woude hebbē ghesproken waer om
 en in wat maniere dz hi he van sine kint
 sche daghe hadde beleten Doe sprac die
 heylighe vader hylarion tot he Hoe end
 in wat manieren en waer om dz du tot
 he ghecome biste dz en behoef ick nyet te
 horen Mer ick ghebiede di bi de heyligē
 name des herē christi ielu dat du vut va
 restē en nimmermere he noch ghenen me
 ste scade en doeste. En doe dz die duuel
 bechoorden doe riep hi seer lude mit ene

iamelike stemme ende voer daer vut i die
 selue vre En doe Candidatu verlost wal
 va den duuel nam hi x. mark gouts en
 viel den heylighe mā hylarion voer dye
 porten en bad he dz hi dz nemen woude
 Doe liet hem hylarion een grof gharsten
 broot sien en sprack tot he Wie va allul
 ke spise leeft dien is gout en siluer ghere
 kent ghelyck slycke en ander milte End
 doe Candidatu sach dz hi nyet van hem
 woude nemē doe dackte hi he seer gro
 telike va sine ghenade en voer weder te
 huys en bracht de keyser en al sine vrien
 den ene grote vroechde va sine ghelont
 heyt. Doe die duuel saghen dz hylarion
 haer i die mesen niet et woude laten bli
 uen doe voere si i die beeste En also als
 men te voren die menscen tot hem brach
 te also voerden daer na die beeste tot
 hem En dat geuel dz een duuel die hi
 vut een beest vdzreef voer i sondinc dier
 en dz was so groet dz dz xxx. sterke mā
 nen mze selen mostē biden en si voerde dz
 tot hylarion en claechden he hoe grote sca
 de datz den luden had ghedaen En da
 die moniche dat grote vnaerlike dier sa
 ghen doe liepe si va haren abt hylarion
 Doe sprac hi. ocbindet dz dier End doe
 dz ocbonden was en die xxx. manen alle
 va hem liepen doe ghebeerde dz dier ofe
 hylarion vllinden woude en liep seer ha
 stelike tot he Doe ghic hi he oec teghes
 en boot he die hant en sprack Duuel ick
 en ontfie dyne vreselike ghebere nyet
 om die grootheyt van desen diere Wat
 mi openbaer is also dat du bist anders

nyet dan een duuel Ende mitten seluen
woorden soe viel dat dier voer sine voe-
ten en lach al stille als een sacht scaepke
ende dat in in den eerste dertich stercke
manen gheboden daer hadden gheuoer-
ret dat ghinck doe dye duuel van he quaz
onghebonden mit hem weder te huys

Dat vijfte cap.

Hoe dat die heylighe vader vutreyf
de reus in de iare om die cloosteren te vifi
En van zomighe tepkenen dye doer hem
op den weghe en in den cloosteren ghe-
schiede.

Doe dye heylighe vader antho-
nius so menich louelick tepken
verhoorde dat god doer sine lie-
uen vrient Hylarion dede Doe loofden
hi god seer neerstelike daer omme En hij
sende he menighe brieue En sine vrient-
like bootscapen die oetfinck den hylarion
see begheerlike En so sende hi hem dan
weder omme sine vrientlike scriften ende
grueten En wanner die lude die crack en
beleten waren van Siria in egipten totten
heylighen vader Anthonio quamē om
ghelontheyt so sprack hi tot hem O we
waer omme soe hebt ghi v so seer vmoeyt
dat ghi hier in Egipten soe neer zijt tot
mi ghecomen En ghi in Siria mijnē lie-
ven sone hylarion bi v hebt van welken
alle uwe ghebreken alsoe wel ghebetert
moghen werden als van mij. Doe begō-
den hem in Siria en in Palestina alsoe

vele luden te bekeren beyde van sine leuen
ghe ende van sine heylighe leuen Ende
van die grote tepkenen die god doer hem
wachte alsoe dat vele cloosters doer he
ghestichtet ende ghetimmeret worden En
doe hij lach dat he die gods dienste also
begode te vermeerderen doe sette hi op dz
hi alle iare op ene tijt in de herfste vutwa-
ren woude En beyde in cloosteren ende in
cellen ghenen brueder ewech en liete hien
laghe eersten ende mercte hoe dat zijn le-
uen tot gode gherechte ende gheneygh-
ware Ende doe die luden verhoorde dz
hi vut woude varen Doe vergaderden
hem die christen menschen ende die heyde-
nen ende die monicken dat tot elcker tijt
twe dulent menschen mit hem ghinghen
Ende waer dat men in dorpen ofte steden
hoorden dz hij daer voer bi wolde gaen
so ghinghen hem teghen beyde christen
ende heydene en ontfinghen he niet an-
ders dan een enghel Ende droeghen he
teghen spijle ende alle den ghenen die mē-
hem ghinghen Want hi maecte die hei-
denen alsoe wel ghesont als dye christen
Ende daer omme so boden si hem groote
ere. Dat gheboorde op een iare dz
hi vutghinck na zynre ghewoente ende
qua teghens ene stadt Cylusa ghehietē
ende dat was ene heydensche stadt En
de in der stadt waren eenre hāde heyde-
nen die hieten Barraceni. ende den had-
de hi oeck vele goets ghedaen Want ve-
le van haerdet secten waren van hem ge-
sont gheworden Hi hadde oeck den du-
uel van haerder menighe ghedreuen en

de veraghet **D**oe beghinghen si des sel
 uen daghes die hoechtijt vā haerder af-
 godinne **V**enus Ende vrouwen en mā
 nen ionck en out haddē hem v̄gadert in
 der afgodinnen tempel **E**n doe si na ha
 re hofe ghewoente hare neersticheyt in
 den dienste bewesen. doe wert hem ghe
 lecht dat **H**ylareon daer voerbi voer. w̄z
 sine gheselschap **E**n althant doe si dat
 verhoorden doe liepen si allegader vutē
 tempel voer die stadt en outfinghen den
 heylighe vader hylarion mit groter ere
 ende eerwaerdicheit en brochte hem. w̄z
 hem in die stadt **E**n doe hi vernam van
 die hoechtijt vā haerder godinnen. doe
 wende hi seer innichliche en predichte hē
 vā den christen gheloue **E**n hi en quam
 npejbut die stadt seer dat hi dz meeste de
 le vā der stad bekeerde vā hare dwalin-
 ghe en ongheloue tottē heilighē christen
 gheloue **E**n hare heydensche biscop dye
 bekeerde hi oeck dat hi na der christē ma
 niere hare biscop was. **E**n in den name
 ihu wert daer ene kercke ghestichtet.

in een clooster die was seer vrack en kai-
 rich en daer en woude hi nyet toe varen
Wāt so waer dz hi een monick wist die
 dz v̄ghackelic goet lief had die en mocht
 ghene ghenade vā hem hebbē **E**n nu ba
 den hem die bruederē de mit hē ghighen
 seer neerstelic dz hi tottē vrackē abt wou
 de varē. hi soude bi audture vā sine toe-
 comste milde en doechdelic werdē **D**oe
 antworde hi en sprac **G**hi wilt den brue-
 derē ene belwaringhe makē **E**n mi en v
 ene verlamdinghe. **E**n doe die ghierige
 abt v̄hoorde dz hylarion hē nyet en wol
 de visitieren om zynre tranckheyt wille
Doe hadt hi alle den bruederē dat si hyla
 rion baden dz h̄j tot hē voere dat si scar
 pelic vercreghē **W**āt hylarion wist wel
 hoe dattz v̄gaen soude **E**n alsoe quā h̄j
 optē dervē dage mit sine geselschap daer
En die abt hadde enē w̄jngaerde en dz
 was in die tijdt dat die w̄jndruuē r̄ype
 warē **D**oe woude die ludē die mit hyla
 rion daer waren ghecomē vā den w̄jn
 druuē hebbē gheghetē **D**oe had die abt
 sine knechte daer in gheschirt en oeck si
 ne gheburen die worpē en sloeghē en en
 lieten niemāt ghene druuē otkreken **E**n
 dz mishaghede **H**ylarion te mael seer en
 sprac totten bruederen **I**ck seyde v̄ tavo
 ren quamen wi tot hem dattz hem ene
 groote belwaringhe loude wesen ende
 ons allen ene verlamdinghe. **E**nde doe
 voer die heylighe vader **H**ylarion vā dē
 clooster tot een ander clooster **E**nde in
 den clooster was een abt gheheten **S**e
 bas ende was van enen eerbaren leuen

Porch een wōderlic teyken en mira
 kel vā den heylighe vader hylarion
Doe daer nae op ene tijt doe wou
 de h̄j vut varen omē die cloosteren
 ende die cellen te visitieren na zynre ghe
 woente. doe begōden alsoe vele ludē w̄z
 hem te gaen beyde christen en heydenen
 dat hi nae twe ofte drie dulent mensche
 mit hem ghinghē **E**n daer omē soe seyn
 de hi voer enē brief tot wat clooster dat
 hi comē woude. **E**n nu was een abt

die hadde oeck enen wýngaert **E**n doe die heylighe vader hylarion in dat clooster quā soe ghinck die abt Sebas ende voerde alle die luden in den wýngaerde en node se sere te eten en doe worden de lude die daer alle dage ghighē iden wýngaerden die tijt dat hylarion daer was gherekent te wesen dzedulent **E**nd dē wýn hadmē gheschat op vijftich voeder **E**nde nu so hadden die luden alsoe ghehele ofgheghete so datmē seer weynich druuen daer an sach **E**nde doe die heylighe man van den clooster woude varē doe stont hi ouer den wýngaerde ende ghat hem sine benedixie **E**n ouer twintich daghen doe hadde god sine ghenage daer in gheleynt soe dat daer na vuden wýngaerde quā hondert en vijftich voeder des besten wýns die ye daer in ghewelsch. **E**nde die ghierighe abt had gheachtet dat meer wýns in sine wýngaerde soude hebben ghewassen dan ye te vorens **E**n doe hi den wýn ofghelueden hadde doe was hem min wýns gewassen dan ye te vorens **E**nde die selue wýn wert ghewādelt in azijn alsoe dat daer nye ene drope goet of en bleef.

Item noch een wōderlick teycken
ā den heylighe vader hylarion.

Die heylighe vader hylarion hadde ene allulcke ghenade vā gode dat hi an den luden ofte an hare gauen smaecten cōde mit wat sunden dat hare herten alre meest dōme ghinghen ende wat duuel haer bewaerder waer **E**nd

nu so was een brueder in die woestijne woenachtich die was seer ghierich end bouwede enē cruythof en layden daer i sommighe cruyden en vercoft se ende begonde penninghen te vergaderen **D**oe dat die heylighe man hylarion vnam doe creech hi een misghagen in hem om sine ghiericheyt ende en woude hem nergheens bi den anderē bruederen gherne sien **E**nde doe die ghyerighe brueder dz vernam so quam hi menichwerf tot enē anderen brueder die hiēte Ezechius end die was den heylighen vader hylarion heymeliker en lieuer dan die ander broederen **E**nde hij badt desen brueder dat hij hem den heylighen vader te vziende woude maecten **E**n hi en liet daer dōme nyet of vā sine ghyericheyt **E**n dat gheboorde dat dpe selue brueder tot hē quā en brochte den bruederē ene laste mit erwetten die hi ghewōnen hadde **E**nde doe hylarion te vespertijt woude wat eten mit den bruederen doe waren dpe erwette op die tafel **E**n doe die heylighe vader hylarion inghinck en noch nyet en wiste wise die erwete ghebrocht hadde doe riep hi sere lude en sprack **O** wie ick ruke i desen crude en an dese erwete eenē al te seer quaden smaecte en dpe comet vā groter ghiericheyt **E**nde hi vzaghede vā waer si ghecomē waren **D**oe sprack een vā sien discipelē Ezechius ghe noemt **E**n brueder die had se den bruederen ghebrocht dat si sine vrucht vsoecten souden **D**oe sprack weder die heylighe vader hylarion **D**raghet se ghyerighe

weder vut ick en mach den ghierighē ro
ke nyet verdraghen legte se voer die bee-
den en bekiet of si die eten willē Die dis-
pel dede als hem zyn meyster hylariō ge-
voet en droech se voer die beesten Ende
doe si se eerst roken doe wordē si also on-
sinich dat si alle die bāddu braken end
liepen vut in dē velde en in den bosschen
dat men se in groten arbeide weder vā
ghen moeste. En doe dat die bruederē sa-
ghen doe worden si allegader doerhde-
liker en milder dan si te voren haddē ge-
weest.

Dat vi. capittel

Doe dat hylariō woude weder va-
ren in die woestenie ouerwits die grote
berōmernisse die hi vā dē volcke dat tot
hē quā hadde En vā sommighe teikenē
en wōderwerckē die doer hē opten we-
ghe en in die woestenie gheschieden.

DAer nae doe die heylighe vader
Hylarion xiiij. iaer out was ge-
wordē doe warē also vele ludē
tot enē gheestelicken leuen en onder sine
meysterescap gecomē En om dat closter
waren alle daghe alsoe vele wereliker
lude die beyde om ghesontheyt end om
sine heylighe benedixie te ontfanghē tot
hem quamen alsoe dat hē die werelike
verstozenge en berōmernisse en die ghe-
uelicke bewaringhe also sere quelde i sine
goede ofeninghe dat hē in groter droef-
nissen en in stadelike screpen en wenē al-
le daghe was En doe hem die bruederē

vraechden wat hē zyn herte beswaerde
dat hi in so groter droefnissen sinen tijt
ouerbrachte Doe antworde hē en sprack
O we nu berlaghe ick mijn enighe leuē
dat ic in zōmighe tijden heb ghehad. ic
bin weder om in die werelt ghegaen. ic
soude een monichs leuē hebben daer ick
mijns vaders huys en mijn vaderlycke er-
ue en goet om achter ghelate hebbe End
nu heb ick die gheestelike en werelike
sorghe alsoe vele dat ick vrese mijn loon
hier te ontfanghē den ick hier nauaels
soude hebben. Nu soechden die bruede-
ren dat hi hē heymelike soude ontlopen
en in een ander woestenie gaen en hoe-
den hē nacht en dach En doe hi twee
iaer in alfulcker beswaringhe en droefe-
nisse zyn tijt ouerbrachte doe gheboorde
dat een hoghe edel vrouwe des latrech-
ters gheheten Arestina tot hē quā om
sine heylighe benedixie Wāt si had god
leer lief En hadde oec grote begheerten
en goeden wille in egipten te vare dat si
den heylighen vader Anthoniū mochte
sien en sine benedixie mochte ontfanghen
En doe hylariō verhoorde waer om dz
si daer was ghecomen en dat si oeck be-
gheerte had tot anthoniō in egiptē te va-
ren Doe wert hi seer innichlike screpen-
de en sprack. O lieue dochter Arestina
hoe gherue woude ic oeck daer vare dz
ic mine lieuen vader sien mochte ofte ick
cōde Nu bin ick in dē cloosters kacker
ghelept en mit alfulcke saken belote dz
ick nyet vut en mach comē Oer du sulc
ste weten dattet hūdē die anderde dach

is dat nyet allene Egipten sinen vader
Anthoniū heeft verloren mer oeck so is
alle die werelt vā den heylighē vader be
rouet en onteruet Want hi is van deser
werelt ghescheyden en bi gode gheuarē
en heeft beletē die ewighe vroechde. En
doe dat die vrouwe hoorde doe screyde
si seer innichlike mit hem en gheloofde si
ne woorden en bleef te huys. End daer
na in corter tijt doe quamē bruederē vā
den heylighē vader Anthonio en leyden
dat hi van eertrijcke ghescheyden ware
op den dach als Hylarion gheslecht had

Nu spreket sinte Iheronimus. Vele
mēschen verwōderden hem sere dz god
soe grote ende menichfoudighe teykenē
doer den heylighen vader Hylario heeft
ghedaen En sommighe ludē verwōder
den hem vā sine strenghe vasten daer hij
zjn lijf vā sine iongher iongher mede ghe
castijdet heeft En die zōmighe verwon
derden hem vā sine grote oetmoedicheit
die hi teghēs rijcke en arme ludē hadde
Daer om so verwōder ick mi noch vele
meer en versricke so wāneer dat ic dar
op dencke hoe dat hi die tijtlike ere oer
sine voeten so sterckelike treden mochte
Wāt daer quamē biscopen priesters pa
pen en monicken vāden borghē en slotē
die hoghe princen en heren end die edele
vrouwen En vutē dorpen die bouluuden
mit grote scharen tot hem in die woelste
nie ende anders nyet vā hem en begher
den dan sine heylighe benedixie Daer so
en sach mē nyet anders an hem dā stade
like begheerte tot gode en stadelike droe

fenisse en iamerheyde end beclaghen na
die woelstenye en nae een enich leuen En
hoe dat meer ludē tot hē quamen hoe dz
hi meer weende end schreyde ende hem
seluen meer veroetmoedichde.

Noch daer nae soe gheboorde dat hi
een ghesichte sach daer zjn herte te mael
seer of bedroeft wert end dat en woude
hi nyemāt segghen En dat ghesichte dz
was alsoe Die heylighe keyser Constā
tinus sterf te Komen En die bose vuol
gher en afdringher vā den christē ghelo
ue Julianus die wert cortelick nae hem
roemlsche keyser Ende die en mochte nē
allene te Komen en aen deser tiden des
meres goede kersten mēschen nyet liden
Mer hij en mochte oeck den soeten rooc
in Thebayda an die ander side des me
res nyet verdraghen die vā den heylighe
vader Hylarion ende vā sine discipulen
ghinck En die gheboot dat mē zjn cloe
ster nederbreken soude en verbarren en
dat mē die monicken waer dat mē se rō
de vinden in die woelstenye en wilder
nissen mit menigherhande martelie sou
de pynighen Ende dat mē se soude soec
ken in allen landen En dat si hylarion
oock openbaerlic voer die werelt souden
doden. En doe hi dit visioen ofte ghe
sichte hadde ghesien doe hiete hi hē enen
ezel bereiden en sprack dat hi woude va
ren in die woelstenye Ende doe behieldē
hē sine monicken menighen dach bouē
sine wille En doe die mare out quā dat
hi woude i die woelstenye varē doe qua
men meer dā thien dulent mēschen beide

rijck end' arme en vergaderde daer voer
 dat clooster en riepen en dede niet an
 ders dan of dat ghehele lant van Thebay-
 da woude verfincken en vergaen. End
 daer dat hi van den clooster voer doe leend
 hi op sine stat en sprack totte volcke doe
 hi hem baden dat hi daer bliuen woude
 Ich en wil mijn lieue here christu ihm
 niet onwaerachtich maekē. Ic en mach
 niet an sien die verstorzinghe mijnre clo-
 steren. Ic en mach oeck niet sien die vut-
 storzinghe des bloets noch die otreyni-
 ghe der hepligher kercken en die heplige
 kercken te verdelstruerē. En ghi lult we-
 ten dat ic hier nimmermere spijle proeue
 en wil. Doe mercken alle dat volc wel in
 sine woorden dat hē god een visioen v-
 toont hadde dat hij nyemat legghen en
 woude. Doch soe behieldē si hem tot an
 den seuēden dach dat hi nyet van hem en
 voer. En doe hi tot an den seuēden dage
 sonder eten daer gheweest hadde do sa-
 ghen si wel sine grote neerlicheyt ende
 lieten hem mit groter iamerheyde van hē
 vaten. En also voer hi mit ene grote sca-
 re hejde van monicken en van anderē goe-
 den verbaren laden en qua tot ene stadt
 ghelieten Peculiu en doe bat hij de volc
 he dat si weder te huys vare woude dz
 hi seerpelic van hem vcrech. En hij nam
 mit hem vut de volcke xl. monicken dye
 alle crachtich en sterck ware die mit hem
 ghinghe doer die woesteyne en droeghe
 spijle mit hē en vasten mit totter vesper
 tē. Dat hi hadde begheerte te welen in
 die vterste woesteyne op den berch daer

die heilige vader anthoni⁹ gheweest had
 en die woenighe woude hij vut rechter
 lieften gheerne sien die hi totte heplighē
 anthonio had. En also quamē si op den
 derden dage in ene woesteyne daer wa-
 ren seer vele goede bruederē in en die be-
 sach hi allegader en si waren seer blide
 van sine toecomste. Daer na so quamē
 si opten derde dach tot ene stadt ghehie-
 ten Tansaston. en inder stadt sach een
 biscop om die christē gheloue gheuaghē
 die ghenoeemt was Tracont⁹ en die v-
 blide hē oeck sere van sine toecomste ende
 hem dochte dat sine pyne seer clepne ge-
 worden was om dat hi den hepligē va-
 der hylari⁹ ghesien hadde. Daer nae soe
 quamen si weder ouer zomige dagē mit
 groter noot en arbeyt tot Babilonien
 en daer was oeck een heilich biscop om
 die christen gheloue gheuaghē end' dye
 hiēte Phylemon. En beyde dese biscopē
 hadde een conic gheuaghē ghietē Cou-
 stancius wāt hij was in den vgheloue
 der Arrianen. Ende dese biscop vblide
 oec van die toecomste des hepligē vaders
 hylarion. Daer nae ouer vele dagē
 so quamē si weder in die woesteyne daer
 die heilige Anthoni⁹ in gheweest had.
 En nae menighen groten arbeyt dye si
 doer die woesteyne gheleden hadden so
 quamen si an den berch daer Anthoni⁹
 op gheweest was. En vōden daer twe
 van sine iogheren die oeck bi hem op den
 berch hadden gheweest. Isaac en Plau-
 sium. en die ontvinghen den heilighē va-
 der hylarion mit groter bliscapē. Dye
 g. ij.

ronde segghen hoe groot dz zyn begheer
te was doe hi die woenighe des heyligē
vaders anthony sach **W**āt hem namē
die twe monicken **F**laac en **P**laucius en
voerden hem tot allen steden daer hare
heylighe vader sine woenighe had ghe-
hadt en haerder een sprack tot hem also
Hier stont hi ende sanck die psalmen en
doe knyelde hi daer ende sprack zyn ghe-
bet **E**n voerden hem voerwaert en ach-
terwaert en spraken **H**ier arbeide hi en
als hi moede was so ruste hi daer **D**aer
so sette hi die bomen en plāte dese wijn-
gaert **D**oe maecte hi desen cruythof. dz
was die bile daer hi menich iaer hadde
mede ghearbeidet **E**n seiden hem voert
mere en spraken **D**oe hi op ene tijt in de
sen cruythof vele arbeits had ghedaen
doe quamen de wilde dieren en aten hē
alle dz cruyt of dat hij daer in gheplāte
hadde **E**n op enē dach doe quamen si
weder nae haerder ghewoente en ghin-
ghen in den hof en aten weder dz cruyt
of **D**oe quā **A**nthoni⁹ gegaen mit sine
skat en venck een dier dat te voren al tijt
in den hof had ghegaen en sloech dz op
sinen rugghe ende sprack doe tot he alle
Waer omē etet ghi dat ghi nyet ghebou-
wet noch gheseyt en hebt **S**haet daer
vut gheringhe ghi en hebt doch nye ghe-
arbeyt om dit cruyt **E**n na den dage so
en deden si hem ghene schade noch an si-
nen bouwe noch an sine bomen en hoe
na dat si den hof ghinghē so en deden si
doch nyet anders dā si water drocken
Daer na so voerden die twe iogherē vs

heylighen vaders **A**nthonij hylarion op
den berch in die celle daer anthonius in
had gheweest **E**nde die en was niet lā-
gher noch breder dan dat hij hē mochte
vut strecken ende oprichten **D**aer scry-
de en weende hylarion menighe bittere
trane **H**ij strete hem dick daer **A**ntho-
nius had ghelegghen **H**i ghinck dick van
die ene stede op dye ander soe waer dat
hi op den berghe en omē den berch sine
woenighe had ghehadt **W**aer dat hi ge-
seten had daer sat hi oec **E**n waer dz hi
hadde ghestaen daer stont hi oeck **E**n
waer dat hi had ghescrepet en ghebedet
daer hi op die eerde sine knye teyckenen
vant daer knyelde hi neder en bede oeck
En ouermits grote liefte die hi tottē hei-
lighē vadē anthonio had so cōde hij in zo-
mighē tijden i langher wijlen vā der ste-
de nyet scheyden **E**n ten laesten badt hi
den twee discipulen des heylighe vaders
Anthonij dat si hem dat graf woude
wijlen daer si hem begrauen hadde **E**n
doe seyden si hem weder dat hij hem
dat hij ghehoorlaemheyt hadde verba-
den dat si dat nyemāt en souden wijlen
Ende doe voerden si den heylighen vadē
hylarion hier ende daer omē den berch
ende of hem dat graf gheopebaert wert
of nyet dat en seyden si nyemant. **W**āt
daer was een seer rijck machtych here i
egipten ende die had hem gherne vut ge-
grauen ende in egipten ghevoert end hi
woude gode in sinen name een kercke
hebben ghesticht **D**oe en woude si hē
dat graf nyet wijlen **E**n doe die heylighe

ghe vader hylarion een langhe tijt daer
 hadde gheweest doe liet hi alle die brue-
 deren achter behaluen twee die hi mit hē i
 die woestene ghenomen hadde Ende
 hi voer in een ander woestene ende hi
 was daer in eene seker tijt in soe groter
 strengheijt so dat hi sprack hij begon
 de nu eerst gode te dienen. Ende dz wa-
 ren nu drie iaren gheleden dat in egipte
 niet ghereghent en hadde Ende dz lant
 was alsoe dorre gheworden dattet ghe-
 ne vruchte en cōde voertbrenghen Ende
 in den seluen lande so stozuen oeck vele
 menschen van hongher Ende daer was
 oeck een ghemene sprake Dat dat eertri-
 ke beslaghe den doot van den heyligē
 vader Anthonio dat dat eertrijcke dāe
 brenghen doe ghene vruchte en cōde voert-
 brenghen Doe gheboorde datmen in den
 lande van egipten vernam dat die heylighe
 vader hylarion vā Thebayda dye
 in den eersten een discipel des heylighen
 vaders Anthonij hadde gheweest iden
 lande in ene woestene ware End doe
 voren vut in die wildernissen arme en-
 de rijcke ionck ende out ende sochten dē
 heylighen vrient godes hylarion Ende
 doe si hem vonden doe vielē si alle neder
 voer hem ende baden hem mit groter ia-
 merhejde dat hi gode bidden woude dz
 hi en reghen op eertrijcke seynde End
 si seyden dat alsoe vele menschen vā hon-
 der in den lande stozuen Ende vmaen
 den hem dat si des te lieuer ende willich
 lier haren heylighen vader Anthoniū
 woude beslaghen vā der tijt dat hem

god in egipten hadde gheseynt. Ende
 doe hylarion dese grote clage hadde ghe-
 hoort doe knyelden hi neder ende hief si
 ne haden op tot gode van hemelrijcken
 mit oueruloedighe vutstortighe der tra-
 nen ende hij en quam nye vā sine knyen
 tot der tijt toe dat hem god enen reghen
 seynde ouer alle dat lant vā egiptē En-
 de doe dat dorre eertrijcke den goeden re-
 ghen vernomen hadde doe quamē daer
 alsoe vele venijnde slanghen ende serpe-
 ten ende ander quade wormen vut der
 eerden dat si vele boulude ende hierden
 op den lande doot beten Doe quamen si
 weder tot den heylighen vader hylarion
 in die woestene end baden hem neerste
 like dat hi se voer dye venijnde serpeten
 ende quade wormen beschermen wou-
 de Doe ghebenedide hi oli mit siere hāt
 ende hiete dat volc daer mede bescriken
 die van den quaden venijnde wormen
 enyghē schade ontfanghen hadden ende
 althant so worden si weder ghesont.

Doe bedachte die heylige vader hy-
 larion weder datmen hem vele ere sou-
 de willē aendoen ende bedachte dat hij
 voerwaert in dye onderste woestene
 woude gaen verre van allen menschen
 die ghenoeuet was Gaza Ende doe so
 stont hi op mit sine discipulen ende reyl-
 de nae der woestene Ende dat gheviel
 dat hi in der seluer stat voer Alexandria
 moste varen Ende want hi nye in ghe-
 nen steden ouer nachte en voude bliuen
 van der tijt dat hij een monick ghewor-
 den was so en woude hi oeck in Alexā
 g ij.

dzia nyet ouer nacht welen en voer tot
een clooster dat niet veer daer of en lach
ende dat was gheheten **Bauchiū** Die
buederen ware blide vā die thoecomste
des heylighen vaders en ontvinghē hem
mit groter vroechden en mit begheertē
haerder herten **Ende** doe si bi den audt
te vespertijē wat soudē eten en daer nae
altekāt wouden slapen gaen doe hyete
die heylighe vader **hilarid** sine discipulē
dat si hē sinen ezel bereyden soudē wāt
hi woude noch vā daer varen **End** doe
dat die buederē i den clooster vernamē
doe worden si te mael seer beswaert en
streckten haer allegader neder voer dye
poorte op die eerde en baden hē mit screi
enden oghen dat hi die onruentscap an
hem nyet en woude bewisen en dē nach
te tot des morgheus vroech bi hē woud
bliuen **En** doe antworde hi hē seer sacht
telike en sprack **O** mijn lieue kinder ick
wete v grote begheerte tot mi wel **Soe**
sult ghi oeck dat vā mi weten dat ic son
der sake also des nachtes nyet van v en
vare. ghi sult morghe in den daghe die
waerheyt wel vernemen **En** alsoe voer
hi des nachtes vā hem totter woelstene
Ende doe die dach an quā doe quamen
die burgheren vā **Gaza** mit des key
lers knechten in dat clooster vā des key
lers weghe en hadden hē in allen lan
den ghesocht wāt si hadde oeck zyn clo
ster verdestruuert en sine monicken vā
ghet en sere gheslaghe en die altare ge
broken. die heyligheyt vermadet vā der
openbarighe dye hē god gheopenbaert

hadde als hier voer ghescreuē staet. **En**
doe si hē in alle lāden sochtē in **Paesti**
na en in **Egypten** doe wert hi hē hem v
spyt dat hi in dat closter bi den anderē
monicken ouer nacht woude welen en
also quamē si in dz closter mit groter v
woetheyt en meenden hē daer te vinderē
Ende doe si hoorden dat hi des nachts
in die woelstene was gheuarē doe sprac
ken si **Het** is doch waer datmen vā hem
secht **Hi** bekent toecomende dinghē vut
tourie **En** also voerē si weder te hups.
En doer die heylighe vad **hilarid** een
iaer lanck mit groter ruste end vrede in
die woelstene had gheweest doe wert
zyn name en zyn heilighe leuen weder v
maert en die lude begonden hē weder te
soecken wāt si hadde vernomē hoe dat
hi so vele cracken en beseten mēschen in
Thebayda had ghesont ghemaert **Doe**
wert hi weder te mael seer bedroeuē en
sprack **It** dat ic mi op eertrike voer dē
luden nyet en can verberghe so hope ic
doch dat ic mi op den water sal verbar
ghen **En** also wert hi mit hē seluē te ra
de dat hi hem op den mere in een eyland
woude voeghe daer nyemāt en waer
of nyemāt en wiste vā waer dat hi we
sen mochte. **In** der seluer tijt quam
en vā sine discipulē ghehietē **adrianus**
en seyde hē dat **Julian** die onghelouige
keyser verflaghe waer en seyde hē dat
hi weder in zyn lant soude gaen en die
destruerde cloosteren weder oprimerē
Doe en woude hi nē weder te hups va
ren mer hi woude inder ellende zyn leuē

eynden Ende die selue adrianus was de
heylighe vader hylarion onghetrouwe
en ghinc inde lande en nam goet van den
luden en van andere bruederen en sprac
dat hi hylarion daer mede sine bestande
wiste woude doen wat hi waer doot en
dat goet verteerde hi En doe dat de heylighe
vader wert ghesecht doe wert hi
te mael seer bedroeft Ende doe hem dye
beswaringhe anghinc doe qua die wza
ke godes alchāt ouer den valsche brueder
en hi wert gheslaghe mit enē veruaerli-
ken slaghe also dat alle zyn lichame ver-
vuyde en sterf enē iareliken doot

Dat. vij. capittel

Doe dat hylarion reyden in Sicilia
en waer tepkenē dat god doer hē op den
water en in den lande dede.

Der nae doe liet hi Ezechiu sine al-
te liefsten discipel in den lande en
deck alle die ander en nam nyet meer dan
sinen discipel Sazanū mit hem end dat
was deck een ghetrouwe monich en hij
voer weder out die woestine an dat me-
re ende sat doe i een scip dat woude mit
romescap ouer mere in Sicilia vare En
nu so en had hi en zyn discipel nyet mere
dan eersche goede dan een arme cledighe
en een boeck daer die heilige euāgelien i-
stoden En dat had hij ghescreue doe hij
en ioghelint was en dat had hi alle tijt
hi hem waer dat hi ghinc Ende doe loe
wert hij te rade mit sinen discipel Saza-
na dat hi dat boeck den sciphier woude

gheuen voer dat scrijloon Doe ghedach-
te god onse here een āder **W**at doe si op
dat mere voeren en nyemāt den heylighe
vader hylarion en bekende noch van sine
name ofte van sine heilighe leuen nyet en
wisten Doe voer die duuel in des schip-
mans sone ende die sone die wert alsoe
sere besetē so dat die duuel sere lude vut
hem ryp ende sprack **O** wee hylarion
du godes knechte hylarion wij en ma-
ghen noch op der eerden noch inde wa-
ter ghenen vrede voer dine teghenwooz-
dicheyt hebben. nu loe bidde ick di dat
du mi vrede wiltste gheue tot der tijt dz
ick an dat lant bin ghecomē en dat ghij
wij hier op dat water nyet en wilt hietē
vutuaren Doe vschrickede die heylighe
vader ende vrient gods hylarion te mael
sere wat hi sorghede dat hem die duuel
woude openbaren ende bekendt maken
en sprack seer oetmoedelike tot hem **I**c
godes wille dat du sulste bliue so bliue
Mer ist zyn wille dz du vutuare sulste
wat tpektu dan mi enē oude pelgherim
en enē lundighe mensce en enē bedelaer
Dese woorden dye sprack die heyleghe
vader daer omē ende vnderde hem sel-
uen mit oetmoedicheyt also dz die schip-
man en alle die ghene die in de scepe wa-
ren gheen goet leue an hē en cōden beke-
nen op dat si sine name nzen soude ver-
meerdere Doe riep die duuel alijst meer
en meer ende vmeerde beyde zyn name
end zyn lant ende alle zyn goede heylige
leuen. End doe dat die schipman ende
alle die ghene die mit hē i de scepe ware

hoorden doe vielen si alle voer hem ende baden hem dat hi god voer hem bidden woude dz hi vlost mochte werden Doe en woude hi nyet voer hem bidden si en ghelooften hē eerste dz si hē nyet berclapen en soudē als si te lande quamen **E**n also dreef hi den duuel vut. Doe woude hi dat boeck voer dat schiploon gheuen en dz en woude die scipheer nyet hebben om dz hi sine sone verlost had en om dz hi grote armoede an hem en sinen discippe sach dat si niet anders en hadden dā dat boeck en hare arme cleder. **N**u sorghe de hylariō dz hi in Sicilia bekent soude werden vā den coopludē en replde mit sine discipel **S**anan? twintich milen vā den mere en quā in een eylant dz hē seer wel beuyel **E**n daer en cōden si hē n z anders gheneren dā dz hi den iongher ene drachte houtse oplepde en dat ghinc hē dā en vercoft in den naelken dorpe ende roft dā daer om hare notorste.

Nu so was zyn herte seer blide dz hi was gheromē daer mē hem noch sinen name zyn sprake noch zyn leuē n z en kē de en dachte dz hi daer versweghē soud wesen tot in dz eynde vā sine leuē **E**nde doe dachte god o le here als hē i den euāgelio heft ghesprokē **D**ie stadt en mach niet verborghen bliuen dye op enen berghē leyt **A**lso en mach hē een goet mensche nyet langhe verberghē die ghenade godes en opēbaert haer an hē so dat hē den mēschen bekent wert **A**lso ghelciede oec hylarion **W**āt doe hi meende seer heymelick en seker te leuen doe voer dy

duuel in enē burgher te **R**omen en casti de hem seer iamerlick **E**n doe sine vrien den den groten iamer aen hem saghen doe voerden si hem in sinte peters kerck vā den enē altare totten āderen dat hem godes heylighen te hulpe soudē comen **D**oe riep die duuel seer lude ende sprack **D**aer is cortelic hylariō een vrient gods in Sicilia ghecomen en nyemāt en kē net hem wāt hi is ouer mere ghecomen in sicilia en meent dz hi daer seer heymelike wil wesen **N**u so wil ick daer ende wil hem openbaren **A**lchant so namē hem sine vriende en saten mit dem i een schip ende voeren mit hem in sicilien **E**n de doe si vut den scepe quamen doe ghic hem die duuel voer ende voerden se den rechten wech in die wildernisse tot zyn re tellen daer die heylige vader hylariō in woende **E**nde doe hi eerste voer sine telle quā doe viel hi neder ende ryp seer iamerlike ende voer vut vā den mensche ende hi wert in der seker vren verlost. **D**at was dat eerste teyken dz god onse here voer den heylighen vader hylariō in den lande van sicila dede **E**nde van den daghe voert so begonden hem de lu den beyde arme ende rijk also vele te vsoecken ende ome ghelontheyt tot hem te varen meer dan ye te voren in enyghē steden hadde ghedaen. **A**lso ghehoorde dat ene die edelste here dye in den lande van Sicilia was wa terluchtich was gheworden. ende dye crācheyt begōde haer also seere te oefenē in hem alsoe dat alle medicijneesters

twiselden dat si hem nyet helpen en cō-
den doe wert hem gheraden dat hi sou-
de waren totten heylighen man hylariō
Ende doe hij tot hem quā in den seluen
daghe doe wert hi ontbonden vā alle si-
ne siecke ende traucheyde. Daer nae soe
quam die selue here die van den heyligē
vader hylarion was gesont ghewordē
en brachte hylariō groot goet en badt hē
dat hi dat nemē woude. Want dat alle
medicijnarysters m̄ haerder cōste niet
en cōden an hem maerken dat had hi hē
vā gode verwozē. Doe sprack hylariō
tot hē Christus spract in dē euāgelio Dye
ghenade hebt ghi voer niet van gode ot-
tanghen en voer nyet sult ghy se weder
ghenē. En hi en woude nyet so vele van
hem als enē penninck weert was.

Ende doe hylarion in den lande van
Sicilien was ende god menigherhande
teykenen end miraculen doer hem dede
doe was zyn liefste discipel Ezechij aen
die ander side des meers ghebleuē ende
en wilt nyet waer dat zyn abt hylarion
gheromen was. ende hij sochte hem in
Egypten ende in Palestina en in Siria
ende in allen woelkenyen ende wilder-
nissen end bi den mere. En na dat drie ia-
re voerleden waren doe quam een iode
van Sicilia ouer mere in den lande van
egypten die ghenomet was Amathon
ende was een coopman. dese seyde dat
in Sicilia een kersten mensche waer die
ouer alle dat lant voer een heyligh pphē-
te ghehouden wert en dat hi oeck grote
teykenen an siecken ende crācken luden

dede. Ende doe die iode dese mare brach-
te in den lande vā egypten doe ghedacht
Ezechius dattet bi auditure zyn meester
hylarion welen mochte. Want hi wilte
wel so waer dat hij i die werelt was dz
haer die ghenade gods doer hē opēbaer-
de en dat hi niet lāghe verholen mochte
bluen. En doe ghinc hi tottē iode en vra-
ghede hē hoe dz hij ghescapen waer ofte
wat cleder dat hi an hadde ofte vā wat
outheyt dz hi waer. Doe sprac die iode
Ic en heb den man nyet ghesien dā als
ic ghehoort heb dat mē hem houdet ouer
alle dat lant vā Sicilia dat hij een recht
outvader en een prophete is. Doe ghinc
Ezechius gheringhe an dat mere en ver-
wachte daer die tijt dz die scepen mit co-
mēscap in Sicilia woude varen ende hē
voer mit hem. En doe hi in dat lant quā
doe vraghede hi na den heiligē vader die
in den lande was. hoe zyn leuen en hoe
sine cleder waren ghescapen. Doe seyde
hem die luden waer dat sine woenighe
was en oeck hoe sine outheyt en sine cle-
der end zyn leuen was. Ende seyde hem
noch meer ende spraken. dat in alle den
lande vā sicilia zyns ghelijcke in lāghen
tijde nye ghesien en was. Ende althāt
so bekende Ezechius aen den woorden
die hi van den volcke hoorden dattet si.
ne heylighe vader hylariō was ende hij
wert leer blide vā gheheelre herten ende
vraghede dē volcke waer dz hi i den lan-
de welen mochte. Ende doe hij hem vāt
viel hi voer hē en wielch sine voeten mit
tranen vā groter vroechden dye hij doe

hadde **E**n doe **E**zechi⁹ ene cleyne tijt
bi hem hadde gheweest doe begōden hē
weder die luden te verloetken en vā sine
heymelike oefeninghe te verstozen alsoe
dat hi sere bedroeft wert en bedacht dat
hi erghens in ene heydensche stadt varē
woude daer gheen kersten mēse en wa
re **E**n also voerdē hem sine twee iōgherē
Ezechius en **S**ananus tot ene heidēse
stadt ghehieten **E**phitaurū. en sochtē
daer verre vā der mēschen woenige ene
heymelike stede daer si gode neerstelike
en heymelike in mochtē dyenen **E**n in
deser woenighe en was hi nyet langhe
verborghen **W**ant in der seluer tijt doe
quā een groot draeck in dat lant en dye
was also groot en wanschapen dat hū
paerde en āder beesten verlijnde en leez
vele mēschen en sondlinghe die hierden
En waer dat hi die lude in den velde v.
nam die toech hū mit sinen adem tot hē
en verlijnde se. **E**n dat verdriete en dye
scade wert in den lande also groot dz dye
luden vut den steden vā den burghē en
floten en vut allen dorpen vā den lande
liepen en wouden dat lant verwoest la
ten legghen. **E**nde doe dye heylige vad
hilarion den groten noot sach doe ont
fernde hū hem ouer dat lant **E**nde hoe
gherne dat hū onbekent woude gheble
uen hebben so gheboot hi den volcke dz
si enē groten hoop houts soudē maken
ende hū hiete hem wijsen dye woenighe
vā den drake en nyemant en dorste mit
hem gaen **E**nde doe hi den draecke ghe
uōden hadde doe dreef hi den voer hem

ghelijck een scape en hū gheboot hē dat
hi op den hoop houts ghinc die daer be
rept was **E**nde doe moeste hi den heyl
ghen vader ghehoorlaem wesen rechte
of hi zū discipel waer en hi ghinc bouē
op den hoop houts legghē **E**nde doe so
nam hilarion vuer in sine hā. ende ont
fenghede den hoop houts en verbrāde
den drake ende vloste dz lant vāder gro
ter noot **D**oe quamē beyde vrouwe en
de mānen rijck ende arme ende hadden
den heylighen mā gherne doghet en ere
bewesen en siluer ende gout gegeuē **E**n
hi en vermade niet allene siluer en gout
ende tijtlike eere **M**er hi en woude oeck
vā nyemāt ene suede broots nemē. mer
hū en sine discipulē gheneerdē hem mit
den arbeyde haerder hāden.

En dat gheboorde ider seluer tijt dat
ene drote eertbeughe quā so dz niet alle
ne borghē en steden neder en vielen mer
die waterē wordē oec also groot dz mē
die scepē an den berghen ende op dē bee
ghen vānt **E**nde alle die steden die in dē
mere ofte in dē eplande waren ofte dye
ōme dat mere laghen die en vermoeden
anders nyet dan ofte god onse here dye
werele ten anderden male mit den wa
ter woude laten vergaen ende al ghehe
le verderuen en te nyete brenghen **E**n
dese groote noot was oeck in der stadt
Ephitaurū bi dye woenighe vā desen
heylighen vader hilarion die oec in dz me
re sach **D**oe ghedachten die borgheren i
die stadt hoe dat hi den drake ghedodet
Ende dat volc vā der stat namen hē en

leiden hem sien dat mere voer dye Stadt
 En althāt doe hij drie cruce teghens dat
 water maecte doe viel dz water weder
 neder en verghat sine ongheluericheyt
 en wert stille.

Dat. viij. ca.

Yoi dat hylariō reyde in cipren en
 wat tepkenē op den weghe en i den lan-
 de vā cipren doer hē ghelchiede En hoe
 dz hi daer zijn leuen eynde.

His god dat teiken doer hē gedaem
 had doe begōden hē die luden zijn
 heymelike ruste te benemē doch so en de
 de hi uz of hē dz beswaerde En si meen-
 alle dat hi daer woude bliuē. Doe hiete
 hij zijn discipel een scip o wachten dz vā
 den lāde i een āder lant woude varē En
 ghinc heymelic des nachts vā daer mit
 sine twee discipulē en woude varē in Ci-
 pren i een āder lant dz oer i dz mere leyt
 En doe si enē dach gheuarē haddē op dz
 mere doe ghemoetē hē see rouers mit an-
 der scipē en wouden dz scip berouē dar
 hylariō in was wāt daer was veele co-
 mēscap in En doe die scipper die see ro-
 uers sach doe riep hi seer lude i den scepe
 dat hē die lude ter were loundē schickē te
 ghēs den rouers. Doe verschieten dye
 twee inogheren **S**anan⁹ en **E**zechius te
 mael seer en baden hylariō hare abt dat
 hi gode woude biddē dat hij se voer dye
 rouers beschernde Doe sprac hij tot hē
 O wie hoe zijt ghi vā clepne geloue. nu
 was doch des conicks **P**haro volc ve-
 le meer dā hier seerouers zijn en verdrō-

ken doch alle te laten doer dye machte
 godes in dat rode mere Ende doe die se-
 rouers den scepe valt begonden te ghe-
 naecken ende die lude dye in den scepe
 waren hem ter were bereyden doe stōt
 die heylighe abt **H**ylarion op den scepe
 ende maecte een cruce teghens die see ro-
 uers ende sprack. **G**hi zijt ons nae ghe-
 noch gecomē ghij en sult nz voerwaert
 varen Ende also gheringhe als hi dz ge-
 sproken hadde doe ghinc der see rouers
 schip achterwaert Ende alsoe verlosse
 die heylighe vader **H**ylarion dat scip vā
 den see rouers ende alle dat ghene dat i
 den scepe was Ende doe si quamen i
Cypren doe voer die scipper tot eenre ste-
 de die lach an den mere en was ghehe-
 ten **P**aphū En doe begonde die heilige
 vader hylariō te sozghen dz hij weder be-
 bent ende gheopenbaett soude werden
 ende ghinck twee mijlen van der stat in
 een eplant also dat scerp twintich dage
 verghaen waren en ene heymelike ruste
 meenden te hebbē. doe so riepen in allen
 steden die in den lande vā **C**ypro ghele-
 ghen waren van **P**aupho vā **S**almina
 vā **C**urio en van **I**aphita alle die duuelē
 dye in den luden waren ende spraccken
 Daer is een vreemt man ghecomen i de-
 sen lande ende is ghebieten hylarion en
 is een waerachtich godes knecht End
 alsoe gheboorde dat dz in dertich daghe
 meer dan twee hondert menschen beyde
 van vrouwen ende van mānen die alle
 gader mit den bosen gheesten besetē wa-
 ren tot hem quamen Doe soe wert hij

te mael seer verfoorn ouer dye duuelen
dat si hē nūmermere en lieten rusten en
castijde se mit sine crafteghe woordē al
so dat si niet anders en begheerden dan
dat hi se had willen hieten vutvaren op
dat si sine straffinghe nyet en haddē ge-
hoort Ende alsoe liet hi die zōmige twee
of drie daghen ofte die zōmige vier da-
ghe bliuen dat hi se niet en woude hietē
vutvaren Doch so dreef hi se al te samē
in achte daghē vut dat die luden al te sa-
men ghelont wederōme te huys ghin-
ghen. Ende doe hi twee iaer in die sel-
ue stede had gheweest doe seynde hē si-
nen discipel Ezechiu van hem vut cipzo
weder te huys in Thebapda dat hē hē
den bzuederen soude grueten end dat hē
oock besien soude hoe dattet om sine ge-
broken cloostren stont en hoe datmē die
weder timmerē soude. En in der seluer
tijt doe sterf zyn ghetrouwe en lieue dis-
cipel Sananus en scheyde vā desen da-
le der tranē en voer bi gode i die ewighe
vroechde. Ende doe Ezechius weder
quā vut Thebapda en hi die bzuedscap
en die cloostren hadde besien doe badt
hē hylariō dat hi mit hē voer in heyden-
scap in ene stadt ghehietē Succolya en
in die stadt en was in yemat kercken. en
daer vmoede hi zyn leuē wel mzurkte en
mit vrede na godes wille te leyden wāt
hem begōde te verdrieten dz hem die lu-
den alsoe sere verlochten. Doe sach E-
zechius wel dat hem die outheyt sere be-
gōde te vdruckē so dattet hē seer moey-
lick soude welen etwech te varen en bad

hem dat hi in Cypren woude bliuē ende
daer enighe heymelike stede sochte daer
hi mit vrede zyn eynde verbeydē mocht
En also nam Ezechius sine meyster hy-
lariō en voerde hē x. milen vā den me-
re op een verwoeste en veruallen borch
daer in oude voerleden tijden een ver-
stoot afgods huys gheweest was en
daer waren oock vele schoone fonteyne
en schone palmbomen. Ende dat selue
goet behoorde ene edelre christenre vrou-
we die ghenommet was Constanca en
der vrouwē hadde oock hylariō haer
dochter en haer dochter man gheholpē
vā der doot mit sine heylige ghebet. En
die selue stede behagheve den oude hyla-
riō seer wel en ghedachte dat hem god
die selue stede hadde toegheuoeghet dat
hi dat eynde zyns leuēs daer soude ver-
beyden want het was daer seer heyme-
lick End die borch was oock seer hoech
en die wech seer hart en scherp so dattē
den mēschen seer pynlick en verdrietelic
was tot hem te comen. En alsoe bleef
hē daer vijf iaer lanck alsoe dat hē dye
vruchten die opten palmbomē ende op
den anderē bomen wylschē nye en sma-
kede Wāt so wāneer dat hem seer hou-
gherde so sat hi onder dye bomē en sach
die vruchten an en maecte hem seluē ene
castijdinghe totter tijt dat Ezechius quā
ofte yemant anders en hem ene eleyne
mate brochte Hi hadde oock een welluf-
te in den ouden ghebroken afgodes hu-
se daer die duuelen dach en nacht in son-
ghen recht als een groot heer En dā so

lachte hi en sprack dat hij anders ghene
ghesellen bi hem en hadde dan die duuelē
en dat si songhen en riepen dat en beco-
mede hem nyet.

Item een teyken vanden heylighen
vader hylarion.

Dat gheboorde op ene tyt dz de hei-
lighe vader hylarion ende sine dis-
cipel Ezechius ghinghen voer den houe-
daer hi in was. Ende nu soe was daer
een crack vergichrich welsche ghecomen
om ghesontheyt ouermits den heylighē
vader hylarion te vercrighē. Doe vzaech
de die heylighe vader hylarion sinen disci-
pel wie die mensche was ofte hoe dat hij
daer ghecomen waer. Doe seyde hi hem
dat hi een rechter was ouer dz dorp dar
dat goet in behoorde daer si in woendē
en dz hi sine hulpe begheerde. Doe boot
hylarion den vergichrichen mensche dye
bant en sprac tot hem. In den name tesu-
chriki nazareni so staet op en ga. Ende
mit den seluen woorde so stont die crac-
ke mensche op en ghinc ende verkōdich-
de in cipren in steden en dorpen die ghe-
nade die hem god doer sinen heylighen
openre had ghedaen. Ende also begōde
hem die lude alsoe sere te verfoecken end
te moepen en alle dage tot hem te comen
hoe quaet dat die wech was. En die eer-
ke dome die hoecheit van den berghen ende
om den scerpen stenighen wech niet tot
hem comen en dorsten die begōden doe
hoe lijf te waghē also dz si tot hē quamē
ende sine benedixie otfenghen. Dat
begōde hem weder te besware en sprac

dat hi doch dat nyet langhe en soude li-
den. Doe meenden die luden dat hi van
hem woude reysen. Ende sine menighe
die was also. dat hem god had gheope-
baert dat hi cortelic van deser ellende sou-
de scheyden ende bi gode varen in dye e-
wighe vrochde. Ende dat gheueel doe
hi tachtich iaer out was en in der seluer
stede in cipro vijf iaer had gheweest doe
woude hem god sinen arbeyt lonē ende
seynde nae hem den bode die nae os alle
comet. dat is die ghemene doot. En doe
men in Cypren vhoorde dz hi sieck was
doe qua die vrouwe Constaucia die dat
goet toebehorde daer hi vijf iaer had op
gheweest. En ander vele goeder lude van
Paupho en van anderē steden die in de
lande van cipren laghen en brachten mit
hem wat dat si meenden dat hylarion
goet soude wesen. Ende doe was sine
discipel Ezechius inder seluer tyt weder
gheuarē in Thebapda. Doe hiete hem
die heylighe vader hylarion een scriftoez-
brengghen en bescreef sine schat de hi tot
in zyn eynde toe ouerghebracht had. En
dat was een haren rock ende een scape-
lier end dat en bedecte hem niet veerder
dan op die borste en dye scolderen. en ene
cappe. Ende hi hiete den briez sine disci-
pel ezechio gheue so wāneer dat hi daer
weder quame. En bat die vrouwe Con-
staucia en den ghenē dye daer ghecomē
warē en beswoer se bi gode dat si hē ene
vze bouen der eerden nyet en lieten wan-
neer sine siele van den lichame gheschei-
den ware. En datmē hem dan in den houe

begrauen soude mit sine cledere **E**n also
 lach hi menighen dach in groter crāchei
 de **E**n doe verghat hē alle sine crācheyt
 en hi en liet nye of hi en leerde en vmaen
 de die luden gode te ontfien en tot doech
 den en goede wercken te doen **E**nde be
 waerde sine laetste vutuaert mitten heyl
 ighē lichame des heren christi iesu mit
 groter andachinghe **E**nde doe die vze
 quam dat zyn lijf ende sine siele vā mal
 cander scheyden souden. doe brack dye
 doot dat lijf so dz die siele ende dat licha
 mit malcāder begon den te striden **D**oe
 dede hi sine oghen op en sprack mit eene
 soete stemme **O** siele vaer vut **O** siele vaer
 vut. god die is doch barmhertich. en du
 hebste gode leuēdich iaer lanc ghedypent
 ende ontfietstu noch den doot **E**nd mit
 den woorde so scheyde dye siele vut den
 lichame en voer bi gode i der ewiger bli
 scapen **E**n doe begroeuē si hem op die sel
 ue stede als hi hadde begheert. **D**oe
 en woude god nyet laten hē en woude
 oeck bewijlen mit menegherhāde teyke
 nen die heylicheyt zyns lieuē vrients hy
 larion **W**at mit wat siectē dat die lude
 tothem quamen. ofte die beleten waerē
 mit den duuel dye worden alle ghesont
En also mē hem leuēdich in allen lāden
 om hulpe ghesocht hadde alsoe socht mē
 hem daer nae doot.

Dat. ix. ca.

**Hoe dat Ezechius sine meyster hyla
 rion vut den graue stal.**

In der seluet tijt doe Hylariō van
 deser werelt was ghescheidē doe
 was zyn discipel Ezechius tottē oudē clo
 steren gheuarē **E**n doe hē hoorde dat si
 ne meyster hylariō doot was doe voer
 hi weder in Cypren tot sine graue ende
 hi badt Constancia dz si hē gōnen wou
 de dat hi daer bliuē mochte bi sine dode
 meyster en dat dede hi daer ome dat hē
 dat heylighe lichame gherne ghestolē
 hadde en in Palestina gherne gheuēdē
 had i zyn cloester **E**n des was die vrou
 cōstancia seer vrolic **W**at si had oer vā
 sine goede leuē ghehoort en gōnde hem
 doe wel te bliuen **E**n doe hi in zyns mei
 sters hylariōs celle quā en daer veertich
 weken had gheweest doe groet hi een
 in der nacht den heylighe hylarion vut
 en stal hem des nachtes heymelick van
 daer ende droech hem vā Cypren in pa
 lestina **E**nde hi ontboot in allen closter
 ren ende cellen. in dorpen en steden dat
 hi dat lichame van dē heylighe vader hy
 larion vā Cypren had mit hē ghebzacht
Althāt doe quā alle die bruederscap vā
 palestina en egipten vut cloesterē en vut
 cellen rijck ende arme vut steden en vut
 dorpe mit langhe en mit vroechdē en vut
 singhē dz lichame des heiligen vaders
 mit groter erē. **D**oe dede god twe gro
 te teykenē **D**at eerste dz zyn lichame en
 sine cledighe daer hi mede begrauē was
 alsoe onuerwandelt was ghebleuē al
 of hi noch leuēdich had gheweest. **D**at
 ander dat enen soeten roock van sinen
 heiligen lichame ghinck rechte als een

roke van balsame en van alre hāde edele wortelen. **E**n doe mē hem brachte i dat closter dat hi in den eersten had ghesticht ter dat Julianus had verdestruert alsoe hier voer ghescreuē staet doe wert sine butuaert mit groter eren ghedaen. **E**nd hi dede alsoe menich wōderlick teyke bouen sine graue dat mē hem meer doot u lochte dan leuendich. **E**nde daer nae doe men in ripzen vernam dat hē die heilige vader ghestolen was en in dat lāt Palestina gheuoert was doe wert dat ismer en die claghe alsoe groot ghemeenlike in alle den lande recht ofte daer ene grote oueruloedighe bloetstoztinghe in den lande gheweest hadde. **M**er der saligher vrouwe **Constance** beclaghen dz was alsoe groot en onmatelick alsoe dat men haer alle haer lant en haer volc ghenomen hadde voer dat lichame des heylighen vaders **hilarion** so en ware haer niet soe grote herten leet gheschiet. **D**oe vrouwe die heylighe vader **hilarion** der sine closteren en an sine broederē gedaen hadden en hi dede in den houe bouen dē graue alsoe grote en merckelike teykenē als hi dede doe hi noch leuēdich ende onbegrauen was. **E**nd daer omē so wert die grote tweedracht tusschen die twe lāden **Cypren** ende **Palestina**. **W**ant die lāden vā den lande vā **Cypren** spraken tot dē luden vā den lande vā **Palestina**. **I**st dat ghi dat lichame hebt so hebben wij den gheeste ende die ghenade. **W**āt god doet vele meer ghenaden daer die gheest

leuendich is dā bi v daer dat lijf doot be grauen is. **N**u so bidden wij god dat hi ons wil helpen dat wi desen heilighē vader **hilarion** alsoe nauolghen dat wi mit hē moghē befitte die vroechde des ewighen leuens. **A**men

Hier beghinet dye legende ende dat leuen des heilighē oltuaders **Abraham**

Dat eerste capittel

ET was een heylighe vader ghehyeten **Abraham** en so wie in allen doechden volcomē wil werden die hore en aenmercke dat beghinset dat middel en dat eynde zyns heylighen leuens en volghe hem dan nae. **D**ese selue vader **Abraham** was nae eerwaerdicheit deser werelt vā edelen vrienden ghebozen. **E**n den vrien den was hi i sine kintscheyt alsoe sere liefghetal so dattet bouē mate was. **E**nd i sine kintscheyt so wert hem ene idētrouwe nae wetteliken rechte ghegheuen die oec nae der werelt vā goeden vriendē geboren was. **D**oe hadden alle sine vriendē ene ghehele trouwe neersticheit daer op hoe dat si den iōghelinc op mochten trecken wāneer hi tot sinen daghe gecomen ware en setten hē to zōmighē werelike waerdicheyden. **D**oe dede hi oec als onse eerste vader **abraham** dye hem in sine nāme en na der herten ende in menigherhande doechdelike wercken seer gelijk was. **H**ij dede alle sine neersticheyt in sine kintscheit hoe dat hi zyn herte na

h ij

godes wille en gheade mochte rechten
Ende so wāneer dat hy vā der scholen
quam so was zyn eerste ghāt totter ke-
ken En wat hi daer hoorde vā die hepli-
ghe scrifte dat belloot hi seer valte i zyn
herte Ende doe sine vrienden meenden
dat hi hē seluen oefende in werelike di-
ghen. doe nam hi dā die heplighe scrifte
voer hāden en leyde alle sine neerlicheit
en alle sine ghedachten daer an En doe
quam die tyt dat mē hem sine echte vrou-
te huys woude voeren doe weder sprac
hiden echten state en sprack. dat hi zyn
herte nyemāt gheuen en woude dā god
allene Doe worden alle sine vriende se-
re bedroeft en spraken wy hare erfge-
name soude wesen van den groten sca-
te den hem sine vrienden hadden ghela-
ten Ende doe hi haren toozne end hare
menichfoudighe woorden niet langher
en mochte liden doe dede hi als of hy hē
ghehoorzaem woude wesen En des so
waren sine vrienden seer blide en berep-
den hem ene grote brulofte En doe hem
die iōcfrouwe te huys quam en si in dē
audt alle hadden gheghere doe stal hi hē
heymelike vut den huys en hi liet die iōc-
frouwe allene sine vriende mit huysle en
de mit houe en mit alle sine goede en liep
in een wilt bosche en vant als dat god
woude ene celle daer hy hem i verbarch
ende bleef daer in mit groter blischapen
Hier soe quam sinen vrienden ene grote
dröfenisse an ende hem dochte alle te sa-
men groot wonder waer dat die iōghe
linck ghebleuen waer En doe ghinghē

heyde sine vrienden en die lantluyde vut
end si sochten hem in die boschen ende i
die woelkenpe Ende doe si hem drie we-
ken hadden ghelocht doe vōden si hem i
die celle daer hi hem seluen in verborghē
hadde Ende nae vele woorden die si mē
hem hadde Doe antwoorde hi hem en-
de sprac **M**yne lieue vrienden v en derf-
nyet verwonderen van mijne vlochte
Mer ghij sult onuerlaghet ende onuer-
uaert wesen ende gode billix louen ende
dancken dat hi my van deser sundigher
werelt heeft verlost Ende bidden god
onlen here voer mij dat hi mij zyn soete
iurke daer ick mij onder ghegeue hebbe
also moet gheuen te ghedencken ende i
duldelike te draghen dat ick mijn leuer
tot enen goeden eynde brenghen mach.
Ende doe si sine woorden verhoorde en
de sine meninghe vernomen hadden dz
dat āders nyet wesen en mochte doe so
lweeghen si allegader stille ende baden
hem dat hi god ofen here voer haer bid-
den woude End dat ghelooftde hi hem
mit alsulcke voerwaerde dat si hem dar
na nyet vele en souden moepen mit vele
te visitieren ende te besien ofte mit boot-
scapen ofte mit enighen anderen vutwe-
dighen dinghen. ende hem in zynre hey-
meliker contemplacien alsoe oghemoy-
et wonden laten End doe alle sine vrien-
den van hem ghescheyden waren doe
belloot hi weder sine celle end sine eni-
ghe vutuercozen woeninghe also vafte
toe dat hi niet meer dā een cleyn venster
vāder celle open en liet daer mē hem sine

nootste in gaf. **E**n doe hi vā der werelt
 also ghescheyden was doe leyde hij ten
 eersten dat fundamēte zijns heylighē le-
 uens en dat was maticheyt in eten end
 in drincken mit stadighe waken en mit
 innighen ghebede. **E**n op dat fundamē-
 te so sichte en bouwede hi hele en volco-
 men liefte ghemeenlicke tot allen menschen
 totten lantluden alsoe wel als tot sinen
 ghebueren ende tot sine vrienden. **D**aer
 op doe rimerde hi oeck verduchtheit tot
 alle wederspoet en onwaerdicheyt mit
 ghebeekte oetmoedicheyt. **E**n also oefen-
 de hi hem seluen van daghe tot daghe i
 goeden wercken alsoe dat zyn name in
 cotten tijden ouer alle dat lant bekennet
 wert. **E**nde hem begonden die luden te
 soecken heyde arme ende rijck ionck en
 out om dat si van sine heylighe leringhe
 mochten ghebetert werden. **W**ant sine
 heylighe woorden waren van wijsheyt
 ende alsoe rijck en oueruloedich vā ghenaden
 den hoorde dat si den verlichtē als een
 schoon claer lichte. **E**nde dat ghe-
 leuens dat sine vrienden storuen dye hē
 groot goet ende grote erkniſſe achter lie-
 den in siluer ende in anderē tijtliken goe-
 de. **D**oe hadt hi ene vā sine vriendē daer
 hi een zōderlinc goet betrouwen to had
 dat hi dat goet saennemen woude ende
 dat hi dat weduwen ende weesen ende
 anderen arme menschen om godes wil
 le woude gheue want hi en woude van
 den goede enen penninck nyet nemen

Wat alle sine lichame was allene daer
 toe ghestelt dat zyn herte mit ghene eerk-
 sche dinghen en soude betōmert welen
Ende daer omme so en woude hi nyet ey-
 ghens goets hebben dan een arme bed-
 dekijn een matte en enen haren rock en
 daer bouen ene snode heuke. **S**ijn huys
 raet en was niet meer dā ene cleyne sco-
 tel daer hi vut at ende dranck. **S**ijn hert
 dat was alsoe milde dat hij den rijcken
 ende armen den eedelen ende onedelē dē
 enen nyet meer en behielt dan den ande-
 ren. **S**ijne straffinghe die was oet alsoe
 sachtmoedich dat niemant daer vā ghe-
 ne verdriete outfinck. **H**oe wie dat hem
 eens wel hoorde die begheerde hem alle
 tijt meer te horen. **W**ie oeck tot ene ma-
 le zyn heylighe aensichte ansach dye be-
 gheerde dat nae der tijt alijt meer te sie-
 ne. **S**onder trooste soe en quam nye mē-
 sche van hem. **D**ie reghele die hi hem sel-
 uen ilette doe hi die outfinck so en brac
 hi se nye in vijftich iare. **E**nde ouermis-
 die oueruloedighe liefte die hij hadde tot
 gode soe en dochten hem die vijftich ia-
 ren nau enen dach lanck te welen. **E**n
 so wat dat hij oeck in den vijftich iaren
 yede dede dat dochte hem als nyet in zyn
 herte te welen. **D**oe was in den seluē
 lande daer die heylighe **A**brāhā woen-
 achtich was ene heydenſce Stadt. daer
 so waren die selue heydene alsoe hart te
 ghens god ende alsoe valte in der afga-
 dighen alsoe dat hem alle dat lant bikeert
 hadde sonder die Stadt allene. **E**nde die
 en conde nyemāt bekeren. **E**nde so wat
 h ij

monicken ofte leraers vā den biscop des seluen landes daer wordē gheseynt. die en verlamden si nyet allene hare woorden mer si moesten oeck grote slaghe vā hem liden. alsoe dattet daer toe quā dat nyemāt meer tot hem in die stadt dorste gaen om hē dat woort gods te lerē.

Doe dat Abrahā priester ghetuyet wert en gheseynt wert i ene heydelsche stadt daer hi vele tribulaciē leet

Dat āderde cap.

Dat gheboorde op enē dach dat die biscop en sine prelaren laten ende worden des heylighen vaders Abrahā ghedachtich. En die biscop sprack tot hē allen aldus. Ick en conde bi mynē dagē nye ghesien den heylighen vader abrahā en ick hore doch segghen vā hem dz nye bi onsen rjden eene allulcken heylighen man en is gherweest dye in allen dogheden soe wel verciert was. En sonderlinge i oetmoedicheyt en in verduldicheyt. Ende ick heb ghedocht soude yemāt die heydenē inder stadt bekeren die niemāt bekereren en can dat Abrahā die bekerē soude mit zjure goeder leringhe en mit sine oetmoedicheyt ende verduldicheyt. En waert dattet v allen behaghede soe woude ic hem tot enē priester wjzen en senden hem in die stadt. Den raet soe behaghede alle sine priesteren seer wel endi spraken alle te samē ghemeenlic vut enē mōde dat si bi alle hare daghē nye alsoe volmaecten mensche ghesien hadden.

Daer nae soe quā die biscop mit sine

prelaren tot den heylighen vader Abrahā en grueten hem. Ende doe vadt hē die biscop dz hi woude varen in die heydelsche stadt en prediken dz woort gods en den heylighen christē gheloue endi dat hi hem dat nyet sware en liet wesen. Doe wert die heylighe vad vā oetmoedigher herten sere hedzoet en beswaert ende viel neder voer den biscop en sprack. Ick bidde di heylighe vader dat du mi i deser cellen myne sunden wilt laten bescreyen en dat ghi enē onwaerdighe mensche allulcken swaren laste nyet op en wilt legghen. Doe sprack die biscop weder. Du sulste di den arbeyt onderwinden om dijne sielen salicheyt. dat ghi nyet teghēs god en sette. Doe sprack abrahā weder. Ick bidde dijne heyligheyt dat ghi mi nyet en wilt toelchicken des ick nyet waerdich en bin. Doe sprack dye biscop. Du hebste die werelt achter gheslacen en alle dat ghene dat daer in is en du hebste dyne bruyt gode ghegeue. En du sulste weeten dat di noch een dinc ghebreket endi dat is ghehoorzameicheyt. Doe verscriete die heilige man te mael se re en screyde doe seer bitterlick en sprack. O heylighe vader wie bin ick. of hoe soe is myn leuen dat du mi also grote werkgibiedet te doen. En doe sprack die biscop weder. Du biste hier allene en maecte alene dijne sielen salicheyt. Ende nu soe ouerdencket in di seluen. of di beter ware dat du allene hier v lone verwachtē dan of du menich hondert sielen die god doet dyne goede leringhe en vermanige

ontfanghet mochtte bekeren **D**oe sprac die heylighe vader **A**braham weder tot den bisschop **D**ie wille godes moet gheschiede ende in rechter ghehoersaemheit loegae ick waer du mi gaen hietest **E**n also gheringhe als hi dese woorden ghesproken hadde doe brack die bisschop selue die celle op ende nam den heylighen man daer out ende voerde hem i die stat en wijede hem tot priesterliker waerdicheyt ende hij seynde hem in dye heydenische stad in welker stad die luden alle te samen leefden na die heydenische ledene manieren **E**nde doe die heylige vader **A**braham op den weghe was doe sprack hij aldus. **O** barmhertighe god siec een mijne trancheyt en seynde mi di ne godlijcke ghenade en dijn godlijcke hulpe dat dijn heyligh name gheloest en gheereet mach werden **E**nde doe hi i die heydenische stat ghinc en alle dat volck sach nae heydenische leden en manieren leuen en mitter afgodigen omegaren doe screide hi seer bitterlick en sprack **O** milde god du die alleyne sonder sunde biste en wile dijn hantwerck nyet versmaden ende onserne di ouer desen volcke ghe-nadelike. **E**nde doe hi aldus in die stat sach hi ene hofstede daer een kercke als hem dochte wel op ghelegghen soude welen **D**ie hofstede ontfinck hi van den ghenen die se eyghen toebehoorde in der manieren als of hi een huys daer op timmen woude **E**nd hi seynde enē bode tot sinen ghetrouwen vrient den hi dz goet

hadde beuolen dat hem van sine vriende was anghelstozuen ende gheeruet of hij oeck noch yet van den goede hadde dz hij hem dat beschicke woude **E**nde doe so seynde hi hem alsoe vele als hi doe noch van hem hadde **E**n daer mede soe timerde abraham ene kercke op die hofstede en vertierde die mit menigherhande gemaelde figuren als noch alle dage de ghewoentte is **E**n alle daghe so ghinc hi daer dye afgoden waren en sprack daer aders nyet dan dz hi gode onsen here hadt voerde die blindheyt des volckes en dat he god bekentnisse woude ghenen **E**n doe sine kercke wel bereyt was doe gaf hi se gode tot ene offerhande end knelde neder en sprac zyn ghebet andachtelic en sprac **O** almachtige god die alle die werelt van der dupsternissen totten ewighen lichte en tot groter vroechden mit dyne godlike toecomste ghebrocht hebt **O**ferne di here hude ouer dit blide volc dattet ghebracht moet werde totte rechte kercken gheloue en verlichtet he hare herten en hare inwendige oghen dz si hare afgode achterlaten en di hare rechte waerachtighen god bekennen **E**n doe hi dz ghebet gesproken had doe ghic hi ider afgode tempele en werp die afgoden van den altaren en brack se alle die daer waren **E**n doe dat dye heydenen van der stad vernomen hadden doe quamen si haestelijken tot hem ghelopen ende namen den heyligē man end sloeghen hem mit groten stocken alsoe hardelike ende toghen daer na hem doer dye straten als een varcken.

Ende doe dat nachte ghe worden was
doe ghinck hi weder heimelike in zijne
kercken en verghat alle sine pynen ende
smerten en badt god neerstelike voer de
heydenen Ende doe soe quamen die rijc
ke heydenen en vonden hem in sine ghe
bede mit groter neersticheyt Doe ofscric
keden si te mael sere dat hy soe vrolick si
nen god anbede en si hem doch so iamer
like sere ghellaghen hadden .

Ende dat gheviel dat die simpele een
nodbighe luden dicke tot hem in die kerc
ke quamen niet om dz si hare ghebet spre
ken wouden mer om die suuerlike cper
heyt der kercken Want si was schone
ghemalet also dat si hem seer wel beha
ghede Ende doe begoude hij hem sere te
prediken dat si die afgoden souden achtez
laten ende tot gode bekeren En doe dat
die rijcke heydene verhoerden dat hi dat
eenuoudighe volck woude bekeren doe
quamen si op ene dach en namen he end
toghen hem vut die kercke en sloeghe he
mit groten cluppelen en traden op hem
En doe si he ghellaghen hadde so dat si
nyet meer en mochten doe boden si hem
een seel om sine voeten end toghen hem
doer die straten doer alle onreynicheide
voer die stat en liet he legghen of hi doet
gheweest hadde . Ende alsoe lach hi tot
midbernacht sonder sinne end verstant
nisse Ende daer nae so quam hij weder
tot hem seluen en vergat weder sine gro
te pynen ende smerte en begode weder sine
ghebet te spreken en seyde . Ut quid dne
repellat oratione meam Here waer om

en verhoorste niet mijn ghebet ende ke
reste dijn aensichte van mij Here verblide
dijnen knechte ende gheuet mi crachte en
verlosse dit volck van hare blindheyt end
gheuet hem bekentnisse dz si gheloue dz
du allene god biste en gheene ander god
en is da du allene Daer na soe croep hij
weder also vele als hi mochte weder in
die kercke en hij sancck vroech sine mettē
Doe quamen weder die heydene en sloe
ghen hem sonder barmherticheyt als si
eerst ghedaen hadden Ende boude hem
een seel om sine voeten end toghen hem
voer die stadt Alsulcke noet ende tribula
tie leet hi drie iaer lancck dat hi also stan
tactich ende also vast was als een hart
adamas Wat hi ye gheleet dat men he
hem nye onuerduldich en sach noch oec
nye bole woorden spreken Mer dat hij
alle tijt mildelike hem selue den heydene
ouerghat en dat hem sine pynen nye en o
dzote Wet hoe dzme hem ye meer sloech
so zyn herte alle tijt oetmoedigher was
teghens den ghenē die hem ghellaghen
hadden Onderwijlen so vermaende hi
se mit sachte woorden da soe badt hi se
Hi hiete die oude luden zyn vaders dpe
ionghen sine bruederen die daer na ion
gher waren hiete hi sine kinder Daer te
ghens so bespotten si hem si vloectē he
si verspraken he en gauē he menighen
name Mer die arme lude oetermde zyn
re en gauē hem heymelicke sine notozfte
En waer si heimelic to he mochte come
zoder vrese vade rijcken heidenē so hoor
den si gherne sine leinghe en sine woerde

Doe dat Abraham dat heydenſche volc vā der ſtat daer hi i woende bracht totten heylighē chriſtē gheloue .

Dat iij. ca.

Et gheboorde op ene tijdt dat dye burgheren vāder ſtat bi malcāder ſaten en worden ſprekende vā den heylighen vād abrahā ende ſeyden **S**iet ghi nyet wat groter arbeyt mit verduldicheyt deſe man van ons heeft gheledē en doch daer bouen alle tijt grote liefte tot ons heeft ghehad **E**nde ſo wat leet dz wi hem ye aendeden dat hi doch nyet vā ons en woude bliuen **E**nde nyet gheen onuerduldich woort vā hem ghehoort en wert **O**er dat hi die pyne niet blide- liker herten ontfinc **E**n daer om waer dat ſacke dat zyn god nyet een leuēdich god en waer ſo en mochte hij deſe grote verduldicheyt niet ouer hem hebbe **W**ij ſullen oec ghedēcken hoe dz hi oſen god doe hi allene bi hem was te brack en hij hem gheen leet weder en mochte doen. **W**i moghen daer aen mercken dat ſine leeringhe waerachtich is . **E**nde doe deſe redene van den machtichſten was gheſproken doe wert dat ghemene volc ſere verblidet. want ſi haddē grote liefte tot ſine leeringhe **E**n ſi ſtonden op ghemeenlike rijke ende arme en ghinghen tot abrahā in die kercke ende riepen mit lu- der ſtemmen ende ſpraken **D**oet alle al- ſoe wi legghen huden groot lof end ere den god die ons ſinen knecht heeft ghe- ſeyt dat hij ons verloffte ende behoude van onſe verdwaelde leuen . **E**nde doe

doe dat die heylighe vader Abraham v̄ hoorde doe wert hi ſeer verblidet ende zyn angheſichte wert verluchtet als een enghels aenſichte en ſprack mit groter vroethden tot hem lieue vaders en brue- deren ende mijn vutuercozen kindere lo- uet god inz geheelre herte en die verluch- tet heeft die oghen utwer herten dat ghi gheloeft en bekēnet vā ghātzet herte dz die allene waerachtich god is die hemel en eerde gheſcapen heft **E**n die mēſcheli- ke nature ome onſen wille aennam **E**n de ontfanghet dz teyke des heilighē doep- ſels daer ghi mede gherepnicht lult wer- den vā alle onreynicheyt der afgodijen **E**n dz ghi moghet werde vā eerſche mē- ſchen godes he mēſche kinder **E**nd doe hi mit hē vele alſulcke dinghē van gode en van den chriſtē geloue ghelprokē had- de doe riepen ſi alle en ſpraken **O** heyli- ghe vader en een leraer in oſe verdwael- de leuen ſo wat ghi oſ hietet en ghebye- det daer willē wi gherne ghehoorzlaem ende onderdanich in weſen **E**nde alſo doopte die heylige vader Abraham mit ſine eyghene hant meer dan duſent mē- ſchen **E**nde hi brack ende verdeltruier- de alle die afgoden die daer waren i der ſtadt **D**oe dat die biſcop v̄hoorden doe wert hi ſeer vrolick ende quam i die ſtat ende wijede doe daer vele prielters ende goede wijſe leraers . **E**nde hij wijeden oeck der afgoden tempelen i die ere des waerachtighen gods **E**nde alle dz volc wert ghemeenlike ghedoopt **E**nd daer nae ſo leerde die heilige vād abrahā alle

daghe vā dye heylighe scrifte ende van die menscheit christi en van zynre godheyt en van die hemelsche vroechde end van die bitterheyt der hellen. En doe de de dz volc als dye goede eerde die dz saet hondertuolt weder brenghet. Alsoe ont fenghe oeck dat volc die heylighe woorden en salige lerighe in vruchtbare werckhe. wals si in den eersten waren die alre hardsten teghē god so worden si die alre mildeste. **H**i was oder hem als een enghel. En hare liefte was vastē en waerachtich teghē hem. Doe was hi een iaer bi hem dz hi se dach en nacht leerde. Ende doe hi sach dat si i gode wel ghesterct waren doe sochde hi dz hi ouermits hare ghebede soude verwonen wordē also dat hi sine orde soude breken den hē soe langhe tijt hertelike had ghehouden.

Daer na cortelic so stot hi op te midder nacht en badt god voer den volcke en sprac. **O** god die du allene sonder sunde biste ende een barmhertich liefhebber der menscheliker naturen die desen volcke die doncker oghen haerder heren ver luchtet hebt en se ontbonden hebt vā des duuels bāden en hem ene clare bekētnisse hebt ghegeue. **I**ck bidde di barmhertighe god voer desen volcke dat ghi se behoeden wilt tot in haer eynde en dat di ne hulpe euwelick bi hem si en dat si den wech dīnre bekentnisse houden. En alle dat ghene verfmaden dat hem schadelic mach zyn om dīne ghenade te vercrigē en te behouden. Ende ic bidde dz du mij arme sundighe mēsche dīne hulpe wilt

gheue en my niet voer ene sunde wilt rekenen dat ick mij vā desen volcke schepden wil. **D**u den allene alle herten bekēt zyn wetest wel dat ick di allene vā gheheelre herten beghere. En doe hi dz ghebet volbracht had doe ghinc hi heymelic vut der stat ende gaf sine heylighe benedixie daer ouer. Ende ghinc doe en verbarch hem op ene heymelike stede. Ende doe die dach begōde te comen en dz volc totter kercken quam en hem daer nyet ien vonden doe verscruten si te mael seer ende ghinghen als verscoorde ende verdwaelde scapen en ghinghen hier en daer ende sochten haren hierde mit groter iamerheide en droefenissen ende mit elaghelike bescreynghe. En doe si hem nie en cōden vinden doe ghinghen si totten biscop en clagheden hem mit bitterē tēnen ende mit droefeliker herten hoe dat si haren vader haren onderwijser hare behoeder haren leraer ende haren ghe trouwen hierde hadden verloren. Doe wert die biscop te mael seer mit hem be droeuet wāt hē sach dat si hem om sine wille seer droeflike hielden ende hi seyn de oeck sine bodē vut te soecken ouer alle dat lant hier en daer weder end voert ome den heylighe vrient gods te vinden. En doe hē dz volc en des biscops bodē mit alre neerlicheit ghelocht hadde gelijc een edel steen die voer alle āder steenē goet is en hē nzen vōdē doe voer die biscop seluer in die stat en beuam hē hare droefenisse mit troffelike woorden also vele als hi cōde. Ende hi ordinerde hem

doe noch vele meer pziesteren en leraers
op dat si des te bet den heylighe man v
gheten souden Ende doe die heylige va
der Abraham vernam dat die biscop dz
wolt mit gheesteliker leringhe alsoe wel
bewaert hadde in der seluer Stadt Doe
wert die heylige vader abrahā seer vro
lick en beooot hem wederōme in die cel
le en verliet hem recht als ofte hij eerste
begōde gode te dienen end was neersti
gher in sine ghebede en stadeliker i vastē
crachtigher in allen goeden wercken En
doe groten arbeit dat hi ye had ghehad
met slepen en mit stoten mit verstenighe
ofte mit enighe āder martelie so en brac
hi doch nye sine insettinghe en sine aen
ghenomen reghele en maniere te leuen

Dat iij. ca.

Doe dat die duuel den heylighe vader A
braham veruolghede mit menigherhan
de bedriechnisse.

Ende doe dat dye duuel sach dye
een viant is alre goeder dinghe dz
dese heylige vader Abraham die soe me
nighen groten arbeit had gedaen dz hij
nye tragher noch onwilligher en was
gheworden Mer dat hi recht als dat ge
purgierde gout altyt stercker altyt craf
tigher ende liefliker teghens gode ende
dorchdelijcker voer den menschen was
doe wert hi alle tijt meer ende meer ver
toronet teghens den heilighen vader A
braham Ende want hi vā lichameliker
arbeit nye of en nam zōder allene dz hi

altijt vele meer toe nam Doe woude hē
die vyant alre dogheden veruolghen en
temptieren mit menigherhāde bedriech
nisse en verlochte hem met menighe sub
tijlheyt en woude hem daer mede bedrie
ghen En doe die die heylige vad Abraham
ham op ene tijt te middernachte in sine
ghebede was doe quam een scoon licht
recht als die sonne ende doe sprack ene
stemme vuten lichte tot hem Salich end
heyligh so bistu Abraham want du alle
ne mijnen wille volbrengheste ende op
alle eertrijcke so en is nyemāt dīns ghe
lijcke noch oeck in hemelrijcke Ende al
rehand doe bekende hij dattet die bedro
ghen valscheyt was ende sprack. O du
ewighe duyternisse waer vā comet di
dat licht die alre valscheyt vol biste Ick
bekēne wel dz ic een stercklic mēscē bin en
een arme sundich mēscē. daer om so heb
ic toulocht totter barmherticheit gods
cristi iesu mit ghantzer hertē in wes na
me ic alle dine valscheit nē en ōefie Wāc
hi mi is ene vaste mure teghē alle die be
driechnisse En doe hi dz ghelprokē had
doe verlwant dz licht als een roock.

Doe hi noch i eenre nacht i sine gebede
de stont doe quā die duuel mit ene grote
byle en woude die celle neder werpē. en
doe hi begonde te slaen dat si neder sou
de vallen doe ryp hi mit ene duuelschee
stemme ende sprack Comet hier alle ghi
koene end vrome voeruechters. comet
alle mine ghesellen ende so wanneer die
celle nedergheworpen is so gripet gheri
ghe sine siele van hē ende voert se vā hier

in onse ghewelt end' onder onse machte
Doe antwoorde hem d'ye heylighe vader
Abraham en sprack Alle onghelouighe
menschen hebben mi ombeuaghen end'
in den name gods so werde ick an hem
ghewroken Althāt doe die duuelen die
woordan hoorde doe vswonden si vā
daer en des heylighen vaders celle bleef
hele ende onghewroken als si eerst was

Daer na noch op eenre nacht so stōt
hi op sine matte in sine ghebede Doe oē
stact die duuel die matte dat si ront om
hem stont en brande Doe trat die heylighe
mā sauerfcrickelike op dat vuur en
sprack die woordē des prophete dauid
Du sulste gaen op die slanghē en op de
basiliken en du sulste vertreden die leu
wen en die draken En althāt so was
dat duuelſce vuur vutghedaen en die du
uel vloech vā daer en sprack Ic en vwin
ne doch nūmermere ic vinde en ghedenc
ke den liste en subtylheyt daer ic di mede
lasterlike sal verſtōten dat ghij mi alsoe
lasterlike nyet en sult vsmaden En
daer na noch op enen dach doe die heylighe
vader abrahā te vespertijt wat eten
soude doe quā die duuel als een cleyn kī
dekijn en stont voer hem en greep an de
scottel als of dz d'ye scottel ome trecken
woude Doe greep die heylighe man oeck
daer an en at voer hem sonder sorghe en
sweech al stille want hij en woude zyn
zwoighe daer ome nyet brekē. En doe
dat die duuel sach doe maecte hij weder
ene ander bedriechnisse end' sette een ber
nende lichte voer hem op enen cādelāer

ende stont voer hem en sprack mit sinen
oureyne mōde die psalme Beati im
culati Ende doe hij die versen ene wijle
ghelesen had doe at d'ye heylighe vader
Abraham voer hem end' en woude zyn
swighen nyet breken. Ende doe hij ghe
gheten had en die gracias sprack doe so
keerde hij hem teghēs den bosen gheeste
ende sprac O du onreyne hont en du se
nynde spinne end' du valsche loghen aer
sint dat du dz bekenste dat die salich zyn
die suuer en reyne in die gheboden god
wāderen. waer ome so doeste hē dan so
grote bedroefnisse an Wāt als du selue
in den psalme ghesproken hebt. Soe zyn
wel alle die ghene salich die god liefheb
ben vā ghantzer herten Doe sprack d'ye
valsche bedriegher Dat doe ick daer om
op dat ic se in goeden werken behinde
ren mach end' tot mi in mijnre boelheyt
brenghen mochte Doe sprac weder d'ye
heylighe vader Abrahā Di en moet nū
mermere soe wel werden du vermale di
de bose gheeste dat du den ghenē vwin
nen moghelte die god vā ghantzer herte
liet heeft Mer die hem seluen di mit goe
den wille ouer gheue daer hebstu mach
te ende ghewelt ouer. En du sulste we
ten dat ick di nyet en outſie wāt alle dz
ghene datstu werckte dz comt vut boel
heyt ende vut valscher bedriechnisse en
de althāt so verſwāt die duuel als stōf
vā der sonnen. Doch so en liet d'ye
duuel nyet of ende hij quā weder daer
nae ouer menighen dach mit sine onrey
ne gheselſcap Ende der duuelē worden

alsoe vele dme die selle dat hi nauwelick
 die lichte voer hem en cōde ghesien end
 si maere ene grote diepe graue voer dpe
 selle en riefen mit grote gheschal **C**ome
 hier alle mit malcander en werpet desen
 monick in die graue **E**n doe stot die heyl
 igher vader **A**braham en sprac **S**i hebbe
 en dme beuāghen als die bijen dat laet
 mer in den name godes so werde ic aen
 hem ghevroken **D**oe rief die duuel we
 der en sprac **O** wee o wee nu bin ick i
 allen dinghen vā desen monick verwo
 nen. ic heb alle myne crakte en roenhert
 en alle mine konste verlozen **D**oe sprac
 abrahā **O** du onreyn sathanas end te
 nijnde lichte der blinder mēschen alle di
 ne crakte konste ende cloechert en was
 doch nye also groot dat du onder allen
 godes knechten ene mochte verwinen
 die god vā gheheeler herten lief hadde.
Ende also doe schepde die duuel weder
 vā hem en was al ghehele van hem ver
 woonen. **E**nde doch soe en liet hi nyet
 of. so wat valcher bedriechnisse hi be
 denken cōde teghens den heylighē vad
 er **A**braham die verlochte hi an hen mit al
 re neerlicheyt **E**nd zyn herte was also
 wel behuedet en bewaert dz soe wat hij
 teghens hem begōde dat hi alle tijt sterc
 her en vatter teghens hem was **W**ant
 hi god lief hadde nae sine gheboden. vā
 alle zijne herten vā alle zijne sielen end
 van alle zijne crachten **E**nde daer dme so
 vefende haer de godlike ghenade in hem
 so dat hem die duuel mit alle sine subtyl
 lyeet nyet bedrieghen en cōde. **W**ie wal

die ghene die sinen euen mēsche alsoe lief
 heeft ghadt vā ghātzer herten als hē sel
 uen. ghelyck die heylighe vader **A**brahā
 heeft ghehad **W**ie was oec alsoe barba
 hertich ouer alle den ghenen die arbeydē
 en in droefheydē warē als hi **W**ie wal
 die voer den menschen alsoe neerstelyke
 gode heeft ghebeden dat hi se woude be
 hoeden en dat si haer leuen tot enen goe
 den eynde mochten brenghē als hi **W**ie
 was dpe god mit bitteren tranen alsoe
 neerstelike dach en nacht voer den sūdi
 ghen mensche heft ghebeden als hi **S**ijn
 anghesichte was selden bereyt te lachē
Sijn lēst noch zyn aenghesichte en heuet
 hi nye ghewallen van alle die daghe zyn
 re bekeringhe **H**ij bereyde hem oeck alle
 daghe als of hi van den seluen dage ster
 uen soude **E**nde die ghenade godes dpe
 was oeck so oueruloedich in hem soe dz
 hi in alle sine strenghe leuen mit vastē en
 de mit waken mit beden en scrypen ende
 mit castydghe zyns lichaems nye te tra
 gher of te moeder en wert **W**er dat hij
 stadelike recht als een dorstich of een hō
 gherich mensche begheert na goede spise
 ofte drācke **A**lso was sine begheerte na
 gode dat hi nye en cōde ghesadicht wer
 den **I**n vjftich iaren so en was zyn ha
 ren hemde nye vā sine liue **S**ijn ansichte
 was also stadich als een bloeme die nye
 ontuertwet en wert **H**ij was oeck alsoe
 doechdelike ghestelt dat men zyns hertē
 reynicheyt daer bi bekende. **E**nd want
 nyemant te volle mach spreken van sine
 doechdelike wercken die hi dede en hoe

lichaemlike ende hoe gheestelike dat hij
in doechden verciert was Daer omme soe
sullen wij dat gode beuelen den alle dinc
onuerborghen es . Nu soe sullen wi hier
legghen wat god in sine outheyt an den
heylighin man heeft ghewracht dat alle
gheesteliken luden ene goede lerighe end
een exempel is .

Hoe dz abrahams bueder dochter su
dichde en hoe dz si van abraham weder ghe
bracht wert tot ene goeden leuen

Dat. iij. ca.

Die heylige vader Abraham die
hadde ene bueder dye van deser
werelt ghescheyden was Ende
die en hadde anders ghene erfghenamen
dan ene dochter En die was in der tydt
nyet meer dan seuen iaer out en die wal
gheheten maria doe worden dye vrien
den te rade dat si dat kint beuolen hare
vader abraham En soe wat die mit den
kinde en mit den goede dede dattet hem
wel behaghede En doe dat kint den hei
lighen vader abraham ghebracht wert
doe was hi seer vrolick en hiete haer ene
celle an sine celle maecten ende een vester
daer tusschen Daer doer soe leerden hij
die dochter den psalter end ander goede
woorden van der heyligher scrifte so dz
si quam in allulcken gheesteliken sin dat
si mit hem alle heilighe daghen en hoech
tyden mit hem beghinc mit vasten ende
mit waecten ende mit alle gheestelicken
oefeninghen so dat si hem in allen gheste
ijcke wercken seer ghelyck was . Ende

daer omme was die heylige man seer vrolic
en badt god dach en nacht voer haer dz
si haer goet beghin tot enen goeden eynde
de mochte brenghen . En nu so had zyn
bueder der dochter vele goets ghelaten
dat hiete die man altemale arme lude ge
uen op dattet die dochter nyet en soude
crighen en dat si onbecomert mochte bli
uen van den verghackeliken goede Ende
des was si oec seer blide en bad god net
telike dz hi haer herte bewaerde van alle
scadelike begheerte en voer des duuels
stricken En also was si bi hē xx. iaer in
alre volcomenheyt recht als een onnosel
schaepekijn en als ene duue sonder galle .
En in der tijt doe si xxvij. iaer out was
doe begode die duuel menigherhae stryft
mit haer aen te gaen en bedachte hoe dz
hi se mochte brenghen van hare reyne leuen
En hoe dz hi oec de heilige abraham zyn
herte bewaren mochte Wat hi daer van
alle sine dagē nye toe en cōde comē Doe
was een monick die qua dicke tot abra
ham om beteringhe zyns lenens end van
sine heilighe leringe en goede vermaninge
Ende doe dye idēfrouwe hem doer dat
venster begonde aen te sien doe werp die
duuel sinen bolen raet in dat herte van de
sen monick ende ontfenghede dat mit e
nen oncupschen vuere ende hij dede in hē
nut alle doechdelike wercken Ende also
begonde dye valsche monick altyt meer
ende meer tot den heilighen vader abra
ham te gaen Ende doe was dz herte van
desen heylighe man alsoe reuoudich dz
hi de tocomēde scade nzen cōde voer sien

Ende doe hi meende dat de monick vut
goede meninghe daer quā ende om zyn
re sielen salicheyt. doe quā hi daer om dz
hij die heylighe ionctrouwe bedrieghen
mochte Ende alsoe begōde haer dye du-
wel haren bosen raet oeck in te gheue dat
si den valschen monick sine woordē lief-
like soude ontfanghen. En doe streeft si i
den iare dat si haers herten berōmernis
te den heylighen Abraham nye en seyde
Endeten laetsten so bract si hare celle op
en ghinc totten valschen monick die al
so totten eenuoudighen ende eerbarē va-
der Abraham in so valscher meninghen
was ghecomen en si verlose hare heylig-
heyt ende hare enghelsche habite dat si i
den wille gods alsoe langhe hadde ghe-
dragen En leefde alsoe in vleyschelijker
begherte mit den valschen brueder ende
si vergat alle hare goede wercken en ha-
re goede heylighe leuen En doe si nae de
valle der sunden en nae dat si den bosen
onkuytschen wille volbracht had weder
toe haer seluen quā ende dat si ghedacht
wie si nu gherworden ware en v wie si te
vozens gherweest hadde ende wat si ver-
lozen hadde doer den diepē valle der gro-
ter sunden En doe si ghedachte hoe dat
si verlozen hadde die ghenade des heyli-
ghen gheestes die si eerste so menichfou-
delike ghehadde hadde Doe so en vseric-
te hare herten yet allene mer dat bekert
oec also ghehele in hem selue so dat haer
alle hare sinnē onseliepen en si quā in ene
allulcke vertwifelinghe dat si hare cle-
uer ende hare haren hemde vā ha-

re lichame schoorde En si toech haer ha-
re vut haren hootde ende sloech in hare
anghesichte en haer lichame mit groten
swaren veruaelike slayen Ende op e-
ne tijt so woude si haer seluen verdrene-
ken Ende daer na ghedaht hadz si op e-
nen hoghen bome woude climen en ha-
re selue doot woude aallen Ende dert-
en had si niet in hare herte dā allulke ge-
dachten ende die ewighe verdoemenisse
Ende alsoe sat si in groter swaerder an-
uechtinghe des mistroostes en des wan-
hopen ende sprack tot haer selue aldus
mit meneghen bitteren grondelosen tra-
nen O wee waer is mijne oueruloedige
ghenadighe tijt O we waer is nu mine
andachtighe ende innighe ghebet O we
waer toe zyn nu mijne hete tranen ghe-
comen O we nu soe bin ick des duuels
bepottinghe gherworden O wee nu so
en hebbe ick niet allene mijne eyghene sie-
le ghedodet mer ick hebbe dat repne on-
beulecte herte mijns lieuen vaders oeck
totter doot toe ghewondet. O wee soe
wāneer hi mi nu nyet en vindet hoe sere
bitter ende droefelick sal sine claghe we-
sen ende hoe grote hertlere ende droefe-
nisse soe sal hi om mijnen wille liden. O
wee hoe vele oueruloedighe bittere tranē
soe sullen sine ghetrouwe repne oghen
sin mijnen wille vutstorten ende spreke
mit sine verwonde bloedende herte. O
wee waer hene soe sal ick nu vlyen ofte
waer soe sal ick mi moghen verbarghen
O we nu soe heb ick god van hemelrijc
mijnen scepper ende sine repne onbeulec

te moeder maria verhoornet. ende nyet
allene so en heb ic alle dat hemelsche heer
verlozen mer ick hebse oeck mede bedroet
uet **O** wee nu so bin ick onwaerdich de
hemel aen vaden wat ick bin in die diep-
te des afgedes gheualen. **O** we nu en
derf ick nu mer mere bi dat venster come
daer doer mijn lieue vader so menich ho-
nihilopende woort heeft ghegeue.

Ende doe si haer seluen mit menighe
woorden ende mit bitteren scrypen ende
mit groter droefenissen haers herte also
beclaghede en si aen dat lant der oeterm
herticheyt godes soude hebben ghelope
Doe versanck si in dat diepe dal der ver-
twifelinghe ende des mistroestes va go-
des barmherticheit **W**at dede si. si stot
op ende liep verre in ene stadt en verselle
de haer i en ghemene sundigher vrouwe
hups ende si was daer twee iaer in soe
dat haer heylighe vader nye en conde u-
nemen waer dat si mochte ghebleue we-
sen **E**nde dat gheboorden dat des sel-
uen nachts doe si in sunden was gheual-
len dat dye heylighe vader abraham sach
een ghesichte ende dat was alsoe. **H**em
dochte hoe dat een groot veruaerlick dra-
ke vut ene vuple onreynen graue quam
mit groter toornicheyt ende mit groeter
onghestuericheyt ende liep teghens sine
celle **E**nd doe vienck die veruaerlike dra-
ke ene seer wonderlike schone wicte du-
we ende die verstant hi in sinen onreynen
lichame ende liep doe gheringhe weder
in die onreynen stinckende graue **D**oe ver-
schicte die heylighe vader Abraham te

mael lere end scrypde seer bitterlike wat
hi sozghede dat dat ghesichte een opba-
ringhe soude wesen dat die duuel een u-
volghinghe der heyliger christheit wol
de stichten ende zyn quade saet saven in
den heylighen christen gheloue **E**nde dz
hem vels lypden van den heylighen ghe-
loue souden keren die den hellschen draec-
ken te dele souden vallen. **O**fte dat ene
grote dwalinghe in der christenheyt sou-
de opstaen **E**nde dye heylighe vader A-
braham viel neder op sine knyen ende hi
sprack in deser manieren tot gode. **O** he-
re du die biste een liefhebber alre mensche-
lijcker naturen. ende alle dinghen zyn di
bekent du weetste wel wat dat visioen
bedudet **H**ere ick beuele di dijn hatwerc
ende den heylighen christen gheloue.

Ende daer nae ouer twee daghen soe
sach dye heylighe vader Abraham weder
ren ander ghesichte ende dat was aldus
Die draecke die te vorens vut den graue
daer ghecomen was die ghinc doe toe
der in sine celle end hi leyde zyn hoelt on-
der sine voeten ende barsten ontwe **E**n
die duue die hi hadde verfloden die waf-
doe weder leuendich gheworden **E**nde
doe si vut den onreynen stinckenden dra-
ke vloech doe vienck hi se mit zynre hant
Doe versicte die heylighe vader Abra-
ham weder van den ghesichte en ghinc
totten venster end woude zynre dochter
leggghen dat ghesichte dat hij twee maal
hadde ghesien **E**nde dat dochte he oeck
woder wat dz waer dat hi haer in twee
daghen nye en had ghehoert ende clopte

doe aen dat venster vā hare celle en sprac
 O my lieue dochter end mijn lieue moeder
 wat meent u daer mede dat ick di i twe
 daghen nyet ghehoort en hebben. hebst u
 enighe lichamelike crancheit waer omme
 hebst u mi dat versweghen. En doe hem
 nyemāt en antwoorde doe brack hij dye
 celle op. Ende doe hij se althant nyet en
 vant doe mercte hi wel dz die visioen die
 hi ghesien hadde vā maria soude welen
 Ende doe suchte hij mit swaerder herte
 ende riep mit luder stemmen end mit bit
 teren tranen ende sprack. **O** wee o we ic
 hebbe mijn hertelike lieue scaepkyn ver
 lozen. **O** we mi heeft dye onreynne wolf
 mijn hertelike lieue kint ghenomen. **O**
 we mijn lieue dochter en mijn vutuerco
 ren moeder is gheuanghen. **O** we o we
 en vutuermeer we. **O** we mijn leue dz
 moet leyder in wemoedicheit zijn bello
 ten. **O** we kepler o we milde conick. **O**
 we rechter ende gheweldighe here bouē
 allen heren. **O** we schepper alre creaturē
 kere tot mij weder mijn kint mijn doch
 ter ende mijn moeder dat si weder tot di
 nen schapen mach ghetele werden ende
 dat mijne outheit in alsoe groter droefe
 russen ende iamerheyden gheen eynde en
 nemet. Ende in dese bitterlike droefenis
 se soe was hi twe iaer lanck dat hi sine
 heplighe lichame nyet en liet rustē om dz
 haer god weder soud helpen. Ende wie
 dat tot hem quā den hadt hij te soecken
 ende te vraghen ofte se yemant conde vi
 den. Ende ouer twee iaren doe quā
 ten van sine vrienden end leyde hem hoe

dat si in ene stadt in een ghemeene vrou
 wen huys was. Doe badt hi hem dz hij
 daer weder woude varen en sekerlycke
 vernemen woude of si dat waere. Doe
 quam hi noch weder ende leyde hem dz
 si dat was sonder alle twifel. Ende doe
 die heplighe man die waerheit vernomē
 hadde doe leende hi van enen ridder sine
 cleder en zijn paert. en brack sine celle op
 ende toech dat ridderlike cleet an en sette
 enen costeliken gheuoderden hoet op si
 ne hoeft ende toech den neder voer dz an
 ghesichte so datmē hem nyet en cōde be
 kennen. Ende hi leende ghelt en hencd dz
 an zijn gozdel end sat op dat wel vertier
 de paert als een gheciert edel ridder als
 nu die ghewoente van der werelt is end
 voer totter stat mit sinen vrient dye hem
 daer ghewelen hadde tot haer en quam
 als een die siue vyant ene stede of winnē
 wil. Nu aenmercket hier alle vutuer
 rozen vrienden godes den anderde abra
 ham. Dye eerste abraham dye voer vut
 doe loth zijn brueders sone gheuāghen
 was ende behielt die ouerhāt van dē co
 ninck ende verlostede hem. Nu soe vaert
 hier vut die āder abrahā te stride teghēs
 den duuel op dat hi den mach verwinne
 ende zijns brueder dochter weder tot ene
 goede leuen mochte brenghē. End doe
 hi totter stadt quam ende hem dat bose
 huys ghewelen wert doe quam hi daer
 mit groter wysheyt so dat hem nyemāt
 en bekende ende hij steech vā den paerde
 voer dat ghemeene vrouwen huys en hij
 hielt hem seer eerbaerlycke end hiete zijn
 i ij

paert ter stallen brengen ende dat men dat well bewaren soude in hopy ende in voeder **E**n van den paerde so ghat hi de knecht sonderlinghe ghele dat hi dz wel bewaren soude **E**n hi ghinc doe in dz openbare huys der ghemeenre vrouwe en lach hier ende daer waer dat haer die schone vrouwe onthouden mochte ende in wat manieren dat si haer behyelt **E**n doe hi se nergens en mochte sien doe so sprack hi mit lachenden woorden tot den weert vā den huyse **V**rient ick hebbe vernomen dat du ene al te schonen vrouwe bi di hier in den huyse hebt. dpe woude ick al te gherne sien **D**oe bespote zynre die weert van den huyse seer lachtelijcke in zynre herten wāt hi lach wel dz hi een out man was ende cranck van lichame ende sprack tot hem **W**ie v dat heft ghelecht die en heeft v nyet bedzoghē **S**i is wel die schoenste vrouwe die mē vinden mach **D**oe vraghede hem weder die heylighe vader **A**brahā hoe dat si hiete **E**n hi seyde hem dat si hiete maria **D**oe opēbaerde ende toonde die heylighe mā een blidelick anghesichte hoe wel dat hē anders aen der herten was ende sprac weder tot den bosen weert vā den huyse **L**ie ue vrient bestelle doch dat ick se sie en bereydet ons ene costelike maeltyt end een costelijck wertschap dat wi vrolick mit malcander moghen wesen want ick bin van seer verre om haren wille hier ghere den **E**n oeck mede om hare liefte die mi daer toe heft ghetoghen **W**ant van hare schoonheyt en lieflickeyt so hebbe ick ve

le veenouden **E**nde doe hi dese woorden sprack tot den weert van den huyse doe toech hi op sinen budel ende ghat hem vele pēninghen en hiete hem goeden wijne brengen **E**nde doe die vrouwe quā en de dpe heylighe abrahā haer sacht in dpe verlatene cleder als allulcke vrouwe pleghen te draghen doe was hem zyn herte vā inwendigher broefenissen end vā bittere pynen alsoe sere doer woōdet en doer slaghen so dat hem zyn herte vol na ghebroken was hoe wel dat hij een vrolick anghesichte mit bedwanghe toonde ende bewijde daer hi de inwendighe droefenisse ende bittere pynē zyns herten mede ophielt mit mālīcker herte. want hi sorghede waert sake dat si dat vernam dat hi dat waer dat si dan van hem soude lopen. **E**nde **A**braham die sat bi haer ende hiete den weert wijn halē toeder tijt to dat die spise bereyt ware. **E**nde doe si aldus bi malcāder saten doe begonde si mit hem vrolick te zyn **E**n doe si hem sent oerde ende hare onreynne sundighe lichame sinen heylighen lijue begode te ghenaecken. doe quam haer in den sinne also gruweliken sacht als ofte ene strale doer haer herte waer gheschoten. **E**nde mit der seluer pynen soe ghedachte si wat heylighe leuē dat si gheuoert had ouer twee iaren ende waer toe dat si nu gheromen waer **E**nde vā groter bitterheit haers herten screyde si seer innichlijcke en sprac **O** we mij arme ellēdige wijf dz ic ye op die werelt wert gheboze **D**oe

verreichte die weert vā den huse te mael
 lere en sprac. O we mijne lieue dochter
 wat is di gheschiet ofte wat bedudet di
 ne screpen en dz bitterlic luchtē Het zyn
 nu twe iaer dz du hier quaemste dat ick
 allulcke iamer nye van di ghesien en heb
 Doe sprac si Jck waer salich waer ick o
 uer drie iaer ghestozuē Doe hielt hem die
 heilighe mā als of hi hē lere woude tooz
 nen om die woordē die si ghelprokē had
 op dz si hem des te min soude kennen en
 sprac tot haer Wi zyn in vroechden hier
 mit malcander. wilstu dā dyne sunden
 hier vertellen. soe wie tot vroechdē comt
 die sal vrolick welen En hij sprac weder
 totten weert lieue vrient bereypt ons die
 spile dat wi wel moghē leuē Jc bin van
 verre hier ghecomē vut rechter liefte dye
 ic tot dese vrouwe heb O milde god hoe
 woverlic du mit dine barmherticheyt al
 le dinc in dz beste v wandelste Si mocht
 wel ghedacht hebbē. hoe ghelijck is dat
 anghefichte mijns oems anghefichte mē
 dat die ghenade haer oghē vloot dat si
 hē niet en rōde bekēnen. Doch so sal mē
 dat wel ghelouē dz die menichfoudighe
 tranē voer den oghen gods also craftich
 waren die die heylighe mā vutghelstort
 had. dat god die onmoghelike dinghen
 wel moghelick mochte maken End doe
 die spile bereypt was doe at hi seer vrolic
 mit haer so wat mē hem goets voerlette
 en hi drac oec goeden wijn. O heylighe
 abrahā hoe wyllick du di hieldeste dz du
 den draecke die verloren siele vut dē mon
 de broechste. du waerste doch vyllich ia

re lanck dz du den hōgheer mit brode heb
 ste verdreuen. nu so etestu vleysche zōder
 anrste en vrese Doe so was dijn lyf als
 een dorre stock soe dat du di mit water
 niet en woudeste gheuoeghen. nu so dric
 kestu den besten wijn als of du selue een
 rechter bilte alre creaturē. En doe si ghe
 gheten hadden doe voerde hem die vrou
 we daer te slapen Doe sprac hij dz is tijt
 dat wi heymelick te samē comē wāt die
 dach is mi seer lanck op dz wi dē nachte
 hemelike mit vroechdē mit malcander o
 uerbrenghē. Doe stont si op en voerden
 hē mit haer in ene camer tot een wel ghe
 ciert bedde ende daer ghinc hi blidelic op
 sitten. O vader abrahā hoe sal men di
 noemen. dīne wylsheyt ouertredet men
 schelike sinnen. du bilte vyllich iaer ghe
 weest dat du nye so veel ouerwōnest dā
 datstu di rusteste op dīnen ellenboghe.
 en nu so sietstu vrolick op een bedde. end
 dat hebstu alle ghedaen op dat god van
 hemelrijcke ende alle hemelliche heerscap
 daer of gheloekt mach werden End dat
 die verloren siele behoudē mach werden
 Du voerste in een vreemt lant in een sun
 dich huys en tot enen snoden weert Du
 aerste vleysch ende drōckste goedē wijn
 Sinc der tijt dat du dat alle te samen soe
 wyllick hebt ghedaen op dz du dīn eue
 mēliche mochte vlossen van des duuels
 banden So moghen wi ons wel scamē
 dat wij nauwelick mit onderscheyt om
 salicheyt oles euen mensches en moghē
 spreke. Ende doe die heylige abrahā
 aldus op dz bedde sat doe sprac si tot hē

Here latet v die schoen vut trecken. Doe sprac hi **G**ellutet eerste die doze seer val te toe en vernemet ofte deck pemāt daer voer is om enighe bedriechnisse **E**n daer nae sprack hi tot haer **M**aria lieue vrou comet hier tot mi **E**nd doe si tot hē quā doe nam hi se bi der hant en toech se tot hem an dat bedde **E**n doe hi seker was dat si hem nyet en cōde ontlopen doe so toech hi den hoet vā sinen hoefde en suchte mit ene scrypende stemme ende sprac **O** wee mijne lieue dochter maria en bekenestku mi nyet **O** maria en bekēnestku mi nyet dat ick die ghene bin die di heeft op gheuoedet ende gheleert **O** we dochter wie heeft di verlaghen **W**aer is nu dijne enghelste cledinghe. waer is dyn valten dyn waecten en dyn deuote innighe ghebet. waer so zyn nu dijne bittere tranen **O** we hoe bistu vā die hoerheyt des duuels alsoe diepe gheualen. waerōme en seyde mi dat nyet doe du in der misdaet vielste op dat ick voer di penitencie hadde moghen ontfanghē ende god onsen here voer di ghebeden mit mynē ghelike den heylighen vader **E**ffrem **O** mine lieue dochter hoe hebstu mi in so ondelike droefenisse ghebracht dat du mi vsweghen hebt dynen groten schade **H**et en is doch nyemāt sonder sunde dā god allene **E**nde doe si allulcke woorden vele van hē hoorde doe bestarf si in haer seluen alsoe sere van schaemte ende van veruaernisse so dat si anders niet bi hem en sat dan als een steen al totter midder nacht toe ende dat si vut alle hare crachte

nye een woort spreken en cōde noch en mochte **D**oe sprack hi weder mit bitterlijcken tranen tot haer **O** we mijn lieue dochter maria en wilstu nu niet mit mi spreken. **O** wee een deel mynre aderen **I**ck bin doch van verre lande tot di ghecomen om dynen wille ende hebbe mij idelen bosen huyle om dynen wille laten vinden **I**ck hebbe doch om dinē wille di onghewoenlike dighen ghedaen. op mi so zyn alle dyne lunden **I**c wil mi ten idē ghesten daghe voer dat strenghe oordeel godes voer di setten ende wil gode van dyne lunden voer di rekenighe gheuen. **E**nde doe hi totter middernacht toe allulcke troostelike woorden vele mit haer ghelproken hadde. doe creech si enen cleynen trooste en sprack doe al scrypēde tot hem. **O** wee lieue here ende lieue vader ick en dert mijn onreynne anghelichte teghens dijne heylighe anghelichte nyetkeren ende hoe mach ick dan mi tot gode keren. ofte mijn mōt opdoen om sine ghenaden te verweruen **D**oe sprack dye heylighe vader tot haer **O**p mi zyn alle dyne lunden **G**od dye ontfanghet alle dyne lunden van mynen handen **I**ck wil god onsen here seer neerstelijcke voer di bidden ende in den laetsten oordele voer di antwoorden **E**n wilt mit mij weder te huys comen **D**ie heylige vader **E**ffrem die bidt voer di nacht ende dach mit groter vlyte ende neersticheyt **O** we mijn lieue dochter **O** we mijne lieue moeder **O** we mijn lieue hertelike lieue ader **O** we mine lieue lie mijns lichaems **O** we mijn

eyghen bloet en wilt doch nyet twifelen
 ende mischoopen van godes barmhertic
 heyt Ende al waren dyne sunden alsoe
 groot als alle berghen zyn. so gaet doch
 sine barmherticheyt bouen allen creatu
 ren Als ons dat heylige euangelium voer
 secht. Dat ene onreynne vrouwe tot chri
 stum quam ende reyne end suuer weder
 van hem ghinck **S**i wert van hem ghe
 reynicht. Ende hi en wert doe van haer
 nyet ontreynt **S**heyligh dat omoghe
 lick is dat eene voncke vuers mach alle
 wateren verteren alsoe onmoghelick ist
 oeck dat hi dreynicheyt soude moghe ot
 sanghen **D**at en is nyet nreuwe te valle
 in den laghen en strickē des duuels mer
 dat is seer quaet daer langhe in te legghē
O wee mijn lieue dochter treckt weder
 nae di den voet die du in den strickē ghe
 tet had wāt die duuel heeft di bespottet
 doe du vpeeste ende stille bleuet legghen.
Du loe achter also dat hi oeck wert ver
 leydet ende bedrogghen vā dijne bekerige
 en opuerstandnisse. ende ontferme di o
 uer mijne outheyt laet mi doch ghenye
 ten der trouwe die ick di hebbe bewelen
 ende comet mit mi weder te huys. **D**ie
 menschelike nature is cranck van haer
 seluen en daer omē otfanghet se god **H**i
 wert mensche ende nam onse trancheyt
 an hem en daer omē soe ontfermet hi hē
 ouer den menschen **E**n daer omē sprack
 hi tot ons tot enen troeste **J**ren wil niet
 den doot vā dē sundighen mensche. mer
 ic wil dat hi hem bekere op dat mach se.
 en **E**n doe hi alsulcke woorden vele ge

sproken hadde mit haer doe sprac si tot
 hem **O** ghetrouwe lieue vader ist dz du
 seker biste dat ick mijne sunden voer go.
 de beteren mach en dat hi mi weder ont
 sanghē wil. so wat ghi dā wilt dat wil
 ick gherne doen en wil mit di wed comē
Doe wert die heylige mā seer blide ende
 seyde haer doe weder vele troestelijcker
 woorden **D**oe leyde si haer ansichte op
 sine voeten en screyde doe alle dē nacht
 alsoe seere dz si hē sine voeten en al zyn lijf
 ouergoot mit tranen en sprac tot hē. **O**
 heilighe vad wat hebstu om mijnē wille
 ghedaen. hoe hebstu so grote arbeyt om
 minē wille gheledē dz ghij mij vloot van
 den ewighen doot **O** we trouwe herte
 dat ick di so grotelic heb vertoornet end
 du mi des nyet en hebt laten otghelden.
O we mijn trouwe vrient mē wat dien
 sten cā ic di dz weder lonen. **E**n doe die
 dach an quā doe sprac hi tot haer **D**och
 ter het is tijt dz wi weder keere in dē cel
 len laet die werelt en houdet di an dz eer
 ste leuē **D**oe sprac si tot hē lieue vad ick
 heb goet i gout en i cleder wat sal ic daer
 mede doen **D**oe sprack hē **D**ochter laet
 den duuel dz mit sinē rade ghewōnen is
 ende ghaet voert ende kere weder op die
 stede daer du eerste hebt gheweest ende
 loeket dat goet dat onuerghanckelic is
 dat du verlozen hebste **E**n also nam die
 heylighe man sine dochter en sette se op
 zyn paert **E**n si liet alle haer goet en den
 bolen huylweert in den hule. en hi voer
 de se blidlike weder te huys in zynre cel
 le recht als een goet hierde die zyn scaep

verlozen heft ende dat dan weder vindet
ende in sine armen goedertierlike nemet
ende dat weder bi den anderen schapen
draghet **O**f als die ghene die enen wolf
een schape vut den monde breket end dz
verloftet **A**lloe dede hier die heylighe va
der abrahā **E**nde doe hi se wederbrachte
doe besloot hij se weder in sine onderste
celle **E**nde hi bleef in die celle daer si eer
ste in gheweest hadde. **D**oe toech si een
haren hemde aen ende oefende haer seer
strengheylighe in goeden werckē mit ve
le screpen ende vele vasten mit waecten
ende mit beden also volcomentlike so dz
god vā hemelrijc binnen drie iaeren hare
berouwe seer goedertierlike heeft otfan
ghen soe dat hi an anderē menschen doer
hare innighe ghebet vele teykenen dede.

En die heylighe vader **A**brāhā leefde
daer nae thyen iaer ende loefde god van
ghantzer herten om hare heylighe leuen
Ende doe hi seuentich iaer in volcomen
heyt zyn leuē hadde ouerghebracht doe
scheyde hi van dese ydele en verghāckeli
ke werelt ende voer bi gode mit enen sa
lighen eynde. **E**nde doe die heylighe
vrouwe maria seuentich iaer hadde ghe
leefte nae hare heylighe en godlijcke be
gheerte en volcomen had gheweest i
allen goeden wercken soe voer si nae de
se verghāckelike leuen in dat ewighe le
uen **T**ot welcken leuen ons moet helpē
mit zynre ghenaden die sine baemhertic
heyt alloe volcomentlike ende oueruloe
delike haer heft bewesen. **A**men

Hier beghint dat leuē vā den heyl
ghen vader **M**alcho i sulker maniere als
hi dat sinte **J**eronimo heft vertelt.

Het was een goet monick ghehe
ten **M**alchus den vraghebe sinte
Jheronimus van sine leuen **D**oe sprack
hi tot hem **I**ck bin van gheboorte sinte
van sprake vut den lande vā **S**iria ende
was een enich kint wijs vaders **E**nde
doe ic also een enich kint was doe wou
den mijne vriendē dz mijns vaders goet
nyet sonder erfghename en soude biggē
ende wouden mij ene echte vrouwe heb
ben ghegeuen ende doe en woude ic niet
en leyde hem dat ick een monicks leuen
voer alle vrouwen hadde vutuercozen.
Doe worden alle mijne vriendē teghens
mi vertoornet ende moste vele versnadi
ghe van hem liden **D**oe dreygheden mij
mijn vad en doe smekede mi mijn moed
alle dat ic mijne reynicheyt soude verlies
sen **E**n dat is die saecke waer om dat ic
mijns vaders hups hebbe achter ghela
ten en quā in die woestene die ghehiet
is **C**alcidus en daer vant ick monicken
in een seer gheestelick cloester **E**nde dat ic
had begheert i mijn vaders hups die be
gheerte volbracht ick doe in den cloester
ende ick ontfinc die oorde en leerde clo
sterlike leden en een gheestelick leuē ende
die heylighe scrifte **I**ck castijde mijn lijf
mit vasten **I**ck leefde als alle die andere
mit arbeide **E**nde ouer vele iaerē so hoor
de ick leggē dat mijn vad doot was en
dat mijn moeder was ene weduwe ghe

worden Doe viel mi ene bezozinghe int herte als dat ick mijn moeder sien woude en haer troosten en dat ic dz goet vercofte en daer een closter mede timerde en dan voert daer arme luden mede verblide En doe ick mijne ghedachten mijnen abt voer leyde doe wert hi op mi toz nich ende sprack Dat is des duuels raet end sine valce bezozighe En dz ic noch nyet en kenden des duuels listicheyt als dat hi gheen dinck in goeder meninghen en raet daer hi ons tot enen quaden eynde mede brenghet End dat ic woude doen als die hont die tot enen bosen aes gaet En sprack dat menighe monicken van den bosen gheesten waren bezozoghen o uermits dat he die bose gheeste riet daer si mede meenden te gaen na den wille gode Ende hi leyde mi voer menigher hant de exempelen van der heyligher scrift. en deck hoe dat hij den eersten mensche onghen vader Adā mit sine listicheyt bezozoghen hadde Alsoe dat hi hem ene goede meninghe voerbzacht. mer die was mit valscheyt ghemēghet en hi verwan hem voer dat dat wijf alsoe dat si alle beyde viele in des duuels laghen. en dat warē doch die eerste die god had gheschapen. End doe zyn raet an mi nyet en help so dat ic bliuen woude doe knyelden hi voer mij neder en badt mi dat ic he nyet en woude achterelaten en sint der tijt dat ick die hant an dpe ploech gheslaghen had dz ic dan nyet achterwaert en loude sien end dat en help alle te samen nyet Mer dat ic allene mijne wille woude volbrenghē

En doe ghic hi een stuck weghes mit mi vut dat cloester mit grote beclaghē rechte of hi miten graue had sien draghē Ende doe hi vā mi ghic doe woude hi mi vsoeken en verstrickē en sprac tot mi Ick mene dat di dpe duuel in sine hāt ghemaelt heeft Want so waer een schaep van den anderen gaet dat wert den woluē te dele En also scheidē ic vā mijne abt en quā in ene woestēne end daer en dorste nyet māt doer gaen dā vele luden mit malcā. Wāt daer zyn luden die hietē sarraceni die riden doer die woestēne op dz si die luden berouē moghen en die zyn seer onbarmhertich En doe haddē he vele ludē te samen vgadert bi na lxx. mānen ende vrouwē die alle malcāder v wacht hadden op dat wi voer den rouers des te sekerder mochten gaen. Mer onse troeste die wert doe tot enen grooten ontroeste ende tot ene groote onsekerheyt. Want doe wi alsoe mic malcāder in die woestēne quamen. doe so quamen ons aen ghereden dpe ghene daer wij te vorens vrese ende sorghe voer ghehadt hadden Ende dat waren dpe heydene mit hare boghen ende mit hare spyeten ende mit alrehande veruaerlike were ende mit gevlochten hare ende quamen daer voert recht als enen groten onstueren stormēden wijnt soe wanneer dat hi mit eenre groter onstuericheyt weder comet en si vinghen ons mit groter onbarmherticheyt ende mit grote onghenadighe stotē ende slaghen ende si bonden os op hare paerden ende reden haesteliche mit ons

erwech. Mer wi en laten niet op die paer
den wi hinghen aen hem gheboden als
mildadighe menschen. **E**n doe si ons al
soe verre doer die woestenijs ghebrocht
hadden dat si nyemāt meer en vreesden
doe deylde si ons onder hem en alle dz
ghene dat wi vā tijcliken goede hadde
dat namen si van ons. **D**oe wert ick end
eens mans wijf enen heydenschen here
toe ghedeylet. **E**nde die selue here voerde
ons mit hem gheuāghen en hart ghebō
den doer dye woestene in zyn lant. **E**n
alsoe mostē wi mit hem die ene wile rō
nen die ander wile lopen. **E**nde wāneer
wi hem nyet en mochten volghen so slo
ghen si ons seer onghenadelike en dreue
ons voert mit gheystelen en mit stocken
ende hielden ons seer onbarmhertelic en
en gauen os nyet anders te eten dan roeu
ongheloden vleysche en roeu melc te drin
ken. **D**oe ghedachte ick dat mi mijn abt
te vorens hadde gheseyt en mi dat i ghe
heelte trouwe hadde wederraden en ic
ouerdachte. **O**ch ick arme man wat heb
ic ghedaen dz ick mijns vaders lant ach
terghelaten heb end mijn vaderlike erue
ouer ghegeue hebbe. **E**n ghedachte doe
weder aen die waerschuwinge mijns
abtes en an sine goede vermanighe ende
sine goede leringhe die hi mi soe trouwe
like mededeylede en sonder den lijflijcken
doot so en mochte mijnre herten nyet le
der ghelchien. **E**nde alsoe quamen si aen
een groot water en daer dreuen ons dye
sarracenen ouer ghelijck ander ouerste
del beesten. **E**n doe wi daer ouer quame

an dat eynde daer ons heren huys was
doe dwanck hi ons dat wi sine vrouwe
ende sine kinder moesten anbeden na die
heydēse ghewoente. **E**nde alsoe sette hi
mi tot een hierde zynre schapen ende dye
molte ick hoeden voederen en bewaren.
Doe soe en was mijne spise nyet anders
dan kase en mijn drac dz was melc. **E**n
doe dachte ick an ole voeruaders iacob
ende moyses en an dauid die oec dye sca
pen ghehoedet hadden end bracht alsoe
mijne tijt in bedinghe ouer. **I**c vastē oec
nae mijne ghewoente en louede god vā
sine rechtuerdige gherechte dat hi alsoe
ouer mij verhenghet hadde dat ic in dat
closter niet en mochte noch en woude bli
uen. **E**n daer omē soe molte ick alsoe ghe
uanghen in die wilde woestene wesen.
Wāt ic was menich werf in die woeste
nijs ene hele maent dat ick nye onder die
luden en qua. **E**nde doe mijn here sacht
dat sine scapen hem begōden te vermeer
deren ende dat sine ghepten en bocke al
soe wel bi mij toenamen en dat ick se al
so ghetrouwelike verwaerde. **W**ant die
heylige apostel Paul⁹ gheboot dat dye
knechten haren heren trouwelick sulen
dypenen. **E**nde doe woude mij mijn here
mijnen trouwen dienste belonen en gaf
mij die vrouwe te wijue die mit mi oock
in die woestene gheuāghen wert. **E**n
doe ick sach dattet anders nyet en was
doe sloech ick dat of ende en woude dat
nyet doen en belijde en bekende hem dat
ick een kercken mensche was en dat mij
daer omē niet toebehoorden een wijf te

nemen also langhe als haer man noch le
 uer want haer man wert oech mit ons
 gheuanghen en dye wert enen anderen
 heren te dele **E**nd doe wert mijn here se
 retoonich op mi ende toech zijn swaert
 out op mi in tozighen moede en en had
 ic mij daer mede nyet beschermet dat ick
 die vrouwe bi den arme had ghenomen
 ende had ghedaen recht als of ick hē ghe
 bodaem had willen wesen so hadde hij
 mi dat hoeft of gheslaghen. **E**nde alsoe
 doe voerden men ons in een doncker hol
En do dachte ick eerste dat ick gheuan
 ghen was en doe wert ick eerst vā gron
 de mijns herten bedroeft ende belwaert
 ende vyl doe neder op die eerde ende be
 gonde doe dat monicks leue te beclaghē
 en sprack mit groter bitterheyt **O** we o
 mi arme mensche. **O** we mi arme man
 heb ick mi daer op verhopet en verblidet
 tot dat mi mijn haer beghinnet graeu te
 werden dat ick op mine oude daghē een
 ghebrecht man sal werden. **O** wee wat
 helpet mi vader ende moeder. wat helpē
 alle mine goede vrienden en alle tijtlycke
 goet. Iant en luden. dat heb ic all vlaten
 en ic sal nu in mijne outheyt verlielen dz
 ick mit alle mijne neersticheyt in mine id
 ghe ioghēt heb verwaert **O** we ic arme
 verlatene man. dat lide ick all om mijne
 eyghen schult dat mi mijn binnen en mij
 ne moet weder droech tot mijne vriendē
O wee mit groter bitterheyt spreke ick
 welo we o we o we. hoe salt nu ghaen.
 willen wi striden ofte willen wi van he
 ne vlien ofte willen wij den doot lyden

ofte willen wij segheloes werden. ofte
 willen wi twe onse leuen hier verteren.
En doe toech ick een sweert vut vā gro
 ter bitterheyt ende in groter onlydsam
 heyt ende onfinnicheyt en dat hadde mi
 mijn heer ghegeue en keerde dz teghens
 mi en woude mi seluen ghedodet hebbē
En die grote vertwifelighe en onuerdul
 dicheyt maecte in mi die vyant alre men
 schen **D**oe vyl die vrouwe voer mi mit
 groter biteerheyt en mit hertelike claghē
 en screpen en sprack doe mit luder stemme
 tot mi **I**ck vermane di bi god onsen he
 re christo iesu dat du dijn bloet nyet en v
 ghietste ofte du dodest mi eerste **O** lieue
 brueder waer om so wiltu steruē. hebt
 mi tot ene suster end nyet tot enen wijue
 alsoe dz du nyet mit mi en volbrenghest
 dat werck der oecupicheyt **I**c wil di heb
 ben tot enen brueder ende nyet tot enen
 man. wi willen gode onse reynicheyt lo
 uen **E**n ist dat wi weder te lande sullen
 comē so wil ic alle mijn leuen lāck an de
 se grote ellende ende harde gheuanghemis
 se dencken **E**n ick wil eer steruē eer dat
 ick mit yemant sundelick oft schandelic
 wil leuen **L**aet den heren anders nyet ver
 moeden dan dat du myn man biste **W**i
 sullen mit malcāder vzedelike leuen eten
 ende drincken ende mit alre ghemeen
 scape alsoe dat die here sal menē dat een ech
 telick ghelelscap tusschen ons twee is
En doe die vrouwe dese woorden alsoe
 wyslick teghens mi sprac doe verlicte
 ick vā hare ghecken moede en wert doe
 vrolick dat si hare reynicheyt alsoe gher

ne ende alsoe vastelike behouden woude
als ick Also waren wi in onse heylighe
echtschap langhe tijt bi malcander daer
ick god onsen heren tot enen waersichti
ghen tughe toe hebbe. dat ic se oneerlike
ende sundelike nye en ruerde noch en be
gherde **W**at ick sochde dat ick i den vze
de mochte verliessen dat ick in den stryde
hade ghewonen **E**nde doe die heyde on
se echtschap sach doe betrouwede hi ons
vele bet dan hi te vorens ghedaen hadde
Wat hy sochden in den eersten dat wij
hem onlopen soude. des meende hi doe
seker te zijn. **E**n alsoe gheuyelt op enen
dach dat ick in die woelstene sat en dar
mijns heren scapen hoede die hi mi beu
len hadde **E**n doe ick also allene was dz
ick nyemāt en sach dā den hemel end die
eerde. doe begōde ick te ouerdecken ende
te ouerlegghē mit alle mijne neersticheyt
hoe menighe schare der heyligher moni
ken bi malcander waren en hoe dat ic al
soe gheuanghen daer late onder dat ghe
welt van enen onghelouighen menschen
ende dat ic nyet en was in die ghellessa
pe der goeder bruederē **E**nde doe so ghe
dachte ick an mijnen goeden abt die mij
alsoe trouwelick opghetoghen ende ghe
leert hadde ende dat hi mi also neersteli
ke badt ende mi oeck so gherne bi hē ghe
houden hadde ende nu doch mi verlore
heeft **E**nde doe ick also ghedacht doe so
sach ic ene grote schare van mieren ende
sach dat si sere arbeypden ende hem seluē
sere in den wercke oefenden en doch on
uerstandelike dieren waren en hoe da

si hē voerslaghen en in hare huylen brach
ten om dat si i die roude tijt des wijntes
nyet verdetuen en souden. **D**ie zōmighe
die droeghen cruyt in. die zōmighe droe
ghen gras in. die zōmighe droeghen gro
ter burden dā si selue warē **D**ie zōmige
waren also voersichtich dat si cruyten in
die eerde maecten op dz si hare spise hol
in mochten verbarghen. die zōmighe hol
pen den āderen draghen die hem teghel
quamē mē eenre last die si van grootheit
ende van swaerheit nyet draghen mocht
ten **E**nde allulke neerstighe oefeninghe
ende stadighe voersichticheyt loe sach ic
leer vele an dē sochfoudighen dierē. hoe
wijstike end hoe sochfoudelike dese my
ren arbeypden op dat si verwozen daer
si hem des wijntes mede mochten ghe
neren. **E**nde doe begonde ick te ouerleg
ghen ende te ghedencken aen **S**alomōs
lere. hoe dat hi ons allen een exēpel ghe
uet der voersichticheyt bij desen myren.
Also als haer die bewaren voer den rou
den winter. dat wi ons oeck also bewa
ren sullen voer den birteren ewighe win
ter **E**n doe begōde mij mine ellende seer
te iameren en te verbarmen en mine ghe
uanghenisse wonderlike sere te verdrē
ten **E**nde doe soe begonde ick voert sere
droefelike te ouerlegghen mit inwend
gher herten dat monicklike ende dat sal
ghe leuen **E**nde ick ghedachte voert aen
die enicheit der woeninghen ende der cel
len ende an den clooster hoe dat men dat
nae den wille gods doechdelike leeft en
in bruederlyke ghemeenheit arbeidet en

hoe wel dattet is dat daer nyemāt nyet
 ryghens hebben en en sal. So behoort dat
 doch hē allen so wat dat daer is. **Eñ** doe
 ic wed te huys quā doe sach mijn huys
 vrouwe wel aen mi dat ick troerich end
 seer bedroeuuet was in mijnre herten. **eñ**
 althant so vzaechde si mi mit ghanzee
 trouwē wat mine droefenisse was. **Eñ**
 doe ick haer alsoe die menighe mijns ia-
 mers ende die heymelicheyt mijns herte
 leyde ende clagheden. **Doe** ryet si mi ofte
 wi den heydene ontkopen mochten ende
 dat wi ene vlochte mit malcāder begon-
 den ende hoe dat dat heymelic gheschiet
 mochte. **Ende** dz behaechde mi seer wel
 want ick en cōde nyet bedencken hoe dz
 wi dat beghinnen souden. **Doe** bad ick
 haer heymelic dat si still soude swighen
 om dat nyemant van onse beghinne ver-
 nemen soude. **Doe** hadden wi seer vele
 ende menigherhande ghedachten vā der
 reyse. **Eñ** ghedachten doch ten laetstē dz
 dat ons beter waer al souden wi op die
 vlochte begreepen werden ende mit den
 swaerde ghedodet werden. **dā** wi alsoe
 sonder christelike oefeninghe in eens on-
 reynen heydens gheweelt moesten zyn.
Doe hadde ick twe seer grote schone
 bocken oder mijns heren breesten dye vil
 de ick ende moecte twe schone blasen vā
 die vellen. **Ende** dat is oek de gherwoen
 te der heydene soe wāneer si aen een wā-
 ter comen daer si nyet ouer en moghē co-
 men so blasen si die huyden op en swem-
 men daer op ouer dat water. **Ende** daer
 toe so hadde ick ons oek die bockē velle

bereydet. **Ende** dat vleysche vā den bor-
 ken had ick bereydet dat wi dat souden
 eten. **Eñ** doe op ene tijt doe die auct an-
 quam doe bereyden wi ons op die vaert
 mit seer groter vresen ende angstē en soz-
 ghe ende liepen seer van daer. **Eñ** doe
 wi wel thyen milen onder dach ende on-
 der nacht ghelopen hadden. **doe** quamē
 wi an een water ende namen die vellen
 ende bliesen se op ende leyden ons daer
 op. **Ende** mitten voeten so swemde wij
 so vele als wi conden en alsoe ons behol-
 pen en dreuen verre dz water neder ende
 quaamen also daer ouer. **Doe** was dat
 vleysche verdozen van den water ende
 vā der hette so dat wi dat niet en moch-
 ten eten. **Ende** des waters drocken wij
 alsoe vele als wij behoefden wāt wij en
 wisten nyet wel waer wi meer waters
 souden vinden wāt wi doer alle die wo-
 stenpe gheen water en conden vinden.
Ende alsoe lypen wi beyde dach ende
 nacht ende dat ons die oghen waren al-
 soe menichwert achterwaert als voer-
 waert van groter angstē ende sozghen.
Ende doch so liepen wi des nachts me-
 re dan des daghes beyde van groter het-
 te en groter vresen. **Ende** an den vierden
 den dach doe wij seer ghelopen hadden
 doe saghen wij achter ons ende saghen
 dat ons twe op kameeldieren gherighe
 nae uolgheden doe worden wi lere ver-
 usert van groter vresen des heren die ol-
 gheuāghen hadde. **Ende** doe quam ons
 dat in den sinne dat hi daer quam. **Ende**
 wi en wisten nyet wat wij doen soude.

want wij saghen wel datmē onse voet-
stappen nae spoorde so wser dat wi ghi-
ghen **E**n want dat god hebben woude
doe wi hier ende daer liepen dat wi ons
verberghen souden doe quamen wij aen
enen berch daer een groet hol in was en
doe sozchden wij dat in dat hol leuwen
mochten wesen ofte ander fenijnde wor-
men want in der seluer woelkenyen soe
zijn vele draecke ende ander fenijnde ser-
penten **E**n wāt daer die hette also groet
ende alsoe starck is soe loecken si hoolen
daer si hem in verbarghen voer die hette
Doe verborghen wi ons voer in dat hol
en wachten ons dat wi daer nyet verre
in en quamen **E**nde alsoe quam die here
gheringhe mit den knechte gherede voer
dat hol ende hij spoorde nae op die eerde
dat wi in dat hol ghecomen waren. **A**l-
tehan̄t doe stont hi of vā den paerde en
hiete den knecht in dat hol ghaen dat hi
ons daer vut soude halen **E**nde hi stont
mit enen blotē swaerde voer dat hol **E**n
also ghinck die knecht tot ons daer in dz
hol **E**n hi en wōchte ons doe nyet halte
like sien **W**āt dat is der oghen nature so
wāneer datmē gaet van den lichte i dpe
dupsternisse datmen dan nyet gherighe
en fiet **E**n alsoe ghinck hie te verre in dat
hol **E**n hi riep **S**haet hier vut ghi arme
menschen ghi zijt des doots eyghen **E**n
doe hi dat sprac doe saghen wij ene gro-
te leuwinne vut dat hol comen dpe daer
in lach mit hare ionghen. ende verscroo-
den den knecht tot cleynen stucken **D**oe
begonde den here nae den knechte te ver-

langhen ende riep sere waer dme dat hi
so langhe beyde. **E**nde doe hi hem nyet
en antworde do siep hi mitē blotē swaer-
de daer in. want hi meende dat wij den
knechte ghedodet hadden. end ryp doe
harde mit luder stemen in den hole **E**n
altesant doe hem die leuwinne hoorde
doe siep si daer vut seer grimenlike ende
verschoorde hem oeck als dē knechte **E**n
doe wij dpe sozghē ende vrese van den he-
re ende oeck van den knechte quijt ware
gheworden. doe hadde wi noch ene soz-
ghe ende ene grote vrese voer die leuwinn-
ne. hoe wel dat dz ons ene goede troeste
was dat se ons god te hulpe hadde ghe-
sepnt dat si voer ons striden soude **E**n
alsoe laghen wij in den hole ende en dor-
sten oeck een woort nyet spreke. mer
dat wi laghen end verwachtē so wat
daer ten laetsten gheschien woude **E**n
dpe leuwinne en weret ons nyet ghewa-
re **E**nde doe nam die leuwinne haer idck
in den mont ende si droech dat voer ons
daer vut voer dat hol vā den berghe **E**n
doe en dorsten wi noch daer nyet vut
comen want wij hadden groote sozghē
ende vresen dat soe wanneer wi vut den
hole van den berghe quamē dat ons dā
die leuwine angripen soude ende verscro-
ren ons ghelijcker wijs als si den knecht
te mit den heren hadde ghedaen **E**nde al-
so laghe wi daer toter vespetrijt in gro-
ter vresen en vōden daer dz ranteel gaen
dat die selue here ende zijne knechte daer
hadde ghereden. en dar satē wi op en an

den tynenden dach doe waten wi doe
die woesteyne gheromen. Doe so vōden
totenen hertoghe van **Romen** dpe daer
gheseynt was mit grote riddercap **En**
doe wi voer hem ghebracht wordē ende
wihem seyden hoe dattet ons ghegaen
was doe wert hi vā ghātzer herten seer
blide en gaf mij sine brieuen end zyn ghe
leyde tot dē here wes dpenre dat hi wal
in **Mesopotania** **Ende** doe hi ons voer
waert gheleyde mit sine vrede tot in **Si-**
riam **Ende** doe vercofte ick dat cameel
ende dpe vrouwe ende ick ghinghen mit
malcander ende quamen weder tot mi-
nen clooster **Ende** doe was mijn abt vā
deler werck ghescheyden ende tot gode
gheuen **Ende** ic seyde mijnē monichē
hoe dattet mi vergaen was **Ende** ic de-
de die vrouwe in een clooster bi anderen
heylighen magheden daer si haer leuen
brachte tot enen salighen eynde.

A M E N

Hier eyndet dat leuē vā den heylighē
vader **Malcho** **En** dat eerste deel vā dat
leuen der vaderen.

Hier beghint die prolog⁹ dat is dpe
voerspraecke van dat anderde dele van
desen boecke dat ghenoomet is **Vitalpa-**
trū. Dat is dat leuē der vaderen soe als
doertien en bescreuen is vāden leuē vze
deren vā **Monte oliueti**.

Prologus.

D als ons die heylige
scrite vut wylset so is
die eerste verheffinghe
eens gheestelijcken le-
uens beghōnen in den
lande van **Egiptē**. in
welcken lande waren drierhāde mēschē
van welcken menschen alle gheestelijcke
personen. exempels ende ghelijckenissen
hebben ghenomē. Die eerste menschen
die waren ghehietē **Claustrales** end dae
zjn eenrehāde mēschē die hare eyghene
wille hebben ouerghegheuen onder dpe
machte haerder ouersten en waren hem
onderdanich mit gheheelre ghehoorsam-
heyt. Die anderde hypeten **Heremite**.
dat zjn clusenaren ofte eynterels. welc-
ker woeninghe was allene in cellē **Ende**
die dienden gode dōsen here stadelijke mit
valten ende mit beden en mit andere goe-
de wercken **Ende** wrachte zōmigherhā-
de hātwerck om hare lichamelike norozf-
te te crighē. Die derde hietē **Anacho-**
rite. **En** dpe en hadden ghene huplen of
enighe āder ghemaecte. mer hare woni-
ghe die was in die woesteynen end wil-
dernissen **En** so waer dz hē die nacht be-
liep daer namen si hare ruste **Ende** hare
k iij

spise en was oeck anders nyet dā woz
telen ende alrehande wilt cruyt:

Hier om so gheboorde dat op ene tijt
dat die bruederen vā den clooster dz ghe
hieten is Mons oliueti. begheerden der
heylighen ouden vaderen leuen te weetē
die in den lande vā egipten waren op dz
si een exempel ende ene leringhe daer of
mochten nemen. Ende si leynden leuen
bruederen vut inden lande van Egipten
ende in Thebaydam en in Aytia daer
die heylighe vaders in dye woestenen
waren. beyde in cloosteren ende in celē
die hare heylighe leuen in den eerstē ghe
nomen hadden van den heylighen vade
ren als van Paulo Antonio Hylaride
ende Machario Ende van den anderen
heylighen ouden vaderen dye oeck haer
leuen also voer gode ouergebracht had
den dat hare namen in dat boeck des le
uens ghescreuen staen En doe die brue
derē weder quamē dye daer vutghesent
waren. ende beyde in cloesteren ende i cel
len hadden doergarn doer alle woesteni
en ende der heyligher vaderen leuen had
den ghesien ende versocht. doe begōnen
si die redene aldus Ende si screuen hare
bruederen totten cloester Mons oliueti
ghenoemet. van dat leuen der heyligher
vaderen soe als si in die woestengen en
de in den cloesteren hadden doersien En
de ten eersten male soe als si in den lāde
van Egipten ondersocht ende beuonden
hadden.

• Prologus •

B

Benedictus dominus
qui vult omnes homi
nes saluos fieri ⁊ cetera
Ghebenedijet en
de ghelouet moet zijn
die here die wil dat al
le menschen sullen behouden werden en
tot bekēnisse der ewigher waerheyt en
mē moghen Dye oec onse leydsman en
onse voerghangher is ghewest in egipten
Ende ons daer bewesen heft die heyl
lighe menichfoldighe wonderlike wer
ken der heyligher vaderen. van welken
alle die ghene die se lesen ofte hozen lesen
wel ghebetert moghen werden En oec
die godlijcke name onses heren christi ie
su of gheloest ende gheert mach werde
Ende hoe wel dat wij nyet waerdich
en zijn soe hoghe dinghen te schziuen of
te sprecken Soe willen wij doch ome
bede wille vā onser heylighe bruedersca
pe van den berghe oliueti en van iherusa
lem. segghen dat wi hebbē ghesien nyet
om lof ofte om vermetenheit. mer allene
ōme dat ewighe loone dat van gode co
met. Wij saghen ende hebben waer
achtelijcke ghesien den godlijcken schat
verborghen in menscheliken vaten Den
godlijcken schat die en willen wi nyet v
berghen als ghyerighe menschen Dye
wij willen se openbaren daer cme op dz
alle menschen daer ruyck ende doechdeli
ke mede moghen werden Want hoe ve
le meer luden dat daer ruycke mede wer
den. alsoe vele te ruycker werden wi oec
mit hem. Ende inden eersten so bidden

wij dat mit ons moet wesen dye gracie
 ende ghenade onses heren christi. **J**hesu
 dye een beghinself ende een eynde is alre
 goeder dinghen. **W**ij saghen oeck vele
 hepligher vaderen. hoe wel dat si ware
 opeertrijcke dat si doch gheen eertschele
 uen en voerde. mer si voerden allene een
 hemellicke leuen. **W**ij saghen nyentwe
 propheten die nyet allene toetornede din
 ghen en seyden. mer si deden oeck grote
 teykenen ende miraculen ende wonderli
 ke wercke. **E**nde dat en was nyet onre
 delick dat si van gode hemellicke crachte en
 machte ontfinghen. die daer opeertrijc
 ke leefden ende nochtans ghene eertsche
 dinghen en begheerden. **W**i saghe oeck
 die zonnighe den die werelt also lere in
 haerder herten verstoruen was so dat si
 nyet en konden weten ofte enighe boof
 heyt in der werelt waer ofte nyet. **H**are
 herten waren alsoe vreedsaem ende also
 lachtmoedich als ofte si enghelen hadde
 gheweest. **A**lsoe dat men wel van hem
 dye dynen name liet hebben. **W**i saghe
 vele heplighe vaderen in dye woelkenye
 ende in cellen sonderlinghe die nochtans
 leet vastte mit den anderen waren vbon
 den in bruederlijcker liefden. **E**nde daer
 ome so zijn si zoderlinghe allene van den
 anderen op dat si hare swighen en hare
 godlijcke contemplacie des te het allene
 mochten hebben. **E**nde op dat haer dye
 werelike becormnisse ende anuechtin
 ghe van gode nyet en soude beweghen.
Si doen ghelijckerwijs als dye ridderē

die enen groten heren dienen ende wach
 ten dye hem groot solt ende groot loon
 ende grote vryheyt gheuen wil. **S**oe als
 die tot alre tijt bereyt zijn hoe dat si hare
 heren heren ontfanghen moghen nae al
 le zynre eren end nae sinen alrelielcke wil
 le. **A**lso doen oeck dese heilighe heremite
 mit allen wercken die gode louelic ende
 danckelick zijn. **E**nd also wachten si een
 yghelick sinen laesten dach dat hem god
 nae sine alrelielcken wille behagheleic vin
 den mach. **D**aer zijn oeck zonnighe
 die hare herten van alle lichamelijke no
 torte tot gode hebben gheuoeghet. **D**at
 si om spijle noch om cledinghe nimmerme
 re ghene sorghe en hebben. **E**n daer ome
 soe heeft se god also in sine bewaringhe
 waer dat saecke dat hem die luden hare
 notortte nyet en brochten. **D**at he die vo
 ghelen ofte dpyeren ofte enighe ander crea
 turen van gode worden gheseynt dye he
 hare notortte brochten. **S**i hebben oeck
 alsoe vasten gheloue aen god sonder alle
 twifel so dat haerder ene sprake tot enē
 groten berghe heffet di op ende vare idz
 mere. dz dat soude ghelchien. **E**nde daer
 ome soe heeft me dick ende menichwert
 ghesien dz so wāneer hem die waterē se
 re op hoene dat si grote steden ende dor
 pen ewech wouden voeren. **S**o liepē die
 onghelouighe heydenen tot hem in dye
 woelkenyen ende baden hem dat si daer
 tot hem vut wouden comen ende keren
 die wateren mit hare ghebeden. **E**n doe
 een vā hem daer quā en i dat water trat
 so most dz gherighe sinckē of enē anderē

were sinen vloet nemen dye onschadelic
was **S**i hebben oec die wrede walscha-
pen dieren als draeckē end fenynde woz-
men die menschen en ander beesten aten
mit hare innighe deuoten ghebeden ghe-
dodet en van daer veriaghet **E**nd hebbē
also vele grote wonderlike teykenē ghe-
daen als men in voerleden tijden van dē
twalef apostolen en vā den prophete he-
uet vernomen **E**n daer om so salme dat
wel ghelouen dat die werelt van haren
heylighen ghebeden is staende ghebleuē
die ouermits dye grote misdaet der sun-
den soude hebben vergaen . **W**ij vōden
die zōmighe in wildernissen die zōmighe
in speluncken end die sommighe in steen
roedzen also wel gheclebet ende verciert
mit doechdelike wercken so dat hem een
yghelick mit vuerigher neersticheit daer
na arbejde. so wat doechde dz hi an een
ander sach dat hi hem die pynde an hem
seluen te vermeerderen **I**t oeck dat een
onder hem is die wijser is dā die ander
die houder hem alsoe oetmoedelike als
of hi die alre eenuoldichste ware **W**āt
ons nu god heft gheholpē mit zynre ghe-
ghenaden dat wij dye heylighe vaders
hebben ghesien ende hare woenighe be-
kent daer om so willen wi vā haerder
vele segghen soe vele als wi ghedencken
moghen **O**p dat die ghene die se nyet en
hebbē ghesien en haer leuen en die enghel-
sche wāderinghe horen beteringhe haers
leuens daer of moghen ontfanghē.

Hier eyndet die Prologus

Hier beghint dat anderde deele van
desen boecke. **V**ā dat leuen en wanderi-
ghe der heyligher vaderen en heremiten
En in den eersten vāden heylighe vader
en heremita **J**ohānes welcks leuē sinte
Jheronim⁹ heeft bescreuē .

Dat eerste ca.
Op dz nu dit heilighe wert
te bet volkenbracht mach
worden dat wij beghon-
nen hebben so sullen wij
ten eersten male enē edele
steen in dat fundamente van desen heylig-
ghen wercke legghen **A**ls dē heylighen
vader en heremita **J**ohānem **W**elcks le-
uen ene lere en een exempel is alle dē ghe-
nen die op den wech eens doechdelicken
leuens willen gaen.

Desen heiligē mā vonden wi i **T**he-
bayda. dz is een deel vā egyptē in ene har-
de steenroedle ider wolkenye bi ene stad
sico ghenome **E**n die opghac was sere
swaer tot hē te comē **E**n sine celle was
also vast bestortē dz hi i vjctich sare daer
nyet vut en quā **E**n daer en quā oeck nyet
māt tot hē in **W**er hi sprac doer een ven-
ster mittē ludē **E**n daer en quā nyet vout
tot hem. en seldē man wāt hien woude
hē altyt nyet openbarē **E**n wāt hi hē al-
so sere met gode had veremicht daer om
en had hi hē niet alene wijscheyt ende v-
stant ghegheuen **W**er hi ghat hem oeck
volcomēlic dē gheest der pphetijen. dat
hi die dinghen bekēde die verre van hem
ghelchpeden **E**n oeck so seyde hi die ca-

comende dinghen die gheschien souden.

Nu soe was hi sinen tijden **Theodo-**
rus een leer rechtvaardich kercken keu-
 ser die woude mit den heydenen striden
 ende hi quam totten heylighen vader io-
 hannes en badt hem dat hi hem woude
 legghen hoe dattet hem in den stride ver-
 gaen soude **Doe** seyde hi hem hoe dat hi
 die ouerhant soude hebben end hoe vele
 kercken ende heyden verflaghen souden
 werden **En** oeck hoe vele dz aen beyden
 tijden gheuaghen souden werden. **Ende**
 alsoe als hi hem seyde so gheboorden he-
 ende nyet anders **Ende** daer na so wan-
 neer den keiser enighe noot anghinck so
 sende hi sinen bodde tot hem en so ontboot
 hi hem dan weder hoe dattet hem gaen
 soude. **Yt** ghepyel oeck op ene tijt
 dat die swarte mozianen vut haren lande
 voeren ende in egipten ende in thebapda-
 den Roemischen rijcke vele steden en flo-
 ren of wonden **Doe** seynden die romsche
 keiser enen hertoghe teghens die mozia-
 nen mit ene grote ridderschap dat hi te-
 ghens hem striden soude. **Ende** doe die
 hertoghe daer quam doe was der mozi-
 anen alsoe vele teghens zyn volck so dat
 hi nyet en dorste mit hem striden **En** hij
 en badt hem dat hij hem woude legghen
 hoe dattet hem soude ghaen of hi mit he-
 rede **Doe** noemde hij hem ene dach en
 sprack aldus **In** den dage so sulste mit
 hem striden ende in ghenen anderen ende
 alsoe sulstu verwinen ende verstaen en
 dz vanghen alle haer volcke ende alle ha-

ren roof sulstu weder winnen en alle ste-
 den ende burghen sulste weder totti ver-
 crighen **En** di sal daer ome van den keu-
 ser ende van alle den romeynen grote ere
 anghedaen werden **En** dz gheschiede al-
 so als hi hem voesept hadde.

Daer nae so gheschiede noch een lo-
 uelijck sephen doer den heylighen vader
Johannes **Dat** was een rijck here in
 egipten die hadde ene vrouwe dye was
 leer cranck. **Ende** doe haer ghene medi-
 cijnmeesters nyet en mochten helpe doe
 creech si ene grote geloue mit vuerigher
 begheerten. mocht si comen totten heyl-
 ighen vader **Johannes** dat si sonder twi-
 fel ghelont soude werden **Doe** voer die
 here tot iohānem en badt he dat hi haer
 gode dz si he mochte sien en hij seyde he
 hare grote begheerte wat hi wilt so wa-
 neer dat hi haer dz weygherde dat si van
 rouwe soude steruen **Doe** sprack iohēs
 dattet nyet welen en mochte want hij
 en sach nye vrouwe mit wille doe hij in
 die werelt noch was **Mer** in vyftich ia-
 ren sint der tijt dat hi hem in die celle be-
 sloot dz hij nye ghene vrouwe en sach.
Doe badt hem die here noch meer **Ende**
 doe iohānes sine grote neerlicheyt aen
 sach ende der vrouwen vastte geloue doe
 sprack **Joānes** tot hem **Vaert** weder te
 hups dyne vrouwe sal mi noch sien van
 deser nachte. du en derfste se hier nyet
 tot mij voeren want si siet mij in haren
 bedde **Doe** ontinc die here sine benedixie
 ende voer weder te hups ende hadde ene
 twifelinghe hoe dat dat mochte zyn **En**

doe hi haer dat seyde doe wert si bedro-
uet wāt si en gheloefden nauwelick dat
dat mochte wesen **E**n ider nacht doe de
vrouwe sliep doe quā Johānes voer ha-
re in een visioen of hi lichamelijcke waer
ghescapen en stont voer haer end sprack
tot haer. **E**chte vrouwe dijn gheloue is
groot ende daer sime so bin ic hier tot di
ghecomen dat ic dijne begheerte veruol-
len wille **M**er ic wil di vermanē dat du
nimmermere en sultste begheerē die licha-
melike teghewordicheit vā gods knech-
ten mer du sultste hare goede wercken o-
uerdencken en ouerlegghen in dijne her-
ten **W**āt die gheest verweet en dat licha-
me treckt onder hem **E**nd du sultste we-
ten dat ick om dijne gheloue hier van go-
de gheseyne bin ende hebbe verwozue al-
le dijne ghelouetheyt dijn goet ende dine
ere en sal di ofte dijne man nimmermere
vergaen noch ofghetoghe werden **E**nd
ghi en sult anders nyet begheerē dan dat
ghi mit rechte tot nu toe hebt ghehadt.
Ende ghi sult god zynre ghenaden dāc-
ken ende louen **E**n du sultste di oeck la-
ten ghenoeghen dat du mi in dyne slape
hebt ghesien end en sult nyet voerwaers
begheren **E**nd doe hi dese woorden ghe-
sproken hadde doe ontwaecten die vrou-
en seyde haren man dat ghesichte ende si
was oec i alle hare lichame ghelont ghe-
lont gherworden **E**nde alle die teykenen
die si hem seyde. hoe zyn haer zyn anghe-
sichte zyn bāert ende sine cledinghe was
ghescapen also seide oeck haer man dat
hi nyet anders ghescapen en waer **E**nd

daer na doe voer die here weder tot Jo-
hannes en danckte hem seer neerstelijck
van alle sine weldaden die hi an hem en
an sine vrouwe bewesen hadde.

Ende daer nae noch op ene tijt dor-
quam een edele ende een rijck here tot hē
welcs vrouwe altehan vā kinde ghene-
sen soude **E**nde om die ghemene sprake
van den volck. hoe dat so grote ghenadē
in hem ghelegghen waer. doe woude hij
hem sine vrouwe beuelen. **E**nde des sel-
uen daghes doe hi tot hem quam doe so
ghenas die vrouwe des kindes en dz en
wiste die here nyet **E**nde die vrouwe die
wert oeck alsoe cranck dat haer alle mā
dat leuen ontgat **E**nde doe iohānes eer-
ste den heren aensach doe sprack hi tot hē
Owilt ghi die gauen die di god hude
heft ghegeuen du souste di grotelick wre-
sen ende sorghen **D**ijn vrouwe is hude
vā enen sone ghenesen. mer si is i grote
crancheyt. doch so sal haer god te hulpe
comen dz si niet en sterft **E**nde vaert ghe-
ringhe weder te hups en wāneer ghi te
hups comet so wert dijn sone seuen da-
ghe out en den sult ghi dopen ende hie-
hem iohannes **E**nde ghi sult hem voede
in dijnen huple seuen iaer lanck soe dz hē
na den heydensche leden ghene spise oft
enich ander dinck toe en comet **E**nd als
die seuen iaer out zyn so sult ghi dz kijne
den monicken in een closter beuelen en la-
ten hem wijzen ende leren nae een god.
lick ende een gheestelick leuen te leyden.
want dat kint sal een groot vrient godt
worden. **D**oe voer die here weder omte

ende vant dat kint vij. daghe out als hē die heilighe vader Johānes had gheleye Ende hij vant oech die vrouwe ghelont nae der groter cranchept Ende hij ghat den kinde den name Johānes inden heiligen doopfel als hem oech ghepyeten was Ende doe hi dat kint seuen iaer op gheuoeder hadde doe beual hi dat moni ken in een clooster en dat wert een vā dē heplighe vaderen. Die heplighe vad Johānes die hadde oet dpe ghenade vā gode. si waren rijk of arme die tot hem quamē so wāneer hi woude so seyde hij en ygelic waer zyn herte mede becōmert was en hi seyde oet een yghelic heymeli ke in wat sundē dz si laghē en strafte se goedertierlic en vermaende se te byechtē ende tot beoerwe ende tot voldoen.

Daer loopt een groet water dz hyete plus en so wāneer dat groot wert so doet dz grote scade En dz propheticde hi die te vorē wāneer dattet groot soude werde en waer seuwede dz volc daer voer hi seyde oet wāneer dz duertijt solde werde. of so wāneer die pestilēcie regnierē soude in beestē of an mēschen End van so seyde hi oech die sake waer mede of mit wat sundē dz si dat verdient had den. hi had oet die ghenade dz ghene cranchept so groot was hi en ghenas die lude daer of En hielt hem doch also oet wadich daer i dz hij ghene houerdighe mēschen otfanghē woude. wāt hi lpet hē selden van den luyden sien die tot hē ghebrachte wordē om gelonthept te verighē En wāneer yemant tot hem quā die

fiet was die ghebenedide hi oli En wpe hē daer mede best reeck dpe wert gelont En alsoe ghepyelt op ene tyt dz erns ede len heren vrouwe blint wert Doe bad si hare man dz hi se woude voerē tottē heilighe vader Johānez wāt si en had ghe ne twyfel waert dz si daer quamē si soude wel gelont werden Doe sprack haer man. men heft doch nye ghehoort dz hij pe i vijtrich iaerē ene vrouwe woude sien Doe bad si hē dz hij tot hē voer en hē ba de dz hi god voer haer woude biddē En doe die here tot hē quā en hē zynre vrou wen ghebreec seyde en hem bad dz hi god voer haer woude biddē Doe ghebenedi de hi een luttel olis En doe die vrou ha re oghē daer mede bestreec doe sach si al so wel of si nye blint en had gheweest.

Vā die teykenē die Johēs voer dē vij. bzuederē vā mōte oliueti dede en vā dpe lerighe en exempelē die si vā hē hoorde.

Dat anderde ca.

An sine heilighe leuē en vā die gro te teykenen die god doer hē dede o ner al dz lant vā egipiē dar waer vele of te spreke. mer dz willē wij achter latē en willē leggē dz wi selue vā hem hebbē ge sien en ghehoort Onser warē seuen dpe mit malcāder ghinghē en tot hē qua men En doe hij ons goedertierlic otfinc doe badē wi hē dz hi os ten eerstē sine be nedixie woude gheue eer dat wij neder laten Doe vzaechde hi ofte nyemant on der ons een priester was. Ende nu soe was daer een mit os die was die iōckle

onder ons end die woude die wijenghe
verlweghen hebben van groter oetmoe
dicheyt wāt hi so heylige luden beghe
de te sien . **E**n oeck daer dme wāt hi vā
alloe verre ghecomen was so sochde hi
dat men hem vele te meer eren aendoen
soude **E**nde doe nyemāt dat woude be
kennen doe wyl den hi mit enen vingher
op hem ende sprac tot hem. **D**u biste een
euangelier **E**n doe hi des ghelyc dede of
hi dat missaecten woude **D**oe greep hij
totten venster vut en nam sine hant end
kussede se en sprack. **O** mijn kynt du en
sulste die ghenade gods nyet missaecten
op dat du doer dat goet nyet in dz quaet
en vallette van die oetmoedicheyt in dye
onwaerachticheyt want alle onwaer
achticheyt waer dme dat si gheschiet en
comet nyet van gode **E**n doe die enāge
lier dese redene verhoorden doe ontfinc
hi die straffinghe seer goevertierlike van
hem **E**nde daer nae doe hi ons sine bene
dicie ghat en wij onse ghebet ghesprokē
hadden als ghewoenlic is onder ghelke
like personen als si tot malcāder comen
Doe was een brueder onder os die had
de die cortzee op den derden dach en wij
hadden geore onlede mit hem op dē we
ghe ghehad **A**ldus so seyden wi dē va
der sine sieckdaghen en baden hem dat
hi hem woude helpen mit sine ghebede.
Doe sprack hi totten crācken brueder **D**u
wiltte ene notozfte van di werpen . **E**n
du sulste weten. dat ghelyckerwijs die
onluuecheyt des lichames wert ofghe
wasschen mit water. also wert der siele

onluuecheyt ofghewaschen mit sieeten
ende crancheiden en mit castidinghe des
lichames . **E**nde doe hij ons veche van
der sielen salicheyt gheleyt hadde doe so
ghebenedide hij een weynich olijs en dz
ghaf hi den crancken brueder **E**n doe hi
hem daer mede bestreec doe was hi ghe
nelen soe dat hi die crācheyde nye meer
en vernam . **D**aer nae doe hpete hi ons
onse voete wasschen en teten gheuen al
soe als hi hadde **E**n hi hadde grote nec
sticheyt hoe dz hi os wel mochte tractie
ren **H**er zijns selues soe en noech hi ghe
ne achte want hi hadde hem seluen daer
toe ghebrocht mit afbrekinghe der licha
melijcker spijle so dat hi nūmermere en
spise smaecten mochte voet vespertijt en
daer dme soe was oeck zyn lichame seer
dorre ende cranck en sonder enighe crā
te van spise **E**n zyn haer end sinen haer
vyei hem vut als een mensche die vā gro
ter crancheyt opghelstāen is **W**āt hi en
ghaf den lichame sine notozfte niet daer
die nature mede gheslert mochte wer
den **E**nd doe hi tneghentich iaer out ge
worden was doe en woude hi doch nū
mermere nyet reeten dat bi den vuere ver
warmet was **E**nde doe hi alloe doech
delike ons beyden hadde ontfanghē end
ghetractiet als of wi sine kinder hadde
gheweest doe hiete hi ons bi hem nedere
sitten **E**nde hi hief aldus an sine redene
ofte waer dme dz wi daer ghecomē wa
ren **D**oe seyden wi hem dat wi van den
heylighen lande vā **J**herusalē daer ghe

romen waren om onser sielen salicheyt.
 ende om den heylighen name den wi die
 wd hem hadden horen segghen en da dat
 heylighe enghelsche leuen der monicken
 in den lande van egipten en dat wi oeck
 die waerheyt mitten oghen sien woude
 En oeck dat ons die monicken van den
 berghen va oliueten daer omme vutghelent
 hadden En wi zijn ds te lieuer daer om
 wt gheromen dz wi v mochte sien. wat
 men beter wert va goeden dinghen dye
 men siec da die men hoort Doe lachte die
 heylighe vader seer goedertierlick en de
 de sien heylighen mot op en sprack tot
 ons Wy verwondert lieue kinden mijn
 dat ghi also verre en mit so groten arbei
 de tot ons zijt gheromen en ghi doch die
 waerheyt aen ons nyet en vindet als v
 dat gherufte van ons gheromen is Wy
 zijn arme en crancke menschen. en al wa
 re doch enighe doechde ofte enich ghoet
 werck en ons dat ware doch seer oghe
 licha den doechden der ewale apostolen
 ende der heyligher propheten welker hei
 lighen leuen ende goede wercken men i al
 len kercken predicket end leset. om dzeen
 yghelic mensche een exempel en een figure
 daer bi nemen mach ende nyet en behoe
 uet van dat ene lant in dat ander te lopen
 om darmen alsulcke luden sien mach. En
 daer omme so verwodert mi dat ghi v soe
 groten arbeit hebt onderwoden en van
 ten so verren lande gheromen. daer god
 selue ende sine liefste vrienden meer teyt
 kene ende miraculen hebben ghedaen da
 rghens in die werelt End dat ghi ons

hier soect die also traech end also traicke
 lude zijn en op ene stede in ene telle besto
 ten legghen En want ghi soe verre daer
 omme ghecome zijt. dat ghi vermoedet an
 ons enighe beteringhe te vinden dat der
 sielen salicheyt mochte zijn. Soe wil ic v
 waerscuwen ten eersten. dat ghi v wach
 tet en nyet en beroemet en houerdye be
 gheret te ontfanghen so waneer dat ghi
 weder omme te huys comet. dat ghi die di
 ghen die ghi nu mit urwen oghe ghesien
 hebt diemē nu van fame en van gheruch
 te in urwen lande bekēnet. Houerdie is
 ene grote schade ende alloe scadelick dz
 zomighe luden die op den ouersten gra
 de der volcomenheyt gheromen zijn we
 der ofwerpt in die ewighe verdoemenis

Nu so is tweerhāde houerdye die
 sere scadelick is. Die eerste is dattet on
 der wijlen gheualt dat soe wāneer haer
 die luden in den eersten tot gode keren
 van der werelt It dan dat si yet goets
 doen mit vasten ofte haer goet om gods
 willen achterlaten en dat den arme ghe
 uen En so wāneer dat si souden ghedec
 ken dat si van hem hadden gheworpen
 dat hem an den dienste godes hinderde
 soe beghinnen si enen anderen sin en ach
 ten hem seluen bouen den ghenē die si ha
 re aelmissen hebben ghegeue. Die an
 der houerdie is so wāneer zomighe mē
 schen comen totten ouerste doghedē soe
 dat si hem seluen verheffen end willē ha
 re doechden ende hare volcomenheyt on
 der wijlen vele van haer selues crachten
 ende van die grote neersichheyt die si ge
 | i

hadt hebben **E**n die selue ontfanghē vā
allulcke houaerdige onnutte loon om dat
si van hare doechdelijcke werckē lof vā
der werelt begheren **E**n daer mede so v
liessen si dat ewighe loon **E**nde daer omē
soe soe is ons noot mit alre neersticheyt
te voerhoeden dat ghene bose begheerte
ofte enighe quade wille na ydelre eeren i
onsen herten en comet wāt so waer dat
allulcke quade begheerten wortelē daer
wassen dā onnutte ydele ghedachten en
quade scadelike woorden **E**n die cleue
van alsoe sere en werden alsoe machtich
dat so wāneer wi mit gheheelre neerstic
heyt mit onsen ghebede voer gode staen
dat si hem van ons nyet en willen schey
den **E**nde so wāneer men ons lichameli
ke in onse ghebeden siet so wordē wi dā
hare gheuāghen vā die ene ghedachte in
die ander die teghens der sielen salicheit
is **E**nd daer omē soe wie vā der werelt
ghelicheyt is ende des duuels werckē
verlaect heeft den en is nyet allene noot
dat hi dye wereltlijcke ere ende goet ver
smade **M**er hem is oeck alre meest noot
dat hi die lichamelike begheertē ende die
ondoechde des vleysches vā hem verdri
ue **D**it sijn die schadelijcke dinghen van
welcken dinghen sinte Paulus scrijft en
spreket **B**egheerte des vleysches daer
scadelijcke wercken van comen. dat sijn
die dinghen die die menschen trecken tot
die ewighe verdoemenisse **E**n daer omē
so is die duuel alsoe listich en cloeck als
tot welkerhande begheerten dat hi dye
menschen siet gheneyghet daer mede soe

verloeket hi dat herte des mensche alre
meest **E**nde alsoe als alle booscheyt en
ondoechde van den duuel comet alsoe co
met alle doechde ende goetheyt vā gode
Ende soe wāneer die duuel siet dat die
ondoechde die sine bodē sijn. dz herte dē
mēscen opdoen so wāneer dz hi comt en
hem in latet recht als een here in zijne ey
ghene woeninghe ende hē ghene weder
stant en doet **D**aer omē soe en moghen
die selue hertē nimmermere ruste winnen
wāt nu sijn si bedōmert mit onrechtuere
dighe bliscapē en dā mit onrechte dorste
nisse. en alle tijt mit ene scadelike behide
ringhe den die bose weert maectet **E**nd
daer teghēs so sijn die hertē die waerach
telick die werelt hebbe achter ghelate en
des duuels werckē verlaect hebbe. en dz
sijn die mēscen die ondoechde en scade
lijcke begheertē vut der hertē werpen en
den duuel ghenē wech en late te comen
der herten **D**ese hertē vwinne den roo
ne mit oetmoedicheit en goederterechte
die loghene mit die waerheyt **N**iet ofte
hate mit goeder gōlde **S**ijns ene mēscen
vroechde hietet hi sine vroechde en sijn
euen menschen leet hietet hi sijn leet te ver
sen **E**n hi en begheert oec niet vā yemāt
quaet te spreken **M**er hi en mach oec
ghens nyemāt snode ende sundighe ghe
dachten hebben **E**nde welke goede her
ghedaen sijn daer so en vluchtet die heil
ghe gheest niet allene die siele mer hi ver
luchtet oeck dat herte ende die sinnen en
die verstantnisse so dat ghātze vroechde

ende verenidghe mit gode ende mit haer
 werck Daer wastet volcomē verduldic
 heyt in alle wederpoet ende onwaerdic
 heyt en alle gheestelike wercken die oefe-
 nen hem daer Daer wert houaerdie mit
 verduldicheyt verdruet. Daer wert on-
 rechtuaerdighe droefenisse mit gheesteli-
 ke droechde veriagher Daer wastet ene
 ghehele wille alle dinck om godes wille
 te liden Ende dat comet daer of dat dye
 mensche teghens die ondoechde zijn her-
 te heeft besloten en teghens den doechde
 die ewighe waerheyt En daer ome so sprac
 die ewighe waerheyt in den euangelio
 Het en mach gheen ghoet boeme quade
 fruchten draghen want een yghelick bo-
 me bekenmen bi sine vruchte. Nu so
 zijn sommighe menschen die hem vā der
 werelt trecken mit hare lichame ende bli-
 uen doch mitter herten i die werelt wāt
 si en arbeiden daer nyet om mit alre ne-
 ticheyt dat si die ondoechden ghehelike
 vā der herten snyden en den rechte we-
 derstaen doen Wāt hare begheerte treck
 alle dat ghene achter hem an dat si i dye
 werelt ghesien of achter ghelaten haddē
 So zijn oeck zōmighe mēscen die vā
 der werelt comen ende hē niet anders en
 pynen te doen dan hoe dat si totten heili-
 ghen heremiten en ouden vaderē moghē
 comen en vā hem goede woorden mo-
 ghen horen En dat si die selue woorden
 anderē luden moghen voortlegghē. ome
 datmen se houden soudē voer dye ghe-
 ne die si nyet en zijn Wāt si leren dye din-
 ghen ander luden te doen en en wille nē

weten dat die vele oſculdigher is dye ve-
 le can ende rechte leeft en doch luttel leere
 dan die ghene die onrechtuaerdich leuet
 ende ander menschen vele vā enen rechte-
 uaerdighen leuen leret. Eens rechten
 rechten monicks leuen is . gode een oer-
 moedich repne ghebet vā repnen herten
 gode te offeren End dat hem sine consci-
 encie om ghene lunden en straffet En al
 sulcke leuen en can nyemāt leyden die na
 welluste zijn lichames leuen wil. End
 dat en hieret nyet allene ene welluste dye
 oueruloedich leuen in eten en drincken of
 te leuen na haren eyghen wille Ick hiete
 oeck een eyghen wille ende ene welluste
 daer een monick an water ofte an āder
 spile hoe crāck en hoe cleyn dat si zijn ha-
 re notozte daer of nemen ofte meer dan
 hare notofte begheere Wāt die doze is se-
 re enghe daer wi doer moeten gaen i dat
 ewighe leuen En daer ome so behooue
 wi wel dat wi d'z lichame mit maticheit
 als mit vasten en mit anderē ofbrekighē
 cleyne ende cranck maecken en sachma-
 dich op dat wi doer die enghe doze des e-
 wighen leuens moghen comen. Ende
 daer ome so sprac die ewighe waerheit
 ende die ewighe godlijke wijscheyt Die
 wech is seer enghe en seer hart die tortē
 leuen vuttreckt Die wech is seer enghe
 ende hart soe wāneer die mensche licha-
 melike welluste wederstaen moet Ende
 hier toe en is gheen beter dinck dā licha-
 melike begheerte ende welluste te scuwē
 ende vā der werelt heymelicken te lopen
 Want nu sommighe vā den bruederen

die tot ons comen en de zōwighe die tot
ons comen ende van ons gaen om āder
lypde wille. daer wi onse goede gewon
te medemoten breken vā menighe goed
oefeninghe Ende so comen wi dā in ene
ghewoente dat wi onses lichames wel
luste meer begheeren dā wi van recht sou
den. en comen voert vā dpe begheerte in
dat werck also dat sommighe volcomē
mēschen daer toe vallen want si hem sel
nen te wel betrouwen Daer om so wil
ic v nu hier zōwighe exempelē segghen.

En exempel hoe dat een gheestelike
brueder ouermits gheestelike houerdpe
vā den duuel wert vōwōnen.

Dat was hier bi in dese woelsteoie
een monick welcs wonighe was
in enen hōlen stene menich iaer End dat
was een man welcs ghelyke in alre vol
comenheyt nyet wel vinden en mochte.
als in vasten in waerken ende in ghebed
dach en nacht stadelic Ende wat sal mē
meer vā hem segghen Hij bloeyde in alre
doechden Hij wraecht mit sine hāden daer
hi sine notozke mede wan Ende doe so
was hi in alre volcomenheyt alsoe ghe
wortelt ende ghesteret so dat hi van den
duuel noch van der werelt becozinghen
niet vele becomernissen en hadde. Ende
doe hi in dese volcomen leuen menich ia
re hadde gheweest doe gaf hy hem seluē
ene sekerheyt ende alsoe begōde hem oec
ene gheestelike houerdpe an te comen
alsoe dat hi hem seluen wel behagheden
in sine goede leuen En dat ho mit zynre
vroemheyt en mit sine eyghene voersich

ticheyt end wijsheit dat goede leuē eech
uaerdelycke hadde vercreghen Ende hi
sreelhem seluen en sine eyghene verdien
scen toe dat hi vā gode hadde vercreghē
Ende doe die duuel alsulke houerdpe
ghedachten an hem vernam doe maecte
hi hem den strick noch voerwaerts mit
menigherhande ghedachten Ende eens
daghes doe hi seer seker meendende we
sen ende hem die duuel mit eenye subtyl
heyt van sine heylighe leuen begheerden
te brenghen om dat hi in sine laetste out
heyt was ghecomen Doe quam die du
uel op enen suōt seer laete in eenre vrou
wen ghelykenisse als ofte si in die woe
stene verdwaelt hadde gheweest ende
dat si oeck seer moede waer ende dat ha
re die nacht daer belopen hadde Ende si
quam voer dpe celle ende ryp mit ludee
stemmen seer claghelycke ende sprac
we heylighe vrient godes ontferme di o
uer een arm wyf die hier in dese woelste
nighe verdwaelt is ende wilt wij ghōnen
in enen hoecke uwer cellen te rusten soe
dat ick arme wijf vanden wilden dpre
nyet verschoort en werde Ende laet mij
ghenypeten dat ick godes creatuer bin en
de wilt di doch ouer mi arme ellendige
wyf ontfermen Ende doe die monic de
se claghelike stemme hoorden doe begōde
hi hē te oetermen ouer die ghene dpe npe
barmherticheit creech en liet haer i die cel
le comen ende begōde haer te vraghen
om wat saecke dz si doer die woelstene
ghegaen waer En si begōde hē menighe
loghē te seggē die hi een warheit meende

te welen end' begonde oec die verghiffe
 nisse mitten seluen woorden vut te ghye
 ten in zijn herte so dat hi haer anghefich
 te begode altye meer en meer aen te sien
 En hare woorden begoden he seer wel
 te behaghe en doe begode si soetelycke te
 lachen en nae dat lachen soetelycke te spre
 ken daer si hem zijn herte sere begonden
 mede te ontfenghen En nae den ghecke
 woorden soe begoden si tot dat werc te
 come en nae zijne hat in hare hant en gre
 pe hem hi sine kele en aen zijn hoeft ende
 sprack O heylighe outheit hoe zijn v ha
 den aldus in den dienste gods verdozret
 O wee hoe die kele berupen is en hoe is
 dijn haer en dijn baert verwelcket alsoe
 als een wile diere Ende van hare soeten
 woorden en van hare soete anroeren so
 weert zijn herte alsoe sere ontfenghet dat
 hi dachte op alle oncuyscheyt en vergat
 alle den arbeyt die hij ye hadde ghedaen
 om die liefste godes en hi vergat alle dye
 ghewade die hem god ye hadde ghedaen
 Ende wat salmen meer segghen die rid
 der gods wert gheuaghen ende wert se
 gheloes in den stride Wat hi qua so ver
 te in den bosen begheerten so dat hi boel
 like en sundelike ghedacht te doen soe dz
 hi totten wercken woude come en hij
 bughede hem totten wijue En doe hy se
 mitten arme woude ombeuaghen doe
 weert want si hem oder den armen als een
 roock ende voer van hem mit en onrey
 nen bosen stanc en mit een schandelick
 gheruehe Alshant doe hadden hem ve
 le duelen vergadert in die lucht die all

totten seluen spele daer waren ghecome
 die riepen allegader mit grote bespottin
 ghe ouer hem ende spraken **O** heer mo
 nick waer is nu dyne sekerheyt waer is
 nu dyne houaerdije . du verhefste dyne
 sinnen tot in den hemel ende nu so bist u
 gheuallen tot ons in dat afgröt der hellē
En ghedachtes du niet an dat woort dz
 die schepper alte creaturē sprac Alle dye
 hem verhoghen sullen vernedert werde
Ende van dese betpottighe en dese sca
 de die die duuelē aen he beghinghe so sca
 mede hi hem te mael sere so dat hi he sel
 uen argher end' quader dede da hem die
 duelen hadden ghedaen **W**ant doe hij
 was gheuallen doe soude hij weder op
 hebbe ghestaen ende den strijt weder be
 ghonen hebben . ende dye lunden mit be
 rouwe ghebetert soude hebben . dat en
 dede hi nyet want **W**at die duuel maec
 te hem zijn herte also hart also dat hi ver
 twifelde ende hem seluen gaf tot een on
 reyne ende een oncuysche leuen . **E**nde al
 soe als hi eerste vut die werelt was ghe
 lopen in die woesteyne so liep hi doe vut
 die woesteyne weder in die werelt ende
 liep doe verre va alle godes vrienden soe
 dat hem niemāt van sine eerste leue ofte
 van enighe beterighe yet goets leyde en
 hi wert een roof der duuelē ende deelach
 tich der ewigher verdoemenissen .

Een schoon exempel va der oetmoe
 dicheyt en va der verduldicheyt .

Ohoort hoe vele dz die oetmoedic
 heyt ende rechte verduldicheyt aen
 enen anderen wachte **H**y was hier nae

nae bi in die naeste stadt een man die in
enē onreynen ende oncupſchen leuen also
lere beuāghen was so dat hi dat woort
vā allen menschen hoorde. dat zyns ghe
lycke vā ene sundighe leuen niet en was
Ende doe hi dat bose sundighe leuen tot
in sine oude daghen hadde gheuoert do
quam die godlycke barmherticheyt enē
ontfenghede zyn herte so dz hem sine sun
den lere begonden te berouwen. **E**nde
dat berouwe wert also groot ende also
craftich so dat hi zyn huys ende alle zyn
goet achter liet ende liep vut den volcke
ende besoot hem in een graf dat vut enē
stene ghewracht was **E**nd hi lach daer
in dach ende nachte mit bitteren bescrei
en ende beclaghen zynre sunden end mit
groten berouwe **E**nde die bitterheit die
wert oeck alsoe groot so dat hi alle licha
melike spijse vergat **E**nde zyn bekēnisse
der sunden dat wert alsoe groot soe dat
hi noch zyn angheſichte noch sine oghe
tot gode en dorste opstaen ende god on
sen here nyet en dorste aenroepen noch si
nen heylighen name en dorsten noemen
Wer allene dat hi lach scrypende enē lach
tende recht als of hi leuendich begrauen
hadde gheweest **E**nde hi riep mitter hez
ten op tot gode **E**nde doe hy seue daghe
in der bitterheyde hadde ghelegghen doe
quamen die duuelen mit groter straffin
ghe end mit groter bespottighe enē spra
ken tot hem **S**egt op wat maecttu hier
du alre onreynste ende oncupſche mēſce
Sint dat du alle sundighe leuen hebste
ghehāttert ende ghebruyct. meenstu dā

dat du cupſch ende reyne mogheſte voer
dynen ſchepper comen **E**nde meenstu dā
dat du nu in dyne oude daghen nu du di
ne boelſcheyt nyet langher en mogheſte
hantieren dat du alsoe reyne ende alsoe
ſuuer als een recht goet kerſten menſche
voer gode sulste worden gheſien enē ghe
rekenet. dat en is alsoe nyet **D**u en biste
anders nyet dan onser een **G**aer weder
omme tot ons ende dat corze leuen dat
du sulste leuen dat en verliete nyet droe
felick **W**ij willen di roeuegghen schoone
ne vrouwen ende vryen wille meer dan
du ye van alle dyne leuen hebt vercreghe
ende meer welluſten dan du ye hebt ghe
hadt. op dat dīn oude lijf weder in ock
mach werden **W**iltstu die cleyne tijt die
du noch voer di hebste te leuen mit al
ken ſwaren arbeide ouerbrenghen **J**ā
dat di luttet arbeide ende bitterheyde soe
beyde noch ene cleyne tijt end so wāner
dat du dā tot ons comste als du wel di
dient hebste soe segghen wi di grote eer
toe **W**at meenstu dat inder hellen adert
arbeide ende pyne is dan du hier di selue
aendoelste **W**aerōme so pynichste di selue
uen sonder noot. ghebruycke alle welluſ
te als du tot hier toe hebt ghedraen ende
laet dīn oude lijf ongherastijet **E**n doe
die duuel allulcke spottelijcke woorden
vele had ghesprokē doe lach hi alsoe stille
als een ſteen den nyemāt bewighē en en
en gaf hem ghene antwoort **W**at dīn
bitterheit voer sine sunden die was also
groot soe dat hy haer spotten ende haer
dreyghe nyet en achte **E**n doe die duuelē

sagghen dat hi se alkermale verlamde doe
 togghen si hem daer vut ende sloeghen hē
 alsoe sere so dat hi nauwelick weder in
 den stene en conde comen ende lach als
 een half doot man. Ende doe dye dach
 en quam doe quamen sommighe van si
 an quamen ende vonden hē alsoe iamerli-
 ke daer legghen so dat hij hem nauwelic
 en rōde antwoerden Doe badē si hem dz
 hi hem weder liet draghen in zyn hups
 tot der tyt dat hi een weynich weder tot
 sine crachten waer ghecomen Ende dz en
 woude hi nyet doer mer hi ontfinck een
 luttel spisen vā hem ende ghinck weder
 legghen in dat graf. En doe dz an dē an-
 derden nacht quā doe quamen die duue
 len weder end dreygheden hem doe vele
 meer dan si eerste hadden ghedaen. End
 doe hi alsoe stil lach ende hem ghene ant-
 woort en gaf doe sloeghen si hem weder
 sere ende lieten hem legghen. En doe qua-
 men si weder inden derden nacht ende si
 loefden en dreyghede hē noch vele meer
 dan si ye te vorens hadden ghedaen. En
 doe hi alsoe onbeweghelic lach ende ha-
 re gheloften noch hare dreyghen nyet en
 achte doe worden si alsoe sere ouer hem
 vertoornet so dat si hem mit slagghen end
 mit stoten en mit scarpē roeden alsoe se-
 re pynichden sodat hi noch en lach noch
 en sprack. End doe hi meende dat siel en
 sijt van ene soudē scheyden doe sprack
 hi in zynre herten tot hem seluen aldus.
 Het is doch beter te steruē dan dē duuel
 ghehoorsaem te zyn. Die ghedachte ende
 sine grote oetmoedicheyt ende verduldic

heyt verwōnen die duuelen alsoe sere dz
 si alle mit luder stemen riepen. **O** we wi
 zyn segheloes ghewordē. **O** we wi zyn
 verwōnen. En mit den seluē gheruchte
 so voeren si doe vā hem en en deden doe
 voert meer gheen leet an. Daer nae sa-
 gaf hem god alsoe grote crachte an dē licha-
 me als of hi nye gheslagghen en had ghe-
 weest. En hi en gaf dz nyet allene an den
 lichame. **M**er hi wert mit die godlike ge-
 nade en crachte alsoe wel gheciert soe dat
 men hem in allen landen nyet anders en
 hielt dan ofte god enen enghel vā den he-
 mel in dat lāt had gheleynt. En dat alle
 mēschen spraken dye hem eerste hadden
 ghekent en hem daer na sagghen. **Dit is**
die verwādelinghe der rechterhāt gods.
O hoe menich mensche hē doe weder tot
 gode keerde die vertwifelt was. **O** hoe
 menich die voer gode doot was doe mē
 sine bekerighe lach weder leuēdich wert
 vā de grote teykenē die god doer hē dede.
O hoe vele menschen die god grotelic lo-
 ueden ende spraken. **O** heplighe scheppez
 alre creaturen di so zyn alle dinghen mo-
 ghelick te doen. **W**ant hem en vercierde
 god nyet allene mit sine heplighe leuen.
Mer hi dede doer hem oeck alsulckegro-
 te teykenen die men van menighen an-
 deren heilighen vaderē nye en hadde ghe-
 hoort. En hi volbracht oeck sine heplige
 leuen strenghelike en volcomentlike toe
 in zyn eynde. En sine siele wert bi gode i
 in dat ewighe leuē ghebracht.

Een exempel vā enen bzueder dye af-
 nam van sine goede wercken.

Doe merct hier hoe dat oeck enen
brueder gheschiede die hem seluen
vā zynre goetheyt oeck veel liet duncken
Hier nae bi in die woelstenpen was oeck
een monick welcks leuen mit alre volco-
menheyt seer wel vertiert was alsoe dz
hi veel na alle die ander ouertrat i doech-
delike wercken die in die woelstenie wa-
ren In sine ghebeden so was hi stadich
sine vuerighe menighe was alsoe hoech
opgherechet tot gode soe dat zyn herte
cleyn ghedachten had so wat eertse be-
comernisse ofte wereltlike saecken wa-
ren **E**n doe zyn herte en sine ghedachte
alsoe wel voer gode stōde doe woude hi
hem seluen sinen arbeyp lichter maecten
want hi begōde out te werden en vā o-
ueruloedighē arbeyp soe wert hi soe crāc
so dz hi nyet wel arbeypde mochte en soe
wāneer die tijt quā dat hi soude eten soe
ghick hi in zyn hōle daer sine woenighe
was ende vant op sine tafel een schooen
wit tafellaecken en een schoen wit broet
daer op daer oeck een seer soeten roock
of ghinc **D**at at hi dā en loefde god gro-
telick vā zynre gauen **E**n ghinck dā we-
der in zyn ghebede **E**n god dye gaf hem
grote toecomende dinghen te bekennen
Ende doe hi in dese grote volcomenheyt
was doe begōde hem ene clene traecheyt
an te vallen so dat hi die nau vernemē en
conde **E**n doch so en wederstont hi haz
nyet eer dat si noch groeter wert en dat
hi traechelic begōde zyn ghebet te spreke
en die psalmen sonder aendacht te lesen
Ende hi begonde oeck den lichame meer

ruste te gheuen dan hi soude **E**n doe de-
le traecheyt wel drie daghen aen hē ghe-
wassen was doe ghinc hi en woude ete
die godlijcke spise die hē god ghewoen-
like seynde. doe vāt hi een armlic swart
broet **D**oe verscricte hij te mael seer en
bekende hem seluen dat hi tragher was
ende onnutter was dā hi eerst was en-
de at noch dat broet **E**nde alsoe begōde
hem weder die traecheyt te verwinnen
doch soe en achten hi dat nyet alsoe vele
als hem noot waer gheweest wāt hij si-
ne ghebet daer omē nyet achter en liet
Daer nae begonnden hem weder vele on-
nutte ghedachten an te vallen en doe hij
zyn gebet sprac doe waren sine sinne an-
ders waer **E**nde doe hi wederghinck
tot zynre tafelen en eten woude doe vāt
hij noch een swarter broet en dat was
als of dz musen beknghet hadde en do
verscricte hi vele meer en at des soe vele
als hi mochte wāt dat en hadde gheene
crakte. **D**aer nae so begōnen hē seer on-
cupsche ghedachten aen te vallen. **E**nde
doe hi sine sinnen gheboot daer op te dal-
ken doe brachte hem dat in den slape al-
sulleke dzromen die hem onbekent waren
ende oeck mede vele ande quade becozi-
ghen **E**nde doe hi beyde nae dese ducpl-
sche ghedachten ende nae desen quaden
sundighen dzromen nyet en wederstont
der becozinghen doe ghedachte hi dz hij
weder in die werelt woude gaen **E**nde
doe so was hem dye wech seer onbekent
wāt daer so en was nergheens na bi die
woelstenye enighe stadt gheleghe **E**nde

doer die woesteyne enen helen dach lāck
 ende enen nacht recht als een onsinlich
 mensche Ende doe hi nyet in die werelt
 en conde comen doe bedachte hij dat hij
 dat hi woude soecken ofte hi erghes een
 cloester ofte ene celle conde vinden dz hij
 hem daer wat mochte rusten ende dz hij
 dan voert an mochte lopen **E**n doe dye
 dach acu qua doe quam hij tot ene celle
 ende daer waren vele bruedere bi malca
 der Ende doe die bruederen hē saghe soe
 woude si van herten seer blide want hi
 was en volcomen wijs man Ende soe
 woude den bruederen yet anghinck soe
 quamen si om raet ende goede leringhen
 tot hem Ende al daer om so otinghe si
 hem mit alloe grote vroechde en wiesse
 hē sine voeten Ende nae den ghebede
 alsoe als hare ghewornie was doe hye
 ten si hē ene wile rusten Ende nae dye
 ruste so vergaderde hē alle die bruede
 ren reche als luyden den lere dozzet nae
 ene eyntonteyne ende spraken ald' tot
 hem **O** heylighe vader na dien dat di god
 tot ons heert gheleynt so gheuet ons di
 nen heylighen raet ende dyne goede leri
 ghe hoe dat hem monicken na een rechte
 monicks leuen sullen houden so dat dat
 gode anghenae en behaghelick mach
 welen Ende hoe dat een mensche hē hoe
 den sal voer des duuels stricken. Ende
 oek hoe een welsche sine quade ghedach
 ten van hem verdriuen sal Doe dede hij
 sinen mont op ende ghat hem lere goede
 leringhe en sinen goeden ripen raet also
 dat si hē nyet en hieldin en aensaghen

dan of hem god een enghel ofte een apol
 tel had gheleynt die mit hem sprake **E**n
 doe hi lach dat die bruederen also grote
 leringhe van hem ontfanghen hadden.
Doe sprack hi tot hem seluen **O** we mij
 arme mensche **I**ck lere ander luyden en
 bedrieghe mij seluen **O** wee ic arme mā
 ic wassige ader luyden en legge ma selue
 onder in den dreck **O** we mi ick bereide
 ander luyden den wech totte ewighē le
 uen ende ick ga selue den wech ter hellē
 en tot der ewigher verdoemenissen. **O**
 we ick soude eerike selue doen dz ick an
 der luyde lere Ende doe hi hem seluen al
 soe strakte ende begōde hem seluen te be
 kennen hoe dz hem die duuel gheuāghē
 voerde doer die woesteyne Ende hoe dz
 hi die godlijcke spijle ende dye godlijcke
 gracie en ghenade verloren had **D**oe so
 stont hi op en dancce den bruedere ende
 liep weder in die woesteyne end bescloot
 hem in die celle end lach op die eerde mit
 scerpden oghē ende mit grote castidi
 ghe sonder spijle menighe dach en stōe
 doe op ende wachte mit sine eyghē han
 den om sine lichamelike notdofte end hij
 brack hem seluen vele vā sine notdofte af
Ende doe hadde hij alloe grote bitteren
 berouwe om sine sunden ende hi lach al
 so langhe op dye eerde tot dz hē god sine
 enghel seynde en die sprack tot hē aldus
God heef di dine sundē vghēue en heef
 dine berouwe ontfanghē ende du sulcke
 weder vorwaert dēcken ende bekennen
 also dz du di nyet en sulcke vheffen wā
 die duuel en gaet ghene sunden so gheri

nae als houerdijē. want hi oec om dye selue funde die ewighe vroechde heeft v lozen **E**n ghi sult oec weten dat nyemāt so volcomen en is ofte hoe groot wōder dat god doer hem doet dat hū hem seluē ene sekerheit can gheue dye wyle dat dz lichame ende siele bi mactāder zūn .

Dese historie heb ick v lieue bruederen daer dme ghelecht dz ghi weten sult wat groter doghet en crachte oetmoedicheyt den menschen brenghet end hoe nae dat dye verdoemenisse bi die houerdijē lechte **E**nd doe ons die heplighe vader Johannes drie daghen bi hem had ghehad en ons wel ghelūset had mit menighen salighen woerden en soeter lerighe ende wij van hem soudē scheyden doe gaf hi os sine heplighe benedici en sprac tot ons aldus **A** gaet lieue kindere ende die vrede gods si mie v **E**nde ghi sult dat oec voer waer weten dat hūden die kersten keyser Theodosius verwōnen heuet den onghelouighen coninck Eugenium **E**n doe wi quamē in Alexandria doe seyde mē ons die nyeuwe mare dat die keyser Theodosius Eugeniū dē heilichen coninck verflaghen hadde **E**n oeck op den seluen daghe als ons die heilighe vader Johānes had ghelecht **E**n daer nae onlanghe so quamē bruederen tot den cloester daer wi in waren en seyden ons dat die heilighe vader iohānes van deser werelt ghescheyden was **E**n zūn eynde dat was ald⁹ . Doe hem god openbaerde dat hū hem vā deser werelt woude halen tot den ewighen leuē **E**n

doe dat die luyden vernamē doe quamē si daer die zūn heplige eynde gherne ghesien hadden **E**nde doe besloot hi sine cel le valte toe en woude in dzyen daghe nyemāt daer tot hem in laten comē. **E**n an den vierden daghe braken die luyden die celle op **E**n doe sat hi op die eerde op sine knyen ende hief sine oghen ende sine handen op tot gode. **E**n doe die luyden meenden dat hi noch leefden en dat hū si ne ghebet sprack doe was dye heplighe siele van den heplighen enghelen vordes aensichte i die ewighe vroechde ghebracht . **A**men

Hier beghinnet dat leuen vā den heilighen vader **O**z

DAer nae doe wij van den heplighe vader iohāne ghinghē doe quamē wi tot enen anderen deuoten vader mit welcken god vele wōder wercken dede ende die selue was **O**z ghehpeten ende hi was een vader ende een ouerste ouer vele closteren **E**nde die bruederen hadde een enghelste leuē als oec hare vader **O**z hadde **W**ant zūn anghesichte was also vrolick en also blidelick ghestele ende also vol van ghenaden so datmen wel an sine wanderenghe vernam dat hū van ene reyne ende vā ene gode doechdeliche nature was meer dan alle die ander menschen **E**nde doe was hi ten eesten male in die onderste woelsteyne woenachtich ende sine spijle en was in den eerste niet anders vā wortelen en cruyt . water so

en hadde hi nyet dan so wanneer dattet
 regghende Ende hi ouerbzachte zyn leuen
 ende sine ionghe ioghet tot in sine ouden
 daghen niet anders dan mit ghebede en
 mit vuerigher deuocien Ende doe hy in
 sine oude iaren gheromen was en meen-
 de dz hi daer zyn eynd soude verwachtē
 doe openbaerde hem een enghelē doe hy
 wijflich iaer out was ende sprack tot hē
 Du sulste gaen vut die woelstēye tottē
 luyden wāt du sulste vele mēschen wi-
 len ende menich dusent sielen in dat pa-
 radise brenghen Ende also menighe sie-
 le als ghij winnet ende voer gode bren-
 ghēt. ouer soe menighe siele wert dijn lo-
 ne vermeerderd in dat ewighe leuen En
 ghi en sult ghene sorghe hebbē voer uwe
 lichamelike notozte. dan so wat ghi vā
 gode begheret dat sult ghij vertrighen.
 Ende doe die heplige vader Oz die god
 lijcke bootsape verhoorden doe so wal
 hi gheringhe ghehoorzlaem ende hy voer
 vut die woelstēye daer die luydē woen-
 den ende maecte daer ene cleyne woenin-
 ghe ende daer so dienden hi gode nerste
 ende dat wilde crupt als hi te vorēs ghe-
 daen hadde Ende doe en woude god si
 nen trouwen knecht niet langhet verho-
 len ende verborghen laten bliuen End al-
 tehan doe begānen alle die duuelen vut
 die besetene menschen te roepen end opē
 haerden hem ende sine heplighe leuen se.
 re haestelike ende oec mede die stede daer
 hi in verborghen ende verholen lach En
 althant doe ghinghen alle die luden tot

hem en creghē alsoe grote ghenade doer
 hem so dz hem dochte dz god een enghel
 ofte enen bode daer had gheseynt Wāt
 zyn aensichte was also vol vā gracie en
 ghenade dz so wie hē sach niet lichtelick
 vā hem scheyden en cōde En in cortē tij-
 den doe creech hi also vele bzuederē dattz
 onsprekelic was En doe gaf god hē
 tweerhāde ghenade daermē sine heplig-
 heyt bi mochte bekēnen Die ene was dz
 so wie beseten was oft wat siecte dat si
 haddē die tot hē quamē die worden alle
 ghelont vā hem Die āder ghenade was
 dz hi nye lettere en leerde En doe hi eerst
 vut die woelstēye tot den luden quam
 so wat boeckē dar mē hē voerbzacht dye
 las hi alle En bedude die heplighe scrife
 also wel als die alre gheleersten En pre-
 dicte dz euangeliū also vuerichliche dz hē
 hi in den lande menich dusent menschen
 bekeerden. Dat ij. ca.

Voe dz die bzuedl vā mōte oliueti to-
 dē heilige vad Oz quamē en hē vzaechdē
 na dz leuē der vaderē.

Ende doe wi totē heplighe vad Oz
 quamē doe oetinc hi os seer vrient-
 lic en na dz wi osse gebet sprakē doe wiel
 hi osse voeten mit sine hāden En doe hē
 os ter tafelen sette en eerbaerlic dynden
 doe seyde hē ons vāder hepligher scrifte
 alsoe wel ende also vele so dat wi cleyne
 achte hadden op die lichamelijcke spijse
 Ende doe gheupelt op ene tijt doe wij bi
 hem laten dat wi hem seer vrientlike ba-
 den dat hi os vets wat vā den heilige va-
 derē woude seggē Doe sprac hi ick wete

enen mensche die drie iaer in die woelste-
nye was sonder alle lichamelike notorke
wāt alijt an den derden daghe soe quā
een enghel van gode en bracht hē hemel-
sche spise so dat hem nye en hongherden
noch dorsten. Ende also wete ic oec
enen mensche doe die op ene tijt in sinen
ghebede was doe quamen die duuels in
ene ghelijckenisse der hemelscher ridders
mit grote costelgke schone cperheyt end
voerden enen conick op enen vuerighen
waghen als of hi god had gheweest en
die selue valsche conick sprac tottē mo-
nick **O** lieue mensche du hebste alle mijn
gheboden end alle mijnē wille volbracht
Du sulste mi noch eens aenbidden ende
so wil ic di dan op desen vuerighen wa-
ghen ontfanghen. ened wil di mit mi eer
waardelike voeren in dat hemelrijc als
ick voerde mijnen lieuen en trouwē pro-
phete helyam **Doe** ghedachte dye goede
monick in zynre herten. **Ik** bidde doch
alle tijt minen schepper an ende heb hem
van alle mijnre crachten lief **En** waer dit
mijn schepper so wille hij doch wel dat
ick hem alle daghe anbidde en sprac toe
hem **Du** en biste mijn scepper niet want
du biste die ghene die god in alre schoon-
heyt heeft ghemaect die du mit dine ho-
uuerdijē hebt verlozen end dat dij in alre
onuolmaectheyt en in alre boescheyt on-
der allen creaturen nyemant ghelijck en
is **Van** deser bekenenisse ende van desen
woorden doe verscre die duuel end sca-
meden hem also sere dat hi als een neuel
vā daer verswant. **Dit** seyde die hepli-

ghe vader **Oz** als of hi dit van een ader
seyde **Doch** soe seyden hem onse brueder-
ren die bi hem waren dat hi selue die ghe-
ne ware den dat wederuaren was.

Dese heplighe uader hadde die ghe-
woente so wanneer een vzeemt brueder
tot hem quam en dan bi hem bliuen wol-
de so gheboot hi den anderen bruederen
die bi hem waren dat si hem ene celle be-
reyden souden. ende so wāneer dye celle
bereyt was so gaf hi dan hem die cledie-
ghe ende hiete hem varen in die celle.

Also gheuyelt op ene tijt dat een val-
sche brueder quam mit ene snode cledin-
ghe wāt hi hadde dat cleet verborghē in
die woelsteyne ende badt den heplighen
vader **Oz** leer neerstelic om een clee
dat bekende die heplighe vader **Oz** i den
gheeste en hyete enē brueder gaen in dye
woelsteyne dat hi hē dat cleet brachtē
daer verborghen was **En** doe die brueder
dat verborghen cleet brochte doe oestrick
dat die heplighe vader end boot dat den
valschen brueder. Ende doe dat die val-
sche brueder vernam dat hi i sine valscheit
begrepen was doe scheyde hi mit groter
schande van daer **Ende** daer mede dat
dye heplighe vader **Oz** bekende des val-
schen brueders booscheyt ende bedriech-
nisse doe worden alle sine medebrueders
veruuert soe dat ghene van hem alle een
onwaerachtich woort dorste spreke

Van **Ximmon** dye een abt ouer drie
dulent monicken was.

Saghen enen anderen vader dye
 Amon gheheten was en bewaer
 de drie dulten monicken Ende der mo-
 nicken leuen dat was in alre volcomen-
 heyt also wel verriert dat so wānceer dz
 si eer dat si ter tafelen saten soe was ha-
 re silentiū dat is hare swighen was al-
 soe ghehele soe datmen nyet en soude
 hebben ghemeynt dat dat daer yemant
 soude hebben ghewest die se te voren
 nyet en hadden ghesien **H**i saten oeck al
 soe sedelick so dat nyemāt vā hem dē āde
 ren an en sach **W**en sach oeck vele meer
 andachte bouen der tafelen dan etes en
 de drickens **H**are cleder waren van gro-
 uen hare hare scapelierē waren so verre
 voer ouer ghetoghen soe datmen selden
 en van den bruederen int anlicht moch-
 te aenschouwen **E**en yghelick vā dē brue-
 deren droech oeck een scaepuel oft van
 dier ander dier Ende dat selue bel en be-
 rethem anders niet dā die borste ende
 arctee ouer den rugghe **H**are swighen
 dat was also strenghe so dat selden een
 van den bruederen mitten anderē sprac
 van allene die procurator Ende dye sel-
 ue monicken hieten **T**habennenses.

Van dat leuen ende conuersaci des
 heylighe abts **Genon**.

Ner na saghen wi enen ouden va-
 der die ghehietē was **Genō** wes-
 leuen allen menschen voerghick **E**n dye
 bruederen dye bi hem waren ende hē vā
 sine kinste daghen haddē ghesien. dy

seyden dz si hem nye een onwaerachtich
 woort en hadden horen spreken **E**n dat
 hem nye mensche bi gode ofte bi enighe
 creaturen hadde horen sweren Ende dz
 nye mēsche een toornich ofte een onnut
 woort in schempe ofte in nerstighē moe-
 de hoorden spreken **M**er dat zyn leuen i
 ghehele swighen ende in reyne sachtmo-
 dicheyt was **H**i was oeck also volcomē
 in alre oetmoedicheyt soe dat hi hem sel-
 uen ende alle zyn goede leuen voer nyet
 tekende. mer dat hi allene vleysche ende
 beente hadde ghelijcke een ander mensche
Ende doe en was zyn leuen anders niet
 dā als een enghelche leuen Ende wāt hi
 zyn swighen also valte hylet so verbadē
 wi hem seer nauwelick dat hi ons som-
 mighe woorden toelprac en ons leerde
 vā der oetmoedicheyt. **W**en seyde ons
 oeck dat god grote teykene doet hem de
 de **M**er onder vele ander teykene so ver-
 loste hij dz lant twe mael vt groter noot
 ende arbeyt. **H**et quam op eenre tyt
 een dyer in dat lant dat hieten **I**ppoca-
 nus. Ende dz dyer is also groot dat dz
 peerden ende ander beesten plach te ver-
 lijnden Ende doe dat dier groten scha-
 de dede an menschen ende ander beesten
Doe quamen die luyden lopen tottē heyl-
 lighen vader **Genon** ende clagheden hē
 den groten noot die si van dat dier leden
 ende spraken dat si daer omme vut dē lan-
 de moesten lopen. **D**oe nam dye heylige
 vader ene clepne roede in die hant en hie-
 te hem leiden daer dat dier ghinck **E**n
 doe die heylige vader dat dier aen sach

doe sprack hi tot hem **Ick** ghebiede di i den name onses heren **Jesu** christi dz du gheringhe vutē lande gaetste en ons nē meer en schadeste **En** doe hi mit die roede op ddt vier sloech doe en dede dz niet anders dan of men mit enē swaerde dar op gheslaghen hadde en liep gheringhe vut den lande so dattz voert meer nē ghesien en wert. **Daer** nae op ene tijt doe quam een worme in dat selue lant ghehyeten cocodrillus **En** die is wel xx. ellen lanck. ende is voer een dyer en achter een worme. **Ende** sine woeninghe die is des nachts op den lande ende des dachts inden water **Mer** in ghenen water alsoe vele als i den riviere die **Nylus** genoot is **Ende** doe die fenijnde worme in den lande quaē ende beyde hierden en beesten op den velde at ende alsoe groten schade dede doe quamen weder die luyde tot den heylighen vader **Benon** ende si clagheden hem haren groten noot. **Doe** hyete hi hem weder voeren tot den worme **Ende** doe die cocodrillus den heilige vader **benon** eerst sach ende sine stemme hoorde doe liep hi alsoe gheringhe vut dē lande recht oftee hem een donre vut den lande iaechde.

Daer nae doe ghinghen wi voert ende quamen in ene stadt dye is ghelegghen in den lande vā **Thebapda** ende is ghehieten **Orcinthū** **Ende** ghelijcker wijs als die name vā der stadt seer seltzen ende vreemt is alsoe vele te meer vonden wi daer vele goeder kercken menschen **Ende** wi saghen oeck daer meer vreemder din

ghen ende goeder ghewoenten dā in enighen anderen steden daer wi toe quamē **Dese** selue stadt was eerste ene heydelsche stadt **Ende** si is oec alsoe wijt ende alsoe groot end alsoe lanc so dat twalef proclijkercken daer in staen sonder alle cloosteren die daer oeck seer vele waren. **Ende** so wat eerste afgoden tempelen waren dat zyn alle cloosteren ende kercken ghe worden **Ende** die zyn daer alsoe vele by men nauwe mochte mercken ofte doer meer cloosteren ende kercken waren dā huylen. **Ende** sonder die cloosteren doe waren alsoe vele monicken die daer sonderlinghe in cellen hare woeninghe hadden so dat die toornen end die muren vā der stadt alsoe vol cellen waren so dz niemant daer te volle of can spreken.

Doe was daer een heyllich biscop ende die boot ons seer grote doechden ende grote ere in gheesteliken ende in lichameliken dinghen **En** die seyde ons oeder anderen dinghe **Dat** daer inghescreue ghelike luyden waren beide vrouwen end mannen in cloosteren ende in cellen twentwintich dusent iōctrouwen en thien dusent moniche **Doe** waren die boegheren vā der stadt in alsoe groter eeren ende in der vresen godes so dat daer in ghene grote onderschept en was tusschen ghelike ende wereltlike personen **Want** so wanneer dat men ouer die menschen alsoe sach men daer an allen menschen alsoe doechdelicken en eerbaerliken ghelate dat men so goede exempelen en gheladen mocht otfanghen recht of die biscop

selue zijn ghebet op die strate hadde ghe
daen Alle boose sundighe woorden dye
waren daer vzeemt ende onghehoort als
vloeken schelden sweren en alrehande
ander ydele onnutte woorden Daer so
en waren oeck nyemāt anders dā repne
suuer kercken mēschen En daer en mocht
ten hepdens noch keteers niet bliue Die
burgheren van der Stadt hadden oec sta
delike wachters sitten voer die poozten
vander Stadt dat so wāneer vzeemde pel
gherimen daer quamen dat men dye dā
in die stat solde brenghen op dat niemāt
daer onghetroestet in ellende so de gaen
Ende onder anderen dinghen die ons al
daer van doerchdelike wercken worden
ghedaen so spreke wij dat mit ene valte
waerheyt. dat ons onse sieder vā onsen
lieue worden gheschoort doe wi doer die
Stadt ghinghen vā den deuoten burgher
ren om dat ons een ighelic gherne in zyn
hups hadde ten eren hadde gheset. Wij
vonden ende saghen daer alle dat ghene
dat wi verre ende nae ye in enighen ghe
deliken leuen hadden ghesien Heer gher
ne so had men ons daer lagher ende alle
tijt behouden Ende doe en wouden wij
daer nyet bliuen wāt wij wouden onsen
buederen vā monte oliueti weder ome
legghen daer si oes om vutghelept had
den in den lande vā egypten

Hier eyndet dat leuen van den heyl
ghen vader Benon En beghint weder
dat leuen van den heylighen vader ende
heremite Theona.

Dlo ghinghen wij in die woestine
ende vonden enē heylighe oude va
der in ene celle gheheten theona en van
den so seyde men ons dat hi in dertich ia
ren nye woort en sprac Hi was oec also
volcomen dat men hem nyet anders en
noemde dan een prophete God die deyl
de oeck sine ghenaden also volcometlick
mit hem. dat niemāt soe sieck tot hem en
quam soe wāneer dz hi hē mit sine hant
roerde so wert hi ghelont Daer ome so
laghen altyt vele cracker mensche voer
sine celle om ghelontheyt te vcrighē Hij
en at ghene spise die bi den vuere gheko
ket was Hi en ontfinck oec nie enē penic
van nyemant anders dan hi des daghel
notortich was. Hi hadde oeck ene ghe
woente dae hi menichwert des nachtel
vut die celle in die woestenie ghinckende
so quamen dan menigherhāde dperē en
de ghinghen mit hem doer die woestine
hier en daer en weder tot sine celle End
doe hadde hi daer enen putte en daer soe
putte hi water en ghat alle den dperē te
dricken wāt daer en is niet vele waters
in die woestenyē En daer om so hadde
die dperen ene ghewoente dat so wāne
re hem dorsten soe quamen si tot hem en
de dan so ghat hi hem drincken Ende de
se waerheyt worden wij wel gheware
Want wij saghen selue mit onsen oghē
dat der dperen voetspozen daer also vele
waren recht ofte daer ene hele vergade
ringhe van beesten ware ghegaen En
seyde ons oeck mede dat hij drierhande
spraken wel conde spreken van Egyptē

van grieken ende van latijne. Ende soe wāneer dat hi mit yemāt sprack so screef hi dā goede leringhen in een tafel ende vele schonre woorden daer wi seer wel in ghebetert worden. Ende dz was ene bezmaninghe ende ene waerscuwlghe voerden duuel end voer die werelt.

Men leyde ons oeck dat in corten tyden op zenne nacht moordenaren tot hē gheromen waren. Ende want hi alsoe grote ghenade den luyden dede daer om so meenden si dat si gout end siluer bi hē sonden hebben gheuonden. Ende doe hij die moordenaren eerst sach doe vant hij se also vast ende alsoe sere mit sinen ghebede dat si stonden recht als die bomen ende en mochten achterwaert noch voerwaert comen noch gheerchande leden roeren. Ende doe die dach begonde te comen en die luden quamē als si ghewoentlick waren ende die scakers daer vonden staen. doe wouden si den heylighen vader Theona an den scakers gheworke hebben. Ende maecten een groot buer end si wouden se bi malcander verbarnet hebben. Doe vscricte die heilige mā te mael seer. Ende daer omme dat hi sinen vyāden ende sine euen mensche te hulpe mochte comen doe dede hi sinen heylighen mont op dye dertich iser ghesloten was ghe. werelt. Ende hi en sprack doch niet meer dan dese woorden. Latet die luden gaen ofte die ghenade vliet van mi so dat nye mant meer ghesoneheyt van mi mach vcrighen. Ende doe die scakers losse worden doe worpen si hare bose sundighele

uen van hē en voeren in die nasse cloeste ren die daer waren en beterde hare luyden ende dienden gode tot in haer eynde vā hare leuē. En si wordē ouermits scē gher penitencien ende doer eenvolcomen leuen in gods ghanade gheuonden.

Hier beghint dat leuen en die wōder wercken vā den heylighen vader Appolonio. Dat eerste ca.

Ende doe wi ghinghen vā desen heylighen vader doe quamē wi in ene stadt die hpete Hermopolis. In dese selue stat soe quamē Joseph ende Maria mit den kinde ihesu doe si vloen van coninck herodes thoom van iudra in den lande van egipten. Wij saghen oeck in dye selue stadt den tempel daer Maria ende Joseph mit dat ghebede nedide kint ihesu in quamen ende af goden neder vyelen tot der eerden ende ontwe braken doe ihesus die waerspēghe gods sone daer in quam. Als die heilige prophete Iheremias voer menighe iaren heeft voersproken ende ghepropheetiert. Ende die selue tēpel was ghewyet bi onsen tijden in dye ere des almarthighen godes ende alle zynre heylighe. Ende de nyet verre van die selue stadt daer vōden wij enen eerwaerdighen heylighen vader ghehpetē Appolonius. Ende dese selue Appolonius had so vele closteren onder hem daer wel meer dan vijft hōdert monicken in waren. En hij was oeck een voernaemt heyligh vader ouer

alle dat lant **W**at god dede doer hē me-
 nighechande tepkenē **D**ese selue heylige
 vader **A**ppoloni⁹ en was nyet meer dā
 vijftien iaer out doe hi in die woestene
 ghinc. **E**n doe wi hem saghe doe was
 hi tachtich iaer out. **H**er wij en vonden
 hem nyet in die woestene daer hi vā si-
 ve hinfelche daghen in had gheweest. wi
 vonden hem bi der luyde woeninghe. en
 hoe dat hi daer out quā dat legghē wij
 als wi dat selue vā hem hebbē vernomē
Doe hi vijftien iaer out was doe loe-
 wert zyn herte also sere ontfenghet mit
 den vuerre des heylighē gheestes so dz hij
 vrienden ende goet ende alle dye werelt
 achter liete end liep in die onderste woe-
 stene. **E**nde hi was daer in een seer stre-
 ghe leuen ende dye godlycke gracie ende
 ghenade dye wylsch van daghe te dage
 alcht meer i hem. **H**i quam oeck in alsulc
 lichte mit gode dat hi meer leefde vā dye
 gheestelike spise dan van die lichamelike
 spise. **E**n doe hi veertich iaer in die woe-
 stene had gheweest in strengher absti-
 nencien ende meende dz hi die werelt nū
 mermere en soude sien. **D**oe rypē hē eenf-
 daghes die godlycke stemme ende sprack
 tot hem aldus **A**ppoloni ick wil mit di
 verdrukken die wijseste vā egipten ende
 des coninckes raet wil ick doer di versto-
 ren. **D**u sulste vutgaen tottē luyden en-
 de du sulste mi een volc winnen dz mit
 goeden wercken nae mijnen wille sal le-
 uen. **D**oe antwoorde **A**ppoloni⁹ der
 godlycker stemmen ende sprack **O** here
 sulstijste loe behoede mi voer houaer.

dije ende alle onnutte ydelere op dat ick
 mij in dijne ghenade nyet verheffe ende
 dat ick nyet bouen mi seluen en come en
 dat ic nyet weder en valle vā dijne ghe-
 ghenaden. **D**oe antwoorde hem de god-
 lycke stemme **G**ripet mit dyne hant op
 dynē necke en wat du daer vindeste dat
 houdt vaste ende werpet dat onder dij-
 ne voeten ende begrauet dat in dye eerde.
Also greep **A**ppoloni⁹ op sinen necke
 ende vant een cleyn swart kindekē of dz
 een moziaen gheweest had en hi nam dz
 in sine hant en vraechde wat dat waer
Doe antwoorde hem dat kint en sprack
Ic bin die duuel gheheten **H**ouaerdije.
Doe nam hi dat duuelsche kint end trat
 dat onder sine voeten ende begroef dat
 onder die eerde. **E**nde daer na sprac we-
 der die godlycke stemme **N**u gaet vut dye
 woestene tottē luden god die is mit dy.
Ende so wat du van gode vercreghen. **D**oe stōt hi
 op ende ghinc vut dye woestene ende
 quam in die stadt daer wij hem vonden.
Ende was daer in een strenghe leuē in
 een hol. **E**nde doe hem die luden verna-
 men ende sine goede leringhen hoorden
 doe creghen si also grote ghenade tot hē
 dat beyde van steden ende van dorpē die
 luden sere tot hem liepen. **W**ant sine goe-
 de leringhe was also soete ende zyn leuē
 also heylich ende zyn aenghefichte alsoe
 seer vol ghenaden dat so wie hem eens
 ansach ofte hoorde dat hem dye selue al-
 tijt gherne weder hadde ghesien of ghe-
 hoort. **E**nde dat en was niet onredelick
 m ij

van den ghenen die god also seer lief had
dat die werelt den oeck lief had. En̄ dar
om soe gheboorde dat hij ouermits sine
heylighe leringhe wel vñthōdert monic
ken hadde vercreghen ōder sine bewari
ghe die allegader van soe heylighe leuen
waren dat si alle wel wōderlike teikenē
mochten ghedaen hebben sonder die mē
schen die in dorpen ende in steden warē
die hi van die heydensche ongheloue tot
den rechte kercken geloue had ghebracht.

In der seluer tijt doe regnierde Ju
lianus die keyser die den christē gheloue
verlaect hadde. Ende dat gheuepel in der
seluer tijdt dat dye keyser Julianus ghe
boort dat so waer datmen enighe monic
ken ofte heremiten die in hare ioghet of
te noch haers līues machtich warē dat
men se dwinghen soude dat si voeren in
des keyfers dyenste. Ende dat die ghene
die edel van gheboorten waren ridders
souden werden. End̄ dat en dede die kei
ser nyet om noot des roemalchen rīckes
mer ōme dat hi gode daer mede een sun
derlinghe smaetheyt bewīsen ende aen
doen woude ghelijckerwīs als hij hem
in allen dinghen teghens gode sette mit
enen quaden vziē willen. Ende alsoe
gheboorde dat op ene tijdt dat een ionck
monick gheuāghen wert ende i een kerck
ker ghelecht wert dz hij soude een ridder
worden na des keyfers ghebot. En̄ doe
dat die heylighe vader Appoloniū ver
nam doe quam hi darr mit sine bruederē
dat hi hem soude vermanen dat hi vastē
ende stantafich soude wesen en̄ dat hij

doet des keyfers trouwe noch om ghe
ne lichamelike pyne hem van god soude
scheyden. en̄ sprac. Die tijt die is nu hier
datmen stantaficheyt an gods vriendē
sal bekennen. Ende doe des keyfers
rechter verhoorden dat Appoloniū mit
alle sine bruederen onbehindert gheue
dichlyke vut den kercker was ghegaen
ende daer bi den ionghen monicke was.
Doe wert hi seer ouer hem vertomet en̄
hyete doe Appoloniū mit alle sine brue
deren die doe bi hem waren vanghen en̄
de mit scarpen bāden bi den ionghē mo
nicke in den kercker legghen ende wou
de se alle bedwōghen hebbē tot der rid
derleap. Ende doe die middernacht an
quam doe seynde god sinē enghel mach
telijcke mit enen claren lichte. Ende dye
ontsloot den kercker ende dede hem ope
die handen. Ende van den lichte doe der
scricren dye wachters also sere soe dat si
hem alle te voeten vpele ende hem neer
stelike baden dat si den ionghen monick
mit hem wouden nemen ende van daer
ende sine bruederen nyet doen. End̄ doe
die dach vroeth opghinck doe quam die
here ghegaen die des keyfers stedhou
der was ende die monicken gheuāghen
hadde mit anderen heren en̄ mit vele br
gheren van der Stadt en̄ vpele Appolo
nio ende sine bruederen seer oetmoedli
ke te voeten ende baden hem neerstelike
dat si vut dē kercker woude gaen waer
dat si wouden. Ende die rechter bekende
voer hem allen openbaerlycken dat alle

zyn huys beuede ende dat dat meeste de
 le van den huysle neder gheuallen was
 doe dye heylighe vader Appolnius mit
 sinen bzuederen des nachtes doer de en-
 ghel des almachtighen godes van der
 waerder gheuanghenisse verlost wort
 Ende dat hem die enghel oeck mede dat
 meeste deel van zyne ghesinde doot ghe-
 ontlopen waer Ende doe dat Appoloni-
 us ende sine bzuederen verhoorden doe
 stonden si op ende loofden gode mit ho-
 ghet stemmen dye sinen bzuederen ende
 ghehoorsame dyentes alsoe te hulpe ghe-
 comen was ende hem van den karker
 der strengher gheuanghenisse verlostet
 hadde. Ende si namen den ionghen mo-
 nick mit hem vut den karker Ende doe
 ghinghen si seer blideliken weder in dye
 woestene ende dyenden gode ghetrou-
 welike Ende alsoe sette dye heylighe
 vader Appolnius sine bzuederen voer
 hem ende vermaende ende leerde hem dz
 si van daghe te daghe in doechden ende
 in godlycke wercken toenemen soudent
 Ende dat si des duuels laghen ende stric-
 ken die dye bose gheest mit quaden ghe-
 dachten teghens dye menschen aenuan-
 ghent dat si dye ten eersten sullen weder-
 staen Ende hij sprack in deser manieren
 tot hem Soe wyse den slanghe zyn hoefte
 oftmaet soe is hem alle zyn lyf doot Also
 ist oeck om dye sunden. Dat beghinse
 der sunden zyn bose ghedachten Ende
 so wāneer datmen dat beghinne der sū-
 den wederstaet so moeten die sūde ster-

uen Die heylighe vader Appoloni⁹ dye
 sprack oeck op die selue tijt Dat ghelijc-
 ker wijs als een here die mit sine ridderē
 te stride vaert end hem seer vermaent dz
 si seer valte ende onuerlaghet teghens die
 vianden sullen zyn ende hij louet hē daer
 voer groot solt ende groot loon te ghe-
 uen Ende also als hem dan een yghelick
 vrome ridder bereydet dz hi voer den an-
 deren die beste mach welen Alsoe ist oec
 mit een yghelick monick Wāt een yghe-
 lick monick sal hem alle daghe daer nae
 schicken ende neerstlike arbeiden dat hi
 hem in goeden wercken voer den ande-
 ren oefene. Ende ist dat hi huyden enen
 anderen fiet die bouen hem is ende voer
 hem ghaet in oefeninghen goeder wer-
 ken so sal hi hem nerstlike daer nae schic-
 ken dat hi morghen in groter dogheden
 mach zyn Ende dat sal oeck veen tepkē
 welen of ghi in dogheden voertgaet end
 opclimmet. Soe wanneer uwe herten on-
 becummert zyn mit vleyschelijcker ende
 mit lichamelijcker begheerten Want dz
 is een aenbeghinne ende een oerspronck
 der godlijcker gracen ende ghenaden.
 Ende ist oeck sake dat ymant van v alle
 voer gode onsen here in allulcke gracen
 ende ghenaden comt so dat god almach-
 tich grote wonderlike teikenen ende mi-
 raculen doer hem doet soe en sal hē doch
 zyn herte daer in nyet verheffen dz hij bo-
 uen enen anderen is Oke hem otuallet
 die godlijcke gracie ende ghenade so wā-
 neer hi se valte meent te hebbē hij sal dye
 genade verbarghen waer hi cā en mach

God die laet doch goede wercken oboz
ghen bliuen Ende mit allulcke leringhe
so wijsde die heylighe vader dat volc op
den wech der ewigher salicheyt. Want
hi had grote ghenade te leren. Mer doch
so hadde hi groter ghenade in oefenighe
goeder wercken wāt hij was gode also
heymelick ende also liefael so dat hi ghe
ringhe vā gode vcreech daer hi om badt
Hem wert oec vā gode gheopebaert me
nich doechdelick ghesichte. Hi hadde oec
enē vleyschelicken brueder die menich ia
re bi hem in die woelkenpe had gheweest
enē die sterf voer hem. En dat gheboor
de op ene tijt doe die heylighe vader Ap
polonius in sine vuerighen ghebede seer
heymelike gheweest had dz hi vertoghe
wert in den gheeste ende sach sinen brue
der in der twalef apollolen choze op enē
schonen scoele ende hoe dat hij zyn loone
had beleten. Doe badt hi god seer innich
like dat hi hem van deser werelt bi sinen
brueder woude halen. Doe antwoorde
hem die godlycke stemme Appoloni du
lulste noch ene cleyne tijt leuen ende du
lulste vele onghelonighe luyden bekerē
ende lulste oeck die bruederen die noch
nyet volcomen en zyn tot enen volcomē
leuen brenghen. Ende dat ghescheyde al
te samen als hem die godlycke stemme ge
openbaert hadde. Doe nu die bruederen
die nu in anderē cloosteren in cellen en in
wildernissen waren sine volhardicheyt
saghen ende zyn volcomen leuen hoorde
soe quamen si tot hem ende ontlinghen
ten beter leringhe end ene oderwisinghe

van een volcomenre leuen dā si ten eerste
ghehadt hadden. Hi bekeerde oeck gode
onsen here vele onghelouighe heydenen
alsoe dat si van sine stadelike ende mer
kelike rechtuaerdighe leringe ende van
sine heylighe strenghe leuen dat hij daer
in die woelkenpe voerde vā haren groet
onghelouen hem tot god keerden. Het
is ene waerheyt dat in alle deser werelt
gheen lant en was daer alsoe vele kerck
mēschen waren als in den lande vā egipt
ten. Ende dat gheboorde ouermits dyt
godlycke barmherticheit. Wāt ons sey
de die heylighe vader Appoloni⁹ dz hier
voermaels gheen lant en was in alle die
hele werelt daer alsoe boose ongheloue
in gheweest hadde. Het waren doe seer
luttel creaturen in Egipten die men doe
nyet en eerden ende aenbeden voer god.
Hi baden die beesten daer om an om dz
si dat eertrike bouwedē daer si hare spij
se ende hare notozte of hadden. Si be
den honden aen ende oeck alrehande an
der creature ouermits ene oerfakē in dē
dat hi enighe dyentasticheyt tot he had
als zyn god. Si aenbeden oeck dz waer
an ghehyetē Nylus daer om datet alle
dat lant vruchtbaer maecte soe waer dz
dat hene liep. Ende daer ome wāt die
oueruloedicheyt der sundē daer meer re
gierde dan op enighe ander steden daer
om so regierden die oueruloedicheyt der
godlycker gracen ende ghenaden ouer
mits gods barmherticheyt meer in den
lande vā egipten dan op enighe ander ste
den. Want het quā daer toe datmē meer

gheselijckhe luyden inden lande vā egip
ten waren dan wereltlike luyden Ende
die waren dat meeste deel in den steden.

Hoe dat Appolonius die heydenen
bekeerde Ende voert vā menighe schone
teykenē die god doer hem dede.

Dat. ij. cap.

Do sullen wi dese redene laten ende
sullen voert van den heylighen va
der Appolonio segghen Het waren vele
steden ende dorpen nyet verre van dē clo
ster ghelegghen daer dye heylighe vader
Appolonius ende zyn brueder in waren
daer alle heydensche menschen in warē
Ende die selue luyden baden altesamen
enen afgod an Ende hadden enen grote
tempel daer die selue god i was in welc
ken tempel si hem allegader dienden Ende
si hadden een ghewoente dat so wāneer
datet langhe sonder reghene was soe
quamen van steden ende van dorpe bey
de vrouwen ende mānen ionck ende out
in des afgodes tempel Ende soe namen
dan die die bewaerders ende regierderl
van der heydenscher secten den afgod en
de droegghen hem omē dat lant Ende so
ghingghen dan die luyden voer ende nae
ende songhen den afgod te loue ende ter
eren en baden hem om enen reghene.

Doe gheuyelt op ene tijt dat alle dye
heydenen te samen waren ghecomen en
die priesteren die dē afgod omē droegghē
mit groten loue en langhe om enē reghē
te crighen wāt het in dat lāt vā egipten
selven reghende Doer qua Appolonius

mit sine bruederen daer gaen en sach die
spill Ende doe scrypde hi seer bitterlick om
hare blindheit en dat haer die duuel also
vaste had ghebonden Ende doe vyl hi op
sine knyen en bad god den hemelshē va
der dz hij daer een teyken bewisen wou
de daer si hare blindheit mede bekennen
mochte Ende doe dat ghebet een eynde nā
doe stonden die priesters mit den afgod
dz si nyet veerder en conden comē. Doe
ghingghen hondert man daer an. daer na
twehōdert daer na vijfhōdert en toghē
alle hare macht en die en mochte die prie
sterē noch den afgod noch die ghene die
hē droegghē nict vā der stede trecken Ende
si stonde alsoe enē helen dach en enē helen
nacht ghebōden Ende doe hē nyemant en
cōden helpen doe spraken dye priesters
totē luydē Hier is een kersten mā na bij
ons woenachtich die hiē Appolonius
en wi ghelouē dz hi os mit sine werckē
ghebōden heeft en wilt daer toe gaen en
bidden hem dz hi sine god voer ons will
bidden wāt ons en mach anders niemāt
helpen Doe quame alle die luydē vā den
lande doe si hoorden dat haer god staen
de was ghebleuē mitter priestere en hyl
den hē seer qualick en vracchde hoe dat
dat hem gheghaen waer. Doe spraken
die priesteren. dat si nyet en conden ghe
wetē hoe dz dat ghegaen ware. mer dā
dz si een quaet vermoede optē kerckē had
den wāt dye is zyns godes alsoe mach.
rich dz hi doet wat hi wil Ende wi ghelo
uen dz hi os wel helpen mach die hē dar
om bidden woude Mer eer si hē woude

bidden so naecten si alle hare beesten ende
spanden se voer den afgod Ende doe so
en mochten si hem nyet vader stede trec-
ken noch oeck de bewaerders vā der sec-
ten die hem droeghen. Ende doe alle ha-
re liste nyet een halp doe seyn den si zō mi-
ghe van den onersten totten heilighē va-
der Appollonio ende baden hem dat hij
se verlossen woude so woude si dā gher-
ne an sinen god ghelouē Doe hi dat ver-
hoorden en god voer haer bad doe voerē
si waer dat si wouden. Ende des seluē
daghes quamen alle dye heydene tot hē
ende ontfinghen den heilighē christē ghe-
loue ende dat heylighe doopsel ende si o-
barneden alle die afgoden Ende die niet
bi hem in zyn clooster en bleuen die seyn-
de hi sinen bruederen in cloosteren ende in
anderen steden ende in dorperen daer mē
hem die christen gheloue soude leren En
doe dat grote teyken onder den heydene
verhoort wert doe quamen also vele hey-
denen tot den heylighē christē gheloue so
dat luttel heydene bi hem bleuē woenē.

Item noch een teyken van den heili-
ghen vader Appollonio

Dat gheuyel op ene tijt dat een gro-
te strijt opstōt tusschen twee ste-
den End nu so weert die strijt also groet
dat si hem tot beyden siden hem bereyde
ende wouden mit mactader striden En
doe dat die heylighe vader appoloniū
verhoorden doe quā hi haestelic daer en
badt om die vrede End dat en conde hi
niet lichtelike vercrighen wāt die ene ste-
de had meer volcks dan die ander ende

die hadden enen hooftman dye alle sijn
daghen een scaecker en een rouer hadde
gheweest ende een seer wreet moort da-
dich mensche Ende hi was oeck vā liue
groeter ende starcker dan een ander mā
Ende doe Appoloniū vernam dat dye
saecke allene an hem lach. doe ghinc hi
voer hem ende sprack O lieue vrient vol-
ghe mij ende laet desen strijt loenen end
so wil ick minen god bidden dat hi di al-
le dijne sunden verghue Alreant wert
des scaeckers herte bewecket end vyl
voer sine voeten ende sprack O we heil-
ghe vader mochte ick des seker zyn ick
hiete dat gherne loenen Ende doe hē Ap-
poloniū sekerheit mit sine woordē gaf
doe wert die strijt aen beyde siden nedē
gheleyt Ende Appoloniū nam den sca-
cker ende voerden hem mit hem te huyse
zyn clooster ende leerde hem den heyligē
christē gheloue En hij hiete alle sine brue-
deren dat si god voer hem soudē bidde
En doe en mochte die scaecker noch val-
ten noch bidden. mer dat hij alleyn ver-
wachte wāneer dat hi seker worde dat
hem appoloniū gheloeft had Nu so ghe-
uyelt doe god appoloniū end sinen brue-
der vā des scaekers weghe woude vho-
ren dat appoloniū en die scacker een ge-
sichte des nachtes saghen En hem doch-
te alle beyde hoe dat si in den hemel wa-
ren voer dat anghesichte godes En doe
die enghelen ende die heylighe gode loef-
den ende aenbeden doe wouden si oeck
alsoe doen Doe sprack die godlike stem-
me tot Appoloniū. hoe dattet waer is

die vensteren mit den lichte ghene ghelikenisse hebben en moghen. noch die onghelouighe menschen mitten ghelouighe loe is di doch Appoloni dese onghelouighe mensche ghegheuen Ende doe si beyde ontwaerten ende een yghelick den anderen sinen dzome seyde doe wert god grote like vā den bzuederen gheloefc. **E**n die schaker ontfinc dat heylighe doop sel ende roech des wolfs vel vut ende hi toech dat sachte scaeps cleet weder aen ende wert doe in een heyligh doerdelic leuen gheuoden. **W**i saghe in dat closter des heylighen vaders Appoloni niet al lene sakers die hi bekeert had. mer wij saghen oeck onderwijlen vele heydenen ende swarte mozianē dpe hi bekeert had. **E**nde hoe wel dat si an den lichame van waerheyt anderen menschen onghelijc waren als die dach teghens den nachte. **S**o waren si doch nochtās den anderē bzuederen seer ghelijcke in een volcomen leuen van doerdelike werckē.

Nem noch een āder teyken.
Et gheuyel op ene tijt dat ene grote kriegē opstōt tusschē twee stede daer die ene kercken of was en die āder heydensche. **E**nde doe si hem an heydeniden bereyden ende mit malcander strieden wouden. **D**oe quā Appoloni⁹ weder gheringhe daer ende badt om dē vrede. **E**nde doe hem beyde die heyden ende die kercken wouden ghehoorzaem gheueest hebbe. doe was oec een oerlaet ver hem ende dpe was oeck een oerlaet ende een voerstaer des heydenscē heerl

end die wederstont Appoloni seer hare delike ende sprack dat hi eer woude verflaghen welen eer dat hi dat woude laten neder legghen. **D**oe sprac Appoloni⁹ tot hem. **D**i moet ghelchpen na dyne woorden so dat an beyden si dē nymāt en werde verlaghē dan du allene. **E**n dz oeck dat eerrijcke dijn graf nzen werde mer dz allene der grypen en der ghyeren lichamē dijn graf sal zyn. **E**n alchāt so begōden si te striden en striden an beide siden so dz daer nymant verflaghen en wert dā die allene die appoloni niet en woude volghē. **E**n doe men hē begroef doe groeuen hem des nachtes die wilde dperen weder vut end si vercoorden hē en die wilde ghyeren aten hē. **E**n doe beide kercken en heyden saghen dz des heylighen vaders Appoloni⁹ woorden ware ghe worden waren doe loefden si god neerstelike. **E**n alle die heydenē bekeerde hē totten heylighe chzistē gheloue. **E**nd daer na hielden si Appoloni⁹ voer enen waerachtighen prophete.

Noch een āder teyken

Dhoort noch een teyken dat god doer hē dede. **O**p ene tijt doe dpe heilige paelschaut an quā doe sprac Appoloni⁹ die heilige vader tot sine bzuederen seer blidelijcken ende seyde. **M**ijn lieue bzuederen het is mozghen die heylighe dach der opuerstandemissen ons heren Chzisti Jelu ende dan soe uerbliden hem alle creaturen. **E**nde daer om so sul len wij ons oeck mede mit gode verbliden. **E**n daer om sal een yghelick bij son

derlinghe gode bidden dat hi hem sende
lichamelike spise die hi alre meest beghe
ret **W**ant daer en is nyemāt die hem vā
godes opuerstandnisse can verblidē hij
en hebbe morghen enighe sonderlinghe
notozfte dā op een ander tijt **D**oe sprā
ken si alle hi loude god voer hem bidden
wane hi in der outheyt ende in volcomē
heyt van leuen die eer waerdichste vā hē
allen was **D**oe knpelde hi neder ende hi
sprack een aendachtich ghebet. **E**n doe
dz volbracht wert doe spraken si alle ga
der amen **E**nde doe stonden vele luyden
voer der poorten die daer nye meer ghe
sien en waren ende brachten den bzuede
ren soe menigherhāde spise die nye me
re in den lande vā egipteen ghesien en wa
ren. wermebzoot als ofte dat eerste vut
den ouen waer ghetomen. appelen dye
nye meer so groot en waren ghesien sco
ne lustelike peren. dzuuen. granaten. ho
nich melck ende alrehande vruchte de op
den bomen wassen. **E**n oeck enigherhā
de vruchten die nye meer in egipteen ghe
sien en waren **E**n die luyden die dz daer
brachten namen gheringhe ozlof van hē
recht als ofte si gherighe wederom gaen
mosten tortē ghenen die se daer gheleint
hadde **E**nde si en wouden nyemant seg
ghen wie dat si waren. ofte vā waer dz
si warē ofte so wie dat se daer gheseynt
hadde **N**er datmen gheen twifel hebbē
souden dā dat si waren godes bodē vā
hemelrijcke. **E**nde der spisen was daer
alsoe vele dye si daer hadden ghebrachte
soe dat die bzuederen daer alle ghenoech

daer an hadden te leuen tot pinxtere toe
so vele als si behoefden **E**nde hij seynde
oeck een yghelic die spise die hi alre meest
begheerde

In dat cloester des heylighen vaders
Appoloniū so was een bzueder die alsoe
onuerduldich was so dat men onder al
le den āderen monicken die daer wel vijft
hondert waren nyemāt zins ghelijck i
onuerduldicheyt en vant **D**oe hadde dye
selue onuerduldighe monick den heilige
vader Appoloniū dat hij god voer hem
woude bidden dat hi hem verduuldichheit
en sachtmoedicheyt woude gheuen in si
ne oorde **E**nde alsoe gheringhe als dye
heylighe vader Appoloniū voer hē ghe
beden hadde doe wert hi alsoe līdzaam
ende alsoe sachtmoedich en goeder tē
in sine leuen ende in sine orde soe dz men
onder alle des rōvents bzuederen zins
ghelijck i verduuldicheit en in rechte mo
nicks seue nye binden en mocht **E**n hij
nam oeck toe in allen doerchden en in al
re volcomenheyt eens goeden leuens so
dz hē alle die bzueds sere verwōderde.

Item noch een wonderlick teyken
vā deē heilige vader Appoloniū.

Dat gheboorden op ene tijt dz ouer
alle dat lant vā egipteen alsoe gro
ten hongher quā soe dat alle dat ghe
ne volck woude vergaen end verderuen
van hongher **D**oe soe hadden si menich
wert wel vernomen dat dye monicken
die bi den heylighen vader Appoloniū
waren god alsoe neersteliken diende **E**n
oec van alsoe heylighen seuen warē so d

si ghene lichamelijcke spisen en smaecten
 noch en verlochten ende si namen hare
 kinder ende hare vrouwen mit hem end
 quamen voer dat closter ende rypen de
 heplighen vader Appoloniū en om spise
 recht als of hi haerder alre vader hadde
 gheueest **Doe** hpete hi den armen luden
 gheue alle dat coorne dat hi en sine bue-
 deren alle dat ghehele iare soude ghehad
 hebben **Ende** doe hi alle dat coorne had
 dat gheue tot op drie krouen mit brode
 die dat couent op den seluen dach soude
 hebben ghehad **Ende** doe warē der lu-
 den noch alsoe vele die daer voer dat clo-
 ster om spise ghecomen waren so dat hē
 haren hongher ende hare gheruchte te
 mael sere ontferden **Wat** dede Appo-
 lonius hi hpete drie krouen mit broot dar
 sine hāden ende hi stont daer ouer en hpet
 en sullen ghenen twifel hebben. die hant
 gods en mach dese broden wel vermeer-
 deren die dat oeck van den sade heeft la-
 ren wassen op den acker **Want** also spre-
 ket dpe heplighe gheest **Des** broots i dē
 kroue en sal nimmermere ghebrecken tot
 der tijt toe dat ons god allegader sal spi-
 sen mit den nyeuwen coorne oueruloede
 like **Nu** hoort hoe machrich dat die go-
 des knechten sijn als ons die bruederen
 leyden die noch leefde die dat hadde ghe-
 sen **Doe** spise de die heplighe vader Ap-
 polonius drie maent lanck vut den drie
 krouen alle sine bruederē ende alle arme
 luden die daer quamen seer oueruloede-
 lijke tot dat dat nyeuwe coorne weder

den quam soe dat hem nye en ghebrack
Want alsoe gheringhe als men die kroue
 ledichde so waren si weder vol **En** dz
 dede hi oec op ene tijt doe in dat lant vā
 egipten die oli nyet wel gherwassen wal
 doe gaf hi vut enen cleynen vate sine bue-
 deren ende alle den ghenen die dat wou-
 den nemen een heel iaar oueruloede licken
Ende dpe ghenade begonde den duuele
 also sere te verdzieten soe dat hi eens da-
 ghes seer lude ryp so dat dat al die bue-
 deren hoorde end sprack **Appoloni** ap-
 poloni we meenstu dat du biste. men-
 stu helpas te sijn ofte een vanden prophe-
 ten. ofte eene van den twaelf apostolen
 daer omme dat du alsulcke wonderlijcke
 wercken doetste die si deden mit die go-
 des crakte. **Doe** antwoorden dpe hepli-
 ghe vader appolonius end sprack **Wat**
 gaet di dat dinck an. ofte en waren dpe
 twaelf apostolen nyet oeck mensche als
 wi sijn die ons hare goede leringhe end
 den vatte gheloue hebben ghegeue **Ofte**
 en is die god noch nyet dpe in den tijden
 der propheten is gheweest **Ofte** dz ghe-
 ne dat hi doe dede en mach hi dat nu niet
 doen en en mach hi dat niet euwelycken
 doen **Want** hi is van naturen barmher-
 tich en goet **Ende** daer teghens so biste
 altyt ende euwelike boose ende onbarm-
 hertich. **Van** desen woorden so verlic-
 ten die duuel also sere dat hi haestelijcke
 van daer scheyde ende en dorste den hep-
 lighen man nyet meer antwoorden. **De**
 se grote wonderlike dinghen leyden ons
 sere heplighe ende oude bruedern. **End**

hoe wel dat dat was datmē hare woor
den wel ghelouen mochte doch so gauē
ons die dinghen meer vasticheyt des ge
loues die wi selue mit oēn oghē hebben
ghesien. **W**i saghen daer doemē voer
die ledighe tafele kornē mit brode droech
die heel vol waren **E**nde doe men dā dz
broot op die tafele leyde dat dpe kornen
ledich worden en allmen dan vander ta
fel ghinck so nam men dā van der tafelē
meer broots dan in den corf mochte end
dat die kornen volre worden dan si daer
ghebracht worden **N**och een āder.

Nu hoort noch een wōderlick rey
ken ende een louelick dinck dz wij
van hem saghen **D**oe wij van den hepli
ghen vader **T**heona ghinghen ende tot
hem wouden gaen. op den derden dach
eer dat wij tot hem quamen doe sprack
hij tot sinen bruederen **B**ereydet v ende
gaet vut ende onfanhhet uwe ghalten.
Doe vragheden hem sine bruederen wie
die galten waren **D**oe sprack hi het zyn
bruederen van den heiligen berghe van
Jherusalem **E**nde hi seyde hem oer on
se namen ende onser alre ghelegghēheyt
Endedoe al die bruederen ons teghens
quamen doe knyelden si voer ons neder
ende neygheden hare hoefden neder op
die eerde ende toghen doe dpe cappen vā
haren hoofden ende grueten ons seer lief
like ende goedertierlike. **E**nde van des
heplighen vaders woorden so als hij hē
vā ons had ghesecht doe bekendē si ons
alsoe wel recht als ofte wi langhe tijt bi
hem hadden gheweest ende spraken tot

ons aldus. **G**hi zyt die bruederen dat
onle heplighe vader **A**ppolonijs ont
drie daghen heeft of ghesecht ende vort
den ons mit hem totten closter **E**nd dor
ghinck een schare der bruederen voer dā
ende songhen die psalmen also lude dat
mē dat verre in die woestentē soude ghe
hoort hebben **E**nde doe wi dat closter
begonden te ghenaecken ende men den
langhe hoorden doe ghinck die heplighe
vader **A**ppolonijs voer dat closter dō
teghens **E**nde doe hi tot ons quam doe
neyghede hij hē voer ons seer oetmoedel
ke tot op die eerde **E**nde stont doe op en
de gruete ons seer oetmoedelike. **E**nde
hi voerden ons ten eersten in die kerke
voer dat altaer **E**nde hi ende sine brue
ren spraken hare ghebet ouer ons als de
gheestelike ghewoente was. **E**nde dor
voerde hi ons daer na daer vut ende wij
wysch ons allen dpe voeten mit sinen
heplighen handen **E**nde hyete ons doe
ander dinghen doen de tot ruste dō licha
mes ende onser sielen notorstich woren
Ende dat was sine ghewoente te ghem
allen bruederen dpe daer van verer quā
men **M**er die nae bi hem daer woenat
sich waren dpe molten eerste dat ghebe
nedide lichame onles herē christi **J**hesu
ontfanghen **E**nde dā daer na al tot wel
pertijt in deuoten vurighen ghebede en
de in godlycke contemplacie ende besou
inghe wesen **E**nde dpe dan woude dpe
mocht dan die lichamelike spise ontfan
ghen van soute ende van brode also wt
als hij dan woude. **D**aer nae doe wij

rusten louden doe voerde hi ons **o**der dz
 rouuent ende daer saghen wij alre hāde
 heylighe leuen ende goede exempelē dat
 noch dse sinnen noch dse tonghe nyet te
 vollen vut spreken en ran **W**i saghe daer
 dpe sommighe also langhe vasten so dat
 ons dochte dat dat teghens die mēscheli
 ke nature was **W**i saghen die zdmighe
 hare swighen also stadelike houden als
 ofte si stomen hadden gheweest **W**i sa
 ghen oock daer stadelike singhen bidden
 ende lesen so dat beyde dach ende nachte
 sonder middel ende zōder ophoude wal
 Ende alle dincck gheschpede daer mit al
 so groter oetmoedicheyt so dat wi daer
 niet volcomelick ghenoech of condē spre
 ken **M**er van allen dinghen so warē bei
 de **A**ppoloniū ende zjn bzuederen also
 volick in allen tijden so dat dat nyemāt
 wel mochte ghelouen want hi en wou
 de nyet dat yemant droeuich onder hem
 soude wesen end sprack aldus. **H**et sul
 len heyden ende ioden ende godes vrienden
 sullen hem verbliden **W**ant zjn die ghe
 ne volick die eertsche dinghē lief hebben
 ende hem tot verghāckeliken dinghē vez
 bidden ende verueroehdē **S**o ist mogheli
 ker dat wi ons verueroehdē dpe daer v
 warhēde zjn dz onuerghāckelike goet
 ende die ewighe vzoethde **E**nd so waer
 hi enen bzueder droeuich sach dē nam hi
 tot hem heymelike ende vzaechden hem
 wat sine droefnisse was. **E**n soe wan
 neer dat dat die zdmighe gherne verbor
 ghen hadden so seide hi hem zjn ghebrek

daer zjn moet ende sine sinnen of bedroe
 uet warē ende daer om so waren si des
 te neerstigher dat si gheen droeuich ghe
 late en toonden **W**ant hi bewijfde hem
 mit den woorden des heylighe apostelf
 sinte **P**aulus datmen in goeden werckē
 soude vrolick ende blijde wesen **A**ls hij
 spreket **G**hi sult v altijt verbliden en sta
 delike bidden ende god in allen dinghen
 danckbaer wesen **W**i hoorden oock van
 den heylighen vader **A**ppoloniū alre hā
 de goede leringhen die tot enen ghestel
 ken leuen behozen **V**rede in allen dinghē
 te houdē. daer toe ghehoorzaemheyt oet
 moedicheyt. swighen ende aendachtich
 ghebet **M**er alle dese dogheden en mach
 nau yemant vercrighen dan mit castidi
 ghe des lichames en mit rechtwaerdich
 vasten **W**ant dat lichame ghelijcket enē
 moedighen paerde den mē vele voeders
 gheft en dat wert daer of al te ghepl. en
 hi seyde ons grote goetheyt datmen dpe
 ellendighe herbarghet ende die wel ont
 fanghet **D**aer omē so hebben wi die ghe
 woente dat wi vreemde bzuederen ende
 vreemde galten mit ghebede otfanghen
Want wi seker zjn dat wi god selue otf
 fanghen **E**nde wi hebben des een waer
 achtich ghetuychnisse bi onsen heylighe
 vader **A**braham **D**oe hi meende dat hij
 menschen ontfinck doe ontfinck hi dpe
 heylighe drieuoudicheyt **H**i sprack oock
 dat mē ellendighe luyden soude dwighē
 te bliuen **E**nde hi seyde ons doe ene ghe
 lijckenisse van den heylighen eerwaerdi
 ghen man **I**och dat hi twe enghele voer

twee vzeemde manen bedwanck in zyn
 huys te bliuen. die hem daer na behoede
 ende bewaerden dat hi nyet en verderf i
 Sodoma die onreynne Stadt mit de gro-
 ten scadelike sundighe menschen. Voer
 alle dinghe doe was noch sine menighe
 dat men dat heylighe lichame onses he-
 ren christi Jhesu dick ende menichwerf
 andachtelike soude ontfanghen End hi
 sprack alsoe Dat haer godes pyne ende
 martelie vele ende menichwerf vernyeu-
 wet En dz nyet allene mer dat die men-
 sche daer om vri ende ledich wert va al-
 le sine sunden .

Hoe dat appolonius de seuē bzuede-
 ren dede gheleyden doer die woestenije.
 Ende hoe dat Amon dat lant van enen
 drake verlostē . Dat. iij. ca

Doe wij een weynich tijds hi den
 heylighen vader Appolonio had-
 den gheueest en goede leringhe va hem
 hadden ontfanghen ende oer grote wo-
 derlike wercken va hem hadden verno-
 men ende oeck selue hadde ghesien Doe
 begheerden wi sine heylighe benedixie en
 wouden voerwaert gaen ende dye ander
 heremiten ende heylighe vaderen soeckē
 Ende doe hi ons nyet langher en mochte
 behouden. doe ghinck hi ende sine bzu-
 deren een luttel wegges mit ons voer dz
 cloester Ende keerde hem omē tot sine
 bzuederen en sprac. Wye onder u wil be-
 reydet wesen dat hi dese bzuederen leyde
 tot onsen vaderen Ende doe hē een ighe

ghelic daet toe willichlick ouerghaf doe
 nam hij drie vut hē allen die latijn grece
 en die sprake va egipten wel rōden. ofte
 wi erghens quamen daer wi die sprake
 nyet en wisten dat si dā voer ons mochtē
 ten spreken En gheboot hem bi ghehoer-
 saemheyt. ofte wi wouden dat si nūmer
 mere en louden va ons weder om come-
 wien hadde eerst alle die cloesteren ende
 tellen doergaen daer die heylighe bzu-
 ren en die oude vaderē in woenden. En
 gaf ons doe sine benedixie en beual ons
 in die bsherminghe ende ghenade gods
 Ende alsoe scheyden wi va den heylighe
 vader appolonio. Ende doe ghinghen
 wi mit den bzuederen die ons mede ghe-
 geuen waren En wi saghen op ene tijde
 dat een groot drake voer ons was ghe-
 gaen welcks grootheyt wij schatten op
 die eerde wel so groot te wesen als ofte
 men ene groten balck voer ons hene ghe-
 roghen had Doe verscrieten wi te maer-
 lere wāt wy allulcke wonder nye wer-
 ghesien en hadde Doe stercken ons dye
 bzuederen die onse ghesellen waren en si
 leyde dz wij wel te vreden soude wesen
 en dz wi mit hem ghinghē den drake na
 tot voer zyn hol so woude si es late sien
 wat volcomē ghāze gheloue cōde doen
 Als dz wij louden sien dat si den drake
 mit enen ghebede louden doden. Want
 si hadde ghelesen dz god sprac Hoe wy
 vaste en volcomē gheloue hē die mach
 treden op draken en op slanghen. Ende
 so wat dat si ons leyden soe waren wij
 doch va crācke en blode n herte dz wi m

hem niet en dorsten gaen ende badē hem
 dat si in den rechte wech voert ghinghē
 doe lachede een vanden bruederen seer in
 nichlike ende begōde te straffen onse on
 gheloue ende onse grote versachttheit en
 liep den drake na Ende doe hū voer zyn
 hol quam doe riep hū ons seer luyde dat
 wi tot hem soude comen. hi had des dra
 ken celle gheuōden Doe vresden wi eer
 de meer dan wi te vrens ghedaen had
 den ende en woude daer nyet gaen Doe
 quam ons een brueder teghēs gaen dpe
 oer daer na bi ene celle hadde en die grue
 te ons seer goedertierlike want hū sach
 wel dat wi vreemde gasten in die woe
 stene waren. Ende doe ons die broed
 also sere riep dz wij tot dē drake soudē
 comen. doe weder riep ons oer die brue
 der die tot dē was ghecomen En sprac
 dat wij hem sonder grote veruarnissen
 nimmermere en mochten sien wāt wij al
 sulcke dinghen nyet ghewoen en waren
 want hi was alsoe groot als een groot
 boom Ende zyn lanctē was vyfrien ellē
 lanck Ende die selue brueder die ghinck
 tot den anderen brueder daer die draeck
 was en hadde den brueder gherne van
 den drake ghebracht Ende doe en wou
 de hū nyet van daer gaen eer dat die dra
 ke vut die rulle moeste gaen ende voer sine
 voeten moesten doot legghen Ende doe so
 quam hi weder tot ons ende strakte bep
 de onse ongheloue ende oise onstantatitē
 hepe En die brueder die ons op dē we
 ghe toeghecomen was dpe voerde ons
 in sine celle Ende wi rusten bi hem ende

vraechden na der goede lude leuen. Doe
 seyde hi ons dat in die selue celle daer hi
 in was een seer heyligh brueder in ghe
 weest hadde en hpete Amon doer welc
 ke Amon god onse here vele wonders
 ghedaen hadde. Ende onder ander din
 ghen soe seyde hi ons dat die moordena
 ren seer dicke toe hem quamen ende hem
 namen alle dat hi hadde en oeck menich
 werf sine armē notozte vā brode so dat
 hi dicke groot ghebreck leet Ende doe si
 nyet an hem en cōden winnen ende doe
 hem oeck de hongher te mael sere dwāc
 Doe ghinck hi on enē dach in die wolte
 nige ende vant daer twee seer grote dra
 ken den gheboot hi dat si mit hem ghin
 ghen ende sine celle voer die moordenarē
 bewaerden Die vreselike draken waren
 hem gheringhe ghehoorzaem ende ghin
 ghen mit hem ende leyden haer teghens
 den dozpel van die doze an die celle. En
 de doe dpe moordenaren weder quamē
 nae hare ghewoente ende die vreenden
 wachters voer die celle vouden. doe soe
 worden si also sere veruært dat si neder
 vpylen ofte si doot haddē gheweest En
 doe dat die heylighe vader Amon verno
 men hadde doe ghinck hū daer vut ende
 hpet die moordenaren op ende strakte se
 doe seer sachtmoedelic mit sachte woor
 den om hare bose onrechuaerdighe sun
 dighe leuen En sprac **H**iet hoe vele har
 der en onuerstādigher zyt ghū dan dese
 wrede vuaerliche dperē **S**i zyn ons om
 godes wille ghehoorzaem Ende ghi zyt
 zonder vrese godes ende en eret oec sine
 n ij

dyenres nyet **E**n hi voerde se oeck in si
ne celle ende gaf hem wat dat hi goets
hadde **E**nde hi gheboot den draken dat
si weder ghinghen in die woestenge. die
draken deden als hi hem gheboot end si
ghinghen weder haren wech in die wo
stenie **E**nde doe die scakers saghen dat
hem die wilde dyeren also ghehoersaem
waren doe bekenden si hare sundige le
uen also sere so dat si hem daer of toghē
mit groter neersticheyt ende mit groote
berouwe haerder sunden dat si hem tot
den bruederē gauen en gode also neerste
lycke dyenden datmen sommighe grote
teykenen doer hem sach doen.

Daer nae op ene tijde doe quam een
leer groot drake uut die woestenge end
dede leer grote scade **E**nde hem en ghe
noechde nyet allene dat hi die beesten at
mer hi at oec die hyerden tot den beesten
En also vergaderde hem ene grote scha
re der menschen van dorpen ende vā ste
den ende quamen hier tot den heylighen
vader **A**mon en clagheden hem mit gro
ten iamerheyde haren scade ende haren
noot van den drake **E**nd brachten oeck
eens hyerden sone die cortelijcke den dra
ke hadde ghesien en was daer also sere
veruaert dat hi veel nae was ghestoruē
Doe nam die heylige vader oly end ghe
benedide die mit sine hant end bestreack
den siecken mensche daer mede **E**n doe
wert hi althāt ghesont **E**n doe sprack
hi totten luyden dat si te huys ghinghē
hi louden morghen vroech comen **E**nde
also quam hi des morghens end ghinck

daer hem die drake ghewesen wert **E**n
doe quam die drake alsoe wredelijcke te
ghens hem ghelopen mit groten gherul
te so dat men hē leer verre hoorde. **E**n
doe hi nae bi den heylighen vader quam
ende dede rechte of hi hem verstandē wou
de **D**oe stont **A**mon leer stille onuerla
ghet ende hiet sine handen teghens hem
opende sprack **C**hristus godes sone dyc
sal di althāt doden **O**ut den woerde so
hiet die drake een veruaerlike stēme uut
gaen ende spleet int middel ontwe **D**oe
was hi also groot so dat alle dyc luyde
dreesden dat die lichte vā sinen stanche
ontreynighet soude werden. ende si wou
ghen daer ende droeghen vele eerde daer
op **E**n doe en dorsten si nyet tot hem co
men doe hi al doot was die heylige va
der **A**mon en moeste bi hem zyn.

Van den heylighen vader **C**opzes dyc
een priester was **H**oe dat hi verrelde dyc
luen en woderwercken vā den heylighen
vader **M**ucio **D**at eerste ca.

Daer na doe ghinghen wij noch
voerwaert in die selue woeste
nie en quamen tot enē oude va
der die hiete **C**opzes ende was een pri
ster ende was wel tachtich iaer out en
was een leer heyligh man so dat god ve
le grote teykenen doer hem dede welcke
teykenen die zomighe voer ons waren
gheschiet **H**i maecten vele crancke men
schen ghesont mit sine ghebede **E**nde so
wat beseten menschen dat tot hem qua

den daer verdrēef hi die duuelē vut **Eū**
 doe hi ons leer sachtelike ontfinck en ōs
 onse poeten ghewassen hadde en wi ōs
 leer wel rusten. doe vzaechde hi ons hoe
 datet in die werelt stont in den gheloue
 ende in den vrede **End** doe seyden wi hē
 doe vele als wi wisten **Ende** wi vraghe
 den hem na sine leuen ende baden dat hij
 ons daer yets wat of woude segghen
 waer mede dat hi bi gode hadde vdyent
 so grote gracen ende ghenaden die god
 en hem had ghelecht **Doe** en woude die
 heylighe vader ons van groter oetmoe-
 dicheyt van sine leuen nyet segghen mer
 van anderen ouden vaderen sine voerua-
 deren so seyde hi ons vele goeder dinghē
Ende doe sprac **Copres** **O** lieue kinder
 dat leuen dat wij hebben en is nau een
 schijnel teghens dat leuen onser vaderē
 ende wij en moghen ons hem nyet gheli-
 ken mit onse leuen. **Het** was een se-
 re outghenomen heyligh vader voer ōs
 gheheten **Mucius** end die was die eer-
 ste die ons allen den wech der salicheyt
 ende des ewighen leuens in dese wolke.
Ende hij was soe volcomē
 in enen goeden leuē so dat na hem gheen
 monick in deser woelstenijē en was dye
 hem in volcomenheyt mochte ghelijckē
 na dien dz hi hē tot gode bekeerde **Alsoe**
 en mochte hem oeck nyemāt te voren i-
 boosheyt ghelijcken. **Hij** was eerste een
 hepden gheweest ende gheneerden hem
 mit allen sundelijcken werckē so dat mē
 nau zyns ghelijcke en vant **Eū** doe ghe-
 boerde ouermits die barmherticheyt go-

des sine bekeringhe. **Dat** was ene ker-
 sten maghet dye gode leer neerstelijcken
 diende. tot haer huys so quā hi ōs nach-
 tes ende dede alle sine neersticheyt daer
 toe hoe dz hij tot haer in dat huus comē
 mochte **In** alsulcker menighe waert dz
 hi se nyet berouē mochte an der sielen dz
 dat hij haer doch berouen mochte an dē
 goede **Eū** doe hij dat meestle dele vā der
 nachte mit groten arbejde ouerbrachte
 en doer die muren nyet comē en mochte
 doe clā hi op dz dake **Eū** doe hi mit alle
 sine listen daer nyet in en cōde comē doe
 wert hij ontsape vā groten arbejde en
 van groter moedicheyt **Eū** in den slape
 doe sach hi een seer wōderlicken schonē
 man mit ene coninclycke cledinghe voer
 hem stane en die sprac tot hē **Dat** is tijt
 dat du ophoudeste vā dine ouerulodige
 quade wercken en mildaden die du vol-
 brengelste in groten moorde en in men-
 schē bloet vut te storten **Eū** des nachtes
 mit dyeuerijē **Eū** woudestu dijn waer-
 ken dat du des nachtes doetste in gro-
 ter boosheit keren in een waken vā enē
 gheestelike leuen **Ende** een engheliche le-
 uen ontfanghen voer dat sundighe leuē
 so woude ick di dan tot enen groten he-
 re maecten ende tot enen groten machti-
 ghen hertoghe setten ouer mijne ridder-
 schape **Ende** doe hi dye woorden inden
 slape van den wonderlijcken schoonen
 man leer gherne hoorden **Ende** doe opē-
 baerden hij hem ene groote schare van
 monicken ende hi sprack weder om tot
 hē. **Dit** zyn mijne ridderē ouer welke

du sulste een hertoghe wesen Ende mit
den woorde so ontwaecte **M**ucius **E**n
doe hadde die idcfrouwe wel ghehoort
dat hi alle den nacht hadd ghearbejdet
om dat huys ende op den daecke ende si
stont op ende vant hem slapēde Ende hi
ontwaecte doe vzaechde si hem wie dat
hi ware ofte waer ōme dat hi daer wa
re ghecomē ofte van waer dat hi gheco
men was Ende doe verscricte hi te mael
lere so dat hi haer een woort nyet en con
de gheantwoorde **M**er dat hij haer sere
oetmoedeliken badt dat si hem woude
voeren tot den kersten luyden Die ionc
frouwe mercte altehant dz hem god in
zjnre ghenaden ontfenghet had en si nā
hem ende voerde hem in die kercke ende
seyde sine begheerte den priesteren Ende
doe worden die priesteren te mael lere v
uært want si bekenden end saghen wel
dat hij een bose mildadich mēsche waer
gheweest ende si sozchden dat sine meni
ghe valste ware Doe vpel hi hem te voe
ren mit bitterlike screpen ende badt hem
dat si hem dat heylighe doopel woude
gheue Doe spraken die priesterē. woude
hi zjn bose sundighe leuen neder legghē
ende mit gheheelre herten ghelouen end
mit gantzer herten enen goedē wille heb
ben van den sunden voertmeer te wach
ten soe en worde hem dat heylighe doep
sel nyet gheweyghert Doe sprack hi in
luder stemen ende mit gheheelre screpen
der herten dat hi dat alle te samen ghem
woude doen **E**n doe hij ghedopet wert
doe badt hi den priesteren dat si hē wou

den leten bidden Doe leerden si hem dyc
drie eerste versen in den psalter **B**eatns
vir. ende die ander twe versen. Ende si
leerden hem oeck die bedudinghe der ver
sen ende spraken **W**ie na deser bedudin
ghe leekt dyc heeft leringhen ghenoech.
Ende doe hē groot wonder dochte hoe
dat die meninghe vā allen leraers in dyc
drie versen mochte legghen doe seyden si
hem die bedudinghe **B**eatns vir quāto
abijt **S**alich is die man die daer nyet ge
gaen en is in dē raet der boser mēscen en
nyet en is ghestaen in den wech der sun
digher menschen ende nyet en heeft ghe
seten op dē stoele der onrechtuaerdicheit
Sed in lege domini voluntas eius want
sine wille was in gods ghebode ende in
sine ghebode denct hij dach ende nachte
Et erit Die wert als dat houte dat ghe
potet is bi dat vlietende water dat daer
van des waters vochticheyt sine wortē
len vutwerpet Ende doe hi dese versen in
drie daghen wel gheleert had ende dyc
bedudinghe wel verstant doe dede hij si
ne werelike cleder vut ende dede eens
monicks cleet an ende ghinck in die wo
stenpe ende was daer langhe tijt in gro
ter strengheheit zonder alle menschele
spise so dat hi alleyn bi den wortelen en
crupde leefden ende badt god dach ende
nacht dat hi een berouwe voer sine sun
den mochte ontfanghen **E**n daer na soe
ghinck hij weder tot den priesteren daer
hi eerste vā ghegaen was en hi en hadde
die drie versen niet allene mītē woerden
gheleert mer hij hadde dat oeck mit den

werken volbracht. En doe waten die
 priester seer vrolic vā sine nersticheyt en
 onderwijfden hem voert meer vā de hei-
 lighe schriftē ende baden hem dat hij bij
 hem woude bliuen. ende dat en woude
 hi niet doen Ende doch op dat hi in on-
 ghehoorzam en ware so bleef hi doe se-
 uen nachten bi hem Ende daer na ghinc
 hi weder in die woestenie ende nam we-
 der een strengher leuen aen dan hij eerste
 ghehadde Ende was daer seue ia-
 re dat hi nye gheen menschen en sach en
 hi quam in alsulcke ghenade dat hi ghe-
 ne lichaemlike spise en at Hi quā in alsul-
 ke ghenade voer gode dz hi alle die scrij-
 te alsoe wel wiste dat h van die nyuwe
 ende van die oude wet vele bet spreken
 ende disputieren conde dā die ander prie-
 steren en alle dye meeste gheleerden van
 der heyligher scrijte. Ende leefden daer
 enichlike na den wille godes Ende also
 was die heylighe vader Mucius door
 die hele weke sonder eten Mer op dē hei-
 lighen sonnendach so leyden hem god
 een broot dat gaf hem so grote crachte soe
 wāneer dat hi dat at dat hi daer na we-
 der doet die hele weeke gheen ander spi-
 se en behoefde Ende daer na doe hij seue
 iaer na den wille godes in desen heyligē
 leuen was gheweest Doe openbaerden
 hem god dat hi vut die woestentje gaen
 londen daer die menschen van hē ghebe-
 tert mochten werden Ende doe hi tottē
 luyden quam die hem eerste in zyn onrei-
 ne leuen hadden ghesien. doe si hem i al-
 so volcomen leuen saghen doe gauen hē

vele luyden onder sine gheboden omme si-
 ne goede leringhe ende oeck om sine heylighe
 leuen Doe dede hi als die bije ende
 toech hem van die werelt in die woeste-
 nte en timmerde daer vele cloosteren en
 cellen ende hi hadde oec eene ghewoente
 dat so waer dat christen menschen stoz-
 uen in ellende so ciede hij se en begroef se
 na christelijcker rechten en ordinārien.

Het gheboorde dat een ionghelic vā
 sine monicken op ene tijt tot hem sprack
 Heylighe vader mi lustet seer wel dat du
 mi oeck als enen doden ciedeste en mi be-
 graueste Doe verwonderde den heiligē
 vader mucio des ionghelinghes reuou-
 dicheyt end sprack doe tot hem Ick wil
 di cortelick so ghenoech aendoen dat du
 selue sulste spreken ick hebbe ghenoech
 Ende daer na cortelick doe wert die ion-
 ghelinc cranck ende stark Ende doe hij
 sine monichlike cappe end sine scappulier
 tot den rock an dede ende hem doe in dz
 graf gheleyt hadde doe sprac hi tot hem.
 Myn lieue brueder hebbe ic di ghenoech
 anghedaen ofte wiltu noch meer heb-
 ben anghedaen. Doe antworde die ion-
 ghelinc weder den eerwaerdighen heylig-
 lighen vader Mucio vut den graue ende
 sprack O eerwaerdighe heylighe vader
 du hebste mij ghenoech an ghedaen En-
 de du hebste mij oeck veruollet dat ghe-
 ne dat du mi gheloeft hebste Ende na de-
 sen woorden soe begroef dye eerwaerdi-
 ghe heylighe vader Mucius den ionghe-
 linck in der eerden Ende nu soe begonde
 in den lande den eerwaerdighen vader

Muciu die luden alsoe seer te soecken en
tot hem te gaen in die woestene soe dat
hi beyde sine monicken in cloosteren end
in cellen moeste achterlaten ende verre in
die woestene moeste den luden ontwi-
ken ende quam doch alle maent ofte alle
veertien daghen daer vut en besach se

Nu so gheborde op ene tijt dat hi qua
ghegaen vut die woestene ende woude
sine monicken besien nae sine goede ghe-
woenten Ende doe wert hem gheopen
baert van gode dat een va sine brueder
ter door toe sieck laghe ende woude ster-
uen Doe begonde hij gheringhe te gaen
daer hi den brueder gherne leuedich had
gheuoden Ende doe was dat also verre
dat hi daer nyet wel en cōde gaen en dat
was om trent vespertijdt. Ende doe hij
lach dat hem des daghes begonde te o-
breken ende die sonne woude oergaen
doe stont hi stille ende sprack totter son-
nen In den name des heren iesu christi
so ghebede ic di dat du stille staetste op
die stede daer du nu staetste tot der tijdt
dat ick tot myne brueder come. En alte-
hant doe stont die sonne stille tot dat hij
quam daer hi wesen woude End nu so
beghonden alle die luden te mercken dat
die sonne bi den onderganghe was ende
also langhe stille bleef ende hem verwon-
derde seer wat god daer mede meenen
mochte Ende doe die heylighe vad M u-
cius vut die woestenen was ghegaen
doe ghinghen beyde sine bruederen ende
ander luden tot hem ende vzaechden hē
ofte hij nyet en wiste wat dat god onse

here daer mede meenen mochte dat dye
sonne so lange stille bleef staen Doe ant-
woorde hi ende sprac It dat ghi nu soe
grote gheloue hebt als een moster saer
groot is so doet ghi meerder end groter
miraculen dan ick voer v hebbe ghedaen
Alte hant doe mercten die luden en be-
kenden wel an sine woorden dat die so-
ne va sine woorden stil was bliue staen
ende verscricten doe te mael sere End ve-
heydenen ende ander onghelouighe me-
schen bekeerden hem tot gode ende wor-
den sine discipulen. Ende doe hi tot den
trancken brueder qua doe was hi tot den
ende lach op sine slaepstede Doe scryft
die die heylighe vader Mucius seer bit-
terlike ende stont ouer hem ende sprack
een vuerich aendachrich ghebet ouer hi
ende kuffede hem an den mont en sprac
O lieue brueder wiltu hier weder come
ende noch langher leuen ofte wiltu bli-
uen daer du nu ghecome bist Doe ant-
woorde hem die dode brueder en sprack
O lieue vader en moeyt mi niet langher
te leuen. Doe sprack Mucius tot hem
Lieue kint so bliuet in dyne ruste en bid
god voer mi Ende doe hi dat sprac doe
dede hi hem dat dootcleet an. end waer-
ten den nachte mit den anderen bruede-
ren bi hem mit sine ghebede. Ende doe
die dach ghecome was doe begroef hij
hem ende ghinck weder i die woestene
die heylighe vader mucius vut die wo-
stene ende woude sine monicken vzi-
ren Ende doe hi quam doe lach ten van

ene bruederen ter doot toe cranch ende
 die broeder had seer oninnich i zyn leuen
 gheueelt ende daer omme so vreesden hij
 den doot te mael seer Ende doe hij hem
 also seer vreesde Doe sprac Mutius seer
 herelike toe hem **O** brueder mi duncke
 het is ene verleydighe en ene dwalinghe
 ghecomen in dyn verstant die di straffet
 om dye versumenisse dijns leuens waer
 omme so en hebste dy nyet bereypt op dye
 vutuaert dijns doots **W**at waert sake
 dat du een rechtuaerdich monick waer
 ste ende du hadste een recht monicks le.
 uen gheuoere so en ware di die doot soe
 waer nyet. Doe bade hem die brueder
 mit bitteren screyen ende sprac. **O** lieue
 vader bidde god dat hi mij noch ene clep.
 ne tijt verlene dat ick mijn leue mach be
 teren Doe sprack Mutius dye heylighe
 vader toe hem **H**oe hebste dyn leuen tot
 hier toe ouer ghebracht wat zyn dyn ia
 ren ende dijne tijt die di god toe hier toe
 heet verleent dat du nu eerste omme tijde
 bidde Doe begonde dye brueder te mael
 lere te te wenen ende mit grote iamerhei
 de te bidden ende beteringhe te louen tot
 in zyn eynde Doe ontfarmde hi hem o.
 uer den brueder ende sprack **W**ileste di
 beteren ende bekeren als du gheloeft heb
 ste. so wil ick god voer di bidden dat hij
 di tijt verlene tot dat du di mit hem ver.
 enichste Ende hi knyelde neder end bad
 god voer hem Ende doe dat ghebet ghe
 eyndet was doe sprack hi tot den brued
 ende nam hem bi die hant **I**n den name
 onses heren chzisti ihesu so staet op ende

betere dyn leuen **G**od die heft di tijt ghe
 ghegeuen drie iaer lanck **A**lreht so stoe
 die brueder ghelont op end loefden god
 van gheheele herten **D**oe nam hem die
 heylighe vader Mutius ende voerde hem
 mit hem in dye woesteyne ende hij had
 den daer bi hem drie iaer Ende doe dye
 drie iaren omme ghecomen waren doe so
 voerde hi hem weder tot den bruederen
 daer hi hem van ghenomen hadde **E**nd
 leuerde hem weder sinen bruederen ouer
 als een enghel ende nyet als een mensce
Ende doe hem uye bruederen lere vwa
 verden van die grote gracie ende ghenad
 die god doer hem ghedaen hadde en an
 hem vele doechdelike werche vergadert
 hadde **D**oe sette die heylighe vader mu
 tius alle sine bruederen onder hem ende
 began sine redene alsoe ende predicte een
 goet sermoen van dat berouwe der sun
 digher menschen ende va die grote barm
 herticheyt gods **E**nd doe die redene op
 dat alre beste was doe lanck dye brued
 neder op die eerde als oft hem enen sach
 ten slape anghetomen ware Ende alfa
 scheyde die reyne suuer siele va den licha
 me ende voer i die vroechde des ewighen
 leuens **D**oe loefde die heylighe vad **M**u
 tius en alle die bruedere god grotelic om
 sine heylighe eynde en waerre hem alle de
 nacht mit ghebede **E**n doe hij begrauen
 was doe ghic Mutius weder i die woeste
 nye. **E**nde doe ons **C**opres die goe
 de mare van den heylighen vader en he
 remita Mutio ghesecht hadde end hem
 oer dochte dat wij dz seer begheerlijcke

hoorden doe sprac hi weder tot ons. **O** lieue kint der wonderliker wercken zyn seer vele die god onse here doer hem ghe daen heeft. Ende het gheboorden dicke als hi quam an dat water **N**plus ghehe ten ende hi gheen schip en vant dat hem ouer voerde so maecte hi een tepken des heylighen cruces ouer dat water **E**nde ghinck dan ouer dat water recht als op droghen lande **H**i ghinck oec dicke in m̄z beslotenre doeren tot sinen bruederen **E**n dat gheboorde oeck dat so wāneer dz hi verre woude gaen ende dat hi crac wal dat hy in eenre vzen ghinck dat hy ghe lout in dzyen daghen nyet en soude mo ghen hebben ghegaen **H**et gheboorde oeck seer manichwert in dye eerste tyde zynre bekeringhe doe hi langhe gheuast had ende hem sere begonde te hongherē soe quam dan dye duuel als een enghel ende brachte mit hem seer schone witte broden ende seer costelike spysen vā vische ende vleysche ende sprack dat hi gods bode waer ende dat hem god die spi se gheseynt hadde **E**nde doe hi ghedachte dat god sine vriendē mit allulcke spise nyet en plach te spilen. mer dat hy se spiset mit inwendigher spysen en gotlijker gracen en ghenaden **E**nde althant soe verghinck die valsche bedriechnisse ende die onreynne spise **E**nde soe wāneer dat hi onderwijlen dachte op dat eerste v. ghanckelike goet so quam die duuel end brachte hem ene grote clōpe gouts van siluer ende van ander costele ghesteentē ende sprack dat hy hē des conicks **P**ha

raonis schat noch woude wiffen. **E**n so antwoorde hi dan den duuel en sprac **D**ijn goet si mit di in die ewighe verdoemenisse. **E**nde doe ons die vander **C**opres dese tepkenen seyde van den heylighen vader **M**urio ende van anderen heylighen ouden vaderen ende heremiten **D**oe begonde een van onsen bruederen te twifelen ofte die grote wonderlike tepkenen waerachtich waren die hi ons van den heylighen luyden seyde **E**n wert oeck vā traerheyt slapende wāt dz en ghinck hem nyet ter herten. **E**nde in den slape sach hi een seer schoon iōghelike staen voer den heylighen vader **C**opres en die had een boeck in sine hant dz wal mit gulden letteren ghescreuen daer hi las alle die dinghen die ghescheyt waren also als hi os seyde **E**n die selue ionghelink die dit boeck hpele die strafen den slapenden brueder en sprac tot hē **W**aerom so bistu so onghelouich en so traech dat du nyet en waerckste en aenmerckte mit uerigher begheertē die rechte waerheyt die hi vā den heylighē vader seyde **E**nde vander straffinghe ontwaechende hi ende seyde ons die ghesichte die hi ghesien hadde. **E**nde doe waren wij seer vblidet daer omē dat die brueder een ghehele vaste gheloue hadde vercreghen mer de oec mede daer omē dat wij vercreghen waren van den woorden dye ons dye die heylighe vader **C**opres van den heylighen heremiten ende ouden vaderen die daer in der woesteyne in strengher penitencien leefden gheslecht hadde.

hoe dat Copres den seuen bruederē
vā monte oliueti vertelde vā sine ruyghen
goede leuen

Dat .ij. ca .

No baden wi noch den heylighē
vader Copres dat hij doch oes yet
woude gheuen te verstaen wat god mit
hem goets had ghevracht na dien dat
hi ons so vele goets vā anderen vaderē
had ghelecht. **E**n doe wi dat vā hē ouer
mits bede nyet vercrighen en mochte so
quam dat hi auonturen dat hij ons oec
vā sine leuen yet molte legghen. **D**oe
wi voer hem laten ende sine woerde be-
gheerlijcken hoorde doe quamen daer
werelike menschen die een yghelic had
den een saekken mit eerde ende stonde
voer die celle ende verwachtten den heyli-
ghen vader Copres. **D**oe vzaechden wi
hem wat der wereliker mēschen men-
ghe ware mit die eerde. **D**oe sprac hi dz
en ware nyet notorlich dat hij ons dat
seyde op datmen nyet en meenden dz wi
ons heromden. **H**et ome uwer nuttic-
heyt want ghi van verre hier zijt ghero-
men so en mach ic v dat nyet verbarghē
de ghenade godes doer ons arme men-
schen doer. **D**ie eerde die ghi liet die wa-
altemale onfruchtbar hoe wel dz si ghe-
douwet wert so en woude si nochtans
ghene vruchte voertbrenghen. **E**nde soe
wāneer dat si enighe vrucht voertbrach
te dat doch selden gheschiede dā so wel-
ken dōmigherhande wormen daer in
ende die aten die vrucht eer dat si tydich

wert. **E**nde nu so waren alle dese heyde-
nen ende onghelouich. **E**nde doe wi ons
in dese woltenije togghen doe otfarmedē
si hem doch ouer onse arme leuen ende si
ghinghen hier dick end menich wert tot
ons. **D**oe leerden wij hem den heylighē
christen gheloue so dat si hem dopen/ye-
ten end an gode gheloefden. **D**oe claghe-
den si ons hare grote ghebreck beyde vā
die onfruchtbaerheyt der eerden en oeck
vā den wormen. **E**nde baden ons dat
wi gode voer hem wouden biden. **D**oe
spraken wij tot hem. waert dat si enen
vallen ende stercken gheloue hadden so
waer god moghelick alle dighe te doen
om des ghelouen wille. **E**nd also croghe
si ene ghewoente soe wāneer dat si say-
en wouden so dat een yghelick nam een
luttel eerden vā den acker die hij sayen
woude ende brenghet die hier tot ons.
Ende so wāneer wi dan onse benedixie
daer ouer ghegeuen hebben dan gaen si
weder te huys ende mēghen die selue er-
de ende dat laet dat si sayen woude. **E**n
so wāneer dat si dat doen soe wasser hē
also vele coorns als ye in egypten is ghe-
wassen.

No seyde hi ons noch meer en sprac
yet quam op ene tijt een valsch le-
raer vā der ketterije. **M**ancheorū in ene
stadt die nyet verre vā hier gheleghen
en is. **E**n die verkeerde die luden te mael-
lere na den gheloue vā sine valsche kette-
rije. **E**n doe wi dz wert gheseyt doe ghic-
ick in die stat en predicte en leerde te hēs
die ongheloue. **E**n nu so was hij vā bo-

ser concken ende subtylheyt also vol ghe
leert so dat ick hē mit woorden niet wel
en mochte verwinen Doe sochde ick dat
dat die luyden belwaeren soude dat ick
mit mine simpele woorden nyet verwin
nen en mochte En doe sprack ick tottē
burgheren van der seluer Stadt Na dien
dat hi so sterck op sine ketterie is so laet
ons een groot veruaerlic vuer in dz mid
del van der stat maecten Ende daer soe
sullen wij mit malcander beyde ingaen
ende welcks gheloue walsche is dat die
dan verbarnt Ende dan soe sietmen dz
sine gheloue verwōnen is Dat behaghe
den alle den burgheren seer ende maecte
een groot vuer in dat middel vāder stat
Ende doe nam ick den ketter bi die hant
en toech hem tot den vuere Doe hpeelt hi
sterckelic achter en sprack Niet also mee
een ighelick moet bisonder daer in gaen
Ende du sulste dz ten eersten doen wāt
du dat eerste bedacht hebste Doe betey
kende ick mijn anghelichte ende alle mi
ne lichame mit dat teyken des heilighen
cruces ende nam voer mij den schilt des
gheloues ende ghinck in dat vuer. Doe
deylde hem dat vuer in twee delen ende ie
stont daer in een langhe tijt so dat noch
mijn lijf noch mijn cleder noch mijn ha
re nye versenghet en wert Doe wert go
des lof van allen menschen grotelic ghe
roepen ende mit groter neersticheyt soe
baden si mi dat ick vut den vure woude
gaen ick hadde den kersten gheloue wel
bewesen. Ende doe ick daer vut quam
doe so hieten si den ketter daer in ghaen

Ende doe stal hi hem vut den volcke en
de hadde gherne gheuloen Ende doe lie
pen hem die ghemene luyden na ende ve
ghen hem ende worpen hem teghens si
ne wille in dat vuer ende doe wert hi ha
stelike verbrant Ende doe namen si mij
mit groter vroechden ende voerden mi
die kercke ende doe wert god seer grote
lick gheloefe

Ons seyde die heylighe vad Copel
voerwaert noch meer end sprack
aldus. Dat ghupel op ene tijt dat ic vor
een afgodes hups ghinck en daer hadde
hem vele heydenen vergadert en heghin
ghen hare hoechtijt en offerden na hare
ghewoente Doe ghic ic tot hē en sprack
Hoe mach dat wesen dat verstandel me
schen zyn en den goden dyenen dye noch
bekentnisse noch sinne noch verstant en
hebben Het is wel merckelic dat ghi on
bekender zijt dan uwe god Ende vā de
sen woorden en van menighen anderen
woordē dye ick mit hem sprac doe dede
hem god hare sin en hare verstant op en
si lyeten die afgoden varen ende ghelou
den an onsen ghebenediden heren cristen
Jhesum.

Heyde ons noch voert end sprac
Ic hadde op ene tijdt cole ghebo
wet hier bi mijne celle omē dye vreemde
bruederen die hier tot mi comen End mi
so was dat in der tijt doe noch dese me
schen die hier om ons woenachtich zyn
heyden warē Doe ghinck op enē nacht
een heydene in mijnen cruyphof ende bi
stal mi mijn cole ende droech mit hem te

huys. Ende doe hij se wel enen haluen
dach lanck ghesoden hadde. doe en wou
de dat water nye warm werden en die
cole en woude oeck nyet sieden. mer dat
dat water also cout bleef als dat vut de
putte ghehaelt was. ende dye cole bleef
alsoe groene als doe si in den hof stont.
Ende doe hi sach dat dz water n3 war.
me en woude werden end dye coel noch
niet en woude sieden. Doe bekende hi dz
dat gods wrake was ende quam i ene
bekentnisse ende nam dye potte mit dye
role ende quam hier ende bekenden sine
misdaet end strecte hem oetmoedelic ne
der op dye eerde ende badt dat wij hem
sine misdaet woude verghenueen hij wou
de gherne kersten werden. End also doe
ontsinghen wij hem. Nu soe waren
des seluen daghes bruederen tot os ghe
comen ende waren des roels seer notozf
tich. Ende doe men se eerste ouer dz vuer
bede doe waren si alkehāt ghesoden. En
de doe wert god grotelick vā ons ghelo
uet ende volcomentliken gheert. beyde
om den onghelouighen menschen dz die
tot bekentnisse gods was ghecomē. En
de oeck mede om dat grote wonder dat
god onse here daer had bewelen.

Van den heplighē abt Syrus pzap
as ende paul9 dye den heplighen vader
auff visitierden.

Hbas Syrus Jzapas en Paul9
worden ghelijck van gode verma
net dat si souden gaen ende enen hepligē
vader visitieren die ghenomet was **A**

nuff. Ende dye was wel drie dachreysse
van hem woenachtich. Ende also ghinc
een yghelick vut zyn clooster en quame
alle drie tot malcander bi een groot wa
ter. Ende nu waren si alle drie vutghe.
nomen vaders in alre volcomenheyt en
gherechtricheyt. Ende doe si gheen schip
en vōden dat si mochten ouer varen doe
sprack Jzapas ende Paulus tot Syro
Du biste dye ouerste in doechden onder
ons. bid god dat onse goede vaert niet
behindert en wert. Doe sprac Syrus nu
helpet mi hem bidden. Ende doe dz ghe
bet al voleyndet was ende si opstonden
doe stont daer een schip zōder luden bij
hem daer si alle drie in ghinghen. Doe so
dzoech dat schip ouer hem op teghēs de
berghe sonder roeder end sonder enighē
groten arbeide also snellycke tot os va
ders celle so dat si in eente vren dye dnye
dachreysen voleynden. Ende doe si aen
dat lant quamen doe sprac Jzapas tot
Syro ende tot Paulo. Wij heeft god ge
openbaert dat die heilighe vader Anuf
daer wij toe willē gaen ons te ghemoe
te comet ende een yghelick vā ons zyns
herten heymelicheyt segghen sal ende in
welcken dyencke een yghelijcke van ons
drijen gode wel behaghet. Doe sprack
Paulus. So heeft mi god gheopēbaert
dat hi noch in drie daghen vā hene schei
den sal in die vzoechden des ewighen le
uens. Ende doe si enen clyppen wech ge
gaen waren doe soe quam anuf die hey
lighe vader hem te ghemoete end gruete
se seer sachtelijcke ende sprack. Ghebene
o ij

dijet moet zyn die milde god die v mi eer
ste in den gheeste gheopenbaert heeft en
nu oeck lichamelijcke wijset. Ende doe
voerde hi se in sine celle en seyde een yghe
lick wat loon dat hij vā gode soude heb
ben. End oeck mit welcken goede wer
ken een yghelick dat loone van gode ver
dient hadde. Doe sprac paulus tot hem
so heeft ons god oeck gheopenbaert vā
di. dat du na den derden daghe vā deser
verghāckelijcker werelt sountste scheydē
en dijne siele bi gode i die ewighe vroech
de soude comen. En daer omme so bidden
wij di datstu ons yet wilt segghen van
dijne doechdelike leuen ende vā dine goe
de wercken daer du mede hebt verdient
dat du gode alsoe wel behaghelste. End
du sulste dat segghen op datstu dine na
volghers een goet exempel moechste late.
Doe antwoerden die heylighe vader A
nuf ende sprack. Ick en wete ghene gro
te dinghen die ic hebbe ghedaen. doch so
heb ick mi ghewachtet vā den daghe dz
doe ick den christen gheloue voer dē ghe
rechte belijede en om ghenrehadē tozme
ten en woude verlaeckē. dat sint der tijt
nye een onwaerachtich woort vut minē
mont en quam. Ende vā den dage dz ic
begōde eerst god lief te hebben dat ic nye
gheen dinck bouen god lief en creech. En
daer omme so en verliet mi god nye in ghe
nen dinghen die ick ye van hem begheer
de. Die spise seynde hi mi mit sinen heyl
ighen enghelen. Alle dat ghene dat in die
werelt gheschiede dat men soude weten
dat liet hi mi oeck weten. Sijn godlike

licht dz en ghinc nye vut minē herte. Dye
begheerte was soe groot die ic alstij tot
hē had soe dz mijn lijf gheen slape en be
gheerde. Hi liet mi sien die scare der enge
len die hem skadelike voer sinē trone loof
den. die chorzē der propheten en patriar
chen. en ander reyne vergaderinghe der
sielen. Ick sach oeck Sathan en sine ghe
sellen hoe dat die in dz ewighe vuer mit
die verdoemde sielen ewelic barnede. En
doe hi hē vele in den drizen daghē hadde
gheleyt. in den vierden daghe scheyden
hi vā hem en voer bi gode in die ewighe
vroechde. En in onse teghenwozdiecht
so otfenghen die engelē sine siele en voer
den se mit groter bliscapē in dat ewighe
leuen. End wi hoorden oeck dat die siele
mit dē enghelen gode mit sanghe loofte.
En wi namen dat heylighe lichame en
begroeuē dz en reysden weder te hays.

Hoe dat Copres vertelde dz leuen en dye
wōderlijcke teykene en miraculen vā dē
heylighen vader Helens. Ca iij ca.

No seyt ons weder die heylighe va
der Copres. Het was een heyligh
man gheheten Helenus oec in dese woer
denie ende die was van sine kindlike da
ghen in een clooster opghetoghen ende
was van also reynen herte. dat so wan
neer men hem tot somighen tijden vuer
hieten halen dat hi dandat vuer namē
droech dat in die slippē vā sine eleder en
dat zyn eleder onuerbrant bleuen. Ende
doe hi tot sine dage quā doe begheerde hi

die enicheyt in die wildernisse Ende doe hi in die woestine qua doe vochten hem die begheerten der spisen an die hy in de cloester ghewoenlick was En op eenre tijt doe begheerde hi honich. Ende alte hant doe dpe oude vyant der menscheli- ker naturen sine begherre vernome had doe maecte hi hem tot ene bije Ende alte hant doe Elenus die bije sach doe mer- te hi wel dat dat des duuels bedriechnif te was ende sprack tot hem seluen **V**liet van mij bode ende sundighe begheerten. Want daer staet ghescreue **G**hi sult na den gheeste wandelen ende nyet nae dpe begheerte des vleysches den quade wil le volbrenghen Ende ghinck verre i dpe woestene ende leefde daer in strengher penitencien dan hi eerste ghedaen hadde Ende doe hi nae langhe valten seer hon- gherich was ghe worden doe sach hi bi hem legghen schone appelen Ende alte- hant bekende hi weder dz dat des duuell bedriechnis was en sprac tot hem selue **I**ck en ete ofte en beroze dpe spijse nz op dat ick myne brueder. dat is myne siele nyet en ontreynighe **W**at het is ghescre- uen. dat die mensche nyet allene en leeft van den brode ofte van lichameliker spi- sen. mer van een yghelick woort dz daer gaet vut den mode godes En doe die li- chamelike begheerte twe mael in he ghe- dovet was end hem weder begonde te hongheren ten derden male. doe qua die engel godes ende vermaende hem i de- dage ende sprack tot hem **S**tact op end wat du bi di vindeste dat ete. Ende doe

hi opstot doe vant hi nae bi hem ene sco- ne konteyne Ende by dpe stranghen dpe daer vut vloten so stonden daer seer sco- ne cruyden die seer wel rooken. die brac hi ende begonde daer of te eten ende hij drack van den water En daer nae soe sprack hi dat hi nye alsoe soeten spijse en hadde ghelmaect.

Dat gheboorde op enetijt dat die hei- lighe vader Elenus vutgaen woude en besien die bruederen die nyet verre va he en woenden ende droech op hem zomi- ghe vruchten die hij den bruder woude brenghen die si nyet en hadden End doe wert hem die sack seer swaer so dat hij den nyet langher en conde draghen. doe sach hi vele wilde dperen mit malcader gaen ende sprack tot hem **I**ck ghebiede v in den name onses heren chzisti **J**hesu dat een van v allen hier tot mi comet en de mi desen sack helpt draghe **A**lthant ghinck een vaden anderen dperen tot he als een sachtmoedich scaepken en dede sinen rugghe neder ende doe leyde hi die drachte daer op ende sat oeck selue daer op Ende doe hi tot den bruederen quam daer hi wesen woude. doe boech he dat dier weder neder en liet hem seer doech- delike afficten En doe hi of ghesete wal en den sack oeck van hem ghenome had doe liep dat dier seer hastelijcken tot sine gheselschap. **N**och een reykken

Der na noch op ene tijt doe quam die heylighe vader Helen9 tot een closter op enen sonnendach End doe hij die bruederen nyet en hoorden misse sin-
o ij.

ghen vā den daghe doe vzaechde hi wat dat bedude doe seyden si dat die priester an die āder sīde des waters was die de misse sīnghe soude en dat daer een Cocodrillus in dat water waer gheromen en dat is half een dper ende half een worm ende is wel xx. ellen lanck End om vrese van den dperen soe en dorste nyemāt ouer dat water comen Ende wat luden ofte beesten die hi creech die waren alle verlorē Doe sprack die heylighe vader Helenus It dattet v begagher so wil ic gaen ende brenghen v uwen priester End doe si hem seyden dat dpe Cocodrillus vele luyden hadde ghegheten die ouer dz water wouden varen Doe ghinck hi in den name godes hene En doe hi tot dat water quam doe knelde hi neder ende bad god dat hi hem ene geringhe vaert ouer dat water woude verlenen Althāt soe quam dat veruaerlike dper Ende dz eerste plach die beesten te eten dat wert nu een sachtmoedich scaepken. ende dat de sīnen rugghe neder en liet den heyligē vader op hem sitten ende droech hem al so ouer dat water Ende doe hū ouer dz water gheromen was doe ghinc hū tot den priester ende badt hem dat hi mit hē ouer dz water woude varen en dē bruederen misse woude sīnghen Ende doe hi hem seyde dat om vrese vā den Cocodrillus nyemāt ouer dat water en dorste comen Doe badt hi hem weder dat hi mit hem soude gaen wāt hū soude seker wesen dat hem gheen leet en soude moghen ghelchpen Ende nu had die heylighe va

der Helenus seer snode cleder an en daer om soe dorchte den priester groot wōde dat hi so stoutelick sprac ende hi vzaghe de hem weye dat hū waer ofte vā waer hi gheromen waer wāt hi mercte an sīne oetmoedicheit dat hi een heylighe mā was ende hi ghinck mit hem Ende doe si op den weghe waren doe sprack dpe priester tot den heylighen vader Hoe sal len wi ouer comen ende ofte ons dz dper nyet toe en quame so en vinden wi nyemant die ons ouer mach voeren want si zyn alle van den water veriagher. Doe sprack die heylighe vader Helenus. En wilt nyet sorghen lieue vader ick sal os wel ene snelle oueruaert vercrighen En doe si op dat water quamen doe ryp Helenus mit luder stemmen sīne oueruaer der Ende althant doe quā dat veruaerlike dper vut den water so gherighe als dat sīne stemme hadde ghehoort alsoe onghestuerlick soe dat alle dat water daer of beweghe wert als ofte een grote storme van wīnde opghestaen waer En dz dper neyghede sīnen rugghe neder om dz dpe heylighe vader daer op soude sitten En doe hpete hū den priester tot hem op den Cocodrillo sitten Ende doe hi meende dat hū achter hem had ghestaen doe was hi verre van hem ghelopen Want doe hi dat dper eerst sach doe liep hū weder soe sere achterwaert als hū mochte Doe sat Helenus weder of end liep hem na en badt hem sere dat hi sekerlick mit hem op dat dper woude gaen sitten sonder enighe vrese. hū sette hem god te hor

ghe alsoe dat hem nyet leets ghelchpen
 en soude. **E**n mit groter bede so quā hē
 ten laesten mit hem weder om ende sat
 doe in grote anre en vzele achter hē op
 dat dper. **E**n doe se dat dper beyde ouer
 dat water ghebracht hadde doe sprack
 die helenus tot den Cocodrillo. **H**oe wel
 dastu mi ghehoorzaem biste gheweest
 so is doch beter dat du sterfste dā dastu
 soe groot quaer doetste. **E**n mittē wooz
 de des heilighe vaders so lach dat wā.
 crapen dper voer hē doot ouermits dpe
 crachte zyne woorden. **E**nde doe dz vez
 nomen wert doe quamen daer alle dpe
 lypden van den lande en waren seer bli
 de en groeuen dat veruaerlike dier dper
 in die eerde op dat die lucht van den bo
 ten roecke nyet dcrepucht en worde. **E**n
 doe hi in dat clooster quā mit dē priester
 ghen lanch en ghat hem menighe lere en
 goede onderwisinghe en vermaende se
 tot rechter bruederlijcker liefde. **W**at hē
 sepe een yghelike mit wat bezoringhe
 dat zijn herte becōmert was. **D**en enen
 mit houerdie. den anderen mit ghyric.
 hept en den derden mit oncupseheit end
 voert mie oueruloedicheyt etens en dze
 kens. **E**n dat helpede een yghelick dz dat
 alsoe waer hi sepe de oeck een yghelic mit
 mit wat doechde hi gheledeet waer. die
 ene mit aendachte die ander mit verduldicheyt. al
 dicheyt. die ander sepe den dat dat also waer
 so dat si selue sepe den dat dat also waer
En do hi hem vele goets ghelepe hadde
 doe sprack hē tot hem. **B**ereydet pers

wat v comen gaste. **D**oe verwōderden
 hem die bruederen wie die gaste mochte
 welen. **E**nde doe si bereyden dat ghene
 dat si hadde doe quamē daer vele vzeem
 de bruederen soe dat si sere blide waren.
Ende bekenden oeck daer bi dat die heil
 liche vader Helenus een waerachtich p.
 phete had gheweest.

Ende an den vierden dach doe die
 heplighe vader helenus weder in die wo
 stenpe woude ghaen doe badt hem een
 ionc brueder seer neerstelike dat hē hem
 mit hem in dpe woestenpe woude leyde
 ende hi hem daer bi hem gode liet dpenē
 want daer toe had hē groote begheerte.
Doe antwoorde hem die heplighe vad
 Helenus weder ende sprack. **H**et is seer
 moepelick den ionghen bruederen bison
 derkinghe den ghenen die in cloosterē op
 gheuoedet zyn end lichamelike spise ghe
 woenlick zyn. **E**nde daer toe so zyn des
 duuels laghen en stricken ende verloec
 kinghen alsoe vele so dat dz seer sochlic
 is. **D**oe badt die brueder noch meer ende
 sprack. **H**i woude dat gherne verduldeli
 ke liden alle dat ghene dat hem aen qua
 me op dz hi hem sine goede gonste wou
 de bewisen so dat hi bi hem mochte wo
 nen. **E**n doe helenus sine grote neerstie
 heit sach doe voerde hi hē mit hem i dpe
 wolstenpe en gaf hem ene celle niet verre
 vā sine celle. **D**oe quamē die duuelē ende
 vochten hē an mit menighe ghedachten
 vā oncupseheit en vā ouertallicheyt etel
 en dzeckens ende van menigher hande
 taken die hi vā den luden hadde ghesien

doe wederkont hi seer vasselijcke **End**
doe die duuelen saghe dat si hem mit bo
ser becozinghen nyet en mochten verwi
nen doe begonden si hem seer hardelike
te slaen ende sloeghen ende scudden die
celle also sere soe dat hi meende dat si he
hem op den hoefde ghesallen ware **En**
de hi liep tot den heilighen vader **Heleno**
in sine celle ende claghede wat groter an
uechtinghe end boser becozinghen hi va
den duuelen hadde ghehad **Ende** dz si
hem so sere hadden gheslaghen end ten
laetsten hem oec dpe celle hem opt hoef
wouden gherozpen hebben. **Doe** nam
die heylighe vader **Helenus** den ioghelic
bi hem ende troeste hem seer soetelic mit
sachten woorden ende seyde he hoe gro
te verdypenken dat lyden ende verduldic
heit den mensche brenghet **En** ouerbrach
te also mit hem den helen nachte. **Ende**
doe die dach aen quam doe voerden hij
hem weder in sine celle **Ende** ghinc doe
ende maecte een cruce mit sine vingheren
om die celle in die eerde **End** verboot de
duuelen ende sprac tot he **Je** ghebiede v
bi de here des hemels ende bi den name
Christi Ihesu dat nyemant van v allen
meer ouer dz cruce en come en den ioghe
lic onghemoeyt late **En** doe was hi tot
in dat leste va sine leuen onbecomert en
die duuelen en dorsten he nyet meer mil
doen ende hi wert oeck een va den heyli
ghen ouden vaderen.

Ons secht oeck **Copres** dat die heyl
ighe vader **Helenus** in dpe woestenghen
menichwert mit enghelsche spise ghespi

set wert **En** dat sachmen dicke soe wa
neer die bruederen onderwijlen tot hem
quamen om sine goede leringhe ende oec
om dat si hem besien wouden. so dz mi
broot noch anders nyet datmen eten sou
de moghen i sine celle en vant. so troeste
hi sine gassen ende sprac **Die** die kinder
van ysrael spiset in die woestenghe die en
sal onser hier tot deser tijt nyet verghete
En doe hi dese woorden sprack so wan
neer dat da die tijt quam dat hi mit sine
gassen soude eten dan quam een ioghe
linck voer die celle ende brachte een sijn
ne broot ende alsulcke spise die den brue
deren wel betemde te eten en setten dat
voer die celle **Ende** ghinc dan ewech si
ne strate ende en wert voert nye meer ge
sien **Ende** so wanneer dan die heylighe
vader **Helenus** mit sine gassen at so sprac
hi weder tot hem **Nu** sullen wi god lou
en ghebenedijen die ons sine tafel berey
ne spise hier in die woestenie heeft berey
det. **Ende** doe ons die heylighe v
der **Copres** dese goede dinghen va dese
goede oude vaderen ghelecht had **Doe**
voerde hi ons in sinen hof ende lpet ons
daer vele lustelike palmbomen sien ende
oock vele ander bomen en sprack tot ons
Dese woestenghe is alsoe hart soe dat al
sulcke bomen seer wepnich hier zijn ghe
sien. mer dat mi der ghebueren gheloue
daer toe brachte die die eerde namen en
tot ons quamen en van onse onwaerd
ghe menschen onse benedixie begheerde
ende da hare eerde en hare acker frucht
baer worden als ic v hier voer ghesect

hebbe Doe dachte ic in den seluen name
ende in den gheloue dye pure acker zyn
fruchtbaer gheworden die daer te vorē
strenghe ende onfruchtbaer waren ghe-
weest. in den seluen name so plante ick
dese bomen in dese dorre ende onfrucht-
baer eerde Ende si brenghen oeck alsoe
schone vruchten voert als ofte si buitē de
woesteyne stonden. Ende daer nae
doe ons dese heilighe vader de goede do
gheden end die wonderwerken van den
heylighen ouden vaderen had ghesecht
en die dinghen os in die woesteyne ghe-
wesen hadde en vele ander dinghē ghe-
sicht had Doe ontfingghen wi sine hey-
lighe benedixie ende begheerden sine oer-
lot Ende doe ghat hi ons oerlot. Ende
wi beuolen ons in sine heilighe ghebede
ende scheyden daer mede vā hem.

Van den heylighen vader Helyas

Der nae doe quamen wij weder
tot den heylighen ende deuotē va-
der die Helyas ghenoemt was End die
was woenachtich bi ene stat Achinoo
ghenoemt en is een hoefststat i thebaida
en hi was hōdert en thien iaer out end
had .lxx. iaer i die woesteyne gheweest
doe wi hem vōden so dz hi noch nye celle
noch enighe āder stat en hadde Want
wi vōden hem in enē hōlen stene. Ende
daer omme soe beueden hem sine leden te
mael sere vā groter outheit ende oer dat
hi hem seluen so vele rastpet ende ghepp
nicht hadde Van den seluen goeden ou-

den vader hoorden wi alsoe vele goeder
dinghen segghen so dat wij wel segghē
ende spreken moghen voer ene waerheit
dat die heylighe gheeste volcomentliken
op hem ruste den die ander Helyas had
de die oeck een prophete was Wāt dese
helyas was een vutghenomen heyligh
vader in den lande.

Van den heylighē vader Pythirion.

Ende doe wij voerwaert doer dye
woesteynen ghinghen doe saghen
wi enen hōlen berch. En doe wij dē ber-
ghe beghonden te ghenaecken doe wert
ons ghesecht dat een seer out heyligh va-
der daer op was mit vele discipulē. En
doe wi op den berghe quamen doe von-
den wij daer seer vele goeder bruederen
Dese heylighe vader hpeten Pythirion
ende hi was een discipel gheweest des
heylighen vaders Anthonij. End dese
selue Pythirion gaf ons also goede leri-
ringhe ende onderwijsinghen van enen
goeden gheestelighen leuen als wij ye vā
enighen anderen hadden ghehoort. Hij
was oeck alsoe volcomen in enen goede
leuen soe dz men hē voer een den heyligh
vader hiele die in die woestenie was Hi
dede oeck grote onghehoorde teyckenē
Hi was ouer die duuelen alsoe ghewel-
dich soe dat hij se mit eenen woorde vut
den luden verdzeef Hij en at oeck niet me-
re dan tweemaal in dye weecke ende dz
hadde hi van ghewoente End oeck me-
de wāt hi vā swaerder outheit nē āderl

en mochte doe vraechden wi hem vā dz
ghewelt ende machte die hi ouer die du-
uelen hadde. **D**oe antwoorde hi en sprac
Wie ouer die duuelen gheweldich ende
machtich wil welen dpe verwinne alle
ondoechde an hem seluen. **W**āt so wan-
neer die mensche enighe ondoechden aen
hem seluen verwinet so wert hi des du-
uels gheweldich ende driuet hem vut dē
daer die selue doghet een meester ouer is

Van dat leuen ende couersacie des
heylighen vaders **E**ulogij.

Het en was nyet verre van dat clo-
ster daer die heylighe vader **Phy-**
lirion in was in een ander clooster daer
was een so heylighen abt in dpe hpeten
Eulogius. **E**nde die hadde ene allulcke
ghenade van gode dat so wanneer sine
bzuederen wouden ontfanghen dat ghe-
benedide heylighe lichame onses heren
christi **Jesu** dat hi dan bekende wie die
ghene was die des waerdich was ofte
onwaerdich. **E**nde als si dan tot der hei-
lighen tafele wouden gaen. so leyde hē
een yghelich welckerhande ghedachten
dat hi in den nachte hadt ghehad. **D**pe
ene van oncupsiheyt. **D**ie ander vā twi-
felinghe der salicheyt ende dēs heylighe
sacramentes. **E**en van ghyericheyt des
rijtlijcken goets ofte van andere quade
hose ghedachten. **E**nde hi bekende oeck
soe wie dat van rechter herten berouwe
hadde ofte nyet. **E**nde so wye dat hi dā
bekende sonder berouwe van ghantzer

heffen te welen den ontoech hē dan dat
ghebenedide heylighe lichame onses he-
ter christi **Jesu**. **E**nde hpeten hem dan
wederōme gaen ende zjn herte end sinne
sinne beter bereyden teghēs die eerwaer-
dighe heylighe werlschap.

Vā den heylighen vader **Appellen**.

Noch saghen wij in die selue woer-
den enen seer heylighen pater
ende maecte den bzuederen die bi hē wa-
ren woenachtich hare notozfte vā pfer
Dese selue heylighe man ontfinc ons
seer begheerlike. **E**nd nu so hadde hi en
ghewoente dat hi ghene tanghe te ghe-
bruycken en plach. **W**er hi nam dat pfer
in sine blote hant vut die asche hoe hē
dat dat oeck was ende hē leyde dat op
dz aenbelt ende smede dan wat hi wou-
de. **E**nde doe ons dat seer veruōderde
doe leyde men ons waer van dat hi die
ghenade hadde ontfanghen. **E**ens
des nachtes doe was hē seer vroech op-
ghelstae en doe hi hem een pfer heet ghe-
maect hadde so dat dat gloeyde end dat
woude smeden. **D**oe quam die duuel in
eenre vrouwen ghelijckenisse ende brach
te hem eenrehande dinck te smeden end
badt hem dat hē daer yet vā maecten
woude. **A**lthant doe bekenden hē dēs
duuels bedriechnisse. **E**nde van grooten
roozne so vergat hi dpe tanghe en greep
gheringhe mit die blote hant in dpe colt
ende nam dat pfer also gloeyende in die

hant ende kiet dat den duuel onde zyne
anghelechte **Doe** riep die duuel alsoe se
te so dat van sine gheruchte alle die bzu
deren veruact worden die niet verre vā
hem in die woelsteyne woenachtich wa
ren **Ende** daer mede so verdiende hi vā
gode dat hem gheen pfer en brande hoe
heet dat dat oeck was

Hoe dat Appellen dē bzuederen vā
monte oliueti vertelde vā enen heilighen
vā die Johēs hiete **Dat. ij. ca.**

D En seluen heplighen priester appel
len baden wij dat hij ons yet van
hem seluen ofte van anderen bzuederen
legghen woude. **Ende** seyde Appellen
ende sprack tot ons aldus **Het** was hier
niet verre van ons in dese woelsteynen
en vutghenomen heplich vader die hete
iohānes **Ende** dye stont drie iaer onder
enen steen dat hi nye en lat noch en lach
Hi sliep staende alsoe vele als hij mochte
sine voete waren hem te mael sere ghe
trompen vā langhe staen **Sine** spile en
was oeck niet anders doer die hele we.
ke dan in den sonnēdaghe. so quam een
priester ende brachte hem dat heylighe li
chame onses heren christi Jesu **En** wā
meer dz hi dat otfinc. hoe leer hē dan eer.
de had ghehōghert so was hem dā die
hōngher altemael vergaen **Dat** ghe
worde op enen sonnēdach doe quā dye
duuel leer vzoech in rens priesters gheli.
chame ende dede als ofte hi hem die ghe
heylighe spile brachte **En** althāt doe be

kende hi des duuels valsche bedriechnis
se en sprack tot hem **O** du alre onrecht.
rechtuærdicheit en alre verkeerder vall
heit een meester hoe darstu so grote heil
licheyt tot di nemen. wāneer so wiltu
godes knechten laten **Doe** lachte die du
uel seer scādelsike en sprac tot hē **It** had
ene bedriechlic opsatte daer ic di mede be
drieghen woude **Wāt** ic heb seer cortelic
uwer een also bedrogghen en ic mēghede
daer mede mīne liste en cloetheyt dz hij
mi gheloefden en dat hi zyn sinne en ver
stant verlore **En** en hadde veelre goeder
bzuederen ghebet daer nē gheweest dye
hare ghebet alsoe vuerichlike voer hē de
den so waer hi mi te dele ghewordē **En**
de doe hi dese woorde ghelproken had
dye voer die die duuel ewech vā den heyl
lighen vader **Mer** die goede mā iohānel
en leet niet of vā sine goede wercken **En**
dye die drie iaer een eynde namē doe sen
de hē god sine enghel en sprack hem toe
God heeft dīn ghebet verhoort en heeft
dīnen neeltighen arbeyt anghelien endē
heylet die wōden en smarten dīns such
tens en leyndet di die overuloedighe ga.
uen zīnre godliker ghenadē en wijl heyt
zīnre kōste volcomēlike. **En** du sulste
gaen om ende omme hier ende daer we
det ende voert in dye woelsteyne tot den
goeden bzuederē ende sult hem onderwi
sen ende leren doerhdelcke en gordertier
like mit dīne woorde en wercken **En**
dye die enghel godes dese woorde mit
den heylighen vader iohāne sprack doe
beroerden hi hem sine voeten en oec sine

crancken mont **D**oe wert hi althāt ge-
sont ende van alle sine crancheyt verlost
Ende hadde doe oeck volcomeliken alle
conste ende wijsheyt van gode ontfan-
ghen so dat hi die uitsprekinghe des hei-
lighen gheestes ende der propheten ghe-
noech hadde **E**nde alsoe ghinck hi hyper
ende daer tot den bruederen in die woel-
stenye also als hem die enghel gods vor-
kundicht hadde end deplde doe den brue-
deren truwelike dat ghene dat hi vā go-
de ontfanghen hadde **E**nde doe hi alsoe
mit groter arbeyt die hele weerce in dye
woelstenye was ghegaen so quā hi dan
weder op den sonnendaghe an die stat
daer hi eerst ghestaen hadde end wozach-
te den hēre lof ende ere ende ontfinc dan
van sinen priester dat ghebenedide licha-
me onses heren christi **J**hesu **E**nde so en
behoefde hi dan die weerce ghene licha-
melike spise weder **H**ij dede oec also gro-
te miraculen an crancken ende an besetē
menschen soe dat ene alsoe grote verfoec-
kinghe tot hem quam rechte als daer nē
dan ene putte ofte ene fonteyne en is in
enen ghanzen lande **E**nde alle mensche
om water tot den seluen putte comen.
Hij hadde oeck ene allulcke bekentnisse
van gode so dat hi alle der bruederen le-
uen ende wercken wel kenden die in clo-
steren ofte in wildernissen waren die hi
oock mit sine lichamelike oghen nye ghe-
sien en hadde. **E**nde daerome soe screef
hitotten abten die die cloesteren bewaer-
den ende ontboot enen yghelic dat leuen
van sine bruederen **E**nd seyde hem dan

wye die ghene waren die leuy en trach-
in den dyenste godes waren. **E**nde oec
welcke die ghene waren dye troostighe
haers leuens behoefde **E**nde hi screef oec
doeck den abten wie die ghene warē dye
hem te lichtpaerdelike ende te verclum-
like hielden teghens hare ondersaetē
de hem te vele verhenghede **E**n allulcke
vele groter dinghen seyde ons dye
dachtighe priester **A**ppellen van den he-
lighen vader **J**ohāne dat te lanck te se-
ghen waer **E**n dz oeck die mensche
crancheyt die zōmighē dinghē nau ghe-
louen en mochte.

Van dat leuen ende wanderinghe
des heylighen vaders **P**aphuncij.

Als wi ghinghen vāden priester en
Appellen doe quamē wi tot dz closter
daer die vader **P**afuncius in was en
lach leer na in dat alre achterste van dye
woelstenie **E**n zyn name voerghic al te
anderen vaderē dye verre om hē ghele-
waren **D**oe dese heilige oude vader tot
in zyn outheit gode neerstelic hadde ghē-
dient doe badt hi god dat hij hem te he-
nen woude gheue wie hi i zyn loon ghe-
lyck waer **D**oe quā een enghel vā gode
ende sprack. **D**u biste ghelijcke in dye
lone enen man die een quastmaker en
is in die naeste stad wonachtich en
dient zyn broot mit quasten te maeken
Doe vercriete pafuncius al te leer end
ghinck i die stad en sochte den man en
voerde hem op ene heymelike stede end

vraechde hoe dat zijn leuen waer en soe
 wat hi gode. pe te dyenste ghedaen had
 Doe sprack die quastemaker dat hi alle
 sine daghen in een sundich leuen hadde
 ghewest. **W**at ick was een moordena-
 re ende bin cortelick daer of ghecomē en
 de ick heb mi dit onepndelick werck an-
 ghenomen om dat ick mijne colte daer
 mede mach verdienen wāt ick en cā ghe-
 ne ander hantwerck. **D**oe vraechde hē
 Paphuncius seer neerstelike vā sine kit-
 sche daghen op. en doe en conde hē nye
 pet vnde dat hi pe pet goets hadde ghe-
 daen die wile dat hi een moordenaer wal
 cū hi vraechde hem ofte hi oec pe vā al-
 le sine leuen barmhertich had gheweest
Doe sprac hi. **I**n alle mijne leuen en can
 ick nyet ghedencken dat ick pe goet ghe-
 daen heb dā eens. **D**oe ick eens een moer-
 denaer was en ick ende myne ghesellen
 ghinghen vut om goet te winnen doe vi
 ghien wiene schone iocfrouwe ende dpe
 hadde gode hare repnicheit gheloest. en
 de doe mijne ghesellen haer wouden ot-
 eten doe ontfermde mi haerder also sere
 so dat ick mijne ghesellen alre heymelic-
 brit en alre trouwer dienste vermaende
 maende dat si mi dpe ouer wouden ghe-
 uen alsoe dat ick se seer nauwelic verbat
Ende nam haer des nachtes wāt mi die
 weghe des daghes tot dē luden niet vey-
 lich noch vrien waren ende voerde haer
 ongheliet weder te huys. **E**nde daer nae
 doe ghemete miene vrou die in de woe-
 denpe dwaelde en doe ick se vienck end
 haer in mijn hol brachte doe vraechde ic

wie dat si waer ofte waerdme dat si in
 die woelsteye ghecomē waer. **D**oe such-
 te si ende sprack. **D**u en derckstu mi nyet
 vraghen wie ick bin ofte wat die sake is
 want ick bin een arme wijf ende beghe-
 restu mi tot ene maghet so behoudet mi
Doe vraechde ick haer weder wat hare
 meninghe waer. **E**n doe si nyet en moch-
 te losse werdē eer si mi dat ghesecht had
 doe hief si an ende sprac. **I**ck hebbe enen
 man die is gheuāghen om goet en en he-
 uet dat nyet te betalen en alle daghe soe
 slaetmen hem end hanghet hem op end
 alle die pyne die men bedenckē mach die
 verloect men an hem. **N**u soe hebben wi
 drie sonen. ende wāt wi dā des goets n-
 en hebben soe willen si dā die kinder ver-
 ropen ende betalen hem seluen daer me-
 de. **E**nde men socht mi oeck datmen mij
 vanghen soude ende ick bin hem oelopenē
 ende quam hier in die woelsteye ende ic
 bin hier drie daghen in deser wildernisse
 gheweest soe dat ick nye gheghete noch
 ghedrōcken en heb. **E**nde wāt ic nu hier
 tot di ghecomen bin soe duncket mi dat
 ick bin ghenesen. **E**nde doe ic dese woor-
 den vā haer hoorden doe ghat ick haer
 teten ende hadde haer drie daghen bi mi
 tot dat si weder tot hare crakte quā. **E**n
 de mi verbarnde hare cōmer alsoe sere
 dat ic haer vōftien pont gaf daer omme
 dat haer man gheuāghen lach end voer-
 de se weder te huys totten luden dat si
 noch an haren liue noch an haren goede
 nyet ghescaet en wert. **E**n also verlostē
 si hare man mit dē ghelde en hare kider

ende haer seluen **D**ese twee dinghen ghe
dencke ick wel ende aldus anders gheen
goet meer **D**oe sprack die heylighe Pa-
phuncius tot hem **A**lsulcke wercken en
heb ick nye ghedaen **E**nde ic gheloue du
hebste wel ghehoort vā paphūcio **D**oe
sprack die quastmaker **J**a ick hebbe vā
hem wel ghehoort ende dat weet oec al-
le dat lant dat hi die hoechste onder alle
die monicken is van enen heylighen goe-
den leuen **D**oe sprack weder paphunci-
us tot hem **N**u sulcktu weten vā mij dat
god dijn loen achtet ghelyck dat loen dz
paphuncius heeft verdient. **E**nde wāt
di god teghens mi ghelijckheit so en sulcktu
dijn leuen nyet versumen. **E**n doe hē
begōde te segghen hoe dat hē hem hebbe
soude doe mercte hi dattet paphuncius
was ende werp alkehant die quast van
hem ende byel voer sine voeten. **D**oe nā
hem die heylighe vader paphuncius op
ende was seer blide van sine bekeringhe
ende voerde hem doe mede i die woeste-
nē ende besloot hem in sine celle ende hi
leerde hem dat rechte monicks leuen en-
de was daer drie iaer in strengher peni-
tencien in dye celle mit langhe vasten en
mit stadighe waecken ende mit deuotē
vurighen ghebeden. **E**nde na drie iaren
doe scheyde hi van dese bedriechlike wer-
elt in een volcomen leuen end voer bi go-
de in die ewighe vroechde.

Ende doe dye heylighe vader Pa-
phuncius den quastmaker tot gode ghe-
seynt hadde doe began hē een strengher
leuen an te nemen dan hi ye te vorēs ghe-

uoert hadde **E**nd hi badt god weder di
hi hem te kennen woude gheuen wie di
hi in den lone ghelyck waer **D**oe quam
weder een enghel van gode ende sprack
tot hem **D**u sulckte weten dat du ghelijc-
biste enen mensche die in die naeste stad
een rechter is **E**nde is oeck een rijk ver-
noemet man ende is die machtichste i dye
selue stad **E**nde doe paphuncius dz ver-
hoort hadde doe stont hi gherighe op en
ghinck in die selue stad en vzaechde nā
des rechters huys **E**nde doe hi dz vā
doe clopte hi aen dye doze ende badt dat
men hem in soude laten **D**oe ghinc dye
here selue haestelicke daer ende dede dye
doze op ende ontfinc hem seer blidelick
Want hē hadde ene ghewoente dat hē
alle tijdt gherne opstont ende die luyden
selue in liete want hi vermoede end ghe-
dachte alrejt dat daer arme luyden vor-
die doze mochtē wesen **E**nd alkehant doe
hyete hē dat eten bereyde **E**nde doe die
die maeltijt ghedaen was doe vzaechde
hē paphūci⁹ wat leuen dz hē zyn daghe
hadde gheuoert ende waer medehē god
diende **D**oe en antwoorde hi nyet want
hi woude vā oetmoedicheit zyn leuen en
sweghen hebben **D**oe bad hē paphūci⁹
seer neerstelic dat hi hē zyn leuen woude
leggē wāt god ghelijckte zyn loon teghel-
der monicken loon **D**oe antwoorde hē en
sprac **H**oe god mijne werckē wegheft en
wie hi mijn loon ghelijck dat is mi onbe-
kent mer om dz di die enghel godees van
mi heft gheseycht so wil ick di mijn leuen
belijden. **H**et zyn dertich iare gheleden

dat ick mit mijne vrouwe in kuyfcheyt heb ghelekt so dat ic haer noch ghene ander vrouwe nye en bekende Ende hebbe dat alsoe heymelick ghedraghen soe dat dat voer alle mēschen tot op dese tijt verweghen is gherweest Drie sonen soe heuet si mi voer die dertich iaren ghewonnen ende om der kinder wille so bekēde ick se doe ende en bespēp se nye anders om enighe vleyschelijke welluste Pelgrim ende arme luyden en vzeemde gaste heb ick altyt gherne ontfanghen. Ende so wāneer dat ick mochte so was ick al tijt op die strate op dat die pelgrime nye en soude Ic en liet nye pelgrimmē noch arme luden vā mijne huse gaen ic en gaf hem altyd luttel ofte vele op dat si nyet in der ellen de onghetroost en bleue. **M**ij en badt nye arm mēsche om sine armoede wanneer ick in dat gherechte sat mij en was gherechticheyt altyt lieuer dan mijn eyghen kint ende alle mijn goet. an der mēschen arbeit van coorne ofte van Jck en sach nye ghene twistē ofte oorloghe ick en dede alle mine neersticheit dar toe hoe dat ic se verloenen mochte **M**ijn ghesinne en was nye ander mēsche scha delick noch hinderlick **M**ijn scapen ofte ghene vā mijne anderen beesten en dede nye enighe mēscen scade noch in wickē noch in eyckelen Jck en liet oeck niemāt mine acker bouwen mi en was altyt lie ver wie dat se bouweden dat si dz beste coorne behielden ende gauen mi dat sno

deste **A**lso vele als ic mochte so en woude ick nye ghehenghen dat die rijke luden arme menschen verdrucken souden Jck hebbe alle mine daghe daer nae ghe arbeidet mit alle mijne neersticheyt dat dat ick nyemāt en soude bedroeuē Jck en woude oeck nye enighen mensche in den gherechte veroordelen so wāneer ic dat mit enigher maniere mochte voer bi gaen. **E**n doe Paphūcius dese woorden hoorden van hem doe suchte hij seer vuerichlike ende sprack tot hem. **D**i ghe benedijē die here van syon dat du toe dē hemelschen **J**herusalem moetste comen ende dat ewighe ghoet moetste besitten om datstu dese goede werckē volbracht hebste **D**och soe ghebreket di noch eens dinghes dat voer alle dinghe ghoet is. dat is dat du alle eertliche dighen achter laetste ende dye heymelike godes wijfheyt soeckeste daer die verborghen schat in lecht **E**nd daer toe en moechstu doch nyet comen du en moeste eerste verlochenen di seluen ende alle dat ghene datstu besitte ende nemet dijne cruce op dijnen rugghe ende volghet christum nae **A**lexant ouermits die woorden soe verlaecte hi alle zyn ghoet ende alle eertliche dinghen **E**nde hi liet achter wijf ende kider ende alle sine vrienden ende ghinck mit **P**aphuncio in dye woestēnye so dat hij daer nyemāt of en seyde **E**nde doe quamen si an een groot water en doe si ghene scapen en vōden doe sprac die heylige **P**aphuncius tot hem. **D**oer den ghenē daer du wijf ende kint en alle dine vrien

den hebste achterghelaten in des seluen
name sullē wi ouer dat water gaen En
alloe ghinghen si beyde ouer dat diepe
water in den name ons heren chzisti ihe
su sonder alle verdriet. En doe si tot dz
clooster quamen doe gaf hem paphūci⁹
die oorde an ende liet hem doe in die celle
gaen daer hi dē moordenaer eerste i ghe
daen had Ende leerden hem doe hoe hij
hem mit gode soude verenighen end hoe
dat hij sine ghedachtē alrijt hebbē soude
na die soeticheyt des ewighen leuēs en
doe hi hem wel op den rechten wech ghe
welen hadde doe dochte hē dat zyn eer.
ste leuē ghehele onnutte gherweest hadde
na dien dat god zyn leuē nyet hogher en
achte dan mit den ghenē die mit werelt
lijcken saken becōmert waren ende oec
in wereltlijcken dinghen haer leuen ley.
den Ende doe die heylighe man paphun
cius in den cloester. en die heylighe man
in die celle gode neerstelick beyde diendē
doe hoorden die heylighe vader pahun.
cius die enghelen leer soetelic singhen dit
nauolghende vers. Salich is die ghene
die du hebste vutuerkorē hi sal ene woe.
ninghe hebben in dinen hupse Ende doe
hi sine oren oprechte teghens den soeten
sanghe doe sach hij dat si des heylighen
mans siele van die celle mit grote vroech
den voerden in den hemel Ende doe loef
hi god vā ghātzet herten ende hi opdoaz
de dz sine bruederen en hiete hē begraue.

Daer na doe oefende hi hē voert me.
re in goede werckē ende bad god weder
dat hi hem woude openbaren so wie dz

hem ghelijck waer in den lone Doe op
baerde hem die enghel weder ende sprac
tot hem Du biste een coopman ghelijck
die comet noch hudē tot di ende staet op
ende gaet hem te ghemoete Paphūcius
die stont hastelick op en ghinck vut
den cloosten hem teghens Ende doe ghe
moete hem die coopman ende was van
alexādria Ende hi brachte grote schep
mit coorn vut Thebayda ende voer om
ghene ander sake dan dat hi die cloest
ende arme luyden daer mede spijde En
voer hem ghinghen thyen knechten mit
grote sacken mit coorns die woude hij
paphūcio en sine bruederē ghenen. Doe
gruete hem paphūcius seer goederter
ke ende sprac God gruete di ghetrouwe
coopman ende waerdighe godes siele
ende later die ertliche dinghen dyenen die
oeck van der eerden zyn want du biste
ghelcreuen in dat hemelsche gheselschap
Ende du sulste oeck alle dijne heere en
de alle dijne neersticheit daer toe gheuen
op dat du godes ghetrouwe coopman
moghelste werden Ende du sulste in roz
ten tijden schepde van dese verghanch
lijcke leuen en comen bi god i die vroech
de des ewighen leuens ende daer om so
en wilt dijn tijt nyet langher verrecken
noch verluuen van die hemelsche vaer
Ende doe hete die coopman sine knecht
ten dat si alle dat goet ende oeck mede si
le dat corne souden vercoopen ende arm
luden om godes wille soude gheue. En
de ghinck mit paphuncio in dpe moeste
nigē En doe ghat die heylige paphūcius

hem die heylighe oorde an ende besloot hem doe in dye celle vā den eersten twee bruederen die tot gode gheuaren waren Ende hi leerde doe den coopman hoe dz hi mit ghātzet begerten god soude lief hebben voer alle dinghe en die waerachtighe onuerghāckeke romēscap soude wimen ende nūmermere verliēsen. Ende doe hi oec in godes liefte alsoe volcomē wert doe schepde hij oec in godes name van desen Dale der tranē ende voer bi gode in die ewighe vroechde.

End als Paphuncius dese drie tot gode gheseynt hadde. cortelike daer nae doe hi in sine ghebede lach doe quam de godlycke stemme ende sprack Comet ghebede en liefste ende besitte die vroechde die ick van anbeghinne minen vutuetrom vāden bereypt hebbe Comet vroechde die di mit groter vroechden willē oetanghen Jek en wil dij nyet langher in Dale ellende laten dan enen dach Ende ick heb di daer omme dijn eynde alsoe corte voercondicht op dat du ghene droefenis se ofte enighe scade in dijn herte souste ontfanghen End doe die godlycke stemme dese woorden ghesprokē hadde doe seunde hy om alle sine bruederē ende seunde hem allen hoe dat god onse here hem zyn laetste eynde voerkōdicht had End onder āder goede leringhen ende vermaningen so sprack hij datmen nyemant in soude vāzaden in deser werelt hi waer koopman ofte een scaker. een edel mā ofte een bouman. ofte oec in wat state

dat hi ware wāt soe waren doch zōmīghe menschen daer onder welker menschen wercken gode seer wel behaghedē Ende daer bij salmen weten dat godes wille nyet allene en lecht in ghestelike cle dinghe. mer in den wille des menschen ende in die begheerte des herten. ende in volherdinghe goeder wercken. En doe hi vele goeder dinghen mit hem ghesproken hadde doe verscheyden die heylighe siele van den lichame. Ende sommighe van den bruederen saghen dye enghelen sine siele ontfanghen vā den lichame Ende die zōmīghe hoorde soeten sanghe dē die enghelen songhen.

Van den heylighen vader Jādozo.

DXer nae doe keerden wi noch weder omme in Chebaydā daer omme dat wi ern clooster daer saghen vā welken clooster ons vele grote dinghē gheseyt waren Hier in desen clooster warē vele heylighe bruederen Onder den bruederen so was een seer heyligh abt die hette Jādoz? En dat clooster was so wjēt da dulent monicken hare woeninghen daer wel in souden hebben ghehad Vele konteynen waren daer in dz clooster en vele scone cruythouē en vele lustelike bomen en vele en menigherhāde cruyde en bruchteen En dat was seer scone ghetimert al omme en omme mit scone kercken en mit seer costelike godes eychept end heylichepde En in den clooster was een alsulcke ordenācie en insettinghe dat so

wie van vreemde ludē daer eens in quā
dye en quā daer nūmermeer weder put
die anders een gheestelijck leuen woude
voeren Want si hadden daer twe wyse
voersichtighe bruederen die van goeder
ouheyt waren ende dye deden des cloo-
sters profite ende orbaer ende besorchde
den bruederen van hare lichamelicke no-
notorste Ende doe was dat closter also
wijt ende alsoe breeet begrepen soe dat in
dat cloester welschdz melste deel vā bruch-
ten die si tot hare lichamelicke notorft ge-
bruycten wāt si bouweden ende plantē
daer na rechter ordinancien Ende een se-
re out verstandel ende eewaerdich brue-
der verwaerde daer die poorte Ende die
selue wert seer blide van onse thoecoem-
ste ende ontkenck ons seer bruederlic en
seer vriendelic En si deden ons seer guet-
like ende besorchden ons onse notorften
Ende seyden ons van die ghewoenten
des closters vele goeder looflijcker din-
ghen ende onghehoorde saecken Ende
gaf ons van allen dighen onse noetorste
seer doerhdelicke. mer men woude ons i
dat rechte cloester ende in die inwēdige
woninghen nyet laten wij en wouden
daer in ghebleuen hebben ende onse leuē
daer in besloten hebben als des closters
ghewoente was In den seluen cloester
en buten om dē closter was so vele luste-
lichheys ende ghenoechten als of dz een
eertse paradys gdweselt hadde. Mer
dat meeste ende dat grootste dat daer i
is dat is dat nūmermere gheen brueder-
siek noch cranck en wert Wāt so wan

neer dat een brueder zyn leuen nyet lan-
gher dueren en sal ende dat hi van deses
ellendigher werelt scheyden soude soe
penbaerde hem god zyn eynde Ende so
vergaderde hidan alle die bruederen voer
hem ende seyde hem hoe dat hem dz eynde
de van sine leuen voerkondicht had dat
hi van deser werelt soude scheyden En
so nēmer hi dan oorlof van hem en schey-
de seer vrolijcken vā dese leuen ende voer
in die vroechde des ewighen leuens

Van dat leuen ende martelie des heilighen
martelaers Appolonij.

D ghinghen wi doer die wolden
die byete **V**empheos end daer so
vonden wi seer vele ende goede ende sal-
ghe bruederen van welcken brueder wi
ons vele goede dinghen ende seer wonder-
lijcke wercken seyde Ende wij saghen
oock selue ende hoorde van hem also
le goede wercken dat wi oec ander ludē
wel gheloefden. Ende onder vele ander
goede dinghen die si ons seyden doe sey-
den si ons van enen seer goeden brueder
die selue appolonius dye hadde seer gro-
te begheerten ende enen goeden wille als
le pyne ende martelie te liden om den heilighen
christi ihesu En het was doe in ene tijt
van ene scarp eende strenghe veruolghen
der heyligher christen gheloue.
Nu gheboorde dat op ene tijt dat dye
heilighen vader Appolonius gheueghen

wert om den heylighen christen gheloue
 ende alsoe gheuanghen wert hij vā den
 heylighen in enen duykeren kercker ghe
 leyt. Want hi was dye martelie alsoe ve
 le nae ghegaen mit groter begheertē soe
 dat dye heydnen ende die verwoede ver
 volghers der heyligher christen gheloue
 tot hem an den kercker quamen ende si
 lachten ende spotten zynre ende spraken
 waer is nu dyn god die di mach helpen
 nu liet an in welcken ghij ghehopet hebt
 Ende alsoe achten si hem voer een gheck
 ende voer een doze. Ende doe was een
 onder den heydnen die hpete philemon
 ende die was der heydnen speelman en
 de die versprack ende berispte den heyli
 ghen vader Appolomū te mael sere end
 vele meer dan yemant van den anderen
 heydnen ende sprack tot hem in dē kerck
 ker dat hi waer een verkerder ende een
 bedriegher des volckes ende dat hi oeck
 vol waerdich waer datmen hem ādērl
 dede ende anders martelide ende dz mē
 hem nae die martelije enen anderē doot
 sendede dan den anderen christen men
 schen. Ende voert ander vele spottelijcke
 sprack. Doe antwoerden hem appolo
 nius vut den kercker seer oetmoedelijcke
 ende goetertelijcke ende sprack tot dē
 speelman. Nu soe ontferme di god van
 vancelijcken christe ihesu ouer dē onwe
 rende mensche ende en ghedēcke niet der
 volter woorden hē tot ghene mildaet en
 in wil hē dat nummermere voer sun
 de weuen. Die oetmoedighe woorde

ende dat goet dat die heylighe vader ap.
 polonius teghens dat quaet dede ende
 sprack dat ghinck den toornighen speel
 man alsoe sere ter herten ende ghedachte
 seer iunichlike mit groten rouwe hoe dz
 hi den goedertieren vader appoloniū
 alsoe mit bosen opsitten wille hadde ver
 sproken en mit scandeliken woorden be
 spot ende berispet. ende hi soe oetmoede
 like god voer hem ghebeden hadde ende
 hem voer die toornighe woorden so liefli
 gheantwoort hadde. En hi ghedacht in
 zynre herten hoe die christē gheloue wel
 rechtuaerdich mochte welen. Ende dat
 nam hi allene daer vut dat hi so grote v
 duldicheyt ende oetmoedicheyt aen den
 heylighen mā sach. Ende die gheloue die
 quam den speelmā alsoe vastē in zyn her
 te so dat hi gheringhe onuerslaghet voer
 den rechter ghinckende sprack seer lude
 voer alle dat volck tot den rechter ende
 sprack. O rechter dijn gherecht dat en is
 niet recht dat du den kercken mēschen al
 so iamelike en onscudelike martele an
 ghedaen hebt die doch niemāt scadelic
 en zyn en oeck die waerheit voeren. Doe
 meende nie rechter dat hi dat woort in
 spotte ghesproken had en sprack. Phile
 mon du biste daer toe ghebozen end heb
 ste oeck ongonste van den luden dat du
 mit dinen schimpe die luden lachē doet
 ste en vrolick maecte. Doe antworde hē
 Phylemon. Ick hebbe spot ende schimp
 tot nu toe ghedreuen want mi was die
 waerheyt te mael ilseer onbekent. Mer
 den eerste wil ick nu hebben ende omē

die waerheit steruen **Doe** sprack weder die richter tot hem **Philemon** mi duncket du willeste in ene onfinnicheit vallen **Doe** sprack weder **Philemon**. **Rechter** du biste onfinnich dat du den christē mēschen alsoe menichwerk hebste onschuldlike gheppnichte. **Ende** wetet dat ick nyet en spotte noch en spoghe noch oeck onfinnich en bin want ick belye den kersten gheloue waerachtelike en niet valscheijcke **Ende** doe die rechter hoorde dat hem dat neerste was doe sprack hij totten luyden dz si den speelman mē goede woorden en ghelofte wederom bregghen souden want hy haerder alre gheend schimpmaecker was **Die** luden namen **Philemon** tot hem ende baden hem ende loofde hem vele goets en schone cleder te gheuen ende si spraken. si hadden hem nu lieuer dan si eerste hadden omme dat hi weder keerde vā den gheloue **Ende** so wat men hem seyde ofte gheloefde so was hi also sterk ende alsoe vast so dat hi hem om ere noch om goet vā den gheloue nyet en woude scheyden. **Ende** doe dat die rechter sach doe bedachte hi dat hi hem mit pyne ende mit menigherhande martelie vanden gheloue woude brenghen **Ende** hi hpete hem slaen en op hanghen ende hem vele marteli andoen **Ende** dat leet hi al om god blidelike ende willichlike ende was vaster dan een adamas. **Ende** doe hem die rechter sere verwonderde hoe ofte waer van hi soe gheringhe kersten was ghemordē. doe seyde men hem dat hi van **Appolony** v.

duldicheit ende craftighe woordē wat bekeert **Doe** wert die rechter op **Appolony** mit toornighen morde sere onschelken ende hpet hem mit slaghen ende mit menigherhande tormenten pynghe **Ende** hi begonde hē oeck te vloeken ende te schelden ende sprack dat hi ware en uenaer ende een verkeerder der sinne. **Ende** so verleyde hi oeck ander lude **Doe** antwoerden **Appolony** den rechter ende sprack. **O** rechter ick woude dat du en de dz alle die ghene die hier zyn in myn dwalighe mosten vallen **Doe** wert die rechter te mael sere verzoonet ende hiet een groot vuer maecten **Ende** doe dat vuer bereyt was doe hpeten dye rechter **Appolony** ende **philemon** daer in werpen **Ende** doe si in dat vuer quamen doe badt **Appolony** onsen heren christen **Philemon** dat hi ouermits sine hardicheit een teyken woude doen dat dyes die onghelouighe herten bekenisse godes en der ewigher waerheit mochten vercrighen **Alte** hant doe hi die schon ghelproken had doe daelden ene schon wolcke vā den hemel op dz vuer en leet de dz vuer also ghehele dz daer ene coelen niet en bleef ende stoden als in ene coelendouwe **En** doe dat de rechter en dz vuer saghen doe rypen si mit ghemeene stemmen. dat gheen ander god en ware dan die ghene den **Appolony** ende **Philemon** anbeden ende si worden alle ghelouich **Ende** doe dat die rechter van alre dria verhoorden dat zyn rechter kersten

was ghe worden doe seynde hi vele rech-
 ters mit vele volcks in die stat dat si den
 rechter ende Appoloniū end alle die ghe-
 ne die an christū gheloefden gheuāghen
 louden brenghen Ende doe mē se brach
 te ende mit ghene dinghē. noch mit drey
 ghen noch mit enigherhande gheloften
 ofte anderen dinghen haerder ghene vā
 den christen gheloue en mochte brenghē
 doe hietē hē se alle mit malcander op dē
 mere voeren ende in den gronde verinc-
 ken Ende althant doe openbaerde god
 sine wercken end sine grote barmhertie
 heyt ende gaf oeck een ghetuyenisse dat
 alle die ghene die noch nyet gedoopt en
 waren dat hem dat water een waerach-
 tich doopsel soude wesen. Ende dat me-
 re werp althant die dode lichamen vut
 op dat lant ende op dye selue stede daer
 die beesten stonden ende hem nae waren
 ghenoghet tot an dat mere Ende vā dē
 werre god seer grotelick gheloekt en ghe-
 eert ende worden oec in den gheloue seer
 vaskelijck ghestercket Ende si namē doe
 die heylighe lichamen ende begroeuē se
 bi malcander ende doe dede god daer ve-
 wonderlike teykenen end ghenaden tot
 welcken graue god os ghewaerdichde
 te leyden ende onse ghebeden te volbrē-
 ghen.

Item hier bescriuē die bruederen vā
 monte oliueti dat leuen der heyligher va-
 deren die woonden in ene woelstene die
 gheheten was *Nyttria*.

Doe ghinghen wi daer nae we-
 der voerwaert ende quamen in
 eene woelstene dye gheheten
 was *Nyttria* Ende die leyt van Alexan-
 dria wel dertich milen Ende men vider
 in den inghanck vā der selue woelstene
 ene eenrehande eerde die gheheten is ni-
 trū Ende mit dye selue eerde maectmen
 der menschen lichamen seer schone ende
 clare. meer dan mit enigherhande āder
 varwe ofte konste Ende daer omē so he-
 tet oeck alle dat lant *Nyttria*. want der
 menschen sielen zyn daer vele claerder en
 schonre dan in anderen landen Wāt so
 waer dat wi ye quamen daer en vōdē
 wi nye so vele goede ende deuote bruede-
 ren bi malcander als wi daer in die wo-
 stene *Nyttria* vonden Wij hebben dat
 mit onse lūflike oghen ghesien daer om
 so moghē wi oec dat wel voer ene waer-
 heyt legghen dat wi daer nyet vele min-
 dan vyfthondert huysen en vonden dat
 alle monicklike woeninghen closteren en
 de cellen warē daer vele gheestelike brue-
 deren bi malcandere ende oeck dye som-
 mighe bi sonderlinghe in hare enicheyde
 in waren onder enen vader ende onder
 ene ghehoersaemhet. Ende hoe wel dat
 dese goede deuote bruederen in die wo-
 stene *Nyttria* daer si in strengher penitē-
 cien ende in langhe waecken ende vueri-
 ghe ende andachtighe ghebeden ende in
 godlijcker contemplacien haer leuen o-
 uerbrachten. vā malcāder ghedeylet wa-
 ren een yghelic bi sonderlighe. so warē
 si doch wel veyncht i ghehoersaemheyt en

mit bzuederlike lyfste ende mit stadighē
rouwe Ende doe si hoorde dat wi daer
quamē doe ghighen ons die goede bzuē-
deren alle te samen te ghemoete met gro-
ter begheerte En doe ontfinghen si ons
leer blidelike end si voerden ons in hare
clooster ende cellen ende wpselchen onse
voeten end bewesen an ons die heilighe
wercken der ontfermherticheyt en dat
oock mit bzuederlijcker trouwe Doe so
saghen wij grote oetmoedicheyt. wi sa-
ghen oock die zōmighe die grote neerstic-
heyt an dye heylighe leyden Ende wat
wij van gheestelike leuen saghen dat en
cōnen wi nyet te volle vutsprecken. Nu
so was vā desen gheesteliken menschen
voerwaert in die woelkenye thien milen
verre een ander woeninghe ghehietē Sel-
lia Ende daer zyn oock vele cellen en wo-
nighe woninghen. so dat die selue ste-
den name daer of ontfanghen heeft En
wye oock in Aytria den cloosteren van
welckē wi hier ghenoch of gheseyt heb-
ben also volcomen wert dat hi hem mit
gode wil verenighen ende zyn leuen alle
tot gode rechten wil die selue gaet i Cel-
liam Ende hoe dat is dat daer der bzuē-
deren cellen vā malcander ghedeylet zyn
also dat die sommighe verre ende die zō-
mighe na van malcander gheleghe zyn
so quamen doch die heylighe monicken
ende die deuote goede bzuederē alle we-
op den heylighen saterdach des nachtel-
eens te samen in ene schone kercke End
so wāneermen dan des morghens i den
eerwaerdighen en heilighen sonnēdage

dat ambachte der heyligher misten na
die kerstelike ordinancie ende nae inghe-
setten rechte volbrachte hadde so ghinck
dan een yghelick weder om te hus in si-
ne celle ende in sine enighe woeninghe.
Ende so wie van den bzuederen als i di-
saterdaghe nyet en quam so dachten di-
die ander bzuederen dat hem nyet van mo-
toztighen tijtliken arbeyde ofte men-
lijcke crancheyt hadde behynderd daer
om dat hi nyet comen en mochte bzuē-
sependen dan gheringhe zōmighe bzuē-
ren daer en hulpen hem na dien dat hem
sine crancheit ofte becōmermisse gheestel-
hadde Ende so wāneer daer een vā den
anderen bzuederen quam ende sine wo-
ninghe bi hem woude hebben ende cla-
naers leuen woude voeren so dede hem
een yghelick reuerencie ende eerwaerdig-
heyt een yghelic bi sonderlinghe also bi
hi mit een yghelic i sine celle gaet en daer
sine woninghe heeft En in welckē twē-
ders celle hi dan gaen wil die selue twē-
der wert leer blide ende gaet dā vut end
laet hem daer in bliuen ende maechet di-
hem seluen ene ander celle. Ende ondt-
ander goede bzuederen die wi daer sag-
heylighe godfruchtighe bzuederē Daer
die ene of ghenomet was Didimus en
de was oock alsoe heylighe ende alsoe en
schuldich vā alle sunden so dat hi daer
ofte slanghen ende ander fensijnde wou-
men die daer in die woelkenye leer ock
waren. nyet meer en achtete dan als en
der clepne reghen wormen. Ende dy-

ander brueder hpete **Cyomus** ende waf
em discipel des heilighen vaders anho
nig gheueelt ende was thpen ende hon
der iaer out **Xen** desen saghen wij gro
te heplicheyt. **Die** derde vader die hpete
Digenes en was oeck een discipel des
heiligen vaders **Anthony** gheueelt.
Die vierde die hpete **Euagrius** ende die
was een seer groot leeraer van der hepli
cheyt. **Ende** dpe hadde oeck grote
macht ouer die duuelen. **Van** dese vier
heplighe bruederen hoorden wi vele goe
de dinghen daer wi grote beteringhe va
n ontvinghen. **Si** leyden ons oeck vele din
ghen van anderen heplighen vaderen dpe
bi haren tijden en voer hem hadden ghe
ueelt. **Ende** onder ander dinghen die si
ons leyden doe leyden si ons van twee
heplighe oude vaderen die beyde hpeten
Macharius.

Die beghint dat leue ende wonder
lijche yphenen ende miraculen van twee
heplighe vaderen en heremiten die beyde
Macharius ghenoemt waren. **En** in den
na Machario die i egipten geboze was
dat eerste ca.

Het waren twee heplighe oude
vaderen die beyde ghehpete wa
ren Macharius. **Ende** die ene
was van egipten ghebozen ende die sel
ue Macharius was oeck des heplighen
vaders Anthony discipel gheueelt.
Die ander Macharius was van alexā
dria ghebozen. **Ende** also ghelijck als si
samen in den name waren also ghe

lijck waren si oeck malsander in goede
gheestelike wercken en in ene volcomen
leuen. **Wat** dat die ghene die sinte Anto
nys discipel gheueelt had den anderen
in sommighe heplicheyt meer voerghinc
dat en was nyet onredelic war hij had
enē seer hoghe voergaende meyster ghe
hadt. **Van** desen seluen heplighe va
der Machario dpe sinte Anthony disci
pel had gheueelt so leyde ons die brue
deren dat op eenre tijt een eerbeaer man
vermoort wert. **En** daer soe beteeth me
een mede die daer onschuldich an was.
En den seluen woude men vāghen ende
vā den moort ouer hem rechten. **En** doe
hij tot gheenre onschulte en conde comen
en men hem die misdact nyet verdraghē
en woude en men hem woude vanghen
doe oetliephi en liep tot den heplighe va
der Machario in dpe woelstene en cla
ghede hem sine onscult en sinen noot hoe
dat me hē een moort anteech daer hij on
schuldich vā was. **En** die luden liepe ghe
ringhe na tot voer die celle en spraecken
tot Machario dz hi de mordenaer daer
vut liet gaen. hi molte hem voer dz ghe
rechte antwoort gheue. **En** doe macha
rius bat dat men sine onscult woude oet
fanghe ende si dat niet doen en wouden
doe nam macharins den onschuldighen
man bi die hant en ghinc mit hem daer
vut voer die celle en sprack totten luden.
Wat ghi des mans onscult niet en wilt
ontfanghen soe gaet hene end willet mij
die stede waer dat die dode vermoorde
man begrauē is. so willē wi mit u gaen

Ende doe men hem die stede wijfde dar
 hi begrauen was doe ghinc hi mit allen
 den luyden daer en voerde oeck den on-
 schuldighen mit hem totten graue ende
 knelde voer den graue neder ende riep
 den doden als hi doe hpete. **E**nde doe hi
 vut den graue atworde doe sprack we-
 der macharius tot hem **I**ck belwete di
 bi den name onses heren christi iesu dat
 du segste of dese man dijnen doot schul-
 dich is. **D**oe atworde hem dpe dode vut
 den graue ende sprack **H**i is mine doot
 onsculdich ende hij en dede mi oeck nye
 gheen leet. **D**oe vpeken alle die lude voer
 hem neder mit groter vresen en baden he
 ende den onsculdighen ma dat si hem dz
 wonden vergheuen. **E**nde dat ghelchie
 de hem. **D**oe baden si weder **M**achariu
 dat hi den dode woude vraghen wie die
 ghene waer die an sinen doot schuldich
 waer. **D**oe antwoorde hem die heilighe
 vader ende sprack **D**at en staet mi niet
 te doen dat die sculdighen va mi verrade
 soude werde. **W**at bi gheualle so mocht
 te berouwe comen in zijn herte dat hij si
 ne scule ende misdaet soude bekennen en
 dat hem god ouer hem soude ontfermen
 dat hi behouden mochte werde.

Noch een ander teyken

Daer nae doe seyden si os noch ren
 selken woeder. **D**at was een rijck
 man die had ene schone dochter. **E**nde
 om die te hebben so arbeyde een ioghelic
 alte sere. **E**n doe si hem sinen bosen wille
 nyet en woude volghen doe maecten hi
 mit thouerye so dat haer vader en al ha

re vrienden haer anders nyet an en saghe
 dan voer een acker paert. **E**n hier om so
 was haer vader end alle hare vrienden
 in groter droefenissen en voerden se ghe
 uanghen en ghebonden voer den heilige
 vader **M**achario ende vpeken hem voer
 sine voeten mit screyende ogghen en sprac-
 ken tot hem **O** heylighe vader dese was
 ene maghet dpe du hier fietste end was
 mijne dochter ende daer zijn boose men-
 schen gheweest ende hebben se mit tou-
 rye ver wandelt dat si is gheworde als
 du wel fietste. **W**ij bidden di omme den
 scepper die hemel en eerde ende alle crea-
 turen ghelcapen en ghemaect heeft dat
 du god wiltste biddē dat si weder wer-
 den mach alsoe als haer god ghelcapen
 heeft. **D**oe lachte **M**acharius lachtelick
 en sprack **I**ck en sie nyet beestelicks an
 haer dan allene ene menschelike nature.
Daer toe so en is oeck an alle hare luy-
 nyet beestelicks dan allene in der mensche-
 ouermits des duuels bedriehlike wort-
 ken. **E**n doe hi dat ghesproken had doe
 voerde hi haer i sine celle. **E**n na vele ghe-
 bedes dat hi ouer haer sprack doe salu-
 de hi haer mit oli in den name onses he-
 ren christi iesu. **E**n want si va groter en
 beyt haer craft verloren hadde doe ghel-
 hi haer teten ende voerde haer daer toe
 der vut tot hare vrienden. **E**nde doe so
 en saghe haer die vrienden ander striet an
 dan voer ene vrouwe dat si oeck was
Ende doe hare vrienden end haer vader
 ende haer moeder **M**achario seer dan

heden ende god ende den heylighē vader
seer loefden doe sprac macharius tot die
ionkrouwe Des duuels ghewelt is dar
dā in di openbaer gheworden wāt du
bisse vyl weeckē gheweest sonder dz hei-
lighe ghebenedide lichame os heren ihe-
su christi Ende alsoe voerden si die doch-
ter mit groter proechden weder te huus

ghe dat die die heylighē vader Ma-
charius disputeerde teghens enen ketter
vā hoe dz hi hē verwā en vā zōmighen
der tēpkenē die god doer hē dede

dar. ij. ca.

Igypten was opghelaten een-
rehande ketterie ende ongheloue
die gheheten was Jerichonite End nu
so was daer een in den lande die die on-
gheloue ende dwalinghe seer nauolghen-
de ende verleyde seer vele kersten mēscen
ende hem en ghenoechde nyet allene dz
hi die menschen in dorpen ende in steden
verleyde ende verkeerden. mer hi ghinck
oock in die woelkenye tot den heylighen
bruederen ende maecte daer haerder ve-
le twifelachtich in den heylighen christē
gheloue Want hi was also wel spreken
de ende sine woorden schenē also waer-
schrych te wesen dat hem nauwelick ye-
want mit woorden verwinen mochte.
En nu ghedachte die selue ketter mocht
hi den heylighen vader Machariū vā si-
ne gheloue brengen. want zyn lof voer
die menschen ghinck. dat hi daer na oec
vā den gheloue in zynre dwalighe
soudē brengen En oec dat hi des te bet

voer den luden soude wordē ghesien En
de also quam hi tot den heylighen vader
machariū ende begonde vele mit hem te
disputeren van den heylighen christen
gheloue Ende hi verp den heylighē vader
also menigherhande redenen en saecten
voer mit sine scone bedriechlike woordē
so dat macharius meende dat hij hē mit
sine simpele eenuoudighe woerden nē en
soude moghen beschermen end hem mit
woordē nyet soude moghē verwinen en
de dz daer iemāt vā die bruederē in dzo-
fenissen ende in ongheloue soudē valē
Ende doe dat Machariū sach doe sprac
hi totten ketter voer alle den bruederen
Mit woorden is hier ghenoech ghekre-
den wij willen nu totten wercke comen
Ende also nam hi den ketter mitter hāt
ende sprack Wi sullen gaen daer de brue-
deren begrauen zyn ende so wie vā ons
beyden enen doden opuerweert des ghe-
loue sal waerachtich wesen en rechtuar-
dich En dat behaghede alle ben bruede-
ren seer wel Ende doe si bouē die graue
quamen doe sprack Macharius totten
ketter dat hi enē dode hiete opstaen En
doe sprac die ketter tot hē. du sulste dat
eerste doen wāt du hebste eerste daer vā
ghesproken Doe vyl macharius neder
op sine knyen en badt ene lāghe tijt end
doe hi opstant vāden ghebede doe ghinc
hi oer een ionck brueders graf die corte-
lick ghestoruen was ende rēp hem mit
sinen eyghen name en sprac Ick ghebye-
de di in den name os heren christi ihe-
su dz du opstaetste en den waerachtighē

gheloue mit d'ynen woorden bewijfste
En althet doe antworde hem die brue
der vut den graue en sprack dz hi gherne
ghehoorzam woude wesen **E**n doe me
dat graf opdede en hem o'tbant doe stot
die dode brueder op end beschernde den
gheloue voer alle den bruederen teghens
den bosen ketter en bewijfde oeck mede
die heylighe opuerstandnisse na dese le
uen **E**n doe leyde hi hem weder idz graf
Ende doe die ketter dat sacht en die rech
te waerheyt verhoorde doe woude hi de
bruederen hebben ontlopen **E**n doe hem
die bruederen vinghen doe en woude he
machari⁹ gheen leet laten doen en sprac
dat hi pyne en arbeids ghenoech had dz
hi die ewighe verdoemenissen waerdich
ware en hiete hem vut den lande viaghē
En also worden die bruederen weder ge
bracht tot den rechten gheloue en baden
doe machariu dat he ene penitenci wou
de setten omme die twifelinghe die si va de
ketter hadden ontfanghen.

Die heilighe vader macharius had
den gheest der propheticien en dat bewijf
de hi mit menighen dinghen daer te lan
ghe waer of te segghen. **D**och so hoor
nu daer of ene waerheit **H**i had twe dis
cipulen daer die ene of was leer ghierich
va naturen en die hiete iohanes **E**nd hi
sprac op ene tijdt tot hem **B**rueder mijn
iohanes nu hoorz mine woorden ende
volghet mine raet ic sie en bekenne an di
dat di die gheest der ghyericheyt leer an
uechter en wiltu nu mine raet volghen
so sulstu nae mine doot een eerbaer ma

wesen. god en die iude en die wrake go
des en sal nimmermere tot d'ynē hupse co
men **M**er ist datstu minen raet niet vol
ghen en wiltste soe wetet dat die wrake
die ghinck ouer **J**esi om sine ghiericheit
dat die selue wrake oeck ouer di sal gaen
En also gheboorde doe die heylighe va
der macharius doot was dat die brued
doe noch nyet of en liet van sine ghyerich
heyt **E**n na den woorden als he macha
rius had gheprophetiert so wert hi also
malartche so datmen ene ghesonde be
de an sine liue niet en sach.

Item noch een ander teyken van den
heylighen vader machario
Macharius die heilighe vader had
oeck vele beswaringhen en groten
arbeyt mit den siecken ende beleten men
schen die daer laghen dach ende beleten men
voer sine celle **W**ant daer en qua nye be
leten mensche tot hem hi en maecte hem
ghelont **E**nde na hadde hi ene hote wo
ghe onder die eerde verre va sine celle en
de tot den eynde van den weghe so had
de d'ye heylighe vader oeck ene celle on
der die eerde ghemaect **E**nde soe want
re hem die crancke ende beleten menschen
te lere wouden moeyen ende verstrom
van sine heymelijcke contemplacien en
de deuoten ghebeden so ghinck hi daer
sine celle doer den verborghen hollen
ghe oder die eerde in dz hol en verberch
he daer. **E**n ons leyde een va sine disci
pulen die he had ghesien als hi doer den
werch ghinck eer dat hij cotten eynde van
den weghe qua dat hi vier en twintich

ghebeden hadde ghedaen Wāneer hi dā
weder dme ghinck so dede hi weder so
menich ghebet Ende dat gheuiel op
me ryt dat hem een beleten māwert ghe
tracht die leer vatte ghebonden was en
dese duuel was vā der naturen dat wā
meer dat die beleten mā broot at dat vut
die laken koozns ghebacken was . en
dan een vat mit water dranch daer eene
male ghenoech an te draghen had so ver
brande end verswant dat of men dat in
een ouer gheworpen had ende soe wan
neer hi nyet ghenoech en had so at hij si
ne selues onreynicheyt ende dranch sine
eyghen pisse Ende nu so had die beleten
man een moeder die nyet voer machariū
wie groten screpen ende wenen ende bat
dat hi haren sone te hulpe quame Ende
doe hem van sinen arbeit wert ghelecht
en wort hi spisen moeste hebben doe screy
delij van groter barmherticheit seer vu
richlike ende sprac tot die moeder Vrou
we om hoe vele spise wiltstu dat ic god
bidde Doe sprac si ghenadighe lieue va
der bid god dat hij an thien broden des
daghes ghenoech hebbe Doe strakte hij
haer dat si so vele ghesproken had Ende
si nam den man mit hem in sine telle en
zoet sinen heylighen ghebede dreef hi den
druel van hem en sette hem te eten nyet
meer van drie brode des daghes want
hi was een groot sterck man. op dat hij
was te bet mochte arbeiden En die vrou
was een blidelijcke mit haren sone weder
ghewas .
Nu so waer noch vele van
den heylighen vader machario te leggē

van menighen groten teykenen die hi in
sine tijt doer godes crachte dede dat wa
re veele te langhe te segghen wantmen
doch sine heylighe leuen wel bekennet
bi dese teykenē die hier ghelecht zyn En
nu sullen wi desen heylighen vader ende
heremite Machariū laten bliuen en sul
ken voerwaert van den anderen deuotē
heylighen vader segghen die oec Macha
rius is gheheten .

Hier beghint dat leuen en die teyke
nen en miraculen van den heylighen va
der Machario die van Alexandria ghe
bozen was .

Die ander Macharius was vā
Alexandria ghebozen Ende hij
was oeck een seer vutghenome
deuote heyligh priester in dese woestenie
Cellia gheheten Ende dese heylighe va
der hadde die ghewoente ouer hem dat
so wāneer hi enighe doechden an enē an
deren sach dye oefende hij oeck aen hem
seluen Ende nu hoorde hi op ene tijt seg
ghen dat eenre hāde monicken warē die
hpeten Thabenneses ende die hadden
ene ghewonte dz si nūmermere doer dye
veertich daghen in die vasten enigher hā
de spise verlochten die bi den vure gheco
ket was Doe sette hi hem selue een ghe
woente dat hi in seuen iare ghene spise
en smaecte die bi den vure ghecocket was
Ende doe dye seuen iaren dme ghecome
waren doe dochte hem hoe dat hij nyet
vele goets en hadde ghedaen Ende doe
q y

hoorde hi noch vā enen anderen brueder
legghen dat die niet meer d's daghes en
at dan alsoe vele als hi in die hāt beslute
mochte **Doe** sette hi hem seluen ene ghe-
woente en nam broot end broecte dat in
drinckuaten en wat hi bouen die crume
mit den vingher mochte crighen dz wal
oock in den daghe sine spise **En** als sine
discipulen van hem leyden. dat so wan-
nere hem ene grote crume mocht werde
so was hi alsoe vrolick als ofte hem i den
daghe ene grote werfscap gheschiet wa-
re **Dese** ghewoente hielt hi drie iaer end
doe hoorde hi weder vā zōmighen bruede-
ren legghen dat si selden slapen **Doe** soe
woude hi oock den slape verwinen ende
ghinck vut sine celle verre in die woeste-
nise ende was daer twintich iaer so dat
hi nye onder dack en quam. **Ende** daer
was die hette des daghes alsoe sterck en
die coude des nachtes alsoe groot so dat
hi van den tweeen nyet en mochte slapen
Doe begonde hem die harnen alsoe sere te
drughen en te swimelen soe dz hi hem sel-
uen ene cleyne ruste moeste gheue ofte hij
loude sine sinnen verloren hebbē.

Nu soe gheboorde op ene tijt dat hē
ene bole ghedachte in zyn herte quā van
oncuylscheit **Doe** ghedachte hij alsoe ho-
ghe dat hij ouer hem seluen te gherchte
lat ende gaf ouer zyn lijf een ordel soe dz
hi heymelick vut sine celle ghinck van si-
ne discipulen verre in die woestenie ende
daer vant hi ene diepe modder ende daer
lat hi naecte in wel ses maenden lanck
Ende nu soe zyn in die selue woestenyē

alsoe grote vespē vlesghē ende mugghe
so dat si den wilden swinen ende grote
dperen haer velle doerbiten. **Ende** van
den dperen so wert dat lichame des heylighen
vaders macharij alsoe sere doerbiten dat so
wie hē sach doe hi weder ghecomen was die
meende dz hi malaectē gheworden was. **Ende**
op ene tijt doe woude die heylighe vader **Ma-**
rius enen putte grauen ende doe quam
ene grote slanghe ende die bere den heylighen
vader temael sere **Doe** nam hi den
slanghe mit beyden handen ende oescoot
de den slanghe ontwe ende sprack. **Doe**
derfiku mi louder godes oorlof alsoe sere
biten. **Hi** hadde oock menighe cellen
die verre van malaectē stonden **Die** ene
in die woestenie **Pytria** **Die** ander ene
woestenie **Cellia** **Ende** nu soe was ene
celle sonder venster ende sonder alle lich-
te ende daer soe was hij die veertich da-
ghe in die heylighe valken **Doe** was die
ander celle alsoe enghe dat so wāneer hij
daer in sach soe en conde hi hem niet ghe-
strecken **Die** derde celle was wider dat
hi die cracke mēschen ende vzeemde ghe-
ten in plach te ontfanghen. **Ende** in den
tijden doe wij bi den heylighe vader **Ma-**
chario warē doe wert tot hē ghebrachte
ene edele scone iōetrouwe end die was
alsoe gheslaghen dat si noch sitten wā
staen en mochte **En** doe hi zyn ghebrachte
ouer haer dede en haer mit ghebrachte
oli bestreeck doe wert si in alle hare
ghelont **En** doe si te huus quā doe
de si grote almissen in allen clostere.

Dat ghinc op ene tijdt ene brueder
 tot den heylighen vader machario ende
 doe hi voer sine celle qua doe vant hi ene
 priester legghen voer die doze en de was
 malaerliche ende begheerde van macha-
 rio ghesontheit te vercrighen Ende doe
 hadde Macharius sine celle voer de pre-
 ster toeghesloten ende in woude he niet
 tot he in die woelkenie was ghecome dz
 hi hem ouer den priester woude ontfer-
 men Doe antwoorde hi hem ende sprac
 si is onwaerdich die ghesontheit te ont-
 sanghen want hi heeft alle zyn leuen inz
 oncuylcheit ouerghebracht ende daer
 om so heeft hem god gheslaghen en gha-
 out tot hem ende straffe hem hoe dat hij
 pe van ontheit dorste comen in so onrey-
 nen oncuylce leuen. En die brueder ghic
 ende straffe hem en doe verscricte die pre-
 ster te mael sere ende swoer dat hi gher-
 ne woude doen wat hi hem hiete Ende
 doe hi in sine celle quam doe sette hi hem
 ene penitencie dat hi tot in zyn eynde va-
 sine leuen nimmermere voer enich altare
 comen en soude noch oeck godes licha-
 me nimmermere re bet soude consacrerem
 ende oec nimmermere tot i dat eynde va-
 sine leuen gheen vleysche en soude eten.
 Ende doe hem die priester ghehoorzaem
 soude loofden dat hi dat alle tijt vastelic
 soude houden doe dede die heylighe va-
 der macharius zyn ghebet ouer hem en
 be maecte hem ghesout.
 Een wonder teyken van machario
 hoe dz hi een leuine iock siende maecte.

Ons leyde een vutghenome heilich
 vader ghehieten paphuncius en
 had menich iaer sinte Macharij discipel
 gheweelt Dat eens daghes doe sint ma-
 charius in sine celle sat doe qua ene leui-
 ne ende brachte haer ionck end dat was
 blint ende die celle was ghesloten Doe
 stiet die leuine harde mitten hoefde aen
 die doze Doe ghinc macharius end sach
 wie daer an clopte En doe hi de doze op-
 dede doe leyde hem die leuine haer ionck
 voer sine voeten ende neyghede hem mit
 den hoefde ende gaf hem te verstaen dat
 hij haer ionck te hulpe woude comen an
 den ghesichte Doe nam die milde vader
 dat ionck in die hant ende doe hi zyn ghe-
 breck sach doe bestreeck hi he sine oghen
 mit spekel ende althant doe wert dz sien-
 de Die leuine nam haer iock vrolick end
 neyghede hem mit den hoefde en droech
 haer ionck weder in die woelkenie End
 an den anderden dach doe quam die leui-
 ne weder en brachte he een groot scaeps-
 velle te loon ende leyde dat voer sine voe-
 ten Doe sprack die heylighe vader Ma-
 chari9. van waer is di dat vel ghecome
 du hebste bi auonturen enen armen me-
 sche zyn scaep ghegheten ick en neme nz
 dat mit onrechte gheswonen is Doe soe-
 strecte haer dpe leuwine voer hem ende
 en woude nyet van hem comen hi en na-
 me eerste dat loen van haer Ende doe hi
 sach dat si nyet van hem en woude en-
 de si leete he sine voeten en da sine haden
 dan so strecte si haer weder voer hem en
 bad he mit alre begheerten recht als een

menſche ſonder allene dat ſi nyet en con
de ſpreken **D**oe ſprac macharius tot ha
re **N**u ſo wil ic dat vel mit allulck voer
waerde nemen dat du mi ſulſte ghelo
uen dat du nūmermere mēſche en ſulſte
ſcadelick welen an ſine beeltē **D**oe ney
ghede ſi haer hoeft weder voer hē rechte
of ſi hem gheloofde dat ſi hē gherne ghe
hoorlaem ende onderdanich woude we
ſen **E**nde doe hi dat vel ophief vāder eer
den doe ghinck die lewine weder tot ha
re ionck in die woelſtenie .

Die ſelue paphuncius ſeyde ōs oec
dat **M**acharius van den daghe dat hij
ghedopet wert doe was hi veertich iare
out ende leefde daer na ſeltich iaer ſo dz
hi in die ſeltich iare nie een onnut woort
en ſprac **E**n hi ſeyde ons noch meer hoe
dat hi eens tot den heylighen vader ma
chario ſprac lieue vader wat ſal ic doen
ick heb grote beſwaringhe vā traecheyt
ende ſpreke dicke tot mij ſeluen **W**at ſie
ſtu hier in deſe woelſtenie du mochtē ſo
lief outgaen totten ludē daer ſo waerſte
dij en andere luden alſoe wel nutte ende
orbaet als hier **D**oe ſprack die heylighe
vader machari⁹ weder tot hē **H**oe wāne
re di enighe ghedachten in dijne herte co
men ſo antworde hē ende ſpreke teghēs
di ſeluen aldus **I**ck ſitte hier end hoede
deſe wande om gods wille **E**nde alſoe
ontghinghen mi deſe boſe boſe ghedach
ten ende wert vā die becozinghen verlost
mit die hulpe godes ende doer des hepli
ghen vaders ghebet

Die heylighe vader **M**acharius ſa :

op ene tijde in ſine celle doe bete hem en
mugghe leer op zyn hoeft ende doe doe
te haer macharius ſo dat dat bloet vut
haer liep **D**oe begonde hij teghens hem
ſeluen toornich te werden dat hi ſine ſel
ues ſcade had ghewrokē aen die mugghe
ende ghinck vut ſine celle op eenre velle
end daer waren die ſelue muggen
vele **E**n daer ſoe ſat hi onder menighen
dach ende liet hem biten ſoe dat hij en
malaelchen menſche ghelijck was **E**n
doe hij weder te huys quā doe en kende
men hem nyet anders dan an ſine ſtēne .

Item noch en mirakel hoe dz macha
ri⁹ een dode verwecte

Oene tijt doe ghinck die heylighe
vader **M**acharius doer die woel
ſtenie ende vant enen doden mā daer leg
ghen **D**oe verſtricten die heylighe vader
te mael ſere ende knyelde neder en ſeyde
ſinen ſtat opten doden menſche en ſeyde
Stact op in den name ons heren ihesu
ihesu **A**lchans doe ſont die dode man
op ende viel mit groten ſcrepen voer den
heylighen vaders voeten ende dante hij
ſeer neekelike dat hi hem van alſo groter
pynen verlost hadde . **D**oe vzaghe die
die heylighe vader macharius in wat p
uen dat hi gheveelt had **D**oe verluſte
die man ende ſprack **I**ck wert in een v
re gheworpen ende dat was alſo groot
als van den hemel tot op die eerde ende
daer was ick midden in **E**nde doe ic in
der groter pynen was doe quam ene ſte
me ende gehboot dat men mi weder tot
minē lichame ſoude brenghen **M**achari⁹

us dye hadde dat van gode verbeden .
 Doe lichte die heylighe vader Macha-
 rius te mael sere en sprack mit menighe
 heten tranen **O** wee den mensche die go-
 des gheboden ouertredet . Ende doe hij
 dat ghesproken had doe ghinck hi voer
 hem doer dye woestenie .

Noch op ene tijt doe ghinck die heili-
 ghe vader Machari⁹ vut sine celle i dye
 woestenie ende woude gaen in ene stede
 ghesieten **T**herenibus doe quam hi op
 enen ende an ene stede daer der heydene
 kerchof was Ende hij was seer moede
 van groten arbejde end hi woude daer
 sine ruste nemen **D**oe ghinck hi ouer die
 grauen in den kerchof ende toech enē do-
 den daer vut ende leyde hem onder zijne
 houet voer een oercussen ende liep. **D**ye
 roenheyt beynde die duuelen te mael sere
 Ende want si hem an den lichame nyet
 doen en dorsten doe woude si hem doch
 veruereen ende verscricken **E**n doe schrey-
 de die ene ende ryp den anderen als ene
 vrouwe ende sprack tot hem **L**ieue moed-
 laet ons ghaen ende gaen in dat bat **E**n
 doe antworde hem een āder duuel end
 sprack wederome tot hem vut den dodē
 heydene den die heylighe vader Macha-
 rius onder zyn hoeft hadde legghen end
 sprack aldus . **O** we ick woude gherne
 comen mer nu leyt hier een pelgherim op
 mi die druckt mi also sere dat ick niet co-
 men en mach. **D**oe nam die heylighe va-
 der macharius den doden heydene ende
 droech hem seer crattelick ende sprac. **N**u
 wou op of du moechste ende leyde hē doe

weder oder zyn hoeft ende slyep doe tot
 des morghens vroech . Ende doe die du-
 uel sine onuersaechtheyt saghen doe so
 voeren si hoech in die lucht ende riepen
 mit veruaelijcken stemmen en spraken **O**
Machari du verwinneste ons in allen
 steden waer wi di anuechte

Daer nae op ene tijt doe was **M**a-
 charius vutghegaen in die woestenie en
 en had palmlader ghewōnen daer om
 dat hi yet mochte wercken op dz hij niet
 ledich en ware op dz hem die duuel nyet
 en soude becozen **D**oe ghemoete hem die
 duuel mit ene scarpe sekel ende sloech se-
 re nerstelijcke mit die sekel teghens hem
 ende en dorste doch den heylighen vader
 machariū niet raecken **D**oe ryp die du-
 uel mit luder stemmen ende sprac **O** we
 machari du doerste mi vele leets an end
 groot ghewelt Ende hoe wel dat ick di
 gherne schadelick ende hinderlick wou-
 de welen soe en derf ick noch en mach ic
 di doch nyet doen Ende so doe ick doch
 seer vele grote wonderlijcke dinghen al-
 soe wel als du doerste **D**u valtes end so
 en ete ick doch nūmermere **D**u wakelt
 vele. soe en slape ick doch nūmermere
Du arbeiteste vele. ende ick en bin doch
 nūmermere ledich . **D**u gaeste van dye
 ene woestenie in die ander. ende so vare
 ick van dat ene lant in dat ander . **D**oe
 sprack macharius die stantaftrighe vad-
 er tot hem aldus **R**ae dien dat du alsoe ve-
 le grote wercken doerste als ic waerom
 soe en hebstu dan nyet enighe machte te
 ghēs mi **D**oe antworde hē dye duuel en

spreck alsoe. dat wil ick di segghen. alle
dine wercken die en verwinnen mi nyet
alsoe sere als dyne rechte ende grote oet
moedicheit. Doe hys die heylighe man
macharius sine handen op tot gode mit
deuoten ghebede en loofde god mit inni
gher hereen ende die duuel voer van hē.

Hoe dat machari⁹ vā gode gheopē.
baert wert wie dat hi ghelijck i den lone
soude wesen.

Doe macharius op ene tijdt in sine
innighen ghebede was doe quam
ene stemme tot hē en sprack tot hē. Ma
chari du en biste noch nyet ghecomē dar
toe datstu di moechste ghelijcken twee
echten vrouwen die in die naelste Stadt bi
hare mānen zyn Alcham doe nam hi si
nen stat in sine hant en ghinck in die stat
tot den huyle als hem die stemme gheop
penbaert hadde ende clopte aen die doze
Doe quamen vā den twee vrouwen
ende dede hem gheringhe dye doze op en
ontfinck hem seer vriendelic ende rpep al
rehat hare ghelspele Doe dochte hem bei
de groot wonder wat dat dye heylighe
man meende dat hi tot haer was gheco
men Doe sprack macharius tot haer bey
den Ick bin daer om vut die woelkenye
van verre hier tot di ghecomen dat ghij
my segghen sult hoe dat v leuen is ofte
hoe dat v leuen tot hier toe gheweelt is
Doe wouden si die rechte waerheit ver
sweghen hebben ende spraken beyde al
soe tot hem. Ghelouet ons heylighe va
der dat wi nu in deser nacht vā onse mā

nen niet ghescheydē en waren. wat god
de wercken moechstu hier an onse man
wijuen soetken. Doe badt die heylighe
vader Macharius te mael sere ende
en woude nyet of laten si en seyden hem
die rechte waerheit end die rechte man
re haers leuens en dat ghene daer si die
wille gods mede volbrachten Ende doe
dye deuote vrouwen saghen dattet die
heylighen vader alsoe grote neest was
doe en dorsten si den heylighen vader zyn
deuote herre niet meer bedroeuē ende si
sprakē also tot hem Heylighe vader wij
en zyn mit malcader in ghene machisa
pe verbonden dā dat dat god soe vort
den van sine godlijcke ghenade dat wij
twee bruederen worden ghegeue tot ech
te vrouwen Ende wij zyn wel vlytten
iaer in echten state bi malcader in enen
huyle gheweelt so dat onser ghene man
den anderē nye gheen arch woorz en he
uet ghehoort dat den anderen mocht be
droeuē ofte vertoornen Ende wij zyn
alsoe gheheelre vrede mit malcader dat
soe wat die ene wil dat dūcker die ander
oerck goet te wesen End wij zyn des oer
mit malcader ouercomē waer dz sal
dz wi vā onse mānen haddē moghe ver
crighen dat wi ons in een gheestelick le
uen tot anderen gheestelijcken vrouwen
gherne woude gheuen en onse leue wou
bi reynicheit en indē wille godes wou
den ouerbringhē En doe wi dz aen onse
mānen nyet en mochten vercrighen doe
maecten wi twee tusschen god ende onse
een allulcken verbont end ouerdracht in

valke liefden so dat onser ghenetot in si
ne laatste eynde gheen ydel woort en sol
de spreken. noch dat wij in enen goeden
goeden leuen nimmermere en soudē ofne
men sonder allene van daghe te daghen
ons te beteren ende die ene vā den ande
ren goede exempelen ende beteringhe te
nemen Ende daer om sullen wij in enen
clooster die prelaturer caperen ende ont
sien om dat wi onbedwonghelick gode
allene wouden ontsien. Ende doe dz
die heylighe vader **M**acharius verhoor
de doe bedachte hem alle zyn leuen seere
clerue te wesen teghēs dat leuē der vrou
wen ende sprack. In rechter waerheyt
soe en is noch maghet noch echte vrou.
we noch monick noch enich wereltlyck
persone. In welcken leuen die mensche
is soe en soecket god nyet meer dan enē
goeden ghehēle wille ende rechte beghez
te Ende doe hi dat ghelproken had doe
ghinc hi weder in sine celle.

Item een een exempel hoe dat **M**a
charius een heydēsche priester bekeerde.
Dat gheboorden op ene tyt dat dye
heylighe vader **M**acharius wou
de gaen iene woestenie die ghehetē was
Syria ende daer hadde hi oock ene celle
in ende hi nam een vā sine discipulē mit
hem ende hij hypete den discipel voer hem
gaen ende hi volghede hem nae Ende dz
debe hi om dat si heyde haer herte en ha
re innighe en deuote andacht des te bet
tere den discipel een heydēsche priester
ende die liep seer haestelike ende droech

een groot hout op sinen rugghe **D**oe so
sprack die brueder tot hem **D**uuel waer
ōme so loopst u so gheringhe **D**oe wert
die heydēsche priester toornich ende hij
werp dat hout van hem ende sloech den
brueder so sere dat hi voer doot bleef leg
ghen Ende hi nam dat hout op sine rug
ghe weder ende liep so als hi eerste ghe
daen hadde **D**oe ghemoete hem die hey
lighe vader **M**acharius ende sprack tot
Weest weltercome arbejder **D**oe sprack
die heydē weder **W**at hebstu in mi voer
sien dat du mi alsoe doechdelike gruelte
Doe sprac die heylighe vader weder tot
hem **O**m dat ick sach dat du arbeideste
ende doch soe onbekenclike loopste. **E**n
hi sprack doe vele mit hem van den heylī
ghen christen gheloue. **E**n althant soe
bekeerde god zyn herte dat hi sprack **D**i
ne doechdelike gruetē end waerachtige
woorden hebbe wjn herte vermaent dz
ic beken dat du een waerachtich dyenre
gods biste **E**n ic en weet n̄ wie die ōbe
kēde monic is die mi ghemoete. die grue
mi mit toornighe woordē en die gat ick
slaghe te lone en liet hē daer legghē **E**n
doe hi dz gelprokē had doe viel den heilī
ghen mā te voetē en sprac **I**ck en wil di
nimmermere laten gaen du en voerste mi
mit di en maecte mi een monic **D**oe nā
hi hē bi die hāt en voerde hē mit hem **E**n
doe si quamē bi dē moneck die hi ghesla
ghē hadde doe was hi so crac dat hi n̄
en rōde gaen **D**oe droech hē die heidden
op zyn rugghe totten clooster daer **M**a
charius woude gaen **E**n doe die bruederē

laghen dat die heydene mit macharius
quā ende dē brueder op hem droech. Doe
dochte hem groot wōder wat dat bedu
den mochte Ende doe si hoorden hoe dz
vergaen was doe loefden si god groteli
ke om die bekeriughe vā den heydēschen
priester. En si doopten hem ende deden
hem moniclike cleder an en wert alsoe
in enen goeden leuen gheuonden. Ende
van sine bekeriughe wordē daer na oec
vele heydenen bekeert. Doe sprack dye
heplighe vader Macharius Houaerdi
ghe ende bose woorden die maecten dic
ke dat doehdelike mēscen verkeert wer
den tot onnoechden Ende daer teghent
doehdelijcke ende oetmoedighe woord
den maecten dicke dat quade verkeerde
menschen tot doechden beweghet wor
den. Den heplighen vader macha
rio wert op ene tijt ene druue ghesepnt
Ende zyn heilighe herte was alijt daer
toe ghenepghet dat hi meer locht dat oz
baer en profite vā zyn euen mensche dā
van hem seluen Ende also ghedacht hij
hi oeck hier ende sepnde die druuen enen
anderen brueder en ghedachte dz die dru
uen den nootortigher waren dan hem
ende die brueder was cranck die hij dye
druen sepnde Ende die selue brueder dye
had oeck die doechde ouer hem ende hoe
cranck dat hi was doe so ghedachte hi
doch dat si een ander nutter waren dan
hem en sepnde se oeck enē anderen End
die derde sepnde se oeck enen anderē En
mit corten woorden doe wert die druue
in allen cellen ghesepnt die in die woeste

nijē nae ofte verree waren Ende een ighe
lick ghedachte dat si een āder nutter wa
re dan hem Ende ten laetsten doe wert
si machario weder ghesepnt wāt die
wilde nyet dat se macharius eenē had
ghehad. Doe hief macharius sine hād
op tot gode teghens den hemel end loof
den god mit groter vroechden om dye
bruederlycke liefste ende om die die ghehele
trouwe ende volcomenheit die daer an
allen den bruederen was.

Hoe dat Machario gheopenbaert
wert hoe dat die bruederen worden be
hindert in hare ghebeden.

DAer na soe gheboorde op ene tijt
dat macharius op eenre nacht in
sine rulle was doe quā die duel in enen
monicks ghelickenisse en clopse vast an
sine celle en sprac machario staet op wij
sullen gaen totter bruederscap dye nu te
samen comet Doe mercten machario
wel dattet ene duwelse stemme was in
sprac daer vut tot hem O du loghenat
ende een vyant alre waerheyt wat gaet
di dz heymelike gheselschap an daer hiet
heplighe mēschen vergaderē. Doe sprac
die duuel O machario en weest u nu dat
sonder ons gheen heymelick raet en wer
gaet. nu gaet dar so wil ic di mijn wort
ken laten sien Doe sprac machario god
ghebiedet di du onreynē gheeste dat du
dine straten vaerste En doe die duuel vā
hem quā doe badt hi god dat hij hem te
kennē woude gheue of dat waer wesen
mochte dat hem die duuel becoemt had

vā nam sine straf in die hant ende ghinck
 totter kercken daer hem die brude vā
 die woelken ghetoenlick plegghen te v
 gaderē. **W**āt si haddē hare ghelette tijt
 wāner dat si in den iare souden verga.
 deren. **E**nde doe hi daer quā doe badt hi
 weder god dat hi hē die waerheyt open
 baeren woude. **E**nde althant doe hū in
 die kercke quam doe stonden die bruede
 ren ende lasen die psalmen. **E**nde doe so
 sach hi vele duuelen die alle ghestelt wa
 ren als clepne mozianen ende liepen i die
 kercke van den enen brueder totten ande
 ren also gheringhe als of si gheuloghen
 hadden en verforchten die bruederen een
 yghelic bisonderlinghe mit sonderlinghe
 verforchinghe. **S**i leiden die zōmighe die
 si althant te slapen en te neyghen miltē
 hoorde. **E**n die zōmighe stieten si den vi.
 ghert in den mont ende so worden si dan
 hoekende so dat si die psalmen verstoort
 den. **S**i steyen oeck die zōmighe die vū
 gher heymelick in die nase en so worden
 si dan sterckelic vnyfende so dat si behi
 dert worden in den sanghe. **E**n doe hem
 die bruederen neder strecken ouer die for
 me doe sach hi eerst menigherhāde ma.
 nieren en wonderlike ymaginarien ende
 veynde fantasien der duuelen. **S**i leidē
 te voer dye zōmighe in ghelijckenisse vā
 menighe seone idctrouwē. **E**n leidē voer
 die zōmighe vele penninghen end coltele
 chdinghe. **E**n si setten voer die zōmighen
 bouwe ende wel gheperdie hupfen ofte
 cleynoden vā siluer ende vā goude. **E**nd

si droeghen voer die zōmighe seer lusteli
 ke gherechten vā eten en vā driucken en
 si leiden voer die zōmighe sachte en scho
 ne plumenbedden ende leyde hem naect
 daer op. **E**n si saten oeck voer een yghe
 lick en dreuen haer spotte en lachten en
 dreuen ald⁹ menigherhande fantasien.
En wat si dā voer een yghelic dedē daer
 ghinghen si dā mede in hare herten. **E**n
 daer teghens so waren zōmighe bruede
 ren so wel bewaert voer bose fantasien
 en onreynne ghedachten so dz si hē niet en
 dorsten ghenaecken ofte voer hem comē
 mer dat si achter hem op end of voeren.
Ende doe dit die heylighe vader macha
 rius al ghesien had doe screyden hū seer
 bitterlic en sprac tot gode. **S**tact op here
 mit dijne hulpe end ghi vyanden moet
 werden verstoort. **E**n also gherighe als
 hi dz ghesproken had doe vscheyden die
 duuelen alle vā mactāder so dz daer niet
 een en bleef. **D**aer nae doe die bruederen
 vāder kercken quamē doe nam die heilt
 ghe vader den enen nae den anderen een
 yghelic bi sonderlinghe daer hi die du.
 duelen hadde voer ghesien also spotteli
 ke gheberen. **E**nde hi vzaechde een yghe.
 lick ofte hi oeck allulcke ghedachten en
 becōmernissen in den ghebede had ghe.
 hadt. **D**oe verscricte alle die bruederen te
 mael sere dat hi hē die heymelicheit haer
 der herten so ghāselic seyde ende beken
 den althant dattet hem vā gode gheopē
 baert was ende si bekendē hem alle dye
 waerheyt dat een yghelic allulcke ghe
 dachtē had ghehadt als hi vā dē duuelē

voer hem hadde sien dānen Ende alsoe
weet den bruederen alle bekent hoe heyl
lich dat die stede is en wat bose fanta
sien ofte ydele ghedachten hem daer
anuechten daer des duuels teghenwoer
dicheyt is ende wāneer men die bose ghe
dachten wederstaet ende die bose fanta
sien verdrift dat dan oeck die duuel vā
hem verdreuen ende veriaecht.

Item een exempel vā twee ionghelin
ghē die vā machario een monicks leuen
wouden aennemen.

Het quamen op ene tijt twee ion
ghelighen tot Machario in dye
woelstenie en byelen voer sine voeten end
baden hem dat hi hem beiden bi hē wou
de laten bliuen en hem die oorde andoen
woude op dat si hare sielen doer hem be
houden mochten Doe sach die heylighe
vader wel dz si beyde mit weelicheyt op
gheuoedet waren end sochde dat si die
strengheyt vā der oorden nyet en sou
den moghen liden en oeck mede die har
de woelstenye Ende hi seyde hem vele vā
die hardicheyt des ordens en der woelste
niet en dat dat wereliche mēscen seer
sware en cōmerlick waer te beghinnen
Doe antworde si hē weder en spraken
Heylighe vader wat raetstu ons vā dat
wi onse sielen mede behouden moghen.
Ende doe hi dat hoorde doe sochden hi
ende ghedachte waere sake dz hi se also
oneyndelike onghetroostet van hem lieg
gaen dat si daer van ghearghert souden
moghen werden en sprack tot hem It

dat ghi gherne bi mi wille welen so
mert v seluen ene celle En hi wijste
enen handen steen dat si daer ene celle
souden stichten Dat dede hi daer
highebachte dat so wāneer hem den
beyt begonde te verdrieten dat si wou
dan te huys souden gaen Doe wāneer
hem ghehoorsaem ende begonden te
wen een hol in den harden stene en
ten hem seluen ene celle. Doe vāneer
hem wat si souden wercken Doe
hij hem van palmem coruen ende
maecken Ende alreant doe begonden
stadelike te arbeiden Ende doe
tharius hare grote neerlicheyt sach
hoe dat si in die kercke stonden end
ghebet mit inigher andacht spraken
waste hi seuen daghe en bat god neer
like dat hi hē haer leuen te kennē wou
gheuen En na die seue daghe doe
hi vut en clopte an die celle en hiet
laten. En doe si sine stēme hoorden
worden si seer vblidet en lieten hē in
doe si na gheesteliker gheuoente
ghebet hadde gheepndet en daer na
vā gode ghesproken hadden end oeck
vesperijt mit malcader hadden ghe
ten. Doe mercte die heylighe vader
tharius hare wādelinghe en haer leuen
seer scarpelick En daer na doe sprac
der bliffstu noch dese nacht bi ons.
sprac machari9 hi woude ene cleyne
bi hem rusten En alreant doe leyde
hē ene matre oder zyn hoert in ene hoer
vā die celle Doe badt Machari9

ene vuerighe colūme Ende doe macha-
rius dese ghenade ende godlycke gracie
an hē sach doe wert hi seer blide en loof-
den god vā ghāzer herten end hi scheide
van hem ende ghinck weder in sine celle
Ende daer na cortelic op ene tijt doe die
heylighe vader in sine ghebede sach doe
sach hi dat die ouste brueder vā der wer-
elt scheide en voer bi gode in die ewighe
vroechden ende wert van den enghelen
mit groter bliscap ghebracht in dat ewi-
ghe leuen Ende daer na des berden da-
ghes soe sach weder die heylighe vader
Macharius dat die ioneste brueder oec
vā deser ellende mit groter eren voer tot
gode in dat ewighe leuen Ende die heyli-
ghe enghelen voerden oeck sine siele den
seluen wech daer si des outsten brueder
siele gheuoert hadden tot den hemel mit
groter vroechden.

Jeē Macharius dye vertelde de brue-
deren hoe dat hi twee naecte monicken
mitten wilden dypen in die woelstenpen
hadde sien gaen.

DAer nae op ene tijt doe ghinck die
heylighe vader Macharius in die
woelstenie Sciti ghenoot ende quam
in eens heylighen vaders closter Pam-
bo ghehieten Doe wert die abt end sine
bruederen seer blide vā die toecomst des
heilighen vaders En doe si alle om hē sa-
ten doe sprac die oude brueder tot hē Hei-
lighe vader legt ds een goet woort daer
wi of ghebetert moghen werden. Doe
sprac machari⁹ tot hem Qu soe en bin ic
noch nyet een recht monick gheworden

mer ick hebbe weder rechte monickē ge-
lien **D**oe dochte hem allen groot won-
der wat hē mit die redene meende **D**oe
sprack hi weder tot hē **I**ck sat op ene
tijt in mijne celle en doe quā mi een ghe-
dachte in mijn herte so dat ic verre i die
woestenie ghinck en daer sochte ick ofte
ick daer enighe wercken vā gode conde
vinden te sien die ick tot nu toe net ghe-
sien en had **E**n nu soe ghedachte ick dat
bi aucture die ghedachte vā des duuels
raet mochte ghecomen wesen so dz ic hē
nauwelick wederstōt **E**n doe was dye
verloekinghe so groot in mi dz ic se niet
en mochte oerslaghen worden dz en stōt
daghelix in mine ghedachte **E**n doe dat
mi also langhe en also vele had aenghe-
uochten doe quā vā godes verheghenil-
se dat ick op ene tijt des nachtes vzoech
opstont vā minen slape en ghinc verre i
die woestenie menighen dach **E**n op ene
tijt doe vant ick een water en doe wert
ic leer blide beide vā dorste en vā moept-
heyt . **E**nde doe ick nu aldus ene cleyne
tijt bi dē water sat doe quamē vele wil-
de dperen out die woestenie en drōcken
vā den water **E**n onder den dperen soe
ghinghen twe naecte mēschen en drōnc-
ken oec vā den water **D**oe verscricte ick
te mael sere en sochde dat dz des duuell
bedriechnisse mocht wesen **E**n doe si mi
alsoe veruāert saghen doe spraken si tot
mi **E**n ontstiet di niet wi zjn oec mēschē
als du biste **E**n doe ick dat hoorde doe
verghinck mi die vrese end ick creech een
goet herte en vzaechde hē van waer oft

wie si warē ofte wāneer si i die woeste-
nie waren ghecomen **D**oe sprack si tot
mi **W**i warē in een cloester en doe quā i
onle herte dz wi vā den luden gaen sou-
den in die woestenie en daer god souden
dpenē en dat zjn xl . iaer ghelede dz wi
hier quamen en onser een is vā egypten
en die ander vā libia . **D**oe vzaechden si
mi oeck hoe dattet in die werelt stont of
die wateren hare rechte vloet noch had
den en ofte die christenheyt noch vghinc
dan ofte si weder opghinc en hoe mach-
tich dat godes dperes noch warē **E**n
doe ick hem seyde wat ick wiste hoe dat
dat in die werelt ghinc doe vzaechde ick
weder en sprack **H**oe mach ick een crech-
monick werden **D**oe spraken si **D**u sulc
verlaecken dpe werelt en al dz ghinc dz
daer in is anders so en moechstu gheen
recht monick wesen **D**oe sprack ick tot
hē **I**c bin te crāck en en mach niet doen
als ghi **D**oe antwordē si mi en biste i die
woechstu n z doen als wi so biste i die
celle en swighet en bescreye dine sunden
Doe vzaechde ic of si die roudē i dē winter
en die herte i den somer niet en vren-
men **D**oe sprack si god heft os ene allē-
ke genade gegeuē dz wi noch herte noch
roude en voelen mer dz wi nietē wōlden
dperen hier leuen van den wortelen en
cruyden **E**nd doe si dat ghesprokē had-
den ende ick mi hare ghebeden beuā soe
als die ghewoente is vā gheesteliken li-
den doe ghinghen si mieten wilden dpe-
ren weder in dpe woestenen ende dat
ōme soe hebbe ick ghesproken . ick en bin

noch nyet een recht monick gheworden
mer ick hebbe rechte ende enighe monic-
ken ghesien.

Jtem hoe macharius in den boom-
gaerde Janue en **M**ambre ghinck.

Daer nae noch op ene tijdt doe be-
gheerde die heylighe vader macha-
rius dat hi mochte comen in den boom-
gaerde Janue ende **M**ambre Ende dat
waren twe tonenaren die bi den coninc
Pharao waren doe **M**oyles van gode
tot hem wert gheseynt ende dz hi teyke-
nen voer hem dede Ende doe dede die to-
nenaren oerck valse teykene mit die craf-
te des duuels ende verkeerden den conic
Pharao dat hi **M**oyfi na sine teykenen
nyeten woude volghen noch ghelouen.
Ende die selue twee thouenaers Janue
ende **M**ambre maecten hem seluen ene
boomgaerde ende een schone rostel graf
daer in Ende groeuen doe enen schonen
putte ende si setten alrehande fruchten
Daer in also als den boomgaerde toebe-
hoorde so dat die boomgaert was recht
als een eerfse **Paradijs** Ende daer is
derck grote schat in verborghen vā siluer
ende van goude Ende daer zyn alsoe ve-
le duuelen in soe dat in menighen iaren
daer nye mensche en dorste comen End
doe die heylighe vader **M**acharius den
boomgaerde woude besien doe maecte
si hi ene bont mit strohalmē Ende wāne-
re hi ene wijle ghinck so leyde hi een kro-
halmē an den wech op dat hi niet en ver-
swaelde so wāneer dat hij weder omie-
quame Want hij moeste neghen daghe

gaen eer dat hi daer quam. Ende daer
toe so en is gheen recht werch dā menich
onrecht voerspat die die wilde dperē ma-
ken **E**n doe hi noch nē dā ene myle tottē
boomgaerde was ghegaen doe was hij
sere moede ende machteloes ghewordē
ende hij leyde hem neder en woude daer
een weynich rustē **D**oe quam een duuel
ende raapte alle die strohalmen op en ley-
de se teynden sinen hoefde. Ende doe hij
ontwaerte doe vant hi se beneuen hē ne-
der legghen. ende alrehat so bekende hij
dat dat des duuels ontrouwe was en
dat hi hem allene op gode woude verla-
ren ende stont op ende ghinc voerwaert
Ende doe hi den boomgaerde begonde te
ghenaecken doe quamen hem die duuele
te ghemoete mit groten gherucke en mit
groter onghelstuericheyt ende sprake tot
hem **M**achari du monick wat wil di i-
onsen huyle doen. wel vut gherighe du-
en hebste hier niet te schaffen dese stat is
ons eyghen di en laet nyemāt hier in du-
en moechste hier niet bliuē. **D**oe sprack
Macharius **I**ck moet daer in en moet
sien hoe dattet daer in ghelcapen is **E**n
doe hij daer in ghinck doe quamen hem
weder vele duuelen teghens mit bloten
swaerden end deden rechte als of si hem
verflaghen wouden hebben ende sprake
tot hem. **G**aet hene weder in dijne ce-
lel di duncket doch seer vzeemt te wesen so
wāneer wi om dijn huys vare en meen-
stu dā dat du mit ghewelt in ose hulen
wileste gaen **P**oe atworde hi den duue-
len en sprack **D**u comeste teghens mi mit

dijnen swaerde so ga ick teghens di i dē
name onses heren christi iesu Ende also
moet hē die duuel otwijcken En doe hi
in den bomgaerde quam doevant hi ene
schone fonteyne en vele vergulden afgo-
den end grote schatten Hi vant oeck die
schoonste bomen wel gheciert mit gra-
naten mit vijghen en mit menigherhāde
vruchten End doe hi dat alle besien had
doelghinck hi weder vut en liet gout en
siluer legghen soe dat hi dat nye en roer-
de En althāt doe hi daer vut quam doe
voerden hem die duuelen daer weder in
en riepen hē na als die rauen Rach rach
rach tot hem in spotte Doe had hi broet
en water m̄ hem ghebracht en des had
hi ghebreck en doe hi weder doer de wo-
stenige ghinck doe dorste hem so sere dat
hi verderuen woude En doe hi in dē no-
de was doe sach hi ene schone ioncfrou-
we mit enen witten clede en had op ha-
ren hoofde een cruycke mit water en die
duuel ghinck op die eerde en was alsoe
verre van hē allmen mit enē boghe schie-
ten mach Ende doe si hē also voer ghick
doe ghinck hi haer na drie daghen End
doe quamen daer vele dperen ghegaen
onder weleke was ene scone hēnde dpe
liepen hare ionghen na en die melc vloet
vāder hēnde op die eerde En doe sprack
ene stemme vā den hemel tot hem Macha-
ri gaet tot die hēnde en sughe haer En
althāt doe hi haer te ghemoete ghinck
doe stont si stille en liet hem sughen End
doe hi ghesoghen had doe creech hi sine
crakte weder en doe ghinc die hēnde mit

hem doet die woelkenie ses daghe lant
ende sughede hem so wanneer hem dor-
ste En doe hi weder tot sine celle quam
doe ghinc die hēnde weder i die woel-
kenie mit hare ionghen En doe macha-
rius den bruederen had gheseyt vā die gro-
te ghenoechte die hi hadde ghesien i den
bomgaerde doe wordē der iōgher brue-
der herten te mael sere ontfenghet ende
wouden rechte teghens striedt der wout
die ene voer den anderen En doe die brue-
de bruederen dat verhoorden doe loofte
si dat die ionghe bruedere vā den duuel
daer niet en mochten bliuen en brachten
se vā hare opferte so vele als si mochten
ende spraken ten laetsten tot hem En al-
waer dat sake dat ghi daer vāden duuel
len wel mocht bliuen wat loone wout
ghi vā gode verwachten daer also gro-
te welluste en ghenoechte is en daerom
sonder lēflick ghebreck leeft dat en doet
onse voeruaderen nyet dpe heylighe men-
ders in dpe woelkenie si sochten sere
daer si god heymelic mochten diene hē
hart dattet daer oeck was En mit dē
woordē brachtē si se vā hare opferte

Item een exempel hoe dz hi die duuel
machario opēbaerde hoe dz hi die duuel
deren visitieren woude

Machari⁹ stōt op enē audt en sach
vut sine cele den duuel voer hi in
gaen en had enē rock an daer vele garen
in waren ende doer een yghelick hēnde
ene busse als daer die aptekkers mach
medicinen in hebbben Ende sprack mach
charius tot hē Grote waer wilstu hē

Doe sprac die duuel **Ick** wil neder gaen
 ende hier mede alle die bruederen ghaen
 vifiteren. **Doe** sprack die heylighe va.
 der machari⁹ **Wat** meenstu mit so vele
 bukkes. **Doe** sprac die duuel weder tot
 machario. **Ick** brenghe den bruederen
 minen drack te verfoecken ende te proe
 uen. **Ende** ick brenghe hem daer dine al.
 loe menigherhande in desen bukkes. of
 te den enen dat rene niet en behagheden
 dat ick hem dan dat ander mach byde
Ende dat en mach also niet welen daer
 en sel immer pmat onder welen die dat
 behaghen sal. **Ende** doe hi dat ghespro.
 ken hadde doe ghinc hi voert neder. **En**
 nu was dye celle des heylighen vaders
 machari⁹ op enen berghe ghelegghen end
 daer waren vele cellen onder den berghe
 in die woestenen daer vele bruederen in
 waren. **Ende** doe die heilighe vader ma
 charius dat va den duuel had verhoort
 doe troot hi ene wyle stille in sine ghebe
 den tot dat dat die duuel wederom qua
Doe sprac macharius wederom **We.**
 ter wellerome. **Doe** antwoorde hem die
 duuel seer toornichlike ende sprac tot he
 verontwaerdgihet alle die ghene die i de
 butten legghen. **Doe** sprack die heilighe
 vader macharius. **En** hebstu da ghene
 vrient gheunden ofte enich ghewelt ouer
 pmat ghehad. **Ende** doe woude hem
 die duuel hebben gheloghē. **Doe** vzaech
 hi hem machari⁹ weder ende doe mol
 te hem dye duuel dye waerheyt segghen
 ende sprack. **Ja** ick hebbe enen brueder

gheunden die hem seer wel nae miñnen
 wille houdet. ende van welkerhande
 ick hem byede daer nemet hi bilonderli
 ghe altijt wat of **Doe** vzaechde hem ma
 chari⁹ weder. **Hoe** hetet die brueder. **doe**
 sprack die duuel. **Hij** hietet **Theopenci⁹**
 end mit den woerde so ghinck die duuel
 weder sine strate. **Ende** doe nam die heyl
 lighe vader macharius sinen staf i dye
 hant ende ghinck van den berghe totten
 bruederen in die woestenie. **Ende** doe den
 bruederen wert ghesercht dz die heylighe
 vader macharius tot hem qua doe ghin
 ghen hem alle die bruederen te ghemoete
 ende hadden een yghelic hope dat hi tot
 hem in sine celle soude comen. **Ende** doe
 vzaechde hi waer **Theopenci⁹** celle wa
 re. **Ende** doe ghinck dye heylighe vader
 daer in ende dye brueder wert seer blide
 van sine toecoomste ende ontfinc hert
 seer vriendelick. **Ende** doe die bruederen
 alle van hem ghescheyden waren ende si
 twe allene ghebleuen waren doe sprack
 die heylighe vader macharius tot hem
 lieue brueder hoe leesttu. **Doe** sprac theo
 penci⁹ heylighe vader seer wel ouermits
 dine ghebede. **Doe** sprack weder macha
 rius tot hem. **En** quellen di ghene ydele
 ghedachten. **Doe** sprack hi. **Ja** lieue brue
 der onderwilen. **Ende** hij schaemde hem
 te legghen waer mede dat zyn herte be
 commert was. **Ende** dat mercte macha
 rius seer gheringhe en woude mit cloer
 heyt en subtylheyt die waerheit va hem
 reighen ende sprack. **Nu** siet mijn lieue
 brueder hoe menich iaer dat ic i die woe

kenige mijn tijt ouerghebrachte hebbe en
dat mi oeck alle die bruederen voer enen
vader hebben ghehadt ende dat ic nu in
der tijt op hondert iaer mijns outheits
bin gheromen en nochtans werde ic vā
mijne ghedachten menichwert aenghe-
uochten en belwaert **Doe sprack Theo-
pencius . Ghelouet mi heylighe vader si
moepen mi oeck te mael sere . Ende doe
macharius verhoorde dz hij begonde te
belijen doe leyde he hem allulcke redenē
voer mit cloecheit recht of hi oeck mit ve-
leydele ghedachten becōmert hadde ghe-
weest **Ende mit allulcke behendicheyde
so toech hi hem vut dat hij hem alle sine
ghedachte rechtuuerdelike kekende dar
hem die duuel mede begrepen had . Doe
sprack macharius weder tot hem **Vieue
brueder hoe valstet **Doe sprack hij tot
noen tijt toe . Doe sprac machari⁹ **Vieue
brueder valstet tot vespertijt toe ende ne-
met van die heylighe scrift ofte vā dz hei-
lighe euangeliū yet voer di ende ghedēte
daer op soe wanneer di enighe bose ghe-
dachten moepen ende en siet nyet achter
di omē dā ouersiet op tot gode die comet
di te hulpe ende en verlatet di nyet **End
doe hi vele mit hē ghesprokē had en hem
gheleert had hoe dat hij teghens des du-
uels laghen voersichticheit soude hebbē
**En doe scheyde hi vā daer en ghinc we-
der in sine celle . Ende daer na doe
quam die duuel weder mit dē krame all
hi eerste had ghedaen **En doe gruete hē
weder macharius ende sprack **Waer so
wilstu hene du grote **Doe sprac hi **Ick**********************

wil weder gaen ende besien die brueder
**Nu beyde macharius ene wijle tot doe
die duuel weder quam ende vzaechde hi
weder ende sprack **Hoe doen die brueder
ren nu **Doe sprack die duuel mit ene he-
de stemme **O we si zijn mi allegader
derspannich gheworden en bisonder dē
ick wel in mijnē wille hadde ghebrach
die heeft hem heel teghens mi gheset en
de is alsoe wreet teghens mi ghewordē
so dat ick zijne cellen nyet en dorste ghe-
naecken ende ick heb gheswozen dat ik
tot sine celle in langher niet en wil comē
**Ende doe hi dat ghesproken hadde doe
scheyde hi van hem .**********

**Die heylighe vader Machari⁹ had
ene ghewoente dat so wanneer hi tot dē
bruederen quā dat hi altijt vrolick mit hē
dranck ende at . Ende daer teghens soe
wāneer hi van hem quam also dicke en
menichwert als hi wijn bi hem had ghe-
droncken so dicke was hi daer nae som-
der alle drincken **En so wanneer si hem
baden wijn te drincken soe ontfenck hij
des te meer mit dorste mocht castijē . En
doe vermerde hem een vā sine idghem
en sprack **Daer mede dat ghij hē want
wel te doen daer verderuet ghi hē mede
en maecte alsoe dat si hē niet soe vele te
dricken en gauen .******

**Doe machari⁹ noch in egipten was
doe ghinc hi op ene tijt vā sine celle ende
doe hi daer weder in ghic doe was dat
een mit ene karre voer sine celle gheuert
en had hē alle sine armoede gheset ofē dē**

hi hadde **E**n nu en bekende hē dpe dyet
 nyet dat hi macharius was **E**n doe en
 dede machari⁹ oec nz of die celle zyn wa
 re en halp hē vut draghē wat hij had en
 doe hi ewech voer doe sprack machari⁹
 Wi en brachten nz in dese werelt god he
 wet ds dat alle ghegeuen en god heeft dz
 weder ewech ghenomen als hij woude
 so ist gheschiet zyn heylighe name moet
 altyt ghebenedijt zyn.

Item een exempel vā **M**achario hoe
 dz hi enen mēsche bekeerde

Daer na op ene tijt doe quamen die
 twee macharij bi malkander daer
 hier voer of ghesecht is en wouden hare
 bzuederē visitieren en dz gheboerde dz si
 ouer een water voerē mit enē schepe **E**n
 daer warē vele grote here in mit paerde
 en mit ghesinde **E**n doe een here sach dz
 hi en sine monicken die bi hē warē in een
 eynde des scepes so oetmoedelick laghē
 in arne snode cleder doe sprac hi tot hē.
Ghi monickē ghi hebt die werelt te spot
 en en begheert nyet so wat die welluste
 der werelt is dā allene die snode cledere
 en die snootste spise. **D**oe antworde ma
 chari⁹ **D**aer teghēs so oetfermet ghi on
 ser dat ghi der werelt spot zyt wāt loe
 als die die werelt bespottet oec die werelt de
 volghē alsoe bespottet oec die werelt de
 haer nae volghē **E**n van desen woordē
 weret des heren herte oetfenghet **E**n doe
 hi te huus quā doe vercoft hi al zyn goet
 en gaf dz arme mēscē om gods wille en
 leide dz oeck an gods huysen en an orna
 menten en gaf hē ghehele ouer i dē wille

godes en onder die ghehoorsamheit vā
 enen ghesteliken leuen en bespote en ver
 smade die werelt en alle tyclike dinghē
 en veltichde zyn herte in gode en brache
 zij leuen tot enē salighen eynde.

Item noch een wōderlick teyken vā
 den heilighē vader machario.

Macharius ghinck op ene tijt doer
 die woestenyē en vant eens dodē
 mans hooft en dz keerde hij ome mit si
 nen staf **D**oe sprack dat hoektteghēs hē
 aldus **D**u biste macharius en hebste dē
 heylighe gheest en so wāneer du beghin
 neste te bidden ouer die arme sielē in der
 hellen so werdē wi ghet roost vā dñnen
 heilighen ghebede **D**oe sprac machari⁹
 tot hem **W**ie bistu **D**oe sprack dz hooft
Irk was een priester in heydenisse ende
 leefde op dese stede **D**oe sprac **M**achari
 us **W**at goets mach v gheschypen als ic
 god voer v bidde **D**oe sprack dat hooft
Wij staen in den vuere dat bouen ons
 alsoe hoghe is als vā den hemel tot der
 eerden ende dat is oeck alsoe dypē oder
 ons **E**nde daer en can nyemant den an
 deren sien vā groter duyfternisse dā dpe
 sommighe ouermits dñn ghebede **D**oe
 sprack weder **M**acharius **I**s die helle
 oeck groot **D**oe sprack dat hooft **J**ae
 wāt onder ons zyn die ludē die god wel
 bekent hebben en doch teghens zyn ghe
 bodē leefden dē is vele quader **D**oe screi
 de macharius en sprac **W**e dē dage dar
 die mensche i ghebozen wert die hem vā
 alsoe cleynen ghemaecte moet verblidē
 ende hi nam dz hooft en begroef dat.

Hier eyndet dat leuen ende die teykenen ende miraculen vā den twee heiligen **M**acharij Ende van hem so zyn noch menighe ander teykenen ende wōderlycke wercken ghelchiet die hier nyet bescreuen en zyn wāt men allene aen desen dinghen die volcomenheyt haers heilige leuē's wel merken mach

Van dat leuen des heylighen vads **A**mon die dpe eerste heremite was in die woelkenie **P**ytria.

Ons segghen die bruederen idpe woelkenya **P**ytria dat die eerste oerpronck van een enich heremiten leuen was een gheheten **A**mon Van welcken men scrift in die legdē vā sinte **A**nthonijs Dat dpe selue heylighe vader **A**nthonius sach des selue amō's siele die enghelen in den hemel voeren. **D**ese **A**mon was nae der werelt vā edelen rijken luden ghebozen Ende doe hi om die hefte ons heren ihesu chrizti woude in reynicheyt leuen doe worden alle sine vrienden daer grotelick of bedroeft en vertoornt op hem ende bedwōghen hē dat hi ene ioncfrouwe moeste nemen **E**n doe die dach mit groter bliscapē vā haer der beyder vziendē wert ouerghebracht als der werelt ghewoente is en hē ende die ioncfrouwe heymelicke bi malcāder quamē in een schone wel ghetierde slaepcamer. doe began hi mit haer te spreken van der kupscheyt ende sprack dat hem beyden beeter waer dat si in reynicheyt

bleuen dan dat die ene van den anderen ontreynicht soude werden **W**āt dz waerre sonder twyfel dat die vergaderinghe des lichames worde ene vergaderinghe der sielen **E**n doe hi die ioncfrouwe seyde van die reynicheyt wat doerch daer in ghelegghen waren doe ontfinc daer herte zyn woort ghelyc als die fructe baer eerde dat goede saet. ende si volghede sine leringhe en behyelt den schat der reynicheyt mit groter heymelicke vōder werelt onbekent soe dattet gode alene openbaer was dat si malcāder lē hadden in god en hi hielt haer als sineluster ende si hem als haer brueder **E**n na vele iaren doe stozuen haer der beyder ouderen vader ende moeder **E**nde doe si die vziheyt cregghen dat si hare ouderen nyet en dorsten vzen doe scheyde amon van sine huyfrouwe ende ghinc in die woelkenia **P**ytria. in welke te vorne godes dyntes nye in ghecomen wert **E**nde hi vergaderde in ene corte tyt en grote schare der bruderē die hem tot vader cozen vā enen ghestelijcken leuen **E**nde die ioncfrouwe bleef in haer huyf ende vergaderde in ene corte tyt ene grote schare der reynre maghedē daer si gheestelike moeder ouer wert **E**n mit en mocht dat claer licht nyet lagher vborghen zyn dpe heylighe vader **A**mon wāt hi god bekende en vā ghāzer heylighe lief hadde so dede god also menigher dpe teykenen doer hem soe dat zyn heylighe name bekend wert ouer alle dat is so dz hē die ludē seer begōden te moeyen

cā te soecken om gesontheyt te v̄righē.
 Dat gheuyel op ene tijt dat vele lu-
 den tot hem quamen en brachten enē iō-
 ghelick die hadde sine sinnē also ghehe-
 le verlozen soe datmen hem mit stercken
 kettenē moste binden **E**n doe sine vrien-
 den den heplighen vader **A**mon droefeli-
 ke claechden mit screienden oghē en mit
 weelighen bidden dat hi god voer hem
 woude bidden **D**oe antwoorde hi hem
 en sprack **W**at bidt ghi mi sine ghesont-
 heyt staet in uwen handen **G**heeft der
 weduwen dat beest weder dat ghi haer
 ghemomen hebt soe wert van uwe sone
 weder ghesont en van sine crācheyt we-
 der verlost **E**n doe die heplighe man de
 te woorden ghesproken hadde doe ver-
 scricen die ludē te mael leer dat god ha-
 er misdaet den heplighen vader gheopē
 waer hadde dat voer alle menschen ver-
 boeghen was gheweest ende bekenden
 hare misdaet **E**n doe waren si oeck leer
 blide dat hi hem haerder sielen salicheyt
 had ghewelen **E**n doe si die arme wedu-
 wen haer beest weder hadden ghegeue
 en die heplighe vader **A**mon zyn ghebet
 ouer hem dede doe wert dye iōghelick
 alreghant ghesont beyde an liue en an sie-
 le en ghinc onghedōden weder te huus
Daer nae op ene tijt doe quamen
 we mānen tot hem en beuolen hem in si-
 ne ghebede ende spraecten vele mit hem
 hoe gherne dat si woude doen wat sine
 wille waer en boden hem haren dienste
 dat so waer hi haerder behoefden dat si
 hem nyet wepgheren en wouden **E**nde

doe woude hi se versoeckē ofte die wer-
 ken den woorden wouden volghen end
 badt hem dat si hem een wijnvat wou-
 den brenghen dz hi water daer in mocht
 te ontfanghen so wāneer dattet reghen
 de om der luden wille die daer tot hem
 quamen op dat die dā yet te dzincken vi-
 den souden wantmen luttel waters vin-
 det in die woelkenie **D**oe spraken si bey-
 de dat si dat gherne wouden doen **E**nd
 doe si oorlof namen ende weder te huus
 ghinghen doe sprac die ene totten ande-
 ren **G**od weet dat is een seer hart wech
 doer die woelkenye te ghaen ick en wil
 mijn kameel mit den wijnuate niet hier
 senden dat soude hem dzuckē dattet nū-
 mermere en soude verwinnen **R**u soe is
 een kameel meerder dan een paert en dz
 heeft een houel op den rugghe die is ghe-
 scapen als een sadel ende is alsoe starck
 dz so wat laste men op hē leyt dat cā dz
 draghen **D**oe antwoorde hem sine ghe-
 selle ende sprack **R**u wetstu wel dat ick
 nyet meer en hebbe dan enen armen esel
 die vele te cranck is om dat wijnvat te
 draghen doer die woelkenie ende ist dat
 du sozgheste voer dijn kameel soe mocht
 tet die esel vele te min verdradhen. **D**oe
 sprack weder die ander **R**u so doet hoe
 dat du wiltste ick en wil mijn kameele
 nyet doden. **D**oe sprack die ander **H**oe
 wil ic den crancken esel die borden ende
 die laste opladen die dij dyne starcke ca-
 mele vele te swaer dūct wesen want ic
 betrouwe in die heplicheyt des eerwaz-
 dighen vaders **A**mon. dat daer onmo-

ghelick is te doen dat dat moghelic wer
de Ende alsoe doe hij te huus quam doe
nam hi een groot wijnvat en leyde dat
op den esel ende voerde dat doer die wo
stenie so dat hi alsoe lichtelick ghinck dz
hi die laste en ghewichte nyet en cōde v.
nemen Ende doe hi quā tot den heilighē
vader Amon doe gruete hij hem seer do
ghentlike ende sprac. Weest welcome
lieue vrient mit den esel ende miten laste
ende du sulste werē dat die swaerte en
die laste des wijnvates dijns ghelele ca
mele ter doot toe ghedruct heeft En doe
hy weder te huus quam doe was zjns
ghesellen camele doot als hem die heyli
ghe vader Amon had ghelecht.

Daer na weder op ene tijt doe ghic
die heylighe vader Amon ende woude
die bruederē besien ende hi quam aen een
water dat hiere Pyl⁹ En doe hij gheen
schip en vant doe dachte hi ouer te swē
men Ende doe scaemde hi hem also sere
in hem seluē so dat eer hi hem vut toghe
ende hem seluen naect soude sien so wou
de hi eer wederōme hebben ghegaen En
doe hi meende wederōme te ghaen doe
stont hi an die ander side des waters an
dat lant. En hier om en om ander ve
le teykene en wōderlike visionē die god
doer hem dede soe had hem anthonius
in grotet waerdicheit Ende so wāneer
hi vā volcomen mēschen yet goets wou
de legghen so sweech hi zjntre selden.

Hier beghint die legende des heilige
vaders Onofrij.

En goet monick gheheten On
phuncius die screef dat leue des
heylighen vaders Onofrij en
scrift aldus Ick brueder Paphu
us ghinck vut egipten in die woestene
ende omeghinck ope heylighe vaderē
de hermiten om dat ick daer heylighe
ende doechden daer van soude leren En
doe ick vier daghe in die woestene om
ghegaen hadde doe ghebrack mi spise en
ick verlore alle mijne crachten Ende om
een wijle doe wert ick mit enen groten
lichte omme beuanghen ende daer van lot
quā mi mijn craft weder so dat ic noch
vier daghe ghinck sonder spise Daer na
doe vvel ick weder in mijne crachten so
dat ick op die eerde bleef legghen of ick
doot hadde gheweest En doe ic aldus
een wile gheleghen had doe quā een seer
wonderlick schoon man ghelijc als een
schoon claer sonnen schijn Van den lichte
te verlicte ick te mael. En doe ghinck
hi tot mi in enen goedertieren aensicht
ende berouwen mijnen mont ende om
mine handen ende doe wert ic also ster
soe dat ick vvolick opstont ende ghinck
weder twalef daghen lanck sonder spise
se Ende op den twaleften dach doe lot
ick neder ende ruste mij van groter mo
dicheyt doe sach ick den heylighe vader
Onofrij voer mi gaen ende zjyn aensicht
lichte was seer gruwelick ende alle zjyn
lijf was mit hare bewassen ende hi wert
alsoe ruych als een wylt dier Ende doe
hare bedecte alle zjyn lijf. ende op somen
ghe steden had hij hem mit lot ende mit

crude ghedert **D**oe verscrifte ick te mael
 sere ende liep verre vā hem op enē hoghē
 berch ende verbarch mi oder dat lot endē
 lach daer in groter anrte ende vrese **E**n
 doe ghinck hi mi nae en riep tot mi ende
 sprack **O** godes knecht en ontstie di niet
 want ick bin oeck een mensche also wel
 als du **D**oe creech ick enē trooste ende ic
 ghinck vā den berghe tot hem en viel ne
 der voer sine voete **D**oe hiet hi mi op vā
 der eerden ende sprack **S**tact op du bist
 een godes knecht ende du hietste paphū
 cius ende biste des heilighen noot vrient
Doe stont ick op ende hoe moede dat ic
 was doe wer ick doch seer vrolick end
 sat voer hem neder en bat hem dat hi mi
 sinen name ende zyn leuen woude seggē
Doe sprack hi tot mi. **I**ck bin **O**nuffri
 us ghepyeten ende bin wel seuerich iaer
 hier in dese wilde woestenie gheweest en
 heb gheleest van desen crude voer broot
Ick en hadde nie noch huus noch dack
 in den seuentich iaren anders dā in den
 holen bergghen **E**nde ick en sach nye mē
 sche in der tijdt dan di **E**nde eer dat ick
 in dese woestenie quam doe was ick in
 egipten in een clooster ende daer in wert
 ick van mijne kijnnescheyt opghetoghen
Ende onser waren doe wel hondert die
 alle van enen goeden leuen waren ende
 die oefenden hem allen na cloesterlike se
 den ende na gheesteliker ordinancie **E**n
 doe hoorde ick seer dicke dat soe wāneer
 die bruederen vā enen gheestelicken leuen
 spraken dat si dan alre meest loefden dez
 heremiten leuen voer alle ander dinghē

Ende si ghedachten oeck haerder die in
 den eersten dat leuen der heremiten had
 den begonnen en wat groter ghenaden
 god in hem dede **E**n si seyden vā helyas
 die hem in die woestenie oefende mit val
 ten ende mit ghebede so dat hi mit sinen
 ghebede dē hemel besloet wel vierdehalf
 iaer so dattet nye en reghende ende oeck
 den hemel weder ontsloot **E**nde hoe dz
 hem die enghelen spysden in die woeste
 nje ende hoe dat hi den doden opwerce
Ende hoe hem god mit enen vuerighen
 waghen in dat ertliche paradys voerde
Ende si seyden oeck hoe dat **J**ohannes
 die doper **C**hristi in die woestenen ver
 wert mit sine heylighe leuen so dat hem
 die schepper alre creaturen neycheden on
 der sine handen end van hem ghedoper
 woude werden. **E**nde dat hi van gode
 ghelooft ende ghepresen wert als dz vā
 vrouwen lichamen nyemant heylighe
 noch saligher en waer ghebozen. **E**nde
 doe ick mijne bruederen assucke redenen
 hoorden spreken doe vraechden ick hem
 waerome dat si der heremite leuen also
 sere loofden ende prijsden voer ander di
 ghen **D**oe antwoerden si mi ende spra
 ken **D**aer ome dat si vele crachten hebbē
 en vā reynre sinnen en van cupscher her
 ten zyn meer dā wij in den cloesteren dz
 cōnen weten went si zyn zonder alle mē
 schelike trooste ende in haerder aenuech
 tinghe sonder enighe hulpe **M**er onser
 ene die helpt den anderen ende wi ouer
 brengen onse tijt mit malcandere ende
 wij troostē die ene den ander wi hebbē oke

huylen voer den reghen **W**i hebbē daer
ende schaden voer dye hetten ghemaecte
Ende warm vurre en goede rocken end
pellen ende daer toe sachte bedden voer
die coudē **A**llulcken troost en hebbē hye
heremiten nyet in die woestenie want si
menschelycke troost ende lichamelijcke
voersichticheyt nyet en moghen hebben
Ende daer dīe soe troostet se god selue
en oeck menichwerk mit sine heplighen
enghelen **D**ie zyn hare troost in ghesont
heyt ende in crancheyt **S**i beware hem
die spise **E**n alle dat wi van menschelic
ke trooste ontfanghen dat ontfanghē si
van godlijcke trooste **A**ls in den psalter
ghescreuē staet **H**ebte hope end toeuersla
te tot goede wercken so wertstu ghespi
set ende gheuoedet mit sine ghenaden en
mit sine godlijcke rijcō dīe die niemant
mit gheenrehande sprake en conde doer
gronden **E**nd als hi in den psalter noch
spreket dat god sine armen nūmermere
en wil vergheten. **E**nde doe ick dese
redene van mijne bruederen verhoorden
doe wert mijn herte also ghehele ontfen
ghet so dat ic dach noch nacht ruste heb
ben en conde ende ghedachte altydt hoe
dat ick allulcke leuē mochte crighen **E**n
de doe ick allulcke ghedachten een tydt
lanck had ghehad doe nam ick op eenre
nacht een cleyn broot en een weynich an
der spisen dat ick nauwelick tot an den
vierden dach hadde **E**nde ick ghinc in
die woesteniye en quā op enen berch end
dachte dat ick daer woude bliuen **E**nde
doe ick in den ghedachten was hoe dīc

daer woude bliuen doe quam een groot
clær schynsel teghens mi daer ick te
le sere of veruært wert **E**n ick ghedachte
te dat dat mi een tepken soude wesen
ick weder in mijn clooster soude gheuen
Ende althant doe ghinc vut den lichte
een seer wonderlick scone man ende do
sprack seer vriendelic tot mij hebt v
en en vrese dī nyet ick bin dīn enghel
dī van gode toegheset is doe du ten
ghebozen waerste en bin nu vā gode
dī gheseynt dat ic dī sal leren een herem
ten leuen na den wille godes **W**est on
moedich ende vrolick in arbeide en
alre bewaringhe so behoedet dīn hert
voer ydele ghedachten leet sonder
elijcke sorghe en volherde in alle goet
werckē **J**e en verlate dī nūmermere
dat ick dī voer godes anghefichte her
ghe **E**nde doe hi dat ghesproken hadde
doe ghinc hi wel achte milē weghes
mi in die woesteniye ofte meer **D**oe quā
men mij tot enen holl dat sonder
groot end schone was ende doe ic
ick mijnē gheselle nyet meer ende ic
doe als der monicken ghewoente is
hi mi sine benedixie soude gheuen **D**oe
ofte yemant daer in waer **E**nde of
ne godes knechte sine woeninghe
in en had **E**nde althant doe quam
vut ghegaen een seer heplich mā en
den so ypel ick neder en woude he
ghebedet hebben. **D**oe hief hi mij op
zijnre hant en ghat mi den kuffe des
des end sprac seer sachtmoedelic tot m

mijn kind du biste mijn brueder in desen
 leuen en voerde mi in dat hol En ic bleef
 daer bi hem ene langhe tijt en hi leerden
 mi der heremiten leuen en hoe dat ic mij
 in dese woestenie leuen soude houdē En daer
 na sprack hi tot mi Brueder staet op en
 gaer in die onderste woestenie daer so he
 uert di god bereydet ene woeninghe daer
 du mirlike in sulste leuen En hi ghinc
 doe vier daghe mit mi en in den vyfte da
 ghe doe quam wi in ene stede ghehe
 ten Caliboma en daer stonden vele scho
 ne palmbomen Doe sprack die heylighe
 vader tot mi . Nu siet waer is die stede
 die di god bereydet heeft en hi bleef daer
 bi mi wel verich daghe en leerde mi hoe
 dat ic leuen soude en beual mi doe gode
 en ghinc doe weder in zijn hol En daer
 nae lo quam hi alle iaer eens tot mi en
 leuen voerde . Ende eens daghes doe
 quā hi tot mi ende doe wij bi malcader
 saten en spraken van dat ewighe leuen
 doe quam die heylighe vader in een alto
 grote soerichheit dat hi vā mi neder sanc
 op die eerde en sine heylighe siele scheide
 vā sinen suuer onbeulecten mont ende si
 voer hi gode i die ewighe vroechde recht
 als in enen soeten slape leer sachtelijcke
 En doe wert ick te mael leer veruært
 in opel neder op die eerde ende scryden
 leer bitterlijcke ende begroef dat heilige
 lichame mit groter droefenissen . Doe
 sprack ick paphūcius tot dē heylighe va
 der . O heylighe vader wat groter
 droefheit hebstu gheleden Doe sprac hi we

der ald9 Ick leet dicke alsulcken arbeyt
 so dat ick onder wijlen weende. ick had
 den doot des dages gheleden vā die gro
 te hette en des nachtes vā die grote cou
 de en ick leet vele honghers tot dat hem
 god ouer mi ontfermde en dat hi mi vele
 vertroostinghe toeseynde Hi seynde mij
 alle daghe sinen enghel die mi een broot
 brachte Ende soe wāneer ick daer van
 proefde so was mijn mont vol alre soe
 richeyt End die palmbome die brenghē
 mi t walef werf in den iare vruchten end
 die vruchte ete ic ghemēghet mit cruyde
 en is in mijnen mont alsoe soete als ho
 nich Ende doe hi mi dat gheseyt hadde
 doe sprack hi tot mi O lieue brueder pa
 phūcius begheerstu na den wille godes
 te leuen so bereydet di god alle dijne no
 toekte want god selue ghelproken heeft
 Wij en sullē ghene sorghe hebben om etē
 ende om drincken Mer wi sullen ten eer
 sten dat hemelrijck en die gherechticheit
 soecken ende soe ordiniert ende toeschic
 ket ons god al dat ghene dz ons notorf
 rich is . Doe sprack ick paphūcius we
 der tot hem . O heylighe vader hoe ofte
 wanneer ontfanghestu dz ghebenedide
 heilighe lichame onses heren christi i esu
 Doe sprack die heylighe vader Oauffri
 us tot mi Alle sonnēdaghe so comet die
 enghel godes tot mi en brenghet mi dat
 ghebenedide heylighe lichame ons herē
 christi i esu ende sine ghebenedide heylige
 bloet En dat ontfanghe ic tot ene waer
 achtighe sekerheit des ewighen leuens
 Doe sprack ick weder . Heylighe vader

en late di niet verdrieten dat ick di alsoe
uele vraghe **W**aer hebste dine hemelyke
stede ende dine woeninghe daer du alre
meeste dijn ghebet tot gode spracke. doe
sprack hi **G**aet mit mi so wil ic di laten
sien en mijn huus wijlen **D**oe ghinc ick
wel drie mijlen verre mit hem in die on-
derste wolkene **E**nde doe wi daer qua-
men doe sach ic een schoon groot hol en
daer voer stonden seer lustelijcke schone
palmboomen ende die waren seer won-
derlijcke ghecypert mit suuerlycke vruch-
ten **E**nde daer laten wi onder en sprac-
ken van der siele salicheit **E**nde doe dye
sonne haren loop begonde tot den au-
te neyghen doe ghinghen wij binnen in
dat holle ende vonden daer een broot op
ene tafele ende oeck mede een luttel wa-
ters daer bi **E**nde doe sach dye heilige
vader **O**nuffrius wel dat ick seer moe-
de was gheworden in den langhen we-
ghe van der rugher wildernissen en sprac
tot mi lieue brueder du sulste een luttel
spise nemen op dat di dine crachte weder
mach comen. **D**oe sprack ick weder toe
hem **I**ck en wil nyet eten du en etest dan
oeck mit mi **E**nde also aten wi dz broet
ende droncken des waters mit malcan-
der **E**n doe bleef ons dat broet een wey-
nich ouer **E**nde wi ouerbrachte daer na
den helen nacht ouer in godes lof zoder
slapen **E**nde doe die morghestout seer
vroech ghecomen was doe was zyn an-
ghesichte doot ende bleeck van verwen
gheworden meer dan dat te vorës had
gheweest daer ic te mael sere of wert v

scricket ende sprack tot hem. **O** heylig
vader wat bedudet dat dz hem dijn an-
ghesicht also gheringhe veruandelt is
uet **D**oe sprack hi tot mij **G**od hebste
tot mi gheleynt dat du mi sulste beuolen
uon ende mi der eerden sulste beuolen
mine lichame van rechte toebehoore en
die siele sal van den heylighen engelen
tot der ewigher salicheit en tot die on-
uerghanckelyke vroechden voer gode
anghesichte werden ghebrachte **E**nde
bid di datstu wiltste verkundighe al
du hier ghesien hebste **E**n wat ick
wozuen heb die mine name eren. **G**od
doe ick vzaechde wat dz was doe sprac
hi **W**ie gode in mine eren een offer
ghet die selue sal vlost werden van
volsen becozinghen en aenuerhinghe
van des duuels banden en sine siele sal
mit die enghelsche chozen in die ewighen
vroechden werden gheset **W**er wil
offer niet en dan brenghē die gheue en
misse hoe cleyne dz si oec is of die barm-
eeren lichte in mine eren. ofte doet
ander goet werck om mine wille. **D**oe
sprack ick paphuci⁹ weder tot hem. **O**
heylighe vader **O**nuffrius later di
leet wesen dat ick di vraghe. **W**er wil
noch offerhande noch almissen mit ghe-
uen en can waer mede sal die di eren
dat die oeck me de der gracen ende
naden en der groter doechdeliker wer-
ken deelechtich mach werde die du
die liefte gods vdiert hebste **D**oe sprac
die heylighe vader **O**nuffri⁹ tot mij. **W**
wie dat mi nyet gheuen en mach als ic

te vorens ghesproken heb die sal zyn hā.
 de tot gode ophetten mit enē deuotē rou-
 wighen herte en sal gode spreken i mi in
 re eren een pater noster ende een aue ma-
 ria tot loue der heyligher onghedeyder
 drieuoudicheyt. die selue wert oeck der
 ghenaden en der crachten deelachtich die
 ick bi gode verwozen hebbe **Doe** badt
 ick paphuncius den heylighen vader en
 sprac **O** orhte dat zyn dat ick dese stede
 tot in dat eynde mijns leuēs hier mocht
 bekennen en gode hier enichlic mochte die-
 nen **Doe** sprack **O** nuffrius tot mi. dat
 en mach niet wesen. mer ghaet en hou-
 det dijn leuē als du eerste hebste gedaen
 end gaet ende verkundighet alle dz ghe-
 ne dat du in dese woelstenen hebste ghe-
 sien ende ghehoort **Doe** strecte ic mi vor-
 hem neder en sprack **H**eylighe vader **O**
 nuffri ick weet wel dat di god om dinē
 groten arbeyp die du om sinen wille heb-
 ste ghehadt ghene bede en wepghert. ick
 bidde di dat du mi bi gode wilt verwer-
 uen dat ick di in doechden en in alle goe-
 de wercken ghelijck mach werden ende
 die crone der glozien mit di in der ewic-
 heyt mach bekennen **Doe** antwoorde hij
 mi ende sprack aldus. lieue brueder du
 begheerste dat ick mijn ghebet teghens
 voer di doen wil. des sulstu secker zyn
 ende gaf mi daer mede sine heylighe be-
 nedictie **Ende** daer nae doe knyelden hij
 onder op die eerde en sach mit scrypendē
 vghen op tot den hemel en badt en loue
 de god vā gantzer herten en sprac mit lu-
 der stemmen **I**ck beuele in dinē handen

mijnengheest **Ende** mit desen woorden
 so quā een wōderlick schoon licht ende
 ombeuick hem so dat ic hem ouermits
 die grote claerheyt nyet en cōde ghehen
Ende in den seluen lichte so scheyde vpe
 salighe siele vā den reynen onbeulectē li-
 chame **Ende** doe ontfenghen hē die ghe-
 seynde boden dat waren die heylighe en
 ghelen godes mit groter vroechdē **Doe**
 hoorde ick haren loueliken langhe mit
 enghelscher vrolicheyt end mit groter be-
 gheerten daer si gode mede loofden end
 oec hem seluen verbliden vā die salighe
 vutuaert des heylighen vrient godes **O**
 nuffrij om dat godes lof doer hem ver-
 meerdert wert **Doe** vvel ick neder op si-
 nen heylighen doden lichame ende scryp-
 de doe seer bitterlick dat ick den heylighe
 vader nyet langher en mocht behouden
 den ick so langhe mit so groten arbeypde
 ende mit so groter bitterheit hadde ghe-
 locht ende hi mi so trouweliken ontfan-
 ghen had. **Ende** daer nae doe toech
 ick mijnen rock vut en deylde den i twe
 delen en ick toech dat een deel weder aen
 minē lichame ende dat ander dele toech
 ick aen den heylighen lichame des heylig-
 hen vaders **O**nuffrij **End** ick begroef
 hem doe mit claghelijcker bescreynghe
 en mit mit grote iamerheide **End** bi ghe-
 lucke soe vant ick een wel bereyt graf in
 enen harden stene daer ick hē in begroef
En doe ic also hele verlaten ende allepne
 daer was doe woude ick in dat hol heb-
 ben ghegaen daer sine woenighe in ghe-
 weest hadde doe vvel dz hol voer mij ne

der end die berch besloot haer weder to
so dat ick daer nyet in en mochte comen
Ende die seone palmbomen die braken
ontwe in mijne teghewordicheit ende si
vielē neder op die eerde als of se een star
ke wijnt hadde neder gheworpen Daer
hi so bekende ick wel dattet godes wile
niet en was dat ic daer soude bliuē En
de dat die godlycke voersichticheit nye
mant anders dpe stede bereyt en hadde
dan den heylighen vader Onuffris dpe
ghehele een dyente was na dē wille go
des. En daer om doe ick die werckē en
den wille godes sach doe ghic ic vut die
woelstenpe weder in egipten ende v̄kun
dichde doe mijnen bzuederen in mine clo
steren Ende so wat ick goets an dē heyl
lighen man ghesien had dat verkundich
de ick ouer al Die heilige vader Onuffri
us die schepde vā dese ellende ende voer
hi gode in die maent die Junij ghesietē
is op den elfstē dach als men oec begaet
den dach vā den heylighē vrent godes
Harnabas ghenoeemt die eene van den
lxxij. discipulen ons heren was.

Van den heylighē vader Pyamon.

Dat was een heyligh priester iene
woest enie die lach bij den mere bij
ene stadt dyolcho ghenoeemt En die sel
ue priester hpete Pyamon en an den sa
ghen wi vele goede dinghen En hoorde
oec vā vā hem legghē dz hem god vele
wōderlike dinghē openbaerde en dz la
ten wi bliuen en willen assene een dinc

van hem nufegghen daer mede dat ter
die waerheit vā hem wille bewisen
was der monicken priester in dpe sel
wolkenje En alle sonnendage quamen
die bzuederē en ontfenghē dz gebenedide
licham os heren vā zijne hat.
dat gheboorden op enē dach doe alle die
bzuederen quamen en dz heilige sacramē
ontfinghen doe screef een enghel die na
men vā zōnighe bzuederen en van de zō
nighen niet Doe mercte pyamon en
bzueder welcks name die enghel niet en
screef Ende nae die wisse nam hi enen
ghelic bzueder visonderlinghe en vanc
de hem hoe dat zjn leuen voer gode ghe
rechtet was En also wordē die zōnighe
ghe in eenre hāde sonden beuōden Ende
doe seode hi hem wat hi had ghesien en
lette hem allen penitencie En sette hem
seluen daer oec mede in dz boeck reke
of hi die alre schuldichste onder alle den
bzuederen had gheweelt En doe hi voer
der den bzuederen dz lichaem ons heren
gaf doe sach hi weder den heylighen en
ghel voer den altare staen enō die screef
die namen die hi eerste n̄ scriuen en vol
de ghelice als die ander En doe merkten
die heilighe preester Pyamō dz die peni
tencie en dat berouwe waerachtich en
volcomen had gheweelt Den selue hō
ghen man sloeghen die duuelen also se
re so dz hi noch staen noch sitten mocht
En doe die bzuederen quamen nae hem
ghewoente op enen sonnēdach En doe
si hem tranck vonden doe worden dpe
bzuederē alle te mael sere bedroeft hēpde

om sinen groten arbeijt en oec om dat si
dat heylighe ghebenedide lichame gher
ne ontfanghen hadden **Doe** hiete hi den
buederen dat si hem op ene matre voer
dat altare louden bzenghen **End** doe hi
doeck ene clepne wijte ghebeden had doe
quam die enghel die hij oec hi den altare
hadde ghesien ende boec hem die hat en
rechte hem op van der eerden **Ende** alte
bant doe was hij ghesont en had alle si
ne pyne ende arbeit vergheten **Doe** stot
die heylighe man op en knelde voer de
heylighen altare ende volbracht dat heyl
lighe ambacht en gafden buederen dat
ghebenedide heylighe lichame ons heren
Jhesu Christi.

Van dat leuen des heylighen vader
Pauli die eenuoudighe

Dat was een monick ghesietē pau
lus die eenuoudighe end was een
discipel des heylighe vaders Anthonij
Ende vā den leyde men ons vele goeder
dinghen. Des heylighen vaders leuen
dat ghehoorde aldus. **Dat** was een
werellick man die hadde ene echte vrou
ende die vant hi op ene tijt bi enen ande
ren man **Doe** wert hi vertoornet en sca
mede hem also seer so dat hij huus ende
hof en alle dat hi hadde achter hem liete
en en dede nyemāt dat te weten en hiep
van groter bedrernissen heymelic i die
woestente ende verdwaelde daer in dat
hi nyet en wiste waer dat hij was ofte
waer dat hi hene soude **End** also bi ghe

ualle doe quā hi tot die celle des heylighe
vaders Anthonij **Ende** doe hij vernam
dat die heylighe vader anthonius daer
in was van welcken men vele goets in
allen landen leyde **Ende** doe badt hi hē
dz hi hem den wech woude wijzen daer
hi sine siele mede behouden mochte **Doe**
lach sinte Anthonis wel dat hi een men
sche vā simpele ende eenuoudigher natu
ren was en sprac **Du** en moechste dijn
siele nyet behouden du en wilste doen dz
dat ick di hiete **Doe** sprac paulus dat hi
gherne doen woude wat hij hē doen he
te **Ende** doe woude hem Anthonij ver
soecken en sprack tot hē **Staet** hier stille
ende verheydet mijnre voer dese celle toe
dat ic weder tot di come **En** also ghick
Anthonius weder in sine celle en liet hē
daer voer staen enē helen dach ende enē
helen nacht ende stont oeck also stille so
dat hi enen voetstap niet veerder en quā
ende verwachtte hem mit groter nechtic
heyt **Doe** lach Anthonius heymelic vut
een venster **End** doe hi sine neerlicheyt
lach dat hi enen dach ende enen nachte
hem daer verwachtte doe ghinck hi daer
vut en bracht hem doe in sine celle tot hē
end leerde hem hoe dat hi soude werckē
mit sine handen om die notozte zyns li
chames **En** oec hoe dz hij mit den mōde
soude beden en mit den herten goede ge
dachten te hebben en vasten tot die vel
pertijt en den hongher niet eer en verla
den louden en voer oueruloedelic te dzic
ken hem te wachten **Wāt** hoe wel dat
dz water vā couder naturen is so wert
I ij.

doch dat lijf oueruloedich daer vā Ende
doe hij hē leer wel onderwelen had hoe
dat hi soude leuen doe gaf hi hem ene cel
le in die woestenen wel drie milen verre
van sine celle Ende daer hiete hi hem bli
uen ende leuen na sine leringhe. En doe
woude hem Anthoni⁹ voerwaert wij
sen in rechter ghoorzaamheit en vsochte
hem vele an menighen dinghen Hi hiete
hem den enen dach lanck vasten en wa
ter vut enen putte halen ende in die son
ne ghieten En onderwilen soe hpete hij
hem alle sine cleder ontornen en dā we
der te samen naven En die koruen ende
die tynnen ontulechten ende vele allulke
dinghē die daer onnotorlich warē En
so wat hi hem ye doen hiete so en conde
hi nyet an hem in woorden noch in wer
ken enighe onlijdsamheyt merken En
dme quā hij in corten tijden tot hogher
volcomenheit. Doe seyde anthoni⁹ dē
bzuederē een exēpel en sprac So wie ghe
ringhe tot volcomenheit zyns leuens
wil comen die en sal zyn selues meyster
nyet welen noch sinen eyghen wille niet
volghen En ofte hem dat ghelijck goet
dancket so sal hi na den gheboden ons
heren Jhesu christu leuen die daer sprack
Ick en bin daer dme niet op eertrijcken
ghecomem dat ick mijnē wille doen sal
Mer dat ick wil doen den wille des va
ders die mi gheseynt heeft Hoe wel dat
die wille Jhesu christi niet en was con
trari teghens dē wille zyns vaders En
want hi ouermits die ghehoorzaamheit
vut den hemel hier neder tot ons quam

en predicte dpe ghehoorzaamheit. dan
dme woude hi die oeck veruollen end hi
woude sine vader ghehoorzaam zyn En
want nu christus dit altemael selue
uet ghedaen so zyn wi gode ongheloo
saem end verdoemen onse sielen om dat
wi onsen eyghē wille ghehoorzaam zyn
En daer vā so sal ons hier die heylighe
vader Paulus hier een exempel gheuen
diet mit sine ghehoorzaamheit tot allul
ke hoghe volcomenheit is ghecomē Doe
dede god doer hem vele grote wonderli
ke teykenen meer dā doer sinen meyster
anthoniū Hi quam in allulke ghesche
ke gracen en ghenadē voer gode so dat
anthoni⁹ tot hem seyde die hi nyet ghe
sont en cōde maecten en die maecte dpe
heylighe vader Paulus ghesont doe d
ne heylighe verdienstē Hij had oec alle
grote toefien en toeneyghē tot god d
here vā sine onnoselheit ofte simpelheit
so dat op ene tijt een man tot hem wou
ghebracht die sine sinen hadt verlorē
also dat hi anders niet en dede dā als wa
ralende hont En doe Paul⁹ ene langhe
tijt ouer hem ghebeden had en hij noch
niet ghesont en was ghewordē. doe d
de hi als een kint en wert onlijdsam te
ghens god en sprac Ich en wil in d
daghe nyet eten du en maecte dā d
mensche ghesont En doe dede god als
een milde vader teghēs sinen lieue son
die hi nyet gherne en woude bedromē
En althāt doe wert die misce ghesont
Wi hoorde oeck vele meer teykenen en
miraculen en ander goede exempelē dpe

hiet omme dye rothheyt achter ghebleuen
en niet ghescreuen en zijn

Van den heylighē vader Elogio

Elogius die hiere een boeckmeester
en die liet alle zijn goet achter om
die liefte gods seer willichlic En doe en
vode hi hē mit den arbeide zijnre handen
niet ghenere En hi had een ghebzer aen
sine liue daer omme dz hi noch in closteren
noch in woestenghen niet en mocht bliuē
En daer om so had hi een wenich tijelic
goets daer hi sine notozt of mocht heb
ben in sinen hupse **D**ese selue Elogi⁹ de
vante ene malaetschen mēsche aen die stra
te legghen en die hiere **E**lefaci⁹ en dye
en hadde noch nase noch voertē noch hā
den en dat had hem die malaetscheyt of
ghereert en hi was i sine lijue ghene ledē
die almissen mede hadt **D**en selue cranc
ken die had Elogi⁹ dat hy bi hē woude
bliuen en sine notoztē van hem woude
nemen En des wert dye arme mensche
seer vrolic ende Elogi⁹ voerde hem mit
hem in zijn hups en bewaerde hem mit
een en mit drincken en mit baden End
bi hoorde hē op en leyde hem neder ende
handelde hem mit groter verduldicheyt
en barmherticheyt en dz dede hi vijftien
jaer lanck seer willichlike so dat hi hem
ope en bedroefde en oeck vā hem nye be
wouet en wert **D**aer na doe maecte die
duuel dat die cracke mensche onuerdul
dich wert ende begōde elogiū te vspre.

ken en sprack aldus **D**u verlopē mēsche
du hebste dīn huus verterit end du heb
ste ghestolen vzeender luden goet en dz
woort wiltstu mit mi bedecken **E**logi⁹
die sprack weder **L**ieue vader hoe heb ic
di bedroeuēt **D**oe sprack hi toz nichlike
Ick en mach dīn onghetrouwe bespot
tinghe nyet langher līden. die caricheyt
dīnre spisen en is mi nyet āders dā ene
verladinghe ende ene onwaerdicheyt
ick wil sat werden vā vleysche En doe
ghat hem die trouwe **E**logi⁹ vleysche te
eten **D**oe rpep dye malaetsche mensche
weder mit luder stemmen tot hem ende
sprac **D**u en meochste mi nūmermere so
vele goets doen dat ick van di dat voer
goet wil nemen ende ick en mach bi dī
nyet langher bliuen ick wil die ludē sien
ende bi den luden woenen. **D**oe sprack
Elogius weder. ick en sie di allene nyet
gherne. wiltstu ick bzinghe di dīnre ghe
deliken luden meer want ick woude se
gherne hebben **D**ie arme mēsche sprack
Ic sie di allene ongherne wiltstu mi dīn
ghelijcke meer bzinghen ghi zijt doch mi.
ne broot eeters en begōde hem seluen te
snaen en sprack **W**erpet mi vut ick wil
nyet langher bi di bliuen **D**ie duuel had
hem alsoe verkeert so dat hi hem seluen
woude hāghen had hi hande en voeten
ghehadt **N**u sach elogi⁹ wel dz hi nze
woude of laten en ghic tottē heremiten
die na bi hē woendē en socht raet van si
nen arbeide **E**nde doe rpeden si hem dat
hi dē cracken tot ant hōniū soude voerē
en dz hi na sine rade den crancē mēsche

dede **D**oe ghinck hi weder te huus ende
verwan den crancken mit goeden rade
dat hi gherne mit hē woude varen **E**lo-
gius nam sinen bzueder den malaetschē
mensche end voerde hem mit hem in een
schip tot den heilighen vader **A**nthoniū
daer sine discipulē in ene celle warē **E**n
in den anderden daghe te vespertijt doe
quam die grote anthonius vā sine hepli-
ghe stede seer oetmoedelick in sine cleder-
ren ende die waren van huydē gemaect
Ende na sine ghewoente doe vzaechde
hi den bzueder machario ofet daer nyet
enighe vzeemde gasten oft vzeemde bzu-
deren ghecomen waren **E**nde die seyde
hem dz daer bzuederen vā **J**herusalem
ghecomen waren ende oeck vā egipten
Bi den van iherusalem so worden hem
gheestelike menschen bedudet **E**n bi den
van egipten so waren hē ander verlaten
menschen ofte onghestelike bzuederē be-
teykent dye zynre leringhe onwaerdich
waren **D**oe sat **A**nthonius neder ende
liet den enen na den anderen voer hē co-
men en vzaechden wie van hē allen **E**lo-
gius hiete ende nyemāt en conde hē dat
leggghen **D**oe ryp hi hem seluen drie ma-
le mit den name ende sprac **E**logi boeck
mepster antworde mi **E**n hē sweech al-
stille ende ghedachte dat yemāt anders
Elogius mochte hypeten **D**oe sprac **A**n-
thonius weder **I**ck roepe di **E**logius
boeckmepster vā alexandria **E**logi die
sprack wat is dijn ghebot **A**nthonius
sprack end vzaechde hem waer om dat
hi daer waer ghecomen **D**oe sprack hē

Heylighe vader wie heft di mijnē naam
ghesecht die heft die oer mijnē bootschap
ghesept **A**nthonius sprac dyne bootschap
pe die weet ick wel en segt dat den bzu-
deren en verkundighe dat hem **N**ae den
ghebode seide **E**logius den bzuederē en
sprack aldus **I**ck vant desen malaetschē
menschen in enen weghe verwoopen **D**er
der alle trooste ofte enighe hulpe en den
voerde ick in mijn huus ende ghelooft
hem en gode dat ic hem woude bi stan-
en behulpelic wesen tot in dat eynde vā
sine leuen dat wi mit malcāder gode die
nen mochten en van gode dat hem
mochten verwoeren **N**u soe zyn wij bi
malcāder gheweest wel vijftien iare lē
in goeder vrientlijcker liefden **E**nde na
alle den iaren so is hi mi seer hancē ghe-
worden en verspreket mi sere en en wil
nyet bi mi bliuen ende hi is mi alsoe we-
der spanich gheworden so lat ic hē we-
der vutgheiaghet wolde hebben **E**n nu
heylighe vader gheft mi dijnē trouwen
raet daer op en bidt god dat hi mi helpē
Doe wert anthoni⁹ seer toornich en sprac
toornichlike tot hem **E**logi verwoep
den van di god die en verwoepet hem
die hē selue ghelcapen heeft. **w**erpsu di
vut hi vindet enē beteren die dz loon ont-
fanghen sal den god daer toe heeft vut
verwoeren **E**n van die harde steme wort
Elogius verstoort en veruacert. **E**n die
keerde hem anthoni⁹ tot den malaetschē
mensche en sprack **E**lefacie du biste en
miste en onreynicheyt seer anstetelick en
du biste onwaerdich des hemels en der

gheweest daer dit ghelchiede.

Een wonderlick teyken ende mira-
kel vā twee bzuederen .

O We vleyschelyke bzuederen warē
in een clooster en die ene valte seer
vele en die ander was ghehoorzam al-
so datmen vele vā sine ghehoorzamheyt
sprac en hadde van allen bzuederen seer
groot lof **E**n dat verdroze den anderen
bzueder en hi dachte in zyn herte **I**c wil
verloekē of mijn bzueder recht ghehor-
zaam is of nyet en sprac tot den abt **V**a-
der laet mijnē bzueder mit mij vutuarē
En dat liet die abt ghelchien **E**nde doe
voerden hij sinen bzueder tot een water
en daer warē seer vele **C**ocodrillen in en
sprack **G**aet in dat water **D**ie bzueder
was hem ghehoersam en ghinck in dat
water **E**n doe quamen die **C**ocodrillen
en lekten hem zyn lijf zōder enighe pyne
ende smerte **E**nde dat sach die vallende
bzueder ende hpete hem daer weder vut
gaen **E**n also ghinghē si beide en vōden
enē doden mā bi dē weghe legghē. **D**oe
sprac die ghehoorzame bzueder **W**ij sullē
biddē en hi sal bi audture wed opstaen
en si bedē tot dz die dode weder opstōe
Doe sprac die vallēde bzuē **D**ese bzuē-
der is opghelstaen vā mine valten. **D**oe
opēbaerde god harē abt op die selue tijt
hoe dz die ghehoorzame bzueder oder den
cocodrillen verlocht was en oec hoe die
dode v̄wert was **I**n die selue tijdt doe
quamen si beyde weder in haer clooster
En doe sprac die abt weder tottē vallē

erden. du en wilstte niet of laten quali-
ken te spreken teghens god. en weetstu
nyet wie di dyenet dz die christus is hoe
derst u teghens christum alsoe booslick
spreken. dijn here heeft hem in dinē dien-
ste ghegheuen om **I**hesum christū **D**oe
verlechte hem dye crancke mensche sere
van sine harde woorden ende daer nae
doe keerde hem **A**nthoni? tottē bzuēde-
ren ende antworde enen yghelick nae si
en was **D**aer nae doe keerde hij hē weder
tot **C**logio ende tot den malaetsche mē-
sche en sprack mildelike **L**ieue kīnder en
keret v van malcander nyet ende varet
mit droehdē weder te huus i uwe talle
daer ghi so langhe gode ghedpenet hebt
ende legt alle droefenisse vā v want god
leynet gheringhe na v **D**ese bezoghe
is v ghelchiet want ghi zyt beyde gheco-
men tot dat eynde vā uwe leuen. **E**nde
wilt v in onuerduldicheit ende in dē sta-
te daer ghi moecht werden berouet van
uwer tronē **E**nde doe voeren si beyde
mit ruste weder te huus **E**nde daer nae
in dertich daghen doe nam onse here **E**n
logiū van den derden daghe doe sterf
daer nae in den derden malaetsche mē-
sche **S**electosus die arme malaetsche mē-
sche had hem die heylighe vader an-
thonis van gode verworuen. **D**ese
in groter verduldicheit **E**nde die v̄dul-
dicheit had hem die heylighe vader ghe-
hoert **E**n die scrīft ons die heylighe vader ghe-
hoert **E**rom? wāt hij dat selue ghelien
heyt en oeck persoenlick daer bi hadde

den brueder hoe dat die ghehorsam brue
der den doden mensche had opuertwoect

Van den heylighen vader ende abt
Arsenio .

Arsenius die abt sat op ene tijdt in
sine celle ende tot hē sprack ene stē
me Comet hier vut en̄ beiet die werckē
vā der werelt Ende doe sach hi een mē.
sche water putten vut en̄ putte ende hij
goet dat water in een vat vol gaten end
doe liep dat water weder in den putte .
Daer nae doe ghinc hi voerwaert end
sach enen moordenaer hout houwen en̄
die vant en̄ groten hope te samen die hi
op woude bozen Ende doe en mocht hij
le nyet opheffen wāt si te groot was en̄
doe leyde hi noch meer daer op ende doe
verlocht hi weder of hi die niet op heffē
en mochte en̄ doe en mochte hi le nyet be
weghen Daer nae doe leyde hi noch me
re daer op ende doe wert si noch swaer
der . Doe ghinc hi weder voerwart en̄
vant twee iōghelinghen die reden neuren
malcāder op twee paerden en̄ voerden
een groot lanck hout ende droeghen dat
dwers mit malcāder En̄ doe was dye
poorte te enghe tot die lancheyt des hou
tes ende doe en woude die ene na den an
deren nyet eiden ende daer om̄e doe ble
uen si voer die Stadt Si den ghenē die dz
water schepren daer wert bi beteykent
die mensche die aelmissen gheeft en̄ hem
daer op verlatet dat hi hem vā den gro
ten sunden nyet en trect die verlieset alle

sine almissen Die moordenaer beteykent
den mensche de sine lunde biechter en̄ den
weder daer op sundighet de maect sine
bozen swaerder dan si inden eerste was
ren Die op den paerde dat hout voer
beduden houerdijē en̄ die en laet die de
uel alsoe oetmoedich nyet werden alsoe
dat die ene den anderen nyet en wil ver
ken in den enghen weghe des ewighen
leuens ende daer om̄ so bliuen si alle by
de voer die hemelliche poorten .

Van den heylighen abt Gelasio .

Geladius die was een abt ghesijnt
en̄ die hadde een boeck daer i n̄
die oude en̄ die nyeuwe wet Dat boeck
sach in die kercke op dat die brueder na
hare wille daer in souden leuen Dat boeck
stal een vzeemt brueder en̄ droech dat in
ene Stadt te vercopen Ende dat wāt die
abt wel ende liet hem ewech varen mit
den boecke Ende doe dinghede dz boeck
een priester en̄ die brueder boot hem dat
om enen redelyken penninck Doe sprac
die priester later mij dat boeck draeghen
datmen dat befie of dat oeck rechte ghe
screuen is loe wil ic di dat ghele dā ghe
en̄ dat gonde hi hem En̄ doe dat die
ster den abt brachte dz hi dat befien loe
de of dz des gelts waerdich was . Doe
sprac Gelasi roopt dat het is des gelts
wel waerdich . Die priester droech die
boek weder ewech en̄ mustaecte en̄ sprac
Ic heb dat late si en Gelasio en̄ die sprac
ket. dat en is ds ghele niet weert Doe

bescriete die brueder en sprac En sprac
 hi niet meer daer toe Doe seyde hi Neen
 Doe sprack die brueder Ick en wil dat
 niet vercopen ende hi bracht Gelasio dz
 boeck weder en badt hē dat hi dat boec
 weder woude nemen ende hem sine mis
 daet woude vergheuen Doe en woude
 hi dat niet nemen Ende doe sprack dye
 brueder weder tot hem En nemet ghi dz
 niet weder so bin ic ewelick verdoemet
 ende soe is dan die scult dijn. Doe nam
 dat Gelasius weder op dat die brueder
 te vreden soude wesen en vergaf hem si
 ne lunden ende behielt hem bi hem tot in
 zyn eynde van sine leuen om beteringhe
 zyns leuens.

Van dat leuen ende wōderlike teyke
 nen des heylighē abt Maurus En indē
 ersten vā zōmighē teykenē des heylighē
 abts vā vaders Benedicti.

Prologus

Dier nae doe die waerachtighe
 ghe godheyt ons heren chri
 sti Jesu die menscheyt had
 de ontfanghē en hem op eert
 rijke hadde gheopenbaert ende die mē
 schelike nature mit sinen bloede hadde
 verlost En daer na vā dese werelt schey
 de en voer bi sinen hemelscen vader doe
 en woude hi die heylighe christēheyt zō
 der trooste en hulpe niet laten Want hi
 woude hem dzyerlepe gauen gheuen op
 eertlijck. Die sene gawe was dat die
 heylighe ewalet apostolē voerkundich
 den die godlijcke gheuaden die god om

den menschen op eertrijc had gedaen daer
 om dat men hem dienstalrich soude we
 sen op dz zyn doot niet an den mensche v
 lozen soude wesen Die ander troste en
 hulpe waren die heilige martelaers dye
 haer bloet op eertrijc hebbē ghestort dat
 dat eertrijc vruchtbaer mede is gewordē
 en die duuelen hare macht daer mede v
 lozen wāt si altyt stercker in dē gheloue
 warē En so si meer in die pyne streden
 so die duuelē altyt meer ver wōnen wor
 dē. Die derde troste en hulpe warē die
 heylige cōfessozen die die werelt den du
 uel en haer eyghen vleysce teghē stondē
 mit castijngē des lichames mit vastē en
 mit ghebeden ende mit anderen goeden
 wercken soe dz si oec nē vā die crone der
 martelare en wordē ghelcheidē wāt si i
 den wille en in den begheerte altyt wa
 ren dat si haer bloet haddē ghestort had
 den hem die sperānen gheuōden. En on
 der den seluē doe stōt een licht op en luch
 te als die morghē sterre voer alle ander
 sterren also dz zyn lichte schijnel ouer al
 le die christenheyt wert ghesien Als gre
 gorij vādē heiligē vader Benedicto scri
 uet die een aenbegin was vā alle gheske
 like leuē Mer wie weten wil dz beghine
 dat middel en dat eynde zyns heiligē le
 uens die ouerlese dz boeck dialogoz gre
 gorij wāt zyn vutghenomē leuen is dor
 alle die werelt ghelpreyt. Hem begōden
 arme ende rijke luden haer kinderen te
 brenghē ende hem in sine bewarighe en
 oder sine lere beuolē en setten se onder dz
 iuck vā sine heilighe reghele die hi vāder

wylheyt des heylighen gheestes en van
zijne herten ghedicht hadde en mit sine
eyghene hant had ghescreuen Ende wie
alle die ghene waren die hare kinder tot
hem brachten dat en en nyemat te volle
scriuen. daer omme sullen wi dat ghetalle
gode beuelen Ende doch so wil ic hier van
enen schriuen die zijn alrelyfste ende oec
zijn alrehoechste discipel was Als oock
die heylighe vader benedictus den selue
discipel voer alle den anderen heeft ghe-
prezen ende lof toeghescreue heeft.

Dat eerste ca.

His voer gheleyt is hoe dz de
heylighen vader Benedicto
vele kinder onder sine regu-
le beuolen worden so wert
hem bisonderlinghe een kint beuolen dz
vā dat edelste gheslacht der senatorē vā
Komen was ghebozen ende was ghe-
hieten Maurus ende was twaelf iaer
out Dit kint nam also sere toe i alre vol-
comenheyt soe dat hem die heylighe abt
Benedictus voer alle de anderen lief had
want hij zyns ghelycke in alle die oorde
niet en sach Syn lichame dat regierden
hi mit also grote strengheyt so dz bey-
de coude en hette valten en waken also
ghehele in hem bestozen was so dat dz
den heylighen vader Benedicto groot
wonder hadde Ende doe hi sine kilsche
daghe hadde versteren doe began hi ene
ghewoente in strenghe te valten so dat
men dicke sach dz hi i ene hele weke nyet
dā twe mael spise en proefde Ende in den
seluen daghe droech hi enen haren rock

dat seer onmenschelick te lide was daer
sine slaepstede en can nyemant spreken
doch so hadde hi ene bedstede daer hi
ue op lach hoe wel dat hij vā sine ioghe-
tot in sine outheyt seer weynich sliep
so wāneer dat hi also langhe stont dat
die nature zyns lichames niet langher
den en mochte en so wāneer hi dz he
uen woude gōnen so sat hi tot de slaep-
Men sach hem selden mit den anderen
bzuederen opstaen hij en was alre
den eersten in den ghedede soe dat hi
nichwerk voer den anderen den helen
ter hadde ghelesen dat en qua di ande-
re dat hi in alsoe grote contemplati
dat die tijt ewech ghinc. Hi was oec
alsoe neerstich in sine swighen te doen
ende in ander goede werken te doen
dat hem dye duuel in gheene tijt
en conde vinden Men en hoorde de
een ydel woort spreken Men en sach hi
nye lachen Sachtmoedich volich vā
den en oetmoedich in sine conuersati
was hi alle tijt Ende om alsulcke
om vele ander dogheden so had hem
heylighe vader Benedictus also lief
so dat hi hem mit bedecte woorden
den anderen bzuederen voersette in dese
manieren Wij hebben in onsen daghe
enen ionghelinc ghehad die in sine
ghe daghen alle cloosterlike seden
dinancien alsoe wel volbrachte soe dz
vermoeden mochte dat hi een vā den
ghelsten heilighen ouden vaderen en
re Ende doe dat Maurus merete dz
hem meende doe en verhiet zyn herte

in enighe houaer die. mer dat hi hem sel
 un des te strengher en te harder in sine
 leuen was en wert oeck vā die selue on-
 doechde ende van anderē ghebzeken die
 an hem warē verlost. **E**n hij en hiere oec
 niet allene een desripel des heilighen va-
 ders **Benedicti**. **M**er hij wert oeck een
 hulper der groter teykenē die sint **Bene-**
dictus dede als ick di segghen wil.

In een cloester dat sinte benedict⁹
 ghesticht heeft daer was een mo-
 nick den die duuel in den dienste godes
 nuwerre en woude laten bliue. **M**er
 so wāneer men godes dyenste an sloech
 so snerde hi hem vut die kercke ende hij
 en achte niet wat woerden dz hi hoerde
 op dat hi vut den dienste godes mochte
 bliuen. **E**n doe hem zyn abt leer vele daz
 om kreffede en hi daer om nyet of en lie-
 te doe quā die abt tot den heylighen vad-
 nick **Benedicto** en claechde hem vā den mo-
 nick. **E**n daer nae doe quā benedictus i
 dat cloester daer dese selue onghhehoor.
 same monick in was ende ghinc in den
 choro ende sach dat die duuel den seluen
 monick sonder ophouden vut den choro
 roech ende hadde hem ghegrepen bi dye
 ruppe doe hij mit den anderen bzuederē
 bedē soude. **D**oe sprack benedictus tot
Maurus die mit hem daer ghecome was
 ende tot den abt die hyete **Pompei⁹**. **E**n
 siet ghi nyet wye desen monick vut den
 choro trece. **E**nde doe en mochten si den
 duuel niet sien. **D**oe sprack weder die hei-
 lighē vader **Benedictus**. **N**u bidt gode
 dat ghi dat oeck sien moghet. **E**n doe si

ghebeden haddē doe sach dat maurus
 also wel als **Benedictus** hoe dat hij dē
 monick mit die cappe vut dē choro toech
 mer die abt en mochte dat niet sien. **E**n
 doe sloech benedictus dē monick mit ene
 roede ende van den daghe voert daer na
 doe vloech die duuel van hem so dat hij
 vā den besten monicken een wert recht
 ofte die duuel van hem die slaghen had-
 de ontfanghen. **H**ier an so en sal niemāt
 twitelen dā dat maurus an desen teyke-
 ne een hulper was wāt hij sach oec dat
 werck en was daer een ghetuych zyns
 meesters. **N**och een āder.

Der nae in corter tijt doe was een
 ionck monick bij den heylighē abt
Benedicto gheheten **Placidus** en dat
 was noch een kint. en dye woude ouer
 een water gaen dat hyete **Annunū** end
 soude water in dat cloostar brenghē en
 doe hij dat water woude scheppen doe
 pyel hi in dat water en dreef wel so ver-
 re in dat water alsmen mit enen boghe
 schieten soude. **E**n dat sach benedict⁹ in
 sine celle in een visioen des heylighē ghe-
 stes en riep gheringhe en sprack. **M**aure
 bzueder lopet gheringhe wāt dat kint
 placidus wil nu verdrencken in den wa-
 ter. **A**lrehan doe nam maurus sine heyl-
 ighē benedixie en liep in rechter ghehoer
 saemheyt leer neerstelijcke. **E**nde doe hi
 op dat water quā doe liep dat kint pla-
 cidus op dat water recht als op dz lant
 so dat hi nyet en wiste dat hi op dz wa-
 ter ghinck voer dat hi aen dat lant quā
 Ende hoe wel dat dit wonderlike teyke-

van der groter heylicheyt ende verdien-
sten des heilighē vaders **Benedicti** ghe-
schiet is so salmen nochtās dat wel ghe-
louen dat die heylighe vader **Maurus**
doer sine grote ghehoorsaemheyt een oz-
sake is gheweest des wonderlyckē tey-
kens **Want** hi daer nae noch vele teyke-
nen hadde ghedaen daer sinte **Benedic-
tus** nyet teghenwoordich en was als
ick hier na legghen wil **Een āder**

Deer was doe in den seluen lande
een edel here die had sinte benedic-
tum seer lief om sine grote heylicheyt en
doe had hē benedictus oeck seer lief om
zijn goede leuen . **End** na so gheuielt op
ene tijt dat die huylvrouwe vā desen ri-
ken here vā enen kintde ghelegghen was
Ende in den kintbedde doe voer die du-
uel in die vrouwe en in dat kint wāt hij
hatede ende benijde sere die liefte en dye
trouwe die sinte benedictus ende die he-
re te samen hadden **Doe** wert des herē
iamer ende der vrienden droefenisse also
groot dat dat nyet te spreke en was **En**
doe voer hi tot den heylighen vader **Be-
nedicto** ende claghede hem sinen noot en
badt hem om alle trouwe en liefte dz hij
mit hem tot in zijn huus woude varen
wāt hi en hadde ghene twifel hi en sou-
de hem ende zijn wijfwel helpen van ha-
re droefenisse als hi oeck menighen had
gheholpen **Doe** wert **Benedictus** seer
bitterlic mit hem scrypende ende hi voer
mit hem ende verlostē dye vrouwe end
dat kint van den duuel ende maecte ha-
re vrienden grote blyfchap ende vroech.

de . **Endoe** was **Maurus** soe wā-
neer dat die heylighe vader **Benedictus**
van den clooster voer dye wijle bewaer-
der ende meyster ouer alle dat clooster
ende men dede doer hem so wāt hij ghe-
boot te doen recht als ofte dye heylighe
vader **Benedictus** dat selue hadde ghe-
ten doen . **Ende** doe gheboorden op
tijdt dat dye heylighe vader **Benedictus**
mit enen heren vut was gheuaren also
als hier voer gheseyt is . dat **Maurus**
mit den anderen bruederen te veldē wāt
ghegaen ende doe soe ghemoete hem een
man mit sine huylvrouwe ende die sel-
man die hadde een kint ende dat was
een deel iaren out ende dat was
boren ende dat was oecke mede soe
soe dat dat kint van allen den daghen
zjns leuens nye voetschappe voer en soe
te noerch oeck nye woort en conde spre-
ken **Ende** doe die man ende die vrouwe
Maurus sagghen want si bi auanturen
den heylighen vader **Benedictum** sou-
ten doe wordē si bi gheualle dencken
an dat teyken dat **maurus** mit den heylighen
vader **benedicto** hadde ghedaen
an den kintde in den water en voer
der vele teykenē die **benedictus** dede
oock **maurus** di hem was **Ende** doe
den si dat kint voer **mauro** en vielden
te voeten en riepen hē aen mit groten
mer en droefenisse en spraken tot hē
dus **O** wee **Maure** ghetrouwe goede
knechten de een ghetrouwe goede
heilighē vaders **benedicti** dīferme di ont-
ons ende ouer onse arme kint **Want**

wien hebben ghenen twifel soe wat du gode bidste hi sal di dat wel laten gheschien om dijne heylighe leuen en dijne de uote ghebeden en doer dat reyne suuer leuen des heylighe vaders benedicti Doe verscrete hi te mael seer en wolde hebbe ghenloen en ryp mit luder stemmen ende sprack **O** wee ick bin een sundich mensche ick en bin alsulcken man niet die he alsulcken werck onderwinden sal dz is een werck der twaelf apostolen end an der volcomente menschen Doe hielden he die vrouwe en die man bi den voeten also wiste dat hi hem nyet ontgaen en conde **En** doe hij dat seer weygherden doe baden hem die monicken dat hi god vor dat kint woude bidden wat si seer wel wiste zyn volcomen heylighe leue Doe en mochte hi dat de bruedere niet weygheren en ghinck in den choro voer den alta re ende een innich gebet mit veuerighe tranen tot gode **En** doe hij langhe ghebeden had doe ghinc hi hene en nam die ghewijde stole dye hij aen sinen halle droech mit welcke stole hij in den seluen iare tot een euangelier ghewijet was end knepelde neder voer dz kint en sprack **O** here iesu chuste ick vermane di die woerden die du tot dijne discipulen spracste Doerwaer voerwaer soe wat ghi in minen name begheret dat ghelouet dat v ghelachen sal Also bewijse lieue here an ons dijne ghenade voer dijne waerdige knechten en houde die woorden vast die du tot ons allen hebste ghelproken **En** doe hij dat ghebet ghelproke hadde doe

nam hij dat kint in sine hant en sprack **In** den name der heyligher drieuoudicheyt staet op en staet op dijne voeten en louet ende dancket god van zynre ghenaden **En** althant doe stont dat kint op ende ghinck vandenenen tot den andere ende sprac **Och** ghebenedijt en gheloeft si die schepper alre creaturen die mi heft ghesont gemaect doer die heyligheit des heylighe vaders benedicti en doer sinen heylighe discipel **M**auru. **En** doe sinte benedictus te huus tot zyn cloester qua en verhoorde wat god doer sinen lieue discipel **M**auru hadde ghedaen doe louede **hy** god grotelick en had mauru in groter eren en en had hem doe niet voer een discipel mer hi hielt hem voer een volcomen salich mensche

Hoe dat sinte benedictus sinen discipel **M**aru leynde in vranckrijck mit zonghe bruederen van zynre oorden **En** van vele wonderlijcke teykenen die doer mauro op den weghe gheschieden.

Dat . ij . ca .

Oer nae doe dat ghescheyt was doe quamen seer vele eerbare boden tot den heylighen abt benedicto van verre landen. oyt gheseyndet van enen heiligen bischop gheheten **B**arthograminus van eenre Stadt gheheten **C**ynam en was ghelegghen in **V**ranckrijck ende is een sonderlinck schone bilsdom **W**at doe die bischop hoorde dat lof des heylighen vaders benedicti dat ouer alle dye christen coninceycken ghinc van sine orde

en vā sine goede closter sedē. En hoe dat
die van **Romen** ende van allen anderen
landen arme ende rijke tot sine leighe
quamen. En van den cloosteren dye hij
bouwede doe seynde hit we van sine eer
baercke dpenres vā sine bisdomme. Ende
die eene was een canonick ende dye an
der een wereltlic man ende die was ghe
weldich ouer alle zyn lant en was ghe
hieten **Harderadus** en mit vele ander ghe
finde. Ende ontboot doe den heilighe va
der **Benedicto** dat hi hem een deel vā si
ne bruederen ende vā sine monicken wol
de seynden die sine oorde ende die regule
wel condē houden en dye oeck van ene
volcomē leuen warē. dye woude hij ene
closterkede gheue so waer dat dat hē al
re beste behaghede in sine bisdom. En
in der selue tijt eer dat die boden tot den
heylighen vader **benedicto** quamen doe
openbaerde hem god twe dinghen also
als die heilige leraer **Gregorius** in dya
logo scrijft. Dat eerste was dat hi hem
des seluen iaers vut die ellende deser ver
ghanchelijcker werelt woude nemen.
Dat ander was dan hij van sine doech
de ende gherechte des closters almissen
woude gheuen onder die macht en ghe
welt der onghelouigher menschen dat si
dat verstozen soudē. En nochtans dye
monicken ende alle dat ghesinde dat toe
den clooster toebehoorde om sine wille
en om sine heilige ghebet woude behou
den. En hoe wel dat dat was dat hi der
ewigher glorien seker was doe hielt hij
hem also iamerlijcke en ontroestelic om

dat clooster alsoe dat dat onspreekelijc
was. En doe hi op eenre nachte in de
ser bedroefnisse was ende gode versta
ke badt ofte dat zyn heylighe wille zyn
mochte dat hi dat ordel woude versta
delen. Doe trooste hem god mit sine god
lijcke stemme en sprac tot hē. **Mijn lieue en**
puercozen. **Benedicte** laet dine droefnis
se en dine bewaringhe vā dat clooster
wesen wāt wat die godlijcke voersich
ticheis eens insettet dat sal onuerwou
delt bliuen. Doch soe sult ghi dat vā mi
ne godlike mogherheit hebbe dz ic dz clo
ster na dijne leue in enen hogherē gebed
sette sal om dine heylighe ghebeden en
die toringhe des closters en een vol
comē personen. En dat dā een rechte lijck
te eens gheskelijcken leuens en alre vol
comenheyt luchten sal ouer al dat lant.
Ende doe hi die verroostinghe vā dā
enghele ontfanghen hadde doe ghat hij
dat gode op van gantzer herten. Ende
daer nae doe dye boden des bischops
Berthogramini tot hem quamen also
als hier voer bescreuen is doe vergader
den die heilige vader **benedictus** alle si
ne bruederen en leyde hem die booscap
voer ende dat gheupel op. **Maurū** dat
hi daer goet toe ware dat hi in dat v
vreemde lant voere. En alse hāt doe d
heylighe **benedictus**. **Maurū** eyeye doe
opelen alle des **Conuents** bruedere mit
claghelijcke screyn voer hem en spraken
tot hem. **O lieue ende heylighe ouer
cozen vader** en wilt os nyet oteruen on
ses closters na dien dz hi god verhoort

heeft dat hi di vā ons wil nemen so heb
 ben wij al onse hope an maurū gheleyt
 den du van sine soghet opghetoghe heb
 ste die oeck in alre volcomēheit ons vor
 gaende is. **Eū** den wij oeck in dese stede
 ghehoorzaem hebben gherweest. **Eū** doe
 dat Conuent dese woorden also claghe
 lijche tot hem sprac doe antwoerden hi
 hem seer mildelike en sprac. **O** lieue brue
 deren ick soude hier om ene beswarighe
 hebben wāt ick so cortelick vā v scheidē
 moet en ick v nyet meer sien en sal. **Mer**
 want nu die heylighe vader sinte paulus
 spreket dat bruederlijche liefte mildicheit
 soude hebben. soe souden wij oeck mil
 dichteyde teghens malcander hebben end
 ons teghens een yghelic mildelic te bewij
 len na dien dattet notorick is den ghe
 wen die mildicheyde vā ons begheren. **Eū**
 wien sullen nyet allene onse nutticheyt
 anken mer wij sullen oeck ander luden
 notorick bekennen en bedencken. **Ende**
 daer om sult ghi v verbliden in uwe li
 den. **Want** die milde god die is des wel
 wartrich dat hi v na wijnen doot en na
 want heneuaert beter en wijser leraer
 toelchicke tot deser vergaderinghe van
 welcken exempelen en ghoede leuen ghij
 tot meerder loen comen moghet. **Wi** sul
 len ons oeck daer voer hoeden dat die le
 dighe ywant ons daer in beswarighe heb
 ben daer mede dat alder luden grote nut
 ticheyt an der sielen winnen moghen en
 wi en sullen om die groter ver scheyden
 heyt des lants in den sinnen ende in der

liecten van malcander niet scheyde. mer
 wi sullen inden inwendighen melche al
 tijt malcader aenschouwen. dat is mit
 die reyne siele die doch na god ghebeldet
 is. **Eū** doe hi die bruederen alsoe troste
 mit desen woorden doe gaf hij **M**aurū
 vier bruederen mit hem vāden conuente
 die hi kende en wiste van een volcomen
 leuen te wesen die mit hem souden gaen
 in dat vzeemde lant. **Ende** hare namen
 die waren **S**implicius **A**nthonius **C**o
 stancius en **F**elix. **Eū** doe hi die vier vut
 den conuēte ghenomen hadde doe sprac
 hi aldus. **O** lieue bruederen die wij daer
 toe vutuercozen hebben in dat vzeemde
 lant te reysen nu welet stadich in godes
 dyenste en oec in alle gheestelike volcomē
 heyt ende seer vast in uwe herte betrou
 wende an gode. **Wāt** wetet hoe dz ghij
 meer arbeides en ghehoorzaemheit heb
 bet om salicheit der menschen hoe dat v
 lone altijt meer an gode wassende is en
 dat en sal v nyet besware. **Wāt** hoe wel
 dattet is dat mijn lichame der eerden be
 uolen sal werden so wil ick doch in den
 gheeste mit der hulpen ons heren **J**hesu
 christi bi v in alle uwe saken wesen. **Eū**
 doe hi dese woorden ghesproken hadde
 doe cussede hi maurū ende sine ghesellen
 mit den cusse des vredes. **Ende** doe ghic
 die heylighe vader **B**enedictus ende al
 dat ghehele couent mit hem tot aen dye
 poorte van den cloester. **Ende** doe ghat
 hi hem sine heylighe benedixie end beual
 sine bruederen des bischopes boden seere
 neerstelike ende scheyden doe van mal.

cander mit menighē bitteren tranē.

Aldus so ghinghen si oec also verre van haer vaders huus als die heylighe vader **Abraham** dede in een vzeemt lāt ende den ersten nacht doe bleuen si in een dorp dat den cloester toebehoorde. **Ende** doe hadde dye heylighe **Benedictus** te vorens twee bzuederen vutgheleynt dat men se wel soude otfanghen. **En** doe si daer gheromen waren des seluen nachtes doe openbaerde god den heylighen vader **benedicto** hoe dat dat **Mauro** en sine gheselschap soude gaen ende hoe menich iaer dat hij noch soude leuen. **Ende** doe **maurus** ende sine gheselschap hem vroech nae die mettene hem op die vaert bereyden. **Doe** quamē weder twe bzuederen dye hem sinter **Benedictus** na gheseynt hadde. **Daer** die ene of ghehpeten **Honoratus** en dat was een leer ghoet man. **Ende** die ander die hpeten **Felicissimus** een leer heyligh discipel ende was een vrient des heylighen **mauri**. **En** doe si die twee monicken saghen doe waren si seer blide want si waren seker dat dz hem die heylige **benedictus** enighe boetschape hadde nae gheseynt. **Ende** doe si miltander seer bzuederlycke gruetē doe gauen si **mauro** een seer schone busse vā elpenbene ghemaect die hem die heylighe vader **benedictus** had gheseynt daer dz menich edel dinck in was. **Als** drie stukken van den cruce ons heren. **En** vā den clede onser lyeuer vrouwen en van sinter **steuens** mātel vā sinter **marten** en ander heylighdom. **Ende** si ghauen hem oec

enen bief van den heylighen vader **benedicto** die hi mit sine eyghen hant hadde ghescreuen. **Ende** die scrifte was aldus. **Ontfanghe** mijn lieue bzueder die gaue die want dat is die laetste gaue van mij en die sal een ghetuychnisse wesen der ghehele liefden en op dat dat mach zyn en bescherminghe en ene sekerheyt dy ende dyn gheselschap voer des duuels gheselschap te ende voer alle sine becozinghe. **Du** wilst dat ghisteren doe du ende d'gheghe sellen vā mi schepdeste doe dede mij god openbaer mit sine ghenaden dat du niet stelsich iaren vā der tijt dat du van vaders huus schepdeste sultu in den wille ons heren **Jhesu** christi leuen en daer nae van deser werelt scheyden en bi gode varen in die ewighe vroede en soe als hi in den euāgelio sinen trouwen dyntes heeft gheloest. **Ende** ick doe doe openbare dat hem die duuel op den vord ghe bereyt heeft also dat ghi vele arbeides van hem moet liden op den vord en dat ghi nauwelick tot ene cloester de en sult moghen comen ouermits des duuels bedriechnisse ende verleydinghe. **Ende** doch soe sultu seker welen soe di ende d'ghe ghesellen gods barmherticheyt nimmerme ontoghē noch gheue v nutte werden. **Ende** die die vaert sal v ene cloesterlede thoenoeghen en uwer begheerten ende nae sine loue moet wel dat ghij groten arbeit daer om sullen moeten liden. **Nu** so moet god mit di sullen op die vaert ende dyn ghesontmaec

ker nae dese leue. **E**n doe maurus de
brief ghelesen had doe seyde hi die boet.
schape sine ghesellen **E**nde si ware seer
vrolick van dye vermaninghe des hepli
ghen vaders benedicti. **D**aer na doe he
te maurus die twe bzuederē wederōme
gaen tot den heplighen abt benedictum
ende hi voer mit sine vier bzuederen ende
mit des biscops boden voerwaert i dat
vrende lant **E**nde opten vijf en vijftich
de dach quamē si in ene stat die Vercellis
gheheten was **E**nde doe die biscopen
die canonicken vernamē dat die monic.
ken ende die boden van den heplighē va
der benedicto waren ghecomē doe wor
den si seer eerbaelic ontfanghē. **E**n doe
si daer twee daghen daer gherustet had
den doe begōden die woorden die hē die
heplighe vader had gheprophetiert aen
hem volbracht te werden hoe dat se die
duuel mit menigherhāde saecken loude
quellen.

Een mirakel vā mauro
des inden vierden dage doe ghick
des biscops ouerste hoektman die
mauru ende sine ghesellen in dat lāt ghe
brachte had op een hoerch ghemuert huyl
dat so hoerch was als een tozne en wou
de besien dat lant en die stadt Vercellis
Doe slepde hem die duuel ende viel ach
ter hem of van den huyle soe dat hem al
le zijn lijf te brack datmen hē in een slape
laken moeste vinden **D**oe beghan daer
me grote droefenisse van claghen en vā
van screpen vā mauro end van sine ghe
bzuederen ende van alle den ghesinde en
alre meest van **F**lodegario den canonick

Ende alsoe laghen si daer veertien dage
ende en wouden van hem nyet schepdē
want si waren verwachtende dat eyri
de van sine leuen ende sine begrauninghe
Ende opten vijftienden dach doe quam
daer een medicijnmeyster ende sprac dz
men hem die armen ende scolderē moeste
okhouwen **D**oe hyelt hem **F**lodegarius
seer droefelick ende dochte datmen hem
seer vele pynen an soude doen ende dz hi
dan doch nyet en soude moghen ghene.
sen ende also en woude hi hem die armē
end dye scholderen nyet of laten houwē
Ende op eenre nacht doe men meende dz
hi doot was des morgghens doe ghinck
Flodegarius in die kercke daer maurus
voer den altare in sine ghebede lach ende
screyde seer oueruloedelycke ende hi bac
Mauro dat hi **H**arderado mit sine ghe
bede woude te hulpe comen **D**oe begon
de die heplighe abt **M**aurus oeck seer bie
terlycke mit hem te screpen want hi had
hem seer lief om dz hi een vroem andach
tich edel man was **O**eck mede so was
die heplighe vrient godes **M**aurus seer
bedroeft om dat si hem so vele verlumdē
ende so luttel vorzorden op die vaert die
si beghōnen hadden **E**nde leyde hem sel
uen doe trayl wijs voer den altare ende
lach in sine ghebede ene langhe tijdt **E**n
doe dat voleyndet was doe nam hi die
bulle van den altare die hem die heplighe
vader **B**enedictus mitten heplichdōme
hadde gheseyne ende ghinck mit den ca
nonick **F**lodegario totten cracken men
sche ende nā een stuc vāden heiligē cruce

but dye busse en bestreeck den cranken
mensche daer mede alle sine leden en hij
sprack tot gode seer deuotelic dese woor
den Here schepper alre creaturen ick ver
mane di dat du om die verlossinghe alre
menschelijcker creaturen dijne enighen
ghebozen sone Iesum christu hebste op
eertrijcke gheseynt die ontfanghen wert
van den wercken des heylighen ghestes
en ghebozen van den reynen onbeulecten
lichamme der maghet ende der ionctrou
wen **M**arie en die onse dootlycke crac
heyden gheleden heeft an desen houte .
Ende ick bidde dij dat du doer die crac
te des leuendighen houtes desen cracke
mensche wilste helpen van alle sine pijn
Ende althant doe die heylighe maer
dese woorden ghesproken had doe brac
hem dat lyf op **E**nde want dese mensche
nu van sericheyt alsoe swarte ghewor
den was als een cole daer omme so begode
hem dat an anderen steden niet te val
len **E**n hi stont op in die selue vze end hij
was ghesont aen alle sine lichame . **E**n
doe **F**lodogarius dat grote teyken sach
doe begode hi althant van groter blisc
pen te scrieyen alsoe als hi eerst van droete
nissen hadde ghedaen **E**nde hi riep doe
mit luder stemmen end loofden god van
hemelrijcke en den heylighen vader **B**e
nedictu die een alsulcken discipel had op
ghetoghen ende opghenoedet had ende
he in hare lant had gheseynt doe welc
ken god soe grote teykenen dede **E**nde
doe die morghen stont aen qua ende dye
nyeuwe mare in die stadt quam hoe dz

Maurus de secken mensche mit sine ghe
bede hade gheholpen die men des seluen
daghes meende te begrauen **E**n doe so
wert een grote toeloop van armen ende
van rijcke menschen. ende nyet allene dat
omme dat si dat mirakel saghen mer dat
dochte oock een yghelick dat hi des te be
ter en te saligher was dat hi **M**aurus
sien mochte ofte dat hi sine cleder heren
mochte **E**nde doe behielt hi sine ghe
woenlycke oetmoedicheyt en verbaet
hem voer den luden so als hi god dore
de en sprack **D**ie ghenade die god dore
die cracte des heylighen cruces heeft ghe
daen den salme betameliker **H**ere maer
te belijden van enen oetmoedighen man
sche **D**oe ghinck **H**arderaudus van der
abt **M**aurus ende hadt hem dat hij dore
noch enen dach in die stadt woude bli
uen end dat hi tot allen kercken woude
gaen die in die stadt **V**ercellis waren en
gode ende den heylighen die daer gheson
dich waren woude louen ende een ma
offerhande ende mit ghebede **E**n de
de **M**aurus seer gherne waer hi hadt
hief van ganzer herten omme die trouwe
ende om die liefste die hi tot die oorde
sinte **B**enedictus hadde .

Deer nae an den vijftienden daghe
men aen dat gheberchte **E**nde nu so ghe
boorde op enen daghe dat si voeren in
seer enghen weghe van den gheberchte
dat een knecht die hiete **S**eruis vanden
paerde vyel ende een been ontwee brack
alsoe sere dat hem dat doer dat vel dore

dut ghinck **D**oe worden si alle te mael
 lere bedroeft wāt daer so en was noch
 huns noch luyden noch ghemack dat si
 den knecht mochten doen. **D**oe ghinck
 die heylighe abt maurus en sine ghesel
 schap ende knyelden neder op die eerde
 Ende maurus nam dat ghebroecken be
 ne in sine luyterhant ende maerte mit si
 ne rechterhant een cruce daer ouer ende
 sprack In den name ons heren Jesu cri
 sti staet op ende weset ghelont ende vol
 bringhe ons dñnen dienst daer toe dz di
 onse heylighe vader benedictus heft ghe
 ordinet En althāt doe stont die knech
 te op ende was ghelont Ende dat been
 dat was alsoe heel ofte dat nye ghebro
 ken en had gheweest. en voer doe vrolic
 mit hem den wech daer si doe voert we
 ten wonden.

Noch een āder

Alo quamen si in een stadt daer dz
 hante Mauricius mit sine heylighe
 heer haer bloet vergoten om den name
 ons heren Jesu chusti En daer si begrā
 wen legghen **D**oe ghinc die heylighe mau
 rus mit sine gheselschap in die kercke end
 woude god louen mit sine ghebeden end
 woude die heylighe martelaren bidden
 om hare ghenade En doe lach een blint
 man voer die kercke ende die was blint
 ghebozen en hadt die almiffen van dē lu
 den die daer voerbi ghinghen **D**oe dede
 die blinde als die blinde dede te Iherico
 ende vraechde wat volcks dz in die kerc
 ke was ghecomen. **D**oe seyde hem een
 van mauro ende vā sine gheselschap end
 sprack Dat is maurus een seer heyligh

monick en is een discipel des heylighen
 vaders benedicti En doe die blinde den
 heylighen benedictu noemen hoorde do
 stont hi oder den style van der dore En
 doe maurus vut dye kercke ghinck doe
 vvel die blinde neder ende hē sprack. **O**
Maure lieue gods knecht ick vermane
 di ende beswere di bi den heylighē mar
 telaren die haer heylighe bloet hier heb
 ken vutghestortet om die liefte gods en
 de bi den ghebenediden name ons herē
 Jhesu chusti ende dñn meesters des hei
 lighen vaders benedicti welckes heylig
 heyt in allen landen verbreydet is dz du
 mij bi gode onsen here wilste verweruē
 dat ick dat lichte mochte sien dat god al
 le die werelt tot vroechden ende tot blij
 scape heeft ghesrapen en ghegeue. **D**oe
 stont maurus stille ende vraechden den
 blinden mensche hoe langhe dat hi blint
 gheweest hadde. **D**oe sprack die blinde
 die Ilinus gheheten was en seyde Ick
 bin blint ghebozen vā mijns moeders li
 chame ende en weet nyet hoe die dinghē
 in dye werelt van gode gheschapen end
 ghemact zyn dan na der luyden legghē
 En doe vraechden hem weder dye heyl
 ighe abt maurus. **N**u segt mij hoe lan
 ghe hebstu hier die heylighe martelare
 verlocht ende gheert die hier haer bloet
 ghestort hebben. **D**oe sprack Ilinus dye
 blinde mēlce Dat is in dat twalefste ia
 re dat ick alle daghe hier heb gheghaen
 ende hare ghenade ende der luyden ael
 miffen hebbe ghebeden **D**oe sprac mau
 rus **O** lieue vrient en vmoetste nē dat dz

godes wille ware dat du saghelte dz di die heylige martelare nzen mochte dijne ghesichte verweruen. du sulcke nerstlike en aendachtlike die heylighen anroepen wat hem behoort toe allulcke werken te doen en nyet onser een want hem en mochte gheen swaert noch enighe pynne van dye liefte godes scheyden. Ende daer omme soe is oeck hare hulpe alle den ghenen bereypt die se nerstlike anroepen. En doe maurus dese woorden ghesproken had doe woude hi van hem hebbē ge gaen ende doe riep die blinde mit ene claghelijcke stemme end belwoer hem doe noch meer bi gode ende bi den heilighen martelaren en bi den heilighen vader benedicto dat hi nyet van hem soude gaen hi en hadde hem dan eerste zyn ghesichte ghegheuen. Doe baden al die bruederen Maurus seer nerstlike dat hi god voer hem bede. End van medeliden dat hij doe mit den blinde hadde soe en mocht hi dz nyet langher vertrecken ende talle an sine oghen dye van tranen nat waren en ende sach doe op tot den hemel mit deuoter herten ende maecte hem doe een teyken des heylighen cruce daer ouer end sprack. Ihesus christus die behouder alre creature die een waerachtich licht is alle der menschen die in de werelt gheboeren werden die moet dijne oghen vlichtē om die heylicheyt zyns ghebenedide nams en om die heylighe martelaren dye hier rusten. En om die verdopensten des heylighe vaders benedicti. Ende doe hij dese woorden ghesproken had doe lyp

hem vele bloets vut den oghen en sine oghen worden hem alsoe claer dat hi oecromentlycke den dach en der sonne seene sach als ofte hij nye blint en had geweest. En van groter vroechden soe hi op ende sanck den helen psalter in der stemmen wat hi hadde de van hoe leert. Ende doe dat tepken in die stad hoorde wert doe quamen alle die lude der stad arme en rijcke om dat si de lighen vrient gods. Maurus soude want si bekendē wel dat die blinde seche was blint gheboeren. ende si baden maurus dz hi sine benedixie ouer si had woude. En doe ghat hi hē die benedixie ende sprack. Oghebenedijē die god daer woenet in syon dat ghi alle dages moghet sien dat goet in den hemel. Jerusalem. Ende daer na gaf maurus den blinden een ghebot dz hi tot i dē deva sine leue dar soude bliuē en dē lighē martelaren dyenen. Dat ghebot behielt linus en leerde so saghe dz i dē ster en een canonic wert in den kerke. En doe maurus na veertich i dē sterf en zomighe bruederen in dat vā sine leuen tot sinte benedictus claus quamen daer sinte Mauricius mit dē gheschap leyt doe voden si den heylighe linus noch in den grooten altare in dē goeden leue. Een ander. Doe lyp hem Maurus woude op dye vaert mit sine gheselschap quamen op enen auont in een doop worden gheherberghet in enen lyp

die kercke En nu so was daer cortelick
 en man gheslozen die een wijf in enen
 lone achter ghelaten hadde En dese sel-
 ionghelinc wert alsoe sieck dat hi twe
 daghe sonder spreken lach alsoe dat men
 vermoeden dat hi sterue soude En daer
 doe en oeck mede vā haers mans doot
 lo wert die weduwe seer bedroeft alsoe
 dat hare ghebueren haerder seer ontfer-
 men. En nu soe woude maurus zijn
 ghewoenlic ghebet spreken voer die met-
 tene en ghinck allene in die kercke end hi
 liet sine bruederen rusten En hij en cōde
 ouermits der vrouwen claghen ende be-
 screynghe nyet te beden comen En doe
 der vrouwen claghe nyet en woude een
 eynde nemen doe ghinck hi heymelic we-
 der daer sine bruederen laghen ende wec-
 te Simplicio en bedude hem dat hi mit
 hem in die kercke ghinck Ende doe stōt
 Simplicius gheringhe op en volgheden
 hem nae en meende dat hi hē yet zōderli-
 ghes woude heten doen En doe si beide
 in die kercke quamen doe sprack die hey-
 lighe vader Maurus tot sinen discipel
 Simplicio O wee mij ontfermen deser
 armer vrouwen tranen vutermaten se-
 ren wi sullen den almachtighen god bid-
 den dat hi haer te hulpe wil comen. En
 also dede Maurus mit simplicio een ge-
 bet en ghinghen doe heymelic i der vrou-
 wen huus Ende doe si voer den ionghe-
 lin quamen dye daer noch en sach noch
 en sprack doe hiel maurus zijn senghe-
 liche op tot gode en sprack O here onse
 troest ick vermaae di dijne barmhertic.

heit die du ouer die weduwe hadste doe
 men haren lone teghens di droech en du
 haer vertroosteste en haer den lone van
 der doot opuerweckeste alsoe comet de-
 ser armer vrouwen te hulpe ende te troe-
 ste en gheuet haren lone ghelonthept vā
 sine lichame Ende doe hi dese woorden
 ghesproken hadde doe ghinck hi weder
 mit simplicio vut den huse en hiete doe si
 ne bruederen werken dat si mettene sin-
 ghen sonden En ouer ene cleyne tijt doe
 wert dye crancke ionghelinc opsiende
 en riep sine moeder en troeste haer spre-
 kende. Moeder laet dijn screpen want
 daer quā eer heilich godes knecht i deser
 nacht die dēfernde dijne tranen also seze
 soe dat ic doer sine tranen vā den gront
 der hellen vlost bin Doe sprack die moe-
 der O mijn lone hi was cortelic hier en
 badt god voer di en hi is in die kercke en
 singhet die metten mit sine brueder En
 doe dat die ionghelinc verhoorden doe
 stont hi op en liep in die kercke en beken-
 de althāt maurū voer dē anderē als of
 hi hem had ghesien doe hij voer dat ghe-
 rechte stōt en viel voer sine voete en riep
 O maure lyeue ende ghetrouwe godes
 knechte du biste die mi vā den gront der
 hellen verlost heft mit sine tranen. en vā
 dat ordel dz ouer mi soude ghaen Ende
 du biste oeck die ghene dye mij van dye
 duyternesse tot den leuen heeft verbedē
 Ende doe dese heplighe mare verhoort
 wert doe quamen alle die ghene die dar
 waren mit groter begheerten dat si den
 heplighe Maurū mochte sien En waer

hi daer nae voer so liepen hem die luden
te ghemoete wāt sine tepkenen also ver
re ghehoort waren op dat si hem moch
ten sien ende sine heylighe benedixie van
hem mochten ontfanghen. **Eñ** doe die
ionghelinc **Elius** die also verlost wert
waerachtelick seyde alle dat ghene dat
hi ghesien ende ghehoert hadde doe ghic
hi in een clooster gheheten **Thyperentis**
eñ wert een monick vā sinte benedictus
oorde eñ wert in een volcomen leuē ghe
uonden **Want** hi droech dat veruaeli
ke ansichte dz hi voer dat gherechte ghe
sien hadde seer innichlijcke in zyn herte
tot in dat eynde zyns leuens eñ ontsiep
daer mede den ewighē doot.

Ende doe si voeren vā der heylighe
drie conighen dach tot op dē paelscheda
ghe doe quamen si op den witten dōre
daghe in een bisdom ghehyetē **Altifido**
dorenis **Ende** doe si in ene stede te her
berghe waren doe hoorde **Maurus** dat
daer na bi in een cloester een heyligh abt
was die hiete **Romanus** **Eñ** doe vraech
de hi wie die romanus mochte wesen eñ
doe wert hem gheseyt dat hij die ghene
waer die den heylighen abt **Benedictus**
te ghemoete quā doe hi erste lyp vā die
werelt in die woelkenge eñ hem doe ene
oorde vā enen ghesteliken monicks leuē
aengaf **Want** den **Romanus** was ghe
bootsapt dat hi in verre lāde soude rep
sen ende dat hi daer gode vele sielen sou
de winnen. **Ende** alloe stont hi op mit
zyns abts oorlot ende voer in **Galliam**
in dat selue sant daer **maurus** oech ghe

seynt was **Ende** hi strichte daer een
ster dat ghehietē is **Fons** regis daer
le heylighe monickē gode in dynde
de zyn lichame was in also strenghe
uen verouder so dat zyn lijf ghene
meer en hadde **Eñ** van den dinghen
wert naurus seer blide eñ badt sine
sellen die hem eñ sine bzuederen in dy
brachten dat si mit hem tot den clo
wouden gaen daer **Romanus** in mo
op dat si den paelschdaghe bi hē mo
wesen **Ende** dat badt hi alremerē
ōme wāt hi had grote begheerte dat
hem voer sine doot mochte sien dy
heylighe vader **Benedictus** die sine
sede in enen hōlen stene die **Iacus** is
noemt **Als** die heylige leraer **Gregorius**
in **Dyalogo** scriuet **Doe** behaggheden
alleu dat seer wel ende voeren totē
ster eñ quamen daer op den gorden
daghe te terciē tijt. **Ende** doe die
abt **Romanus** verhoorde dat des
ghen vaders **Benedicti** bzuederen
gheromen waren doe wert hij seer
blydet ende ghinck hem teghes mit
monicken eñ ontfinc **Maurus** ende
bzuederen eñ des biscops boden seer
delick mit groter eren eñ mit vro
Ende doe mē dat ambacht dede
ghewoenten der heylegher christen
des seluen daghes soe saren si **maurus**
manus ende **Maurus** bi malden
ouerbrachten den dach mit soete
Eñ te vespertijt sprac **Maurus** tot
mano **Morghen** in den saterdaghe
wil oē lieue vader **Benedictus** die

sehe lichame ewech legghen ende sine sie
 le vaert bij gode in die ewighe vroechde
 Ende doe dz **Romanus** hoorde doe wert
 hi seer innichlijcke scrypēde Ende doe v
 trooste hem die heylighe **Maurus** wed
 ende sprack **O** heylighe vader **Romane**
 wij sullen ons bi auonturen meer verbli
 den dan bedroeuē want wi hebben nu
 enen vader ende enen ghetrouwen voer
 sprake voer gode Ende nu so is ons zyn
 hulpe beter dan doe hi bi ons was in de
 sen oetmoedighen leuen **Eū** hoe wel dz
Maurus dese troestelijcke woordē tot
Romano sprack so en mocht hi hē doch
 nyet onthouden hi en moeste seer innich
 lijcke schreyen mit hem Ende den seluen
 nacht so ouerbrachten si eū die bruederē
 die daer ghecomen waren mit den hepli
 ghen vader **mauro** eū oeck die bruederē
 in den clooster al mit ghemenē ghebede
 in die heilighe vutuaert eū afscheydighe
 der sielen des heylighen eū eerwaerdigē
 vaders **benedicti** Ende doe die dach ghe
 men was tot tertiē tijt in den heylighen
 paelschouont doe streckede hem die hepli
 ghe vrent godes **Maurus** neder op dye
 eerde in ene deuoten vuerighen ghebede
 end wert opuertoghen in den gheest tot
 den heylighen vader **Benedictū** eū sach
 alle sine vutuert recht of hi lichamelijcke
 bi hem hadde gheweest .
 Daer na doe saghen si alle beyde een
 wonderlick schone visioen **Maurus** eū
Romanus als sinte **Gregorius** scriuet i
Opalogo Als dat een wonderlick scho
 ne wech ghinck van die celle des heyligē

vaders **Benedicti** in den hemel ende die
 was mit edelen schonen perlen besprey
 det ende mit schone lichten belettet **Eū**
 nu stont bouen an den weghe een won
 derlick schone man ende die vzaerhde dē
 twee wien dat dye wech bereyt was
Ende doe si hem dat nyet en condē leg
 ghen doe seyde hem die enghelsche man
 weder ende sprack tot hē aldus **Dat** is
 die wech dē die vutuertoren dyenre bene
 dictus is opgheuarē tot den hemel. **Eū**
 doe **Maurus** weder tot hem seluē quam
 doe beghinghen si den paelschedach mit
 groter vroechden Ende doe dat aen den
 auont quam ende **maurus** mit sine ghe
 selchap van daer woude scheyden doe
 sprack die heylighe vader **Romanus** tot
 hem lieue brueder **maure** mochte dat zō
 der schade mijnre sielen wesen dat ic dat
 cloester ende die bruederscap mocht ach
 terlaten so en woude ic nergheus lieuer
 zyn tot in dat eynde vā mijn leuen dā bij
 di **Mer** want ick mijnre bruederen nyet
 en sal achterlaten eū ick oeck vā onthet
 alle daghe dat eynde mijns leuens ver
 wachtende bin daer dā so bidde ic god
 dat hi mit di end mit dijnē bruederē wil
 wesen ende wijlen dij ene bequame ste
 de daer ghi gode dyenen moghet sae dat
 v na deser ellende dat ewighe vaderlāt
 wach werden eū v die ewighe vroechde
 wert gegeuē die nye gheen oghe en sach
 noch nye gheen ore en hoorde noch sin
 ne en conde begrhipen die god den ghenē
 bereyt heeft die alle tijtlic goet versmadē
 om sinen wille **Eū** doe hij dese woordē

ghesproken had en hem sine benedixie ge
gheuen hadde doe voeren si weder voer
waert op den weghe.

Hoe dat **M**aurus van **F**lozio des co
ninghes ouerste raet in vrancrijck ontfa
ghen wert en van zomighe teykenen en
en miracule die hi i de lade dede En hoe
dat **F**lozios een cloester stichte van sinte
Benedictus oorde

Dat iij. ca.

Doe gheboorde doe si in dat lant
ghehieten **G**allia quamen daer dz
selue bisdomme in ghelegghen was daer si
toe gheseynt waren En doe si in ene ste
de quamen ghehiet **O**ziens doe ohoor
den **F**lodogarius ende **H**arderadus die
mauru mit sine bruedere in dz lat hadde
ghebracht quade mare die he en mauru
mit sine bruederen seer bedroefde en dat
was dz haer here die biscop van dese wez
elt ghelcheyden ware En doe nu beyde
des biscops boden ende maurus en sine
bruederen in groter droefnisse ware en
de nyet en wisten wat dat si beste doen
souden Doe ghedachte maurus aen die
prophetic die he **B**enedictus hadde voer
seyt hoe comerlike en wederspoedich dz
si in dat lant souden comen en hoe grote
arbeyt dat si souden hebben eer dz si ene
bequame cloesterkede souden conen ver
erighen en sprach doe troostelike woor
den tot hem **O** lieue bruedere ghi en sult
om dese mare also sere nyet bedroeft we
sen wat god comet alle den ghenen te tro
ste die mit verduldicheyt hare bedroefe

nisse an he draghen **W**i sullē oec beten
wen dz hi os sal late ghenere onse
ders benedicti die os gheloefde dat
le tijt mit sine hulpe bi ons wesen sou
Ghi sult ghedēcken dz abrahā van gode
ghebode scheyde van sine lade en ghic
ellende in dat lant **C**hanaā en dat lat
wert na he en sine nacomelinghe tot
erue dz eerste zyn ellende was **A**lso
len wi oeck verbeide des godlike troste
en gaen de wech die os onse vader ben
dicit voer is ghegaen die zyn vaders
se achterliet en die armen die hem op
uoede en daer om dz hij god enich
dienē mochte daer om dat hi oec die
nade van gode ontfanghe had want
alle sine werken voer den hoeriken ge
des vrient achtede. dat hi mit gode
pe so menich cloester stichte daer
menich monick gode volcomelic in
den En doe maurus dese redene ghe
det had doe wordē si vrolic Doe sat
derad bi mauro en sprach tot he
O heylighe vader en brueder mi bed
ket oft dat v allen wel behaghet dat
die daer boden hebben gheweest van
ken heylighen vader ende biscop **S**
gramino die nu van deser werelt is
scheyden doet welckes dienste en
de v also van verren landen hebben
uoert dz wij voer varen tot den nym
bischop ende hem voerleypden onse
die wij van den geboden zyns vore
dres hebben ghedaen ende hem ghe
de die saecken gheuen te kennen ende
wi dan sine meninghe also verhoort

ist dan dat hi die saken alsoe meent alsoe
 als zyn voerader onse here salgher ghe
 dachten heeft ghedaen soe ist goet **M**er
 ist dat hi dat alsoe nyet en meent so sullē
 wi zwaighe weghe soecken en bedenckē
 so dat uwe en onse vaert niet te verghe
 ues noch oeck nyet voer nyet en sal heb
 ben ghetweest **E**nde du sullte lieue vader
 die bootscap mit dijne bruederen hier v
 wachten die wi bi auonturen in acht of
 in neghen daghen hier weder brenghen
 sullē **E**nde doe dese raet mauro ende si
 ne bruederen wel behaghede doe ontfinck
 hem harderadus in een schoon huus te
 herberghe bi ene kercke die i sinte Peterl
 ere ghesicht was **E**n liet vā sine ghesin
 ne die eerbaersten bi hem bliuen en hpete
 hem wel tracteren **E**n hi endē **F**lodegari
 us voeren vā hem mit den anderen ghe
 sinde tot den biscop **E**nde doe si tot **R**o
 manen quamen in die Stadt en dē biscop
 dat wort gheseyt doe ontfinck hi se mit
 groter eeren en hpete hem wel ontfanghē
 so als hem eerst was ghedaen en setten
 se oeck in groter eeren dan si eerste hadde
 ghehad **W**āt **H**ar:deradus was die al
 te edelste en meerder vā vrienden dan ye
 want in alle vancrijck was **E**nde doe
 was **F**lodegarius dye ouerste doemhe
 te die i alle den biscop voer waerōme
 doe leyden si den biscop voer heylighe besco
 me te haer voerader die heylighe besco
 pe **B**erthograminus soe verre in vzeem
 de landen tot den heylighen vader **B**e
 nedicto had gheseynt endē woude ren clo
 ster vā sine heylighe oorde in sine lande

Sichten en vraechden hem nu hoe dat hi
 die selue sake meende te hantieren. **D**oe
 sprach die biscop dat sine onledicheyt en
 sine becōmernisse waer alsoe groot hoe
 dat hi vā gheesteliken en wereltlycken
 dinghen voerhien moeste so dat hū nu ter
 tijt daer nzen cōde to doen **M**er so wā
 ner dat dat gheschpede so woude hū sel
 ue vander stichtinghen een aenbeghinne
 welen op dat men dan hem ende nyet si
 ne voeraderen dat lof soude gheue **E**n
 of hi dat vā vertreckes weghe dede dan
 ofte hi dat te rechte meende dat en wiste
 nyemant **D**och so en was dat hardera
 do nyet seer leet want die stede dye hem
 die biscop daer toe had gheschicket die
 en was nyet seer wel gheleghen. **E**n hū
 seynde **H**ademanū zyn soens sone tottē
 heplighen vader **M**auro en die seyde hē
 des biscops woorden. **E**n dat hi ghene
 becōmernisse daer om soude hebbē ende
 dat hi mit den bruederen gheringhe qua
 me in die stat **A**ndegauis en daer wou
 de hi hem vā teghens comen. **E**nde doe
 maurus die bootscap vhoerde doe wert
 hi en sine bruederen seer blide **E**n nae dē
 tyenden daghe voerē si va ene Stadt ghe
 hpeten **A**urelianus **E**n doe si vijf daghe
 gheuaren waren doe quamen si aen ene
 stat die **R**eltis gheheten is **E**nde in de
 se Stadt soe had hem dye eerbare mā hee
 deradus en zyn brueder en zyn huusvrou
 gheheten **C**ecilia en haer kinder mit alle
 hare eerbare ghesinde ende vrienden wel
 twe daghe verbeypdet **E**n doe outfenck
 hi hem en sine bruederen mit groter eeren

leer lieflic en hadde doe een costelic wer-
scap bereyt En na der maeltijt doe qua-
Harderadius mit sine vrouwe recilia hei-
melic tot hem en seyden he des biscopes
antwoort also dat si wel dachten dz hi
die sake also wel niet en meende als zijn
voerader Berthogramin hadde ghe-
daen Doe sprac maurus nu raet toe ede-
le man wat is hier in te doen nae dien dz
die biscop die sake n3 wel en meent daer-
om dat wi vā so verre landen ghetomē
zijn Doe antworde he Harderadius en
sprack Ic heb enen leer goeden vrient en
hietet Flozius en is een leer rijck mā vā
goede dat hi beyde hier in den lande end
in anderen steden heeft en is vā edelheyt
een dye hoechste here in alle vranckrycke
en is oec die heymelicste en liefste raetge-
uer des conincs vā vranckrye en die volghet
oec sinen raet meer dan yemāt anders
En die selue Flozius heft vā zyne ioghet
op altyt enen goeden ghestelijcken sinne
ghehadt hoe wel dat hi in die werelt is
so is doch alle zijn leuen na godes vrese
opgherechtet En doe hi so edel en soe ri-
ke was doe wert hi vā den coninck end
vanden vrienden bedwōghen dat hi ene
vrouwe moeste nemē En nu is die vrou-
we ghestozuen en heeft he enen sone ach-
terghelaten ende die is acht saer out En
de hoe groot dat sine rijcdōme is so heft
hi nochtās volcomē wille ho dat hi ghe-
stelijcke goede mēschen vā uwer vorden-
vōde so woude hi een cloester stichtē op
zijn eyghen goet en sinen sone gode offe-
ren En so wanneer dā dat dat cloester

volbracht waer so woude hij hem sel-
oerck daer in begheuen . Ende nu so
ick hem alle onse saecken te kēnen ghe-
en ontbiede hoe dat hem die biscop
ontlaet End ofte hi noch iden wille
een cloester te stichten en woude die
schap hier verwachtē ende dat behag-
de hem leer wel Doe sende Harderadius
sinen ghetrouwelken bode tot Flozius
nen vrient en ontboot he alle dese sae-
hoe dat hi ware in verren lande tot den
heylighen vader Benedicto en
gheuaren also als hier ghescreuen is
dat dat ghegaen was En ontboot
oec heymelic dat hi een den alre ghe-
licsten man te lande had ghebract
bi den heylighen vader benedicto was
En hoe dat hi nae sine goetdr wille nu
wel mochte voleynden ende een cloester
stichten na zyns herten wille En of dat
oec noch sine meninghe ware
Ende doe regierde in den seluen tijde
een coninck in vranckryck die ghehoet
was Theodoricus ende was oec een
leer goet tehtuaerdich man in den ghe-
rechte ende tot allen goeden ghestelijcken
menschen Tot desen coninck so ghehoet
Flozius ende seyde ende vertelden hem
alle die bootschan die hem Harderadius
sine goede vrient hadde geboden hoe hi
hi totten heylighen vader benedicto
seynt hadde gherweest ende hoe dat
nyeuwe biscop die saecken nyet wille
meende en seyde he doe sinen
de hi laghe had ghehadt om een cloester
te stichten also verre hi dz mit sine wille

mochte doen **E**n badt hem oeck dat hij
 maurū ende sine bzuederen mochte ont-
 sanghen **D**oe antwoorde die conic **T**heo-
 dorē en sprack tot **F**lozio **D**u hebste oes
 alle dijne daghen wel so trouwelic ghe-
 dient so dat di vā mi niet en sal gherwey-
 ghet werden **M**er dat mijn raet en mi
 ne hulpe daer toe tot alre tijt bereydt is
 dat du dijnen wille volbrengheste na di-
 nes herten begheerte en ontfanghe dye
 vromde bzuederen mit eren **E**nde waer
 dat du een cloester stichten wilste die ste-
 de wil ick di mit mijne hant beuestighē
En bidde den man dat hi god mit alre
 neerlicheyt voer mi en voer mijne kider
 bidden wil **E**n soe wāneer dat ic dā ho-
 er dat si hare oorden also wel hondē als
 hem hare meyster **B**enedictus welcks
 lof oner alle die werelt ghecomen is op-
 gheset heeft en voer ghedraghen heeft soe
 is hem mijn raet en mijn hulpe al tijt be-
 reydt **E**n waer hij ene stede vindet dye
 hem wel behaghet die sulstu hem gheue
En du sulste vut alle mijne lande die bel-
 te werckmeysters daer seynden vā mijn
 ghebode daer ome dat dat werck bi mij
 nen tijden volbracht mach werden ende
 so wil ick mijne mildicheyt daer aen be-
 tamelick sal wesen. **E**n doe **F**lozious
 hadde doe wert hi leer ver blijdet end hi
 nam oorlof vā hem en voer daer dat hij
 er aurū en sine bzuederen bi malcander
 wilste te vinden. **E**n altehant doe si ver-
 hoorden dat hi selue quā doe ghinghē si

hem voer die doze te ghemoete. **E**n doe
Flozious **M**aurū in soe armen cleder sach
 staen doe stont hi gheringhe vā dē paer-
 de en vyl voer hem scrypende op die eer-
 de drie mael eer dat hi tot hem quā **E**nd
 doe hem **M**aurus ophief doe oftinghē
 si malcander en scryden vā bliscapē **E**n
 doe hi die bzuederen en zyn ome sachteli-
 ke gruete de doe nam hi maurū mit der
 hant en sprac **I**ck loue god dat hi di en
 dijne bzuederen hier heft ghesepnt die on-
 der die leringhen des heplighen vaders
 benedicti opghewoedet zyn welcs lof i al-
 le gheestelijcke leuen voergaet. **E**n doe
 ghinghen **H**arderadus en sine huusvrou
 ende sine kinder alle vā hem **E**n doe soe
 ouerbrachte si dē dach mit menighe goe-
 de woorden. **E**n des morghens vroech
 te metten tijt nā **F**lozious maurū ende si-
 ne bzuederen en **H**arderadū bi malcan-
 der en seyde hem allen sinen wille die hij
 menich iaer had ghehad om een closter
 te stichten **E**nd seyde hem oeck des conic-
 ghes goede gonste ende hoe dat hij hem
 hadde ontboden dat hi god voer hem en
 voer sine kider woude biddē **D**oe sprac
Maurus **O**nles ordēs rechte is so wie
 een clooster stichten wil dat men ons in
 den eersten die selue stede gheeft ende soe
 wat men goets an den closter gheue wil
 tot eyghenscap datmē dat in onse hant
 gheuen sal **E**nd daer ome edele here en
 ware dat di nyet te swaer soe woude ic
 ic dat wi eerste die stede sachtē **E**n wat
 goet dat du dā om dijne sielen salicheit
 wilste gheuen dat du dat voer dē luydē

mit des conincks hantuessinghe ghesste
Ende dat behaghede Florio wel ende si
sochten ene stede en wat hi van dorpen
ackeren en bomen daer toe gheuen wol
de dat ghat hi mit vrien wille in die hat
mauri des abts en beuestichde hem dat
mit des conincks en mit sine eyghen hat
uessinghe hi offerde oeck des seluen da
ghes gode ende mauro sinen sone Her
tholphu en die was achte iaer out En
de als hi vele eyghenschape zyns goets
hadde ghegeue vri en ledich also ghat hi
hem oeck sinen sone dye alle zyns goets
een erfghename was dat hi hem soude
voeden ende leren nae cloosterlike seden
en manieren also als hi va benedicto op
gheuoedet was en sprack tot hem Heyl
ghe vader Aure also als ic huden mi
nen sone en miyn goet an dijnre hant go
de ghegeuen heb also welick mi oeck me
de ouergheuen so waneer dat dz cloester
ghetimmer en volbracht is onder dijnre
ghehoorsaemheyt tot in dat eynde van
mijne leuen En doe dat alle gedaen was
doe voer Florius doe alle dat coninc
ke als hem die coninck had gheheten en
seynde om die beste werckmeesters tim
merluyde ende steenhouwers ende voer
de se mit hem an een stede die hpete Gla
nafoliu ende die stede behaechde mauro
ende sine bruederen en den werckluden
seer wel tot ene cloesterstede en is ghele
ghen an een water gheheten Ligiers end
is gheleghen twee mijlen va parijs End
alsoe voerden men alle daghe va de bel
ten stene en houte nae alle notorste End

in den name ons heren Jhesu chris
wert dat fundament gheleyt Nu so
te maurus tot den eersten ene capelle
meren ende dede dye wijen in die ere
sinte mertyn en die stont halt bi die
te kerck End hi hiete hem daer en
bereyden daer hi nae zynre doot wou
rusten en die laetste opuersta denisse
wachten woude als oeck benedictus
uet ghedaen opten berghe Calano
hi oeck in den eersten ene capelle
in sinte martyns ere ende hem daer
sinen doot liet begrauen

Ende nu begonde hem die timmer
van daghe te daghe seer te vermerden
want Florius was also machin en
rijcke dat hi vermochte alle die werck
den te houden En alsoe gheuyt op
tijt dat Florius bi mauro sat en seer
stelycke va die timmerighe des cloes
ouerdachte doe las maurus in een bo
ende bedude hem die scrifte Ende na
hadde Florius een priester mit hem
bracht die hem op alle timmerighe
verkont ende nae sinen rade so wert
clooster ghebouwet En doe stot die
ster op ene tijt op ene hoghe muere
trat en viel daer of op enen hoop mit
ne so dat hem zyn arme en sine bene
twee braken en dat bloet van hem
En doe liepen alle die luden en men
dz hi doot waer gheweelt En doe
florius seer qualijcken hielt en hem
begrauen doe hi ete hem Aurens in
nyeuwe capelle van sinte mertyns
ghen en hpete hem alle vutgaen en

hem creupswijs voer den altare en badt
 god al scrypende voer hem en ghick doe
 ouer den priester en maecten dat teyken
 des heiligen crucis ouer alle sine gebro-
 ken leden en sprac. In den name die den
 eersten stene schep vā den lijme der eer-
 den so staet op en gaet weder tot dīgnē
 wercke. **A**lchāt nae den seluē woorden
 doe stont hi weder op ghelont. **D**oe ver-
 wonderde hem hoe dat hi in die capelle
 was gheromen. **D**oe sprac maurus. di.
 en hebben dīne voeten hier nyet ghedra-
 ghen daerōme gaet gheringhe te werck.
Doe bekende **F**lozius dat hi een waer.
 archich gods knecht was en hielt hem i
 groter eren. **E**n doe die priester we-
 der te werck quā doe spraken zōmīghe
 werklude. dat **M**aurus daerōme van
 sine cloester was ghegaen datmen hem
 op een āder stede hogher soude houden
 en dat die teykenē ghelchietē ouermits
 thouwepe. **E**n doe si hē sine wercken ver-
 archden doe voeren die bōse gheesten in
 haerder drie en castijden se alsoe sere dat
 den enen die siele vā den lijue schepde en
 die āder etwe verchoorden malcāder so
 dat si sonder cleder stōden. **D**oe ghinck
 maurus in sine mertens capelle en bat
 god voer hem. **E**n doe hi ene wile ghebe-
 den hadde doe maecte hi dat cruce voer
 die beleten mēschen en sprac. **G**ods sone
 die sine discipulen macht ouer die duuelē
 ghat die moet v verlossen vā desen arbei-
 de. **E**n doe wordē si noch meer rasende
 en laghen in den milte en beten malcan
 der als rasende honden. **D**oe leyde mau-

rus enen yghelic die hāt in die mōt ende
 gheboot den duuelē bi gods cruce dat si
 vut soude varē. **E**n doe en dorste dye du-
 uel doer dē mōt niet vutuaren want een
 yghelic had die heilige hāt iden mōt ghe-
 hadt en voerē tot eenē anderē eynde vut.
Daer na hiete hi dē dode vutdraghen en
 hi was dē dach zōder eten en drinckē en
 waecte dē nacht mit deuociē bi dē dode.
En doe die dach quā doe sprack hij tot
Simplicio. **B**rueder leset een milte end
 brēghe dz leuēdige offer voer die siele die
 die duuel so wredelic heeft erwech ghenomē
 op dz hij zīns ghewelts an mi n z ver-
 bliden en mach. **E**n doe simplici⁹ die mil-
 te ghelesen had doe ghic maurus mit hē
 ouer den dode ende hoef sine handen op
 tot gode ende sprac. **O** here ihū chziste
 ick vermane di dat du **L**azarū die tot an-
 dē vierden dage in den graue had ghele-
 ghen opuerweeste vā den dode doer dz
 gebet zīnre susterē marie magdalene en
 marthe. **E**nde vmane di dat du der we-
 duwen sone doer dat ghebet vā helyas
 vā den doot verweeste. daerōme bid-
 den wij di dat du dīgnē onwaerdighen
 knecht willette verhozē ende die siele we-
 der in den doden lichame seynden die de
 duuel ghewelidelick heeft ghenomē. **E**n
 doe die heylighe maurus dese woorden
 ghesproken hadde doe verschudde hem
 die dode seer sterckelic. **E**n doe maurus
 dat sach doe boot hi hē die hant ende hie-
 te hem opstaen. **E**n doe stont **F**lodogi⁹
 op. alsoe was hi gheheten die enē nacht
 ende enē dach hadde doot gheweest. **E**n

ypel voer den heplighen abt **M**aurū en
danckte hem en loofde god van sine ver
lossinghe ende seyde hē hoe dat hi in gro
ter pynen was gheuoert **E**n doe gaf hij
hem een gebot dat hij nūmermere in dat
cloester noch op die hofstede comen sou
de op dat die duuel niet meer tot hem en
quame **E**n dat dede maurus vā rechter
oetmoedicheit om dat hi sochde waert
dat hi daer bleue dz die luden soude dēc
ken dat hi hem daer bi hem hield dat mē
dat teyken an hē sien soude en een wer
eltycke ere vā den luden otfanghē wou
de. **E**nde in den achten iare nae dat
maurus mit sine bruederen was gheco
men in den lande doe wert dat cloester
ende alle dat ghene dat daer toe behoort
de als die kercke en die capellen dormen
ter capittelhuus sieckhuus ende dat ghe
finde huus mit grote costen end mit seer
louelijcken werck volbracht.

Hoe dat dz cloester ghewijet wert en
hoe dat **F**lorius sinte benedict⁹ orde an
nam **E**n oeck mede hoe dat die coninck
Theodric⁹ en sine naeuolghers dat cloe
ster beghaefden. **D**at iij. ca.

In die selue tijt doe was een leer
heilich biscop in die stadt **A**ndega
uis dye ghenomet was **E**utropius en
die quam mit anderen biscopen daer en
de wijede die kercke in die eere sinte **P**e
ters des princen der twalef apostolē en
de daer wert een capelle ghewijet in die
ere sinte michiels des princen der enghe

len **E**nde doe wert dye anderde capelle
ghewijet in die ere vā sinte **S**euern. en
de die derde in die ere des heplighē bisco
pes sinte martijn als hier voer ghesce
uen staet. **D**aer na doe dat cloester
also eerbaerlick ende alsoe costelic ghe
mert en ghewijet was als hier voer ghe
screuē staet doe had die edele en doechde
lycke **F**lorius niet vergheten wat dz hij
gode gheloeft had en voer tot sinen hē
en seyde hē dz hi nye ghenē wille en hē
i die werelt te bliuē also vele als hij dat
vā zijne ghenade mochte doen. **E**n hi
bekende oec dz so wāneer dz cloester dat
hi op sine eyghē goet ghesticht had vol
bracht waer dat hi hē dā onder de eyghē
le vā sinte benedict⁹ en die ghehoorlam
he sinte mauri woude gheue **E**n hi vpre
den coninck te voeten en bat hem om zyn
droeft wāt hē in al zyn coninc⁹ nūmer
loe ghetrouwe was als hij **E**n hoe om
gherne dz hi vā hem scheidē doe aensach
hi sine grote begheerten en sine ghelofte
die hi had gheloeft en gaf hem orlof mit
groter droefenisse **E**n doe beghiet hi hem
noch ene corze tijt bi hem in den pallas
en vzaechde hem vā den heplighē vpre
mauro en van den groten teykenen dye
god doer hē dede also als men in sine
ue seyde **H**i vzaechden hē oeck hoe dat
ne wandelinghe mit sine discipulen was
ende hoe vele dat daer monicken waren
die hem onder sine ghehoorzambheit ghe
gheuen hadden **E**nde doe seyde hē **F**lori
us alle die ghelegghenheyt. hoe vele dat

hare bruederen waren en hoe heyligh dz
 haer leuen ende hare wadelinghe was.
 Doe sprack die coninck weder **D** moch
 te ick weeren ofte dat des heylighen va
 ders wille waer dat ic hem ghrene sien
 woude ende oec die stichtinghe des nieu
 wen cloosters ende hebbe oeck grote be
 gheerte dat ick daer in den daghe moch
 te wesen so wanneer du digne hare ende
 dine ridderslycke ghewade ende eyerheit
 gode offerste. **D**oe sprac Flozius totten
 coninck **I**st dat di dat behaghet so wil
 ick dat di bij hem verweruen en wil di
 onbieden. **E**nde dat behagheden den co
 ninck seer wel. **E**nde doe Flozius oozlof
 nam doe stont die coninck op ende helle
 wende cussede hem mit menighen tranen
 ende seheyden mit groter droefenisse van
 malsander. **E**nd doe die edel flozius tot
 doe abt **M**auru en tot den cloester qua
 daer die hem alle van des coninghes ho
 ue waren naeghevolghet. **D**oe seyde die
 edel flozius den heylighen vader mauro
 des conincks wille. hoe dat hi hem end
 dat clooster begheerden te sien. **E**n oeck
 in den daghe gherne daer waer so wan
 nere dat hi die oorde ontfanghen soude.
Doe antwoorde hem maurus en sprac
 doe verre als ick dat bekennen can soe
 mach des conincks toecornste ons end
 inden cloester wel nutte en orbaerlic we
 sen. **E**nde nyet scadelick. **E**n alsoe doe ont
 boe flozius den coninck ende sette hem
 ene tijt op wat daghe dat hi comen sou
 de als hem oeck die heylighe abt mauro

hadde gheheten. **E**nde op den seluen dach
 doe bereyde hem flozius mit volcomen
 byechte en berouwe zynre sunden de hei
 lighen orde te ontfanghen. **E**n doe berey
 de hem die abt maurus hoe dat hi de co
 ninck mit alre eren mochte ontfanghen.
Wat hi wiste wel dat flozius vele vrien
 den hadde ende dat he die conic lief had
 en dz dye hoechste en edelste heren van sine
 houde daer souden comen. **D**aer nae doe
 die dach was ghecomen doe qua die co
 ninck mit sine hoechste heren tot den clo
 ester. **E**n doe weet hi van den heylighe abt
 mauro en van sine bruederen seer wel ende
 eerlick ontfanghen. **E**n doe men dz ghebet
 bouen den coninck en boue sine dyenres
 ghelproken had nae die ghewoente der
 gheesteliker vaderen. **D**oe ghinck dye co
 ninck in dat **C**onuent en verghat alle si
 ne coniclycke houerdie en waerdicheit
 en strecte hem neder mit sine coniclycke
 ghewade voer den heylighen abt **M**au
 ru en voer alle dat **C**onuent en badt he
 mit vuerighen tranen dat si he wouden
 ontfanghen i haer ghebet en in hare brue
 derschap en dat si sinen name sreuē tot
 der ander deuote brueder namen. **E**nde
 beual hem oeck sinen lieuen sone **T**heo
 baldū neerstelicken in hare ghebet. **E**n
 de badt ende gheboot oeck den seluen si
 nen sone theobaldo dat hij hem den heyl
 ighen abt **M**aurum ende sine bruederen
 ende dat clooster liet beuolen zyn mit al
 zynre hulpe ende mit alle sine bewarin
 ghe en bescherminghe als da sine conic
 lycke ere en waerdicheyt wel besamede

Ende doe **M**aurus den coninck vā der eerden ophiel oetmoedelic mit groter ere doe sprack weder dpe coninck tot mauro Die heplighe man irwe lieue meyster **B**enedictus die ouer alle onse conincryc ouer vele iaren voernaemt en vermaert is doer die grote teykenen die god doer hem heeft ghedaen, daer hebben wi grote blyscap vā dat wi die selue grote teykenen an v oet hebben ghesien en vernome Daer omme soe louen wi god ende de heylighen vader **B**enedictū dz hū v ons vā so verre landen heeft gheleynt in onse conincryck Daer nae doe ghinck die coninc in dat Conuent en stont op dpe ene side mit sine riddercapen en maurus die stont an die ander side mit sine deuote bruederen Doe badt die coninck mauro dat hi hem woude wijsen welke die bruedere waren die mit hem daer ware gherome nāden clooster des heylighen vaders benedicti En doe maurus hemeen pphelic mit den vinger gheweelen had en hem een yghelics brueders name gheleit had doe ghinck die coninck daer seer oetmoedelic en kussede die selue bruedere alle m den kusse des ewighen vredes tot eenre eren des heylighen vaders benedicti En den abt mauro tot een teyken der waer achtgher liefden Ende kussede daer nae oeck alle des conuents bruederen Doe so stont onder den bruederen een deuote ionghelinc En doe leyden hem die bruederen dat hi ware Florij sone die des cloosters stichter was Doe nam die coninck den ionghelinc ende ontfinchē seer zee

lycke van groter liefden die hi tot sine der had ende beual hem mauro seer met stelike mit den anderen bruederen. En daer na doe ghinck die coninck mit sine dyntres ende besach dat clooster om omme mit nerstelycke versoekinghe. En doe was dat also schone en also lustlike ghetimmer na alre notozte als en clooster vā sinte benedictus oorden behoeft te wesen so dat si een groet behagen daer in haddē also dat die ionghelinc vā des conincks dyntres groet begheerte reghen hem daer in te begheuen maer daer gode te dyenen En daer na doe ghelchpet was doe ghinc die coninck sine riddercap weder in die kercke oer dat hoghe altare ende begaefde doe dat clooster mit enen seer rijcken gorte die Westus gheheten was En daer nae oerck vele ackere en doopen en vele bouen die daer toebehoorden En gaf dat alre samen vā an dat clooster in des abts hant mit alre hantvestinghe En beual sine Cancellier dat nē vā den clooster en ghinck hi en hadde eerste mauro brieue en hantvestinghe daer of ghedaen na alle notozte ende mit sinen coninclyken seghelen hadde beseghele En hi ghat oeck mit den heylighen abt mauro volcomen oerwelt ende vryheyt soe wanneer dat hi pet mit zynre coninclyker moghen hadde te doen dat hi dan gheweeldicheit ende onuersachdelijcke tot hem vrien delick tot hem soude leyden. En toech oeck enen costeliken mētel out

mit goude ende mit siluer ende mit edel
 ouerbare ghesteenten also costelijck ghe
 maect ende verciert was also dat hi op
 menich hōdert march gouts ghescattet
 wert Ende offerde oeck mede op dē ho
 ghen altare een seer costelick cruce mit sil
 uer ende mit goude ende mit enen edelen
 ouerbaren gheesteente daer in ghemaec
 ket Ende doe ghinck Flozius ende badt
 den coninck Theodrico dat so wat dat
 hi den gheschuyse had ghegeue ende ghe
 sichte dat hi dat oeck nae sine conincli
 ke oer voer hem ende voer sine nacomē
 lingen woude verskeren ende behant
 elighen den clooster tot ewighen tijde
 te ghebruycken. Ende doe dat die edele
 coninck seer willichlijcke dede Doe bad
 hi van leen gode hadde vā den heylighē
 zōne dat hi dat Weltra zjns brueders
 lene woude ver
 loren Ende doe hem dat die coninck toe
 gheseyt hadde doe hpete flozius den heyl
 ighen abt mauro en den ghehelen godel
 hupse voer den coninck verantwoerden
 wat dat hi an siluer ende an goude end
 an edelen costelen ghesteente hadde ghe
 bracht ende groten schatte En hij liet oec
 des seluen dages twintich vā sine eyghe
 ne knechten ledich en vri en gat hem vele
 goets daer toe En doe hi hē vā alle sine
 willichen goede ghetoghē had doe ghic
 ten yghelic weder in die kercke. En doe
 doer die heylige abt maurus op die ene
 side mit sine bruederen en die coninck op
 die ander side mit sine edelighen Ende

doe toorch Forz vut sine ridderlijcke cle
 der ende leyde se op den hoghen altare
 Daer nae doe dede hij sine ridderlijcke
 huuen of Ende doe die heilighe abt mau
 rus een deel van sinen hare ofghesneden
 hadde doe ghat hij den edelen coninck
 Theodrico dye schere in die hant ende
 hpete hem oeck mede een deel van dē ha
 re ofsnijden ende des so wert die coninc
 seer blide ende vrolick van herten Ende
 doe hij hem oec een dele ofghesnede had
 de doe ghat hi die schere oeck den ouer
 sten here die daer was. Ende daer nae
 ghat een yghelic here den anderen dye
 schere Ende doe w orden oeck seer men
 ghe tranen oueruloedijcke vutghestoz
 tet van den coninck ende van menighen
 groten heren. En doe Flozius dē or
 de voer den coninck was aengheleyt doe
 nam die coninck orlof vā mauro en vā al
 le sine bruederē seer oetmoedelijc en ghic
 vut die kercke end woude voer die mael
 tijt vut hebben gheuarē in die stadt An
 degauis die niet verre vā den clooster is
 gheleghen end woude daer hebben ghe
 gheten daer ome dat hi den abt Mauro
 en dē gods hupse ghene scade doorn En
 doe wolde Maurus den coninck te voe
 ten hebben gheuallen Ende doe soe ver
 scrieten die coninck te mael seer ende en
 woude dat nyet ghehen ghen ende vza
 ghede hem wat hij van hem begheerden
 Doe sprack Maurus. mijns ende mijn
 re bruederen bede is dat ghi mit alle die
 hier nu bi v zjn dese maeltij mit os wile
 eten om die liefste ons herē ihu xpi. En

doe dat die coninck langhe vertoech doe
sprach een machtich here **G**hi sult v wel
bedecken wat dz v staet te doen wij heb
ben alle wel vernomen hoe heyllich dat
deser goeder luyde leuen is. **E**n ick rade
v bi uwer salicheyt ist dz ghi god n̄z ver
toornen en wilt dat ghij alle nersticheyt
daer toe hebt so dat ghi dese bruederen i
ghenen dinghen en vertoornet wāt wie
is die god alsoe lief heft als si. en so wie
dan die bruederen bedroeuēt die vertoorn
net god. **E**n doe die coninck dese redene
hoorde doe bleef hi daer. **E**n doe nam hē
maurus ende alle die herē ende voerden
se in dat gastehuus. **E**n dat was alsoe
wel ghetimmeret dat si dz allegader prijs
den loofden. **E**n doemen ghegheten had
doe badt dye coninck mauru dat hij hē
Floziū woude laten sien eer dat hij van
den cloester scheyde. **E**n doe nu Flozius
voer den coninck ende voer den heren in
ghinck doe hoef die coninck an end alle
die daer warē ende schreyden seer bitter
lycke doe si voer zyn schone hare ene cru
ne saghen draghen en voer sine edele rid
derlycke ghewade daer in dat hij dicke
te houē was gheuaren tot den coninck
een soe oetmoedich eenuoudich cleet aen
saghen draghen. **D**oe sprack die coninc
tot Flozio **I**ck loue god dijne bekerighe
ende der ghenaden die hi di ye hefte ghe
gheuen. **E**nde ick veermane di alsoe als
du in wereltliken habijte so heerlyck en
de soe ridderlycke hebste gheleeft so dat
du in allen dinghen die een mā op die wer
elt hebben sal an trouwe en an wijsheyt

ende an allen eren dat boechste lof tot
desen daghe ouer ghebrachte hebste. **D**e
vermane ick di dat du dijn lof ende
desen oetmoedighen habijte behoude
so dat dijn goede wille tot enen salighe
goeden eynde mach ghebrachte werde
En doe die coninck dese woerde ghesa
ken hadde doe screyde hi seer iunckelijc
en beual hem gode en nam oorlof van
abt ende ontfinck oeck die heylighe bo
nedixie ende ende voer mit sine ghesa
van den clooster in die stae. **A**ndegant
ghenoemt. **D**aer nae in coere
doe voer die heylighe abt **M**aurus
ende besach die dorpen ende dat goet
dat hem die coninck iden ghaet hē
gheuen had. **E**n doe hi in een doop quame
daer wert hem een sieck mā voergheden
ghen die noch hāde noch voerē ghe
en cōde. **E**n doe hē die luyden baden dat
hi hē met sine ghebeden te hulpe quame
doe keerde hi sine oghē op toe gode
deuotelick voer den crācken. **E**n doe
ene wijle ghebeden had doe sloech hij
ne oghen ouer hē en boot hem zyn
en hiere hē opstaen in den name ons
ren **J**esu christi. althāt doe stont hij
en was ghesont. **D**oe loefden alle con
schen god die daer waren dat die con
alsulcken mā had i zyn lant daer god
sulcke grote teykenen doer dede.
Doe gheboorde dat die abt weder
huus quā en doe begonde hij mit soep
dach ende nacht te wijsen ende te leere
ne bruederen hoe dat si nae der oord
te rechte nae godes wille souden leuen.

hi seyde hem oec stadelijcke hoe menich
 loubich dat des duues laghen en stricke
 waren en dat si daer omme alrijt teghen
 hem bereyt souden wesen. En doe bego.
 den hie lude vanden lade edel ende onedel
 tot hem te comen en hare kinden onder
 sine ghehoorzameheit te setten so dat in
 cozen tijden hooert ende veertich monic
 ken daer waren. Ende doe maecte mau
 rus ende dat Conuēt dat daer niet meer
 van hondert en veertich monicken soude
 wesen die die heilighe orde an soude dra
 ghen. En doe die salighe flozius die stich
 ter des cloosters twalef iaer in die ooz
 de alsoe salichlijcke had gheleest doe na
 hem god in dat ewighe leuen vut dese el
 lendige bedriehlike werelt. En hoe vol
 comen dat zyn sone in die oorde wert dz
 leyt die boeck hier nae.

En in der tijt dat dit alle ghelchpet
 was doe verscheyde die doerhdelyke co
 ninck Theodricus van deser werelt nae
 dien dat hi dat coninckrijck vjertien ia
 re mit ere ende waerdicheyt wel ghere
 giert hadde. doe beual hij dat coninckrijc
 Theobaldo sinen sone. Doe dede die sel
 ue coninck als hem zyn vader had ghe
 heyt en hadde grote liefde ende heymelic
 heyt tot den heplighen abt mauro en hij
 bad hem dz hi stoutelic mit alre vriheyt
 tot hem soude comen en seynde he boot.
 scape mit brieue wat dat hi van hem be
 gheerde. Ende op eene tijt doe qua
 me als zyn wille waer. En doe qua dye
 coninck Theobaldus selue en va den
 Conuente siet eerlijck ontfanghen wert

doe dede hi oeck als zyn vader had ghe
 daen ende offerde op den hoghen altare
 twe grote dorpen mit alle die rechē dye
 daer toe behoerden. En daer na doe lichei
 de hi cortelick va deser werelt zoder eni
 gheertghename. Daer nae wert
 een groot heer tot enē coninck ghecozen
 die hpete lectarius. En doe die dat goe
 de gheruchte verhoorde va Mauro end
 va sine conuent doe creech hij noch meer
 der liefde tot de gods huysle dan sine vor
 uaders hadden ghehadt ende hij seynde
 nae mauro om dat hem zyn raet ende si
 ne wijshet seer wel behaggheden. Doe
 gheuyelt op ene tijt dat Maurus twee
 bzuederen tot de coninck Lectario seynde
 om sonderlighe saken. En doe die conic
 had verhoort waer om dat si hem badē
 doe vracche hi hem of zyn voeruaders
 Theodricus ende Theobald? dat gods
 huus mit enighen goede hadde begaect
 Doe seyden die bzuederen wat een yghe
 lick dorpen en eyghenscap daer an had
 ghegeue als hier voer ghescreue is. Doe
 sprack die coninck tot hem. So sal oeck
 dz godshuus va mi beghaet worden
 wat ic dat bet an den goede ende an de
 machte hebbe va mijn voeruaders des
 ic oeck tot gode een goet betrouwen heb
 be. Ende hi voer cortelick daer nae i dye
 stadt Andegauis ende ontboot mauro
 dat hij woude zyn clooster besien ende
 doe ontboot hij hem weder dat hy qua
 me als zyn wille waer. En doe qua dye
 coninck mit luttel lude. En doe hi va mau
 ro ontfanghe wert als sine coniclycke ere

wel betaemde doe gaf hi den godel huse
ene grote eyghendom en dat was Gal
lum ghehiet En een rijck dorpe dat ghe
hyeten was langefelt En beuellichden
dat oeck mit sine conicklike brieuē. Die
heylighe vader maurus badt oeck des
seluen daghes den conick lectariū dat
hi an dat clooster ene vaste insettinghe
en ene hātuelstinghe an dat cloester ghe
uen woude dat so wāneer hi stozue dat
dat clooster an niemāt vā sine nacomeli
ghen noch onder enighen biscopē en sou
de moghen comen ende dat hi dat volco
menelijcke woude doen Ende daer nae
doe beual hi hem in sine ghebede en ont
fenck die benedie vā mauro den heylighe
abt ende schepde van hem .

Hoe dat Maurus Bertholphum
na hem sette tot enē abt ouer dat closter
En hoe dat hi sterf en hoe dat hem sine
doot ouermits des duuels dreyghe en
opēbaeringhe vā den heylighe enghel ver
kundighet wert. Dat v ca .

Der na doe dat alle ghedaen was
en maurus en sine bruederē in go
des liefte leefden en dat cloester in licha
meliker notorckte mit groter eren wel be
gauet was doe begōde die heylighe abt
maurus vā groter outhet seer of te ne
men En sette enē voecht en enen mōber
die des cloesters orbaer soude doen En
hi was seer neerlich in ghebede en i goe
der oefenighe En der bruederen waren
acht en dertich daer i ghecomē. En doe

nakede die tijdt die hē **Benedictus** had
gheprophetiert. dz na sellich iare als hi
in die orde was ghecomē soe soude ghe
hē sine arbeit lonen. Daer na doe hi
hi hē een huus bouwē bi sinte marcus
capelle daer hi een heymelic leue in wou
de leyde En want dat cōuent soe groo
ghewordē was soe wiste hi wel dz hi
ouersten behoefde en hiete dat cōuent
gaderē en leyde hē dz sine iare noch se
luttel waren Doe badē hē alle bruederē
dat hi enen abt onder hem wolde setten
wāt hi kende se alle beter dā si selue
doe gaf hi hem **Bertholphū** des edel
Florij sone tot enē abt die hi mit groo
neerlicheit opghewoedet had End doe
wert dat cōuent seer vrolick wā si wou
ten wel dat hē die beste was En oer vā
der liefte die si tot florij sine vader had
den Doe stōt maurus op en seere hē
sine stede tot een abt en leeden hem
dat hē hem houden soude teghens sine
bruederen hi hpete oeck den vier bruederē
ren die mit hē vā den heylighen vader
nedicto waren ghecomē dat si voer
den abt **Bertholphū** heymeliker en
stigher souden welen dan den andren
En hem soude wijlen dat hi niet ouer
weghe en trede wāt si waren langhe
die oorde gheweest. Ende doe die hē
ghe abt **Maurus** hem van alle ghebede
ke ende werelijcke sorghe hadde ghe
ghen doe ghinck hi in dat huus daer
hem bi die capelle ghetimmer hadde
de nam twee bruederen mit hem toe
bewarighe En noerde daer een steyghe

leuen Ende hi beghen zyn leuen eerste te
 leyden i alre strengheicheit recht als ofte
 hi god reest soude beghinen te dyenē en
 de zyn herte was seer wel ghetroest dz
 hi also enich was gheworden en tot ru
 de was gheromen want hi viertech ia
 re in wereltlycker sozghē ende becōmer
 wille had gherweest.

Ende doe hi derdehalf iaer zyn tijt
 overbrade mit gode doe kont hi eens i
 vore nacht te mette tijt op als sine ghe
 woene van zynre sozghet op gherweest
 had en hi woude gaen in sinte mertynus
 capelle en daer gode een zōderline ghebz
 spraken eer dat die ander opstonden En
 doe hi oer die capelle doer qua doe stōc
 die duuel onder die dore mit sine gheselle
 en woude hē den inghac verbiede End
 doe die heilige maurus daer om niet of
 en liet en drang doer hem gheweldichli
 ke in die capelle Doe sprac die duuel mit
 bezwaeliker stem Heu Maurus du heb
 be in die landen daer omme in een lant gheco
 men dat di onbekent was dat du mi vā
 wijnen ghewelde souste driuen den ick
 dat du wijns gheweldes noch meer be
 winden moeste wāt ick wil alle wijnen
 leude noch an di wzeken wāt ic wil nu
 wzeke bliuen bi alle dijne bruederen en ne
 men enen groten roof vā hare sielen end
 wzeke spotte an hem begaen Doe sprack
 maurus tot den duuel God ghestille di
 sahanas Doe sweech die duuel en ver
 woet als een roock mit enen groten ghe.

ruchte so dat maurus meende dat al dz
 cloester had neder ghefallen En vā den
 gheruchte doe verscrieten oec alle dye
 bruederen opden dormiter so dat si meen
 den dat dat dormiter op hem woude val
 len en liepen gheringhe op den chore end
 songhē die metten mit groter vresen En
 de nu so was Maurus te mael seer ver
 uaert van des duuels woorden en badt
 god dat hi hem openbaerde ofte an den
 woorden yet waer mochte wesen. doe
 quam een enghel in enen witten cleden vā
 gode gheseynt en sprac seer sachtelic tot
 mauru O lieue godes siele waer om so
 bistu so sere bedroeft om die dinghē die
 vā gode gheordiniert zyn End hoe wel
 dat die duuel een hoeft der onwaerach
 ticheyt is so sulstu wetē dz hi die woor
 den vā zyn selues wijlheit niet en heft ge
 sproken dā bisonder vā godes ghebode
 so dat dz meeste dele vā desen cōuente in
 corten tijden vā deser werelt tot gode va
 ren sal End doch nyet als die duuel ghe
 sproken heeft dat hi ghewelt an die siele
 sal crighen Mer dat si nae dijne goede le
 re behoudē sullē bliuē En soe wāneer dz
 du die voergheleynt hebste tottē ewighē
 leuen also als dz vā gode gheordiniert is
 so sulstu i meerder loon hē naeuolghen
 en sulste mit hē besitten die ewighe blij
 scapen die god alle sine vziendē bereydet
 heft En mit dese woordē scheyde die en
 ghel vā hem En doe wert maurus van
 desen woordē seer wel ghetroest en ver
 gaderde dat cōuent en alle die daer wa
 ren en seyde hē in den eersten des duuels

dreyghende woordē die hi mit hē hadde
ghesproken **E**n seide hē oec des enghel
openbaringhe **E**n doe dat die bruederē
verhoordē doe worden die zōmighe sere
bedroeft mit natuerlike vrese des doots
En doe dat dye heyleghe maurus sach
doe sat hi neder als een ghetrouwe hier
de oder sine scapen en sprack **W**aer dat
ghetrouwe knechten den wille haers he
ren weten en den nyet en doen soe zyn si
onghehoorlaem. **D**aer omē welet gode
na sine insettinghe ghehoorlaem en niet
en welet teghens dat eynde dat hy v heft
gheset wāt soe wie daer of belwarighe
heeft in sine herte die letter hem teghens
den wille godes. **E**n doe **M**aurus dye
bruederen alsoe vermaende doe creghen
si alsoe grote begheertē te steruen en be
reyden hē vuerichliken tot die laetste vze
dat wel te ghelouen is so dat hare sielen
enen vigen wech voeren tottē ewighen
leuen. **E**n doe begonde die doot so sere
onder hē te regnieren so dat in twintich
weken thpen en hondert monicken stoz
uen **E**n daer en bleue nyet meer dā vier
en twintich monicken **D**oe stozue twee
bruederen **A**nthoni⁹ en **C**onstācius die
mit **M**auro van benedictō warē gheco
men. **E**n doe maurus die heylighe
schare tot gode had gheseynt doe wou
de hem god hier nyet langher laten end
seynde den ghemenen bode na hē die na
ons allen comet. dat was die doot den
ōfincck hi in groter crācheit daer hē god
zyn goede loon mede vermeerderde **E**n
na die prophēcie dye hem benedict⁹ had

voersept soe hiete hi hem mit sine leghe
draghen voer den altare in sine
tens capelle en ontfinck dat ghebr
he heylighe lichame ons heren iesu
mit groter inicheyt tot sekerheyt
vutuaert **E**n in die selue vze neygh
hi hem neder op sine legher **E**n doe
de sine salighe vā sinen repnen lich
en wert volyc vā den heylighe en
ontfanghen en ghebracht in dz her
Jherusalem. **E**n doe zyn doot verho
wert doe quamen vā **P**arijs en van
derē steden i francryck heren en
ren en beclaechde den heylighe
mit groter iamerheyde **E**nde hi wert
grauen vā sine bruederen en vā and
die daer ghecomen waren in sine
tens capelle. **D**oe openbarde god
anderde male sine heilighe leuen mit
nighen groten teykenē die bouē sine
ue gheschiedē **E**n na sinen doot
de hē die edel **B**ertholphus die abt in
le volcomenheit zyns leuēs so dat hi
lichte was ouer alle francryck **E**n
een vutuercore man in allē dinghe
doe hi twe iaer regierde na dē
abt **M**auro doe nam hem god
lende deser werelt.

A **M** **E** **R**

Hier beghint dat derde deele vā desen boeke dat daer gheheten is **Vitalpa-** rā dat is dz leue der vaderen **En** dat is vā den exempelen en goede leringhen die ouermits den heremiten ende clusenarē in die woestente gheschiedt zyn.

En exempel hoe dat die duuel enen heplighen bzueder dpe in dpe woestente woende ouermits tijtlike sorghe en be- cōuermisse tot oecupseheit brachhte.

Dat was en heilich bzuēd in enen woude woenachtich die gode seer nerstlike dyende mit vuerighen ghebede en mit goeder de- worden **En** tot den quā die duuel in eens anders bzuēders ghelijckenisse ende vraghe hē na sine leuen en vā sine goede oetringhe hoe dat het daer omme stōt **Doe** sprac hi **Ic** neme alle dinck vā gode wel voer goet en in dat beste dan dat ick soe verte vā den luden bin so dat ick nimmermere en wete wāt tijt dattz is en dat vstoot mi sere i mine ghebede **Doe** sprack die duuel **Dat** is di een seer schadelic dinck wāt du en moechste nē wēten wāneer dattet middernacht is ofte enich āder tijt in welken du dijn ghebz moechste spreken. **Ick** wil di enen hane gheuen die sal di die rechte tijt crapen so dat ghi v niet also sere versumeste. **Doe** wert die heremite seer vrolic **En** dpe du welliep gheringhe en brachhte enē schonē hane en dat was oec een duuel **Die** bzuē

der bewaerde hem wel en gaf hē eten en dzincken en die haen crapde alle tijdt te ontijden. die ene tijdt te vzoeh die ander tijt te laet so dat die bzuēdet in sine ghebede heel verstoort wert **Daer** nae quā dpe duuel weder tot desen bzuēder ende sprack **Lieve** bzuēder hoe ghaet het di nu hoe behaghet di die hane **Doe** sprac dpe bzuēder **Ic** bin nu vele meer verstoert hi crapet nimmermere te rechter tijt **En** do sprac die duuel. **Yet** en doet gheen hane goet sonder ene henne. wilestu dat voer ene vzienscap hebbe ic brēghe di oeck ene henne **Die** bzuēd sprac **Och** ia lieue broeder en wat mi in mine deuocie mach behoude dat heb ic gherne **Doe** liep hi gheringhe en bracht hē oec een henne en dat was oec een duuel **En** doe hij se langhe had ghehad doe maecte si hē vele hoenre en dat waren alle duuelē **En** so wāneer die bzuēder soude beden so liep hē die henne an mit den iōghen en so ghat hi hē te ten en wert daer mede vā sine deuocien beroeft. **Doe** quā die duuel weder ende sprac **Bzuēd** hoe staet dat om di. bistu wel besorghet **Doe** sprac hi ic bin nu eerst al vstoot ic heb alsoe vele clepne hoenre ic wil haer alle quijt zyn **Doe** sprack die duuel doetstu dat so begaetstu grote sunden wāt daer sullē gherighe vette hoenre vut werde en wāneer een bzuēder siec wert in die woestente so moechstu hem weder brēghen dz hi gode lāgher dienet **Doch** so en voeghet dz mānen nē wel dz si mit hoenre omegaen dat bekēne ic bij mi seluē wel **Mer** ic weet ene ghestelike

suster die is barmhertich en dient gheren
den cracke menschen die wil ic di brengen
so sal die die hoerre hoerden soe bistu on-
becommert en moghelste dijn ghebet vol
brengen Die brueder volchde zijn raet
En hi brachte hem die vrou En die sette
haer ten laetsten bi de brueder en brachte
he tot onculcheit so dz hi mit haer sun-
dichde Daer omme en mach niemant gode
dync mit gätzer herte die he tijlike din-
ghen oterwindet zoder noot .

Vā enen clusenaer die benijden eens
anders salicheyt .

Her was een heyligh vader in ente
woestenie en was vā enen goede
leuen en woende in enē hollen stene End
doer sine grote heylicheyt seynde he dye
hemellevader alle dage sine lichamelijc
ke notorke . En in die selue wildernisse
was een seer boose moordenaer die me-
nighen mensche beroofde en moorde om
zijn goet En so wāneer die lude beroeft
wordē die doer die wildernisse voerē so
quamē si tot desen heremite en claechde
he haren noot En so troeste se dā die he-
remite mit goeden woordē . En op ene
tijt doe woude een kremer doer die wil-
dernisse varen en die had ene arme eselli-
ne die he sine kremerie droech Dese eseli-
ne quā in enen diepen wech daer hi i ste-
ken bleef dat hi noch in noch vut mocht
comen En doe vreef den dye kremer sere
voer de moordenaer en sach hier en daer
ofte hierghens quame . En doe dat dye
moordenaer sach doe ontfermde hi hem
der groter noot die hi an den kremer en

an die esellinne sach en liep gheringhe
en woude den kremer helpen . Doe die
die kremer sach doe meende hi dat hi
zijn goet woude nemen want hij en be-
trouwede hem niet wel en nam sine
te ende stack den moordenaer doot Die
barmhertighe god die gheen dinc ghe-
loont en laet aensach die goede manijc
des moordenaers en ontfinck die siel van
der ontfermherticheit die hi an den kre-
mer bewijfde En om dat he dye doer in
nen goeden wercke begreep En doe die
moordenaer doot ghestercken was doer
liep die kremer gherighe totte heremite
die in den holē stene lach en seyde he
dat hi den moordenaer ghedode had
Doe sprac die heremite Sijn siele is lan-
ghe in dz hemelrijc voer dat anlicheit go-
des Wāt dese heremite was so heyligh
soe dat he dat god liet sien in de ghelicheit
Dese heremite die ghedachte in zijn be-
te . Hoe mach dat wesen dat dese boose
man die alle sine daghen een moordenaer
re en een rouer is gheweest en vele quade
des had ghedaen teghes god en teghes
sine nasten . dat de god also gherighe
hoorde En dat ic so menich jaer in dese
stene gheweest bin en mij betamelijcheit
tot hem soude nemen dan desen moordenaer
mensche wāt ic alle mijne dage mit ne-
sticheyt gode ghedient heb En hi wāt in
onuerduldicheyt en bagan god te vreden
delen en sine naelken hi verordelden god
daer in . daer omme dat hi merende dat hi
den sundighen mensche die ghenade had
de onbehoorlick ghegheue Ende oec soe

vroordelde zijn euen mēſce daer in dat
 hi wende dat hi zynre niet waerdich en
 waer. En hi ſtont op en dachre. du wilt
 ſte gaen ſien dat boſe lichame. En eerſte
 lo en cōde hem nyemāt vut den ſtene brē
 ghen wāt hi vzeefde den donceſſach ſere
 en ſach bouen hē in die luchtē ofte die he
 mel clær waer. En doe hi clær was loe
 kerp hi daer vut in den boſſche en ſach de
 ſen doden. Daer nae quā een groot dōze
 en noch den cluſenaer doot om dat oor
 del en om die ſunden die hi daer mede be
 gaen had. Ende ſine ſiele die voer in dye
 ewighewerdoemeniſſe.

Van enen oltuader die haſpelē veyle
 droech.

Het was een out vader die droech
 haſpelen veyl wāt hi gheneerde hē
 mit den arbeypde zynre hāden. En doe lo
 ghewoete hem een die ſprack tot hē. Dra
 anuwoorde hē en ſprac. Ick draghe oec
 ſeine budelen bi mi daer groot ſcat in ver
 borghen is. In dē eerſten is bitter berou
 en ſuuer biechte. In den anderden is rep
 nichēyt des lichames ende der hertē. In
 den derde is armoede ende verſmadin
 ghezōder beweghen des lichames ende
 der herten. In den vierden is valken end
 ſcepen. In den vyften is ſuuer ghebet en
 repne andachte. In den ſelken vrede end
 waerachtighe liefte tot allen menſchen
 In den ſeueden voerſichticheyt en goed
 ghewachten. Die ryemen daer mede dat
 man den budel coerecket is een volcomē
 en een vrolick vaſt eynde. Die bant daer

die budelē an hāghen is een volcomē ge
 loue alre goeder dinghen.

Van enen abt die hem nae ſinen doot
 openbaerde.

Het lach een abt in zyn laetſte eynd
 en had die monickē dz ſi zyn ſulter
 ſone in ſine ſtede kypelen wouden als hi
 doot waer en dz ghelchiede doer ſine be
 de. Ende daer na ghick die nyewwe abt
 ſpacieren in enen boemgaerde bi ene ſco
 ne fonteypne ende hē hoorde ene ſtemme
 mit enen wonderlycke ghelcrepe luchtē
 de. Do beſwoer die abt de ſtēme dz ſi ſei
 de wie dat ſi waer. Die ſtēme ſprac ic bi
 des abtes ſiele dijns oems en barne ſon
 der mate in een ſeer onleſchelijckē viere
 daer omē dat ick hebbe verwozen dat
 du in myne ſtede abt biſte. Doe ſprac hē
 weder tot der ſielen. Hoe mogheſtu in
 enen couden putte loe grote hetten liden.
 Doe ſprac die ſiele weder. Gheeft mij
 enen coperen candelaer ſo mogheſtu die
 waerheyt vernemē. Doe nam hi enē vut
 die kercke ende werpe hem in den putte
 ende dye coperen candelaer wert alſoe
 wreck of dat walle had gheweelt. End
 doe dat dye nyewwe abt ſach doe ghaf
 hē die abdijē op ende lochte voert meer
 zynre ſielen ſalicheyt.

En exempel vā enen den die duuel
 becoozden mit traecheyt.

Het was een monick in een cloe
 ſter die wert van den duuel an
 gheuochtē mit traecheyt en hoe
 dick dz hi op woude ſtaen ter metten ſo
 quā hē vā vzeſen een ſweet ouer zyn lēg

twee vreedende manen bedwanck in zyn
 huys te bliuen. die hem daer na behoede
 ende bewaerden dat hi nyet en verdert i
 Sodoma die onreynne Stadt mit de gro.
 ten scadelike sundighe menschen. Voer
 alle dinghe doe was noch sine menighe
 dat men dat heylighe lichame onses he
 ren christi ihesu dick ende menichwerf
 andachtelike soude ontfanghen End hi
 sprack alsoe Dat haer godes pyne ende
 martelie vele ende menichwerf vernyeu
 wet En dz nyet allene mer dat die men.
 sche daer om vri ende ledich wert va al
 le sine sunden .

Hoe dat appolonius de seuē bruede
 ren dede ghelepden doer die woelstenje.
 Ende hoe dat Amon dat lant van enen
 drake verlostte . Dat. ij. ca

Doe wij een weynich tijds bi den
 heylighen vader Appolonio had
 den gheueft en goede leringhe va hem
 hadden ontfanghen ende oer grote wo
 derlike wercken va hem hadden vernom
 men ende oeck selue hadde ghesien Doe
 begheerden wi sine heylighe benedixie en
 wouden voertwaert gaen ende dye ader
 heremiten ende heylighe vaderen soeckē
 Ende doe hi ons nyet langhet en mocht
 behouden. doe ghinck hi ende sine brue.
 deren een luttel weghe mit ons voer dz
 cloester Ende keerde hem omē tot sine
 bruederen en sprac. Wye onder v wil be
 repdet wesen dat hi dese bruederen leyde
 tot onsen vaderen Ende doe hē een ighe

ghelic daet toe willichlick ouerghaf doe
 nam hij drie vut hē allen die latijn grece
 en die sprake va egipten wel rōden. ote
 wi erghens quamen daer wi die sprake
 nyet en wisten dat si dā voer ons mocht
 ten spreken En gheboot hem bi ghehoer
 saarmheyt. ote wi wouden dat si nūmer
 mere en souden va ons weder om come
 wi en hadde eerst alle die cloostren ende
 tellen doergaen daer die heylighe brude
 ren en die oude vaderē in woonden. En
 gaf ons doe sine benedixie en beual ons
 in die bsherminghe ende ghenade gods
 Ende alsoe scheyden wi va den heylighe
 vader appolonio. Ende doe ghingen
 wi mit den bruederen die ons mede ghe
 geuen waren En wi saghen op ene rōde
 dat een groot drake voer ons was ghe
 gaen welcks grootheyt wij scharten op
 die rerde wel so groot te wesen als ote
 men ene groten balck voer ons hene ghe
 roghen had Doe verscrieten wi te mar
 lere wāt wy allulcke wonder nre mer
 ghesien en hadde Doe stercken ons dye
 bruederen die onse ghesellen waren en si
 leyde dz wij wel te vreden soudē wesen
 en dz wi mit hem ghinghē den drake na
 tot voer zyn hol so woude si os late sien
 wat volcomē ghāze gheloue cōde doen
 Als dz wij souden sien dat si den drake
 mit enen ghebede soudē doden. Want
 si hadde ghesien dz god sprac Hoe wy
 vaste en volcomē gheloue hēt die mach
 treden op draken en op slanghen. Ende
 so wat dat si ons leyden soe waren wij
 doch va crācke en blode n herte dz wi in

hem niet en dorsten gaen ende badē hem
 dat si in den rechte wech voert ghinghē
 doe lachede een vanden bruederen seer in
 nickslike ende begōde te straffen onse on
 gheloue ende onse grote verlaechtheit en
 liep den drake na Ende doe hij voer zyn
 hol quam doe riep hij ons seer luyde dat
 wi tot hem soude comen. hi had des dra
 ken celle gheuōden Doe vresden wi eer
 de meer dan wi te vorens ghedaen had
 den ende en woude daer nyet gaen Doe
 quam ons een brueder teghens gaen dye
 oer daer na bi ene celle hadde en die grue
 te ons seer goedertierlike want hij sach
 wel dat wi vreemde gasten in die woe
 steype waren. Ende doe ons die broed
 also sere riep dz wij tot dē drake soudē
 comen. doe weder riep ons oec die brue
 der die tot dē was gheromen En sprac
 doe wij hem sonder grote veruarnissen
 tūmermere en mochten sien wāt wij al
 welke dinghen nyet ghewoen en waren
 want hi was alsoe groot als een groot
 boom Ende zyn lanete was vyfrien ellē
 lanc Ende die selue brueder die ghinck
 tot den anderen brueder daer die draeck
 was en hadde den brueder gherne van
 den drake ghebracht Ende doe en wou
 de hij nyet van daer gaen eer dat die dra
 ke vut die cule moeste gaen ende voer sine
 voeten moesten doot leggen Ende doe so
 quam hi weder tot ons ende strakte bep
 de onse ongheloue ende oīe onstantatic
 heyt En die brueder die ons op dē we
 ge toegheromen was dye voerde ons
 in sine celle Ende wi rusten bi hem ende

vraechden na der goede lude leuen. Doe
 seyde hi ons dat in die selue celle daer hi
 in was een seer heyligh brueder in ghe
 weest hadde en hyete Amon doer welc
 ke Amon god onse here vele wonders
 ghedaen hadde. Ende onder ander din
 ghen soe seyde hi ons dat die moordena
 ren seer dicke toe hem quamen ende hem
 namen alle dat hi hadde en oeck menich
 werf sine arme notorste vā brode so dat
 hi dicke groot ghebreck leet Ende doe si
 nyet an hem en cōden winnen ende doe
 hem oock de hongher te mael sere dwāc
 Doe ghinck hi on enē dach in die wolke
 nige ende vant daer twee seer grote dra
 ken den gheboot hi dat si mit hem ghin
 ghen ende sine celle voer die moordenare
 bewaerden Die vreslike draken waren
 hem gheringhe ghehoorzam ende ghin
 ghen mit hem ende leyden haer teghens
 den dozpel van die doze an die celle. En
 de doe dye moordenaren weder quamē
 nae hare ghewoente ende die vreemden
 wachters voer die celle vonden. doe soe
 worden si also sere veruært dat si neder
 vpylen ofte si doot haddē gheweest En
 doe dat die heyligh vader Amon verno
 men hadde doe ghinck hij daer vut ende
 hpyet die moordenaren op ende strakte se
 doe seer sachtmoedelic mit sachte woor
 den om hare bose onrechuaerdighe sun
 dighe leuen En sprac Siet hoe vele har
 der en onuerstādigher zyt ghij dan dese
 wrede vnaerliche dperē Si zyn ons om
 godes wille ghehoorzam Ende ghi zyt
 zonder vrese godes ende en eret oec sine
 n ij

En hi meende dat dz was vā crācheyt
en lach stille en derte hē warme toe **E**n
op eene nacht doemē te mettē lude en die
ander bzuederē tot gobs dyenst opstōdē
doe vlochte hi hē oec en woude opstaen
en hē quā weder die traechheit so dz hi hē
weder neder leyde **D**oe hoorde hi onder
dē bedde ene vreemde stēme **E**n staet nē
op. en staet niet op. en en breke dīn swe
te niet du mochte i crācheit vallē. blyfe
in dīne rukte dz is di nutte en goet **D**oe
bekēde hi dz hi vā dē duuel belpot was
en stōt op en vercludde hem vā den du
uellschē swete **E**n daer nae en ghehēghe
de hi dē duuel en dē vleysche sulke traec
heit niet meer

En exempel vā een heremite die een
duuel sach op die porze vā eenre stat
En heremite sach enē duuel allene
sitten op ene porze vā eenre stadē
en wachtē die leet neerstelic **E**n hi wert
voertwaert gheuoert doe sach hi een cla
ster daer was bi een yghelic monick een
duuel **D**oe vzaechde hi dē enghel dpe hē
voerde ende sprac waer omē dz dat wa
re **D**oe sprac die enghel **D**at volck i die
stadt dz is vol alre boosheit ende leuen
alle na wellust haers vleysches en wat
hē die duuel raet dat doen si zōder wed
staen en daer om hebbē si alle ghenoech
an enē duuel **M**er iden cloester daer we
derstaen si des duuels isprekinghe ende
daer om so behoouen die duuelen wel dz
si neersticheyt hebben ende dat een yghel
ic duuel enē bzueder hoede op dat hē hē
tot sunden brenghen mach.

En erēpel vā enen bzueder die xpi
in die lichte an een cruce hāghen sach
En leebzueder stōt op eenre nach
te doe mē metten sanck ende sprac
mit groter innicheit zyn ghebet ende hi
sach bouē hē ende sach ihu in die lichte
ende om hem vijftien mēschen in ghelike
nisse als ofte si oeck ghecruet vā dy
de die lucht wert also verclucht vā dy
teghenwordicheit iesu christi **S**oe daer
den enen voer den āderen wel bekennē
mochte **D**oe verserichte die bzueder vā de
se grote openbaringhe ende hem dochtē
groot wonder wat dat wesen mochtē
Doe riep oē here vā den cruce **W**elc
wel wie dese zyn. **D**ie bzueder sprac hi
Mer ick en wete nyet wat dat bzueder
Doe sprac die stēme. **D**at zyn die ghene
die vā alle landen ende vā alle vregade
ringhen ende vā allen oerdē ende vā
len steden om mīnen wille liden en vol
herden tot in dat eynde **E**nde daer om
ghelijckē si mi an dē cruce mit hare liden
En erēpel hoe dat oē lieue vrouwe
haer enē bzueder openbaerde.
Het was een monick die ghinc
mit medicinē om enē leep vā den
ene lande in dat ander om ghe
wone **E**n hi quā op ene hoechtē in
cloester te huus **E**n dat gheupel op en
ser lieue vrouwe dach doe hi in die
ten stōt mit āderen bzuederen om te
ghen doe quā onse vrouwe in den
en was mit groter claerheit ombehan
ghen ende ghinc voer den sanghers
hadde ene busse in hare hāden mit e

crupde En si began an den ouerste eerst
 ende ghat hem allen den enē nae den an-
 deren daer vā soe dat si ghesterct wordē
 in den dienste godes. End doe si tot den
 brueder quā die mit die medicynē reysde
 achter lande doe ghick si voer bi hē ende
 en ghat hem nyet. Doe sach hi haer ont-
 fermelic an en had oer gherne wat ghe-
 hadt. Doe sprac si. Neen du en behoefste
 mijne crupde niet. En du biste een medi-
 cijnmeyster du hebste oer vele ghemaets
 dijns lichames wāneer du vut den cloe-
 der biste. dat dese arme bruederē niet en
 hebben daer om so troeste ic se dicke dat
 du oer di beren moetste. Dā desen woort
 den so wert hi droeuich en bekende zijne
 slutenisse. En na die tijt en quā hij nye
 vut de cloester dz en wert hē bi ghehoor-
 samheyt gheboden. Daer na op ene
 hoethijt doe quā onse lieue vrou weder
 te helen hate dienres als si erste had ge-
 doen. En doe si totten medicijnmeyster
 quā sprac si. Om dz du di beterste en mit
 geuolghet hebt so wil ic di voer dine me-
 dirne vā mijn cyrope gheue ghelyc den
 anderen. End doe hi die cyrope proefden
 doe dāfinck hi ene grote soeticheit en enē
 gheestelike troeste dz hi dar na alijt idē
 cloester bleef en volchde sine orde.

En erēpel vā enē dyake hoe dat hij
 vā sine bezozinghe verlost wert.
 Et was een dyake swaerlick van
 den bosen gheest becoort so dat hi
 riep tot gode dat hi hē wolde vlossen vā
 die bezozinghe. En onse here vertoech dz
 ene wijle dat hi hē niet en verhoorde. En

doe sprack die dyaecke dese woordē tot
 gode. Waerlijcke here god en verlostest u
 mi niet vā dese bezozinghe so wil ick dij-
 ne moeder ouer di claghen. Die ghetrou-
 we woordē nam god. Dse here leer goe-
 dertierlic die een liefhebber is der eenwol-
 dicheit. En hi dede als of hi maria vzeel-
 den vā der claghe en verlostede den brue-
 der vā die bezozinghe.

Noch een erēpel hoe dz dse lieue vrou
 haer een brueder opēbaerde

Dat was een leybrueder in een cloe-
 ster die was seer vuerich i de dien-
 ste godes. En op eenre nacht in die met-
 ten so sach hi dse lieue vrouwe vāden he-
 mel comen ende droech hare lieue kint
 in haren armen ende si ghinc in der mo-
 nicken chore ende daer nae inder leybrue-
 deren kercke. Ende ghinc voer den brue-
 deren hier ende daer op en neder. En soe
 roye onder hem vuerich ende neerstich
 was in sine ghebede den wijlde si haer
 kint. En dat maecte dan een cruce ouer
 hem ende ghat hem die benedixie daer si
 si grote gracie ende ghenaden doet ont-
 finghen. Ende so waer dat si enē traghē
 brueder slapende vant daer ghinc si ghe-
 ringhe voer bi ende dat kindekijn stopte
 beyde sine oghen mit sine handen ende
 die en mosten die gracen ende ghenadē
 nyet mede ontfanghen en scheyde dā vā
 hem. End doe dese deuote brued dit ghe-
 sien hadde doe verwōderde hi hem sere
 end begheerde vā gode onsen here te we-
 ten wat dz bedudē mochte. Doe wert hē
 gheopēbaert dat die bruederē die dz kint

die benedixie ghat waren die ghene den die here in den gherechte toespreken sal in den vtersten daghe. **C**omet ghi ghebede in dat rijcke mijns vaders dat v vā andeghine der werelt bereypt is. **H**er die traghen voer walcken dat kijnt verbarch sine oghen die zyn betekent bi de vijf dwale iocrouwen voerwelckē die dore des hemelsbellotē wert doe si spraken here here doet ons op. **E**n dye conic sprack. **I**ck en kenne v nyet. **E**n doe dat die traghe bruederē vernamē doe belijde si hare misdaet om hare verluimenissen en waren voert mer neerstigher in haren ghebede.

Een exempel ende ene leringhe hoe dz hē een deuote brueder oefende.

Dat was een deuot prioz i een closter die vzaechden enen leybrueder wat hi ghedachte so wāneer dat hi alle ne ate in sine celle als hi niet en condelesen. **D**ie brueder sprac. **I**ck heb een boec dat heet allene drie bladen ende op eenē yghelickē blade staet een lesse. en aen den drijen heb ick ghenoech te lesen die wile dat ick ete. **D**oe sprac die prioz. **S**egte mij wat die lessen zyn. **D**ie brueder sprack aldus. **H**oe wāneer dz ic mine **B**enedicite heb ghesproken so sitte ic neder en neme in den eersten dat wermoes voer mij dz ic vā gode en van den oerde hebbe en ete dat. so doe ick dā dz boeck op ende befie dat eerste blat. dat is die eerste lere daer dat in staet ghescreuē. **S**iet ick leynde v enen prophete. **H**ier in so mercke ic dye onspreekelike liefte des hemellichen va

ders. **I**n dien dz hi ons sinen enighe conchistu ihu gheleynt heft dz hi os salien en vzi soude maerken vā alle ote summe. **E**n dat ider groter liefte die gherouwen gods sone van den hemel hier neder ons daelde en ote cranche nature en nam. **E**n dat hi dat allene vā oetmoutheit dede. **D**aer so ghedēcke ic hoe dz voercondicht wert vā den engel van uer maghet marie en ontanghe van heplighe gheest in den iocrouwelichame. **E**n ghedēck an sine voerhoeliche gheboorte. hoe die engelē songhe te le creaturē hem verblijden. **E**n alsoe ick dat eerste blae ouerghelesen en lot die eerste lesse vut en daer mede hebbe wermoes ghegheten en bekeme dz ic wermoes om gods wille niet obient en hebbe. **D**aer na so neme ic die gherou te spise voer mi die ick van gode vanden oerde ende niet vā rechte ontanghe heb. ende sie dan in dat ander blat beghinne die ander lesse an. **E**n daer staet in ghescreuen aldus. **I**ck en bin ghecome om minē wille te volbrengen. **H**er den wille mijns vaders die wuet gheleynt. **H**ier so ghedencke ic hi in in alle sine leue en zyn bloet hi besneden wert en zyn bloet wue egipren vloech. **E**nde in den twalft iare oder die leraers sat. **H**oe dat hi dopet wert ende hoe dz hi vā den de in dz ander wādeldē mit sine bilten in groter armoede so dz si ouer

niet broot en hadden te eten end vele ver-
smadinghe vā den bosen iode gheleden
heeft. **E**n hoe dat hi aen den berghe van
oliverē bloedich sweet swetede. **E**n i dē
cruce den dorst claechde. **E**n sinen hemel
schen vader ghehoorzaem was tot i dē
doot doe hi sprack. **V**ader in dijnen han-
den beuele ick mijnen gheest. **E**n hoe dat
hi begrauen wert. **E**nde vā den dode op
den heuvel hemel voer. **E**nde mi voerghe-
gaen is en den wech ghewesen heeft en
dat alle in rechter oetmoedicheyt en lief-
te volbrachte heeft. **E**nde wete dat in dez
waerheyt dat ick tot hē nimmermeer en
rancomen van doer dese drie doechden
Dat is liefte oetmoedicheyt en ghehoor-
saemheit. **E**n alsoe heb ick dat blat roz-
enlich ouerghelesen en daer mede soe he-
uet die derde lere een eynde en daer me-
de so heb ick dat anderde gherechte ghe-
gheten. **E**n so is mi mit desen ghedachte
te ghelaten of onghelaten is dā ofte si
collelic ofte armelic is gheweest.

En daer nae soe neme ic kale appel-
noten peren radijck. ofte wat mi god u
leent heeft ende sette dat voer mi ende sie
dan in dat derde blat en beghine die der-
de lere. **E**n daer staet in ghelcreue aldus
die gherechte sullen schijnē als die zōne
in dat rijcke haers vaders. **H**ier bedēc
ke ick die claerheyt der vutuercozen die i
dat ewighe leuen zyn en die grote bliscap-
pe die si hebben van dpe anscouwinghe
godes. **A**s die prophete spreket. **H**ere du
sent iare dpe zyn voer dijne aenghesichte

als die dach ghitterē die ewech is. **E**nd
bedencke dan die barnēde liefte die si tot
gode en die bruederlike trouwe dpe si te
samen hebben so dz hē een yghelic vā dē
āders salicheyt verblijdet. **E**n hoe dat si
die sielen vā deser ellende ontfanghē. **E**n
hoe trouwelick dat si voer die ghene bid-
den die noch op eertrijcke zyn. **E**n hoe si
god daghelix louen ende singhē. **S**anctus
scūs sanctus een god end een here ouer
alle volck. **E**n hoe grote erwaerdicheyt
dat si der moeder godes byden. **E**n hoe
grote nersticheit dat si hebben tot dat si
ons voer dat aenghesichte godes bren-
ghen. **E**nd sie dan dat dese grote vroech-
de rechtuaerdich ende ewich is. **E**nde
alsoe heb ic dat derde blat ouerghelesen
ende soe is die derde lere vut hen tot der
naester maeltijt ende soe neme ic dat we-
der voer die hant ende daer mede so heb
ick ghegheten. **E**nde dan hefte ic mine ta-
fel op ende spreke die gracias ende danc
be den ewighen god zynre ghenaden dz
hi mi gheluyset heft an mijnen lichame
ende an mijne sielen. **L**ieue brueder dat
is daghelix mijn lesen ouer tafele. **D**oe
sprack die prior. **L**ieue brueder dat is een
leer goet boeck mit weynich bladen en-
de is di nutter ende vruchtbaerder dan
dat du die hele bibel van buten condeste.
Ende ick woude gherne dat ick ghenen
brueder en hadde in mijne **C**onvente hij
en lase dat boeck alle daghe ter tafelen
en leefden leer nersteli daer nae mit goe-
de wercken so mochte hi comen tot enē
salighen eynde.

Een exempel vā enē priester die hem i
een clooster begaf.

En priester quā in een closter omē
beteringhe zijns leuens ende wert
een Conuēts brueder. En doe was dat
cōuents broot seer grof en der bruederē
spijle was hem teghens en verscricte vā
vzele wāt hi voersach zyn langhe liden
en dachte. Lijdestu dit langhe soe bestu
wel een martelaer en wert seer droeuich
En in eenre nacht doe openbaerde hem
onse here ghesichtelike ende had een stuc
broots in die hāt als dye bruederen atē
ende sprac tot hem priester. Eete van de
sen brode Doe sprack die priester. Ick en
at nye gheene gharcken broot En doe so
dructe ole here dat broot in sine wōden
ende boot dat weder den nyeuwen brue
der ende hiete hem eten Doe otfinck dye
brueder dat broot en at end dat wert hē
soeter dan honich Ende daer nae en be
gheerde hi nye sonderlinghe spijle en dz
dochte hem al te vele welen dat hi dz al
soe goet soude hebben als een van de an
deren bruederen.

Item noch een ander exempele van
enē sundighē mēsche.

Het was een groet sundich mēsche
die quam tot enen heremite en bat
hem dat hij god voer hē woude bidden
dat hi een gheestelic mēsche voer dat en
de vā sine leuē mochte werden En badt
hē dat seer dicke En ten laersten doe quā
hi weder en sprack. Lieue vader ic wete
dat di god so lief heeft so dat du hē omē
dat hadste ghebeden ick had mi ghebe.

tert en bekeert Doe sprack die heremite
tot hē. Nu gaet mit mij ick behoeue die
re seer wel En hi nā enen groten sack
voerde den op een velt daer vele sanden
sack en sprac tot hem. Helpet dat wi de
sack vollen En hi halp hē dat hi ghe
ghe vol wert. Doe sprack die clusen
Helpet mi dz wi de sack te huus draghen
Hette op du biste stark en mochte op
draghen Die ioghe mā die hoefte op
die clusen toech neder. die ioghe mā
toech op en die oude toech noch mē
der Ten derden male doe begode dz
ioghē man te verdrieten en sprack. J
hebbe den sack seer dick op gheboort
de du trecke hem also dicke weder mi
daer om so en mach ick den sack nē
mi brenghē Doe sprac de heremite. Al
heb ic dye bordē dijne sūde langhe
mi ghedraghen en hoe seer dz ic ophou
den so toechstu alijt vaster neder
Omē seg ic di dz een crāck mensche
neder trece dā eer stark mā ophou
Also en mach ick dine sūden nā mē
ophikken dye wijle dat du neder trece
en mi niet en wilste helpen draghe
nyemāt en mach di bouen dijne sūde
hemel helpen Helpet mi dijne sūden
heffen ende draghē so helpe ick te di
draghen Die sundighe mēsche die
weder Helyghe vader du segste mi
re die schult die is allene mijn end
de zijne sundighe leuen. Ende was
die heremite voer hē bad dat veru
hi mit den wercken end wert een
volcomen man.

Ene goede lere vā den heylighen vā
der Ppirtion

Die duuel vut mē
enē woorde vā den luden hē wert
ghebraghet waer mede dat hi die mach
te hi gode verdient had. Doe sprack hij
Ope ouer die duuelen gheweldich will
zjn die sal alle ondoghet an hem seluen
verwinen wāt welke ondoghet een mē
liche an hē seluē verwinet enē dodet daer
wert hi des duuels mede geweldich die
vā der seluer ondoghet een mepster is.
Een exēpel vā een brueder die wēd i
die werelt woude gaen.

Et quā een heremite in dē sinne dz
hē wēd i die werelt wolde gaen
enē stōt op enē doe hi voer sine woenighe
quā doe ghemoete hē een enghel in eens
iōghelincs ghelijckenisse enē sprac tot hē
Goede brueder waer wiltstu hene Die
heremite sprac Ic wil in die stadt gaen
enē besien hoe die werelt leeft. Doe sprac
die enghel Ic wil dijn gheselle wesen enē
wil mit di daen Enē doe si verre i die wo
stenige quamen doe ghemoete hē een ion
ghelic ridende enē die was vol vā houer
dije enē was oec vol van alle idelheit der
werelt Enē alchānt doe hem die enghel
lach doe stopte hi sine nase enē keerden si
ne anghesichte vā hē enē ghinghē voer hē
voert in den weghe enē quamē in die stat
daer die heremite wesen woude enē doe
bonden si enē crācken mēsche bi den we.
ghe leggē op enē hoep miste Enē doe ghic
die enghel enē sprac hem doechdelicke toe
enē seydē sine brueder hoe leefstu houdet

di wel dijn lijden heft gheringhe een eynde
enē sultste daer nae die ewighe vroech
de besittē. Doe dat die heremite sach enē
hoorde doe sprac hi tottē enghel Wat is
dat du daer mede meenste Ick heb ghe
merct doe wi doer die woestenie ghinghē
dat du dine nase stopste voer den iōghe
line enē dat du desen armen mensche alsoe
vriendelick bewiseste dat o wonderet mij
sere. wāt hi en wille nē dat hi een enghel
was Doe sprac die enghel tottē heremi
te Ick bin een enghel vā gode tot di ghe
seyt dat ic di waerscuwē sal voer dine
scade Wāt die iōghelic die oē in die wo
stenie ghemoete die sticket voer gode all
een onreynē aēs enē daer om en mocht ic
hem niet liden Mer dese arme mensche
is mijn brueder voer god in dat ewighe
leuen wāt hi is vā enen soeten roke voer
gode Enē du biste hem ghelijc gheweelt
tot hier toe mit dine goede leuen. enē doer
die afkeringhe die du ghedaen hebste so
bistu den iōghelinc ghelijc gheworden
Doe sprac di clusenāer. na dien dz du mi
dat ghelept hebste so wil ic weder in mi
ne cluse gaen enē wil gode dienen als ick
tot hier toe heb ghedaen Doe sprack die
enghel Dat rade ic di vā goeder trouwē
enē scheyde weder vā hem.

Een exēpel vā enen clusenāer die mit
ene clusenāerine lundichde.

Dat was een heyligh priester in enē
woude enē bi den benachte een clu
senāer enē een clusenāerine enē die twee vie
len des nachtes mit malcāder i doetsun
de enē dat berouwede hē sere. Des mor

ghens doe biechten si en claechden de
priester hare sunden En die priester sette
hem tot penitencie mit water en mit bro
de seuen iaer te vasten En die penitencie
ontfanghen si va hem mit enē vasten wil
le te volbrēghen En doe si niet verre van
hē in die wildernisse quamē doe wordē
si beyde vermoordet En dat vernam die
goede priester en haelde hare lichamē en
de woude se bestaden mit sielwiffen En
doe sprac ene stemme tot hē Du sulste ghe
ne sielwiffe lesen anders dā van de mar
telaren wāt eer dat hare lichamen cout
worden doe waren hare sielen voer dat
anghelichte godes zōder enich veghevu
re wāt si hebben betaelt en voldāen mit
enen ghantzen waerachtighē berouwe
en mit enen goedē wille die penitencie te
volbrenghen ofte si gheleeft haddē.

En exempel va enen christē mēsche
die enē crācken brueder diende den die en
ghel gods opēbaerde.

Het was een ghestelic mā leer crāc
en den diende een kerstē man mit
roter neersticheyt En als hē die tijt ge
bozen mochte dat die crācke brueder zyn
re niet en behoefde so ghinc hi in sine ge
bede en badt mit groter vuericheit Ende
op ene tijt openbaerde hē een enghel mit
groter claerheit in sine ghebe ende des v
blide hi hem sere ende dancte hem grote
lic End in der seluer tijt doe riephem die
sietche brueder ende dat hoorde die dyen
re godes ende liet den enghel staen ende
ghinc gheringhe tot den crācken mēsche
En doe hi hem ghedient hade doe ghick

hi gheringhe wederōme en vant de en
beden voer hem Doe sprack die enghel
bin va gode gheleynt tot di dat ick
wercken besien soude en versoethe
ghebet wāt du mi nu ghelaten hebste
allulche claerheit en den armē sietche
dienet hebste. daer om moet ic ghetu
nisse gheue voer gode va dīne werke
Wāt du hebste gode selue ghedient ende
hebste mi sinen knechte laten staen. doe
ōme so weet dat dīn loon eweoudich
voer gode ghedubbelt is En daer mede
schiepde die enghel weder va hem.

Item ene goede leere.

En iene brueder claechden ene en
den en sprac Veplyghe vadē wat
goets hore dat gaet mi ten enen ore in
de ten anderen ore weder vut en ghe
dat alchānt Doe sprack die oude vader
Hone nemet dese korue en ghinc tot ene
dē vol waters Die brueder nam die korue
en was ghehoorzaem en ghinc tot ene
grote water en schiepde lāghe en mer
werk en daer en bleef gheen water in de
cozt En doe hē moede wert en sach de
nyet en help doe ghinc hē weder tot
ouden vader ende seyde hoe datter water
ghegaen was ende hoe dat water in de
korue niet bliuen en woude Doe sprack
die oude vader gheeft mi de cozt end liet
mi hem sien Doe boot hi hē den cozt end
doe hi hem belach sprack hi Nu siet hi
soone du en hebste noch niet al om
ghearbeydet hoe wel dat dat nu al is
dat in den korue gheen water ghebleu
en is so heeft hem doch dat water sicut

ghewasschen Also gheschiet oec di ende
 ene yghelick die dat woort godes hoort
 in dat hi dat niet behouden en mach soe
 wasschet hem doch dat zijn gheeste soe
 dat die mēste des te saligher moet zijn .

Een exempel vā enē heremite die enē
 mēsche bekeerde mit sine v̄duldicheit

Dat was een heyligh clusnaer i enē
 bosche ende die was van enen goe-
 ven leuen voer gode en ouerbrachte dat
 mit groter verduldicheit Ende dat ver-
 hoorde een onsinlich mensche die sat in
 enen wijnhuyle bi anderē sine ghesellen
 En die spraken vā verduldicheit des clu-
 senaers Doe heet dye onsinliche mēste
 van mit sine rāden en sprac Ick wil een
 part daer v̄der setten dat ick desen here
 van wil selhden en onuerduldich ma-
 ken En in den āderden daghe vroech so
 ghinc hi daer des clusnaers wonighe
 was En doe hadde die clusnaer een hō-
 deken dat hem des nachtes wachte vor
 die wilde dperen dat si hem ghene scade
 en soudē doen an die vruchten dye hem
 god liet wassen En dat hōdeken dz liep
 die onsinliche mēste aen En doe ghic
 die clusnaer gherighe daer vut voer si
 ne celle en onsinlich hem seer guetelic . en
 doe nam die tyran dat hondēken voer si
 en oghen en vloech dat doot Doe vvel
 die heremite voer sine voeten en sprack
 opghewoedet dat hōdeken heb ick langhe
 vernooznet heeft. Doe dat die onsinliche
 mensche sach dat hij dat nyet voleyndet
 en had na sinen wille doe sach hi dme hē

ende bedachte wat hi doen woude end
 doe sach hi ionghe bomen in sinen houe
 staen die die clusnaer gheplantet hadde
 En hi liep gheringhe daer en brack dye
 neder en verstoorde se Doe ghat hē dye
 clusnaer weder sculdich hoe dat hij die
 bomen mit neersticheyt ghepotet hadde
 daer hi tornich om was ghewordē. En
 doe die onsinliche mensche sach dat hij
 noch nyet en vorderde doe wert hi noch
 rooznigher en clam op die celle en werp
 alle dat dack daer of en verstroyde dat
 also wijt als hi conde En daer nae brac
 hi alle die celle neder Die goede vad had
 groot medelijden mit hem want hi sach
 dat hi leer arbejde en brachte hē gherin-
 ghe een croupcke mit water en boot hem
 te drincken op dat hi van den groten ar-
 bejde nyet vut sine cratte en quame En
 daer mede wert die onsinliche mensche
 verwōnen en creech groot berou voer si-
 ne lunden en sprac Vader vergheeft dat
 mi dat ic teghēs di misdaen heb. ic sie dz
 god mit di is. du hebste mi nu goet voer
 quaet ghedaen. bid god voer mi ic beghe-
 re hem voert meer te dpenen Doe sprac
 die clusnaer Bzueder hebste enē goedē
 wille soe gheeft di god ghenade. end hij
 bad trouwelic voer hem En alsoe wert
 die onsinliche mensche bekeert ende hij
 bleef op de selue stede en beterde zijn leuē
 en maecte nae die celle weder .

Een exempel vā enē heremite die v̄-
 socht die v̄duldicheit vā twee bzuederē

Et waren twee bzuederē in ene cel-
 le dye waren seer verduldich ende

oetmodich Tot hem quā een brueder en
woude vernemē ofte dat oetwaer was
datmē van hē seyde En doe si hare ghe
bet hadden ghelprokē doe ghinc die gaf
te in enen of voer die celle en daer in stōt
scryt dat si tot hare nootste behoefden
en vzeemden bruederen gauen. en sloech
dat alle te samē neder so dat alle die bla
den verstroyt laghen En dat laghen die
twe bruederē en en wordē niet onlijd sa
me Ende die ene sprac Vader comet mit
mi ick wil di noch meer wijlen end voer
de hē achter die celle daer hadden si noch
een luttel staen ende dat sloech hi oec al
le neder Daer nae doe si haer vesper ghe
lesen hadden doe vpelen die twee voer dē
heremite en spraken Vader ist dijn wil
le dat wi dat cruyt weder layen dat nu
hier verstroyt leyt wāt dat is etens tijt
Doe sprac die oude vader Ic dācke end
loue olen heren christū Ihū dat ick die
waerheit an v beuōden heb en dat ic den
heylighen gheest sie bi v rusten daer omme
behouden uwe oetmoedicheit en uwe v
duldicheit so verblidet v voer gode.

Vā enen heremite dpe enē naectē men
sche in die woestenie sach.

En heremite was becleet mit en
sacke ende ghinc in ene woestenie
en sochte drie daghen ofte hi daer ymāt
cōde vinden En doe ghinc hi op enen ste
ne en daer onder quā een naect man ghe
gaen ende at groen cruyt dat daer stont
Doe ghinc die heremite heymelick daer
ende vienck hem Doe wert dpe mensche
leer veruact en ontquā hem vut den hā

den wāt hi en mochte den roocke vā den
cleder nyet lijden en liep vā hem Ende do
sprac die heremite en riep hē na Vader
beydet mijne. ic saghe di doer god end
werp daer mede sine cleder vā hem end
liep hē gheringhe na doe stont die naect
mā stille ende sprac. Du hebste der naect
ele materi vā di ghemorpen daer omme
wil ic dijnre verbeiden Doe hadt hē die
heremite dat hi hē dz woort godes v
baren woude Doe sprac die naectē
wet die ludē ende swighet so moedē
behoudē werden Ende daer mede stont
den si vā malkāder

Vā den abt Arsenio.
Arsenius die abt sprac in sine do
de tot sine discipulē Niemāt en
ne almissen voer mi na mijne dode. hi
ic selue yet goet s ghedarn dat sal ic
vinden Ghi sult voer mi i dat ghericht
staen ist dz ghi mijn licham ymāt v
heilichdō gheeft Na menighe gode
die hi sine discipulē gaf sprac hi Sprac
heft mit die berouwē mer swighen
en berouwede mi nye. Ene lere

En abt sprac tot enē brueder die
ne du sulste weten waer omme dat du
den na dijne langhe begheerten dat du
fanghen biste van ons Ende doer die
inghanc ende op den wech daer die
ghetreden biste soe is di grote woestē
ghelouet in die thoecomnden werke
Dienstu gode onsen here gherouwen
nae infettinghe ende vutwijnghe den
regulen Also is oec dē ene grote ppe

marckte behouden die se traechelike vol
brenghen. En het is beter nyet te louē en
doch wat te gheuen dā vele te ghelouen
en niet te gheue. Die is veruloect die den
dienst godes traehelic volbrenghet. Die
werelt sal hiden an di versteruen. en du
werelt der werelt een cruce wesen. en die
sulleste der werelt. Als Paulus sprack
Onse cruce is die vzele godes. En alsoe
als een mensche dye aen enen cruce han-
ghet sine leuen na sine wille strecke noch
bughen en mach. Also en sulle wij onsen
wille en onse begheerte nae onse wellust
niet ghebruke. mer allene mit gheheelre
aentmiste na den wille gods. En alsoe
als die ghene die an een cruce hāghet hē
van ghene cperheyt noch welluste deser
werelt en vblidet noch gheen rijelic goet
en hegheret. Also sullestu scutwē en ghedencke
nortte der werelt scutwē en ghedencke
de wānske gheromen dat du dē goeden
wille wilstē volbrenghē tot in dīn eyn
de. En dz du niet achterugghe en sieste
en begheeste dat du ouergheue hebste.
Daer daer en wert nyemāt behoudē om
dat hi een goet leuē beghint. dā die wert
allene behouden die in goeden werken
volghet tot in zjn eynde.

En goet exempel vā den abt Julia
us in dē berghe sinay.
Or den abt Julianus inden berghe
sinay quā een brueder en sach sine
bruederen neerstelike arbeiden en sprack
Daer omme arbeidet ghi soe lere om dye
vraghēlike spise. Maria die heeft dat

beste deel uutvercozē. Doe sprack die abt
tot en vā sine discipulē. Gheft desen brue-
der een boeck dat hi lesen mach end bren-
ghet hē in ene celle daer nyet in en is. En
dat dede hi. en die brueder sat en las i dē
boecke en die abt en sine bruederen aten
dat middach eten. Dese brueder lass lere
en sach omme ofte yemāt woude comen
die hē hiere eten en daer en quā nyemāt
langhe tijt na middach ghic die brueder
totte abt en sprack. Vader en eeten dīne
bruederē hiden nyet. Doe sprack die abt.
Ja si hebben hude lāghe gheghetē. Doe
sprack die brueder. Waer omme en riepstu
oec mi niet. Doe sprack die abt. Du biste
een ghelkelic mā du en behoefste ghene li-
chamelike spise. Mer wi zjn vleyselike
mēschen daer omme moeten wi eten ende
arbeide. Mer du hebste dz beste deel out-
uerozen. alijt te cōtemplieren en niet te
eten. Doe begōde dz dē brueder te berou-
wen en sprac. Vader bid voer mi ic hebbe
gelundicht. Doe sprac die abt. Daer omme
is. Martha bi maria en maria heeft dat
lot vā marta.

En exempel vā enen brueder hoe dat
hi die bezoghe verwan.

En brueder was i ene woestenia
gheheten Celia die hadde groote
bezoghe vā oncuylsche ghedachte ende
sprack tot hē seluē. Du moetste een wijf
hebbē. En hij was ten potter en maecte
een beelt vā leem ofte cleye in een wijfs
ghelijckenisse en sprac tot hem seluē. Du
moetste des wijfs deel oec winen en ar-
beide vele te meer. Daer na ouer een iaer

doe maecte hi den wijue een dochter oec
vā eerde en sette se tot haer en sprac Nu
so sal ic os drijen spile en cleder voerwin
nen en so moet ic vzoegher opstaen ende
began en arbejde dach ende nacht so dz
hi veel naverdozen was Doe sprac hij
tot hē seluen **H**er lijf her lijf wilt ghi ghe
ue arbejt lijden dat ghi v selue ende een
een wijf en een kint die spile ende cleder
verwinen so late wijf en kint achter end
ghenere di seluen en dienet gode in vrede
En also verdreet hi die becozinghen mit
godes hulpe ende ghenade.

Een exempel vā ene maghet die vā
den duuel beseten was

In Babilonia was een machrich
mā wes dochter was beseten m
den bolen gheest daer dz hi leer vzoenich
om was **D**ese hejden hadd enē monick
leer lief en die sprac tot hē **I**c wete enen
herremite die is vā enen heplighen leuen
En sal dijne dochter vimmermere heple
ghelchien so moet hi se ghesont maken
Mer voezestu se tot hē so en doet hij dat
nyet wāt hien wil niet dat mē die h
heyt vā hem weten sal **D**oe sprac die hei
den **H**oe sal ic hē hier moghen brenghen
doe sprac die brueder **H**i ghenere hē zjn
re hāt werckē en maect thunē en cozen
en brenet die hier te vercopen. en soe coo
pet vā sine wercke en brenget hē mit v te
huus om dat loon **D**at dede hi en so ge
zinghe hē die beseten iōcfrouwe sach so
liep si tot hē en sloech hē an sine kinebac
ken **E**n doe hiele hi haer dat ander oeck
na onses heren ghebode **D**oe riep die du

uel mit luder stemme **O** wee ghewelt
ghedot god es en die vduelicheit drijen
mi vut ende die maghet wert verlost vā
hare crācheyt **V**ā enen brueder
die mit ene maghet vvel i onkupscheyt

Dat was een monick lāghe in een
woestenie en tot den quā een mag
ghet en seyde dat hi haer vrient was en
gheboorte en bleef ene tijt bi hē **D**aer hi
doe brachte dz die duuel daer toe dat hi
mit haer vvel in onkupscheit **D**oe was
in die seluwoesteniē een āder cluene
die woude eens dages wat eten en doe
vvel hē sine cruycke mit water **D**oe en
hi boorde se wed op **D**oe viel die vrent
ome en doe verscricte hi sere en vore vut
dat hi dē oude vaderen dat segghen sou
dē **E**n i dē eerste nacht quā hi in ene wo
steniē **S**erhus ghehietē en daer stiep hi
den nachte **E**n daer quamē die duuelen
te samen en seyde hoe dz si dē brueder
sunde haddē ghebracht mit die maghet
Daer na doe begōde dat te daghe en hi
ghinc en vant den oude in groter du
nissen en sprac tot hē **W**at sal ic doen
valt mijne cruycke mit water **D**oe
en mach niet dricken mine notozt **D**oe
sprac die oude vader **W**at sal ic doen
sach desen nacht bi een wijf **D**oe sprac
die brueder **D**at hebbē mi die duuele ghe
sept die di daer mede te valle ghebrachte
hebben **D**oe vscricte hi sere en sprac
wil wed in die werelt varen **D**oe sprac
die brueder **W**eset vduelich en bliue op
dese stede en drijuet dat wijf te huus en
di. die duuel maecten die sunde **H**ebt be

toe en castijc dijn lijf en soecke gods
barmherticheit tot in dijn doot soe vin
destu genade bi gode en god sal hē dijn
te ontfermen
die vā den duuel bedroghe wert
En exempel vā herō

En hiet een clusnaer ende die
had vierlich iaer in die woestene
voert in een zōderline strēghe leuen
voert in sine celle meer dā die āder hi val
te vele en at luttel en was neerstlich in si
nē contemplacien so dat hij op den paelce
voert niet tot sine bruederen quā daerom
dat hi sine vasten niet en woude breken
vā der groter strengheheit die hi zonder
bedroefdeheit hielt voer alle sine bruede.
en Doe quam dye bose ghest in des en
ghes ghelijkenisse en den dinc hi seer
lowlich wāt hem dorchē dattet redelick
was dat die enghel tot hē quā want hij
hadde dat wel verdient mit sine strēghe
leuen En dā ghebode des duuels vpe hi
in enē diepe putte en woude vloekē oft
hē sine volcomēheyt daer weder vut hel
pen soude En dat vernamē zōmighe vā
sine bruederen en liepen gheringhe ende
wanden hē mit groter neersticheit end ver
soude hebben voer sine sunden ofte hi hē
leddich kende End hoe dat des duuels
woheit menichoudich is so is doch go
dus barmherticheit vele groter Daer na
op her den dach sterf hi zōder berou
wāt hi en woude niet ghelouē dat hem
de duuel bedrogghen hadde.
En exempel kā twee bruedere.

Die bruederen warē in ene vgade
ringhe eens heylighen leuēs soe dz
een yghelic godes ghenade an den ande
ren sach Op enē vridach ghic die ene seer
vroech vut en sach enē brueder eten. tot
hē sprac hi . etelste also vroech in den vri
dage Daer na doemē die misse sanc doe
sach hē zyn brueder an en sach dz hē god
sine ghenade ontoech en des wer hi seer
droenich ende doe si na die misse in hare
celle quamē sprack die ene brueder wat
hebtu ghedaen Ic en sach die ghenade
godes hude nyet bi di Die brueder sprac
Ic en heb niet gedaen wāt ghisterē sach
ic enē mēste etē doe sprac ic . etelstu in den
vridaghe Doe sprac die āder . daer ome
is di die gracie ghenomē Ende si dedē pe
nitēci beide vierlich daghe ende vierlich
nachten tot dz si die graci weder creghe

En brueder had boese En āder
berozinghe dz hi vā sine closter liep
en claechde dat sinē abt Doe sprack die
abt Gaet in dine celle ende gheft dine cel
le dat lijf te pāde dat du niet vut en wile
ste ghaen en laet dijn gedachte dencken
wat si willen en doch so en werpet dijn
lijf nyet vut die celle .

Noch een āder lere .

En brueder vrachde enē ouden
vader ende sprac lieuek vader
legt mi waerōme verdrieter mi
soe sere in mijne cellen allepne te sitten
Doe sprac die oude vader Du en saghel
te noch die toecomende vroechden nyet
ende die toecomende martelien Beken
destu die beyde en al ware dā dijn celle

vol onreynre woormen du souste daer in
sieten tot an dijne halse zoder vdzietē

Een exempel vā den abt **Isaac** die enē
bueder veroordelde .

Isaac die abt quā in ene vergaderi-
ghe daer hi enē bueder vant die in
sunden gheualle was en hi ordelde ouer
hē **D**aer na ghinc hi weder in die woste
nie en vāt een enghel doer sine celle staen
en keerde hē den inghac en sprac **G**od he
uet mi hier gheseynt dz du mi sulste seg-
ghen waer hene dat ic desen bruder seyn
den sal den du veroordelt hebste **D**oe ver-
scricte die abt te mael seer en vyl voer hē
neder en sprac **I**c heb ghesundicht. **D**oe
sprac die enghel **G**od die vghheeft di dat
wachte di voert dat du nyemāt en ver-
ordelste eer dat hē god veroordelt en doe
scheyde die enghel weder vā hem .

Ene goede lere

Een out vader was in ene woeste
nise en had groten arbeyt mit val-
ten mit waken en mit ander goede oefe-
ninghen . **E**n tot den quarten buedere
en spraken **V**ader hoe hebste di so lāghe
moghen liden in ene so strenghe woeste
nise en in een so onreynre stede **D**oe sprac
die vader **M**ine arbeyt die ic hier hebbe
ghehadt alle die tijt dat ic hier bin ghe-
weest die en mach ic niet ghelijken eenre
vren in die helsche pyne **W**ij moeten i de
se cleynre tijt die martelie ons leuēs liden
en die welluste onses lichames dorre so
moghē wi in die toetomende werelt vin-
den vroechde en ruste die nūmermeer en
sal verghaen . **E**en ander .

Het woenden een clusnaer in en
wildernisse en was seer barbaer
tich **E**n loe wat hem god verleende
deplde hi de armen en also weret een
te toenaert tot hem om die aelmisten
op enē auōt doe hi die doze had ghele-
ende was in zijn ruste ghegaen **E**n
der seluer tijt loe was een arm man
daer ghecomē ende ghick voer sine
legghen slapen **E**n hi vāt ene oude
te die leyde hi half ouer hē en half om
hem wāt het was seer rouw **D**oe
clusnaer op in der nacht in sine ghe-
na sine ghewoente ende hoozden den
men mēsche lichte ende claghe vā
rouden **E**n doch so trooste hi se
ende sprac **H**ere god hemelche vader
moetste ewelic gheloeft zijn. hoe men
rijck mā leyt nu i ene gheuāghenite
in pfer ofte in houte bestoten zijn
moghen om haers liues nootē niet
staen. noch dat een lit en mach den
ren niet te hulpe comen **M**er nu so
als een keyser. ic strecke mine arm
mine voeten vut en gha waer dat ic
Dat hoorde die clusnaer en septe dz
buederen die tot hē quamē tot haer-
leringhe en sprac **S**o wāneer dz
elike luden also wel behelpen comen
hare becozige so sullē wi os mit
schamē dat wi tot emighen tijden in
liden onuerduldich werden **E**nde
worden daer na die buederen ghe-
ket tot verduidicheyt.

Item van enen heplighen abt
hyeten **Paulus** .

Dulus die heilighe abt woende in
ene strenghe woestenie en daer en
leefde hi anders nz dā vā vzychē vā pal
men en hi was wel leuen milen verre vā
den luyden woenachtich En om dat hi
nyet le dich en soude sitten wāneer dz hij
zyn ghebet volbracht had so nam hi pal
men bladen en maerte matten en in enē
yghelicken dage zyn ghesette werck all
chte sine notozte daer an ghelegghen had
En wāneer dat hi sine celle vol wercks
hadde en hera dat niemāt of en cofte soe
verbrānde hi dat alle te lamē en maer
ten dan weder ander En dat dede hi al
le iaer also langhe als hi leefde En hi be
wōlde daer mede dat enē monick i eene
wōlghen ghebede zōder hantwerck nū
memere volcomen mach werden in eni
dorchiden.

Een exēpel.

Dat was een brueder in ene vgade
dinghe en die was seer onuredelic
En hi sprac tot hē seluen in zynre herten
Waer ic allene daer gheen mensce bi mi
mi en waer so woude ic wel vzedelic we
sen wāt dat en is mijn scult nyet mer dz
is der gheenre scult die mi bedroeuē dz ic
so onuerduldich moet zyn En also schei
de hi vā den bruederē en ghinc in een hol
daer hi gheerne in was en hi meende dat
hi daer wel vzedelic woude wesen End
op enen dach ghinc hi om water en vol
lede sine cruyke en hi sette se neder ende
viel se om. doe volde hi se weder en set
te se op die selue stede en hi vvel se weder
ome End ten derden male wert hi tooz
nich en brack se ontwee Doe quā hi we

der tot hē seluen en sprac tot hē seluē en
de bekende dat hē sine oude vyant bedro
ghen hadde en sprac Nu bin ic allene en
gheen mensche en heeft mi yet misdaen
Mer men behoert in allen steden verdul
dicheit in liden en gods hulpe en ghinck
weder in sine vergaderighe tot sine brue
deren en seyde hoe dattet hem gheghaen
was en vermaende se tot verduldicheit

Een exempel hoe dat een brueder die
becoringhe verwan.

Ine woestenie was een brueder
die was seer nerstich en snel totte
goeden wercken En nu had hi becoringe
vā enen wihue En hare schoonheit had
hi in zyn herte ontfanghen en die verschei
de hem vādē dienste gods En op ene tijt
quā een brueder van egipten die woude
de brueder vifitieren in dye woesteningen
om salicheyt zynre sielen en quā tot dye
celle vā desen brueder Ende hi wert seer
wel vā hem ontfanghen Ende doe vra
ghede hem die brueder hoe dattet stōt in
den lande van egipten omē den heilighe
christē gheloue end om den ghemenē vze
de ende oer mede hoe dattet mitten ludē
stōt Doe seide hem die vzeemde brueder
dat die vrouwe doot waer vā welcker
vrouwen hi die becoringhen hadde ghe
had En daer sweech hi stille vā en sprac
voert vā ander dinghē Daer na op een
re nacht doe stōt hi op en nam sine staf
in die hant en ghinc daer die vrouwe be
grauen was ende dede dat graf op end
nam vā den vuylen stinckēde vleysce dz
vā hare lūue ghenallē was en droech dz

te hous in sinen mätel en henck dat voer
sine oghen in sine celle En wāneer hē be
cozinghē an quainē so sprack hi tot sine
ghedachten. Nu hebt ghi uwes herten
bruyt die ghi langhe hebt begheert des o
blides v En vā die onghelaltnisse des on
reynen vleysces leet hi grote pyne in sinē
herte so dat hi mit gods hulpe die becozi
ghe daer mede verdrēef.

Item ene goede lerighe

En heyligh abt die hadde enē disci
pel die had grote becozinghe in zyn
herte vā oncuylscheyt en de wederstont
hi mit ghebede mit vastē mit waken en
mit ander goede werckē. Dat sach dye
abt en sprac Sone wiltstu ic bidde god
dat hi di die becozinghe ofneme Dye dis
cipel sprac Mjn lieue vader ick beghere
dat du bidste dat hi mi ghewe crachte te
wederstaen die onreynne gedachte mijn
herten wāt soe wert mij die becozinghe
nutte Doe sprack die abt Sone du troe
stes di wyllic wāt die gheestelijcke stryde
romet der sielen te troeste en allen mēscē
die se verduldichlike otfanghen.

En erēpel vā enen werelickē mēscē
die enē clusenaeer plach te dpenē.

En heremite was in enē woude
dē diende een seer eerbaer werellic
man En dat gheuyel op ene tijt dat hij i
ene stede ghic om broot te halen nae sine
ghewoente En doe sach hi enen booslen
mensche doot draghen mit groter reeren
en daer was die biscop selue mede mit si
ne eerbare prelatten En vā daer ghic die
mā weder te huus en vant den clusenae

boot en den hadde die wilde dieren
schoort Doe viel die mā neder op die
de en sprac Here god ic wil hier so lang
legghen tot dat du mi opēbaerste
ōme dat die bose mēsche also wol ge
uen is En dese bzueder soe iatmelich
scheyden is Doe sprack een kēme tot
Die rijke bose mēsche had luttel goet
ghedaen. en dat is hem hier mede ghe
net want god en laet gheen diek on
lonet. mer voert meer en sal hij nā
vroechde hebben En daer teghens al
dese bzueder pets quaets ghedaen
dat is hē hier mede ofgedaen wāt god
en laet ghene lunde onghelatter
hē en sel voert meer gheen leet ghe
mer dat ewighe leuē is hē bereyt En do
bebaghede dē knecht wel en dantten
de van zijne ghenaden en van zjn re
uaerdighe gherechte.

En ander lere.
Moyles die abt vzaechden zyn
riā sinē discipel doe hi stremē
de en sprac zacharie wat segstu Die
ripel sprac niet Niet is beter dā
Doe sprack die oude Dat is wāt
daer ōme so swighe.

En erēpel hoe dat een heremite
duuelē sach comē tot eens rike mā
se die steruē woude.

Een out heremite woude
copen in ene stadt dat hi had
ghemaect En dat had hi
voer eens rijken mā huus die seer
was en sach in sine verscheyden
sach dye heremite vele ruters comen

warre paerden en die warre gewelick
an te sien en voerde grote storken in ha
re handen en redde gherighe in dat huys
En doe se die cracke sach comē verscri
te hi te mael seer en beghode lude te roe
pen en sprac Here helpt mi Doe spraken
die duuelen Ghedectū nu eerst an gode
nu die zōne oderghegaen is waer om so
en sochtū hē niet eerst in den daghe die
en wijle dat die dach noch lichte du en
lulke in dese vze op niemāt verlatē.

En lere vā den abt filop.

Floy den abt vzaechde een brued
hoe dz hi sine celle soude leue. doe
sprac die abt Eret broot en salt. di en sal
nyet noot welen yet te sieden ofte verre
vut te gaen Doe vzaechde noch een brue
der den selue abt en sprac Daniel die pro
phete seide dat hi die begheerte des bro
des nye en had ghegheten Mer een out
vader sprac Men videt enen mensce dpe
vele etet en wartet hem dat hi niet sat
en wert Daer teghēs vindetmē enē mē.
sche die luttel etet en wert doch sat. Nu
hēt die meer loons vā gode die vele etet
en niet sat en wert. dā die luttel etet end
sat wert. En āder vader sprack Du en
lulke dat nūmermere eten dz du beghe
re En lere vā gode ghesepnt wert
en legt hē lof en danc

En āder

En brueder hadde grote becozige
vā onchrikelike ghedachte end hū
scande hē dat te segghe doe hi om raet
tot den heplighē outuaderen quā end so
doer hi weder vā daer ongheliecht Nu
so was hi dick ghecomē tot een abt ghe

hpeten Pyrenius en die merete zyn ghe
breck en sprac tot hē Wat ver twighelte
voer mi daer du doch om hier ghecomē
biste Segt mi lieue kint wat is di. Die
brueder sprac lieue vader de duuel stryde
teghens mi mit onchrikelike ghedachte
en scaemde mi des te segghen en doe hū
dat seyde doe ghinghen die ghedachten
van hem Doe sprac die oude Sone en be
droeue di nyet so wāneer dat di die ghe
dachten ancomen ende spreke Ick en be
hoeue dese saken nyet dīn becozighen
die legt op Sathanā. dese saken en beha
ghen die siele nyet Ende wat teghēs der
sielen salicheyt is dat en mach nyet lan
ghe staen Also wert die brueder ghetro
ctet ende voer weder te huus en dyende
gode nerstelijcker dā hi ye had ghedaen
Item noch ene goede lere.

Hmenius die abt sprack Quaet en
verwinet nūmermere anders dā
quaet Daer om so doet den ghenē wel
die di quaet doet. so verwinet die doech
de die boosheyt. want dpe sonne verwi
net die roudē snee.

Item noch een exempel ende ene goed
goede leringhe vā dat selue.

Et was een gherstelic brueder
in ene woestenie ende so wie hē
quaet dede dē was hi seer vzen
delic ende seer gonslich ende hi woendē
gherne bi hem ende sprack Die ons mis
doen die gheuen ons ene oerlaecke waer
mede wi dat ewighe leuen verdienen ma
ghen En die os wel doen die bedrieghē
os en werpē os vādē rechte wech.

Een goede lere vā verduldicheit.

En out vader quā ghegaen daer vele bruederen bij malcāder warē Ende die spraken tot hem. Vader leert ons ene corte lere daer wi rechte monicken mede moghen werden Doe hiete hij sine discipel dz hi hē pet goets soude segghen Doe stont zyn discipel op en tooch den mātel vut ende leyde den onder sine voeten ende trat doe daer op end knipel. De daer leer vaste op ende sprack Wie hē also niet en laet tredē mit verduldicheyt die en mach ghen goet monick noch gheleelick man hieten.

Een ander lere

En brueder vzaechde enen ouden vader en sprac Ofte ick mijnē brueder leet doe. hoe sal ic bidden dat ick gheuoeth doe Doe sprac die oude vader tot hem Gheeft di sculdich voer hem mit berouwe van gronde dijns herten soe siet god dijnen goeden wille an ende gheeft hem ghenade teghēs di.

Noch ene goede lere.

En brueder vzaechde enen ouden vader en sprac Vader wat sal ick doen ick bin in sunden gheuallen Doe so sprack die oude vader Staet weder op Ende daer nae claechde hij hem weder dat hi gheuallen was Doe sprac die vader staet noch weder op Ende dat claeghede hem die brueder dicke. Doe riep die oude vader staet alijt wed op Doe sprack die brueder Hoe langhe mach ick opstaen Doe sprac die oude vader Also langhe tot dat du mit den dode wertste

begreppn in een goet ofte een sundich leuen Want hoe dat een mensche gheuoeth dē wert in zyn laetste eynde alsoe recht god ouer hem.

Ene goede lere van den heylighen abt Pyreniū.

En brueder vzaechde den abt Pyreniū Ofte hem beter waer bi anderen bruederen te leuen ofte dat hi bisonder allene enichlic leefde Doe sprac die abt Wye dz hem seluen wel begrepp die woenet wel in allen steden Ofte wie hoghet een mensche hem seluen so in staden hi niet langhe Als dan die heylighen abt te spreket Wye hem pet meent te woenen ende doch nyet en is dpe selue vliet te seluen It dan dat hem een mensche vzaechtet vā sine goetheit die hi gheuoeth heeft so verlieset hi daer doer alle sine goetheit en sine verdienstē Wie dē heylighen vader Zachariū eeren woude nae sine waerdicheyt ende sine heylicheit dpe verwerk nyet an hem Ofte so men hem meer smaetheyt ende onwaerdicheit vzaechden sprack ende voerhoorden hare lere ende help hem en riet hē dan.

Noch ene lere

En out vader ghinc mit anderen bruederen in een bosche ende dopen saghen si enen drake ende liepen alleghewech Doe sprack een brueder tot den vader Vzeleste di oec vader Doe sprack Bone ick en vrese mi nyet ende in loop nochtās mede voer daer om. waer waer ick ghebleuē voer den anderen

hadde ic bi auonture enighe houaerdijē
 otre ydel glozie daer of ontfangheen en
 dat heb ick voeresin mitten vlyen .

En outuader sprac tot enē anderē
 Je bin doot deser werelt Doe soe
 sprac die āder. Hetrouwe di nyet te ve
 le want wāneer du meenste doot te zyn
 so leuet die duuel noch die menighe listē
 voert sonder ghetal

En out vader sat bij enen anderen
 brieder en begonde onwetende te
 luchten En daer of creech hi berou ende
 sprac Brieder vergheeft mi dat ic voer
 di ghesuchet heb. dat en sal een monick
 nyet doen dat een ander hoze En dye sel
 ue en hoef sine hāden nyet op voer ande
 ren briederen wār hi sozchde dat si hem
 waer om souden louen . .

Hathozetha was een abt in egip.
 ten en die hadde enen wereltliken
 knechte die enē siecken sone had en badt
 hem dat hi mit hem te huus ghinc en dz
 hi hem sine benedixie woude gheue En
 dat gheloetde hi hem nauwelic. doch soe
 ghinc hi ten laetsten mit hē. En doe si
 op die steere quamen doe liep dye dienre
 voer te huus end hieten sine ghesinde te.
 ghens den abt vutgaen En doe brachtē
 si lampen en barnende sackelen op dat si
 hem louelick ontfanghen mochten. Doe
 dat die abt sach doe toech hi sine cledere
 vut en werpse in een water en stōt naect
 daer op en welsch se Doe dat die knechte
 vā verre sach doe sprac hi Ioper gherige
 weder te huus onse vader is onfinnich
 geworden En doe ghinghē si weder te

huus en die knecht ghinc tot den abt en
 sprac lieue vader hoe doestu also. die lu
 den spreke dz du beleten biste Doe sprac
 hi weder Dat woude ic gherne hoze .

En exēpel vā enen brieder die enen
 leuwen verdreef .

En heremite was bi der iozdenen
 woenēde en ghinc vut die zōne in
 ren hol in den scade En daer in vant hij
 enē leuwe en die begōde seer toornichlike
 op hem te grimmen En doe dat die here
 mite sach doe sprach hij tot den leuwen
 die daer in den hole sach Hoe is di alsoe
 hanghe te moede ende hoe grimmestu al
 soe toornichlike ende wredelike op mij
 wij hebben doch beyde steden ghenoech
 bi malrāder te welen Mer ist dat di dūc
 ket dye stede te enghe te welen dat du di
 nyet en moghette lijden so gaer van mij
 daer vut voer dat hol want ick segge di
 mij en ghebreect hier nyet Ende do moch
 te hem die leuwe nyet langher lijden end
 ghinc vā hem vut den hole .

En exēpel van enē kepler die den
 duuel vutseynde in verre lāden .

Het was een kepler te Rommen end
 die was afghetreden vā den chri.
 sten gheloue tot die heydensche onghelo
 ue En doe was daer een thouenaer die
 seynde enē duuel vut dat hi soude varen
 in dat lant daer die sonne onder gaet dz
 hi nyeuwe mare soude brenghen Ende
 die duuel bleet thien daghen op ene stede
 Ende daer so was een heyligh heremite
 vā welcs ghebet hi en cōde nē veerder co
 men. ende voer weder tot den kepler en

claechde hem ouer den heremite en sprac
Die monick heeft mi thyn daghe ende
thien nachten ghehindert mit sine ghebe
de sonder ophoude so dz ic nye en mochte
veerder comen End doe wert die keyser
leer toornich ende swoer waneer hi we
der te huus quaem dat hi hem martelien
loude ende doe wert hi op die selue vaert
verflaghen **Vā den abt Sylpoy**

Doe sylpoy die abt steruen woude
doe laten ander abten bi hem end
saghen zyn anghesichte schynen als dye
sonne Doe sprack hi Siet die abt anto
nius is ghecomen En ouer ene corte wi
le doe wert hij noch vele schoone ende
ende sprac weder Die apostolen zyn ge
comen Daer nae doe wert hi noch twee
uoudich schoone ende sprack Doe spra
ken sine bruederen **Vader** mit roye spre
kestu Doe sprack hi Die heylighe enghe
len zyn nae mi ghecomen ende ick bidde
hem dat si mi een wepnich meer rusten
wouden laten ontfanghen. Doe sprackē
si tot hem en darfstu dā niet meer rusten
Doe antworde hi hem weder. **Waerlic**
ick en wete nyet of ick ruste beghonde.
Doe wert hij sonder mate meer schoone
re. Ende doe quam onse lieue here selue
mit enen claren lichte en ontfincē sine sa
lighe siele mit enin soeten roocke

Iohānes die abt sprack tot sine
discipulen doe hij mit hem sprack
van die oefeninghe der keyser werckē
lieue brueders ghi sult mit goeden ghe
loue uwe wercken volbrengghen Icken
wert in twintich iare broots noch wa

ters noch slapen nye sat **Ic nam**
bi ghewichte **Water** bi der mate. **die**
pe an der want.

Een brueder vraechde sinen abt
sprac Ofte ic vare bi ghenalle
mijne moeder ofte mit mijnen brueder
dort ick dan oeck mit hem eten **Doe**
die sprack **Du** en sultē mit ghen
ue eten **Een ander lere.**

Een brueder vraechde ene oude
heremite Ofte god oeck dat brueder
we ontfincē Die heremite sprack **Sij**
mi wat doetstu so waneer di dā
ren ontnapen. werpstu se ewech **Een**
doe antworde hi en sprac **Neen** mit
maec se weder ende behoude se mi **Doe**
sprack die oude heremite **Ja** dat du
cleder also lief hebste soe en erijfē
niet an god onse here die heft zyn
beelde dulentmael lieuer **Die** onden
ghē **Doe** moyses de prophete inde
ken ghincē doe sprack hi mit gode **Een**
doe hij weder vut den wolcken **Een**
doe sprack hi mit den luden **Also** si
lieue brueder mit enen ghouden mont
want die wijse dat hij in zynre cellen
lene is soe is hi bi gode **Ende** so
re dat hi vut sine celle is **Soe** is hij
duuelen **Een** exempel vā ene
die sinen vader vermoorde.

Dat was een brueder i ene woestine
en mit den so waren die druck
le tijts en hij meende alreijt dz
En zyn vad en woende nē verre vā
Ende die quam op ene tijt en woende
besien en droech ene bile mit hem

te huus ghinc dat hi hout mit hem sou-
 draghen **D**oe liep een duuel voer hē tot
 den brueder en sprac **H**oedet en wachtet
 vāt daer comet een duuel die heeft hē
 verwādelē in dīns vaders ghelijckenil-
 te en draghet ene hile mit hem dat hij di
 vermoorden wil **E**n daer dīne so comet
 du eerste en slaet hem neder **D**ie brueder
 ghelofde den duuel ende doe zyn vader
 tot hem quā en hem geuetede do sweech
 hi stille en sloech hem doot **D**oe ghinc
 die duuel tot dē brueder ende hij verwoz
 ghede hem oeck .

Een exempel vā den heplighen sacra-
 mente hoe dz i een cleyn kint v wādelde.

Heremite die abt seyde vā enē he-
 remite die seer volcomē was ende
 nochtās niet en woude ghelouē dz wīn
 en broot vā des priesters hāden v wā-
 delt woert ouermits sine woordē i vlyf-
 sche en in bloet en in dat waerachtighe
 lichaem ons heren **J**hesu christi. **E**nde
 tot den seluen brueder quamē twe oude
 vaders vā sprakē tot hem **V**ader du sul
 se dat ghelouē na die christelike lerighe-
 dat god die **A**dām maecten vā slechter
 reeden na sine beelde dat nyemāt weder
 spraken en can. die selue god maect oeck
 dese verwandelinghe alle daghe der cri-
 stenheit te hūpe en te troelste **E**n die here
 mitē was simpel en onghelert en sprac
Jc moet dat mit mijnē oghen sien of ick
 en mach dat niet ghelouē **D**oe saghen si
 dat die reuoludicheit dede en si hūpe
 ten heren god bidden in zynre cellen zōder
 ophouden achte daghe lanck. dat hi hē

woude wīlen ende openbaren die gro-
 te heylcheit **E**n dat dede hi ende si badē
 beyde mit hem **E**n haer ghebet was al
 dus **H**ere iesu christe du weestē wel dz
 dese brueder van sine simpelheyt die heyl-
 cheit nyet begripen en mach daer dīne
 loen laet hem sinen arbeyt nyet vlielen
 en gheeft di seluē hem te sien also als du
 biste **E**n daer nae ouer achte daghen sa-
 ten die drie bruederen voer den altare bi
 mactāder en saghen doe dat die priester
 broet verwāldede in een cleyn kindekīn
 en leyde dat voer hem neder op den alta-
 re en dat dat die priester deplde **D**oe soe
 sprac die brueder **H**ere iesu christe ic loue
 di mit alle mijnre craft dat dat broot en
 die wīn in dat heylighe lichaem dō herē
 en in zyn heilighe bloet verwādelē wert
Daer na ontfinck hi onsen here mit gro-
 ter aendachte en vurigher begheerten en
 voer doe seer vrolic wederdīne te huus .

Van enē heremite die idē gheste drie
 monickē ouer een water sach vlieghe

En heremite sach iden gheeste dae
 drie moniken stōden op dat ouer
 des meers en den riep ene stēme ouer dz
 mere ende sprac. **N**emet vurighe vloghe-
 len **E**n si vloghen ouer mere daer si ghe-
 ropen waren **E**nd die derde die bleef bi
 den mere staen ende riep en screyde dīne
 dat hi gherne ouer hadde ghetweest end
 nyet en mochte. **D**aer nae doe crech hij
 oeck vloghelen ende die waren seer crac
 ende nyet vuerich ende mit den vloech hi
 oeck ouer dat water also dat hi nauwe-
 lick ouer cōde comen. **D**ie mit dē vueri-

ghen vloghelen vloghen beteykenen die volcomen zyn inden dienste godes. Ende die mit den crancken vloghelen beduden den ghenen die crack en laeu in de dienst godes waren.

Van ene ioncfrou die in een cloester seer vduuldichlic leefde.

Basilus dyc heylighe biscop scrifte dat een ioncfrouwe in een cloester was de an haer nam vā groter oetmoe dicheit dat si beleten waer en ghat haer tot verlamde wercken te doen. Si vga. derde die cranckste spise te eten. Si leet mit legghen ende mit spotte vele vsmadighen vā den susteren. In slaghen soe was si verduidich. Si was also allimen spreket haerder alre spotuoghel end een yghelick woude bisonder hare voere an haer willen. Vierhondert vrouwe ware in den cloester en alle den vrouwe was si verlamdet. En en verlochte nye ghene ander luden die haer te troeste mochten come anders dan dat si van den potten scartede ende krallede en dat was hare spise. Men dede haer vele leets an end si en dede nyemat gheen leet weder. Si en sprac niet dan dat noet was als ia ende neen. Ende si had oeck grote nersticheit die spise te coken ende te bereyde dat de ghemenen couente toebehoorde. En nu so was daer een heyligh heremete in ente wildeernisse en die hadde gode seer langhe ghedient in een heyligh volcomen leuen. En tot he qua een enghel en sprac. Waerom so duncket di dine heylicheit so vele en so groot te welen. dat du out

die liefte godes also langhe in dese leue biste gheweest. Staet op ende gaet tot vrouwen cloester daer luktu vmb. Die ioncfrou mit ene crone. die hadde vā alle menschen grote betoringhe ghehad. Die ende nacht langhe tijt so dat hare hant he nie vā gode en scheiden en so comte vut dese woestente niet. En dijn heren is nyet bi di. mer dicke in bozghen vskeden. Die heremete ghinc tot de cloester en clopte daer an. En doe hi voer die disse qua doe badt hi haer dat si hem le die susteren sien liete wāt hi waer dōme daer ghecomen. Die abdille vrozoleck en dachte dz si vā sine teghelic die leryghen wāt si hadde wel gheleert dat hi een heyligh mā was en vortde in dat capittel en vergaderde alle disteren vā den couente. En doe si alle saten sprack hy. Sijn si alle hier. Si ken. Ja heylige vader. Doe sprac hi. Ick soecke die en sie ick hier nyet ende en is oeck hier nyet. Doe sprac die conuente vā ene die is noch in die conuente en die en hpete ick hier niet gheene voer digne heylicheit si mochte engheder sprake. Heylige vader. me seyt die beleten is. Doe sprack hi. Die hiet hier come. En doe qua si en was gheswaert. En doe was haer hoekt mit swarten doeck e betwonden. Ende spraken si alle ghemeenlycke. Nu so liet lieue heilige vader die waerheit.

onfinnich ende dwaes is **D**oe sprack hij
 ghi zyt allegader doet en dwaes **H**i is
 onser alte moeder en hij vvel neder voer
 hare voeten en haer om die seghennighe
Doe sprack si heylighe vader gheeft du
 mi dijne seghennighe **D**aer na doe hij op
 stont doe seyde hij hem allen. hoe dat he
 die enghel gheopenbaert had wat gro.
 ter loon dat si van gode verwachtende
 was voer die grote versmadinghe die si
 van hem allen gheleden hadde en straf.
 te se daer omme. **D**oe verlicrieten si alle te
 mael seere en vvelen neder voer den heyl
 ghen vader en sprake hare biechte wat
 sonderlinghe swaetheyt si haer ghebode
 en baden haer om ghenade **E**n doe set.
 te hi hem penitencie voer die sunden end
 licheyde doe va daer.

Een exempel va enen brueder de die
 duuel mie bliscapen te kercken voerde.
Athonius die heylighe vader had
 die ene discipel die hiere **P**aulus en
 te besien en do wert hij wel otfanghe en
 doe dat tijt was doe ghinghen si in dat
 ambocht der heyligher missen **D**ese pau
 lus die hadde die ghenade van gode dat
 hi bekende der luyden herte in hare aen.
 ghesichte **E**nde hi stont op ene tijt voer
 die kerckdore en sach alle die bruederen
 en bekende mit wat herte en wat sinne
 en yghelick brueder te kercke ghinc **E**n
 doe sach hi doe een yghelis brueder en.
 ghel vrolic mit hem ghinck. **E**n waren
 alle seere seone sonder ene de leide de bose
 gheselcke mit groten gheschal **E**n zyn en

ghel ghinck hem seer droeuich na. **D**oe
 screyde paulus om den brueder also lan
 ghe als die misse duerde **E**n nae die mis
 se doe verwachtte hi die brueders weder
 en sach se alle claer en schone va der mis
 sen gaen **E**n des wert **P**aulus seer blij.
 de en praechde den brueder hoe dat hem
 gheschiet was en seyde hem wat hi vor
 die misse had ghesien **D**oe bekenden hij
 voer allen den bruederen dat hi in grote
 sunden te kercke was ghecome en hoor
 de lesen den prophete daer dat hi spreket
Wasschet v end weest repne. nemet dat
 quade uwer sielen va myne aensichte en
 fiet hoe groot dat dat uwe sunden zyn.
 en wert wit als die snee **E**n dese treoste
 like woorden gauē hem een berou in de
 herte daer omme dat he god alle sine sundē
 verghaf **W**at als ghesereuē is. **G**odes
 woorden snyden als een swaert. **E**nde
 doe dat die bruederen hoorden doe loof
 den si god va sine grote barmherticheyt
Want hi spreket. **I**ck en wil nyet den
 doot des sondaers. mer ick wil dat hij
 leue ende hem bekeret van sinen sunden
 ende voertmeer leue na sine gheboden.

Item noch een ander exempel van
 twee bruederen.

Et waren twe bruederen end die
 ene was vzeemt en ellendich ende
 traech in den dienste godes. **E**n dpe an
 der was in sine ephene gheboortighē
 lande en was seer volcomen **D**ie pelghe
 rim stark en een abt was niet verre daer
 of woenachtich **E**n die sach in den ghe.
 lcke dat die enghelen quamen end ontfin.

ghen die siele van hem ende si voerden se
voer dat strenghe gherechte godes Ende
doe wert een ordel gheuraecht ouer hem
Ende onse ghebenedide here antworde
en sprach hi is een weynichtzaech en laeu
gheweest ende daer teghens so heeft hij
grote armode end ellendicheyt gheleden
Ende daer nae doe starf die volcomen
brueder ende die verwachtte hi oeck sine
siele ende daer en sach hi ghene enghelen
ende dat docht hem seer groot wonder
ende sprach Here god laet mi wetē wat
dat beduden mach dat dpe deuote inni-
ghe brueder so weynich troostes in zijn
eynde heeft ghehadt. ende die traghe al-
soe vele troesttes hadde. Doe quam ene
stemme van den hemel en sprach tot hē
Die eerste en sach nyemāt bi hem staen
die hem hem troestte ende daer omē soe
troestte hem god selue Ende doe sach die
ander sine vrienden bi hem staen en dpe
waren sine vroechde ende troestte en dar
omē so wert hem die godlike troestte on-
toghen.

En heplich abt sach enen men-
sche in traechheit leuen indē dien-
ste gods En daer dāc so scryp-
de hi seer bitterlic ende sprac Wee mi de
se mensche sundiche huden en alsoe doe
doe ick bi aūdture morghen En sprach
voert tot sine discipulen Ik dat yemāt
sunde voer di doet soe en wilt hem daer
omē nyet verordelen Mer ghedenet aen
di seluen Hebste huden ghene sunde ghe-
daen soe moechstu huden ofte morghen
die ofte groter sunden doen dat en wa-

re dat hem god bewaerde
Appollo hiere een abt wort
der hem bad dat hi mit hinc
op zijn werck soude gaen
mit den ghinc hi vrolick ende sprach
wil huden an dat werck ghaen mit
nen coninck christo ihesu voer alle
sunden want dat loon wert der siel
te dele.

Dat was een abt die was groet
lic alle iaer cranck te wesen
op een iaer doe verliet hem die cranck
ende doe scrypde hi ende sprach O
god hebste mi verlaten dat du mi in de
len iare nyet en gruetste ofte waer
soe heb ick dat verdient.

Athyon den abt vroechde en
brueder ende sprach Ik wil bi
bruederē zijn. segt mi hoe dat ick mit
mit vreden leuen mach. Doe sprach dpe
abt tot hem Voer alle dinghen so
de di te houden dat du alle tijt bi hē
brengheste als den eersten dach ende lo-
wert dijn lone mit ruste vernollet Ende
en nemet dij ghene vzeemde dinghen
Als die apostel spreket Nyemāt die
to dyenet en becōmēt hem in werckli-
ke dinghen Alsoe doet en weest als en
stenen pylerne wāt die en vtoomez
nyet ofmen se naet En si en verhyt
oeck nyet ofmē se eeret

Et quamē gestelike bruederē
ren En een yghelic leyde hoe dat hi
ne celle penitēci voer sine sunde dede
hoe dat hare ghedachte tot gode wert

opgherechet. **Die eerste sprack**
 in mine cellen soe heb ic mi ghepynicht
 mit den dinghen die ghescreue staen **Hi**
 verschoorde hare banden en werp hare
 linc vā ons **Ic maecte tusschē mine siele**
 en mine lichamelike wercken ene mure
 die aechter ene mure staet en can sien dpe
 doer buten is **Also en sulstu niemant**
 dinck aenken **Sefiet di seluen en hebbe**
 begheerte tot gode **En en hebt ghene bo**
 te ghedachten ofte quade luste als des
 hanghē kint bi di. wasset daer ouer pet
 ourepnes in mijnē herte so vertoerne ick
 mi mit minē lichame ende trouwe mijn
 ghedachten alsoe dz gheen quaet werck
 daer gheschien en mach. **Die ander**
 sprac **Sint dat ick die werelt weder.**
 lapt heb soe ghedachte ic alle dage **Hudē**
 bin ick ghebozen **Hudē wassetu gode te**
 dyenen **Huden bistu hier ghecomen als**
 een pelgherim en mozhē sulstu werde
 vloot werde **Also rechte ic mi alle daghe**
 die derde sprack **Ick ghae vzoech in**
 den mozhē op tot gode mit mine ghe
 bede ende legghē mi op die eerde en biech
 te hem alle mijne sundē **Daer nae bidde**
 ick den enghel en die heplighē dat si god
 vore mi bidde en voer alle creature **Soe**
 ghedencke ick dan an die helle **Ende al**
 soe als die iode en bescreyden hare doden
 also beschrepe ick mi. **Dit vierde die**
 sprac **Ick bin als ofte ic fiette mit on**
 len herte an den berghe vā oliueten ende
 ghedencke. du en sulste nūmermere ghe

ne werelike vrientscapē mit yemāt ma
 ken ende du sulste alle tijt christo nauol
 ghen als dpe ghetrouwe maria voer si
 ne voeten sat ende hoorde oeck dat hij
 sprack **Werdet heyligh ende comet als**
 uwe hemelsche vader is ende leert van
 mi want ick bin milde ende van enē oet
 moedighen herte **Die vijfte sprac**
 Ick sie dat die enghelen op ende of vare
 die dpe sielen ontfanghen die van veler
 werelt schepde **Also verwachtte ic mijn**
 eynde sprekende **Here god mijn herte dz**
 is bereydet **Die selte sprack** **Mij**
 duncket alletijt dat ick hore die woordē
 onles christi ihesu **Arbeydet om minen**
 wille ick gheue v ruste **Stridet.** soe fiet
 ghi mine hulpe **Hebt ghi mi lief ende zijt**
 ghi mine kinder. so keret v tot uwen va
 der **Sijt ghi mine brueders soe hebt vor**
 mi schaemte want ick hebbe vele ghele
 voer v **Sijt ghij mijne schape soe hozet**
 uwen hyerden **Sijt ghi mine knechten**
 so hozet uwes heren woorden **Mit de**
 se lere so staē ick op ende gha daer mede
 slapen. **Die seuende sprac** **Ick**
 spreke ende ghedencke alle tijt den heili
 ghen christen gheloue vā die hope ende
 van der liefde **Mit den heylighen christē**
 gheloue soe stercke ick minen euen ker
 sten mensche. **Van der hopen soe hebbe**
 ick grote blischapen ende vzoechden om
 tot den ewighen leuen te comen **Vā die**
 liefde so en maecte ick nyemāt droeuich
 Die achte sprack. **Ick verwachtte**
 de duuel in alle steden die daer omgaet
 als een grimende len en soeket wie hij

mach verflinden **E**n dan soe sie ick mit die oghe mijns herten en roepe god te. ghens hem an. dat zijn bosc wille in mij nyet volbracht en werde want hi mach nyemant an sien die god ontfiet. **D**ye neghende sprac **I**ck bekie die ogade ringhe der heylighen alle daghe en hare here mit hem oder hem blinckende ouer alle dinck **D**an ghedencke ick an die woerdelike schoenheyt der enghelen **E**n hoe dat si gode tot alre vren singhen den soeten sanghe. **S**anctus sanctus sanctus **E**n van die soericheit deser woerde soe come ick dan op dese scrift die daer spreket. **D**ie hemelen verkundighen die ere godes **E**n dat firmamente openbaere die wercken zijner handen. van der vroechden soe achte ick dan der werelt wellust als misse **D**ie tyende sprac **I**c gediencke alle daghe dat mijn enghel bi mij is en bewaert mi dat ick nyet onrechtel voer hem en doe **E**n come dan op die scrifte die daer spreket **I**ck voersach onsen here altyt in mijnre besouwighe dat hi bi mijnre rechterant is dat ick nyet en valle **W**at hij hoedet mijnre weghe ende vaert alle daghe op tot gode ende openbaert mine woorden en mijnre wercken **D**ie elfste sprac. **I**ck legghen aen mijnre herte een yghelike doghet nae menscheijcker crachte. als maticheyt suuerheyt oetmoedicheyt en liefte **M**it desen doechden soe bekore ick mijn seluen ende neme se tot mij waer dat ick ghaen spreke tot mij seluen **W**aer zijn dijne ghelellen **G**ewilset ghene ouere ende en

vrese nyet du hebste se hi di **S**preke
doechden soe moeten dijne ghetughe
dijne dode voer gode zijn **D**ie
gode hebben gheuoden. **D**ye
leste sprac. **L**ieve brueders
hemeliche wijlsheyt **I**ck sie dat gh
wercken zijt opuerhoghet end den
ken gode naeuolghet **W**at sal ick leg
uwe doechden hebbe u verhoghet
alle eereyck **G**hi zijt der werelt
Spreke ic dat ghi erdsche enghel
hemeliche menschen so legghen ick
Alsulcker goetheyt kene ick mi on
dich waer ick hene gha. alsoe dat
mine lunden beyde voer mi ende
mij fiet ende bekennet **D**aer om
dele ick mi dye helle ende spreke
seluen **D**u biste bi den ghenen die
verbeyden. tot den teller men di
ter tijt. daer sie ick ewelick
scrypen daer nyemant of te vol
ca **D**aer soe sie ick knarsten mit
den ende mit alle den liue beuen
hoefde tot den voeten **D**an so
dye eerde ende bidde god dat hi
die pyne wil verlossen **H**oe sie ick
vnerich mere ende dat waer van
is sonder eynde groot. dat staet
woedet als mi duncket tot ande
le **I**n dat selue mere so zijn sonder
le vele menschen gheworpen **E**nde
sie ick ende hore se roepen ende
alsoe dat alsulcke stemmen op
nye ghehoort en worden. **E**nde
dat hem godes barmherticheyt
heeft ghekeert om hare onrecht

heit. It en darf nyet dencken ofte spreke
hoe vele boosheyt der werelt dat behou
den is desen dinghen end daer mede be
claghe ick dat mēselike gheslachte ende
achte mi onwaerdich des hemels en der
erden. Ende come dan an deser scriften
die daer spreket. **Fuerunt mihi lachrimae**
meae panes die ac nocte. Mine tranen wa
ren mi broot dach ende nacht.

Een ander lere

En out vader leerde enen ionghen
bzueder ende sprack. **Sid god dat**
hi di bescrepen gheue in dīnē herte. **Siet**
den dīne lunden en veroordelt niemant
weest allen luden onderdanich en we.
set allen wīuen vzeemt en onurientlick.
ende en hebt mit hem ghene ghemeensca
pe noch mit ketteren en gaet nyet te hae
delick. **Weest uwer tonghen en uwer li**
chames gheweldich. onthoudet di son
der wīn. Ende seyt di yemant vzeemde
maer mit den en wile nyet qualick spre
ken lo moechstu alle tijt vrede hebben in
dīnē heren.

Noch een ander

En bzueder badt enen oude vader
des. **Doe sprac vader leert mi yet goe**
des. Doe sprac hi. Ghaet en achtet di als
en gheuanghen mensche die in enen tooz
ne gheuanghen leyt om sine hals. **Wane**
die vracht al tijt. waer is die rechter en
wanneer comet hij. ende beschreyet dpe
thoeromende pyne. **Alsoe sal oeck mede**
die mensche sine siele straffen end spreke
dōe mij hoe sal ick staen moghen voer
dōe strenghe gherechte godes. **Hoe sal ic**
rekeninghe moghen doen vā alle mijne

woorden ende wercke. **Ende alsoe ghe**
dencket alle tijt soe moechstu behouden
blijuen in dat ewighe leue.

Wen seyt van den heylighen vader
Arsenio dat hi alle tijt een doeck bij hē
droech daer hi sine oghen mede pleech te
droghen van den tranen nae die ewighe
vroechden. **Een exēpel**

Iulianus die abt sat bi anderē bru
deren ende wert opghetoghen in
den gheeste ende vvel neder in zīn ange
sichte ende stont ouer ene langhe tijt we
der op ende screyde seer bitterlick. **Ende**
doe vzeachden hem die bzuederen waer
ōme dat hi soe seer bitterlijcke schreyde.
Doe sprac hi weder. Ick was opgheto
ghen voer dat gherechte ende daer sach
ick dat vele bzuederen van onser oorden
in die helle voeren. Ende dat vele werelt
like menschen in dat hemelrijcke voeren
daer ōme so screye ick so bitterlic. Daer
nae doe en woude die abt nyet voer sine
celle. Mer so wāneer hi daer toe ghedro
ghen wert dat hi vut moste gaen dā so
toech hi sine cappe ouer sine oghen ende
sprac. Wat behoene ick dat lichte te sien
daer gheentehande nutte noch troelcke
an gheleghen is. Noch een exēpel

Daer na seyde een abt vā enē bzuēd
die hē bekeerde teghēs zīns moe
ders wille wāt si wederriet hē dat dick
Doe antworde hi haer en sprac. Ick wil
mine siele behouden. Nu antworde hy
een monick verdzyft zīn tijt onnuttelick.
Doe strakte hem zīn moeder en hi wert
tranck en wert in sine crācheit vrogghen

voer een gheretere ende daer sach hi zijn moeder veroordelen En doe sach hem sine moeder an en verlicten te mael sere en sprac Hoe ist nu sone bistu oeck tot desen oordel verdoemet. waer zijn nu dpe woorden die du spracste Ick wil mijn siele behouden Doe verscriete die cranche mensche also sere van den woordē so dat hij zijne moeder van groter schaemte nyet en conde gheantwoorden Ende doe hij dat ghesien hadde doe quam hij weder tot hem seluen ende wert gelont van sine cranche nāe den barthertighen godes wille. Ende doe ghedachte hi dat hem god onse here ghewaerschuwet hadde. ende hij besloet hem seluē in ene celle en beterde daer sine sunden mit groten berouwe scrypēde ende beclaghēde dat hi sine tijt alsoe onnuttelick ouer ghebracht hadde Ende hi wert hem seluen alsoe strenghe soe dat die bruederen lochden dat hi hem seluen verderuē soude ende baden hem dat hij hem nyet doden en soude Doe antwoorde hi hē weder ende sprack lieue brueders ist dat ic mijn moeders spotte nyet liden en mach sonder grote schaemte. hoe mach ick dā in den ioncken daghe voer gode en voer alle enghelen end voer allen anderē creaturen staende bliuen vā groter schaemte mijnre sunden. Een ander

En outuader sach enē brued lachē ende des verscriete hi sere en sprac Wij moeten voer dē hemel ende voer die eerde rekenige gheue van alle onse werc en du lachste.

Dat was ene heylighe maghet vhyete Sara en die sat alleyn tich iaer lanck bi een water soe dat tijtuerdrijt nye in dat water en sach **E**n priester voer vut die woordē in alexādia tot enen bischop rechte sine saken ende voer gherigheder te huus Ende doe vrachden die bruederen hoe dat hem die stat behaeden ende die luden die daer in woonde Doe sprac die priester ghelouet mi in waerheyt. ick en sach daer nye sache dan den bischop allene.

En exempel vā enen iagher die thoniū sach verbliden mit sine dion **E**n iagher woude die wilde dion hi iaechden sach hi Anthoniū mit iongheren verbliden ende dat miltion de hē sere Doe sprac Anthoniū tot net Doet dijne cruych an dine boghe en **E**n dat dede hi Doe sprac Anthoniū Trece noch bet. en hi toech noch re Doe sprac die oude vader Vader meer Doe sprack die iagher. Vader is ouer die mate. ende trecke ick m breeket die boghe Doe sprac anthoniū Alfo ist oeck mit mijnē bruederen die arbeyden alijst. en daer om so ic hem somwijle ruste en uoerher hebben ofte si en mochte niet lang herden En daer of wert die iagher betert en die bruederē gheuelstiche **V**an ene ioncfrouwe vā **E**n ioncfrouwe vā Komen die

leer rijk en dienden gode m̄z vrese **D**ese
 le ioncfrouwe quā tot enen eertliche bil-
 schop die h̄pete **Theophilus** **E**n dē bad
 si dat hi haer **Arsennū** woude late sien
 Doe voer die bilschop tot **Arsennū** ende
 sprack **E**n maghet van **Romen** saghe
 di gheue **E**nde doe en woude d̄ye oude
 d̄s nyet volghen **E**n doe seyde haer d̄z
 die bilschop weder. **D**oe sprac die ioncfrou-
 we an god dat ick hē sien sal
 en daer omme come ick van **Romen** dat ic
 vele ander luden hebbe ghesien **E**n doe
 en liet die ioncfrouwe niet of ende voer
 tot hem ende si vāns hem voer sine celle
 also als god dat hebben woude ende si
 nyet voer sine voeten **E**n doe hoef haer
Arsennū onwaerdelick op ende sprac
Wilstu mijn anghesichte sien dat siet.
Doe staemde haer die ioncfrouwe ende
 en dorstehen nyet an sien **D**oe sprac die
 heylighe vader **Arsennū** **A**n mi leit de
 wate godes ende die is notorlich te sien
Doe daerstu also verre vutuaeren **W**eet.
En nyet dat du een wijf biste ende sout-
 ten nyet vutuaeren **V**aert weder te huus
 te romen ende segt anderen wijue d̄z du
Arsennū hebste ghesien ende die makē
 dan en ware daer vut op die strate also
 dat dan ene grote toeloop tot mi werde
 mach **D**oe sprack die ioncfrouwe **W**il
 god dat ick weder te huus comen mach
 ic en sal dat nyemant laten weten **B**id
 doe mi ende ghedencke minre altyt **E**n
 doe sprack de oude wader **I**ck bidde go-
 dedat hi dine ghedachtenisse vā minen
 herte doe **D**oe voer die ioncfrouwe we-

der omme te huus ende wert seer crāck vā
 groter droekenissen **E**nde dat vernā d̄ye
 bilschop ende voer tot haer ende vzaechde
 nae hare cranchept. **D**oe sprack si **I**ck
 badt **Arsennū** dat hi mijnre soude ghe-
 dencken ende doe sprack hi **I**ck bid god
 dat hi di vut minen herte wilsche end vā
 den woorde so sterue ick. **D**oe sprac die
 bilschop du biste een wijf ende die duwel
 bekozet die heylighe vaders alre meeste
 mit wijuen ende daer om badt hi d̄z hij
 niet in bezozinghe soude comen **M**er di-
 ne siele ghedencket hi altyt **E**nde vā den
 troeste wert si weder ghesont ende dien-
 den gode voert an in vroechden.

Ephiphonius die bilschop vā cypren
 ontboot den abt hylariō dat hi hē
 woude besien eer dat si beyde vā deser
 werelt scheyden **E**n also quamen si mit
 vroechden te samen **E**n doe d̄z tijt was
 doe aten si bi malcāder en doe wert hē
 een voghel te etē voergheset en den booc
 die bilschop dē abt **D**oe sprac hylariō. sint
 d̄z ic een monick wert so en at ic nye dat
 gebadet wert **D**oe sprac die bilschop. sint
 dat ic dese orde an dede en liet nie een sla-
 pen gaen die mi hatede ic en vloende eer-
 ste m̄z hē. en ic en droech nye hate mit mi
 slapen **D**oe sprac hylarion. vader dijne
 leuen is beter vā dat mijn.

En out vader die was verre in
 ene wilde woelkenije wonach-
 tich ende d̄ye wert seer cranck
Ende tot ehm quamen doe vele bzuede-
 ren en veruolleden de werckē der barm-
 hertichept an hē **E**n doe verscheen hem

zijn anghesichte ende bereyden hem eten dat si daer hadden ghebracht Dat sach die oude ende sprac Bzueder ick hadde waerachtelick vergheten datmē troelste oetinc vā lichamelike spise .

Een exempel vā twee bzuederē die weder in die werelt ghinghē .

Dat waren twee vleyselike bzuederen die toghen hem vā der werelt in die woestenie en namen ene heylighe orde an en dienden gode altyt nerstelick En doe si ene corte tyt in dat heylighe leuen gheweest hadden doe creghen si grote becozinghē vā oncuyscheit so dz si weder in die werelt voeren en wijue namē En doe si ene corte tyt bi maldader hadden ghewoent doe berouwede hē dz weder en hadden gherne ledich en losse gheweest en spraken te samen Wat hebben wi ghewōnen. wi hebben ene enghelsee orde versmadet en ons willichlycken in die onreynicheyt gheworpen en moeten daer na barnen in dat ewighe vuer. wij sullen weder in die woestenyē keren tot onsen heylighen vaderen en sullen penitencie voer oīe sundē otfanghen God en versmadet die sundighe mēscen niet En also voeren si weder tot den bzuederē ende baden datmē se weder woude otfanghen Doe besloten haer die oude heremiten een heel iaer in ene gheuāckenisse vor hare penitencie en gheuē hem water end broot een yghelice euen vele En si waren beide vā eenre cōplexie En na den iaere so namen si die bzuederē weder vut dye penitencie en vonden den enen schone end

wel gheuarwet En de ander was
en magher En dat dochte hē groot
der wāt si hadden vā eenre spise ghe
ke qualic gheghetē Doe vzaechden
magheren hoe dat hi sine tyt in die
uāghenisse ouergebacht had Doe
hi Ic ghedachte altyt an die ewighe
ne en die ewighe martelic die ic vze
had mit mine sunden en die anre
le heelt mi verdorret. Doe vzaechden
den anderen wat hi ghedacht had
sprac hi Ic loue god minē here dat
verlost had vā die onreynicheit die
elt en van die toetomēde hellse pyne
en mi weder heeft gheroepen tot en
ghelsee leuen en alsoe ghedachte ic
an mynen god en verblide mi van
goetheyt en gherechticheit en
ticheit Doe sprakē die oude vaderen
wel dat dat is dat hare penitencie
lyck is so mach doch haer loon ghe
voer gode zyn .

Een exempel vā enē bzuederē die
engel sine voetstappen telde .
En out vader was in eenre
woestenyē en die haelden zyn
ter vā sine celle ouer twee milen Ende
ene tijdt was hi vutghega en na
en doe ghebrack hē dat an sine celle
hi sprac tot hē seluen Waer omē so
ick desen arbeyt. ick wil bi desen
bliuen ende ene celle hier maken
doe hi hem omē keerde sach hi
ghelick teghens hem gaen en
sprack hi Wie biltu Doe sprack die
ghelick Ick bin godes knecht end

en enghel en god heeft mi hier gheseynt dat ic dine voerft appē tellen soude wāt voer een yghelike voerft appē so wert di ewich loon ghegeue. Van den woorden so wert die oude vader gheskercket ende ghinck volick weder te haus en sette si ne celle vijf mēken veerder vā den water dan si eeste stōt.

En erēpel vā enen bzueder die houē maerken tōde.

Dat was een bzueder die tōde houē maerken en arbeypden vele en wac hem bouē sine notort ouerbleef dat gaf hi arae ludē. Den bzueder riet die duuel dat hi pēninghen soude v̄gaderen op dz hi in sine outheyt ofte als hi sieck wert ghen ghebreck en soude heoben. Ende also volde hi een vaetkē mit pēninghen. En doe wert hi sieck en dat toech hem i sinen enen voete en verteerde al zyn gele in medicinen en in cyrurgien also dat hē ghen meyster helpen en tōde. Daer nae doe quā ten wīse meyster ouer hē ende sprack. Wi moeten desen voer ofhouwē anders so sal alle dīn lijf daer of verder uen. En doe volchde hē die bzueder ende die meyster voer te haus om die ghereet. In die selue nacht so gheschap daer hi hem den voete mede woude ofhouwen. In die selue nacht so gheschapte die bzueder om die toecomēde pēninghe en al scrypende vermaende hi god en sprac. Here ihesu chrisste ghedecke hoe trouwelic dat ic di ghearbeypdet heb mē den voete en dz den armen gaf. Dē moet ic nu so iameelic verliēsen. Doe sprac ene kerne tot hē. Waer zyn tu die pēninghē

die du hebste v̄gadert. Waer is dīn toer uerlaet. En doe verscricte die bzueder en sprac. Vere ic heb ghesundicht verghēet mi dat ic en wil dat nyet meer doer. En doe beroerde hē die enghēle den voer end maecte hem ghelont. en des morghens vroech ghinck hi arbeypden in sinen houē. Doe quā de meyster als hi had gheloete mit sine ghereelcap en woude hem den voer ofhouwen en sach dat hi inden hof ghinck arbeypden. Doe verwōderde hi hem sere en v̄raechde hē hoe dat hi ghesont was gheworden. En doe seyde hi hē hoe dattet hē ghegaen was. Ende si loefden god grotelic.

Ene goede lere en ene ghelijckenisse.

En bzueder claechde enē oudē vader dat hi ene vze in sine celle nyet en mochte bliuen. Doe sprack die oude. Sone sette in dine celle ende arbeypde mit dinē hāden en bidt god zōder ophouden om hulpe en beuele god dīne gedachten en dine siele en en late di nyemant vā dine celle leyden. En hi seyde hē ene ghelijckenisse en sprack. Dat was een iō ghelinc die badt sinen vader dat hi hem in een cloester woude laten varen en dat v̄wert hi mauwelic en wert een monic en hielt dat gheselike leue mit vastē mēbeden en mit alle āder goede ofeninghe leer sterckelic alsoe dat zyn abt ende dze bzuederen god grotelic loefden. Dacc na ouer ene langhe tijt doe bad hi sinē abt dat hi hē in die woelkenie liet vare dz hi daer een heretijte mochte werde. En dz wederriet hē zyn abt en sprac. Sone bli

met hi dinen bruederen du en moechste di
voer des duuels bedriechnisse ende me
nigher hāde stricken niet hoeden. valstu
in becoringhen so blijstu sonder troeste
wanneer nyemāt bi di is. Ende ten laet
ken verbadt hi den abt dat hi hem oz of
gaf ende hiete twee monicken mit hem
gaen dat si hem in die woelkenijē soude
brenghen. Ende doe ghynphen si twee da
ghen mit hem in de woelkenie also dat si
van groter hetten beghonden moede te
werden ende liepen op die eerde ene lā.
ghe wijle. Doe vloech een aerne ouer hē
ende vloech se mit den vloghelen ende hi
stont voer hem an den weghe. Hier of
la ons waecten si ende saghen dē voghel
voer hem staen ende si spraccken tot den
ionghelinc. Brueder dat is dīn enghel
ende volghe hem nae. Ende doe schepde
die ionghelinc van hem ende volchden
den Aern nae daer hi stont. Ende doe
vloech die Aerne weder voerwaert end
die brueder volchden hem valle nae. En
alsoe vloech die Aerne drie vren lane vor
den brueder op dat hij hem alsoe soude
naeuolgen. Ende ten vierden male soe
vloech hi omme en omme in die woelkenie
ende verstant voer hem. Ende die brue
der ghinc hem nae in die woelkenie en
want een hol ende enē putte ende drie sco
ue palmbomen. Ende hi dranck van dē
water ende dienden gode daer ses iaer
dat hi nye gheen mensce en sach. Ende
doe quā die duuel op ene tijt tot sine cel
le ende was ghelijck enen ouden abt en
de hadde een enghelsche aensichte. Ende

doe verscricte hi en viel neder in zjn ghe
bet en stont doe weder. Doe sprack die
duuel. Brueder bedet weder en si vanden
beide in haer gebet. Na den ghebede
ghede hē die duuel hoe lāghe dz hij dat
had gheweelt. Doe sprac hi ic bin ses ja
re hier gheweelt. Doe sprac die duuel.
hebbe ene kercke hier nae bi en daer
ic nyet in elf iaeren zōder hude doe heb
de ick dat du hier waerste gheweelt en
ghedachte. Ic wil gaen tot desen heylig
man en spreken mit hē vāder siele. Hier
heyt. Nu spreke ick dat lieue buder.
en beteren os niet dat wi die celle
so wāneer wi ons herē lichame niet en
ontfanghē. ic sozghē dz wi gode
werden ist dat wi os op onse heylighe
verlaten. Hier is een closter ouer die
len daer is een priester daer souden
ouer twee weken op dē zōnendach
en ons heren vleysce en bloet difanghen
ende dan weder in onse celle gaen. Die
raet brhaghede dee heremite wel end
ghynghen mit maldader in die kercke
soe als hi hem gheleyt hadde en vanden
neder in hare ghebet. En nae den
de doe stont die brueder weder op
sach achter hem omme end doe was
gheselle van hem ewech. Hij socht
in dat cloester ende en vāt hem niet.
de doe vzaechde hij den bruederen om
den abt hadden ghesien die mit hem
was gheromen. Doe antwoerden hem
die bruedere weder ende sprac. Du
ghelte doch allene hier in. Doe verscricte
hij wel dat hem die duuel had bedroeghe.

ende sprac **D**u fiet lieue brueders hoe scā
delick dat mi dye duuel bedzoghen heeft
nu so en sal hi mi nyet meer scaden ic dō.
langhe onsen heren en ga weder te huul
in mine celle **D**aer na quā die duuel gelo
pen in rens wereltliken brueders gheli.
kenisse en besach mi vā hoefde totte voe
ren en sprac **J**es hi dese of en is hi dese nz
Doe sprac die brueder **W**aerōme soe be
keren mi also **D**oe sprac die duuel. **D**u
en kenste mi langhe niet **M**er ick kenne
di wel ic bin dijns vaders knecht **H**eret
dijn vader niet also en dijn moeder also
en dine suster also en du also en en hietē
en dine suster zyn ghesozuē ouer drie ia
ren en nu is dijn vader gestozuē en heeft
di sine erkniſte ghelaten en di soecken ve.
le boden daerōme vaert te huus end ver
rope dijn erkniſte en gheeft dat arme lu.
de om die liefte gods wāt dijn vader he
uet dat vā di beghert **D**oe sprac die he
remite weder tot hē. **J**e en wil niet we
der in die werelt gaen **D**oe sprac die du
nel **W**eet dat goet verloren soe moetstu
daer antwoort voer gheue. **J**e dat een
quaet raet dz du arme luden dat om go
des wille ghaefte dan dat die bose ludē
creghen en dat dā mit sundighē wijuen
verteert worde **J**e di swaer dat du ael
witten gheefte en dan weder in dine cel
le gode dienste **E**nde mit alsulcke bedrie
ghenisse voerde hem die duuel weder in
die stede daer zyn vader was **E**n doe si
der stede begōden te ghenaecken doe v.
swant die duuel en die brueder die ghinc

voert an totter poorten **E**n doe ghemoē
te hem zyn vader en vzaechde waer om
dat he daer ghecomen was **D**oe scaemt
de hi hem die waerheyt te segghen ende
sprac ic wdude di gherne sien en bleef bij
hem. **E**n cortelick daer na vvel hi in on
cupscheyt mit zyn vaders maghet ende
bleef in den doot **D**aer ome so en sal een
monick niet vut sine telle ghaen.

Ene āder goede lere.

En monick quā vā **S**richi an ene
stade gheheten **C**ecilia dat hij die
bruederen loude besien wāt daer warē
vele bruederen in cellen woenēde. **E**nde
doe hadde een heremite daer ene ledighē
celle en sprack totten brueder **G**aet i mi
ne celle tot dat da een ānder waerste. en
dat gheschiedt also en hi dāctte hē ende
voer in sine celle **D**aer nae doe quamen
dicke to hem vele bruederē om beterighe
haers leuēs ende baden hem dat hi hem
dat woort godes woude segghē want
hi hadde daer ene zōderlinghe ghenade
vā **E**n daer om begōde hē die oude here
mite te haten en sprac tot sine dienre **J**e
hebbe langhe ghenoech in der cellen ghe
weest ende dye bruederen comen selden
tot mi dā so wāneer dattet hoerhijt is
en hi hete hem tot dē bruder ghaen ende
segghē **J**e behoeue die celle seluen. **D**oe
ghinc die iōghe tot den brueder en sprac
Mijn abt ontbiedet di zyn ghebet **E**nd
ontbiedet hem weder dat du sieck biste
Doe oerbroot hi hē **B**ide voer mi ick bin
seer sieck **D**oe seyde die iōghe weder si.
nen abt **V**ader hij bidt di dat du hē drie

daghe tijt wiltste gheue dat hi sine celle
mochte maecten En ouer drie daghe so
lepnde hi hem weder daer en sprac. hiet
hem vutuaren oft ic driue hem vut dz hi
he des nimmermere vbliden sal Die disci
pel ghinc weder tot hem en sprac **M**ijn
abt sorghet voer di daerome oebiet hem
hoe dat dat mit vis **D**oe sprack de bue
der **I**ck bin va he en va der ghenade go
des al ghenelen en des seg ic hem danck
Die discipel ghinc weder tot sine abt en
sprac hi bidt di dat du he laetste bliuen
tot ven zonedach. En doe hi niet vut en
ghinck doe wert die oude toz nich en na
een reghel en ghinc gherighe en woude
hem vut driuen En op den weghe sprac
die discipel **V**ader wilstu ic gha voer en
bekie ofte oeck vzeemde bzueder en bi hem
zijn op dat si nyet gheargheit en werde
En also ghick hi en sprac **M**ijn abt wil
di bekien gaet vut en ontfanghet he ende
dancet hem dat hi di so wel hese ghedaen
Die bzueder was vrolic en liep he reghe
en viel voer he spreke **V**ader god ghe
net di dat ewighe loon voer dine celle en
bereypt di ene hemellche woeninghe **V**a
desen goeden woorden bekende hem de
abt en vpel om de bzueder en tulle he va
liefte en leyde hem in sine celle en gaf he
eten **D**aer na sprac die abt tot sine disci
pel **S**one leydestu he va der cellen als ic
di doen hiete **D**oe sprac die sone **V**ader
ic bin di sculdich oetmoedicheit van alle
mijnre herten daer ome en wederpreke
ic niet dyn gebot. mer ic leyde als du mi
hietste **D**oe viel die abt de discipel te voe

ten en sprac **D**u sulste ewelic mijn vut
welen. god die hese mi en desen bzueder
va lunden behoeder ouermits dine wo
heyt.

Ene leringhe
En bzueder vzaechde ene abt die
wat sal ick doen mijne gedachten
zijn allerijt tot oncuyscheit gheghe
de en mach ene vze niet ledich zijn. **D**oe
sprac die vader **T**eghes die duuelle ge
dachre en spreke nyet mit dynre herte
en mach hi di nyet seade **M**ediamir die
vciende hare dochter ende sette se an de
strate daer die ysrahelijste kinder vut
bi toghen **W**er si en dwoghen nimmer
bi hem te slapen **D**ie hofe sundicheit
worden verflaghen en die goede vze
ten die lunden **A**lso ist oec om die bzu
ghedachten **D**oe sprac die bzueder
bin blode en daerom verwin mit die
coringhe **D**oe sprac die vader **W**ant
di comet in dine herte des duuels bzu
ghe. so en antwoorde he niet en hese
gheringhe in dyn ghebet en spreke
god onferme di ouer mij **E**n die cracht
der woerde sal de duuel va v driue.

Noch een ader
En bzueder hadde grote bzu
va oncuyscheit en ghinck tot
abt en sprac **H**eylighe vad bidt vor
wat mi becozet die duuel swaerlich
oncuyscheit **D**oe badt die abt dach
nacht mit groter nersticheit **E**n daer na
qua die bzueder wed en bad den abt
hi nerstelic voer he woude bidden en
dede die abt gherne. en die bzueder
alijt weder so dz die abt droetich

dat god zijn ghebet ouer de brueder niet en hoorde. In der seluer tijt opebaerde he god inden gheest. hoe die brueder sat en de duuel voer he spelde mit menigher hande becozinghen ende hoe dye monie die mit luste aennam. Hi sach die enghel daer staen mit droenighen anlichte teghe den brueder dat hi die oncupse gedach ten so begheerlick ontfinck en se niet mit ghebede en verdrēf. Doe bekende die het lighe vader dat hi om des brueders scul de niet vhoort en wert en sprac. Brueder dat is dijn schult dat ick niet vhoort en worde. du wilste dinewellust i bose ghe dachten hebbe. Dat en is niet moghelic dat pemat mit ghebede den duuel vā di moet ofte mit āder arbeit. du en wilste vā selue daer toe helpen mit ghebede mē dā selue en mit disciplinē en mit āder ghe brengherichheit. en aentropen godes. mer mochtste wederstaen. Wie dat he vā een ende drincken niet sparen en wil als he zyn herte hiete die mach van des medirijneres cōste niet helpē. Alsoe liggen ghebet en help niemant die he sel um niet helpen en wil. Van deser lerighe wert die brueder verwert tot goede werc hem en castijde he tot dat hem god sine werc otnam.

Et was een clusnaer die en at in wietrich jaren nye broot end drack wiet waters daer om dat hi die becozi. ghe woude doden. En hi sprac. Ic heb i um wutghedaen mē selike wellust. dz is

oncupseheyt ghypericheyt en tijtlycke ere. Dat vernam Abraham die abt en sprac tot he. Also hebstu ghesproken. Doe sey de die clusnaer. Ja ick heb also gespro ken. Doe sprac abrahā. Du comeste i dij ne celle en vindeste een wijf op dine mat te legghen ghedencktu dā niet. dat is een wijf. Doe sprac die heremite. Ic v wine mine ghedachten dat ic se niet an en tal te. Doe sprac abrahā. Also en hebstu on cupseheyt nyet ghedoder. hare toebeho ringhe is gheboden. Noch vzaechde die abt en sprac. Du gaeste ouer enē werch en du fietste stenen en gout bi maldāder legghen. moghestu dine ghedachten op dat gout en op die stene ghelijck rekenē. Doe sprac die heremite. Neen. ic weder sta mine ghedachte da ic se niet en neme. Doe sprac abrahā. Die becozighē der ghierichheit leeft noch in di. mer si is ghe uāghen. Doe vzaechde hi woert en sprac. Du hoorste vā twee bruederen. dat di die een lief is ende dz di die vrienelike to spreket. die āder hatet di ende sprekt dij qualick en die comē beyde tot di. otfan ghestu se ghelijcke vrienelic. Doe sprac hi. Neen. Mer ic bedwighe mijne sinnē dae ic hem beyden wel otfanghe. Doe sprac Abrahā weder. Also leeft alijt die beco ringhe i den mēsche. mer vā heylighe lu den wert si ghebonden.

Euagrius die heylighe vader was vol vā allen doechdelike wercken de vza ghebede inden eerste zynre becozighen een heremijte. hoe dat hi behouden mochte werde. Doe sprac Euagrius comeltn tot

pemant so en spreke nyet eer dā als hi v
vraghet Die abt euagrius sprac crāc en
twifelende sinnen sterckt men mit lesen
waken ende mit bedē Des liues wille
ende begheerte sachtet men mit hōgher
arbeyt ende sorghe in rechter mate ende
bi rechter tijt. wāt sonder mate en helpt
niet langhe. ende wat niet langhe durē
en mach dat is meer scade dā goet.

Or agathon den heylighē abt ghi
ghen bzuederen ende wonden ver
soecken ofte si hē toornich mochtē maec
ken ende sprakē tot hem Agathō du on
cupsche ende du houaerdighe Doe sprac
hi dat is waer Doe spraken si Du biste
een achterclapper Doe sprac hi weder.
dat is soe Doe spraken Agathō du biste
een ketter Doe sprac hi ic bin een ketter.
Ende si spraken Waerōme bistu vāden
woorden onuerduldich ghe worden dat
wi spreke du biste een ketter meer dā vā
anderen woorden die wi di toespreken
Doe sprack hi ghi antyēt mi sunde ende
daer gheue ick mi sculdich in om mijnre
sien salicheyt wāt dat is een afscheydi
ghe vā gode ende vā hem en wil ick niet
scheyden. Die selue agathō die sprack
Hete dye toornighe mēscē doden opstaen
dat en behaghede gode doch nye wel

Enon hiete een abt in Sciti en de
ghinck op ene nacht vut sine celle
ende ghinc drie haghe ende drie nachten
dwalen End doe vvel hi neder end lach
voer doot Doe bracht hem een kint wa
ter ende broot ende sprac Staē op end
etet Doe beghōde die oude te vlesen dat

die bōle gheest mochte wesen en by
te bedē Doe sprac dat kint weder
doerste wel dat du bedeste. nu etet
Doe badt die abt noch meer en badt
de om sine ghenadē End daer toe
dat kint Amen Doe stont hi op ende
Ende doe sprack dat kint Du biste
verre vā dine telle ghetomen. volgh
nae Ende hi bracht hē alreht vut
celle Doe sprack die oude here ga
mi ende doet dijn gheber en oēle
de doe hi voer hem inghinck doe
swant dat kint achter hem

Een abt die hete Iucius tot di
men monicken ghehietē na den
tijne Beter Ende den vzaechde die
wat haer werck was. Si spraken
den woorden als Paulus sprack
beden sonder ophouden Doe sprack
abt Eret ghi niet Doe spraken si
eten oeck Doe sprack hi. slapet ghi
Si spraken ia Doe sprac die oude
bedet voer v als ghi etet of slapet
Doe en cōden si hē nyet antwoorde
sprack die abt Iucius weder tot hem
lieue bzueders ghij en doet nyet als
legt Ick wylē v dat ic wercke mit
handen ende sonder ophouden
bin in mijnē ghebede Ick sette
morghen tot vespertijt ende mactē
palmen enen kort ende spreke aldus
god ontferme di ouer mi nae dijn
te barmherticheyt ende nae die
foudicheyt dijnre ontfertmenissen
vut alle mine sunden ende mine
Ic dat een gebet Doe spraken si

doe sprac hi Also bidde ic alle daghe mit den heren ofte mit den mōde en gewine mit den hāden ses pēninghen End daer vā lo legghē ic tot der dozen en leue van den anderen. Ende wie die twee nemet die bedet voer mi soe wāneer ick ete ofte slape En alsoz veruolle ic die scrifte dye daer spraket Bedet sonder ophoude.

Een ande goet exempel.

Er was een monick de hadde enē armen bzueder en den gaf hi vā si nen gorde dat hi mit arbeiden had ghe wōnen En hoe vele dat hē hem gaf soe bleet hi alle tijt armer En dat claechden die monick enē oudē vader Doe sprac de oude Gheeft hem niet meer en hiete hem selue arbeiden en secht Gheeft nu mi ick ghat di doe ick wat hadde. En wat hē di gheeft dat nemet vā hem en gheeft dz anderen armen bzuederē dat si god voer di bidden Die bzueder dede als hem dye vader hadde gheheten en hē sprack mit sinen bzueder also dat hi droeuich vā hē ghinc Ende doe hē nu sach dat hē zyn bzueder niet meer en gaf doe begōde hē te arbeiden en brachte dē monick cruyt in den reesten vut sinen houe En dz nā hi en gaf dat ouden bzuederen die niet az beuden en mochten. dat si god voer hē souwen bidden Daer nā doe brachte hi hē cruyt en drie broden En dat mam hi weder en gaf dat arme luden als hi eer behad ghedaen En doe gaf hi hem sine benedirie en hi ghinc weder te huys en arbeide noch vele meer Ende doe so brachte hi vele spisen en visschen En daer

mede spōlde hi weder arme laden Doe sprac die monick Bzueder du bzeghelle mi vele. behoefste yet dz ic hebbe so will ick di dat weder gheuen Doe sprack hē Reen. wāt wat vā dinē goede ye in minen huysle quā dat verfwint mit mijnen goede Wāt gheesteliker lude goet dz en helpt wereltlike lude nyet Mer sint der tijt dat du mij nyet meer en ghaefste soe wallede mijn goet en hebbe van godes ghenade nu ghenoech En dat seyde die monick den ouden vader En doe sprack hē Monicken goet waer dat comet tot anderen gorde soe verfwindet dat selue goet Mer so wie arme luden van zynre armoede helpt den helpt oeck god weder vā sine armoede.

Een exempel vā enen clusenāer hoe dat hi sine betozighe verwan.

En heremite woende in egiptē en was vā enen heilighē leuē En doe verwerf die duuel dz een sundich wif haren liefhebber gheloefde dz si den goedē mā in sundē soude bzeghen En daer nā doe ghinc si voer sine celle en riep O we ick bin verdwaelt in dese woestēne en en wete niet waer dat ic gaen sal. Doe voerde se die goede bzueder in sinen hof en hi besloet hem in die celle In der seluer nacht doe riep si weder Die woulen en wilde dperē wilē mi verchore. Doe liet hi se tot hem in die celle wāt hi vreef de godes wrake en sprack Vere god hoe is dijne toorne op mi ghecomē Doe begōde die duuel des ouden vaders herte te ontfenghē in hare liefte En dz vernā hē

en sprac Des duuels weghe zijn duster
Mer godes kinder schijnt dat lichte. al
so wert hi altyt meer en meer otfenghet
in onkupsche begheerten en sprac Wye
die sunde doet die moet varen in die hel
le Nu verloeket of du dat ewighe vuer
moechste liden en brade alle sine vinghe
ren of dat hi des nauwelic vernemen en
conde va dye stercke hetten en brant der
onkupscheit En dat sach dat arme wijf
en stark om hare sunden Des morghes
doe quamen die bruederen ende spraken
Qua ghisteraude een wijf tot di. Doe
sprac hi. ja. si sjaept En doe voden si dz
si doot was En doe spraken si Vader si
is doot Doe boorde hi sine haden op en
sprac Siet also heeft si mi mine haden u
lozen. ende seyde hem hoe dattet he ghe
gaen was en sprac also hietet die scrifte
Gheeft nyet quaet voer quaet En hi bat
god dat si weder leuedich opstot Ende
doe bekeerde si haer en bleef kupsche tot
in haren doot.

En exempel va enen heremite dye
eens sundighen priesters misse nyet en
woude horen.

En priester ghinck ghewoenlick
tot ene clusnaer dat hi he ons he
ren lichame soude consacrieren en daer
mede den clusnaer mochte beware En
doe wert den clusnaer gheleyt dat dye
priester onkupselike leefde. en daer ome
en woude hi sine misse niet horen. Doe
sprac ene steme tot he Die ludē hebbē he
mijn gherechte ghenome En hi wert o
toghē in den gheeste en sach ene gulde

putte en daer an een gulden emmer
ene gulden ketthene En dat een mal
sche mensce daer water vut schep
doe hadde die clusnaer gherne gh
ken dan dat water van den malen
melse he teghes was Doe sprac
die steme waer ome en dricktu
den goeden water En dat schep
dat die malaetse mensche en goet
dat in een reyn suuer vat. mach dat
of onreyn werde Doe qua die clus
weder tot he selue en ouerlepe de
dinghe va den ghesichte en seyde
na den priester en die bewaerden
den sacramete. Noch een ader

En abt sach vele bruederen
stafele eten En dat die zonghe
nich die ader broot en die derde
En hi bad god dat hi hem dat
woude Doe sprac ene steme Die
eten zijn die ghene die in die w
hare notozte eten mit den wode
den herten god louen en hem dan
zjnre ghenaden en va zjnre gaven
dat broot eten zijn die ghene die
delijke doer god eten dat me den
en dat danckelick en voer goet
Die ghene die misse eten zijn dye
die murmurieren en den luster
spise te eten En daer niet op
Paulus spreket So wāner ghi
drincket ofte wat ghi doet dat
godes ere gheschyen.

Die abt Pastoz sprack Quare
manieten Van herten Va ghesichte

woorden en vā werckē Doet di yemāt
 quaet so behoede dñn herte dz du teghē
 niemāt hate noch nyet en draghelte En
 mogheltu dat niet doen so behoede dñn
 ogghen dz du hem niet en sieste en mach
 dat niet wesen so hoedet di dat du hem
 niet arghes nae en spreeste mit woordē
 En gheschiet dat oock niet so hoede di dz
 du hem gheen quaet en doeste mit den
 wercken

En ader lere

Agnus die abt sprack Wāneer
 du biste in dñnre cellen so verga-
 dere dine sinne en ghedencke an den da-
 ghe dñs doots Ghedēcke an dine sca-
 de en hebt droefnisse daer om Der wer-
 elc ydelheyt wedersta Weest matich en
 sochfondich om gheestelijcke ruste Sli-
 ut alle ege in goeden wille so moechstu
 beginnē Ghedēcke an den ghenē die in
 die helle zyn Ghedēcke an den dach dñn
 re opuerstādenisse en an dat strēghe ghe-
 rechte godes En an dat grote iamer en
 is in den daghe te liden voer gode onten-
 heren voer alle enghelen en voer alle hei-
 lighen en voer alle die werelt Ghedēcke
 an die pyne an dat ewighe vuer en oec
 an die onkerflike wormen an die duue
 len en an hate wreetheyt Remet in dñn
 herte dat goet dat den rechtuaerdighen
 bereyt en behouden is Sckerheyt bi go-
 de en bi allen enghelen Bescrepet die pi-
 ne der sundigher mēschen en hebt sorghe
 dat du daer oock die pine moesteliden.
 Verblide di vā die rechtuaerdighen ende
 nebeyde dat du tot hē moechste comen

Dit desen ghedachten so weest beccm
 met in dñnre cellen so verdriktu die bo-
 se ghedachte. En ander.

DImenū vzaechde een brueder en
 sprac Wat sal ic doen wāt myne
 ghedachten bedrooe mi leer in mijē celle
 Doe sprack die vader wed En vsmade
 niemāt verordele nyemāt spreke vā nie-
 māt quaet so gheest di god ruste Ghedēc-
 ke an dñn hāt werc en dat du dach ende
 nacht dñn eynde ghenaecke Godes vze-
 le en laet niet vā dñnre herte comē en v-
 helte di niet vā dñnre goetheyt Telle di
 nyet tot den rechtuaerdighen En doet
 na uwen eyghen wille nyet Die vlieghe
 en dozuē tot den siedēde potte nyet comē
 Wer wert hi laeu so sitten si daer op en
 maecken wormen Also vliegghen die du-
 uelen oock om een monick die ontfengh
 is mit die liefre des heylighen gheestes
 Wer gaet die liefre in hē vut so valen si
 an hem mit crafte.

DImenion die abt sprac Water is
 vā wrecker naturen en die steene
 is hart legt een steen dat alle tijt water
 daer op drupet so maect dat water een
 hol Also ist oec mit den woorde godes
 Ouse herte is hardt en wie dat woort
 godes hoozt en daer na doet die maecte
 ene woeninghe in dñnē herte.

En heyligh man sach indē gheeste
 en sprack Die heylicheit die ick in
 dat doopfel sach die sie ick bouen desen
 monicks clede wāneer dz hi die orde ont-
 fanghet. En suerlick ex-
 empel vā den heylighen abt Milion

Dat was een abt die hiet **M**ilion die was mit twee bruederen in ene woestenie daer si gode dienden **E**n in die woestenie iaechde een keplers sone en omtoech dye woestenie mit enen nette also dat si alle dootloeghen wat i den nette quam **E**nde also voden si den ouden vader mit sine discipulen binnen den nette en hi was vol huers ghewal len en hadde een eerbaer anghichte **E**nde doe vraechde hem des keplers soone ofte hi een mensche ofte een gheest waer **D**oe sprac hij ick bin een sundich mesce ende bin hier in dese woestenie ghecome dat ic mine sunden hier bescrepen soude **I**ck bede an onsen heren ihesum christu des leuendighen godes sone **D**oe spraken si **D**aer en is gheen ander god dan die sonne. water en buer die men aenbedet **D**oe sprac hi **D**at zyn godes creaturen. ghi en zijt nyet in den rechten wege bekeret v ende bekennet god die alle dinghen heft gheschapē en ghemact **D**oe bespotten si hem en spraken du sekste dat een ghecrucet god is **D**oe sprack hi **J**a hi heeft die sunden ghecrucet. ende den doot ghedodet. den hyete ick een waerachtich god **H**i heeft gheschapē hemel en eerde en alle dat daer in is **D**oe namen die heydene hē mit sine discipulen en deden hem grote pyne an om dz si die algoden niet en woude offeren **E**n die heydene loeghen die twee iogheren na vele pyne dat hoeft of **E**n tot de oude vader so scoten si als in een witte die ene tot der herten. die ander tot den rugghe **D**oe soe

1
sprack die oude vader **M**ilion **G**hi bentet mit malcader omme dat ghi heyligh bloet verkozten moghet **D**aer omme ghē op deser vzen is utwe moeder onnich **E**nde ghi lute v bloet verghiet mit utwe schieren **D**oe bespotten si die vone en voeren des mozhens weder v iaghen **E**nde doe brack een herte mit nette ende dat herte reden si nae op hē praerden ende schoten na den alfor leghe dat een yggelich den anderen doot zyn herte schoot **E**n ander exēp
En closter vrouwe hadde en ghel
leer lieuer vrouwe beelde ghinck so ghe
te si onse lieue vrouwe mit en ghel
ria **E**n op eue tijt sprack dat kind
dat onse lieue vrouwe in haren armen
hadde **D**u gruete alle tijt mit min
ende waer omme so en gruete si mit
waer omme so orghelde ic dz **D**oe sprac
die cloester vrouwe **L**ieve ihesu doe
ick di grueten **D**oe sprac dat kind
ende alre goederterrenke **J**esu
hertichste **I**hesu.

Item een exempel vā enen herem
den die enghel opbaerde hoe vele si
dat tot de hemel gheuarē warē.
Het was een heyligh heremite die
spise **E**n doe was die enghel op rone
leer laghe also dat den heremite se
gheerde ende dachte dat hi ghesund
hadde **E**nd doe vespertijt qua dor
die enghel **E**nde doe sprac die heremite

Waer bleefstu soe langhe. du hebste mi
 alijt te noentijt eten ghebracht Die en-
 ghel sprack **W**i hebben sinte Thomas
 des eersten bisschops siele van Cantel
 berey ten hemel ghebracht. **D**oe sprack
 die heremite **H**oe vele sielen zijn hude ten
 hemel gheuaren. **D**oe sprack die enghel
 niet meer dan drie allene als sinte **T**ho-
 mas siele. eens clusenaers siele. end een
 pelgheerms siele. en die voer i dat veghe
 dier **D**oe praechde hij **H**oe vele voere in
 die helle **D**oe sprack hi. wel vjftduzent
 vier aensier lieue brueders hoe vele dat
 in die helle en hoe vele dat in de hemel wa-
 ren **W**at vele zijn daer gheroepen en lut
 tel loeken god **N**och luttere vindē god
 en alreweynichste volherden tot in dat
 eynde

En erēpel vā een sraeker
 En schaeker hadde gheene i mis-
 troste gheualle en hi ghinc tot enē
 elofmar en nā raet vā hem **D**oe sraeker
 he die clusenaer en gaf hē ene busse ende
 sprac **S**enct mi dat vaetke vol water
 dat op den berghe vlyeret vder alle dine
 lunden **D**ie sraeker was blide en lochte
 langhe op den berghe end hij en vāt dat
 niet **D**oe weet hi leer bedroeft dat hi al
 sulche clepne busse niet vol en mocht vze-
 ghen **E**n hi sat neder en screyde bitterli-
 ke voer sine lunde en storte vut sine tra-
 nen **E**nde doe vvel ene dropē in die busse
 die hi dat niet en wiste **E**n doe ghinc hi
 y en can dz water nē vindē **D**oe sprac
 die clusenaer wat is in dān vaetken **H**y
 sprack **W**aer en is niet in **E**n doe nā die

clusenaer dat vaetken end vant dat vol
 waters **D**oe sprac die clusenaer **H**oe co-
 met dat water hier **D**oe sprac hi **H**eyli-
 ghe vader ic en wete dat nyet dat en is
 dā vā den tranen die ick screyde **D**oe ick
 gheen water en cōde vinden **D**aer bi so
 bekende die clusenaer dat dat water vā
 den innighen tranen dat vaetken vuol-
 let hadde **E**nde dat hē god alle sine sun-
 den hadde verghenē. **E**ne lere

En brueder praechde enē heremite
 Ende sprac **V**ader wat is dz noot
 dat ick bede wāt dat al ontrepnichte mē
 hōse ghedachten **D**oe sprack die vader
Het zijn twee wegghen. die ene heeft vele
 vruchten. ende die ander en heeft ghene
 vruchten **E**n wāneer dorre iaren comē
 welke comet beter vut **D**ie brueder de
 sprack **D**ie wormetighe vrucht heft die
 comet beter vut dā die ghene vruchte en
 heuet **D**oe sprack dye brueder tothem
Dat is waer **A**lloe ilt oeck om di wan-
 neer du vā hier schepdeste en in de dorre
 iaren comelke daer du niet meer verdye-
 nen en moechste **E**n wāneer du sware
 rekeninghe sulste gheuen voer dat stre-
 ghe gherechte gods. hoe wormetich dā
 dijn ghebet ende werckē zjn so staetstu
 doch bet dan die ghantz nyet en heeft

En ander erēpel

En brueder hadde enē brueder v.
 toornet **E**n doe clopte hi voer sine
 celle ende woude hem mit den brueder
 verloenen. ende hi en woude hem nyet
 in laten **E**nde doe ghinc hi weder om
 te huus in sine celle **E**nde ouer ene wyle

ghinck hi weder daer ende clopten noch
vele meer. **E**n doe en woude hi de brueder
noch niet opdoen. **D**oe claechden hi dat
enen aderen heremite hoe dat he die brue
der vertoorn hadde en dat hi he gherne
daer voer woude bidden en dat hi hem
nyet en woude in laten. **D**oe sprack die
vader. **S**ate huus en gheefte di sculdich
so bedroeft god zyn herte en gheeft hem
ghenade dat hi di opdoet. **D**oe ghic dye
brueder weder te huus en bedachte seer
wel hoe dat haer die toorne eerst begon
de. **E**nd doe vant hi dat hi onrecht ende
scult had. **E**n ghinc doe ten derden male
en clopte voer sine celle. **D**o qua de brue
der gheringhe en dede he op en ontfinc
hem vrolic mit lachenden mōde en badē
malcāder trouwelic dat die ene de ande
ren dat woude vergheue en si scheyden
in vrientscāpe vā malcander. **D**oe ghinc
die brueder weder tot den oude heremi
te en seyde hem hoe dae hem die brueder
ontfanghen hadde. **D**oe sprac die vader.
Du badeste hem. mer di dorchte altyt in
dinen herte dat du recht hadste. **E**n dar
ōme sue en hadde hi ghene ghenade van
gode di te vergheuen. **M**er also gherige
du di ghaueste sculdich in dinē hertē do
gaf hem god ghenade ende verluchte de
zyn herte di te vergheuen. **A**llo zyn zōmi
ghe mēscen wāneer men se bidt so gaen
si hene en beroemen hem des ende bewi
sen dat mit woorden hoe dat hij orecht
hebbe en dat hi hem betameliker ghebe
den soude hebben. **E**n daer mede soe be
wisen si den valschen gront haerder hee

ten want hadden si dat van goeder be
ten vergheuen so soudē si des te min
ghedencken. **E**nde voer allusche brue
ren hoede di want du en moechst
bi hem beteren. si zyn fenynder dan
ghen. **E**nde alsoe dancte die brueder
ouden vader en scheyde vā hem.

Een suuerlick exēpel vā onre
dighen clusnaer.

Het was een heyligh heremite
wilderisse en die hadde volcom
lick die doechde der verdulicheit
Ende wat cōmer liden ofte verdere
toequā soe sprack hi altyt. **D**at is
dan een quader. **W**ant van oerme
heyt so maende hi alle tijt dat hem
here strengheijche soude kraffen
dat wert een toornich wert
ghelēyt. **E**nde die sprack tot sinen
rens straken. **I**ck moet desen
het is ghenoech. **D**oe hadde dese
clusnaer een ghewoente. dat soe
neer hi te metten opstont so ghinc
tijt van sine celle in dat hoefstij
sach den hemel an ende die man
le die sternē ende loofden den god
grotelick in sine creaturen ende
sine godlijche ende grondelose
tichiyt. **E**nde dat wiste dese
mensche wel en meende dat hi
bet toecomen en mochte en
op eenre nacht op die vaert en
clusnaer heymelick in zyn hoefstij
verwachte den clusnaer en mer
wāneer dz hi vut de celle ghinc so

hi ten melle doet hem stoten. Ende doe
 dat middernacht wert doe stont die de.
 uote bueder weder op ende woude vut
 die celle in dat hoefken gaen beden na si.
 ne oude en louelike gewoente Doe qua
 die enghel daer en werpen en groten na
 ghel in den wech daer die clusnaer den
 voert doertrat En doe sat hi neder wae
 hien mochte niet voerwaert gaen wae
 hi toech den naghel weder vut en loofde
 god en sprack O lieue here ic loue di om
 dat goet en om alle goet. dat is beter dan
 een argheer mi bi aucturen ofte een meer
 der quaet ouer waer gheromen en daer
 om lo bistu mi lieue here ghenadich ghe
 waeft en hebste mi mit enē kleinē vā enē
 grote verlost Ende doe dat die bosc mē.
 liche verhoorde doe verscrice hi te maek
 leen en dachre in hem seluē Die heilighe
 man mach recht hebben dat hi alle tijdt
 spreket. Beter is dat dan een argheer en
 nu hebste wille ghehadt hem te dodē en
 nu so is beter dat hē een naghel doet si
 ghedover hadste En vā schaemte lyp
 bi gheringhe vā die celle en creech berou
 woer sine lunden Ende des anderen da
 ghes ghinc hi weder tot den clusnaer
 ende vrachden hem hoe dat dat hē ghe
 ghaen was En doe wylde hem die clu
 snaer den doerwonden voet end seide
 hem wat hem wederwaer was Want
 sien wylte nyet dat die onsinighe men
 sche daer gheweest hadde En doe seide
 hem de onsinighe mēse alle dinck. hoe
 dat hi daer in der nacht hadt gheweest

ende wat hi in dē wille had ghehadt en
 badt ghenade vā hem En doe loofde si
 god dz hi se beyde had behoedz voer dat
 grote quaet Een goet exēpel hoe dz
 een clusnaer gheopeber wert dz zijn dis
 cipel verdoemt was.

Dat was een heyllich vader en dyc
 hadde een discipel die hem diende
 om die liefte godes want hij was selue
 out en cranck dz hi hē seluē gheen water
 en mochte halen En desen iogher hadt
 hi leer lief om sine doechde die hij aen hē
 sach en meende dat een heyllich man vut
 hē soude werden En wāneer hi hē sach
 so vblide hi hē om die goede ghelchicke
 licheyt eens gheestelike leuēs die hi aen
 hē had En hi leerde hē wat hi goets cō
 de. En des so was hi hē alcht wed ghe
 hoorlaem En op eenre nacht quam die
 godlike stēme tot den heremite en sprac
 Verstaet wat ick di legghē Dijn iogher
 die di so wel behaghet die is een vā den
 verdoemden. daer om en vblide di zynre
 heyllicheyt nyet te leer Doe dat die here
 mite hoorde vscrice hi te mael leer ende
 gedachte hoe dz hē en anderen ludē ghe
 schyen soude wāneer een alsulke iogher
 vdoemt waer Des morghes doe hi den
 iogher aenlach doe wert hi droenich en
 en seide hē niet En doe die heremite ene
 langhe tijt also droenich had gheweest
 doe vrachde hē die iogher Vader hoe co
 met dat. dat du so droenich biste Ick en
 hebbe di in lāghe tijt nye vrolick ghesien
 Doe sprac die vader lieue sone die men
 scheyt is wadelbaer. nu droenich en nu

vrolick **D**oe sprac die iōgher **I**ck bidde
di in die liefte gods legt mi die waerheit
doe ick yet dat teghens di is soe wil ick
mi gherne beteren **D**oe sprack die oude
clusen aer du ddetste mi meer dan ick be
ghere **M**er nu du mi vermaenste bi dpe
liefte godes so en mach ic di dat nyet lā
gher verzwighen **D**ie godlike stemme he
uet mi gheopenbaert dat du van den v
doemden mensche een biste. en wannec
ic di aensie so en mach ick niet vrolie zyn
Doe sprac die iōgher **V**ader dat en laet
di nyet belwaren. want dat comet van
die rechtuaerdicheyt godes **A**lle vutuer
sozen mēscen vblidē hē vā die rechtuaer
dicheyt gods **E**n god wert in hē seluen
ghelouet doer sine godlycke barmhertic
heyt. soude ick daer omē droeuich zyn.
neen sprac hi ic wil eerst god recht ende
vrolick beghinen te dyenē **E**n of ic doch
nūmermeer ghene vroechde vā hem ont
fanghen soude soe wil ic hem doch om
sine goeden wille dyenen daer omē dat
hi een goet rechtuaerdich god is. **D**oe
sach die clusen aer den iōgher te wōder
aen om sine wysle woorden en van sine
goeden hope **E**nde in den naelken nach
te doe die oude in sine ghebede was doe
sprack die stemme weder **D**ie iōgher dpe
verdoemt was is een kint der ewigher
salicheyt en zyn name is ghescreuē i dat
boeck der leuender daer hij nūmermeer
vutgheplamēt en sal werden **D**aer omē
dat hi verdoemt was en gode des niet
te min ghedient en heeft. dat heuet god
anghesien dat hi van allen creaturē ghe

scheidē is en heft noch helle of hemel
gherelet en loeket a iene die ere gods
daer omē so is zyn ordel verwoōdēt
vroechden en hi sal grote genade op
rycke ontanghe **D**oe wert die clusen
keer vrolie en leyde dat den iongher
loet den god vā zynre ghenade.

Van den loue der woestene na die
vutwānghe der woerde des iōgher
vermaerde biscops **B**asilij.

Die heylighe biscop en vernomē
lecaer **B**asilij sprac **G**h
spreken mit luttel woorden een vernomē
sinaen vā die vereninghe des enighen
uens wat ic daer vā versta. meer toe
ue dā tot ene misprijnghe **W**at en
leuen is een hemeliche begheere tot en
doechde der godlycker konste **H**et is een
wech die mē gaet tot die bekentnisse des
ouelster waerheyt **W**aerachtelick des
woestenie end enicheyt is een pascobij
des wellustes **D**aer ruycken die edele
ken der doechden als die sperere of als
die welrukende blomē **W**at daer
nen die rosen der liefken mit de vuer der
roder varwen **D**aer schine die silien der
kuylscheyt mit een sneewite schijnel
daer luchtē die fiolen der oetmoedicheyt
mit stadighe volherdinghe in dpe
godes **E**n si zyn in den leechsten
en daer omē en werden si vā ghere
de anghelstoten **D**aer ontspringhe
mitre der volcomene verdoedinghe
vleses en der bofer begheere des
lustes **D**aer ruket dpe wierdeck des
voten ghebedes **D**aer bijncken end

men menigherhade doerhden die ghepe
 ret zyn mit menigherlepe manieren van
 parwe en glimmen wonderlike schone in
 die ghenade des ouersten goets **O** woe
 kene ende enicheyt een luste der hepliger
 sinen en ene wonderlijcke soetichet der
 inwendigher versoekinghen **Du** biste
 oock die hete ouen van **Caldea** daer die
 heplighe kinden mit hare ghebeden vut
 deuen ende veriaechden die grote hetre
 des barnenden vuers en dat mit die het
 ten des gheloues verlescheden alsoe dat
 hare leden die hetre niet en voelden wat
 daer werden die sundaren verlost en die
 siele wert ghetrust tot den soete langhe
 des godlijcken loues ende wert spreken
 de here du hebste ghebroken mijnelban
 den daer omme so sal ic di offeren een offer
 des loues **O** celle ende enicheyt du biste
 alle die du biste alle daer die vaten des
 ouersten conincs in ghebeelder werde
 ende ghelaghen werden mit den hame
 ren der penitencien daer mede dat si co
 men tot den ewighen lichte **Ende** der sie
 len roest wert daer an hem vutgherore
 ten **Ende** die onreynicheyt der sunden
 wert daer ofghelept **Want** als ghescre
 uen is **Die** enicheyt bedudet die vate des
 portmaeckers **En** die versoekinghe en
 die castijnghe bedudet den rechten men
 tse **O** celle ende enicheyt een appoteke
 der hemelscher speterijen in welke dat
 goet ende comenscapse wert verborghen
 end mit die besittinghe des vertrijckes
 der leuender wert gheroft **Dat** is wel
 ten goet coop daer hemelste goet om dz

eertliche goet ende dat ewighe goet om
 dat verghanckelijcke goet wert ghe wil
 felt **Dat** zyn salighe iamerheiden daer
 dat ewighe leuen wert voer ghelept en
 de vepi gheboden ende tot den cope ghe
 noeghet allene datmen heeft die dat nu
 daer om gheuen wil daer een corte casti
 dinghe copet dat hemelste weis chape
Ende mit die eertliche ontladinghe ende
 vermaadinghe der rijtlijcker dinghen co
 met men tot die ewighe vaderlijcke erf
 tulle **O** woest enie ende enicheyt der ghe
 steigker oeteninghen in dien een siel we
 derbrenghet dat beelde haers schepers
 end ghaet weder tot die claerheit haers
 oerpronghes daer die ghebroken natu
 re weder claer ende reyn wert gemaect
Du gheefte oock dat dpe menschelijcke
 anrichten bleek werden van vaken en
 de van waecten **Mer** dat verstant dat
 wert veruollet mit ghenaden **du** gheef
 ste dat die mensce mit reynen herte god
 fiet die mit die dupsternissen der sunden
 ombeuighen was **Du** roepste die men
 schen van die ellendighe verdrukke tot dpe
 oude waerdicheyt **Du** setste den melce
 in dat hoechste des ghemoedes so dz hij
 onder hem fiet ewech vlieten alle eertlike
 verghanckelijcke dinghen **O** cluse woe
 kene celle ende enicheyt ene walte ende
 sekere inwoninghe der hepligher ridder
 schap ende des ghelegghenden heers een
 tente godes een toorne dauids die ghe
 timmert is mit waeckhupfen **Dulent**
 schilden hanghen vut di ende oock alie
 wapen der stercker iude **du** biste een velt

des godliken orloghes **E**n pleyn des
ouersten stryts **E**n campe der stercken
capuechters daer die gheest mit de vley
sche te stride gaet en daer die stercke van
der crancheit verwonen wert **W**ant toe
hem wert ghelproken **G**od die sal voer
v striden en ghi sult swighen . **O** woe
kenie en enicheyt een doot der ondoech
den en een leue der doechden. die gheleet
te verhoghen di. die propheten louen di
Waerachtelick moyses heeft van di dye
scritte der thien ghebode die hi tweewer
ue ontfanghe heeft **H**elias heeft doer di be
kent den vuerighen waghen die he doer
die lichte doerde **H**elzeus heeft doer di
ghewonnen den tweoudighen gheest
zins meesters **H**elye **J**ohannes die da
per christi heeft in di verdient dat he die
schepper alre creaturen oder sine haden
boechden ende van hem ghedopet were
Anthonius heeft in di vercreghen dat si
ne name is bekent ouer alle die werelde
Paulus die heremite heeft in di verhaelt
dat he god spilde viertich iaer mit enen
voghel **M**aria magdalena verweert di
dat si leue mael in den daghe van den en
ghelen wert opghebeue in die lichte tot
den loue gods **E**n wat sal men meer van
di segghen **D**ie behouder der werelt he
uet selue in di ghewoent in den beghine
der menseliker verlossinghe **D**u biste die
ledder **J**acobs die die siele ten hemel dra
ghet **E**n die enghelen hier neder laet tot
tot die menschelike hulpe **D**u biste dye
gulden wech die die menschen weder bre
ghet tot den vaderlande . **O** woelkenie

ende heremite se leuen. en badt der siele
een doot der schaemte **E**n reynighe die
onsuieren **D**u reynighe die heymelic
heyt des herten **D**u maecte dat die siele
comt tot de schijne der enghelster
heyt **D**u biste een huus der sprake god
en een huus weert der armen. en der ho
ghelken ghaet. wat daer comen te sam
die hogheste burgheze tot die mensche
ke sprake . daer nyet allene die tonghen
spreken. mer oec die herten gheopenbaert
werden sonder enighe menselike siene
Waerachtelick die celle is een vuer
ghe des hemelcen raets de god heft in di
den menschen waneer een bruder in di
celle den nachlijcken louelanch volbr
ghet end behoude die riddelijcke wer
ters inden loueliken tentē hi liet an den
hemel en den loop der sterren **D**oor sin
moet loepet die ordinacie des louelanch
Als die sternē mit ordinacie totte daghe
comen also gaet dz lof doer sinen mont
Si lopen hene tot hare eynde als mit di
ghelkernte **W**at die sterren volbr
dat werck haers dyenstes end die volbr
brenghen oec hare dienste mit loue
lopen tot den onuerghanchelijcke lichte
Waerachtelick die enicheyt der werelt
nye is een betuychnisse mit hoe groet
vuer der godlijker liefden dat heere
barnet ende die mensche dat enghel
te godes soeket mit stadigher oec
ghe der goeder wercke . **O** celle du bist
ste bekent wanneer die mensche nyet en
wert doerghoten mit den douere der
melscher ghenaden **E**nde wanneer di

herte mit den tranen des berouwes ver-
 vuchter wert en mit den reghen der vut-
 wendegher tranen wert ouergoten en
 de bouen dat iuck der tranen vā den vlei-
 seliken oghe niet vutbreken. dat hem
 doch die bitterheit des herte niet en vlie-
 se vā die nutticheit der tranen wāt dat
 daer nye vergadert en wert vā den bal-
 te des vomes des vutwēdighe toevals.
 dat wert doch behouden in den groenē
 wortelen des suchteden herten wāt dat
 is genoeg als die sinlicheit droeuich is
 alen mach des menschen licham niet al-
 tijt wenen **Du** biste een werchuis daer
 die costelike stene ghepaliert werdē mit
 den hamer der timmeringhe en des bou-
 werkes en der castinghe dat si tot dē
 ouersten bouwe moghen comen. **O** cel-
 le in eenre hande maniere een naeuolghē
 rime der godlijcker begrauninghe **Dye**
 ontfanghet die ghene die doot sijn in dē
 lunden. ende maecte se weder leuēdich
 mit die inblasen ende oerwisinge des
 heplighen gheestes. **Du** biste een graf
 voer dese bedroefenisse. **Ende** du woelt
 op den inghauck des heplighen leuens.
 den ghene die di viden **Gen** dat der stille
 die daer onlopet die opbrekinghen des
 weerdliken wijns die achte di voer ene
 hepmelijcke camer eens wisen medicijn
 woerde der sielen gheheplet **Jeremias**
 sach dat an doe hi sprac **Het** is goet mit
 men swighen te verbedden die salicheit
 der herte **Het** is enē mā goet die dz iuck
 des herte ontfanghet te draghen in der io-

ghet dye wijle dat hi dan noch wasset.
Hi sal allene sitten ende swighen end sal
 hem seluen verhoghen bouen hem **Wāt**
 die siele die na god honghert dye rechtet
 haer op van den eerliken dinggē **Ende**
 si schepdet hem vā die ghemerenscap der
 werelt ende vercludet hare nederen in
 dat hoechste te beschouwen die ouerste
 dinghen mit hemelcher begheerten wā
 neer si hem seluen neder werpen mit den
 anderen vā den dale deser werelt **O** cel-
 le ende enicheyt ende ghehelicke een ghee-
 steleke woeninghe die daer maect de ho-
 uardighen oetmoedich die oueratighe
 matich die vracken milde. die toornige
 sachtmoedich. die hatighen barnende i
 die liefte godes. **Du** gheefte enen thome
 den onreynen tōghen **Du** gheefte oeck
 den oncuylchen ende onsuieren nyeren
 een gordel der claerblinckē der cuylcheyt
Du gheefte oeck ene voedinghe end een
 volcomene crate den vastenden ende dē
 waeckenden **Du** biste oeck ene behoedi-
 ghe ende ene bewaringhe der verduidic-
 dicheyt **Ende** du biste oeck mede ene on-
 derwijster end ene wise bewaerker der
 wilden lopers van sinnē also dat die on-
 ghetoghen an den siden hem beghinnen
 te nestelen **Du** maecte die menschen rōē
 dat si nyet onghelijck en sijn in hare leuē
 sonder dat si alle tijt onbeweghelic bli-
 uen staen in die bewarighe der hepliger
 gheestelicheit **Du** maecte oeck den men-
 sche hem seluen vreemet ende du doerte
 hem oeck in doechden bloepen want du
 bu biste een spiegel der sielen daer hem

dat menschelike herte claerlike in liet.
Daer om dz hi duole dat te luttel is **E**n
wech neme dat te vele is. **D**u biste ene
wel ghetierde lustelike slaepcamer daer
der bruut vingherrinck ghegeuen wert
en die siele toegheuoeghet wert den he-
melschen brudegom **D**ie rechtuaerdige
nemen di **E**n die di vlien die bekenen di
nyet. wāt hoe du beter schinste aen den
scalen vutwendich soe is doch in di dye
soete korle. **O** woestenie ende enicheyt
een ontulpeinghe der veruolgheder wer-
elt **E**en ruste der gheenre die arbeiden
Een trooste der bedructer menschen **E**en
wederlegghen der lunden **E**en vziheyt
der sielen **D**uid die prophete begheerde
dijne doe hij leet die boosheit der wer-
elt ende die dreyghinghe der ontsiender
en des duykeren herte. **H**iet sprack hij
Vlyen heb ic mit gheneert end bin gheble-
uen in der enicheyt **W**at sal ick meer vā
di legghē. die behouder ghedachte di sel-
uen ende te wihen mit sine teghenwoor-
dicheit doe hi predicte end teykene doen
woude. **O** woestenie ende enicheyt cel-
le ende cluse ende een veruuerlike woeni-
ghe der bofer gheesten **D**ie die cellen te-
ghens hem stōden als gheordinyerde tē-
ten der stridēder ridders **E**n als die toz-
ne vā **S**yon ende die waechuyser vā Je-
rusalem werden opgherechter teghens
die van **A**ssiria **S**o wert hier gesonghē
Hier wert ghebedet **I**n den enen wert
ghelcreuen in den anderen ghearbeidet
Als ghesproken is **H**oe schone dat dine
woeninghen zyn iacob. vā dijne tenten

ysrael. als die boemryppe poters en als
die vachte gaerden bi den vlietende
ter **E**n als die woeninghe die die herten
uet gheset **W**at soude ic meer vā di
ghen. **O** heremijste leuē dz gode
wel behaghet **E**en heyllich enghel
wel gheleghet leuē **E**en hope der
ster geselschap **S**heen tōghe en maer
spreken dat die gheest vā di verstant
du beuindeste in die inwēdighe vō-
ghe des herten en der sielen wāt die
allene bekēde dat gheruchte dijns leuens
die in die dābeuāghighe dijne
trouwelic rusten **M**er die dat
doen hoe moghen di die bekenen **I**n
onwaerdich di te louē **M**er wie
nighet te volherden in die begheeren
re liefden die is waerachtelike dijne
woene. ende god die is bi hem
uelen dypenen di mit hare betozighen
suchtet wāneer hi daer gaet vā daer
gheworpen is **E**n alsoe wert dan die
uerwinre der hellscher duuelen en ghe-
selle der hemelster enghelen **D**ie elken
heyt deser werelt is een erfnisse des
ghen **P**aradyses **D**ie versaecher
selues is een naeuolgher christi **E**nde
wie cristū nauolghet doer sine vordē-
pen wāneer die sine loop volbrighet
wert hi zōder twifel tot die ewighe
scape gheuoert **E**n dat ick in goe
pe spreken mach **W**ie een enich
uet tot in dat eynde zjns leuens
godlycke liefte ende caritate. wāneer
die schepdervan die woninghe des
sches soe sal hi dan comen in dat

daer ewich is in den hemelen. dat ewe
lick daret en dat en is nye vā mēscheliker
hant ghemaert.

Hier beghint die legēde en dewōder
like teykenen en miraculen vā den heyl
ghen vader Symeon op den pylerne.

SInte Symeon wert vut uerco
ren vā gode in zyn moeders li
chame En hi ghedachte vā sine
ioghet op hoe dat hi gode mochte beha
ghen Sijn vader hiere Jāci en zyn moe
der Nathana Ende hi wert ghetoghe
vā sine onders doe hi rij. iaer out was
ghelijcher wijs als David en hoede die
scapē zyns vaders. En op ene tijt sach
hi ene kercke en doe verliet hi die schape
en liep daer in ende hoorde lesen vut ene
epistel sint Pauli En doe ghinc hi tot
enen heremite en sprac Here vader wat
ist datmen ghelesen heeft Doe sprac die
vader Sone wāmen in dese lesse ghele
sen heeft dat is vā der sielen salicheit vā
reynicheit en vā vermadighe deser wer
ele Doe vraechde hē Symeon welc is dz
wesen der sielen Doe antworde de vader
God te vresen vā gantzer herten en van
gantzer sinnē Doe sprac Symeon. Wat
is god te vresen Doe sprac hi Waer om
vraghestu mi wiltstu mi vsoecken Doe
sprac Symeon Here vader ic en verloec
ke di nyet. mer ick beghere volcomelick
te wesen dat du mi ghelept hebste wāt
ic bin onghelēert Doe sprac die oude va
der Sone wiltstu dat horen dat waer

is so hoort nerstelick toe Is yemant die
om die vzele godes stabelike vastet end
hem veroetmoedicht teghēs alle mēscen
en en heeft niet lief siluer en gout. vader
en moeder of enighe eyghenscap en eret
vader en moeder en volghet den prester
die sal besitten den hemel. Mer is dāer
yemant die vele spreket en kjuet en niet
en eret vader en moeder die onden en si
ne naelken dpe sal besitten die ewige du
sternisse die god bereyt heeft den duwelē
Die goede wercken hoe wel dat si vā ve
le deuote kercken menschen vuollet wer
den. so wt vden si doch mede in den cloe
steren volbracht Ende doe dat Symeon
verhoorde doe vpe hi voer die noete vā
ouden vaders en sprack Du biste mijn
vader en mijn moeder end een leraer vā
mijne wercken en mijn leydl mā tot den
hemel Wāt du hebste wederghgebracht
mine siele die begā te verdricken Die he
re lone di des goets wāt dat zyn dighen
die goet ende salicheit der sielen inbren
ghen Ick wil ghaen in een cloester ofte
god will. op dat in mi godes wille vol
bracht mach werden Doe sprack die ou
de vader. Sone eer dat du gaerste soe
wil ick di die regule eens cloosterlijcken
leuens voerlegghen. Dat is di noot dz
du in den clooster gheppnichte werdeste
mit vele dyenstacticheit ende liden vele
veruolghinghe. bespottighe ende bedro
femāten verduldichlycke te liden Ende
behoudelstu dat vastelick dme die liefce
godes so sal in di veruollet werden dat
daer gelcreuē staet Mer wie volherdet

tot an dat eynde die werlt behoude **Doe**
ghinc **Symeon** vut die kercke in een clo
ster des heylighen abtes **Thimotei** end
leyde hem neder voer des closters dore
drie daghe dat hy en at noch en dranck
Doe vzaechden he die abt lone va waer
bistu. waer ome so arbeydestu ofte hoe
is dine name. of hebstu qualic ghedaen
ofte bistu een knechte die sine here otfiet
en om hulpe hier comet **Doe** at woorde
Symen here ic en hebbe gheen quaet vol
bracht. noch ick en bin oeck ghenen men
sche te dyenen verbonden. en beghere te
welen een knecht godes ofte hi wil. end
wil behouden mijn verlozen siele **Daer**
ome neme mi den heylighen bruedere te
dienen **Doe** leyde hem die abt in dat clo
ster en sprac tot den bruederen **Ick** beue
le v desen ionghelinc dat ghi he leert dye
regule **En** also was hi inden closter les
maent en diende den bruederen end leer
de den plakter **Hi** nam sine daghelix spi
le als die ander en gaf le heymelick den
armen end en was niet sochfoudich te
ghes morghen en waneet die ader val
ten so at ht eens an den leuenden daghe
Op ene tijt ghinck hy tot ene putte
water te scheppen mit ene emmer **Ende**
die henck aen een seele van palmen ghe.
ulochten. en dat nam hi en gorde dz om
zyn lyf van sine lenden tot onder sine ar
men en sprack tot den bruedere **Ic** wou
de water sceppe en nu en is daer gheen
seel **Doe** spraken si **Dat** dz die abt nzen
verneme tot dat dat ene tijt verleden is
En doe wert zyn lyf vruulende va den

scarpn sele **Wat** dat sneet he tot op
ghebeente so datme dat nauwelick
en mochte. **Op** ene tijt ghinghen
bruederen vut en beuoden hem sine
den armen luden gheue. **Doe** spraken
tot den abt **Da** waen hebstu desen
sche ghebracht **Wi** en moghen also
vallen als hi wat van den enen
ghe tot de anderen so etet hi ghe
melike spise **En** die spise die hi
ken ontfanghet die ghele hi altemale
men menscen om godes wille en
hem seluen dat of **Daer** toe so gat
onlidelike roock va hem dat nym
hem en mach dueren **En** hy is ons
vele te strenghe en te hare i sine leu
waer dat hi gaet daer vallen w
sine liue ende zyn bedde is vol
Doe ghinck die abt en vant dz also
hem die bruederen ghelecht hadden
sprack **Symeon** wat is datmen
lept **Ghe**noeghet di niet an ons
heblte nyet ghehoort onsen here
in den euangelio **Die** discipel en sal
zyn bouen sine meyster **Mer** hi is
men waneet hi is als zyn meyster
mi lone waer van comet di dese
Ende **Symeon** en antwoorde hem
Ende doe wert die abt toornich
hyete hem sine cleder vut trecken
doe voden si dat seel in sine lichame
watten also datme allene dz
le daer va lach **Doe** riep die abt
re is dese hier gheromen die onse
wil wil verstorzen **Daer** ome
dat du van hier wiltste gaen **Ende**

groter smerte namen si hem dat seel van
 sine lijue mit den vuylen viefste end be.
 waerden hem een rijclanc **E**n doe hi ge
 lont wert ghinc hi heymelick in die woe
 stenie nyet verre vā den clooster en daer
 woonden boole gheesten end daer was
 en droghe putte. **E**n in der nacht wert
 den abt gheopenbaert. dat die ysrahelij.
 ten dat clooster hadden omebelegghen en
 spraken **T**himothee. gheeft ons de dien
 te godes siueon ofte wi verbarne v. ghi
 hebt bedroeft die onsculdighe **D**oe ant.
 worde hi **I**c heb een ghesicht ghesien en
 bin bedroeft **I**n die ander nacht sach hij
 vele stercke manen end spraken **G**heeft
 ons den dienre gods. hi is lief den enge.
 len. si zyn om hem bedroeft **H**i is groter
 worde god dan du. god wil doer hē grote
 tephene doen **D**oe stont die abt op mit
 groter vresen en sprac tot den bruederen
Doerker **S**ymeon en brenghet hem hier
 op dat wi nyet en steruen. waerlic hi is
 en heyligh man. groot wōder heb ic ge
 sien en ghehoort vā hem **E**n doe slochte
 si hem in allen hoercken en en vāden hem
 nyet **D**oe spraken si tot den abt **W**i heb
 den hē al ome en ome ghesochte **Z**ōder in
 den putte in die woestenie. **D**oe sprack
 die abt **I**ck wil mit v gaen. en hij nam
 wijf bruederen mit hē en quamē tot den
 putte en deden een ghebet en clōmen in
 den putte **E**nde doe se **S**ymeō sach doe
 sprack hi later mi noch ene vze hier dat
 ick minē gheeste opgheue wāt mi gebre
 ker noch een roepnich. mijn siele wert se
 re ghepynicht wāt ick heb den here ver.

roornet **D**oe sprac die abt **C**omet dyeni
 re godes en laet dij in dat clooster voere
Ick heb vā di bekent dat du en knechte
 godes biste **E**nde doe sinte **S**ymeō dat
 niet doen en woude doe voerden si hem
 in dat clooster mit ghewelt en spraken
 al screyende **W**i hebben in di ghesundi
 ghet dyenre godes. dat verghewe ons.
Mer sint **S**ymeō lichte en sprac **W**aer
 ome becōmert ghi enē onsalighen mēsce
 en enen lundaer. mer ghi zyt dyenre go
 des en vaders **E**n hi was noch een ia.
 re bi hem **E**n hi liet hem een cluse makē
 end daer was hij in drie iaer ende daer
 quā vele volcs tot hem om zyn ghebet
Daer nae doe maecte hi. ene stene pylle
 ne en die was vier ellenboghē hoech en
 daer stont hij vier iaer op **E**n doe wert
 sine heylighe leue openbaer. **D**aer nae
 maecten si hem ene pylerne xx. ellenbo.
 ghen hoech **E**n op die pylerne ofte colū.
 me so stont hi twalef iaer **E**n doe vga.
 derden hem alle die ghene die in die kae
 waren en stichsten twē kercken bij dese
 pylerne **E**n doe maecten si noch een an.
 der pylerne dertich ellenboghē hoech en
 op den stont hi oter iaer. en dede vele rei
 kenen **D**oe maecte hij die siecken gesont
 ende verlostede die beseten. en die blinde
 siende. die lammen en douen worden ghe
 rechtet. ende dpe malaetsche menschen
 worden gherepynighet **E**nde vele heyde
 ne quamen tot den heylighen christē ghe
 loue **D**aer quamē vele **S**arraceni **P**erfi
Armaceni en laaci ende baden hem om
 hulpe en ouermits hate des duuels soe

begode hem een swaer op sine huerpe te
waffen en wert oupl also dat vele woz-
men van sine liue nederclommen en liepen van
sine voeten an den stene suple en an dye
eerde En hi stot also een heel iaer opene
voete Een discipel anthoni⁹ ghehie-
ten die dat ghescreue en ghesien heft ver-
gaderde die worme nae sine ghebode en
gaf se hem weder en die sette hi weder i
die woden En sprack nae ghelijckenisse
des rechtuaerdighen Jobs Etet dat v de
here ghegheue heeft .

Een tepke van Simeon hoe dz hij ene
worme v wandelde i ene costele steen .

Doe nu Basilicus die coninck der
Sarracenen dz vhorde doe qua hi
tot hem En doe hi sinte Simeon oprecht
sach staen op die pylerne end beden doe
viel een worme van sinen liue En de wor-
me nam die coninck mit goeden gheloue
en leyde den op sine oghen. Doe sprack
sinte Simeon. waer om hebste dat ghe-
daen doerluchtighe man du hebste mij
leer belwaert. dat is een worme vut mi-
nen vuplen liue Doe dede die coninck si-
ne hat op doe was dat een edel steen en
sprac Dat is een costelick Margaritha
Doe sprack die heylighe Simeon tot he-
rensche nae dine begheere is di die bene-
dixie ghegeue Gebenedijt si dijn siele in
allen daghen mijns leuens Wat du hebste
ghesocht en di wert van gode ghegeuen.
En doe ghinc hi van he i volcomen geloue
Na vele tepkenen soe qua sinte Si-
meons moeder en begheerde seer nerste-
lycke sinte Simeon te sienende doe wert

dat haer verboden want bi die selu-
de en qua nye enighe vrouwe Doer
dien dat si mit groten arbeyte tot
qua ende hi hare stemme verhoorde
sprack hi tot haer Heydet noch en
ne tijt moeder so sulle wi makader
Doe sprac si Sone waerome so doer
dat voer dat ick di in mine liue ghe-
ghen hebbe hebste mi mit myne
let voer dat ic di ghedraghe hebbe
ste mi oec mit tranen ende mit droef-
sen veruollet voer dz ic di ghesoghet
hebste mi tranen ghegeue voer die
lycke kullche hebste mi scrijft voer
bitter smerte ende arbeyt ghegeue
om dinen wille gheleden heb. Doer
Simeon dat hoorde doe leyde hi
ghelicht in sine handen ende
hi ontboot haer weder. Vrou moeder
hebt ene cleyne tijt ruste want wij
maleander cortelick sien in dat ewighe
leuen Doe sprack die moeder weder
den heylighen Simeon It dat ick
nyet en mach sien so laet mi doer
dine stemme horen want dijn vader
is van groter droefnissen ghest
de alsoe sal mi oec ghesichten
Niep si van groeter droefnissen
en had in drien daghen nye opp-
den hem seer nerstelic te bidden
bad hi god voer haer ende si gaf
ren gheest Doe namen die luden
thame ende droeghen dat voer
ghelicht Doe sprac hi die here
di in ghenaden wat du biste ghe-
om mi en hebste mi ghedraghe in

lichame ende gheuoedet mit dinen arbeit
 de En doe hi dat sprac doe sweete zyns
 woeters aensichte end alle hare lichame
 wert beweghen. En doe Noech simeon
 sine oghen op tot den hemel en sprac Ve-
 re god der daechden du die hebste bekent
 mer Adā en Euam eer dat si gheschapen
 waren. du die gheloest hebste dat rijke
 der hemelen den ghenen die di lief hebben
 du die ghesproken hebste tot moysen in
 den vierighen bossche Ende ghebenedi-
 det hebste onsen vader abraham Du die
 henghele in den paradise die sielen der
 rechteuerdigher menschen En die sielen
 der onrechtuerdigher verdrencktu in de
 beclingsche Die daer helia gespiser heb-
 be mit den rauuen. ontfanghe hare siele i
 den ende setse in die stede der vaderen
 waer die is macht en ghewelt ghewelt ge-
 geue en die ene werelt tot die ander.
 En teyken hoe dat simeon een vrou
 loke en hout dat hi in zyn oghe had
 waer na wert noch een pylerne ghe-
 maect viertich ellenboghen hoech
 en daer stont hi vijftien iaer op tot hz hi
 stec. Ende in die selue tijt woende
 een drake inden seluen lande En den dra-
 ke was een hout i zyn oghe gegaen En
 op ene tijt qua dese drake tot den taber-
 nakel daer die ma godes in woende en
 henghele hem als of hi ghenade begheer-
 de En lach neder mit oetmoedighen ha-
 rde En doe den sinte Simeon lach doe
 dat hout ont althet vut zyn oghe en
 dat hout was enen ellenboghe lanc En
 alle die ghene die dat saghen loofden go-

de en liepen alle van daer Ende dat dyer
 leyde hem te samen en lach onbetweghe-
 lick op die stede tot dat alle dat volc ver-
 lopen was Daer nae doe stot hi weder
 op teghens die doze des cloesters end hi
 ghinck doe weder in zyn holl en dede
 daer na nyemat enighen schade

En ander teyken hoe dz simeon een vrou
 va een slanghe verlosse.

Het was een vrouwe die op eenre
 nachte lere dorste end qua tot ene
 cruycke mit water. En in den cruke so
 was ene cleyne slanghe die dranck si in
 haer lichame En haer en code ghene me-
 dicynmeysters noch thouenaers helpen
 dat si vloost mochte werden En nae enre
 tijt doe voerden men se tot sinte simeon
 En doe hiete hi se neder legghē op die eer-
 end ena dat water zyns cloesters in den
 mont ghieten. en althet doe ghinc dpe
 slanghe vut haer mōde En die slanghe
 was drie ellenboghe lanc Also wert die
 vrou ghesont En tot een ghetuychnisse
 so henghe si die slanghe daer seue dage.

Op ene tijt en vantmen gheen wa-
 ter in die selue stede also dat alle dz volc
 woude verderuen En doe sinte simeon
 den groten noot lach doe stont hi in zyn
 ghebede En in die thiende vze des dagel
 brack die eerde op ende daer quam wa-
 ters gheuoech teghens den opghanck
 der sonnen Ende in den cloester vōden si
 een hol daer groten schat va water i ver-
 borghen was

In die selue tijt quamen zomighe lu-
 den van verre lande tot hem om sine gro-

te teykenen die god doer hem dede **End**
dat hi god voer hem soude bidden **End**
ouder weghen op enen middach laten si
ouder den scade van enen bome om dye
hette der sonnen dat si hem soudent rustē
Eñ doe si also laten doe ghinc voer hem
ene hynde die draghende was . **Ende** si
spraken tot haer **Si** dē ghebede des hei
lighen mans simeon belveren wi di dz
du stille staetste tot dat wi di vāghen en
si stont stille in de selue vre **Eñ** doe vēghē
si die hynde en aten een deel daer of. **Eñ**
also vroech als si ghegheten hadden doe
worden si alle stōme **Ende** daer liepen si
tot sinte **Symeon** en brachten die huuyt
mit hem **Eñ** si bleuen bi hē twee iaer eer
dat si nauwelic gesont cōden werdē **Eñ**
dat vel vā die hinde dat spāden si op tot
ene ghetuychnisse .

Het was oeck in den seluen lāde een
leopaert die die dperen en mēscen te da
den plach ende was schadelick alle den
ghenen die in den landen waren. **Ende**
doe verkundichdē dat die ludē den hepli
ghen man **Symeon** dat die leopaert soe
grote schade dede **Doe** hiete hi hem wa
ter vā den cloester nemen en dat sprēghē
daer die leopaert woende **Eñ** daer nae
vonden si hem doot leghhen .

En yghelic die hi ghesont maecte dē
gheboort hi en sprac **Ghaet** in dīn huus
end eret gode en gheuet hem lof **Eñ** legt
niet dat ick di heb ghesont ghemaect op
dat di niet arghers gheschie **Eñ** en swe
re niet bi den name des heren .

En wōderlic teiken hoe dz simeon

dē mordenaer **Jonathas** vōlste
H **Et** was oeck in den seluen lāde
vā anchiochia een moerdenaar die
Jonathas ghehietē was ende dye dō
bele quaets daerōme dat hi vā den
ke veruolghet wert ende ghesocht
alle dz lant also dat hi hem niet lang
en cōde onthouden. **Ende** doe vloec
een leeuwe vā den anghelicht der ghe
re die hem iaerhden in dat cloester vā
te **Symeon** ende hi ombeuinech die p
ne daer hi op stont ende begōde
terlick te screpen **Doe** sprack sinte **Syme**
on tot hem **Wie** bistu ofte vā waer
bistu hier ghecomen **Doe** antwoorde
den heplighen man weder ende sprac
Ik bin **Jonathas** die moerdenaar die
le boelcheyt volbracht heeft ende bin
ghesont mine sūnden te beteren . **Doe**
sprack **Symeon** **Den** behoort dat
der hemelē **Mer** siet daer toe dat du
nyet verloecken en wilste en dat du
der in sunden werste gheuōden die
ghesproken hebste te laten **Ende** doe
meon dese woorden ghesproken heb
doe quamen die rechters vā der stad
Anchiochia ende spraken . **Ghret**
onsen viant dē misdadighē **Jonathas**
eer dat die stad heel vā oplope
verlooren sullen **Doe** sprac **Symeon**
hem **Mijne** kinder ic en heb hē
ghenoert **Mer** die hē hier heeft
is groter dan wi alle zyn en comē
sundaren te hulpe als dese is . want
berouwender is dat rēche der

ende hebt ghi machte so nettet hem. mer
 ick en vermacth alsulcke dinghen niet te
 doen wāt ick ontfie den ghenen die hem
 tot mi heeft gheseynt **End** doe si dz hoer
 den doe ghinghen si wederōme mit vze.
 In en openbaerde die dinghen ouer alle
 die Stadt vā anthiochia **E**n doe **Jona.**
 thas seuen dage hadde ghestaen an sin
 te **Sime**s pplerne daer si ōme ghinghē
 en hem an hielden doe sprac hi tot sinte si
 meon here heertu mi dat so wil ic dat
 doen **D**oe sprac hi du biste nu gherecht.
 waerdicht fiet dat du niet tot booscheyt
 en haestes **D**oe sprack **Jonathas** **Reen**
 eende **End** doe hi dat ghelproken had
 doe gaf hi op sine gheest **E**n doemē hem
 begroet hij dat cloester doe quamen dye
 rehers vā anthiochia end sprackē. ghe
 ur ons **Jonathas** want die ghātze **Wat**
 vā anthiochia is teghens hem berderet
Doe sprac **Simeon** die hem tot mi heft
 gheseynt die heeft die hemelliche scharen
 na hem gheseynt die machrich is v ende
 uwe **St**ade te versincken in die helle **D**oe
 ghinghen si mit groter vzesen wederom
 en voerondichden alle de dinghen die si
 ghesien ende ghehoort hadden
Daer na niet ouer vele iaren op enē
 dach doe neyghede hem die helpighe **Si**
 meon tot sine ghebede en wert ic vuaert
 ende ghinc doe vut tot die pplerne tot hē
 tot hem here staet op en gheeft dine be.
 die ouer ons **End** hi en antwoerden
 mi niet. **D**oe ghedachte ick dat hi do o

loude wesen **End** stont wel ene halue
 vze gheneyghet mit mine oren ende en v
 nam ghenen adem sonder allene enē soe
 ten roke ende doe verstone ick wel dat si
 ne siele vā den lichame verscheydē was
 ende rustte inden here. **End** doe wert ic
 seer bedroeuēt en neyghede mi tot hem
 ende kusste hem en sprac **W**ien beuel.
Ore mi here ofte waef sal ic soecken dine
 heylighe lere **W**at antwoort sal ick ghe
 uen den ghenen die na di vraghen **W**at
 herte en soude niet moghē scrypen dz an
 fiet dine colūme ende di nyet en fiet daer
 op staen **W**at antwoort sal ick gheuen
 den siecken wāneer si comen end van di
 begheren ghesont te werden **I**ck arme
 ic si di huden mer morggen so en sie ick di
 nyet **W**it wat cledinghe sal ic den ppler
 ne bedeckē **O**chen we mi arme wāneer
 nu die luden van verren lāden comen die
 di soecken so en vinden si di nyet. **End**
 in desen woorden van groter droefenis
 len so ontsleiep ick **D**oe openbaerde hem
 mi die heylighe **Simeon** ende sprack **I**ck
 en wil dese pplerne ende dese stede nē v
 laten noch desen ghebenediden berch in
 welcken ick verlost bin. **M**er du sulcke
 beneden vā desen berghe gaen ende den
 volcke ozlot gheue pwech te gaen **End**
 openbaret myn doot in **Anthiochia** hei
 melick op dat gheen toeloop tot mij dā
 en werde want ick bin verscheyden van
 mynen lichame ende tot gode onsen he
 ren gheuaren also als hem dat bequame
 ende behoerlick was **End** du en sulcke
 nyet ophouden om ghene saecken gode

te dyenen in dese stede En daer voer sal
di god lonen in dat ewighe leuen Ende
du en sulste di niet bedroeuē om miñen
doot . Daer na ontwaecte ic vut de sla
pe en sprac mit groter veruernisse Here
ghedencke miñre in dijñe heylighe ruste
en ic vvel voer sine voeten en cusseden die
voetstappen en nam sine hāden en leide
se op miñne oghen en sprac. Ick bidde dij
here gheeft diñe benedixie ouer mi Ende
noch mit clagheliker droefenissen sprack
ick Wat heylighdom sal ick vā di nemē
tot ene gedachtenisse En doe ic dz sprac
doe bewegheden hem al zyn lijf ende vā
groter vresen en dorste ick hem niet meer
anroeren sonder dat ick heymelick daer
of liep dat dat nyemāt en vernam End
mit groter haelte leynde ick enē ghetrou
wen brueder in die stadt vā anthiochia
tot den biscop rā vercondichde hem dat
En die quā gheringhe mit drien anderē
biscoppen en mit Ardobozi⁹ een meyster
der ridders en mit sinē dienres en sprei
den doechē bi die suple en leyden zyn lijf
daer op en groeuen hem bi die suple En
doe vergaderden hem dye voghelen dye
daer omtrent waren en vloghen op dye
pylterne en riepen als of si schreyden dat
dat een vghelich sacht En dat gheruchte
vā den volcke en vā den dyeren hoorde
men seuen milen verre Des gheghe dat
vele die bome en die berghē die i die wer
elt stōden waren aen te sien als of si dor
re worden ouer sinē doot wāt daer wa
ren duyster neuele in die lucht Ende ick
sacht de enghel comen hem te besien En

de in die tēnde vze quame daer seuen
lighe vaders sprekende mit den enghel
welches anghesicht was claer end
cleet sneeuw Ende hare stemmen hoort
ick mit groter verwōderinghe Ende
wat si spraken en verstōt ic niet.

Doe nu Symeō op die bare lach
woude dye biscop vā Anthiochia
baert aenroeren ofte daer yet vā
voer heylighdō en strecte sine hāt vut
doe wert die hant dorre Doe ghesch
de vele ghebedes tot gode voer hē.
doe wert hem die hant weder ghes
Ende doe leyden si dat lijf vā den
ghen Symeō op ene bare en vort
hem in Anthiochia. en doe scryde
dat volck dat allulke schat vā hem
nomen wert Ende doe gheboort die
cop dat nyemant yet vā sine lue
ren ofte nemen en soude.

In den seluē daghe quame si te
eroe op les milen na der stadt vā Anth
chia en doe en mochten si hē niet vort
beweghen Ende doe quā daer een
sche die viertich jaer stōme end dor
weest had En die vvel gherige vort
bare en begonde te roepen en wert
de en sprac Welc welc come here
re godes wāt dijñ toecomeste here
behouden En ghōnet mi god te
wil ic hem dyenen tot in mijn eynde
hi greep een van den dyeren dye
toghen daer die heylighe vader Symeō
oplachende hi wert ghesont Ende
seluen menschen sunde was. hi
lijf eens anders mans huyfsoon

woude mit haer hebben ghesundighet
ende hi en conde dat nyet bi brenghē. En
doe si ghesouen was doe brack hi dat
graf op ende op die selue stede soe wert
hi komme ende doef. Ende doe si die ste-
de begonden te ghenaecken doe ghinck
hem alle dat volck vā der Stadt teghens
ende si ontfenghen dat heylighe lichame
mit loufanck ende droeghen hem in die
grote kercke. Ende daer nae brachten si
hem in een āder kercke die gheheten is
penitencia. Ende daer gheschieden vele
meer teykenen bi sinen graue dā doe hē
noch ledden. Ende die mensche die ghe-
lont wert dyende bi sinen graue tot i dz
eynde vā sine leuen. Ende vele menschen
boden den biscop groten schat voer dat
heylighdom. Mer van godes weghe soe
en woude hi nyemāt daer van gheue.

Jck Anthonius hebbe ghescreuen dz
leuen ende die teykenen end miraculen vā
den heylighe vader sinte Symeon op dz
rozke. End sine sterf dach wert begaen
op den xviij. dach vā der hopymaent.

En exempel van Machario hoe dz
hem angheteghē wert dat hi een maghe
mit kinde ghemaect had.

Macharius die heilighe vader wal
in ene woestenie en doe vercoft en
werellic man sine rozke ende bracht hem
sine rozke. En daer nae bi wert eens
wans dochter mit kinde ende die sepe
dat se macharius daer toe had ghedwo-
ghen. Ende doe vinghen hare vrienden
en machariū ende henghen hem vele pot-
ten ende kruisen an sinen hals ende sleep

ten hem van dye ene strate in die āder en
riepen dat hi die dochter vercoft hadde.
Doe liep hē zyn dienre na en tot dē sprac-
ken si. Siet nu wat dijn heylighe vader
heeft gedaen. En die slaghē ontfermden
enen ouden en sprac. Hoe langhe soe wile
ghi desen armen monick pynighen ende
slaan. Doe spraken si. Hi moet onse doch-
ter ghelouen te voeden ofte wij en laten
hem niet vri. En dat ghelofde sine dyen-
re voer hem en alsoe ghinck hi weder in
sine celle end wat bereyde kornē dat hē
want die seynde hi sine rechte vrouwe dat
si haer notozke daer om soude copen. en
sprac tot hem seluē. Machariū nu hebste
ene vrouwe die bi audturen een kint ge-
winnet vā enen anderen man en soe he-
teltu dan doch die vader. Ende daerom
soe arbeide neerstelick meer dā du eerste
ghedaen hebste op dat du dīne vrouwe
end dīn kint moghelle voeden. Dat ley-
de hē ter herten ende arbeide dach ende
nacht om die notozke. Want Machari-
us die wilstewel dat god onse here ouer
alle dīnck een rechter ende een ghetuych
is. Daer nae doe quā der dochter rye dz
si dat kint nyet en cōde ghebaren. Ende
doe wert haer gheuraghet ofte si yet ge-
daen hadde daer si den arbeide mede v-
dient hadde. Doe sprac si. Ic heb den hei-
lighē heremijte seer valsclēck beloghē ic
draghe dat kint bi onsen ghebure den iō-
ghelick. Ende dat verhoorden Macha-
riū dyetire ende liep gherighe blidelic tot
machariū ende sprack. Hare vriendē co-
men ende willen dī bidden dat du hem

vergheueste en quijt scheldeste hare mit
daet dat si di onrechte ghedaen hebben
Doe sochde die heylighe man dat he te
veel eren va den volcke angedaen soude
worden en voer va daer in Scithim En
daer bleef hij tot i dat eynde va sine leue
Hoe machari⁹ ander monicke straf
ten mit sine strenghe leuen

Die selue macharius hoorde legge
van monicken in enen lande dat si
na godes wille seer gheestelike leefden.
welcher leuen hi oeck versoerken wolde
En verwandelde hem mit sine clederen
in eens arbeiders ghelijckenisse en qua
voer dat cloester dat lach in Thebayda
Ende die abt van den cloester dat wal
een bewaert man va enen heilighen leuen
En hadde die ghenade des heilighen ghe
stes dat hi te voren seide wat gheschien
soude Doch so was he dat verborghen
va machario Tot hem qua Machari⁹
en sprack Vader ick bidde di dat du mi
heetste ontfanghen in dijne wat ic beghe
re een monick te zijn Doe sprac Batho
nius die abt. Du biste van ouden jaren
swaer du en moechste nyet een monick
worden. du en moechste van der monic
ken spise nyet leuen die dat leuen va ion
ghes op gheuoert hebben. Hare vasten
en hare arbeit is alsoe groot moghestu
dat nyet liden soe moechstu daer weder
vutwaren Ende also en woude hij hem
des eersten nyet ontfanghen noch des
anderden noch des derden daghes nae
die hele weecke Ende doe badt hi stadeli
ke Vader ist dat ick anders doe dan die

ander so saghet mi weder vut Dat mi
ren stadelijcke in dat cloester dafent en
vierhondert monicken Ende tot die mi
nicken wert Macharius ontfanghen
of hi een kint waer Daer na doe quamen
die vasten en die beghinghen si onghen
Die sommighe aten te veertichtich en die
zommighe nae twee daghen Die zommighe
ouer vijf daghen Die zommighe stode die
nachtes in hare ghebeden sonder ophe
den En laten da des daghes ouer twee
werck Doe ghinc Macharius en in enen
palmblader ende ghinc in in enen wo
kel en daer wrachte hij die vierichtich dag
ende vierichtich nachten tot den heylighen
paelchedach so dat hi gheen brood en
noch water en drack Hi en knepde nyet
op die eerde Hi leyde hem oeck nyet
Op den sonnendaghe at hi een weinich
coelbladen onghelode op dat hi voer
bruederen niet al gheheel vastede en
de wesen Hi en sprack mit nyemā
ghebet dede hi mit den herten zijn
mit de mode Ende hi volbrachte zijn
werck Ende doe begoden de monicken
zijn strenghe leue aen te merken en
men mit toornicheyt tot haren abt
sprake Van waer hebstu desen hert
bracht die onse leue mit hardicheyt
verdruken Hi lef recht als of hi ghe
mensche en waer. hiete hem va on
ren ofte wi varen allegader van di
badt die abt gode dat hi hem te
woude gheuen hoe dat die heilighen
daer ghecomen was Ende doe
hi dat hi macharius hete en voerden

mit der hant in sine celle ende sprack lie
ue vader du biste **M**acharius end wou
deku dar voer mi verberghen **I**ck legge
di danck dat du onse bruederen also ghe
gruetet hebste wāt si hadden haer leuen
uele te hoerch gheachtet **E**n daerōme soe
varet nu weder te huus du hebste ons
leer wel ghebetert **E**n bid god voer ons
Ende alsoe voer die heilighe vader ma-
charius weder in sine celle

Euereempel vā die v̄duldicheit eulogij.
Eulogius hiete een brueder i een clo-
ster en die was so leer verduldich
dat so wat scade inden cloester gheschie
de die weret hem angheteghen **E**nde soe
gat hi hē althaut schuldich en ontanck
penitencie daer voer **E**n so weret hē dick
ghet reuasten twee ofte drie daghe na
der monicken regule **E**n dat leet hi goe
dertielick sonder schult wāt sine heylig
heit was den bruederen verborghen **E**n
die bruederen ghinghen ghemeenlic voer
den abt ende spraken **V**ader oīe brueder
Eulogius doet ons groeten schade hoe
langhe sulen wi dat liden. **D**oe sprack
die abt **S**eydet noch ene wyle tot dz wi
bet bekien hoe dat wij hem doen sullen.
En si ghinghen alle weder vut **D**oe viel
die abt weder neder in zyn ghebeth end
dat god dat hi hem openbaren woude
hoe dat hij ouer den bruder soude rech-
ten **D**oe openbaerde hem god des brue-
ders onschult en oetmoedicheit **E**n doe
ogaderde hi de bruederē weder en sprac
Eulogij ons brueders matte dye waer
mi lieuer dā alle werck der afterclap in

den cloester **D**oe woude hi sine onscult
openbaer maecten ende hi hiete doe alle
der bruederen matte in een vuer werpen
Ende doe bleef **E**ulogij matte allene on-
uerbrant **E**n dat teyken bewijsden sine
onscult **D**oe vyelen alle die bruederen ne-
der en bekenden hare schult **E**n doe **E**u-
logius hoorde datmē hemere boot doe
liep hi vā daer in ene woelstene daer dat
men hem niet en bekende **E**n leefde daer
na den wille godes tot in zyn eynde.

En goet heremite seyde sine brue-
deren dat hi op ene tijt ghedachte
te soeckē ofte yemāt in die onderste wo-
elstene waer die daer gode diende **E**nde
aldus ghinck hi in die woelstene vier da-
ghe ende vier nachte lāck **E**nde ten laet-
sten vant hi een hol ende in dat hol sach
hi enen mensche sitten ende hi clopte dar-
aen ende hem en antwoerden nyemant
want die mensche die daer in sat was
doot **E**n doe ghinc hi selue daer in ende
tastte hem an **E**n doe wiel hi neder als
assche **E**nd van daer ghirick hi voert an
ende vant een ander hol ende sach daer
voer menschen voerstackpen **E**nde daer
clopte hi weder an en hem en antwoor-
de niemāt **E**nd doe bleef hi voer dat hol
staen tot den auōt toe **E**n doe sach hij
teghēs hē comen enē oudē naecten man
welckes haer bedecte alle zyn lyf end hi
ghinck teghens dat hol daer dat hi den
heremite sach staen **E**nde doe soechde hi
dat dat die boose gheeste waer ende se-
ghēde **D**oe sprac de heremite **E**n ontke
di n z ick bin een mensche. siet mijn hāde

ende mijn voeten end tast mi an dat ick
vlesce en bloet heb **D**oe ghinc die naer
te melce tot hem en voerde hem mit hem
in dat hol en vzaechde he hoe dat hy dar
ghecome was **D**oe seyde hi hem dat hy
godes dienres had ghelocht **E**n vzaech
de hem weder. vā waer quaemste hyper
lieue vader of waer is dijn spise. hoe mo
ghelstu naect leuen vā coude en van hette
Doe sprac die wilde man **I**c was i een
cloester daer weefde ic lijnen doeck **E**n
van daer voer ic nae enen rustighen go
des dienste en maecte mi ene celle in enre
woestenie **E**n daer droeghen mi werelt
like en gheestelike gaern tot onsen hant
wercke en costen lijne doeck vā mi ende
alloe wan ick goet en gaf dat pelgrime
en arme luden **E**n doe benijde dat die du
uel dat ic gode mijn goet offerde ende hi
leyde mi laghen hoe dat hi mi vā godes
loon soude moghen berouen **E**n hi ryet
ene heylighe maghet die hadde mi eerste
wat te wercken ghebracht dat si mi we
te wercken soude brenghen **E**n dye quā
mit sinen rade alloe dicke dat wi malcā
der beghōnen aen t sien en vrientlick te
werden en bi malcāder te eten en quame
malcāder altyt naerder tot dat wi i on
cupscheyt vpelet ende ic bleef bij haer in
sunden ses maent lanck **D**oe dachte ick
weber aen mi seluen ick storue huden of
morgghen ofte na lagher tijt ende vall dā
in die ewighe verdoemenissen **N**emet pe
māt den anderē zyn wijf die wert veroz
delt tot die ewighe pynen. hoe ist dā mē
den ghenen die god sine hruyt nemet **I**n

der sorghe so liet ick haer mijn goet
liep hier in dese woestenie ende ick
dat hol vā den palmbome ende die
ghet alle maent sine vruchten en dā
ete ic **N**a langhe tijt doe brake dā
der ende doe welch mi dat haer dā
mijn lijf bedect **D**oe ick in den erck
quā doe wert ick sieck an die leuer dā
nieten mocht staen in mine ghebede.
de doe riep ic an den ouersten god an
den hol mit groten suerte **D**oe quā
man hier tot mi ende sprack **W**at is
ende ick wert van hem een wenck
ker en sprac **I**c bin sieck an die leue
doe seheyde hi mijn lijf mit sine vringhen
van malcāder al tot der leuer en
enen swaerde en nam die leuer van
lichame en welch mi waer si quāt
ende veghede die onzeynecht dā
een doeck ende leyde se weder in mi
besloet mi dat lijf weder en sprack
biste ghesont nu dient **J**esu. **E**nde
wert ick ghesont end bin sonder ar
hier **D**oe badt die heremite seer
like dat hi hem bi hem woude laten
ende hem zyn leuen in penitentie bij
woude laten ouerbrenghen **D**oe
hi **D**u en moghste des duuels dā
ghen nyet liden **E**n dat selue docht
remite oerk en seheyde vā hem **I**n
menigherhande manieren wert god
dient vā sine knechte
empel van **M**aria
Het was een werelick bānd
hadde een enighe dochter **E**n
ual die een vā sine vrienden te bewa

die hi alreest betrouwede **E**n hi voer
 in een cloester xx. milen verre vā der stat
 daer hi woende ende weret daer een mo-
 nick **D**oe creech hem die abt seer lief om
 sine ghehoorsamheyt **D**aer na ouet een
 langhe tijt dochter hi om sine enige doch-
 ter ende weret seer droeuich **E**nde doe dz
 die abt sach doe vzaechde hi hem waer
 om dat hi so droeuich was **D**oe sprack
 hi lieue vader ic hebbe een cleyn kint ach-
 terghelaten in die stat daer ic was daer
 om bin ick soe droeuich als ic daer ome
 dencke **E**n hi en leyde den abt nyet dat
 dat ene idfrouwe was **D**oe sprac dye
 abt hebste dijn kint so lief so brenghe vi-
 uen sone hier **E**n doe wert hi vzollic end
 waechte haer in dat cloester **E**n haer na-
 me was **M**aria **M**er die vader verwa-
 delde haer den name in eens mans na-
 me en hiete haer **M**arinus end leenden
 haer eens knechtkens cleet in der scole
Ende doe si viertien iaer out was doe
 sprac die vader **O**ch lieue dochter du en
 sulste dine heymelicheyt nummermere
 enighen menschen legghen tot in dijnen
 doot en du sulste di nerstelic hoede voer
 des duuels bedriehnissen **E**nd wat hi
 haer goets mochte leren dat dede hi **E**n
 doe si vijftien iaer out was doe sterf ha-
 re vader **E**n si bleef ghehoorsam in den
 cloester en dienden gode innichlike alsoe
 dat si hem ewelick lief hadde **E**nde doe
 hadde dat cloester een karre van twee
 ossen daer mede darne des cloesters na-
 tochte daer mede plach te voeren **E**n die
 abt hiete den salighen **M**arinū die kar-

re voeren en hi was ghehoorsam.

Daer nae so ghemelt op ene tijt dat
 hem die tijde in den dienste te corte wert
 daer hi des nachtes niet weder in zijn clo-
 ster mochte comen. en bleef des nachtes
 bi enen man die **P**andochius gheheten
 was **E**n die hadde ene dochter die van
 enen ridder mit kinde ghe worden was
En daer ome worden hare vrienden be-
 droeuert en si vzaechden wie dat kint toe-
 behoorde **D**oe sprack si dattet brueder
 marino toebehoorde en die had haer mē
 ghewelt daer toe ghedwōghen **E**n die
 se redene qua voer de abt en die abt dye
 sprac tot hem **W**aer ome hebste die sun-
 de ghedaen **D**oe sprac hi heilighe vader
 ick heb ghesundicht. bid god voer mi ick
 wil penitencie daer voer otfanghe **D**oe
 die abt horde dat hi hē seuldich gaf doe
 wert hi toornich ende hiete hem vut den
 cloester gaen **D**oe was hi ghehoorsam
 en lach voer des cloesters poerte mit gro-
 ten berouwe alsofte hi die sunde hadde
 gedaen **E**n doe gauē hē die monike al-
 le dage nyet meer dā een broot **E**n alsoe
 bleef hi daer drie iaer mit water en mit
En doe **P**andochij dochter vā de kinde
 ghenelen was doe senyde si marino dz
 kint **E**n marino nam dat kint en voede
 dz als of dz haer hadde toebehoort. **E**n
 daer nae ouer vijf iaren doe saghen dye
 bruederen hare grote verduldicheyt aen
 ende ontfaemden hem ouer haer end ba-
 den den abt dz hi marinū weder inemē
 moude **E**n dat dede hi en sprac tot hem
Du hebste grote sūde gedaen en daer to

comest u mit dijne onechten kinde Dat
sal dijn penitencie wesen. die camerē en-
de winckelen sult u veghen. ende allen
bruederen water te draghen en ghehoor-
saem te zyn Dat ontfinc die heilige ma-
ghet seer willichlycke ende voldede dat
ghebot haers vaders Daer na in corter
tijt doe sterck si in god En doe nu dat die
abt verhoorde doe sprac hi tottē bruede-
ren Mercket hoe groten sondaer dat de
se is gheweest dat hi so vele tijts vā go-
de nyet verdient en had daer hi sine peni-
tencie in mochte volbrēngē Ghij en sult
hem in onse kercke nyet begraueu End
doe si dz dode lichame na hare gewoen-
te wouden wassen doe saghen si allega-
der dat dat ene ioncfrouwe was ende
niet een mans lichame En doe worden
si alle seer veruaert ende seyden dat den
abt En doe screyde die abt seer om dat
hi se so seer ghepinicht had en sprack Ic
belwere di bi den name des herē iesu cri-
sti dat du mi niet en verdoemest uwer dē-
oghen godes daer omē dat ick di ghepi-
nighet heb. Du en seyde mi nyet dz du
een ioncfrouwe waerste ende ick en behē-
de nyet uwe heylige leuē Ende daer na
gheboot hi dz heylighe lichame te begra-
uen binnen den clooster Ende doe voer
die duuel in Pandochij dochter die haer
dat kint had ghegeuē Ende na vele pine
die haer die bosc gheest dede so bekende
si wie dat kint toebehoorden Ende doe
wert si gheuoert tot den graue der ionc-
frouwen end daer wert si vā den bosse
gheest vlost Ende daer gheschiedē oeck

vele teykenē nae haren dode overvloed
die volcomēheyt haers heylighē leuē
En ander exempel.

Een eerbarē brueder openbaer-
de ene siele in eens ionghelincs ghe-
kenisse ende sprack tot hem lieue leuē
bereydet v willichlycke ende en wylt
traech noch vslumich tot der misse
ghalteren worden vierdehant hōden
ken verlost ende daer bin ick een of.

Hier beghint dat leuē ende wo-
ken wercken ende miraculen vanden heylighen
vader Serapion

Serapion hiese een brueder.
den seyden die heylighe wā die
in de woelstē dz hi in vā
iongherē hiese dat hi hem vercofte
heyden uwer twintich schifinghe
selue peninghen behielt hij bi hem
in eenre stadt wert hi vercofte ende
den also langhe tot dat hij sijn roop-
te bekeerden tot den christen gelou-
te gheen ander spise dan water en
ende last stadelike die heylige seint.
de doe had zyn roophere ende sine
mit hare beyde ghesinde dat heylighe
doopfel ontfanghen Ende si hadde
teyn cupstche leuen aen hem ghe-
Ende daer om hadden si den dym-
des seer lief ende spraken wij seggen
vzi ende ledich wāt du hebste ons
van des duuels eyghenscap Doe
Serapion Ghien bedroeuēt mi mit
te god heeft zyn werck aen v beuoel-

Ick segghe v nu mine heymelike saken
 die ick tot hier toe verborghen hebbe **Ic**
 qua hier om uwer sielen laicheyt die ic
 lach in groter dwalinghe gheboden **Ic**
 was een monick vā vryen gellachte vā
 Egipren en vercoft mi seluen dat ic v vā
 sunden soude vri maken. en dat h. eic v
 god volcomelick ghe daen. en des om ic
 leer vrolic **Daer** ghelt ghauet ghi om mi
 Remet dat weder ick wil loecken ander
 luden die ick helpen mach **Doe** baden si
 hem seer dat hij vi hem woude bliuen si
 wouden hem houden voer haren here
 en als haerder sielen vader **Ende** dat en
 woude hi niet volghē **Doe** hietē si hē dz
 ghelt om gods wil geue wāt si haerder
 sielen salicheit daer mede ghecoft hadde
 so beual hi hem dz selue te doen en schein
 de vā hē **Daer** na voer hi lāghe om
 en op enen dach doe qua hi in enē stadt
 en doe hōggherde hem leer wāt hi hadde
 gheuāster vier daghe sonder spyle **Ende**
 in dat middel vā dē stat daer stont een
 berch en op den berch so quamē die ouer
 de vā der stadt om tēruerdigt te samen
 en daer stont die heylighe man en riep
 om hulpe **En** doe quamen tot hem out
 ende ionck en vzaechden hem wat hem
 gheschiet was **Doe** sprack hi **Ic** bin een
 monick vā egipren en bin vā ioghet
 op ghetweest in d'heren banden vā
 vā voren heb ick mi verlost en de derde
 houde mi noch gheuā ghen en heeft nu
 vire daghe zyn ghelt toornichighe aen
 mi gheuoert en dat en heb ic hem nyet
 voreg gegeue **Daer** omē so wil hi mi vden

uen. **Doe** vzaechden hem die borgheren
 waer dat die drie heren waren okte hoe
 dat si hieten **Doe** sprack hi die een hietē
 ghyericheyt. die ander oncupcheyt. d'pē
 derde vzaicheyt **Vā** onculcheyt en vā
 ghyericheyt heb ick mi verlost mit enen
 strenghe leuen so dat si niet meer vā mi
 beggheren. **Die** vzaicheyt heb ick mi ha
 re ghewelt en machte voerhouden vier
 daghe en wil nu vā hōggher steruen **Nu**
 soe meenden die sommighe wise gheleer
 de meesters der heydenlicher scrijten dat
 hi dese redene om lēte ende cloechheit ghe
 sproken haddē **En** doe gaen si hem enē
 schillinck daer dz si hem mede vercockē
 wouden **En** den schillinck ghat hi enen
 backer en nam nyet meer dan een broet
 daer voer daer mede dat hi den honghez
 verdreef end ghinc vāder stadt **En** daer
 bi bekenden si dz hi een heylig mā was
Doe qua hi in een ander stadt en daer
 so vant hij enen eerbare burger en d'pē
 was in die ketterie manicheozū ende dē
 veylde hi hē selue te coope en bekeerden
 hem vā den ongheloue in twee iaren so
 dat hi ende alle zyn ghesinde loefden an
 christum **En** den ghat hi oeck dat ghelt
 weder daer hi hem om ghecoft hadde.
 en scheidē vā hē. **Daer** na qua hi in
 een schip mit vele ludē en woude te Ro.
 men varen **In** den scipe was hi vyf da.
 ghe zōder spile **En** doe meendē die schip
 ludē dat hi penāt sine spile hadde beuo
 len en vzaechden hē waer omē dz hi niet
 mit anderen luden zyne spile en etc. doe
 sprac hi ic en hebbe ghene spile **Doe** vza.

gheden si hem wat hi hem voer haer spie
le te pande woude laten **Doe** sprack hi
Ick en hebbe niet. **Doe** verspraken si hē
lere. en dat leet hij verduldichlike. doch
so quā hi mit hare almisse te **Romen** **En**
doe vraechde hij waer dat die beste mo-
nicken waren. **En** hi vant **Dominionē**
den heylighen mā en hi wert ghebetert i
een volcomen leuen doe hi hē sach want
die selue had die conste der scripturē **En**
hem welch een maghet die hadde haer
bestoten in ene celle menich iaer dz si nye
gheen mensche in sach **En** doe ghinc hij
tot hare dienst maghet en badt haer dz
si der cluserinne vā hē woude seggen dz
hi se gherne woude sien. **Doe** sprack si
Si en heft in menich iaer nye mensche ghe
sien **Doe** sprac hi **Segt** haer dat ick vā
gode tot haer gheseynt bin **En** also sat
hi drie dage voer die celle dz hi nauwelic
ontfanghen wert **Doe** sprac hi **Wat** sit
stu hier **Si** sprack weder **Ick** gha **Doe**
sprac hi **Waer** hene **Si** sprack tot gode
Doe sprack hi **Leuestu** of **bistu** doot **Si**
sprack ick betrouwe an god dat ick der
werelt doot bin **Wat** wie mit den vley-
se leuet die en mach nyet tot gode gaen
Doe sprack hi weder **Wilestu** mi bewi-
sen dat du doot biste so doet dat ick doe
en gaet daer vut als ic **Doe** sprac si **Ick**
en quā in twintich iaren nye voer die cel-
le en du hiecke mi nu daer vutgaen **Doe**
sprack hi **Ja** du segste du siecke voer die
werelt doot. du leueste der werelt noch
en die werelt leeft di **Mer** bistu der wer-
elt doot nae dijne woorden **En** na dien

dat een die doot is niet en voeret so is di
euen so vele hier vut te gaen als daer in
te zyn. **Doe** ghinc si vut die celle in mi-
kerke **En** hi ghinc tot haer en sprack
tot haer **Wiltu** mi bewijzen dat du der
werelt doot biste. soe trecke dijne cloere
vut ende legte op dijne scolderen en ga
mi naect doer die stat nae. so ga ic nae
ket voer di **Doe** sprack si **Daer** mer so
bedrieghe ick die ghene die mi sien en si
sullen spreken. dat ick onfinnich of bele-
ten bin **Doe** sprack hi **Wat** mach v dat
schaden. du biste doch der werelt doot
en een dode en achtet niet dat men hi be-
spoeret. schelden en louen is hem ghele-
ke veel **Doe** sprac die maghet **Si** en
anders wat du wileste ick en bu mach
niet also volcomen en ic bidde god dz ic
alsoe volcomen moet werde **Doe** sprac
hi **Suster** hoedet di dat du di nye v
ghe en achte als ofte du heyligher biste
vā alle menschen **Beroeme** di nyet dat du
die werelt doot biste **Ick** bin vele mer
der werelt doot vā du biste. ick betrouwe
mit den wercke dat ic mit vē mōde spre-
ke **Je** ga oder dē ludē en en becomer mit
mit hare woorden noch mit hare wer-
ken niet **Ick** en vlyde noch en betrouwe
mi niet in hare loue en in haer schel-
ghelise als een dode **En** bin zo der wer-
elike scaemte en also en bistu niet en
dese woorden brachte hi die maghet en
hare gheestelike houaerdie in ene wo-
also dz si oetmoedich wert en betrouwe
dat si riepste was in gheestelike leue
si meende **En** also vele had hi se gebere

ende scheyde van haer **O**p ander steden
 dede hi vele teyken daer hi bewijsde dz hi
 der werelt ghanerz doot was. Daer
 nae scheyde hi vā deser werelt ende voer
 hi gode daer hi vā ghecroont is ende hij
 woerchde sonder eynde vā heest

Serapion die abt sprac vā hem sel.
 uen dat hi at mit sine abt in sine ioghet
 en overmits des duuels raet so nam hij
 vā die spise in sinen bosem en at die hey
 melick soe dat die abt dat nyet en sach
 ende hi quā in ene ghewoente dat hi des
 nyet en mochte ontberen **E**nd doe strat
 te hem zyn herte vele daer om en schaem
 de hem so dat hi dat niet en dorste biech
 en **E**nde doe gheboorde doer die infer.
 tinghe godes dat zdmighe bzuederē qua
 men tot den heylighe vader **T**heona dē
 abt om haerder sielen salicheyt ende vza
 gheven hem raet regghens hare gedach.
 ten **D**oe sprac hi gheen dinck is enē mo.
 nick alsoe schadelick als dat hi sine ghe
 dachten verwichet sine biechtuader en
 dat den duuel meer verblidet **E**n hi pre.
 dicte hem vā ontyfcheyt **D**oe ghedach
 te Serapion dat hem die redene aenghic
 en werp out sine bosem dat hi had ghe.
 uen en bad ghenade voer die sundē. **D**oe
 sprac die oude vader **H**one dijn biechte
 en hebste mit dine gheuangenisse
 daghe die dijne machrich was die wi.
 le dat du die sundē verfweghette **E**n hi
 en comet di nūmermeer weder want hi
 is opbaerlick out dijnre herten ghella

ghen **N**ae dese woorden voer ene vuerf
 ghe vlamme out sine bosem en die veruol.
 lede alle dat huus mit enen vuylen roke
 als ofte sweuel daer barnede. **D**oe soe
 sprack die abt **S**iet lieue sone onse here
 die gheeft di te kennen mit desen teyken
 dat du nae mine woorden verlost biste

Een schoon exempel vā die heylighe
 vrouwe **T**hakis

In ene stadt was ene schone vrou
 gheheten **T**hakis ghemene in al
 re ontyfcheyt **E**n doer hare liefte had
 den vele ghesellen haer lēf en goet verla
 ren **E**n tot der vrouwe quā **P**aphunci
 us in wereltlicke cleder en brachte haer
 enen schillinck **E**n den nam si ende voer
 de hē in een camer voer een schoon bedde
Doe sprack hi **I**s hier gheen heymelije
 ker camer **D**oe sprac si **O**ns en hiet hyper
 niemāt dan god **D**oe sprack hi **V**relestu
 ende bekennestu den **D**oe sprac si **I**c we
 te dat god is. en der rechtuaerdighen is
 dz hemeleycke. en der onrechtuaerdighe
 die helle **D**oe sprack hi **W**aerōme heb
 stu vā so vele sielen verloren daer du at
 woort voer moerke gheue. **D**oe vvel si
 voer hem en sprack **V**ader ick wete dat
 god den sundighe mēlce otfanghet end
 doer dijn ghebet wert mij ghenade ghe
 gheuen. wat du wiltste dat wil ic doen
Doe nam si hare sundighe goet end ver
 brande dat in dat middel vā der stat en
 dz was xl. marck gouts **E**n doe belloet
 hi se in in ene celle en belegghelden oye do
 re seer vatte en liet haer een vensterken
 daer mē haer water en broet doer brach

te van een vrouwen cloester daer nae bi
Eñ doe woude die oude vā daer ghaen
Doe sprac si Waer sal ic gaen als ic mi
ne natuerlike crācheit heb Doe sprac hij
die onreynicheit sal bi di in die celle bliuē
Doe sprac si Hoe sal ick god biddē Doe
sprac hi Du en biste niet waerdich dat
du god noemte Hefte dijn hāde niet op
wāt si zyn vol onreynicheit en dijn mōe
is vol meen ede legt di op die eerde en
siet teghens der sonnen opgāt en spreke
Du die mi gheschapen hebste oterme dij
ouer mij Eñ also leefde si drie iaer Doe
ofterme hē paphūci⁹ ouer haer en bad
anthoniū dat hi hē seyde ofte haer god
hare sunden had vergheue Doe bad an
thoni⁹ allen bruedere dat si waerē en
god neetelic bidden dz hi hē dat opēbar
de Eñ in den nacht sach paul⁹ in den he
mel een hoech gheciert bedde en dat be
waerden drie maechden Doe sprac pau
lus Dese ghenade is ote vader anthonio
beholden Doe antworde hē die stemme De
se ghenade is Thasius der cluserine Eñ
dat seyde paul⁹ des morghes den brue
deren Eñ daer vut bekende paphūcius
ōs here wille en voer mit vzoehdē daer
Thasius bestoten was en brack die dore
op Eñ doe bad si hē dz hi se lāgher bello
ten woude late Doe sprac hi God heefte
di dine sunden vghēue Doe sprac si Ic
biechte di eer dat ick hier in quā en leyde
doe mine sundē ouer malāder en had se
in minē herte als dē adem in minē mōd:
toe desen daghe toe Doe sprac die oude
god vगत dine sunden daer ome dat du

uzele hadde. dine penitēcie is cleyne ghe
weest Doe voerde hi se vā daer Eñ in
vijftien daghen scheyde si vā deser wou
elt en voer bi gode in dz ewige leue
Sinclerica die abdisse sprac
keret tot gode die heft iden restē ar
en grote stryct. daer na crigheet hi wou
de dat niemāt te volle of spreke en
neer een mā ouer make wil en in dz
blaest die wert vā den roke spreke
laet hi daerom niet of so crigheet hi
Also moere wi dz ouer des heilige ghe
kes in os otfenghē mit gode weest
Wāt die scrifte spreket. god is een v
ghen ouer. Enre
van Beatrix die colsterinne.
I Een cloester was ene colsterinne
gheheten Beatrix Die colsterinne
ne treech grote bezozinghen tot der
elt alsoe dat si die niet en mochte wou
staen Ende doe ghinc si voer onser
uer vrouwen altare ende sprac O
ria milde morder ende magher mijne
ende mijn lijden si di gheslaghet Jij
mach die bezozinghen der werelt niet
derstaen Ick beuele di die noten
beware nu die colsterie wel. Ende alle
werp si die notelen op onser leuer
wen altare ende scheyde doe van d
ende was vijftien iaer lanch in en
dighe leuen. Ende al daer nae op
tūt so quam si voer dat cloester in
ghelen rocke ende sprac tot den poort
Wilmal gheheten Ofte hi bekend had
die colsterine Beatrix Doe sprac hi
si is ene eerlame vrouwe en opent

cloester ende den vrouwen seer wel. doe
verleete die arme **B**eatrix en keerden
haer weder omē en woude weder i dat
lundighe leuen gaen **D**oe hep haer onse
vrouwe nae en sprac **B**eatrix kere hpez
weder omē. ic bin langhe ghenoech dijn
colterine gherweest du sulste die colterij
selue bewaren en si ghat haer die cloetere
weder **A**lso dat die nonnen niet en wille
dat si vut den cloester hadde gherweest.
En also behoude se onse lieue vrou voer
alle werelike schande tot dat si weder
qua tot berou haerder lunde.

Chanasius hpete een biscop ende
die hadt **P**amphū den abt dat hi
to hē quame in alexandria En doe qua
de oude vader en sach een ghemeen wif
voer die stat Ende doe begōde hi sere te
serpen En doe vzaechde si hē waer om
dat hi dz dede die bi hē waren **D**o sprac
hi. wa beweghen twee dinghen **D**at een
is dat wat wijf verloren wert **D**at ander
is dat ic so grote nersticheyt niet en heb
hoe dz ic a gode behaghē mach als vele
vrou dat si den luden tot ocpliche wert
ken wel behaghen mach.

En exempel hoe dat maria ene nō.
ne vā den bosen vrant verlosse
Een cloester was ene nōne en dat
cloester hiete **C**lausura daer omē
dat dat besloten soude wesen En nu so
sijn leyder die cloetere ghemeenlick open
En doe viel dese voerleide nōne dicke in
lunde En soe wāneer si was gheuallen
so beouwede haer die lunde en biechte
en beterde dat En dat dede si alle daghe

tot i dz ende haers leuēs En doe si vscel
den was quame die duuclē en bondē ha
re siele en woude se ewech voeren. **D**oe
qua ose lieue vrou en sprac **G**hi rouers
woudet ghi mi mine dienreine hebbe ge
stolen **D**oe sprake si vrou en spreke alsoe
niet. si is vā rechte ose wij hebben se ion
sen dienst gheuōden **O**nse vrou sprac. si
heeft berou ghehadt **D**oe stōden die du
uelen om maria mit alle hare craft ende
woude se mit ghewelt ewech voerē. do
werp ose vrou hare mātē op en si toech
hare borsten daer voer en sprac **S**i den
die die borsten heft gheloghē so sulst ghi
se hier laten En doe veruloghen alle die
duuele vā haer en maria voerde die siele
in den hemel. **E**en exempel

van enen clerck die oser lieuer vrouwen
beelde mit een aue maria plach te erē
A **R**omen was een verlicht scho
ker en die was bi allen spele roue
rie dienerie en watmē tot boelheit doen
soude daer was hi sculdich aen. zonder
dat. waer hi wille dz onse vrouwe ghe
maelt was daer stont hi stille en sprack
een aue maria En doe hi op eenre nacht
ghinc lundighe dinghē te doen doe von
den hē de nachtwachters en iaechde hē
voer ene capelle daer oser lieuer vrouwe
beelde ghemaelt was en daer stōt hi stil
en sprac een **A**ue maria En doe sloeghē
si hē doot Ende doe hi des morghēs ghe
uōden wert doe sprack een yghelic **D**oe
ret hem vut den bosen mēsche op dz velt
en begrauet hē En alsoe wert hi op dat
velt begrauē. **D**oe opēbaerde haer onse

enen goeden man en hiete hem dz hi den heren te Komen leyde dat si hare knecht te in die kercke leiden Doe sprac die goede man Vrouw hi was die booste ma die ye in Komen qua Doe sprack o se vrouw Ghi sult hem outgrauen en vindet ghi da grore tephene an hem soe legt he in den kerchhof En is dat niet soe laet he legghē daer hi leyt Also wert hij opghegrauen ende stot ene schone rose voer sine mōde En doe wert hij aldaer begrauen mit groter eeren in een kerchhof.

En exempel vā enen mordenaer die op dē saterdach niet en plach te moordē
En mrdender lach in enē bofliche en tot den qua een goet mā end hi toech he in zyn hol en hiete he van he ne der legghē al dat hi had Doe sprack ope goede mā Nu en wilt mi gheen leet doen ic wil di leren en wisen dz du godes hul de verweruē moghelle Doe sprack die mordenaer Nu lere mi dā soe en doe ic di gheen leet Doe sprac die goede mā weest nu wāncer dat saterdach is Doe sprac die mordenaer Ja. Dā so en sultste nie mā gheen leet doen En den dach sultu vasten in die ere oler lieuer vrouwe En dat ghelofde die mordenaer alle te doen en liet dē goede mā gaen Daer na wert hi ghevāghen op den saterdach en tottē gherechte gheuoert En die rechter sprac Du biste een seer schoen man. wiltu dine moorden achterlarē so wil ic di vri laten gaen Doe sprac die mordenaer Ni leerde een goet mā dat ic nyemāt in den saterdach he leet soude doen En dat ick

sonde vasten en dat heb ick ghebaen bin ic ghevāghen oh den saterdach ic wil oeck op den saterdach steruē also wert he zyn hoeft ofghelaght in den eersten nachte quamē ses ider woen en leyden hem op ene bare en zyn hoeft weder aen sinen liue en leyden een hemelvarwes doeck op die bare die twe droeghen twee kerken voer die vier droeghen hem nae op den boer vā der stat en spraken tot den priester Ghij sult legghen tot den priester si onser lieuer vrouwe dyne begraven Des morghens sach me dat tephē en doe begroef men he mit groter eeren daer vā soe qua die ghewoente dat den saterdach vastet ende eret.

En exempel vā ene iōctrouwe vā haers vaders leuen woude nauwighē
En maghz was i enen goede vraghet hoe dat si tot enē goeden gbecomē was En doe sprac si ald was clepne en hadde enē vader die ren crāck arbeider en hi qua selden te huus so wat he gewassen was neer hi gelont was. hi sprac selden lach lāghe sieck te bedde. En mijn onbarmhertich ouer die sieckē Si en achterclappich. bedrieghede. mit en wjue oncuysch Si oterde o se luttel māne in onsen dozpe mocht oncuyscheit oclopen Si en wert nē

Naelange cracheyden sterf mijn vader
 en doe wert die lucht betoghe mit reghe
 mit reghen en mit donre dat hi onbegra
 uen moeste bliuen **Doe** sprake ose ghebu
 ren **Dese** was godes vyat. die eerde en
 wil he daer om niet onfanghen **Ende**
 daer na loe wert hi nauwelick begrauē
 En doe sundichde mijn moeder zonder
 vese vele meer loe wat hare liue lusten
 Onse huus wert ghemeen bosen luden
 mit haer te leuen hoe dat si wouden. **Si**
 staet daer nae op enen dach en die dach
 wert schoon ende claer so dat os docht
 dat die lichte en eerde haer verbiden te
 ghens mijns moeders vutuaert. **Doe**
 spraken die luden dat si dat goede leuen
 om godes wille verdient had **Na** hare
 dode was ic ghewassen so dat ick vley
 scrike luste en begheerte hadde **En** ic ge
 dachte weder ofte ick woude leuen als
 mijn vader dan als mijn moeder. **En** ic
 ghedachte weder leue ic als mijn vader
 die hadde en arme leuen zoder vroechde
 en ontfinc doch daer voer een cleyn lo
 ne in dat eynde zijns leues en dat wert
 mijnen swaer leuen. **Doe** ick als mijn
 moeder. die ontoech haren ijue nye pet
 dat hem lustede ende voer doch vrolijck
 en deser werelt. dat staet mi te doen **In**
 den wille ontsiep ic op eenre nacht ende
 doe qua voer mi een groot man veruaer
 lick int anken **Die** vraechde mi toernich
 like wat ic had ghedacht **Ende** doe ver
 scree ick te mael seer ende sweech stille
Ende doe seyde hi mi wat ic hadde ghe
 dachte ende sprack **Comet** hier vader end

moeder en kiese di da te leue **Alsoe** voer
 de hi mi op een groot velt dz seer lustelic
 was. daer ghemoete mi mijn vad ende
 ombeuick mi en hete mi sine dochter en
 ic bat he dat hi mi bi he liete **Do** sprac hi
Volghe mi na so comestu cortelic tot mi
 do bat ic he wed en doe toech mi de ma
 va he en voerden mi in een duister huus
 en daer sach ic ene vuerighe ouen vol pec
 kes en daer op stoden duuele int vuaer
 uaerlike aensichte **Je** sach oder mi mijn
 moeder in de vuere staen tot an hare hal
 le i grote staet **Die** sach mi an en riep **O**
 we mi dochter ic lide grote pyne om mi
 ne corte wellustē **Nu** helpe mi en gedenc
 ke ofte ick ye pet om dine wille heb ghe
 daen **Ontferme** di ouer mi end ouer mi
 ne grote pynen ende sware tormenten
 die ick lijde ende helpet mi van deser ia
 merlike stede ende si boot mi hare hand
Ende doe stont ick achterwaert want
 ick vreesden ende ontsach sere die ghene
 die op den ouen stoden **Doe** sprac si we
 der tot mi **Dochter** ghedencket aen den
 groten arbeide ende die sware pyne die
 ick hadde doe ic di tez werelt brachte en
 de helpet mi van dese sware pynen **En**
 doe wert ick seer bitterlick scrypende va
 haerder stemme ende riep doe seer lude
 alsoe dat alle die ghene die in den huyse
 stiepen daer van ontwaerten ende ston
 den op ende ghinghen voer mi mit luy
 ten ende vraechde mi wat mi gheschiet
 waer **Ende** doe seyde ick hem wat dat
 mi gheopenbaert was van mijnen va
 der ende va mine moeder ende ick hebbe

mijns vaders leuē vutuercozē wāt wy
hier leeft nae den gheboden gods dē ghe
uet hi na dese leuen dat ewighe leuē

We heylighe vaders ghighen mi
malcāder in ene woostenie bi scithi
En daer hoorden si vut die eerde ene stemme
en si ghinghē der stemmen na in een
hol **E**n daer vōden si ene oude maghet
sieck legghen **E**n si sprakē tot haer **V**an
waer comestu hier. ofe wie dienet di. si
sprac **I**ck heb in dit hōle xxxviij. iaer alle
ne gheleghen en heb nyet anders dan
cruyt en wortelen ghegheten in den nae
me ihesu en heb sint dpe tijt gheen mē
sche ghesien anders dā v. **G**od die heeft
v hier ghelepnt dat ghi mi begraue sult
Also sprack si ende sterf **E**n doe begroe
uen die vaderen dat lichame ende si ghin
ghē weder te haus en sōden god van si
ne ghenaden

Een exempel
vā enen brueder die ouermits bezoghe
der oncuylscheit god verlaecte.

En brueder hadde bezoghe van
oncuylscheit en quā in egipten end
daer sach hi eens heydenschen priesters
dochter ende die begheerde hi in sine hee
ten en badt den heydene dat hij se hē tot
enen wijue woude gheue **D**oe sprac hij
Ic en gheue di mine dochter nyet ick en
vraghe dat eerste mijnen god **E**nde doe
ghinck die heydene tot enen duuel die si
ne afgod was en vraechde hem of hi dē
brueder sine dochter soude gheuen **D**oe
sprack die duuel **V**raghet hē eerst ofte hi
sine gheloue ende ende zyn doopfel ver
laecken wil ende sine oerde **D**oe ghinck

die heyden tot den brueder ende sprac
Verlaecte dyn god dyn doopfel end
vorde so wil ick di mijn dochter gheue
Dat dede dpe brueder ende sach sine
ue vut sinen mōde vliegghen in dē hōle
Doe voer die priester weder tot sinen
god ende sprac **D**ie monick heeft alle
drie dinghen verloechent **G**heet hi
niet wāt zyn god en heeft hem noch
al ghehele veriatē wāt hi helpt hem
Doe sprack die heyden tot den brueder
Mijne dochter en mach di niet ver
want dyn god en heeft di nyet ver
Doe ghedachte hi **N**ae dien dat god
grote ghenade an mi bewesen heeft en
ick hem verlaect heb ende hi mi dōt
sche noch helpt. waerōme wil ic dē
hem kieren **E**n also quā hi tot hē
en seyde enē heylighen vader wat hē
schiet was **D**oe sprack dpe oude
Sit bi mi in desen hōle dat weken
valke so bidde ic god voer di **D**oe
de die vader voer den brueder te bid
en sprac **H**ere god gheeft mi die
de ontfaghe sine penitencie **E**n daer
hoorde god **E**n na die eerste wēke
die vader tot den brueder en sprack
stu sint niet ghesien. **D**oe sprack die
brueder **I**ck sach ene duue an den
bouen minen hoefde staen. **D**oe
die vader **N**u beware di seluē en
de deuotelic **E**nde nae die derde
vraechde hi hē wedi wat hi ghesien
Doe sprack die brueder **I**ck sach die
ue tot minē hoefde comē **D**oe sprack
vader **W**eset wacker en bedet **E**nde

die derde weke praechden die vader den
 bzueder wat hi ghesien had ofte wat hi
 saghe **D**oe sprack hij **E**ne duue stot bo
 uen minen hoefde en die woude ick van
 ghen. doe vloech si in mine mont **E**nde
 doe loefden die oude gode en sprac **G**od
 heeft di ontfanghen beware di altyt en
 woelet sochtoudich in dynen leuen **D**oe
 sprac die bzued **V**ader ic bliue bi di tot in
 mine doot

Een exēpel van enen
 bzueder die ouermidts onghhehoorlaem
 heit in oncuylheit viel.

Et was een bzueder in Scithi die
 seer sieck was en den dyende dye
 den arbeit der bzuederen en sprac **I**c wil
 varen in egipten dat ick den bzuederē nē
 en beware **D**oe sprac **M**oples die abt
 en vare daer niet wāt du vallestē in on
 cuylheit. **D**oe wert hi droeuich ende
 sprac **M**ijn lijf is doch doot en du spre
 kste mit mi also **E**n hi ghinc in egipten
 dat vrenamen dye luden en brachte hē
 wat hi behoefde **E**n daer quam ene ma
 ghēt en dienden hem om gods wil **D**oe
 begōde hy te ghenelen vā sine crancheyt
 en sundichde mit die idēfrou en si wert
 een kint draghende en sepe dat alle ha
 re ghebueren **E**n die en ghelofde haer
 niet en praechden dat den bzueder **E**nd
 die sepe oeck dat dat waer was en hij
 badt hē alle dat si dat kint beware wōl
 den wāneer dat ghebozē worde. en dat
 si hem dat ghauen **E**n die vrouwe ghe
 baerde en gaf hem dat kint **E**n die bzue
 der droech dat kint in sine arme op enre

hoechtijt voer alle sine bzuederē in scithi
 en sprack **S**iet dit is dat kint mijne on
 ghhehoorlaemheit. en daer omē screyden
 die bzuederen **D**oe sprac hi **H**oedet v dat
 heb in mine outheyt ghedaen. daer omē
 so bidt voer mi **E**n hi ghinc weder in si
 ne celle en beterde sine lunden.

Een exēpel vā eens heydensche prie
 sters sone die dye duuelen in enē tempel
 vergadert sach.

Een heremite seide dat hi eens hei
 densche priesters sone was **E**n si
 ne vader ghinc op ene tijt offeren sine af
 goden i den tempel en doe ghinc hi in si
 ne kintscheit hē nae en sach daer die du
 uel sittē in den tempel mit ene grote scha
 re zijne gesellē. **D**oe quā een ouerste vā
 dē duuelen en sprac tot enē **V**ā wat lan
 de comest u hier. **D**oe antwoorde hi hem
 en sprac **I**c come vut enē lande daer dat
 ic vele dootslaghe hebbe verwozē **D**oe
 vraghede die duuel **I**n hoe langhe tijdt
 is dat ghelchiet **D**oe sprac hi in xxx. da
 ghe **E**n den hiete die duuel sere slaen. en
 sprac **D**u hebste in langhe tijdt luttel be
 dreuen **D**oe quā een āder en sprack dat
 hi in xx. daghen vele menschen op die se
 verdrēct hadde **E**n den hiete die ouerste
 duuel oeck slaen om dat hi nyet meer en
 hadde bedreuen in so langhe tijt **D**ie der
 de quam daer nae en sepe hoe dat hi in
 x. daghen in ene stadt op een buloft ge
 weest en hadde ghemaect dat die bzude
 ghom ende die bzuyt mit vele āder goed
 luden verflaghen wert **E**nde dat doch
 te den duuel noch te luttel en hiet hē oeck

naen. Doe quā die vierde en sprack Ic heb i die woestene enen monick angheuochten En die heeft in deser nacht ghelegghen bi enē wijue in oncuptheit. Doe stont die duuel teghens hem op en tussende hem en sette hem ene crone op zyn huet en sprack Du hebste in corter tijt een groot werck ghewracht. Dese woordē hoorden dat kint en ghedachte daer an en voer vā sinen vader tot der heyligher christenheit en wert een monick en dienden gode

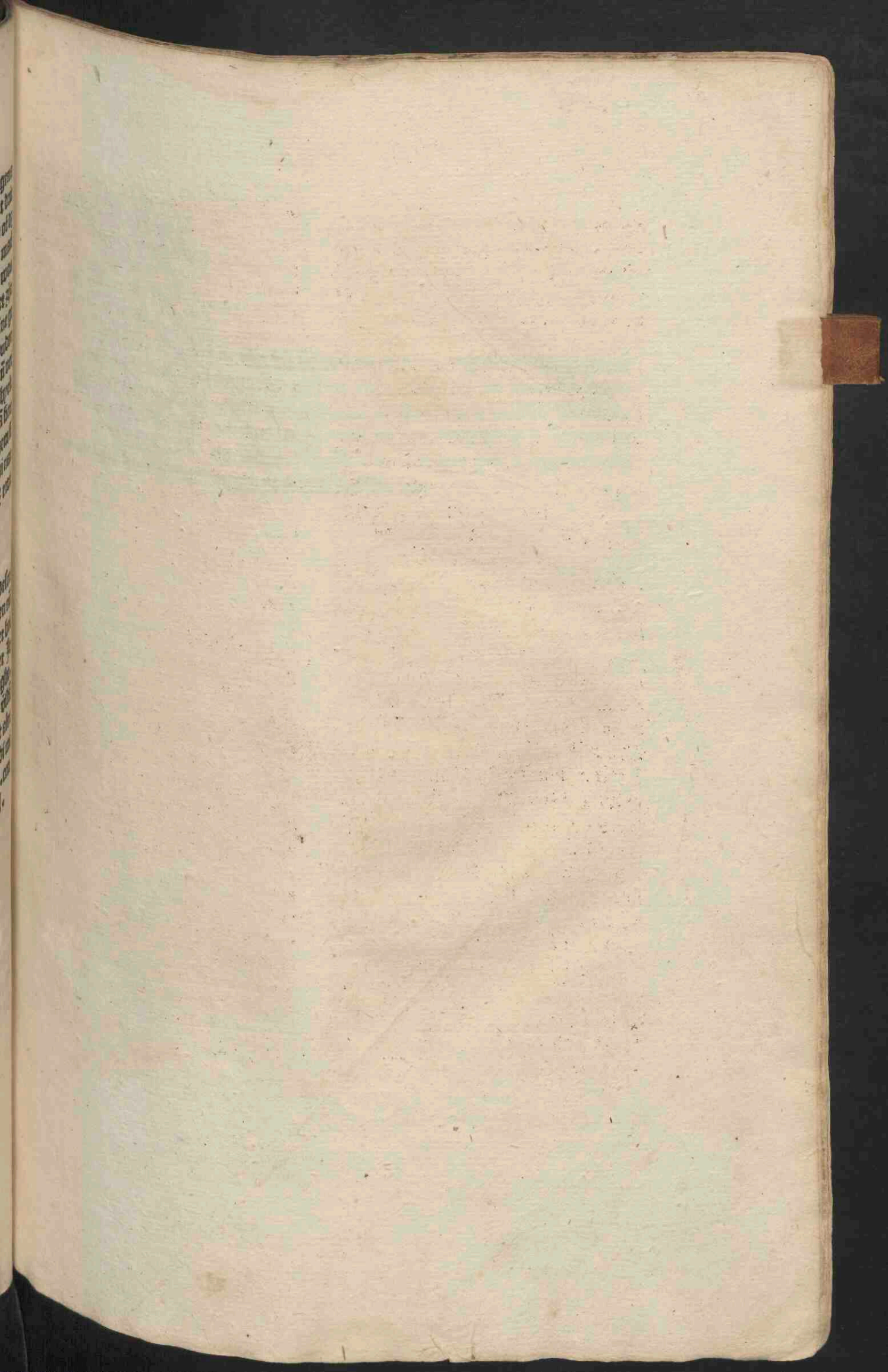
Een exempel hoe dat een brueder ouermits des duuels becozinghe i oncuptheyt vvel.

En out heremijte leefde langhe in in den dienste gods En den ghat die duuel een becozinghe in sine herte also dat hi ghedachte Godes dyntes sulen allen luden doer gode dyenen end du en dyeneste nyemāt Nu dyene di seluen en vercope dijn korpken en cope dijne nootste alsoe dat nyemāt mit di becōmeren werde En dat ryet hē die duuel wāt hi vergōde hē dat hi mit ruste gode dyenen mochte En doe ghinc hi mit sine comenscap tot den luyden ende niet lāghe daer nae viel hi i sundē mit enē wijue. en doe wert hi droeuich en woude hē seluē hebbē verdzenet Doe gaf hem god in dē sinne dat hi alrijt ghedacht berou te hebben voer sine sunden is beter dā hem seluen te verdzencken en besloet hem in zynrelle en bescreyde sine sunden stadelijcke En dat dede hi een iaer lāck en daer toe valte hi vele Daer nae marcte hi een lichte in ene lāpe op den heyligē paelschnach

te nyet ontfeughet en bat vā gode gende mit berou zynre sundē En stont vzen op vā sine ghebede en besach die lichte ontfeughet wert Ten derden woude troste en hem mit dē lichte aenre sundē woude opēbare op dz hi boden des te nerstigher mochte En god ontfeughede hē dat hi gaf hē alle sine sundē En dat hi leuē En verdiende die ghenade den doot voerkōdiche wert en dē dese leuen bi gode soude varen in dē leuen. Amen.

Hier eyndet dat derde drel vā die boecke van den wōderlijcke wercken goede exempelē en goede lerighen der gher vaderē so als die heylige leeraer ronisus vut dē griecke in dē latine toghē heeft Querghelet in goede delre duptser spraken om salicheit goeder kercken mēscen. Ghedruet Peter vā os In dē iare ds herē en en xc. den eerste dach vā den April.





100224

